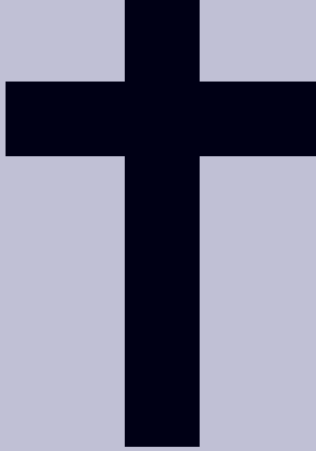

Uwaaɛ Katɔwɛ Kyula
Pɔpɔwɛ

Nawuri: Uwaaɛ Katɔwɛ Kyula Pɔpɔwɛ New Testament

ɪbwaare Katowe Kyula Pupwe
Nawuri: ɪbwaare Katowe Kyula Pupwe New Testament

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Nawuri)

Contributor: Ghana Institute of Linguistics, Literacy and Bible Translation

All rights reserved.

2020-11-19

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
213815b7-495e-5855-bcae-f5f647c6161e

Contents

Matiwu	1
Maki	38
Luka	60
Gyon	98
Krisito Asunpu mu kusun	127
Roma abi	162
1 Korinto abi	178
2 Korinto abi	194
Galati abi	204
Efeso abi	210
Filipi abi	216
Kolose abi	220
1 Tesalonika abi	224
2 Tesalonika abi	228
1 Timoti	230
2 Timoti	235
Titusi	238
Filemon	240
Hibriwu abi	241
Gyemisi	254
1 Pita	258
2 Pita	263
1 Gyon	266
2 Gyon	270
3 Gyon	271
Gyudi	272
Asunɛε kaapɔsa	274

Yesu Krisito Asun Danburasa fɛɛ Kanan mu nu Matiwu kyurɔɔ mu

*Yesu Krisito
Mu Naana Ana
Kakuvge To Nkyaga Su
(Luka 3:23-38)*

¹ Kanan mu nu Yesu Krisito kakuvge to kanaana ki du ndee. Yesu Krisito lu Owura Dawidi kanaan to, nu Dawidi moɔ lu Abraham kanaan to.

² Abraham mu-bii i gye Isaki, nu Isaki mu-bii i gye Gyekobu, nu Gyekobu moɔ mu-bii ana i gye Gyuda maa mu-supu ana.

³ Gyuda mu-bii ana i gye Peresi maa Sera, nu bamu-nyi i gye Tama.

Peresi mu-bii i gye Hesiron, nu Hesiron moɔ mu-bii i gye Ram.

⁴ Nu Ram mu-bii i gye Aminada, nu Aminada mu-bii i gye Naason, nu Naason mu-bii i gye Salimon.

⁵ Nu Salimon mu-bii i gye Bowasi, nu mu-nyi i gye Rahabu, nu Bowasi mu-bii i gye Obedi, nu mu-nyi i gye Rufu,

nu Obedi mu-bii i gye Gyeese.

⁶ Nu Gyeese mu-bii i gye Owura Dawidi.

Nu Owura Dawidi taa okyu mu nu o daa o gye Yuriya mu-ka kuvge Solomon.

⁷ Solomon mu-bii i gye Rehobowam, nu Rehobowam mu-bii i gye Abigya, nu Abigya mu-bii i gye Asa.

⁸ Nu Asa mu-bii i gye Gyehosafati, nu Gyehosafati mu-bii i gye Gyehoram, nu Gyehoram mu-bii i gye Yusiya.

⁹ Nu Yusiya mu-bii i gye Gyotam, nu Gyotam mu-bii i gye Ahasi, nu Ahasi mu-bii i gye Hesekeya.

¹⁰ Nu Hesekeya mu-bii i gye Manase, nu Manase mu-bii i gye Amon, nu Amon mu-bii i gye Gyosiya.

¹¹ Nu Gyosiya mu-bii i gye Gyekoniya maa mu-supu ana.* Kanan sana manja nu Babilon abi ba ko kitaa Israyi abi waa bamu anye mu.

¹² Nu lu sana mu nu ba yegɛ Israyi abi mu nu ba kitaa kpee Babilon naa fuv sana mu nu ba kuvge Yesu mu, umu kakuvge to nkyaga su ndee.

Gyekoniya mu-bii i gye Selatiye, nu Selatiye mu-bii i gye Serubabeli.

¹³ Nu Serubabeli mu-bii i gye Abiyudi, nu Abiyudi, mu-bii i gye Eliyakim, nu Eliyakim mu-bii i gye Aso.

* **1:11** 1:11 Gyekoniya manja nu ba bula beɛ tu ye Gyehowakyn mu. † **1:16** 1:16 Krisito kase i gye ye “Omɔ nu lbwaare lee (ye o ba molige asa) mu.”

¹⁴ Aso mu-bii i gye Sadoki, nu Sadoki mu-bii i gye Akim, nu Akim mu-bii i gye Eliyudi.

¹⁵ Nu Eliyudi mu-bii i gye Eleyasa, nu Eleyasa mu-bii i gye Matan, nu Matan mu-bii i gye Gyekobu.

¹⁶ Nu Gyekobu mu-bii i gye Gyosefu, Mɛɛɛɛ mu-kuli mu. Nu Mɛɛɛɛ manja i kuvge Yesu mu nu beɛ tu ye Krisito mu.†

¹⁷ Imu su lu Abraham sana naa fuv Owura Dawidi kanaana to kakuvge nkyaga su mu i gye kudu ana. Nu lu Dawidi naa fuv sana mu nu ba kitaa bamu waa anye mu kanaana to kakuvge nkyaga su i gye kudu ana. Nu lu sana mu nu ba yegɛ Israyi abi lu Babilon naa fuv Krisito kakuvge sana mu gbaa gye kanaana to kakuvge nkyaga su kudu ana.

*Yesu Krisito Kakuvge
(Luka 2:1-7)*

¹⁸ Yesu Krisito kakuvge asun ndee. Ba taa mu-nyi Mɛɛɛɛ sa Gyosefu kekili, amaa poyi ke ba bu abaa mu, i ba fɛɛ okyu mu su oto, nu Kayaayu Kyurekyure mu i yegɛ nu i ba kanu. ¹⁹ Gyosefu mu nu o gye mu-kuli mu gye asa mu nu mu ikpa i kyigi, nu maa mee biti fɛɛ o njaabaa Mɛɛɛɛ asa nsana to su mu, o waa mu nfeere fɛɛ ee biti o baala kina mu.

²⁰ Amaa Gyosefu, maa fe fale nfeere mu, nu Onyiripe lbwaare kaboo lee mu n-yu kaapu mu idee to towe mu ye, “Gyosefu, Dawidi kanaana-bii, man waa kufuu fɛɛ fu mee ye fu taa Mɛɛɛɛ kili, lu fɛɛ Kayaayu Kyurekyure mu i yegɛ nu o nye oto. ²¹ Ee biti o kuvge obii-nyunsa, ke fu yila mu kitu ye Yesu, kpali fɛɛ mu ii biti o ba molige mu asa lu bamu alibi to.”

²² Inumu kpini i ba waa, ke i ba to fɛɛ kanan mu nu Onyiripe bola mu otowepu su towe ye, ²³ “Kibite mu nu o man nyi onyiri ii biti o nye oto kuvge obii-nyunsa, ke ba tu mu ye Emanuweli,” kumu kase i gye ye, “lbwaare bu ane ase.”

²⁴ Imu su Gyosefu maa kyini mu, o kili Mɛɛɛɛ taa mu kpee mu kupaara su fɛɛ kanan mu nu lbwaare kaboo sa kono ye o waa mu. ²⁵ Amaa Gyosefu man de ye Mɛɛɛɛ halu naa fuv sana mu nu o kuvge obii-nyunsa mu. Nu Gyosefu yila mu kitu ye Yesu.

2

*Anyaaɛɛɛɛ Asa Ba Ba
Muja Bonyaa Yesu*

¹ Sana mu nu ba kuvge Yesu Krisito Betilehem kade mu nu ki bu Gyudeya

osuwole su mu, kanin sanya maa mu Herodi i gye owura. Nu i ba fee, anyaasunpu aku ba lu kyowe lu ba Gyerusalem kade to, ² nu ba taase ye, "Nku kebii mu nu ba kuvge mu ye o be gyii Gyiwu abi kuwura mu? An wu mu kikyikpebi * maa paate lu kyowe kulu, nu an ba ye an be munja bunyaa mu."

³ Owura Herodi maa nu fale asin mu u tooroo mu gaa ye Gyerusalem abi kpini. ⁴ Nu o tu lbwaare aseepu abulisa ye nbara akaapupu ba gyanje, nu o taase bamu ye, "Fune nu bee biti ba kuvge Krisito abee Omu nu lbwaare wola lee mu?" ⁵ Nu ba lee mu kono ye, "Bee biti ba kuvge mu Betilehem kade to Gyudeya Osuwole su." Lu fee lbwaare otowepu ku wola kyuroo yla ye,

⁶ "Fu Betilehem mu nu fu bu Gyudeya osuwole su, halu fu maa gye pu gbaa mu, fu gye okpare

lu fee fu to nu owura lala mu ii biti o lu, nu mu ee biti o baa o gye fee nbulupu okparu sa me asa Israyi abi."

⁷ Tutu nu Owura Herodi tu anyaasunpu mu lu ukaa su, nu o taase bamu ke o bu sanya mu nu ba wu kikyikpebi maa lu mu. ⁸ Nu o sun bamu Betilehem towe ye, "Fan kpee naa ku danbirasa biti kebii mu. Nu fan kan wu mu fan ba towe me, ke ngbaa me n kpee naa munja bunyaa mu."

⁹ Ba maa nu Owura mu ase lwe nu ba maa su bee kpee mu, opula to nu ba bwii wu kikyikpebi mu nu ba daa wu kyowe kulu mu, nu ki gyankpaa bamu kpee naa yile opula mu nu kebii mu bu mu susu kyekyee. ¹⁰ Sanya mu nu ba wu kikyikpebi mu, bamu ansi i gyii naa kyun su. ¹¹ Ba maa loo kipaara mu su mu, ba wu kebii mu maa mu-nyi Meeri, nu ba kyun munja sun mu. Nu ba sanje bamu isula nu ba lee suwa ye tulale mu nu bee tu ye firanki-insenst ye tulale mu nu bee tu ye mire kee mu. ¹² Kamaa to mu lbwaare da bamu amu to idee to ye ba man bila bwii kpee Owura Herodi ase, umu su ba bola okpa pupwe su bwii kpee bamu osuwole su.

*Ba taa Yesu Sile
Kpe Egiyipiti*

¹³ Ba maa kyun kamaa mu, Onyuripe lbwaare kaboo ba lee mu n-yi kaapu Gyosefu idee to towe mu ye, "Kusu taa kebii mu maa mu-nyi sile kpee Egiyipiti naa kyuna tutu naa fu sanya mu nu n biti n towe fane ye fan lu tutu. Lu fee Herodi u lu ee biti kebii mu o mko." ¹⁴ Imu su o kusu taa kebii mu maa mu-nyi kagyanbwe

nu ba sile kpee Egiyipiti. ¹⁵ Tutu nu ba kyuna naa fu sanya mu nu Herodi wu. Inumu i yege nu asin mu nu Onyuripe lbwaare bola mu otowepu su towe mu ba to. Imu i gye ye, "Lu Egiyipiti to nu n tu Mi-bii."

¹⁶ Owura Herodi maa bu fee anyaasunpu mu ba pina mu mu, o nye agbu gaa. Nu o sa kono ye ba mko nbii-nyinsa-bii mu nu ba man pita kyun nsu nnyo su, nu ba bu Betilehem ye nde mu nu i kyaaboo kumu mu kpini. O yege nu ba waa kanin nun lu fee sanya mu nu anyaasunpu mu ba towe mu ye ba wu kikyikpebi mu, ii biti i waa fee nsu nnyo. ¹⁷ Imu su asin mu nu Onyuripe lbwaare bola mu otowepu Gyeremiya su towe mu ba to. Imu i gye ye, ¹⁸ "Ba nu kusu lbn ku lu Rama kade to,

u saawo yege i su kowee,
Raheli ee sawo ee su mu-bii ana su.
Asa ba towe yuula mu kokolo kpine,
lu fee mu-bii ana ba wu."

*Ba Taa Yesu Bwii
Kpe Nasareti*

¹⁹ Owura Herodi kelewu kamaa mu, Onyuripe lbwaare kaboo lee mu n-yi kaapu Gyosefu idee to Egiyipiti osuwole su, ²⁰ nu o towe mu ye, "Kusu taa kebii mu maa mu-nyi bwii kpee Israyi osuwole su, lu fee bamu nu ba daa bee biti ba mko kebii mu ba wu."

²¹ Imu su o kusu taa kebii mu maa mu-nyi kpee Israyi osuwole su. ²² Amaa maa nu ye Akelasi i yii mu-se Herodi ayaa to ee gyii kuwura Gyudeya mu, kufuu ki kuta mu ye tutu kikke. lbwaare maa da mu kumu to idee to su mu, o kpeli kpee Galile kubaafun. ²³ Nu o naa kyuna Nasareti kade mu to. Inumu i yege nu asin mu nu lbwaare otowepu towe lu kebii mu su mu ba to. Asin mu i gye ye, "Bee biti ba tu mu ye Kanasareti-nyin."

3

*Gyon Loro Okpa
Sa Yesu Kiba*

(Maki 1:1-8; Luka 3:1-18; Gyon 1:19-28)

¹ Kanin sanya maa mu, Gyon mu nu ee gye asa lbwaare kekyugye mu, ba Gyudeya ofuli su ee towe abwaaresin ee sa asa ² ye, "Fan yege alibi kiwaa, lu fee lbwaare kuwura-gyii mu ki tiri to." ³ Gyon numu asin nu lbwaare otowepu Isaya wola kyuroo waa Asunkyan yilasa mu to mu ye,

"Osa ku bu ofuli su ee kuusi ee towe ye,
'Fan lono Onyuripe okpa mu,
ke fan waa okpa mu ntintin sa mu.' "

* 2:2 2:2 Kikyikpebi maa paate lu fale mu, u kaapu ye ba kuvge owura kpare ku.

4 Nyooṃa ifuu nū ba taa waa Gyɔn atɔ bunsaa, nū kutɔbwaaya ɔwɔle kɔrisɔ i ŋmina mu kastye tɔ. Mu agyito-gyisa mɔɔ i gye ntuntunbi ye ŋmasan. 5 Asa ba lu Gyerusalem kade to ye Gyudeya isɔwɔle sɔ ye Gyɔdan kabaafun kpini ba mu ase.

6 Ba lɛɛ bamu alibi tɔwe, nū o gyee bamu lbwaare kekyugyee Gyɔdan obun mu tɔ. 7 Gyɔn maa wu Farasii ye Sadusi abi gaalaagaa ba maa ba mu ase, ke o gyee bamu kekyugyee mu, ɔ taase bamu ye, "Fane ananse banumu, anumu i tɔwe waa fane ye fan sile lu lbwaare agbu mu nū i ba asa sɔ mu tɔ?" 8 Fan waa atɔ mu nū i dagaa ke u kaapu fɛɛ fan yege alibi kiwaa. 9 Fan man da fane nkɔlɔ sɔ tɔwe ye, 'Ane naana i gye Abraham umu sɔ an sɔ kamɔlge.' N tɔwe fane kesintin fɛɛ lbwaare i taale taa abuu numu bilinji anaana-bii sa Abraham. 10 Nbuɔnbu bure, lbwaare wɔla taa kpanfa yila iyu mu ilin tɔ o gyoo. Nū oyu kumaa mu nū ki mɛɛ sɔyi abi mu, bee biti ba ŋe kumu tɔw ke ba taa waa fulɔn tɔ.

11 "Nkyu nū mɛɛ me n sɔ n gyee fane lbwaare kekyugyee ke u kaapu fɛɛ fan yege alibi kiwaa. Amaa ɔmu nū ɔ bu mɛ kamaa ɛɛ ba mu kyɔ mɛ gaa, nū n man dagaa gbaa fɛɛ n sola mu asibita. Mɛɛ mu bure Kayaayu Kyirekyure ye fulɔn nū ee biti ɔ taa gyee fane lbwaare kekyugyee. 12 ɔ sɔ mu kɔtɔ kyaalesa mu kɔbaa tɔ, ke ɔ kyaale ayubi mu lɛɛ afunfontɛɛ mu tɔ waa kikyunkun tɔ. Ee biti ɔ taa afunfontɛɛ mu waa fulɔn mu nū i mee dun mu tɔ."

*Yesu Kekyugyee
(Maki 1:9-11; Luka 1:21-22; Gyɔn 1:31-34)*

13 Tɔtɔ nū Yesu lu Galile ɔsɔwɔle sɔ ba Gyɔdan obun mu tɔ Gyɔn ase, ke o gyee mu lbwaare kekyugyee. 14 Amaa Gyɔn kpan mu n-yu ke ɔ kyeege Yesu nfeere, nū ɔ tɔwe mu ye, "Fɛɛ fu i dagaa fɛɛ fu gyee mɛ kekyugyee, nū fu i ba mɛ ase ye n gyee fu?"

15 Nū Yesu lɛɛ kɔnɔ ye, "Yege i waa kanun nbuɔnbu nnum, lu fɛɛ ɔkpa numu sɔ nū i dagaa a maa waa umu nū lbwaare biti mu kpini." Nū Gyɔn kyula gyee Yesu lbwaare kekyugyee.

16 Gyɔn maa dan gyee Yesu lbwaare kekyugyee lɔwe mu, Yesu lu obun mu tɔ. Opula maɲa tɔ nū sɔsɔ bugi tɔ, nū o wu lbwaare Kayaayu Kyirekyure maa kpilge fɛɛ kuwura-lɔkɔ ba gɔɲɔɲ mu sɔ. 17 Nū obule kɔ lu sɔsɔ tɔwe ye, "ɔnumu i gye mɛ kɔkɔlɔ tɔ obii-bitisa, nū mu i bɔla mi ansi."

4

*Sitaane Tɔw Yesu Tɔ Kɔ
(Maki 11:12-13; Luka 4:1-13)*

1 Tɔtɔ nū Kayaayu mu sola Yesu kpee ofuli sɔ, ke Sitaane ɔ naa tɔw mu tɔ ku.

2 Maa waa nonmina nke aduna kakyɔwape ye kagyanbwe mu, akɔn u mɔɔ mu. 3 Nū Sitaane ba mu ase ba tɔwe mu ye, "Nū fu kan fu gye lbwaare Mu-Bii mu, tɔwe abuu numu ke i bilinji agyito."

4 Nū Yesu lɛɛ kɔnɔ ye, "Ba kyurɔɔ waa Asunkyan yilasa mu tɔ ye, 'Man gye agyito wɔle nkɔn u sa nyumisa nkpa, amɔɔ asin mu nū u lu lbwaare kɔnɔ tɔ.' "

5 Tɔtɔ nū Sitaane taa mu kpee Gyerusalem, kade kyirekyure mu tɔ naa yile kabwaare-sunkpa aye mu ketin tɔ sɔsɔ. 6 Nū ɔ tɔwe ye, "Nū fu kan fu gye lbwaare Mu-Bii mu, fugi tiye kase. Lu fɛɛ ba kyurɔɔ waa Asunkyan yilasa mu tɔ ye, 'lbwaare ii biti ɔ sa mu nbɔɔ kɔnɔ lu fu sɔ,

nū bee biti ba taa bamu abaa sɔgita fu,

ke fu kiyaa ki man nye wate abuu.' "

7 Yesu bwii lɛɛ kɔnɔ ye, "Ba bila kyurɔɔ waa Asunkyan yilasa mu tɔ ye, 'Man tɔw fu-Nyiripe lbwaare tɔ ku.' "

8 Sitaane bila taa mu kpee kibɔ lala kɔ sɔ, nū ɔ kaapu mu kuwura-gyii kumaa mu nū ki bu dulinyaa numu tɔ ye umu bunyaa mu. 9 Nū ɔ tɔwe ye, "Nū fu kan muɲa sun mɛ mu, n biti n taa unumu kpini sa fu."

10 Nū Yesu tɔwe mu ye, "Sitaane, nate lu mɛ ase. Lu fɛɛ ba kyurɔɔ waa Asunkyan yilasa mu tɔ ye, 'Muɲa sun fu-Nyiripe lbwaare, nū mu nkun nū fu sun.' "

11 Tɔtɔ nū Sitaane yege mu, nū lbwaare nbɔɔ ba ba kye Yesu tɔ.

*Yesu Piili Mu Kusun
Mu Kase*

(Maki 1:14-15; Luka 4:14-15)

12 Yesu maa nu ye ba kiɲaa Gyɔn tii obu mu, o bwii kpee Galile. 13 Nū ɔ lu Nasareti kpee Kapanum kade tɔ naa kyuna. Kade maɲa bu Galile obun lala ɔkaa, Sebulun maa Nafitali kabaafun mu. 14 I waa kanan nū ke asin mu nū lbwaare ɔtɔwɛpɔ Isaya tɔwe lu nde maɲa sɔ mu i ba tɔ. Asin mu i gye ye,

15 "Sebulun ɔsɔwɔle ye Nafitali ɔsɔwɔle, nde mu nū i bu ɔkpa mu nū kii kpee ɔpu ase,

nde mu nū i bu Gyɔdan benbe mu, bamu nū ba man gye Giyiwu abi nū ba bu Galile,

16 asa mu nū ba tɛ kitentenbiri tɔ mu, ba wu kiɲmaɲesa kpare mu.

Asa mu nū ba tye lewu kitentenbiri ɔsɔwɔle sɔ mu, kiɲmaɲesa ki lu bamu sɔ."

17 Lu kanun saɲa maɲa nū Yesu piili ɛɛ tɔwe asin danbirasa mu ye, "Fan yege alibi

kɩwaa, lu fɛɛ sʊsʊ kuwura-gyii mu ki tiri to.”

*Yesu Tu Mu Abulapu Gyankpaasa
(Maki 1:16-20; Luka 5:1-11)*

18 Yesu maa kyina o naa Galile opu su mu, o wu ukun akɩtapu anyo, Simon mu nu ba bila bee tu mu ye Pita ye mu-supu Andiruwu yege bee tu kisawu opu mu to bee kɩtaa ukun. 19 Nu Yesu towe bamu ye, “Fan ba buu me, ke n waa fane asa akɩtapu.” 20 Nu opula manja to ba yege bamu asawu mu, nu ba buu mu.

21 Maa kyaga su ee kpee mu, nu o naa wu oku maa mu-supu, bamu i gye Gyemisi maa Gyon, Sebedi mu-bii ana. Ba maa bamu-se Sebedi ba bu oku to bee loho bamu asawu. Nu Yesu tu bamu. 22 Opula manja to ba yege oku mu ye bamu-se nu ba buu mu.

*Yesu Kye Alopv
(Luka 6:17-19)*

23 Nu Yesu nate kyaaboo Galile osuwule su ee kaapu asa asin danbirasa mu lu lbwaare kuwura-gyii mu su kabwaare-kule ogyanjekpa kumaa numu to yege ee kye alo kumaa numu. 24 Mu kitu i yaase loo Siriya osuwule su kpini, nu asa ba taa alopu mu nu ba su alo yiri-yiri biya mu. Aku bamu n-yu to u ko bamu gaa, nu aku moo nbwu libi bee tooro bamu, aku bee lo kigbingbin, nu aku moo ba gye amugule-mugule, nu Yesu kye bamu kpini. 25 Asa damante ba lu Galile ye Dekapoli ye Gyerusalem ye Gyudeya ye Gyodon benbe kpini ba buu mu.

5

*Yesu Towe Abwaaresin Kibu Sv
(Luka 6:20-23)*

1 Yesu maa wu sakyɔ mu, o dii kpee kibu-bi ku su naa kyina kumu su, nu mu abulapu ba ba mu ase toto. 2 Nu o piili ee kaapu bamu ee towe ye,

3 “Kusee i gye sa bamu nu ba taa bamu n-yu tu lbwaare nkon su,
lu fɛɛ sʊsʊ kuwura-gyii mu ki gye bamu lee.

4 Kusee i gye sa bamu nu bee boota to,
lu fɛɛ bamu nu lbwaare ii biti o yuula bamu nkolo.

5 Kusee i gye sa bamu nu bee biya bamu n-yu kase,
lu fɛɛ bamu ii biti ba gyii kase mu fɛɛ bamu kapatye.

6 Kusee i gye sa bamu nu bamu ansi u payi ukpa kikiyiigi su,
lu fɛɛ bamu nu lbwaare ii biti o yege ba nme lu bamu ato bitisa to.

7 Kusee i gye sa bamu nu bee wu bamu birisa ana koweɛ,

lu fɛɛ bamu nu lbwaare ii biti o wu koweɛ.

8 Kusee i gye sa bamu nu ineesi ku man bu bamu kokolo to,

lu fɛɛ bamu ii biti ba wu lbwaare.

9 Kusee i gye sa bamu nu bee biya keyuula asa nsana,

lu fɛɛ bamu nu lbwaare ii biti o tu ye Mu-bii ana.

10 Kusee i gye sa bamu nu ba nyanla bamu fɛɛ bamu ukpa maa kyiiigi lbwaare ase su mu,

lu fɛɛ bamu nu sʊsʊ kuwura-gyii mu ki gye bamu lee.

11 “Kusee i gye sa fane mu nu asa bee saale, nu bee nyanla fane nu bee tun antjesa bee towe asin libi bee gyaga fane su, fɛɛ fan maa gye me abulapu su. 12 Fan yege i waa fane okon ke fane ansi i gyii, lu fɛɛ fane kokoka lala ki de ki gyoo fane lbwaare aye. Kpalu fɛɛ kanun manja nu ba daa nyanla lbwaare atoweɔ mu nu ba wola gyankpa fane ba mu.

*Fan Du Nin Fee
Nfole Ye Ijmanjesa
(Maki 9:50; Luka 14:34-35)*

13 “Fan du nin fee nfole sa asa dulinjaa to. Amaa nu nfole kan pan umu okon mu, mine nu fi bila taale taa waa umu ke i waa okon? I man bila i su kyaare, amoo ba taa kyege foyi ke asa ba nate su.

14 “Fan du nin fee ijmanjesa sa asa dulinjaa to. Kade lala mu nu ki gyan kibu su mu mee taale baala. 15 Nu oku mee tuwa fitila, ke o taa waa kolobi to. Amoo o taa gyaga fitila ogyagakpa ke ki baa ki lu okumaa numu to kɩkpaara mu su. 16 Okpa kulon manja su fan yege fane ijmanjesa i baa i ku to sa asa, ke ba wu fane asun danbirasa mu nu fen waa mu, ke ba yin fane-Se lbwaare mu nu o bu sʊsʊ mu.

*Yesu Man Ba Ye
O Be Nyita lbwaare
Asinkyan Yilasa Mu*

17 “Fan man fe fɛɛere fɛɛ n ba nin ke n ba lee Mosesi nbara mu ye lbwaare atoweɔ kɩkaapu mu lu to. N man ba nin ke n ba lee umu lu to, amaa n ba nin ke bamu kɩkaapu mu i ba to. 18 N towe fane kesintin ye, naa fɔb sanya mu nu sʊsʊ ye kase ii biti i muuri mu, halu nbara mu to kɩkyuroo-bi pii gbaa, abee umu kitobi mee ye i kooɔge su, amoo kuto kumaa ii biti i ba to. 19 Imu su okumaa mu nu o kina kibuu nbara mu to kipii, nu ee kaapu asansa ye ba waa kanun mu, ee biti o baa o gye osa pii lbwaare kuwura-gyii mu to. Amaa okumaa mu nu o buu nbara mu, nu ee kaapu asansa gbaa ye ba buu umu mu, ee biti o baa o gye nyumisa kpare lbwaare kuwura-gyii mu to. 20 Imu su n towe fane fɛɛ, nu fane ukpa i

man kyiigi i kyo nbara akaapupu ye Farasii abi mu, fan mee ye fan nye loo lbwaare kuwura-gyii mu to kakaaku."

Yesu Asin Kaapusa
Lu Agbu Sv

21 Yesu bila towe ye, "Fan nu Mosesi nbara mu maa towe adtdaapu mu ye, 'Man kan moo nyumisa. Okumaa mu nu o maa nyumisa mu, bee biti ba bun mu kopwe.'

22 Amaa n towe fane ye, okumaa mu nu o nye agbu waa mu tomaa mu, bee biti ba bun mu kopwe. Nu okumaa mu nu o saale mu toomaa ye o man bu sehn to mu, ee biti o nye asin Gyiwu kubu-kubu abulisa mu nu bee tu ye Sanhediri nu ansi. Nu okumaa mu nu o saale mu toomaa ye, 'Fu omelensipu numu' mu, ii biti o loo aworubo fulon yen-yen to.

23 "Imu sv, nu fu kan biya fu saraga ke fu ba lee lbwaare kaswu sv, nu fu nyinji fee fu waa fu burisa alibi kv mu, 24 yege fu saraga yila toto ke fu bwii kpee, ke faa fu burisa mu fan lonjo abaa nsana, poyi ke fu bwii ba lee fu saraga mu sa lbwaare.

25 "Nu oku kan samaa fu asin ogyikpa mu, sun mata mu poyi asin kigyii kake mu ki fuv. Amaa nu i man kan ba kanin mu, ee biti o taa fu sa asin ogyipu mu, ke maa mu o taa fu waa abu tiipu okusupu abaa to ke o tii fu obu. 26 N towe fu kesintin fee, fii biti fu baa fu bu toto naa fuv saha mu nu fii biti fu-ka fu koku mu lowe.

Kanyin Ye Kakyi Biti
Kigyagaa Asin
(Matiwu 19:9; Maki 10:11-12; Luka 16:18)

27 "Fan nu Mosesi nbara mu maa towe ye, 'Man waa kanyin biti abee kikyi biti kigyagaa.' 28 Amaa me i towe fane nun fee, okumaa mu nu o ki okyi waa mu nfeere fee o dun nye maa mu ba buga nun, o tiye waa kikyi biti alibi mu kokolo to. 29 Imu sv nu fu gyisa kinsi kii biti ki yege ke fu waa alibi mu, kyole kumu foyi. I buron sa fu fee fu maa pan fu katn kv, i kyo fee ba maa taa fu n-yu kpini naa tu aworubo fulon yen-yen to. 30 Nu fu gyisa kuba kii biti ki yege ke fu waa alibi mu, tun kumu foyi. I buron sa fu fee fu maa pan fu katn kv, i kyo fee ba maa taa fu n-yu kpini naa tu aworubo fulon yen-yen to.

Okyi Kekina Asin Kaapusa

31 "Nu Mosesi nbara mu ba bila towe ye, 'Okumaa mu nu o kina mu-ka mu, dagaa maa kyuroo kekina owule sa mu.' 32 Amaa me i towe fane ye, okumaa mu nu o kina mu-ka nu i man gye ye okyi mu lu mu kamaa mu, o yege okyi mu waa alibi kekili to. Nu onyin kumaa mu nu o kili okyi manja gbaa mu waa alibi kekili to.

Ntan Kibo

33 "Fan bila nu Mosesi nbara mu maa towe adtdaapu mu ye, 'Man bo ntan ke fu laaje, amaa i dagaa fu maa waa kanan mu nu fu bo ntan sa Onyirupe lbwaare mu.'

34 Amaa nbunbu me i towe fane ye, fan man bo ntan kpini-kpini. Fan man taa susu bo ntan, lu fee toto i gye lbwaare kuwura-gya. 35 Fan man taa kase bo ntan, lu fee toto i gye lbwaare ayaa ogyagakpa. Fan man taa Gyerusalem kade bo ntan, lu fee kumu i gye Owura kpare mu kade lala. 36 Man taa fu kumu bo ntan, lu fee fu mee taale waa kinyinibi kolon kifufuli abee kilenbiri. 37 Amaa fan yege fane katowe ki baa ki gye Eehn abee ayee. Nu fu kan bo ntan kv tii sv mu, i lu Sitaane ase nun.

Fan Man Taa Alibi Ka Alibi Koko
(Luka 6:29-30)

38 "Nu fan bila nu Mosesi nbara maa towe ye, 'Nu oku kan boyi oku kinsi mu, i dagaa be boyi ngbaa mu lee. Nu oku kyiigi oku kinyi mu, i dagaa be kyiigi ngbaa mu lee.' 39 Amaa me i towe fane ye, nu oku kan waa fu alibi mu, man taa alibi ka mu koku. Nu oku kan kpa fu otan gyisa sv mu, bilinjaa buna sv sa mu ke o kpa tii sv. 40 Nu oku kan taa fu kpee asin ogyikpa ke o koolo fu kaale mu, taa fu balumaasu tii sv sv. 41 Nu oku kan nyan fu, fee fu sula mu tsula kpiya mu mayili kolon mu, sula imu kpiya mu umayili anyo. 42 Nu oku kan ba kole fu koto kv mu, sa mu. Abee nu oku kan ba ye fu paala mu koto kv mu, sa mu.

Nye Kebiti Sa Fu-dun Ana
(Luka 6:27-28,32-36)

43 "Fan nu Mosesi nbara mu maa bila towe ye, 'Fan nye kebiti sa fane toomaa ana, ke fan kisi fane-dun ana.' 44 Amaa me i towe fan ye, fan nye kebiti sa fane-dun ana, ke fan kole kabwaare kole sa fane anyanlapu, 45 ke fan baa fan du fee fane-Se mu nu o bu susu mu. Mu i yege nu mu kyowe u lu ee sa alibi awaapu ye adanburasa awaapu, nu ee yege bulayi u da ee sa bamu nu bamu ikpa ii kyiigi, ye bamu nu bamu ikpa i man kyiigi. 46 Nu fan kan fan sv kebiti sa bamu nu bee biti fane nkun mu, mune kokoka nu fen biti fan nye? Man gye kanin manja nu alibi awaapu gbaa bee waa nun abee? 47 Nu fan kan fen fwaala fane tomaa ana nkun mu, mune koto nu fan waa fan kyo koto mu nu okumaa numu u waa? Man gye kanin nu idakpa asunpu gbaa bee waa nu? 48 Imu sv i dagaa fane kubaabuto maa du kyekyee, fee kanan mu nu fane-Se mu nu o bu susu mu du kyekyee mu.

6

Kikaapu Lu Ato Kεkee Sv

1 "Fan baa fan da sv ke fan man waa fane adanburasa asa ansi sv, ke ba nye wu fane. Nu fan kan waa kanu mu, fan mee ye fan nye kukoka lu fane-Se mu nu o bu susu mu ase.

2 "Imu sv nu fu kan kee otiripu ato mu, man taa da kibonbon fee kanan mu nu nno nnyo-nnyo wuya ana mu bee waa kabwaare-kule igyanekpa ye agbenbi sv ke asa ba nye yin bamu mu. N towe fane kesintin fee ba tee wola nye bamu kukoka lwe. 3 Amaa nu fu kan kee atiripu afulee mu, man yege fu-bina kibaa o bu kuto mu nu fu gyisa kibaa mu waa mu, 4 ke fu kakee i waa asiiri to. Saamu fu-Se mu nu ee wu kuto mu nu fu waa asiiri to mu, ii biti o ka fu kuko.

Kabwaare Kule (Luka 11:2-4)

5 "Nu fen kan fen kule kabwaare-kule mu, fan man waa fee nno nnyo-nnyo wuya ana mu, lu fee bee biti kyile kabwaare-kule igyanekpa ye agbenbi nkpanyeere bee kule kabwaare-kule, ke asa ba nye wu bamu. N towe fane kesintin fee, ba wola nye bamu kukoka lwe. 6 Amaa nu fu kan fu kule kabwaare-kule mu, loo fu obu to ke fu tii, ke fu kule kabwaare-kule sa fu-Se mu nu ee wu mee wu mu mu. Saamu fu-Se mu nu ee wu kuto mu nu fu waa asiiri to mu, ii biti o ka fu kuko. 7 Nu fan kan fen kule kabwaare-kule mu, fan man towe ntowe bunsuwa mu nu i man sv kase fee idakpa asunpu lee mu. Lu fee bee fe nfeere nin fee bamu kukule bunsuwa mu, ii biti i yege ke i ba to sa bamu. 8 Imu sv fan man waa fee bamu, lu fee fane-Se nyi kuto mu nu kii tiri fane poyi nu fen kule mu mu.

9 "Nu fen biti fan kule kabwaare-kule mu, fale nu i dagaa fan maa towe. 'Ane-Se lbwaare mu nu fu bu susu, yege asa ba bunyaa fu kitu.

10 Yege fu kuwura-gyii mu ki ba, ke fu yege fu kebiti ki waa kase sv nfu, fee kanan mu nu ki du susu mu.

11 Sa ane kake kumaa agyito.
12 Taa ane alibi kee ane, fee kanan mu nu ane gbaa ane an taa bamu nu bee waa ane alibi kee bamu mu.

13 Man yege a loo kutu to ki to, amaa lee ane lu olibilibi mu abaa to. Lu fee kuwura-gyii ye olon, ye bunyaa i gye fu lee kakpaa.*

14 Lu fee nu asa ba waa fane alibi nu fan taa kee bamu mu, fane-Se mu nu o bu susu mu gbaa ii biti o taa kee fane. 15 Amaa nu fan kan fan man taa asa alibi kee bamu bure, fane-Se mee ye o taa fane alibi kee fane.

Nojmina

16 "Nu fan kan waa nojmina mu, fan man waa fane ansi to kowee kuwu fee kanan mu nu nno nnyo-nnyo wuya ana bee waa mu. Bee nyaane bamu ansi to ke asa ba nye wu ye ba njmina kono. N towe fane kesintin fee ba wola nye bamu kukoka lwe. 17 Amaa nu fu kan njmina kono mu, fwu fu ansi to, susu nfo ke fu seyfu fu kumu to. 18 Saamu, asa ba mee ye ba wu fee fu njmina kono, amoo fu-Se mu nu oku mee wu mu nkun. Fu-Se mu nu ee wu kuto mu nu fu waa asiiri to, ii biti o ka fu kuko.

Fan Taa Fane Ansi Gyaga Susu Ato Sv (Luka 12:33-34)

19 "Fan man kuola kapatye yla kase sv nfu sa fane n-yu, nfu numu nu itaburita ye nkandra ii nyita umu, nu ayu bee loo bee yuuri umu. 20 Amaa fan kuola kapatye yla susu sa fane n-yu, katn mu nu itaburita ye nkaduro i mee taale nyita umu, nu ayu ba mee taale loo naa yuuri umu. 21 Lu fee katn mu nu fu kapatye bu mu, toto nu fu nfeere gbaa i bu.

22 "Nyimisa ansi i gye mu kayu-wole mu fitla. Nu fu ansi i kan i buron bure, fu kayu-wole mu kpini gye unmanesa nun. 23 Amaa nu fu ansi i kan i man buron bure, fu kayu-wole mu kpini bu kitentenbiri to nun. Imu sv nu fitla mu nu ki bu fu to mu gye kitentenbiri mu, ii biti i waa kitentenbiri tumm.

24 "Oku i gye oku mee taale sun anyirpe anyo. Ee biti o kisi oku ke o nye kebiti sa oku, abee ee biti o nye sana sa oku ke o yege oku. Fan mee taale sun lbwaare maa afulee.

Fan Man Yege Asin I Toco Fan (Luka 16:13)

25 "Imu sv n towe fane ye, fan man yege fane nkpa ye agyito mu nu fen biti fan gyii, abee umu nu fen nuu, abee fane kayu-wole ye ato bunsu asin i tocoo fane. Nkpa i man kyoo agyito abee? Nu kayu-wole moo man kyoo ato bunsu? 26 Fan ki nbwiibi mu nu ba bu afuu to mu, be mee duu nu ba mee tuje, nu ba mee kuola agyito bee gyaga agyan sv, amaa fane-Se mu nu o bu susu mu i sa bamu agyito. Fane asin i

* 6:13 6:13 Ba kyoroow gyaga sv waa didaa iwole iku to ye, Lu fee kuwura-gyii ye olon, ye bunyaa i gye fu lee kakpaa.

man tiri i kyo bamu nun abee? 27 Fane to amoo nu asin i maa tooroo mu su mu, nu ee taale taa kerefi kolon tii mu nkpa su?

28 "Nu mune i waa nu ato bunsu asin i tooroo fane? Fan kii kanan mu nu iyu ntutule i dan mu. I mee sun kusun nu i mee luv ato bunsu i sa umu n-yu. 29 Amaa n towe fane ye, halu Owura Solomon maa mu ato bunsu danbirasa kpini mu, i man boron fuv ntutule mu. 30 Nu fale nu lbwaare u lonjo afitiri mu nu ndaga i bu to, nu oke bee taa umu funti waa fulon to mu, mune waa nu o mee ye o sa fane ato bunsu kokyoo? O, fane kikoole-gyii ki man kyo? 31 Imu su fan man tooroo fane n-yu fen taase ye, 'Mune nu an biti a gyii?' abee 'Mune nu an biti a nuu?' abee 'Mune nu an biti a bun?' 32 Bamu nu be mee nyi lbwaare mu fale ato kpini su nu bamu ansi i payi. Nu fane-se mu nu o bu susu mu nyi fee fale ato numu maa tiri fane.

33 "Amaa fan gyankpaa ki biti lbwaare kuwura-gyii mu ukpa ye mu ukpa kikyigisa mu, ke o taa ato numu kpini tii su sa fane. 34 Kanun su fan man tooroo fane n-yu lu ato mu nu ii biti i ba oke. Fan yege oke ato i ku umu gbaa-gbaa umu asun tirisa su.

7

Fan Man Bun Kupwe (Luka 6:37-38, 41-42)

1 "Fan man bun kupwe, ke lbwaare o man bun fane gbaa kupwe. 2 Lu fee okpa mu nu fen bola su fen bun fane burisa ana kupwe mu, nu lbwaare gbaa ii biti o bola su bun ngbaa fane kupwe. Nu kuto kaalasa mu nu fan taa kaala sa fane burisa ana mu, kanun nu lbwaare ii biti o kaala sa fane.

3 "Mune i waa nu fii wu keyuubi mu nu ki bu fu burisa kinsi to, nu fu mee wu kagyakpoti mu nu ki de fu kinsi to? 4 Nene su nu fu taale towe fu burisa ye yege n lee keyuubi fu kinsi to, yege kagyakpoti de ngbaa-gbaa fu kinsi to? 5 Fu nno nnyo-nnyo wuya, gyankpaa lee kagyakpoti mu nu ki bu fu kinsi to mu, poyi ke fu lan wu danbirasa, ke fu lee keyuubi mu nu ki bu fu burisa kinsi to mu.

6 "Fan man taa kuto mu nu ki du kyirekyire mu sa igyoono, lu fee bee biti ba biliji yile fane su dunji fane waa kyabile-kyabile. Nu fan man taa fane ato kpare tuv sa akuuri, ke be kyigya umu su nyita.

Fan Kole Lu lbwaare Ase (Luka 11:9-11)

7 "Fan kole lu lbwaare ase, ee biti o sa fane. Fan ku biti lbwaare ase, fen biti fan wu. Fan da mu kebuno, ee biti o tigi sa fane. 8 Lu fee okumaa mu nu ee kole ee lu

lbwaare ase mu, ee nye, nu okumaa mu nu ee ku ee biti mu, ee wu, nu okumaa mu nu ee da kebuno mu, ee tigi ee sa mu.

9 "Fane anumu nu mu-bii u kole mu bodobodo ke o taa kubuu sa mu? 10 Abee nu ee kole mu okun nu ee taa kinanse ee sa mu? 11 Nu fane mu nu fan gye alibi awaapu mu gbaa fen nyi ato danbirasa kntaa sa fane-bii ana mu, mune su nu fane-se lbwaare mu nu o bu susu mu mee ye o kyula sa okumaa mu nu ee kole mu ato danbirasa mu? 12 Imu su kuto kumaa mu nu fen biti asa ba waa sa fane mu, fane gbaa fane fan baa fen waa kanun fen sa bamu. Imumu i gye Mosesi nbara ye lbwaare atowepe kikaapu mu.

Kebuno Bontesa Ye Kyelegesa (Luka 13:24)

13 "Fan bola kebuno pii mu to loo. Lu fee kebuno yelgesa mu okpa gbaa yelge ye kinate su, nu kii kpee kinyita kakpaa to nun, nu asa mu nu bee bola bee loo kumu to mu ba kyo. 14 Amaa okpa mu nu kii kpee nkpa to mu bure ki bonte, nu kumu kebuno gbaa man yelge, nu asa mu nu bee wu kumu bee bola mu ba man kyo.

Oyu Kumaa Kima (Kumu Abi) (Luka 6:43-44)

15 "Fan baa fan da antjesa atowepe su. Ansi su mu be du bohñ fee nbulupu mu, amaa bamu nkolo to mu, be du nun fee agboogho mu nu ba nye agbu. 16 Bamu ato waasa nu fen biti fan taa bu bamu. Kididobi oyu su nu bee tye kimango abi abee? Abee kikapale oyu su nu bee tye akutu? 17 Kanun nu oyu danbirasa u soyi abi danbirasa, nu oyu libi moo u soyi abi libi. 18 Oyu danbirasa mee taale soyi abi libi, nu oyu libi mee taale soyi abi danbirasa. 19 Oyu kumaa mu nu ki mee soyi abi danbirasa mu, bee ne kumu nun tuv, ke ba taa waa fulon to. 20 Kanun su fen biti fan bu antjesa atowepe mu lu bamu awaasa su.

N Man Nyi Fane (Luka 13:25-27)

21 "Man gye okumaa mu nu ee tu me ye, 'Onyurpe, Onyurpe' mu, ii biti o loo susu kuwura-gyii mu to, amoo omu nu ee waa me-se mu nu o bu susu mu kebiti mu nkun. 22 lbwaare kake talea manja kan fuv mu, asa gaalaagaa bee biti ba towe me ye 'Onyurpe, Onyurpe, an bola fu kitu su towe abwaaresin sa asa, nu lu fu kitu to su mu an gya nbwu libi, nu an waa asun kyinkyinsa gaalaagaa.' 23 Amaa n biti towe tigi bamu ye, 'Man nyi fane. Fane alibi awaapu banumu, fan lu me su nate.'

*Onyaasinpu Ye Omelensipu
Ibu Kipoyi
(Luka 6:47-49)*

24 "Imu su okumaa mu nu ee nu me asin numu, nu ee buu umu mu, du nun fee onyaasinpu mu nu o poyi mu kikaara gyaga kifole su mu. 25 Bolayi da nu ubun i bola, nu afuu lala i da obu mu, amaa ki man tiye, lu fee ba poyi kumu gyaga kifole su. 26 Amaa okumaa mu nu ee nu me asin numu, nu o mee buu umu mu, du nun fee omelensipu mu nu o poyi mu obu gyaga kusipu su. 27 Bolayi da nu ubun i bola, nu afuu lala i da nu obu mu lu tiye olon to birimm."

28 Yesu maa towe asin numu lwe mu, mu kikaaru mu i kyinkyin sakyu mu gaa. 29 Lu fee mu kikaaru mu to su olon, nu i man du fee nbara akaarupu lee mu.

8

*Yesu Kye Kibootoo Wuya Ku
(Maki 1:40-45; Luka 5:12-16)*

1 Yesu maa kpilge lu kibit mu su ba mu, asa damante ba buu mu. 2 Tutu nu onyin ku mu nu ee lo kibootoo ba muja mu amulii su mu ansi to nu o towe ye, "Onyiripe nu i pure fu mu, fu taale yege me n-yu i lonjo su."

3 Nu Yesu teenge mu kubaa mata onyin mu. Nu o towe mu ye, "I pure me, fu n-yu i lonjo su." Opula to nu mu kibootoo mu ki lwe. 4 Nu Yesu towe mu ye, "Man waa fu towe oku, amaa taa fu n-yu naa kaaru lbwaare Oseepu, ke fu lee saraga fee kanan mu nu Mosesi nbara i kaaru mu, ke okumaa numu o wu fee fu n-yu i lonjo su."

*Anaakopu Obilisa
Mu Kikole-gyii
(Luka 7:1-10)*

5 Yesu maa loo Kapanum kade to mu, Roma anaakopu obilisa ku ba mu ase ba kule mu ye o kye mu to. 6 O towe mu ye, "Onyiripe, me kyaafole de me kikaara su ee lo mugule-mugule, u toowo mu gaa."

7 Imu su, Yesu towe mu ye, "N biti n naa kye mu kolo."

8 Nu anaakopu obilisa mu lee mu kono ye, "Onyiripe n man dagaa fee fu ba me kikaara su. Amaa dan sa kono, me kyaafole mu ii biti o kpaare. 9 Lu fee ngbaa me n bu aku olon kase nun, yege anaakopu ba bu me kase. N kan towe oku ye, 'Kpe nfu,' nu ee kpee. Nu n towe oku ye, 'Ba nfu,' nu ee ba. Nu n towe me kyaafole ye, 'Waa inumu,' nu ee waa umu."

10 Yesu maa nu kanin mu, i kyinkyin mu, nu o towe bamu nu ba buu mu mu ye, "N towe fane kesintin fee Israyi abi kpini to mu, n man pita wu asa mu nu o

su fale kikole-gyii damante numu kedubi. 11 N towe fane ye asa gaalagaa bee biti ba lu kyowe kulu ye kyowe kitaye, ke ba maa Abraham maa Isaki ye Gyekobu ba ba boga kyina bamu ikyunakpa mu nu i gye kuwura-gyii kensi-gyii ngyaŋe mu to. 12 Amaa fane mu nu naafoo fan gye kuwura-gyii abi mu, bee biti ba taa fane funti kewu to kitentibiri to katun mu nu kusu ye anobi kedunji bu."

13 Nu Yesu towe anaakopu obilisa mu ye, "Kpewu! Ii biti i waa sa fu fee kanan mu nu fu kcole gyii mu." Nu kanin sanja manja to kyeekye nu mu kyaafole mu nye alanfiya.

*Yesu Kye Alopu Kukyo
(Maki 1:29-34; Luka 4:38-41)*

14 Yesu maa ba Pita kikaara su mu, o wu fee Pita mu-saa kyusa de ee lo kibirima. 15 O ktaa mu kubaa to nu kibirima mu ki yege mu, nu o kusu ktaa bamu kifo.

16 Sanja mu nu kyowe tiye mu, nu asa ba taa alopu kukyo mu nu nbwu libi ba te bamu su mu biya Yesu. Nu o sa nbwu libi mu kono gya bamu kusaa alopu mu su, nu o kye alopu mu kpini. 17 Inumu i yege nu asin mu nu lbwaare otowepu Isaya towe Asunkyan yilasa mu to mu i ba to. Asin mu i gye ye, "O kcole ane alo, nu o taa ane alobi sula."

*Bamu Nu Bee Biti
Ba Buu Yesu
(Luka 9:57-62)*

18 Yesu maa wu asa damante ba maa kyaaboo mu mu, o towe mu asunpu mu ye ba faa kpee benbe. 19 Nu nbara akaarupu ku ba mu ase ba towe ye, "Okaarupu n biti n buu fu kpee katun kumaa mu nu fii kpee mu."

20 Nu Yesu lee kono ye, "Agboogboo ba su ubo bee de to, nu nbwiibi ba su nsuswaa, amaa me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu bure, n man su katun mu nu n de fute."

21 Mu obulapu ku gbaa towe mu ye, "Onyiripe, yege n naa pula me-se poyi."

22 Amaa Yesu towe mu ye, "Buu me ke fu yege bamu nu be du fee alewupu mu, be kpee naa pula bamu alewupu."

*Afuu Ye Apaa I Nu
Yesu Ase
(Maki 4:35-41; Luka 8:22-25)*

23 Nu o loo okuli to nu mu abulapu mu ba buu mu loo. 24 Ba maa gyan obun lala mu su bee kpee mu, opula to nu afuu lala i tigi yege u da apaa ii loo okuli mu to. Amaa yege Yesu de nsure. 25 Abulapu mu ba naa kyinji mu, nu ba towe mu ye, "Onyiripe, molige ane! An biti a muuri!"

²⁶ ɔ lɛɛ bamu kono ye, "Fane mu nu fane kikoolɛ-gyii ki man kyɔ, mine ɪ waa nu fan su kufuu kanun?" Nu ɔ kusɔ pɔnte afuu ye apaa mu su, nu ɪ waa diin.

²⁷ Nu ɪ kyinkyin asa mu, nu ba taase ye, "Mine nyumisa ndee? Halu afuu ye apaa gbaa ii nu mu ase."

*Yesu Kyɛ Anyin Mu Nu
Nbwu Libi Ba Tɛ Bamu Su Mu
(Maki 5:1-20; Luka 8:26-39)*

²⁸ Yesu maa fuɔ ɔbun mu benbe mu nu ki gye Gadara ɔsɔwɔle mu, anyin anyo ku mu nu nbwu libi ba tɛ bamu su mu ba lu nkyan to ba gyaɲa mu. Ba kyina ba libi gaa fɛɛ ndɔnbwe, nu ɔku mee taale bɔla kanun ɔkpa manja su. ²⁹ Ba kuusi ye, "Ibwaare mu-Bii, mine nu fii biti ane ase? Fu ba nun ye fu ba waa ane awɔrɔfo pɔyi kɛ umu sanja mu ɪ fuɔ, abɛɛ?"

³⁰ Akuuri damante ku ba yile tuto kbaafun beɛ gyii. ³¹ Nu nbwu libi mu ba kole Yesu ye, "Nu fu kan fii biti fu gya ane bire, yeɛ a naa loo akuuri damante numu to."

³² ɔ towe bamu ye, "Fan nate!" Nu ba lu anyin mu to naa loo akuuri mu to. Nu akuuri damante mu kpini ba sule kpɔtɛ kidenbi mu naa tye ɔbun lala mu to nu ba wu. ³³ Nu bamu nu beɛ ki akuuri mu su mu, ba sule kpee kaɛɛ to, naa towe kutɔ mu nu ki waa kpini ye umu nu ɪ waa anyin anyo mu nu nbwu libi ba tɛ bamu su mu. ³⁴ Kanun su kaɛɛ mu to asa kpini ba lu ba naa gyaɲa Yesu. Ba maa wu mu mu, ba kole mu ye ɔ lu bamu ɔsɔwɔle su.

9

*Yesu Kyɛ Mɔgɔle-mɔgɔle Wuya
(Maki 2:1-12; Luka 5:17-26)*

¹ Yesu dii loo ɔkɔlɔ to, faa ɔbun mu ba mu gbaa-gbaa mu kaɛɛ to. ² Nu asa aku ba taa ɔnyin mɔgɔle-mɔgɔle wuya mu nu ɔ de kikpaata su biya mu. Yesu maa wu bamu kikoolɛ-gyii mu, ɔ towe mɔgɔle-mɔgɔle wuya mu ye, "Mi-bii, yeɛ fu kɔkɔlo ki de fu. N taa fu alibi kɛɛ fu."

³ Tuto nu nbara akaapɔpu mu aku beɛ towe abaa ase ye, "ɔnyin numu ɪ towe nbusaa asun ee yii Ibwaare!"

⁴ Yesu maa bu nfeere mu nu beɛ fe mu, nu ɔ taase bamu ye, "Mine nfeere libi nu fen fe fane nkɔlo to kanun? ⁵ Imu kimomɔ ɪ bɔlun kitowe? Fɛɛ n towe ɔnyin numu ye, 'N taa fu alibi kɛɛ fu', abɛɛ n towe mu ye, 'Kusɔ, kɛ fu nate?' ⁶ Amaa n biti fan bu fɛɛ, mɛ, Daadimaadi Obii-nyunsa mu n su ɔlun kase su n taa alibi kɛɛ." Tuto nu ɔ towe mɔgɔle-mɔgɔle wuya mu ye, "Kusɔ, taa fu kalan kɛ fu kpewu." ⁷ Nu ɔnyin mu kusɔ nu ɔ kpewu. ⁸ Sakyo mu ba maa wu umu

mu ɪ waa bamu kufuu, nu ba yin Ibwaare fɛɛ maa taa kanun ɔlun sa nyumisa.

*Yesu Tu Matiwu Ye
O Be Buu Mu*

(Maki 2:13-17; Luka 5:27-32)

⁹ Yesu maa lu tuto ee kpee mu, ɔ wu lenpoo ɔkoolɛpu mu nu beɛ tu mu ye Matiwu maa tɛ lenpoo ɔkoolɛkpa. Nu ɔ towe mu ye, "Buu mɛ," nu Matiwu kusɔ buu mu.

¹⁰ Sanja mu nu Yesu maa mu abɔlapu ba kpee Matiwu kikpaara su beɛ gyii mu, lenpoo akoolɛpu gaalaagaa ye alibi awaapu ba ba, nu ba maa bamu kpini ba bɔga gyii. ¹¹ Farasii abi ba maa wu kanun mu, ba taase Yesu abɔlapu mu ye, "Mine ɪ waa su nu fane ɔkaapɔpu maa lenpoo akoolɛpu ye alibi awaapu beɛ bɔga beɛ gyii?"

¹² Yesu maa nu kanun mu, ɔ lɛɛ Farasii abi mu kono ye, "Man gye alanfiya wuya nu ɔkyɛpu tiri sa, amɔɔ ɔlopu nkun. ¹³ Fan naa ki biti Asunkyan yɔlasa kase. Asun mu ɪ gye ye, 'Abaa kowɛɛ kuwu nu mɛ, Ibwaare n biti, man gye atɔbwaaya kɔtaa lɛɛ saraga sa mɛ.' " Nu Yesu kyaga su ye, "N man ba nun kɛ n ba tu bamu nu beɛ ki fɛɛ bamu ɔkpa ɪ kyiiɪ Ibwaare ase, amɔɔ alibi awaapu."

*Ba Taase Yesu
Nonjmina Asin*

(Maki 2:18-22; Luka 5:33-39)

¹⁴ Kakaaku Gyɔn Okyugyeepu abɔlapu ba ba taase Yesu ye, "Mine ɪ waa su nu ane ye Farasii abi mu a njmina kono, nu fu abɔlapu bire be mee njmina kono?"

¹⁵ Nu Yesu lɛɛ bamu kono ye, "Nene su nu kikyufɔ to afo beɛ biti ba bɔɔta to, yeɛ ɔkyufɔ mu-kuli mu bu bamu ase? ɪ mee ba kanun. Amaa sanja ku ii biti ɔ ba nu beɛ biti ba taa ɔkyufɔ mu-kuli mu lu bamu ase. Kanun sanja manja nu beɛ biti ba njmina kono."

¹⁶ Yesu bila towe ye, "ɔku mee tun kikyibi pɔpwe taa baata tii kaale didaa ɔkyatekpa ɔbɔ. Nu ɔ kan waa kanun mu kikyibi pɔpwe mu kii biti ki kyate lu, kɛ ɔkyatekpa mu ki yelɛɛ tii su. ¹⁷ Kanun manja nu ɔku mee taa nta pɔpwe waa kutɔbwaaya ɔwɔle taakpe didaa to. Nu ɔ kan waa kanun, nu nta mu ɪ bile mu, ii biti ɪ kyate taakpe didaa mu nyita, kɛ nta mu ɪ kyeege fɔyi. Amaa beɛ taa nta pɔpwe waa taakpe pɔpwe to, kɛ umu anyo mu ɪ man nyita."

*Yesu Kyinji Kebii Ku
Nu ɔ Kyɛ ɔkyu Mu Nu
Nkalan ɪ Da Mu Mu*

(Maki 5:21-43; Luka 8:40-56)

¹⁸ Yesu maa san ɔ maa su ɛɛ towe umu mu, nu Gyiwu abi kabwaare-kole

ogyanekpa obilisa ku ba Yesu ase, ba manja mu nsi to kole mu ye, "Mi-bii-kyiisa dan wu numu. Amaa dan waa aniya ba taa fu kibaa mata mu, ee biti o kyini lu lewu to ba nkpa to." 19 Imu su Yesu kusu buu mu, nu mu abulapu gbaa ba buu mu kpee.

20 Ba maa kpee mu, okyuu ku mu nu nkalan u da mu nsu kudu anyo mu, ba bola Yesu kamaa nu o taa mu kibaa mata Yesu kaale anobi. 21 Lu fee okyuu mu fe mu nfeere to ye, "Nu n dan nye mata mu kaale gbaa, n biti n nye alanfiya."

22 Nu Yesu bilini nu o wu okyuu mu, towe mu ye, "Mi-bii-kyiisa, yege fu kokolo ki de fu. Fu kikoolo-gyii i yege nu fu nye alanfiya." Nu okyuu mu nye alanfiya opula manja to.

23 Saŋa mu nu Yesu naa loo ogyanekpa obilisa mu kipaara su, nu o wu nleebi afulepu keli mu to ye asa damante mu nu bee su mu, 24 o towe bamu ye, "Okumaa numu o lu nfu, kebii mu man wu nu, o de nsure nun." Amaa ba nmase Yesu. 25 Ba maa gya asa damante mu lu kamaa to mu, Yesu loo kebii kyiisa-bi mu ase, nu o kita mu kibaa to, nu o kusu kyina. 26 Nu fale asin numu yaase kpee kanin osuwle manja su kpini.

Yesu Kye Agyaatanapu Anyo

27 Yesu maa lu tuto ee kpee mu, nu agyaatanapu anyo aku ba buu mu, bee kuusi bee towe ye, "Dawidi kanaana-bii, wu ane kowe!"

28 Yesu maa naa loo katun mu nu o te mu, nu agyaatanapu anyo mu ba kpee mu ase, nu o taase bamu ye, "Fan koolo gyii fee n taale kye fane?" Nu ba lee kono ye, "Ehn, Onyirupe, an koolo gyii."

29 Tuto nu o mata bamu ansi towe bamu ye, "I waa sa fane, fee kanan mu nu fane kikoolo-gyii ki du mu." 30 Nu bamu ansi i bugi. Nu Yesu da bamu amu to kenken ye, "Fan man towe unumu sa oku." 31 Amaa ba lu tuto nu ba yaase asin numu lu Yesu su kanin osuwle manja su kabaafun kpini.

32 Agyaatanapu anyo mu ba maa kpee mu, asa aku ba biya onyin mu nu nbwu libi ba te mu su nu o mee taale ee towe. 33 Yesu maa dan gya nbwu libi lu onyin mu su mu, nu onyin mu piili ee towe. Nu i waa asa damante mu kyan, nu ba towe ye, "A man pu wu unumu kudubi Israyi osuwle su."

34 Amaa Farasii abi mu ba towe ye, "Nbwu libi obilisa olon nu o su ee gya nbwu libi fale."

Kusun Awaapu Mu Ba Gye Gberɛɛ

35 Nu Yesu nate nde lala ye nde-bii to kpini kyaaboo, yege ee kaapu bamu kabwaare-kole igyanekpa mu to, nu ee towe bamu asin danbirasa lu lbwaare kuwura-gyii mu su, nu ee kye alo yiri-yiri kumaa numu. 36 Yesu alaa wu sakyu mu, bamu asin i waa mu koweɛ, lu fee bee yiyee nu ba man nyi kanan mu nu ba waa. Be du nun fee nbulupu mu nu ba man su okpapu. 37 Kanin su o towe sa mu abulapu mu ye, "Kesintin to mu, ayu kituje mu kyo, amaa kusun awaapu mu ba du gberɛɛ fale. 38 Imu su fan kole Onyirupe, kadoo wuya mu ke o sun kusun awaapu kpee mu ayu kituje mu to."

10

Abulapu Kudu Anyo Mu (Maki 3:13,1-9; Luka 6:12-16)

1 Yesu tu mu abulapu kudu anyo ba gyanɛ, nu o sa bamu olun ye ba taa gya nbwu libi, ke ba kye alo yiri-yiri kumaa numu.

2 Abulapu kudu anyo mu atu ndee. Ogyankpaapu mu i gye Simon (mu nu ba bila bee tu mu ye Pita) maa mu-supu Andiruwu, ye Gyemisi maa mu-supu Gyon, Sebedi mu-bii ana, 3 ye Filipu maa Batolome, ye Tomasi maa Matiwu, lenpoo okoolo mu, ye Gyemisi Alifeyo mu-bii, ye Tadiyosi, 4 ye Simon mu nu bee tu mu ye Seloti* mu, ye Gyudasi Isikariyoti, mu nu o ba lee Yesu sa mu.

Yesu Sun Abulapu Kudu Anyo Mu (Maki 6:7-13; Luka 9:1-6)

5 Nu Yesu sun abulapu kudu anyo mu towe bamu ye, "Fan man kpee bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu kibaafun abee Samariya abi kade ku to. 6 Amaa fan kpee Israyi abi mu nu ba du fee nbulupu foyisa mu ase. 7 Fan kpee naa towe bamu asin danbirasa mu ye, 'lbwaare kuwura-gyii mu ki tiri to.' 8 Fan kan kpee mu fan kye alopu, ke fan kyini alewupu, ke fan yege abootipu n-yu i lonjo su, ke fan gya nbwu libi lu asa su. Ba taa olon manja kee fane nun, umu su fane gbaa fane fan taa kee. 9 Fan man taa afulee ku waa fane igyifa to, 10 nu fan man taa taakpe abee kaale nyoŋapu, abee asbita, abee kikpebi, kpee okpa manja. Osunpu dagaa fee ba sa mu koto mu nu ki tiri mu.

11 "Kade lala abee kade-bi kumaa mu nu fan loo kumu to mu, fan biti oŋa mu nu mu ukpa i kyigi, ke fan kyina mu kipaara su naa fuu saŋa mu nu fen biti fan ba lu tuto. 12 Nu fan kan loo mu su mu,

* 10:4 10:4 Silote kase i gye omu nu o su kebiti sa mu asa, nu ee biti fee ba ko koolo bamu n-yu lu Roma kibane kase.

fan kule keyuula sa kíkpaara mv. ¹³ Nù kíkpaara mv sù abi ba kan kòòlè fane mv, fan yege fane keyuula mv ki sii kíkpaara mv sù. Amaa nù ba man kan kòòlè fane bure, fan yege fane keyuula ki bwii ba fane ase. ¹⁴ Nù kade kù abee kíkpaara kù asa ba man kan kòòlè fane abee ba man nu fane ase mv, fan kíkpaara fane ayaa tó ise wòrige bamù sù, ke fan lu tóto. ¹⁵ N tówè fane kesintin fée, kake mv nu lbwaare ii bitì o be gyii asa asin mv, Sodom maa Gomora abi kùsù bute gbaa ii bitì i baa i bò bamù lée. ¹⁶ Fan kù! N sun fane nùn fée nbulupù n kpee akuntun tó. Fan baa fan sù kanyaasin fée ananse, yege fan du bwahn fée awura-lòpò.

Asa Bee Biti Ba Nyanla
Abùlapù Mv
(Maki 13:9-13; Luka 21:12-17)

¹⁷ "Fan baa fan da sù, lu fée asa kù be bitì ba kùtaa fane kpee asin ogyikpa, ke ba tujè fane Gyiwu abi kabwaare-kule igyajejeka. ¹⁸ Lu me sù, bee bitì ba kpiya fane awura ye alubònpù ansi tó, ke fan nye òkpa tówè asin danbùrasa mv lu me sù sa bamù, ye bamù nu ba man gye Gyiwu abi mv. ¹⁹ Nù ba kan kpiya fane asin ogyikpa mv, fan man yiyee lu koto mv nu fen bitì fan tówè, abee kanan mv nu fan tówè mv sù. Saja mv kan fùù mv, fen bitì fan nye asin mv nu fan tówè bamù. ²⁰ Lu fée man gye fane gbaa-ghaa ii bitì fan tówè, amaa fane-Se lbwaare Kayaayu mv ii bitì o bòla fane sù tówè.

²¹ "Kanùn nke maa tó mv, nymùsa ii bitì o gyii mv gbaa-ghaa mu-supu kade-boyi, ke ba mòò mv, ke òse gbaa o waa obii kanun. Nbiì bee bitì ba kùsù yile akusògepu ana sù, ke ba yege ke ba mòò bamù. ²² Asa kpini bee bitì ba kisi fane lu me sù, amaa òkumaa mv nu o taale yile tó kenken naa fùù laalaalòwe mv, ii bitì o nye kamòlge. ²³ Nù ba kan nyanla fane kade kù tó mv, fan sile lu tóto kpee kade kù tó. N tówè fane kesintin fée, fen mee ye fan sile kanùn kyaabòò Isirayi nde mv kpini sù, poyi ke me, Daadimaadi Obii-nyinsa mv n ba.

²⁴ "Òbulapù man kyò mv òkaaròpù, nu kùnye man kyò mv-nyiripe. ²⁵ I dagaa i maa kùkwe òbulapù fée maa ba waa fée mv òkaaròpù. Nù ba kan bee tùn asin bee gyaga me, kíkpaara sù òbulisa sù ye n gye Beelisebu mv,† kanùn bure bee bitì ba taa atù libi gyaga fane mv nu fan gye me kíkpaara sù abi mv i kyò me lée mv.

Fan Man Sile Òkù
Amòò lbwaare
(Luka 12:2-9)

²⁶ "Imù sù fan man sile asa. Kùtò kumaa mv nu ki bun sù mv, ii bitì i bugi sù, nu kùtò kumaa mv nu kù baala mv, ii bitì i lu ifuli. ²⁷ Asin kumaa mv nu n tówè fane kitenenbiri tó mv, fan tówè umù kakyòwape, nu asin kumaa mv nu n kuli waa fane asù tó mv, fan da umù kibonbon. ²⁸ Fan man sile bamù nu bee mòò kayù-wòlè nkun, yege ba mee taale mòò òkala. Amaa fan sile lbwaare mv nu ee taale nyita òkala ye kayù-wòlè, Sitaane fulon tó mv. ²⁹ Man gye kobo kulùn nu bee sù bee sòò alangba anyò, amaa bamù tó òkulun mee ye o tye kase sù wu, yege fane-Se lbwaare man sa òkpa. ³⁰ Halù fane òkumaa numù kumu tó inyini gbaa, lbwaare nyi umù kòkò. ³¹ Imù sù fan man waa kufuu, lu fée fan sù kyaare fan kyò alangba damante.

³² "Òkumaa mv nu ee lée ee tówè asa tó ye n gye mv-Nyiripe mv, kanùn nu ngbaa me n bitì n lée mv kaarù me-Se ansi tó sùsù. ³³ Amaa òkumaa mv nu o kina me asa tó ye n man gye mv-Nyiripe mv, ngbaa me n bitì, n kina mv me-se ansi tó sùsù.

Nbarige Tò Asin
(Luka 12:51-53, 14:26-27)

³⁴ "Fan man fe nfeere fée n ba nùn ke i buya keyuula dulinyaa numù tó. Man gye keyuula nu n buya, amaa keluu nu n buya. ³⁵ Lu fée n ba nùn,

'ke nbii-nyinsa ba kùsù yile bamù-se ana sù,
 ke nbii-kyùsa gbaa ba kùsù yile bamù-nyì ana sù,
 ke asaa-kyùsa ba kùsù yile bamù-saa ana sù,

³⁶ Ke nymùsa mv dùn ana ba baa ba gye mv kíkpaara sù asa.'

³⁷ "Òkumaa mv nu ee bitì mv-se abee mu-nyì o kyò me mv, o man dagaa maa waa me obuupu. Nu òkumaa nu ee bitì mu-bii-nyinsa abee òkyùsa o kyò me mv, man dagaa maa waa me obuupu. ³⁸ Nù òkumaa mv nu o man taa mu oya laasa‡ sùla buu me mv, man dagaa maa waa me obuupu. ³⁹ Nù òkumaa mv nu ee bitì mv nkpa mv kùbaa sù mv, ee bitì o pan umù, amaa òkumaa mv nu o pan mv nkpa lu me sù mv, ee bitì o nye umù.

Kùkòka Mv Nù lbwaare
Ii Biti O Sa
(Maki 9:41)

⁴⁰ "Òkumaa mv nu o kòòlè fane mv, kòòlè me numù, nu òkumaa mv nu o kòòlè me mv, kòòlè òmu nu o sun me numù. ⁴¹ Òkumaa mv nu o kòòlè lbwaare òtòwèpu lu maa gye lbwaare atòwèpu sù

† 10:25 10:25 Beelisebu i gye alibi kpini kumu. ‡ 10:38 10:38 Oyu laasa mu yile sa aworofò ye lewu.

mu, ee biti o nye kokoka mu nu lbwaare ii biti o ka mu otowepu mu. Nu okumaa mu nu o koolle asa mu nu mu ukpa i kyiigi lu maa gye ukpa kyiiigisa wuya su mu, ee biti o nye kokoka mu nu lbwaare ii biti o ka asa mu nu mu ukpa i kyiigi mu. ⁴² Nu okumaa mu nu o sa me abulapusu numu to oku nkyu yuulisa kawe to, lu fee maa gye me obulapusu su mu, n towe fane kesintin fee, o man ye o pan mu kokoka kpaa."

11

Yesu towe Gyon Okyugyeepu mu asin (Luka 7:18-35)

¹ Yesu maa kaapu mu abulapusu kudu anyo mu ase lwe mu, o lu tutu kpee o naa kaapu ke o towe asin danbirasa mu nde mu nu i san Galile osuwole su mu.

² Sanja maa to mu Gyon Okyugyeepu mu bu obu kitii to. Maa nu kuto mu nu Krisito u waa mu, o sun mu abulapusu, ³ ba naa taase mu ye, "Fu i gye omu nu ba towe ane ye ee biti o ba mu, abee a ku opupwe okpa?"

⁴ Nu Yesu lee kono ye, "Fen bwii naa towe Gyon asin mu nu fan nu ye umu nu fan wu, ⁵ fee agyaatanapusu ansi i bugi, nu ayaa ye abaa wusa wuya ana ba kusu nate, nu abootipu n-yu lonjo su, nu atikipiri asu a tigi, nu alewupu ba kyinji ba nkpa to, nu ba towe Asin Danbirasa mu sa atiripu. ⁶ Kusee i gye sa asa mu nu o man yege me kikoolle-gyii."

⁷ Gyon Okyugyeepu abulapusu mu ba maa bwii bee kpee mu, nu Yesu piili ee towe Gyon n-yu su asin ee sa sakyo mu ye, "Mune nu fan kpee Gyon ase kiperi mu su fanaa ku? Fan kpee naa ku kifitiri mu nu afuu u da kumu ii bilinji to nun? ⁸ Nu man gye kanin mu, mune nu fan kpee naa ku? Nyimisa mu nu o bun ataa danbirasa mu, nu fan naa ku? Ayee, asa mu nu bee bun ataa danbirasa mu, ba te iwurakpa nun. ⁹ Nu mune gbaa nu fan kpee naa ku? lbwaare otowepu abee? Eehn, n towe fane ye o kyo lbwaare otowepu. ¹⁰ Lu fee Gyon numu asin nu ba kyuroo waa Asunkyan yilasa mu to ye,

'N biti n sun me kaboo ke o gyankpaa fu, mu ii biti o ba lonjo fu okpa yila fu.' "

¹¹ Nu Yesu bila towe bamu ye, "N towe fane kesintin ye, nyimisa ku man bu to nu ba kuvge mu kase su nfu, nu o kyo Gyon okyugyeepu mu. Imu kpini gbaa mu, omu nu o gye pii susu kuwura-gyii mu to mu kyo mu. ¹² Lu Gyon okyugyeepu sanja ba lu ndaga mu, bamu nu bamu ansi i payi ye bee biti ba loo susu kuwura-gyii mu to

mu, ba su olon ye kensi payi bee loo kumu to. ¹³ Lu fee lbwaare otowepu mu ye nbara mu, i wula towe lu kuwura-gyii mu su naa fuu sanja mu nu Gyon ba. ¹⁴ Nu fan kan fen biti fan koolle kyula mu, Gyon i gye lbwaare otowepu Eligya mu nu ba towe yila ye ee biti o ba mu. ¹⁵ Omu nu o su asu nu ee biti o nu mu, o nu.

¹⁶ "Mune nu n taale taa kaala ndaga asa? Ba du nun fee nbii ba maa te agya to bee tu abaa bee towe ye,

¹⁷ 'An fule nleebi sa fane, amaa fan man kyaa, nu an bu alengyi lbn, amaa fan man su.'

¹⁸ Lu fee Gyon maa ba mu, o mee gyii nu o mee nuu, nu ba ye, 'Nbwu libi ba te Gyon su.' ¹⁹ Me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu n maa ba mu, n gyii nu n nuu, nu ba ye, 'Ee gyii gaa nu o gye otabuupe ye lenpoo akoollepe ye alibi awaapu bamu kyemune.' Amaa nu oku kan o buu lbwaare kanyaasin ukpa su mu, i kaapu fee mu kanyaasin mu gye kesintin."

Nde mu nu ba man koolle Yesu gyii mu, bamu laaku (Luka 10:13-15)

²⁰ Asa mu nu ba bu nde mu nu Yesu waa mu asin kyinkyinsa gaalaagaa mu, ba man yege bamu alibi kiwaa, kanin su Yesu towe yii bamu ye, ²¹ "Korasin abi, fane laaku! Betisayida abi, fane laaku! Asin kyinkyinsa mu nu n waa fane nde numu su mu, nu i daa i gye Tayi maa Sidon nun, naafoo ba wula dila iboota, ke ba taa ndaara bun bamu amu, ke i kaapu fee ba kyeege bamu nfeere lu alibi to. ²² Amaa n towe fane ye, Tayi abi ye Sidon abi kusu bute ii biti i baa i bo fane lee kake taleasa mu. ²³ Nu fane Kapanum abi, fen biti fee ba kusaa fane kpee susu lbwaare aye nun abee? Ayee, bee biti ba tu fane waa awurofo fulon yen-yen to. Lu fee asin kyinkyinsa mu nu n waa fane kade to mu, nu i daa i gye Sodom nu n daa waa umu nun, naafoo kade mu san ki bu to ba lu ndaga. ²⁴ Amaa n towe fane ye, Sodom abi kusu bute ii biti i baa i bo fane lee kake taleasa mu to."

Fan ba nye ofvute Yesu ase (Luka 10:21-22)

²⁵ Sanja manja nu Yesu towe ye, "Me-Se, fu gye susu ye kase Onyuripe, n yin fu, lu fee fu taa fale asin baala anyaanpu ye anyipu su, nu fu lee umu kaapu nbii wuribi. ²⁶ I gye kanin nun, nu kanin i gye fu kokolo biti.

²⁷ "Me-Se taa kuto kumaa numu waa me abaa to. Oku man nyi obii mu amoo Ose

§ 10:42 10:42 Abulapusu mu ba biya bamu n-yu kase fee nbii wuribi maa waa mu.

mu, nu oku man nyi Jse mu amoo Obii mu, ye bamu nu Obii mu ii biti o lee mu kaapu bamu mu.

28 "Fane mu nu fan su nsula budusa nu fan kpine mu, fan ba me ase, ke n sa fane ofute. 29 Fan kyula ke fan buu me, ke fan kase me to, ke fan nye ofute sa fane kala ana, lu fee n du bwahn nu n biya me n-yi kase lu me kokolo to. 30 Nu fan kan fan buu me mu, i man bulon nu me kasula gbaa man budu."

12

Yesu i gye kake futesa ake mu Onyiripe

(Maki 2:23-28; Luka 6:1-5)

1 Sanja manja nu Yesu maa mu abulapu ba naa alon kadoo to kake futesa ake ku. Nu akon a moo mu abulapu mu, nu ba piili bee gyayi alon mu ku bee we. 2 Farasii abi mu ba maa wu unumu mu, ba towe Yesu ye, "Kii! Mne i waa su nu fu abulapu bee waa kuto mu nu i man de okpa kake futesa ake."

3 Yesu lee bamu konoo ye, "Fan man pitta kale kuto mu nu Owura Dawidi maa mu kamaa to abi ba waa sanja mu nu akon a moo bamu mu nun? 4 O loo kabwaare-sunkpa aye naa taa bodobodo mu nu ba lee saraga sa lbwaare mu, nu maa mu asa mu ba we. Nu lbwaare nbara to mu i man de okpa fee Dawidi maa bamu ba waa kanun, amoo lbwaare aseepu nkun. 5 Abee fan man pitta kale Mosesi nbara mu to wu fee, lbwaare aseepu ba maa sun kabwaare-sunkpa aye mu to, kake futesa ake mu, bee nyita nbara, amaa oku man bun bamu kopwe? 6 N towe fane fee oku bu nfi o kyoo kabwaare-sunkpa aye mu. 7 lbwaare towe Asunkyan yilasa mu to ye, 'Man gye atobwaaya kntaa lee saraga sa me nu n biti, amaa kuwu abaa kowee nu n biti.' Nu fan kan nu asin numu kase nun, naafoo fen mee bun asa mu nu ba man waa alibi mu kopwe. 8 Lu fee me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu, i gye kake futesa mu Onyiripe."

Yesu kye kibaa wusapu ku kul

(Maki 3:1-6; Luka 6:6-9)

9 Yesu maa lu toto ee kpee mu, o naa loo bamu kabwaare-kule ogyanjekpa. 10 Nu onyin ku bu toto nu mu kbaa ki wu. Asa ku ba bu toto nu ba maa biti okpa ba nye pwu Yesu su mu, ba taase mu ye, "I de okpa fee ba kye alopu kake futesa ake abee?"

11 Nu Yesu taase bamu ye, "Nu i kan ba fee fane to oku su kabulupu nu o tye kikyabo to kake futesa ake mu, o mee lee mu lu kumu to abee? 12 Nu nyimisa kyoo kabulupu naa ban su fale mu, umu su i de

okpa nbara mu to fee a waa adanbirasa kake futesa ake sa asa."

13 Toto nu Yesu towe onyin mu ye, "Teeje fu kbaa mu." Nu o teeje kumu, opula to nu ki nye olon fee kibanban mu.

14 Amaa Farasii abi mu ba lu kpee naa nmina kanan mu nu ba nye okpa moo Yesu.

Yesu i gye Kiyaafole mu nu lbwaare lee

15 Yesu maa bu unumu mu o lu kanun opula manja, nu asa gaalaagaa ba buu mu, nu o kye bamu nu bee lo mu alo kpini.

16 Amaa o da bamu amu to ye ba man towe oku asa mu nu o gye. 17 Inumu i waa nun ke asin mu nu lbwaare bola mu otowepu Isaya su towe mu i ba to. Imu i gye ye,

18 "Kii! Me kiyaafole mu nu n lee mu ndee, mu, nu n su kebiti sa nu o bola mi ansi.

N biti n taa me Kayaayu waa mu to, ke o towe asin kyiigisa sa ndendemande kpini.

19 O mee ye o gyii umooe abee o pante to, nu o mee ye o nate waa olanba agbenbeni su.

20 O mee ye o gya oyu-bi nyonsa to tii su luwe nu o mee dun fitula mu nu ki man ku to mu.

Ee biti o yile to ke o yege asin kyiigisa mu i gyii su.

21 Nu asa kpini bee biti ba taa bamu tamaa tuu mu nkun su."

Yesu maa Beelisebu (Maki 3:20-30; Luka 11:14-23)

22 Kakaaku asa aku ba taa onyin ku biya Yesu. O gye gyaatanapu ye naamu lu fee nbwu libi ba te mu su. Yesu kye mu, nu mu ansi i bugi nu o bila ee taale ee towe. 23 Nu ii kyinkyin asa mu kpini, nu ba taase abaa ye, "Onyin numu i gye Dawidi kanaana-bii mu do?"

24 Amaa Farasii abi mu ba maa nu unumu mu, ba towe nun ye, "Nbwu libi kumu nu nu bee tu ye Beelisebu mu u sa onyin numu olon, nu ee taale ee gya nbwu libi ee kusu asa su kanun mu."

25 Yesu bu bamu nfeere nu o towe bamu ye, "Nu Kuwura-gyii kumaa to asa ba kan barige to bee ko ye abaa mu, ki mee kyere nu ki tye. Nu kade abee kupaara su abi ba kan barige to bee ko ye abaa mu, kade abee kupaara manja kii biti ki boyi.

26 Nu i kan i gye kesintin fee Sitaane u gya Sitaane mu, u kaapu fee o barige mu n-yu to kunyo nun. Imu su nene nu mu kuwura-gyii mu ki bila taale yile? 27 Fan ye Beelisebu u sa me olon nu n su n gya nbwu libi n kusaa asa su. To, kanun bire anum u sa fane abulapu olon nu bee taale

bee gya nbwɔ libi bee kusaa asa sɔ? Fane gbaa-gbaa fane abɔlapɔ ii biti ba bun fane kɔpwe fee fan man sɔ kesintin. ²⁸ Amaa nu ɪ gye lbwaare Kayaayu nu n sɔ n gya nbwɔ libi n kusaa asa sɔ mu, kanun bire fan bi fee lbwaare kuwura-gyii mu ki wɔla ki bu fane ase."

²⁹ Nu Yesu bila kyaga sɔ ye, "Ɔku mee taale loo ɔɔɔɔɔɔɔɔ ku kɔkpaara sɔ naa swii mu kapatiye, amɔɔ ɔ gyankpaa ɲmina mu yɔla pɔyɔ ke ɔ lan taale naa swii mu kapatiye lu kɔkpaara mu sɔ.

³⁰ "Ɔkɔmaa mu nu ɔ man tii me sɔ mu, ii kisi me nun, nu ɔkɔmaa mu nu ɔ mee kɔɔla ee kye me tɔ mu, ee yaase asa mu nu n kɔɔla mu nun. ³¹ Imu sɔ, n tɔwe fane ye, ɔkɔmaa mu nu ɔ waa alibi abee ɔ tɔwe yii lbwaare mu, lbwaare ii biti ɔ taa kee mu. Amaa ɔkɔmaa mu nu ɔ tɔwe yii Kayaayu Kyrekyure mu, lbwaare mee ye ɔ taa kee mu. ³² Nu ɔkɔmaa mu nu ɔ tɔwe asɔn ku yii me, Daadimaadi Obii-nyansa mu, lbwaare ii biti ɔ taa kee mu, amaa ɔkɔmaa mu nu ɔ tɔwe asɔn yii Kayaayu Kyrekyure mu bire, lbwaare mee ye ɔ taa kee mu nbunbu sanja numu tɔ abee sanja mu nu ii biti ɪ ba mu.

Oyu kɔmaa kɔmaa kɔmu abi

(Luka 6:43-45)

³³ "Nu fu kan kyula ye oyu ku abi ɪ gye abi danbirasa mu, oyu maa gbaa gye oyu danbirasa nun, amaa nu fu kan kina ye oyu ku abi man gye abi danbirasa bire, oyu maa gbaa man gye oyu danbirasa. Lu fee oyu abi sɔyɔsa nu bee sɔ bee bu kɔmu. ³⁴ Fane asa libi fee ananse, nene nu fen taale tɔwe umu nu ɪ burɔn, yege fane atɔ waasa gye alibi? Lu fee kɔtɔ mu nu ki bu nyumisa kɔkɔɔ tɔ mu, kumu ɪ lu mu kɔnɔ tɔ. ³⁵ Nyumisa danbirasa bire, atɔ danbirasa mu nu ɪ bu mu tɔ mu, nu ee lee ee tɔwe, nu nyumisa libi mɔɔ, atɔ libi mu nu ɪ bu mu tɔ mu, nu ee lee ee tɔwe. ³⁶ Amaa n tɔwe fane fee, katɔwe gyaga kɔmaa mu nu ɔsa kɔmaa numu tɔwe mu, ee biti ɔ lee kumu kɔnɔ lbwaare ansi tɔ, kake mu nu lbwaare ii biti ɔ tale asa mu. ³⁷ Lu fee fu ntɔwe nu lbwaare ii biti ɔ yɔle sɔ tale fu fee fu gyii asɔ abee fu gyii kɔpwe."

Gyiwu abi bee biti asɔnkaala lu Yesu ase

(Maki 8:11-12; Luka 11:29-32)

³⁸ Tɔtɔ nu nbara akaapɔpu aku ye Farasii abi aku ba tɔwe ye, "Ɔkaapɔpu an biti fee fu waa asɔn kyinkyinsa kaapu ane."

³⁹ Nu Yesu lee kɔnɔ ye, "Ndaga kakyina numu tɔ alibi awaapɔ ye bamu nu be mee sun lbwaare ɪ ku bee biti asɔn kyinkyinsa. Amaa baa mee nye umu, amɔɔ sinkaala mu

nu ɪ ba lbwaare ɔtɔwepɔ Gyona sɔ mu, nu n biti n waa kaapu bamu. ⁴⁰ Fee kanan mu nu Gyona gyii nke nsa ibiri ɔkun lala ɔtɔ tɔ mu, kanun manja nu me, Daadimaadi Obii-nyansa mu gbaa n biti n gyii nke nsa ibiri kase tɔ. ⁴¹ Kake mu nu lbwaare ii biti ɔ tale asa kpini mu, Ninewe abi bee biti ba kusɔ, ke ba bun ndaga kakyina numu tɔ asa kɔpwe. Lu fee sanja mu nu lbwaare ɔtɔwepɔ Gyona naa tɔwe bamu lbwaare asɔn mu ba yege alibi kiwaa. Amaa me, mu nu n kyɔ lbwaare ɔtɔwepɔ Gyona mu n bu nfu. ⁴² Nu kake mu nu lbwaare ii biti ɔ tale asa kpini mu, Seeba Owura-kyusa mu nu ɔ lu kata-kata mu, ii biti ɔ kusɔ yɔle ke ɔ bun ndaga kakyina numu tɔ asa kɔpwe. Lu fee ɔ lu koo kata-kata ba nu Owura Solomon kanyaasɔn kɔkaapu mu. Amaa me mu nu n kyɔ Solomon mu n bu nfu."

⁴³ Yesu kyaga sɔ ye, "Nu kayaayu libi dan kusɔ nyumisa sɔ mu, ki naa ki naa ofuli sɔ nun kii biti ɔkyunakpa. Amaa nu ki man kan nye mu, ⁴⁴ ki tɔwe sa kumu n-yu ye, 'N biti n bwii kpee me kɔkpaara mu nu n lu mu sɔ.' Nu ɔ kan ba fu nu ɔ wu fee sehn man bu kumu tɔ, yege ki loŋɔ ki de ye ɔdan mu, ⁴⁵ Tɔtɔ nu ee lu kpee ke ɔ naa taa mu tɔɔmaa ana n-yaayu libi asunɔ mu nu ba libi ba kyɔ mu tii mu n-yu sɔ, ke ba kpee naa kyuna tɔtɔ. Saamu, kanan mu nu ɔ daa ɔ du mu, ii biti ɪ baa ɪ kyɔ kanun. Kanun nu ii biti ɪ baa ɪ du sa ndaga kakyina kanumu tɔ asa libi."

Yesu mi-nyi ye mu-supu ana

(Maki 3:31-35; Luka 8:19-21)

⁴⁶ Yesu maa san ɔ maa sɔ ee tɔwe ee sa sakyɔ mu, mi-nyi ye mu-supu ana ba ba yɔle nbwama bee biti fee ba tɔwe mu ase. ⁴⁷ Nu ɔku tɔwe Yesu ye, "Fu-nyi ye fu-supu ana ba yɔle nbwama bee biti fee ba tɔwe fu ase."

⁴⁸ Nu Yesu lee kɔnɔ ye, "Anumu ɪ gye mi-nyi, nu anumu ana ɪ gye mu-supu ana?"

⁴⁹ Tɔtɔ nu ɔ teeŋe mu kɔbaa kaapu mu abɔlapɔ, tɔwe ye, "Fan ku! Mi-nyi ye mi-supu ana ndee. ⁵⁰ Lu fee ɔkɔmaa mu nu ee waa me-Se mu nu ɔ bu sɔsɔ mu kɔkɔɔlɔ biti mu, ɪ gye mi-supu ye me-pɔkyu ye mi-nyi."

13

Kɔjasan lu ayu ɔɲmatepɔ ku sɔ

(Maki 4:1-9; Luka 8:4-8)

¹ Kanun kake manja nu Yesu lu kɔkpaara sɔ kpee naa kyuna ɔbun kaa ee kaapu.

² Asa damante ba maa kyaabɔɔ mu mu, ɔ loo ɔkɔlɔ tɔ naa kyuna yege asa mu ba yɔle ɔbun-kaa. ³ Nu ɔ taa anasan tɔ kaapu bamu atɔ damante. Ɔ bo bamu kɔjasan

ku ye, “Ɔɔɔɔɔ ƙu i bu to nu o kpee o naa n̄mate ayu. ⁴ Maa naa n̄mate umu mu, iku i tye okpakaa, nu n̄wiibi ba ba tase umu gyii. ⁵ Nu iku i tye afule su, katun mu nu tse i man kyɔ. Nu i kɔyi bilen kpah fɛɛ tse mu maa man bunye su. ⁶ Amaa kyowe maa ba ɛɛ da mu, i fugya umu, nu i wu lu fɛɛ umu ilin i man kyɔ. ⁷ Nu iku mɔɔ i tye iwii to, nu iwii mu i dan nyan kɩtaa umu. ⁸ Amaa ayu mu iku i tye kase danbirasa su, nu i soyi amu lala-lala. Iku i gye kɩlfa, nu iku i gye adisiye, nu iku mɔɔ adisa. ⁹ Ɔmu nu o su asu nu ee biti o nu mu o nu.”

*Yesu i tɔwe sa asa kɩjasan to
(Maki 4:10-12; Luka 8:9-10)*

¹⁰ Nu Yesu abulapu mu ba ba mu ase ba taase mu ye, “Mune i waa nu anjasan to nu fu su fu kaapu asa?”

¹¹ Nu Yesu lee bamu kɔno ye, “Faneɛ fane bire okpa bugi sa fane fɛɛ fan bu lbwaare kuwura-gyii mu to asiri asin mu, amaa bameɛ bamu bire i man bugi sa bamu. ¹² Lu fɛɛ okumaa mu nu o su lbwaare asin mu, bee biti ba sa mu gaa tii su, ke o nye kyɔn su. Amaa okumaa mu nu o man su mu, halu pii kumaa mu nu o su mu gbaa mu, bee biti ba kɔole lu mu ase. ¹³ Kuto mu su nu n su anjasan n kaapu bamu mu i gye fɛɛ,

Bee ku amaa be mee wu,
bee nu, amaa be mee nu danbirasa abee be nu umu kase.

¹⁴ Imu su asin mu nu lbwaare bola mu otowepu Isaya su tɔwe yila mu, i ba to asa numu su. Imu i gye ye,
‘Fen biti fan nu ke fan nu, amaa fen mee ye fan nu kase.

Fen biti fan ku ke fan ku, amaa fen mee ye fan wu schu.

¹⁵ Lu fɛɛ asa banumu bamu nkolo i bulɔn, nu ba tii bamu asu, nu ba bun bamu ansi su. Naafɔɔ bamu ansi ii biti i wu, ke bamu asu ii nu, ke bamu nkolo to ii nu asin kase, ke ba bwii ba me, lbwaare ase ke n kye bamu alo.’

¹⁶ Kusee i gye sa fane mu nu fane ansi ii wu nu fane asu ii nu. ¹⁷ N tɔwe fane kesintin ye lbwaare atowepu gaalaagaa ye asa mu nu bamu ukpa i kyii gi lbwaare ase mu, bee biti gaa fɛɛ ba wu ato mu nu fen wu ye umu nu fen nu fale, amaa ba man nye umu.

*Yesu kaapu ayu
kɩn̄mate kɩjasan
mu kase*

(Maki 4:13-20; Luka 8:11-15)

¹⁸ “N̄bunbu fan nu kɩjasan lu ayu ōn̄matepu mu kase. ¹⁹ Ayubi mu nu i

tye okpakaa mu du nun fɛɛ, bamu nu bee nu lbwaare kuwura-gyii mu asin, nu ba man nu umu kase mu, nu Sitaane ɛɛ ba be lee abi mu nu ba n̄mate mu lu bamu nkolo to. ²⁰ Ayubi mu nu i tye afule su mɔɔ mu, i du nun fɛɛ bamu nu bee nu asin danbirasa mu, nu ba taa kɔkolo fuuli kɔole umu opula to mu. ²¹ Amaa i maa man loo bamu nkolo to kyee kyee su mu, asin mu mee kyeeɛɛ bamu to. Imu su nu awɔrɔfo abee kanyanla dan i ba bamu su lu asin mu su mu, opula to nu bee tye lu bamu kɩkɔole-gyii to. ²² Ayubi mu nu i tye iwii to mu i gye bamu nu bee nu asin danbirasa mu, amaa dulinyaa numu to ato tɔɔɔɔsa ye kafulee biti bansa mu, u nyan kɩtaa asin danbirasa mu, nu i mee soyi abi. ²³ Amaa ayubi mu nu i tye kase danbirasa to mu, i gye bamu nu bee nu asin danbirasa mu nu bee nu umu kase mu, umu su bee waa ato danbirasa gaa fɛɛ ayubi mu nu u soyi abi kɩlfa nu iku adisiye nu iku mɔɔ adisa mu.”

*Kɩjasan lu
afitiri libi
mu su*

²⁴ Nu Yesu bila bo bamu kɩjasan ku ye, “Susu kuwura-gyii mu du nun fɛɛ on̄yin ku maa naa n̄mate ayubi danbirasa mu ndoo to. ²⁵ Asa ba maa de lowe kagyanbwe mu, ɔɔɔɔɔ maɲa mu-dɔn naa taa afitiri libi n̄mate waa ayu mu to, nu o nate kyɔn. ²⁶ Ayu mu maa nye ito u kɔuge mu, nu afitiri libi mu gbaa u dan.

²⁷ “Nu kadoo wuya mu ayaafole ba ba mu ase ba tɔwe mu ye, ‘On̄yiripe, man gye ayubi danbirasa nu fu n̄mate fu ndoo mu to? Fɩne nu afitiri libi numu i lu?’

²⁸ “Nu o lee bamu kɔno ye, ‘Me-dɔn ku i waa kanɔn.’

“Nu mu ayaafole mu ba taase mu ye, ‘Fii biti fɛɛ a naa kyii gi umu abee?’

²⁹ “Nu bamu-nyiripe mu lee bamu kɔno ye, ‘Ayeɛ, fan yege umu kikyii gi, lu fɛɛ fan kan ye fen kyii gi afitiri libi mu, fen biti fan kyii gi buga ye ayu mu. ³⁰ Fan yege umu kpini i buga dan naa fuɔ kɩtɩɛ sanya. Kanɔn sanya maa mu, n biti n tɔwe atɩɛpu mu ye, ba daa kɩkpante afitiri libi mu n̄mina ntun-ntun ke ba tuwa umu. Ke ba laata ayu mu naa waa me kɩkyagila to.’”

*Kɩjasan lu masitadi oyu
kibi pii mu su*

(Maki 4:30; Luka 13:18-19)

³¹ Nu Yesu bila bo bamu kɩjasan ku ye, “Susu kuwura-gyii mu du nun fɛɛ on̄yin ku maa taa masitadi oyu kibi pii naa duu mu ndoo to. ³² Halu oyu maɲa kibi ki maa du pii iyu abi kpini to gbaa mu, ku dan ki kyɔ apunfa kpini, nu ku ba waa oyu nu

nbwiiibi bee ba waa bamu nsuswaa kumu n-yaabi su."

Kujasan lu kife tinsa sv
(Maki 4:33-34; Luka 13:20-21)

³³ Nu Yesu bila bo bamu kujasan ye, "Susu kuwura-gyii mu ki du nun fee okyuu ku maa taa kifa-tinsa kyagile bodobodo inyifo ukemise ulala isa to mu, nu inyifo mu i tin nye akyo."

³⁴ Anasan to nu Yesu towe unumu sa sakyu mu. O man towe sehn sa bamu yege i man gye anasan to. ³⁵ Yesu waa kanin nun ke asin mu nu lbwaare otowepu towe yila mu i ba to. Asin mu i gye ye,

"Anasan to nu n biti n towe bamu ase, N biti n towe bamu asin baalasa mu nu oku man nyi umu lu koo dulinyaa npiili ase."

Yesu lee aftiri libi

Kujasan mu kase

³⁶ Nu Yesu lu sakyu mu ase nu o kyon kikaara su, nu mu obulapu mu ba ba mu ase ba towe mu ye, "Kaapu ane kujasan mu nu fu bo lu ayu ye aftiri libi mu kase."

³⁷ Nu Yesu lee bamu kono ye, "Odooppu mu nu o duu ayubi danbirasa mu i gye me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu. ³⁸ Ndoow mu i gye dulinyaa, nu ayubi danbirasa mu i gye lbwaare kuwura-gyii mu to asa. Aftiri libi mu moo i gye bamu nu ba gye Sitaane asa mu. ³⁹ Nu odon mu nu o duu aftiri libi mu i gye Sitaane. Ayu mu kutuge sanya mu i gye dulinyaa laalaalowe. Nu atuppu mu i gye lbwaare nboco mu.

⁴⁰ "Imu su fee kanan mu nu ba kpante aftiri libi mu tuwa mu, kanin nu ii biti i waa dulinyaa laalaalowe nun. ⁴¹ Me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu, n biti n sun me susu nboco, ke ba ba tase koto kumaa mu nu ku pina asa nu bee waa alibi mu, ye bamu nu bee waa alibi mu, lu mi kuwura-gyii mu to. ⁴² Ke ba taa bamu tuw waa aworufu fulon yen-yen mu to, opula mu nu kusu ye anobi kidunji bu. ⁴³ Amaa bamu nu bamu ukpa i kyigi lbwaare ase mu bee biti ba nalgse su fee kyowe bamu-Se kuwura-gyii mu to. Omu nu o su asu nu ee biti o nu mu o nu."

Kujasan lu ato pulasa

kpape ye kigyibi
kpape mu sv

⁴⁴ Nu Yesu bila bo bamu kujasan ku ye, "Susu kuwura-gyii mu ki du nun fee ato kpape fee suwa mu nu ba taa baala nu onyin ku naa benti kase ku sv. Maa wa umu mu, nu o bwii bun umu sv. I maa waa mu okon gaa sv mu, nu o naa taa mu ato kpini fee nu o naa soko kanin kase manja.

⁴⁵ "Susu kuwura-gyii mu ki bila ki du nun fee, oyaawu-gyipu maa naa ee biti kigyibi

kpape mu. ⁴⁶ Nu maa naa nye koku nu ki gye kikapare mu, o naa fe mu ato mu nu o su mu kpini, nu o naa soko kumu."

Kujasan lu kisewu mu sv

⁴⁷ Nu Yesu bila towe ye, "Susu kuwura-gyii mu bila ki du nun fee, ukun okitapu maa tuw mu kisewu kitala ukun kukwu-kukwu. ⁴⁸ Ukun mu ba maa bola kisewu mu nu akitapu mu ba buite kumu ba olukaa nu ba kyina tase adanbirasa mu waa alantan to, nu ba taa bamu nu ba man buron mu foyi. ⁴⁹ Kanin nu ii biti i ba waa dulinyaa laalaalowe mu. lbwaare nboco mu bee biti ba ba tase asa libi lee asa danbirasa to, ⁵⁰ ke ba taa bamu tuw waa aworufu fulon yen-yen mu to, opula mu nu kusu ye anobi kidunji bu."

⁵¹ Nu Yesu taase bamu ye, "Fan nu umu nu n towe fane kpini kase?"

Nu ba ye, "Eehn, an nu umu kase."

⁵² Nu Yesu towe bamu ye, "Kanin su, nbara okapoppu kumaa mu nu o ba waa obulapu lu susu kuwura-gyii sv mu, du nun fee kikaara wuya mu nu o lee mu ato kpape pupwe ye adidaa lu mu obu to mu."

Ba kina Yesu mu
gbaa-gbaa kade to

⁵³ Yesu maa bo bamu anasan anumu lbwe mu, o lu kade mu to. ⁵⁴ Nu o kpee mu gbaa-gbaa mu kade to. Nu o naa piili ee kaapu asa bamu kabwaare-kule ogyanjekpa, nu i kyinkyin bamu. Nu ba taase ye, "Fine nu onyin numu nye fale kanyaasin ye asin kyinkyinsa numu lu? ⁵⁵ Man gye kapinta mu-bii mu ndee? Man gye mu-nyi i gye Meeri mu? Nu man gye mu-supu ana i gye Gyemisi ye Gyosefu ye Simon ye Gyudasi mu? ⁵⁶ Man gye mu rukyu ana kpini i bu ana ase nfu? Nu fine nu o nye fale asin numu kpini lu?" ⁵⁷ Imu sv ba kina kikole mu.

Nu Yesu towe bamu ye, "lbwaare otowepu kumaa numu sv beere katn kumaa, amoo mu kade to ye mu kikaara sv abi nkun ase nu o man sv beeree."

⁵⁸ Yesu man waa asin kyinkyinsa gaalaa-gaa tuto, lu fee asa mu ba maa man sv kikole-gyii sv.

14

Gyon Okyugyeepu
kumu kutn

(Maki 6:14-29; Luka 9:7-9)

¹ Sanya maa to nu owura Herodi mu nu ee ku Galile sv mu nu asin lu Yesu sv, ² nu o towe mu kamaa abi mu ye, "N koole gyii fee Gyon okyugyeepu mu i kyinji lu lewu to ba, umu sv nu o sv fale olon ee waa asin kyinkyinsa numu."

³ Herodi numu wola yege nu ba kitaa Gyon nmina taa mu tii obu, lu Herodiya mu nu naafoo o daa o gye Herodi manja mu-supu Filipu mu-ka mu sv. ⁴ Lu fee Gyon daa kyina ee towe mu ye, "I man de okpa fee fu koola fu-supu mu-ka Herodiya kilii." ⁵ Naafoo Herodi daa ee biti o moo Gyon nun, amaa o kyina o sile asa mu, lu fee Gyiwu abi ba wu fee Gyon gye lbwaare otowepe nun.

⁶ Amaa kakaaku Herodi maa kyina ee gyii mu kake kubgesa ake kinsigiyi mu, Herodiya mu-bii kyusa kyaa sa bamu, nu i waa Herodi okon naa kyun sv. ⁷ Nu o da mu kokolo sv bo ntan towe mu ye, koto kumaa mu nu o kan towe ye ee biti mu, ee biti o sa mu. ⁸ Nu mu-nyi towe waa mu ye o naa towe Herodi ye, "Sa me Gyon Okyugyeepu kumu tangiran to nfu nbiunbu numu." ⁹ Asin mu i toowo Owura Herodi gaa, amaa lu mu ntan mu nu o bo, ye mu kinsigiyi to afo mu sv mu, o sa kono ye ba waa kanun sa kebii kyusa-bi mu. ¹⁰ Nu o yege ba naa tin Gyon kumu obu tiisa mu to. ¹¹ Ba biya Gyon kumu mu tangiran to ba sa kebii kyusa-bi mu, nu o taa kumu naa sa mu-nyi. ¹² Nu mu abulapu ba ba taa mu kubuni naa pula. Nu ba naa towe Yesu.

Yesu yege asa ngbin nuu ba gyii nme
(Maki 6:30-44; Luka 9:10-17; Gyon 6:1-14)

¹³ Yesu maa nu koto mu nu ki waa mu, nu o taa okuli lu toto mu nkun kpee opula mu nu i du surum. Sakyu mu ba maa nu kanun mu ba taa ayaa to lu nde sv ba mu ase. ¹⁴ Yesu maa kpiltege lu okuli mu to nu o wu asa damante mu, bamu asin i waa mu kowe nu o kye bamu nu bee lo mu.

¹⁵ Imu kalaatpwe ase mu, mu abulapu ba ba mu ase ba towe mu ye, "Opula numu bu kata ye kade, nu kyowe moo tee lwe. Yege sakyu mu ba kpee nde-bi-nde-bi to ke ba nye naa soo agyito gyii."

¹⁶ Yesu lee kono ye, "I man dagaa fee ba kpee. Fane nun fan sa bamu agyito ke ba gyii."

¹⁷ Nu abulapu mu ba lee kono ye, "Bodobodo anuu ye ukun unyo nkun nu an sv nfu."

¹⁸ Nu o towe bamu ye, "Fan taa umu biya me nfu." ¹⁹ O towe asa mu ye ba kyuna afitiri sv. O taa bodobodo anuu mu ye ukun unyo mu, ku svsv nu o taa afwaala sa lbwaare. Nu o kpee bodobodo mu to taa sa mu abulapu mu, nu abulapu mu moo ba taa sa asa mu. ²⁰ Bamu kpini ba gyii nme, nu abulapu mu ba ba tase awuribi mu nu ba gyii san mu bola alantan kudu anyo. ²¹ Asa mu nu ba gyii bodobodo mu

kono i waa fee anyun ngbin nuu, yege ba man kale akyu ye nbii gbaa tii su.

Yesu nate nkyu sv
(Maki 6:45-52; Gyon 6:15-21)

²² Inumu kamaa mu opula to nu Yesu yege nu mu abulapu mu ba loo okuli to gyankpaa mu faa kpee benbe, nu o sa sakyu mu okpa ye ba nate. ²³ Maa yege nu ba kyun mu, o dii kpee kubu sv mu nkun o naa kule kabwaare-kule. Kalaatpwe ase mu, mu nkun i bu toto, ²⁴ amaa sanja maa to mu okuli mu tee wola fvb nkyu nsana, nu afuu a maa waa mu, nu apaa a daa a kyenken okuli mu.

²⁵ I ba fvb kubwayike sv kerefi asa naa fvb kerefi asiye nsana mu, Yesu nate nkyu sv ee kpee mu abulapu mu ase. ²⁶ Ba maa wu maa naa nkyu sv ee ba mu, bamu nkolo i nmaa bamu. Nu ba towe ye, "Obuni nun." Nu ba kuusi lu fee kufuu ki kitaa bamu.

²⁷ Amaa Yesu towe bamu opula to ye, "Fan nye nkolo, me nun. Fan man sile kufuu."

²⁸ Nu Pita lee kono ye, "Onyiripe, nu i kan i gye fu mu, yege n nate nkyu mu sv ba fu ase."

²⁹ Nu o towe mu ye, "Ba!"

Nu Pita lu okuli mu to o naa nkyu mu sv ee kpee Yesu ase. ³⁰ Amaa maa wu apaa mu, kufuu ki kitaa mu, nu o piili ee munla, nu o kuusi ye, "Onyiripe, molige me!"

³¹ Opula to nu Yesu teepe mu kbaa kitaa mu to. Nu o towe mu ye, "Fu kikole-gyii man kyoo. Mune i waa nu fu man koola gyii?"

³² Ba maa dii loo okuli mu to mu, nu afuu mu i yege. ³³ Nu bamu nu ba bu okuli mu to mu, ba muna sun mu nu ba towe ye, "Kesintin, fu gye lbwaare mu-Bii nun."

Yesu kye Kanesareti alopu alobi
(Maki 6:53-56)

³⁴ Ba maa faa obun mu, nu ba naa dan Kanesareti osvswale sv. ³⁵ Nu asa mu nu ba bu toto mu ba maa bu Yesu mu, ba sun towe nde mu nu i kyaaboo bamu mu kpini. Nu asa ba taa bamu alopu kpini ba mu ase. ³⁶ Nu ba kule mu ye, o dan yege ke alopu mu ba dan taa bamu abaa mata mu kaale kono-bi, nu bamu nu ba mata manja kpini ba nye alanfiya.

15

Farasii abi ba kitaa anaana to kikaapu
(Maki 7:1-13)

¹ Toto nu Farasii abi mu aku ye nbara akaapupu ba lu Gyerusalem ba Yesu ase ba taase mu ye, ² "Mune waa nu fu abulapu be mee buu ane anaana to kikaapu mu? Lu

fɛɛ ba mɛɛ fwɛɛ bamɔ abaa pɔyɪ nɪɪ bee gyii."

³ Yesu lɛɛ kɔnɔ ye, "Mɪnɛ ɪ waa nɪɪ lɪ fane anaana tɔ kɪkaapɔ sɔ, fen mee buu lbwaare kɔnɔsa mu. ⁴ Lɪ fɛɛ lbwaare tɔwe ye, 'Bu fu-se ye fu-nyi' nɪɪ ɔ bila ye, 'Ɔkɔmaa mɔ nɪɪ ɔ tɔwe mu-se abɛɛ mu-nyi kɔnɔ mu, ba mɔɔ mu.' ⁵ Amaa fen kaapɔ ye, nɪɪ ɔkɔ kan tɔwe mu-se abɛɛ mu-nyi ye, 'Kakɛɛ mɔ nɪɪ ɪ dagaa fɛɛ fu nye lɪ mɛ ase mu, n taa waa saraga sa lbwaare mu,' ⁶ ɪ man bila ɪ tiri fɛɛ ɔ buu mu-se ye mu-nyi ke ɔ kɪ bamɔ sɔ. Imɔ sɔ lɪ fane anaana tɔ kɪkaapɔ sɔ mu, fen mee buu lbwaare asɪn mu. ⁷ Fane kebunbun ansi wuya ana! Fane asɪn mu nɪɪ lbwaare bɔla mu ɔtɔwɛpɔ Isaya sɔ tɔwe mu gye kesintin. Ɔ tɔwe ye,

⁸ 'Asa numɔ ba sɔ bamɔ nɔɔ nɪɪ bee bɔnyaa me
amaa bamɔ nkɔlɔ ɪ man bɔ mɛ ase.
⁹ Bee sun mɛ kɪyan nɪɪ,
lɪ fɛɛ nyumisa nbara nɪɪ bɛ sɔ bee kaapɔ.' "

*Kɔtɔ mu nɪɪ kɪ waa
nyumisa ineesi
(Maki 7:14-23)*

¹⁰ Nɪɪ Yesu tɪɪ sakɔyɔ mu ba mu ase nɪɪ ɔ tɔwe ye, "Fan nu mɛ ase ke fan nu umɔ kase. ¹¹ Man gye kɔtɔ mu nɪɪ kii loo nyumisa kɔnɔ tɔ mu ɪ waa mu ineesi, amɔɔ kɔtɔ mu nɪɪ kɪ lɪ mu kɔnɔ tɔ mu ɪ waa mu ineesi."

¹² Nɪɪ mu abɪɪlapɔ mu ba ba mu ase nɪɪ ba taase mu ye, "Fu nyi ye Farasii abi mu ba maa nu fale asɪn mu ɪ tɔɔɔɔ bamɔ?"

¹³ Nɪɪ Yesu lɛɛ kɔnɔ ye, "Oyu kɔmaa mɔ nɪɪ ɪ man gye mɛ-Se mu nɪɪ ɔ bɔ sɔsɔ ɪ du kɪmɔ mu, ee biti ɔ kyiiɪ kɪmɔ tɔw. ¹⁴ Fan man tɔwe bamɔ, ba du nɪɪ fɛɛ agyaatanapɔ mu nɪɪ bɛɛ gyankpaa agyaatanapɔ nɪɪ. Nɪɪ gyaatanapɔ kan ɛɛ gyankpaa gyaatanapɔ mu, bamɔ kpini bee biti ba tɪye ɔbɔ tɔ."

¹⁵ Nɪɪ Pita tɔwe ye, "Lɛɛ kɪɲasan manɲa kase kaapɔ anɛ."

¹⁶ Yesu taase bamɔ ye, "Imɔ sɔ fane nɛɛɛɛ ɪ man pɪta bugi? ¹⁷ Fan man nyi ye kɔtɔ kɔmaa mɔ nɪɪ kii loo nyumisa kɔnɔ tɔ mu, ɪ kɛɛ mu ɔtɔ tɔ nɪɪ nɪɪ ɪ lɪ mu ɔpɔ tɔ? ¹⁸ Amaa atɔ mu nɪɪ ɪ lɪ mu kɔnɔ tɔ mu lɪ mu kɔkɔlɔ tɔ nɪɪ, unumɔ ɪ waa nyumisa ineesi. ¹⁹ Lɪ fɛɛ kɔkɔlɔ tɔ nɪɪ nɛɛɛɛ libi fɛɛ, nyumisa kɪmɔɔ, ye kɪlɪ okuli abɛɛ ɔkaa kamaa, ye kɪkyɪ ye kɪnyɪn biti kɪgyagaa, ye keyu, ye antɪjesa kɪtɪn, ye kɪtɔwe asɪn libi gyaga asa sɔ. ²⁰ Inumɔ waa nyumisa ineesi, amaa nɪɪ nyumisa mɛɛ fwɛɛ mu abaa nɪɪ ee gyii mu mɛɛ waa mu ineesi."

*Kakanaan-kyɪ mu
kɪkɔɔlɛ-gyii
(Maki 7:24-30)*

²¹ Yesu lɪ tɔtɔ, nɪɪ ɔ kɛɛ Tayi maa Sidon ɔsɔwɔlɛ kɪbaafɔn. ²² Nɪɪ Kakanaan-kyɪ kɔ mu nɪɪ ɔ lɪ tɔtɔ ba mu ase ɛɛ saawɔ ye, "Ɔnyɪrɪpe, Dawidi kanaan-bii, wu mɛ kɔwɛɛ! Nbwɪ libi ba tɛ mi kebii kyɪsa-bi sɔ bɛɛ tɔɔɔɔ mu gaa."

²³ Yesu man bugi kɔnɔ tɔwe mu sɛhn. Nɪɪ mu abɪɪlapɔ mu ba ba mu ase ba kɔlɛ mu ye, "Tɔwe ɔkyɪ mu ɔ nate, lɪ fɛɛ ɛɛ saawɔ ee tii anɛ asɔ."

²⁴ Nɪɪ Yesu lɛɛ kɔnɔ ye, "Israyɪ abi mu nɪɪ ba du fɛɛ nɔbɔlɔpɔ fɔyɪsa mu, nkɔn ase nɪɪ lbwaare sun mɛ."

²⁵ Nɪɪ ɔkyɪ mu ba muɲa mu ansi tɔ. Nɪɪ ɔ tɔwe ye, "Ɔnyɪrɪpe, kye mɛ tɔ."

²⁶ Nɪɪ ɔ lɛɛ kɔnɔ ye, "ɪ man dagaa ba maa taa nbii agyitɔ tɔw sa igyoonɔ."

²⁷ Nɪɪ ɔkyɪ mu ye, "Ɔnyɪrɪpe, ɪ bɔ tɔ kanɪn, amaa igyoonɔ mu gbaa bee gyii agyitɔ wuribi mu nɪɪ ɪ lɪ bamɔ-nyɪrɪpe ana iteeburu sɔ ɪ tɪye kase mu."

²⁸ Nɪɪ Yesu lɛɛ kɔnɔ ye, "Ɔkyɪ, fu kɪkɔɔlɛ-gyii kɪ kyɔ gaa! Kanan mu nɪɪ fii biti mu ɪ waa kanɪn sa fu." Nɪɪ opula maa tɔ kebii kyɪsa-bi mu nye alanɲya.

*Yesu yeɛɛ asa ngbɪn nna
ba gyii nɛmɛ
(Maki 8:1-10)*

²⁹ Yesu lɪ tɔtɔ nɪɪ ɔ naa ɔ naa Galile ɔpɔ mu ɪkaa sɔ. Nɪɪ ɔ dii kɛɛ kɪbɪ sɔ naa kyɪna. ³⁰ Asa damante ba ba mu ase, nɪɪ ba bɪya alopɔ fɛɛ, ayaa ye abaa wusa wuya ana, ye agyaatanapɔ, ye aboobi, ye atikpɪri, ye alopɔ gaalaagaa, nɪɪ ba taa bamɔ naa yɪla mu ansi tɔ, nɪɪ ɔ kye bamɔ. ³¹ Asa damante mu ba maa wu anaamuu ba maa tɔwe, ye boobi ye ayaa ye abaa wusa wuya ana ba maa nate, ye agyaatanapɔ ansi ɪ maa bugi mu, ɪ kyinkyɪn bamɔ, nɪɪ ba yɪn Israyɪ abi lbwaare.

³² Yesu tɪɪ mu abɪɪlapɔ mu ba mu ase nɪɪ ɔ tɔwe bamɔ ye, "Asa numɔ asɪn ɪ sɔ mɛ kɔwɛɛ, lɪ fɛɛ ba maa bɔ mɛ ase ndaga nke nsa ndee ba man sɔ agyitɔ ba gyii. N mee biti fɛɛ ba taa akɔn kpewu, man gye kanɪn bee biti ba lɪ tɪye ɔkpa tɔ."

³³ Mu abɪɪlapɔ mu ba lɛɛ kɔnɔ ye, "Fine nɪɪ an biti a nye agyitɔ kikyɔ afitɪri numɔ tɔ sa asa damante banumɔ?"

³⁴ Nɪɪ Yesu taase bamɔ ye, "Bodobodo afine nɪɪ fan sɔ?"

Nɪɪ ba lɛɛ kɔnɔ ye, "An sɔ asunɔ ye ɪkɪn-bi gberɛɛ kɔ."

³⁵ Nɪɪ ɔ tɔwe asa damante mu ye ba kyɪna kase. ³⁶ Nɪɪ ɔ taa bodobodo asunɔ mu ye ɪkɪn-bi gberɛɛ mu, nɪɪ ɔ taa afwaala sa lbwaare, nɪɪ ɔ gyayɪ-gyayɪ umɔ tɔ taa sa mu abɪɪlapɔ mu, nɪɪ ba mɔɔ bamɔ ba taa

sa asa mu ³⁷ Bamu kpini ba gyii nu ba nme. Nu mu abulapu mu ba taase umu agyisan wuribi mu bola alantan asuno. ³⁸ Anyin mu nu ba gyii agyito mu ba gye ngbin nna, yege ba man karage akwu ye nbii tii su. ³⁹ Yesu maa kala sakyu mu luwe mu, nu o loo okuli to, nu o faa kpee Magadan kbaafun.

16

Gyiwu abulisa ba ku bee

biti asin kyinkyinsa

(Maki 8:11-13)

¹ Nu Farasii abi ye Sadusi abi ba ba Yesu ase ba ba tub mu to ku, umu su ba towe mu ye o waa asin kyinkyinsa ku lu susu kaapu bamu.

² Nu Yesu lee bamu konu ye, "Kyowe maa kpee o naa tye mu, fen taale fen bi fen towe ye, 'Oke kyowe ii biti o da, lu fee abwaare-wole i payi koo'." ³ Nu nyenyen-fuu moo fen taale fen towe ye, 'Ndaga bulayi ii biti o da, lu fee abwaare-wole i payi nu i bii to.' Fen taale fen wu abwaare-wole mu kanan mu nu i du, nu fee lee umu kase, amaa fen mee taale fen bi nke numu to asin, ke fen lee umu kase. ⁴ Fane ndaga kakyina numu to alibi awaapu mu nu fan kina lbwaare. Fen taase fen biti asin kyinkyinsa lu me ase, amaa fan man ye fan wu asin kyinkyinsa ku, amoo umu nu i waa lbwaare otowepu Gyona mu." Yesu maa towe kanun mu, nu o yege bamu nu o kyun.

Farasii ye Sadusi abi

kife tin agyito sa

(Maki 8:14-21)

⁵ Abulapu mu ba maa faa kpee benbe mu, ba nyinji fee ba man taa bodobodo. ⁶ Nu Yesu towe bamu ye, "Fan ku danburasa, ke fan baa fen da Farasii abi ye Sadusi abi kife mu nu kii tin bodobodo mu su."

⁷ Tuto nu ba piili bee towe abaa ase ye, "A maa man bya bodobodo mu su nu ee towe kanun mu."

⁸ Yesu maa nyi kuto mu nu bee towe su mu o taase bamu ye, "Fane mu nu fane kikoolo-gyii ki man kyo! Mune i waa nu fen towe, fane ki man su bodobodo asin? ⁹ Fan san fan man putu nu asin numu kase? Saja mu nu n daa gyayi bodobodo anuu to sa anyin ngbin nnuu mu, fen mee nyinji? Agyisan alantan afine nu fan daa tase bola mu? ¹⁰ Abee n maa daa gyayi bodobodo asuno to sa asa ngbin nna mu, agyisan alantan afine nu fan daa taase bola mu?"

¹¹ Mune u waa su nu fen mee taale bi fee man gye bodobodo asin nu n towe? Amaa fan baa fan da fane n-yu su lu Farasii ye

Sadusi abi kife tinsa mu su." ¹² Tuto nu abulapu mu ba lan nu kase fee man gye kife tin agyito mu asin nu ee towe bamu ye ba baa ba da su, amaa Farasii ye Sadusi abi asin kaapusa nu o diyee.

Pita kilee towe osa kolon

mu nu Yesu gye

(Maki 8:27-30; Luka 9:18-21)

¹³ Nu Yesu kpee kbaafun mu nu ku bu tiri Kasariya Filipi kade to mu. Maa bu toto mu, nu o taase mu abulapu mu ye, "Anumu nu asa ba ye me, Daadimaadi Obii-nyansa mu n gye?"

¹⁴ Nu ba lee konu ye, "Aku ba ye fu i gye Gyon Okyugyeepu mu, nu aku ba ye fu i gye Eligya, nu aku moo ba ye fu i gye Gyere miya abee lbwaare atowepu mu to oku."

¹⁵ Nu Yesu taase bamu ye, "Nu fanoo fan fa? Anumu nu fan ye n gye?"

¹⁶ Nu Simon Pita lee konu ye, "Fu i gye Krisito, lbwaare mu nu o te kakpaa mu Mu-Bii."

¹⁷ Nu Yesu towe mu ye, "Fu Simon, Gyona mu-bii! Kusee i gye sa fu, lu fee man gye nyumisa i lee fale kesintin asin numu kaapu fu, amaa me-Se mu nu o bu susu mu i lee fale asin mu kaapu fu. ¹⁸ Imu su n towe fu ye, fu gye Pita,* nu kanun kifole manja su nu n biti n payi me, Krisito kubu mu, nu lewu gbaa mee taale gyii kumu su. ¹⁹ N biti n taa susu kuwura-gyii usafwu kpini sa fu. Kuto kumaa mu nu fu kyula kase su nfu mu, lbwaare gbaa kyula kumu susu. Nu kuto kumaa mu nu fu kina kase su nfu mu, lbwaare gbaa kina kumu susu." ²⁰ Tuto nu Yesu da mu abulapu mu amu to ye, ba man kan waa towe oku ye mu i gye Krisito.

Yesu towe mu kelewu

asin

(Maki 8:31-9:1; Luka 9:22-27)

²¹ Lu kanun sanja manja u su ii kpee mu, Yesu piili bugi to ee towe mu abulapu mu ye, "I tiri fee n maa kpee Gyerusalem naa gyii aworufu gaa lu abulisa, ye aseepu-bulisa ye nbara akaapupu kpini abaa to. Bee biti ba moo me, ke kake sasapu mu, n kyinji ba nkpa to."

²² Nu Pita taa Yesu kpee ukaa su towe yii mu ye, "Afuloo! Onyurpe! lbwaare o taa umu kpee kata-kata. Inumu i mee ye i ba fu su kakaaku."

²³ Nu Yesu bilinji towe Pita ye, "Sitaane, taa lu me su! Fii kun me okpa nun, lu fee fu nfeere i man gyan lbwaare ato su, amoo i gyan nyumisa lee su nun."

²⁴ Tuto nu Yesu towe mu abulapu mu ye, "Nu okoo kan ee biti o buu me mu,

* 16:18 16:18 Pita kase i gye kifole.

ɪ dagaa maa kina mu n-yɪ, ke ɔ sɔla mu gbaa-gbaa mu oyu-laasa ke ɔ buu me. ²⁵ Lɪ fɛɛ ɔkɔmaa mu nu ee biti ɔ mɔlɛge mu gbaa-gbaa mu nkpa mu, ii biti ɔ pan umu, amaa ɔkɔmaa mu nu ɔ pan mu nkpa lu me sv mu, ii biti ɔ bwii nye mu nkpa mu. ²⁶ Nu nyimisa kan nye dulinyaa to kutɔ kɔmaa, nu ɔ pan mu nkpa mu, mine tonɔ nu ɔ nye? Abɛɛ mine nu nyimisa ɪ taale taa kyere mu nkpa? ²⁷ Lɪ fɛɛ me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu n biti n baa ye ɔse mu bunyaa, ye me nbɔɔ, ke n ba ka ɔkɔmaa numu kɔkɔ lu mu kusun mu nu ɔ waa mu sv. ²⁸ N tɔwe fane kesintin nu fɛɛ asa ku ba yɪla nfu, nu ba mee ye ba wu, naa fɔv sara mu nu bee biti ba wu me, Daadimaadi Obii-nyinsa maa ba ye mu kuwura-gyii mu.”

17

Yesu n-yɪ ɪ kyɛɛge

kɪbu kv sv

(Maki 9:2-13; Luka 9:28-36)

¹ Nke nsiye kamaa to mu, Yesu taa Pita ye Gyemisi maa mu-supu Gyɔn, nu ba dii kpee kɪbu lala kv sv bamu nkɔn. ² Tutɔ nu Yesu kyɛɛge bamu ansi sv. Mu ansi sv ɪ nɔlɛge fɛɛ kyɔwe, nu mu ato bunsu ɪ kyɛɛge waa parepare ɪ nɔlɛge sv. ³ Tutɔ nu ba wu lbwaare atɔwɛpu anyɔ, Mosesi maa Eligya ba lu opula to bɛɛ tɔwe Yesu ase.

⁴ Nu Pita tɔwe Yesu ye, “ɔnyurɪpe, ɪ bɔrɔn fɛɛ a maa bu nfu. Nu fu kan fii biti mu, n biti n yii abu asa, fu lɛɛ kɔkɔ, Mosesi lɛɛ kɔkɔ nu Eligya lɛɛ kɔkɔ.”

⁵ Pita maa san ɔ maa sv ɛɛ tɔwe mu, nu kabwaare-wɔle nɔlɛgesa ba bun bamu sv. Nu ɔbulɛ kv tɔwe kabwaare-wɔle mu to ye, “ɔnum ɪ gye Mi-Bii-nyinsa mu nu n sv kebiti sa, nu mu ɪ bɔla mi ansi. Fan nu mu ase!”

⁶ Abɪlapu asa mu ba maa nu fale mu, kufuu ki kɪtaa bamu gaa, nu ba kyɔn bun kase. ⁷ Amaa Yesu ba bamu ase taa mu kɪbaa mata bamu, tɔwe ye, “Fan kɔsv, fan man waa kufuu.” ⁸ Ba maa kɔsv kɪ mu, ba man wu ɔkɔ, amɔɔ Yesu nkɔn.

⁹ Ba maa kpɪlɛge kɪbu mu sv bɛɛ ba mu, Yesu da bamu amu to ye, “Fan man tɔwe ɔkɔ kutɔ mu nu fan wu mu, naa fɔv sara mu nu me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu n kyinjɪ lu lewu tɔ.”

¹⁰ Nu abɪlapu mu ba taase Yesu ye, “Mine sv nu nbara akaapupu mu bɛɛ tɔwe ye ɪ dagaa lbwaare ɔtɔwɛpu Eligya maa gyankpaa ba pɔyi?”

¹¹ Nu Yesu lɛɛ bamu kɔnɔ ye, “Kesintin nu, ɪ dagaa Eligya maa gyankpaa ba, ke ɔ lɔnɔ kutɔ kɔmaa yɪla ɔ gyoo. ¹² Amaa n tɔwe fane numu, Eligya tɛɛ wɔla ba nu asa

ba man bu mu, amaa ba waa mu kanan kumaa mu nu bee biti. Nu kanun manja nu me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu gbaa ii biti ɔ gyii awɔrɔfɔ bamu abaa tɔ.” ¹³ Nu Yesu abɪlapu mu ba nu kase nu fɛɛ, Gyɔn okyugɛepu asin nu Yesu ɪ tɔwe ɛɛ sa bamu kanun.

Yesu kye obii-nyinsa kv kigbingbin

(Maki 9:14-29; Luka 9:37-43)

¹⁴ Ba maa bwii ba sakyɔ mu ase mu, ɔnyɪn kv ba Yesu ase ba munja mu ansi tɔ. ¹⁵ Nu ɔ tɔwe ye, “ɔnyurɪpe, wu mi-bii-nyinsa kɔwɛɛ. Lu fɛɛ ɔ gye kigbingbin wuya nu ee gyii awɔrɔfɔ gaa. ɛɛ taale ɛɛ tɪye fulɔn to abɛɛ nkyu tɔ. ¹⁶ N taa mu ba fɔv abɪlapu mu ase, amaa ba man taale kye mu.”

¹⁷ Nu Yesu lɛɛ kɔnɔ ye, “O, fane ndaga kakyɪna numu to asa mu nu fan man sv kɔkɔle-gyii, nu fane ɪkpa ɪ man kyiiigi! Nke nfuɛ nu n biti n gyii fane ase? Nene nu n biti n buɪa nye kenyiita sa fane? Fan taa kebii mu bya me nfu.” ¹⁸ Nu Yesu pɔnte kabwɪ libi mu sv, nu ki kɔsv kebii-nyinsa mu sv, nu opula manja to ɔ nye alanfiya.

¹⁹ Tutɔ nu abɪlapu mu ba ba Yesu ase bamu nkɔn ba taase mu ye, “Mine sv nu an man taale gyan kabwɪ libi mu lu kebii-nyinsa mu sv?” ²⁰ Yesu lɛɛ bamu kɔnɔ ye, “Lu fɛɛ fane kɔkɔle-gyii ki maa man kyɔ mu sv. N tɔwe fane kesintin to fɛɛ, nu fan kan fan sv kɔkɔle-gyii pii fɛɛ masitadi oyu kibi gbaa mu, fen taale tɔwe kɪbu numu ye, ‘Kɔsv lu nfu kpee fale’ ke ki kɔsv. Sehn man bu to nu fen mee taale waa.” ²¹ (Amaa amɔɔ kabwaare-kɔle ye nonmina ɪ taale waa fale asin numu kedubi.)

²² Sara mu nu abɪlapu mu kpini ba ba Galile ɔsɔwɔle sv mu, Yesu tɔwe bamu ye, “Bee biti ba lɛɛ me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu waa asa abaa tɔ. ²³ Bee biti ba mɔɔ me, ke kake sasapu mu, n kyinjɪ ba nkpa tɔ.” Abɪlapu mu ba maa nu kanun mu, bamu nkɔlɔ ɪ nyita bamu gaa.

Kabwaare-sunkpa aye

tvvtvb

(Maki 9:30-32; Luka 9:43-45)

²⁴ Yesu maa mu abɪlapu ba maa ba Kapanum kade to mu, kabwaare-sunkpa aye tvvtvb akɔlepu mu ba ba Pita ase ba taase mu ye, “Fane ɔkaapupu ɪ ka kabwaare-sunkpa aye tvvtvb mu?”

²⁵ Nu Pita lɛɛ kɔnɔ ye, “ɛɛhn, ɛɛ ka.”

Pita maa ba kɪkpaara sv mu, nu Yesu daa kɪtaase ye, “Simon fu nɛɛɛɛ ɪ gye nene? Bamɔɔ ase nu dulinyaa to awura bɛɛ kɔle bamu kaga kase tvvtvb? Bee

koole bee lu bamu gbaa-gbaa bamu-bii ana ase nun abee afo ase?"

26 Pita lee kono ye, "Bee koole bee lu afo ase nun."

Nu Yesu towe Pita ye, "Kanun bure nde-bii ba man tii su. 27 Amaa a maa mee biti a maa waa bamu agbu su mu, kpee opu to naa tsv fu daruwa. Okun mu nu fii biti fu daa kukita mu, bugi mu kono, fii biti fu wu kederebi mu nu kii biti ki fuv maa fu tsvtu. Ke fu taa naa ka bamu."

18

Om̄v nu ɔ gye okpare

Ibwaare kuwura-gyii mu to

(Maki 9:33-37; Luka 9:46-48)

1 Kanun saɗa maɗa to mu, abulapu mu ba ba Yesu ase ba taase mu ye, "Ane to mu, anum ɔ gye okpare susv kuwura-gyii mu to?"

2 Nu Yesu tu kebii pii kv ba yile bamu nsana-nsana. 3 Nu ɔ towe bamu ye, "N towe fane kesintin nun fee, fan dan fan man kyeege ke fan waa fee nbii pii-pii mu, fen mee ye fan loo susv kuwura-gyii mu to kakaaku. 4 Imu sv okumaa mu nu ɔ biya mu n-yu kase fee kebii pii numu mu, ɔ gye okpare susv kuwura-gyii mu to.

5 "Nu okumaa mu nu ɔ koole kebii pii fee onmu me kitu to mu, ɔ koole me numu.

6 Amaa okumaa mu nu ɔ kan bola mu sv, ke nbii mu nu ba koole me gyii fale to oku waa alibi mu, ɔ bo sa mu fee ba taa kubuu lala nm̄ina mu obule to naa tsv opu bunkyinsa to.

7 "Dulinya numu to asa, bamu laaku! Lu fee ato mu nu ɔ yege nu bee tye bamu kukole gyii to mu, ɔ nye akyo. Fale ato ii biti ɔ ba, amaa okumaa mu nu ɔ bola mu sv ba mu, mu laaku. 8 Nu fu kibaa abee fu kyaa ɔ yege nu fit waa alibi mu, tin kumu tsv. ɔ buron sa fu fee fu maa taa kibaa abee kyaa diyee loo nkpa kakpa to, ɔ kyo fu maa sv abaa anyo ye ayaa anyo ke ba taa fu tsv fulon mu nu ki mee dun kakaaku mu to. 9 Nu fu kinsi ɔ yege nu fu waa alibi mu, kyole kumu tsv. ɔ buron sa fu fee fu maa taa kinsi kulon loo nkpa kakpa to, ɔ kyo fu maa sv ansɔ anyo ke ba taa fu tsv aworɔfo fulon yen-yen to."

Kɨnasan lu kabulɔpu fɔyɨsa
(Luka 15:3-7)

10 Nu Yesu towe bamu ye, "Fan baa fan da sv ke fan man kv apii-pii mu to oku fee ɔ man gye sehn. N towe fane fee bamu nbɔv mu nu ba bv susv mu, ii wu me-se mu nu ɔ bv susv mu ansi to saɗa kumaa. 11 Lu fee me, Daadimaadi Obii-nyunsa mu ba nun ke n ba molige asa mu nu ba foyi mu."

12 Nu Yesu towe bamu ye, "Nu onyun kv kan ɔ sv nbulupu kɨlta, nu bamu to okulon foyi mu, mine nu fii nyi maa biti ɔ waa? ɔ mee ye ɔ yege adɨkpanɔ ye akpanɔ mu kvbu obule to, ke ɔ naa biti okulon mu nu ɔ foyi mu abee? 13 N towe fane kesintin to nu fee, nu ɔ kan wu mu mu, mu ansi ii biti ɔ gyii mu sv, ɔ kyo adɨkpanɔ ye akpanɔ mu nu ba man foyi mu. 14 Kanun okpa maɗa sv nu fane-se mu nu ɔ bv susv mu gbaa mee biti fee apii-pii numu to okulon maa foyi.

Nu Fu birisa nu ɔ waa fu
alibi mu, kvto numu nu
fu waa

15 "Nu fu-supu abee fu-daa kan waa fu alibi mu, kpee mu ase naa lee mu alibi mu kaapu mu fane asa nyo. Nu ɔ kan nu kase sa fu mu, fu bila biya mu ba okpa danburasa mu sv numu. 16 Amaa nu ɔ man kan nu sa mu, biti nyumisa kulon abee asa anyo tii fu n-yu sv ke fen kpee mu ase. Saamu, asɔn mu ɔ nye yile fee kanan mu nu Asinkyan yilasa mu ɔ towe ye, 'ɔ dagaa asɔn kumaa ɔ nye asa anyo abee asa asá be gyii imu adanse.' 17 Nu ɔ man kan bila nu sa bamu mu, taa asɔn mu naa tsv Krisito kvbu mu ansi to. Nu ɔ bila kina kunu sa bamu bure, taa mu fee odakpa osunpu abee apoo lenpoo okoolapu.

18 "N towe fane kesintin fee, kvto kumaa mu nu fan nm̄ina kase sv nfu mu, Ibwaare ii biti ɔ nm̄ina kumu susv, nu kvto kumaa mu nu fan kina kase sv nfu mu, Ibwaare ii biti ɔ kina kumu susv.

19 "N bila n towe fane ye, nu fane to anyo ba kan waa kono kulon kule Ibwaare ye bee biti kvto kv mu, Me-Se Ibwaare mu nu ɔ bv susv mu ii biti ɔ waa sa bamu. 20 Lu fee katn kumaa mu nu asa anyo abee asa asá ba gyanje me kitu to mu, n bv bamu ase."

Kɨnasan lu kyaafole mu nu
o mee su kowee mu sv

21 Nu Pita ba Yesu ase ba taase mu ye, "Onyurpe, lu ufune nu me-burisa waa me alibi nu ɔ dagaa fee n taa kee mu? Ili isuno abee?"

22 Nu Yesu lee kono ye, "Ayee, man gye lu isuno, amaa adusuno kanun lu isuno.

23 "Lu fee susv kuwura-gyii mu du nun fee owura kv maa biti mu ayafole ba ba kaapu mu ako mu nu ba sv mu. 24 Maa piili ee taase mu ako mu, nu ba taa onyun kv biya mu. Onyun mu sv owura mu kvko afulee nderebi ngbun-ngbun. 25 Maa man taale ka mu, nu mu owura mu ye, ba taa maa mu-ka ye mu-bii ana ye kvto kumaa mu nu ɔ sv mu naa fe ke ba ba ka kvko mu.

26 “Nii kiyaafole mu kyon muja mu amulli su kole mu ye, ‘Obulisa, nye kenyiita sa me, n biti n ka fu koko manja kpini.’

27 Nii kiyaafole mu asin i waa mu owura mu kowe, nu o taa koko mu kpini kee mu, nu o yege nu o nate.

28 “Amaa kiyaafole mu maa lu mu, o naa wu mu burisa kiyaafole mu nu moo mu o su mu afulee nderebi kulfa. Nu o naa kita mu obule to tawe mu ye, ‘Ka me koko mu nu fu su me.’

29 “Nii mu burisa kiyaafole mu muja mu amulli su kole mu ye, ‘Nye kenyiita sa me, n biti n ka koko mu kpini.’

30 “Amaa o kina mu burisa manja kikole mu, nu o taa mu naa tii obu naa fu saja mu nu ee biti o nye afulee ba ka mu koko mu. 31 Mu burisa ayafole mu nu ba san mu ba maa wu kanan mu nu o waa mu burisa mu, i toowo bamu gaa nu ba naa tawe asin mu kpini sa bamu owura mu.

32 “Tuto nu owura mu tu mu kiyaafole manja ba nu o tawe mu ye, ‘Fu gye kiyaafole kumu to olon wuya. N taa fu koko kpini numu kee fu, kpali fee fu maa kole me su. 33 I man dagaa fu gbaa fu maa wu fu burisa mu kowe fee kanan mu nu ngbaa me n wu fu kowe mu?’ 34 Tuto mu onyirpe mu nye agbu gaa, nu o taa mu naa tii obu ye ba nyanla mu naa fu saja mu nu ee biti o ka koko mu kpini.”

35 Nii Yesu tawe bamu ye, “Fale nu Me-Se mu nu o bu svs mu ii biti o waa fane okumaa numu, amoo fu kan taa fu burisa alibi kee mu lu fu kokolo to mu.”

19

*Yesu kaapu kekili
kikina asin
(Maki 10:1-12)*

1 Yesu maa tawe umu lwe mu o lu Galile kpee Gyudeya kibaafun, Gyodan opu mu benbe. 2 Asa damante ba buu mu nu o kye bamu alo tuto.

3 Nii Farasii abi aku ba ba mu ase ba ba tub mu to ku. Ba taase mu ye, “I de okpa sa onyin fee o yile asin kumaa numu su kina mu-ka?”

4 Yesu lee konu ye, “Fan man karage Asnkyan yilasa mu to wu fee, ‘Lu npiili ase mu, lbwaare waa bamu onyin ye okyu’ nun abee? 5 Nu lbwaare tawe ye, ‘Lu fale su, onyin ii biti o yege mu-nyi ye mu-se, ke maa mu-ka ba buga ke bamu anyo ba waa kayi-wole kulon?’ 6 Imu su ba man bila ba gye anyo, amaa ba gye nyumisa kulon. Kanun su kutu mu nu lbwaare taa buga waa kukulon mu, oko o man barige umu to.”

7 Nii ba taase mu ye, “Mune su nu Mosesi sa konu ye onyin i taale sa mu-ka kekili kikina owole ke o kina mu?”

8 Yesu lee konu ye, “Mosesi sa fane okpa ye fan kina fane-ka ana, lu fee fane nkolo i bulun nu. Amaa man gye fale nu i kyina i du lu npiili ase mu. 9 N tawe fane kesintin ye, nu i man gye ye okyu lu mu-kuli kamaa, nu onyin mu kina mu naa kili okyu pupwe mu, onyin mu nyita kekili.”

10 Mu abulapu mu ba tawe mu ye, “Nii i kan i gye kanun nu i du okuli maa okaa nsana mu bure, nu nyumisa man kili gbaa i bo.”

11 Nii Yesu lee konu ye, “Man gye okumaa numu i taale kole fale asin kyula, amoo bamu nu ba taa asin mu sa bamu nkun. 12 Anyin aku ba bu to nu be mee taale kili, lu fee kanun nu ba kouge bamu, nu aku moo asa i waa bamu kanun, nu aku moo ba kina kekili lu svs kuwura-gyii mu kusun su. Omu nu ee taale kole kikaapu numu kyula mu, o kole.”

*Yesu su kebiti sa
nbii wuribi*

(Maki 10:13-16; Luka 18:15-17)

13 Tuto nu asa ku ba taa nbii wuribi ba Yesu ase ye o taa mu abaa gyaga bamu su, kole kabwaare-kole sa bamu. Amaa mu abulapu mu ba gya asa mu nu bee buya bamu mu.

14 Yesu tawe ye, “Fan yege nbii wuribi mu ba ba me ase, fan man tii bamu okpa, lu fee svs kuwura-gyii mu ki gye sa asa mu nu be du fee nbii-wuribi mu lee nun.”

15 Maa taa mu abaa gyaga bamu su lwe mu, nu o lu tuto kyon.

*Onyin ato wuya mu
(Maki 10:17-31; Luka 18:18-30)*

16 Nii onyin ku ba Yesu ase ba taase mu ye, “Okapupu, mune kutu danbirasa nu i dagaa n maa waa ke n nye nkpa kakpa?”

17 Yesu lee konu ye, “Mune su nu fu taase me kutu mu nu ki buron su? Oku man gye odanbirasa, amoo lbwaare nkun. Nii fii biti fu nye nkpa kakpa mu, buu Mosesi nbara mu.”

18 Nii onyin mu taase ye, “Imoo?” Yesu lee konu ye, “Man moo, man lu mu-ka abee fu-kuli kamaa, man yuuri, man yile antjesa kamaa, 19 buu fu-se ye fu-nyi, ke ‘fu biti fu burisa fee fu n-ny.’ ”

20 Nii kiyaafole mu tawe ye, “N buu umu kpini. Mune kutu i san me?”

21 Yesu lee konu ye, “Nii fu kan fii biti ye fu baa fu du kyekye bure, kpee naa fe fu ato kpini ke fu taa afulee mu sa atiripu, fii biti fu nye kapaty svs, ke fu lan ba buu me.”

22 ɔnyɛn mu maa nu fale mu i tɔɔɔɔ wu gaa, nu ɔ lu tɔtɔ kyɔn lu fɛɛ ɔ sɔ atɔ gaa.

23 Nu Yesu tɔwe mu abɔlapu mu ye, "N tɔwe fane kesintin ye, i bulun sa atɔ wuya fɛɛ o loo susɔ kuwura-gyii mu tɔ. 24 N bila n tɔwe fane ye, i bɔpɔɔ sa nyɔɔma fɛɛ o loo baasa ɔbɔ* tɔ i kyɔ atɔ wuya o loo lbwaare kuwura-gyii mu tɔ."

25 Abɔlapu mu ba maa nu kanin mu, i kyinkyin bamu gaa nu ba taase abaa ye, "Kanin bire anumɔ nu lbwaare ii biti ɔ mɔlɔge numu?"

26 Yesu ku bamu nu ɔ tɔwe ye, "Nyimisa ase bire utumu i mɛɛ taale waa, amaa lbwaare ase bire kɔtɔ kumaa numu i taale waa."

27 Pita lɛɛ mu kɔnɔ ye, "Ku! A maa yege kɔtɔ kumaa numu an buu fu fale, mine nu an biti a nye?"

28 Nu Yesu tɔwe bamu ye, "N tɔwe fane kesintin ye, nu lbwaare kan bun dulinyaa pɔpwe, nu mɛ, Daadimaadi Obii-nyɛnsa kyina mɛ bunyaa kuwura-gya mu sɔ, fane mu nu fan buu mɛ mu gbaa, fen biti fan kyina nwuragya kudu anyɔ sɔ, kɛ fan gyii Israyi nbunɔ kudu anyɔ mu sɔ kuwura. 29 Nu ɔkumaa mu nu ɔ yege akpaara, abɛɛ pɔkyɛ, abɛɛ mu-se, abɛɛ mu-nyi, abɛɛ mu-bii ana, abɛɛ adɔɔ lu mɛ sɔ mu, ee biti ɔ nye umɔ ulu kɔlfa, kɛ ɔ bila nye nkpa kakpaa. 30 Amaa asa gaalaagaa mu nu ba gyankpaa mu, bee biti be sii kamaa, nu asa gaalaagaa mu nu ba bu kamaa mu, bee biti ba ba gyankpaa."

20

Kɛnasan lu kusun awaapu kv sv

1 Nu Yesu bila tɔwe bamu ye, "Susɔ kuwura-gyii mu ki du nun fɛɛ ɔnyɛn kv maa kusɔ kakaaku nyenyenuu, ɔ naa biti asa kɛ ba sun kusun mu ndɔɔ tɔ. 2 Maa naa nye bamu mu, nu maa bamu ba tɔwe kyula abaa ye ee biti ɔ ka bamu kederebi kulɔn kake kulɔn ibiri mu, nu ɔ taa bamu kpee mu ndɔɔ tɔ.

3 "Kyɔwe maa waa fɛɛ kerefi akpanɔ mu, ɔ bila kpee kade mu kɔgya ase naa wu aku ba maa yɛlɛ ba mɛɛ waa sehn. 4 Nu ɔ tɔwe bamu ye, 'Fane gbaa fane fan kpee naa waa kusun mɛ ndɔɔ tɔ, kɛ n ka fane kɔtɔ mu nu ki dagaa.' 5 Nu ba kpee.

"Kyɔwe amu nsana ye kerefi asa tɔ mu, nu ɔ bila taa aku kpee kanin. 6 Kalaatpwe sɔ kyɔwe maa tyɛ ɛɛ mata afateɛ tɔ mu, nu ɔ bila kpee naa wu aku ba maa yɛlɛ ba mɛɛ waa sehn. Nu ɔ taase bamu ye, 'Mine i waa sɔ nu fan yɛlɛ nfi kake ibiri nu fan man sɔ kusun.'

7 "Nu ba lɛɛ mu kɔnɔ ye, 'ɔku man taa ane ye a naa sun sa mu.'

"Nu ɔ tɔwe bamu ye, 'Kanin bire fane gbaa fane fan ba kyɔn kpee naa waa kusun mɛ ndɔɔ tɔ.'

8 "Kalaatpwe maa fɔv mu, nu ndɔɔ wuya mu tɔwe asunpu mu ɔkusɔpu ye, 'Tu asunpu mu, kɛ fu ka bamu kɔkɔ. Piili lu bamu nu ba sii kamaa ba mu sɔ naa fɔv bamu nu ba gyankpaa mu.'

9 "Tɔtɔ nu ɔ yege nu asunpu mu nu ba kpee ndɔɔ mu tɔ sana mu nu kyɔwe mata afateɛ tɔ mu, ba ba kɔlɛ kederebi kulɔn-kulɔn mu nu i gye kake ibiri kɔkɔka. 10 I maa fɔv agyankpaapu mu sɔ mu, be nyi fɛɛ bee biti ba nye ba kyɔ kamaa tɔ wuya ana mu, amaa ngbaa bamu kederebi kulɔn-kulɔn mana nu ba nye. 11 Ba maa kɔlɛ kederebi kulɔn-kulɔn mu, nu be piili bɛɛ kɔlɛ bɛɛ sa ndɔɔ wuya mu ye, 12 'Bamu nu ba sii kamaa ba fale bire, sana gbɛɛɛ nu ba sun kusun, yege anɛɛɛ bire an yɛlɛ kyɔwe kenken numu sɔ waa kusun ibiri. Amaa ana bamu kpini nu fu ka kyɛkyɛɛ?'

13 "Nu kadɔɔ wuya mu lɛɛ bamu ɔku kɔnɔ ye, 'Kyemune, n man sisii fu. Man gye kederebi kulɔn kɔkɔka nu maa fu an tɔwe kyula kake ibiri kusun? 14 Imɔ sɔ taa fu kederebi nate. Kanan mu nu i pɛɛ mɛ ye n ka asii-amaapu mu, kanin nu mana nu n biti n ka fu gbaa. 15 N man sɔ ɔkpa fɛɛ n waa mɛ kɔkɔlɔ biti lu mɛ afuleɛ sɔ abɛɛ? Abɛɛ fu sɔ kayi basa lu mɛ kɔdanburasa kɔwaa sɔ nɔn?' " 16 Nu Yesu tɔwe bamu ye, "Asii-amaapu bee biti ba bilɛni agyankpaapu kɛ agyankpaapu ba bilɛni asii-amaapu."

Yesu bila tɔwe mu kelewu ye mu kikyɛni asɛn

(Maki 10:32-34; Luka 18:31-34)

17 Yesu maa kpee Gyerusalem mu, nu ɔ taa mu abɔlapu kudu anyɔ mu lu ukaa sɔ, nu ɔ tɔwe bamu ye, 18 "Fan nu! An kpee Gyerusalem numu, tɔtɔ nu bee biti ba naa lɛɛ mɛ, Daadimaadi Obii-nyɛnsa mu sa asepu bilisa ye nbara akaapɔpu. Kɛ ba bun mɛ lewu kɔpwe, 19 kɛ ba taa mɛ waa bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu abaa tɔ, kɛ ba waa mɛ tɔbasastɛn kɛ ba tyɛ mɛ, kɛ ba da mɛ mata oyu laasa sɔ. Amaa nke nsa ake mu, n biti n kyɛni lu lewu tɔ."

Sebedi mu-ka kvkɔle sa mu-bii ana

(Maki 10:35-45)

20 Nu Sebedi mu-ka maa mu-bii ana anyɛnsa anyɔ mu ba ba Yesu ase, nu bamu-nyi ba muɔa Yesu ayaa tɔ kule mu kɔtɔ ku.

* 19:24 19:24 Kebuno pii ku bu Gyerusalem kade tɔ mu nu bɛɛ ye. 'Baasa ɔbɔ'

21 Nii Yesu taase mu ye, "Mune nuu fii bitii?" Nii o lee kono ye, "Kyula sa me fee, mi nbii nnyo numu, oku o kyina fu-gyisa su ke oku mwo o kyina fu-buna su fu kuwura-gyii mu to."

22 Nii Yesu towe bamu ye, "Fan man nyi kutu mu nuu fen kole fale. Fen taale gyii aworufu mu nuu n bitii n gyii mu?"

Nii ba lee kono ye, "Eehn, an taale."

23 Tutu nuu Yesu towe bamu ye, "Fen taale gyii aworufu mu nuu n bitii n gyii mu, amaa n man su okpa fee n lee omu nuu ee bitii o kyina mi-gyisa su abee me-buna su. Ikyinakpa inumu i gye sa bamu nuu me-Se wula lojo yila sa bamu mu."

24 Abulapu kudu mu nuu ba san mu, ba maa nu inumu mu, ba nye agbu waa Gyemisi maa mu-supu Gyon. 25 Nii Yesu tu bamu ba buga nuu o towe bamu ye, "Fen nyi fee dulinyaa numu to agyankpaapu mu bee kaapu bamu olun asa su, nuu alulonpu gbaa bee kaapu bamu olun asa su. 26 Amaa fane fane to bure, i man dagaa i maa waa kanun. Nii fane to oku kan ii bitii kibulisa mu, i dagaa maa waa fane kyaafole, 27 nuu fane okumaa mu nuu ee bitii fee o waa ogyankpaapu mu, i dagaa maa waa fane kunye, 28 fee kanan mu nuu me, Daadimaadi Obii-nyinsa gbaa n man ba nuu ke ba sun me, amaa n ba nuu ke n ba sun, ke n taa me nkpa kee, ke i ka asa gaalaagaa alibi koku."

Yesu kikyee agyaatanapu anyo (Maki 10:46-52; Luka 18:35-43)

29 Yesu maa mu abulapu ba maa lu Gyeriko kade to mu, asa gaalaagaa ba buu bamu. 30 Tutu mu, agyaatanapu anyo ku ba te okpakaa, nuu ba nuu fee Yesu i kyun mu, ba kuusi tu mu ye, "Onyirpe, Dawidi kanaana-bii, wu ane kuwee?"

31 Nii asa mu ba punte bamu su ye ba bun bamu nno su, amaa ba kuusi kenken ye, "Onyirpe, Dawidi kanaana-bii, wu ane kuwee."

32 Nii Yesu yile nuu o tu bamu, nuu o taase bamu ye, "Mune nuu fen bitii fee n waa sa fane?"

33 Nii ba lee kono ye, "Onyirpe, an bitii fee ane ansi i bugi nuu."

34 Nii Yesu wu bamu kuwee nuu o mata bamu ansi. Opula manja to nuu bamu ansi i bugi nuu ba buu Yesu.

21

Yesu loo Gyerusalem fee Owura (Maki 11:1-11; Luka 19:28-40; Gyon 12:12-19)

* 21:9 21:9 Hosana kase i gye molge ane.

1 Yesu maa mu abulapu ba maa tiri Gyerusalem to, nuu ba fuw Betifage kade to mu nuu ki bu Olifu kibii-bi mu ase mu, Yesu sun mu abulapu anyo, 2 nuu o towe bamu ye, "Fen kpee kade-bi mu nuu ki bu fane ansi to mu, fen bitii fen wu kuruma ku maa kyaa tutu maa mu-bii. Fan saje bamu biya me. 3 Nii oku kan taase fane kutu ku mu, fan towe mu ye, 'Onyirpe Yesu ii bitii bamu.' Nii ee bitii o yege fan taa bamu biya me."

4 Inumu i waa kanun nuu ke asin mu nuu lbwaare bola mu otowepu su towe yila mu i ba to. Asin mu i gye ye,

5 "Towe Siyon abii mu ye, 'Fan kii, fane owura i ba fane ase, O du bohnu nuu o te kuruma su, kesintin to o te kuruma kadanba su.' "

6 Mu abulapu mu ba naa waa fee kanan mu nuu Yesu sa bamu kono ye ba waa mu. 7 Ba taa kuruma ye mu-bii mu ba, nuu ba taa bamu ato bunsu gyaga bamu su, nuu Yesu dii kyina kadanba mu su. 8 Asa damante ba taa bamu ato bunsu tuu kigbenbi su, nuu aku mwo ba kyate iyu n-yaabi wurige kigbenbi mu su. 9 Asa damante mu nuu ba bu mu ansi to mu, ye bamu nuu ba buu mu mu bee kuusi bee towe ye,

"Hosana* i gye sa Owura Dawidi kanaana-bii mu."

"Kusee i gye sa omuntu ee ba Onyirpe kitu mu su!"

"Hosana i gye sa lbwaare mu nuu o bu susu."

10 Yesu maa loo Gyerusalem kade mu to mu, kade mu kpini koole olanba, nuu asa bee taase ye, "Anumu nuu?"

11 Nii sakyu mu ba lee kono ye, "Onumu i gye Yesu, lbwaare otowepu mu nuu o lu Nasareti kade to nuu ki bu Galile kibaaftun mu."

Yesu gya asa lu Kabwaare-sunkpa aye (Maki 11:15-19; Luka 19:45-48; Gyon 2:13-22)

12 Yesu loo kabwaare-sunkpa aye mu opula, nuu o gya asa mu nuu bee fe, ye bamu nuu bee soko mu kpini lu tutu. O bala afulee akyerapu mu iteeburu ye alopo afepu mu ibenkyii bun.

13 Nii o towe bamu ye, "Ba kyuroo waa Asunkyan yilasa mu to ye lbwaare ye, 'Bee bitii ba tu me kukpaara ye kabwaare kolekpa', amaa fan taa tutu biliji bamu nuu bee yuuri olun su obaalakpa."

14 Agyaatanapu ye ayaa ye abaa wusa wuya ana ba ba mu ase kabwaare-sunkpa

aye mu to, nu o kye bamu abo. ¹⁵ Amaa lbwaare aseepu abilisa ye nbara akaapupu ba maa wu ato kyinkyinsa mu nu o waa, ye nbii mu kikuusi kabwaare-sunkpa aye bee towe ye, "Hosana i gye sa Dawidi mu kanaana-bii mu", nu ba nye agbu.

¹⁶ Nu ba taase mu ye, "Fu nu asun mu nu nbii mu bee towe mu?"

Nu Yesu lee kono ye "Eehn, fan man pitta kale lu Asunyan yilasa mu to ye, 'Fu kaapu nbii ye nbii wuribi ye ba yin fu.' "

¹⁷ Nu o lu toto kpee Betani kade to nu o de tuto.

Yesu towe nno waa figi oyu mu

(Maki 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Lu kaake nyenyenu Yesu maa bwii ee kpee Gyerusalem mu, akon u moo mu.

¹⁹ Maa wu figi oyu maa yile okpa kaa mu o kpee kumu ase, amaa o man wu sehn kumu su amoo afate nkun. Nu o towe kumu ye, "Fu man bila ye fu soyi abi kpini-kpini!" Opula to nu oyu mu wole.

²⁰ Abulapu mu ba maa wu kanun mu, i kyinkyin bamu. Nu ba taase ye, "Nene su nu figi oyu mu wole bilen kanun?"

²¹ Yesu lee kono ye, "N towe fane kesintin ye, nu fan kan koole me gyii, nu fan man gyii umooe mu, man gye ye fen biti fan taale waa koto mu nu ki waa figi oyu numu nkun. Amaa fen taale towe kibii numu ye, 'Kusu lu nfi naa tye opu to,' ke i waa kanun. ²² Nu fan kan koole me gyii mu, fen biti fan nye koto kumaa mu nu fan kole kabwaare-kole to mu."

Ba taase Yesu katin mu nu o nye mu olon lu

(Maki 11:27-33; Luka 20:1-8)

²³ Yesu loo kabwaare-sunkpa aye mu. Maa bu toto ee kaapu mu, lbwaare aseepu abilisa ye kade mu abilisa ba ba mu ase, nu ba taase mu ye, "Mune olon nu fu su fu waa ato numu? Nu anumu i sa fu fale olon."

²⁴ Yesu lee kono ye, "Ngbaa me n biti n taase fane asun ku, nu fan kan lee me kono mu, n biti n towe fane olon mu nu n su n waa unumu. ²⁵ Gyon kekyugyee mu, fine nu ki lu? I kyina lu susu nun abee i lu asa ase nun?" Ba towe bamu wole-wole to ye, "Nu an kan towe ye, 'Ki lu susu nun', ee biti o taase ane ye, 'Nu mune i waa nu fan man koole mu gyii?' ²⁶ Amaa an kan towe ye, 'Ki lu asa ase mu', an sile asa mu kufuu, lu fee bamu kpini ba koole gyii fee Gyon kyina o gye lbwaare otowepu nun."

²⁷ Imu su ba lee Yesu kono ye, "A man nyl."

Nu o towe bamu ye, "Kanun bure ngbaa me, n mee ye n towe fane olon mu nu n su n waa unumu."

Kijasan lu ose ku ye mu-bii ana anyo sv

²⁸ Nu Yesu taase bamu ye, "Imu nu n biti n towe fale, nene i gye fane nfeere? Onyin ku i kyina o bu to nu o su nbii-nyunsa anyo. O kpee ogyankpaapu mu ase naa towe mu ye, 'Mi-bii, ndaga kpee me kadoo mu to naa sun kusun.'

²⁹ "Nu o lee kono ye, 'N mee ye n kpee.' Amaa kamaa to mu o kyeege mu nfeere nu o kpee.

³⁰ "Nu ose mu kpee mu-bii banban mu ase naa towe mu kanun asun kulon manja. Nu o lee kono ye, 'Nse, n biti n kpee.' Amaa o man kpee.

³¹ "Bamu anyo manja, anumu i waa koto mu nu mu-se ii biti?"

Nu ba lee kono ye, "Ogyankpaapu mu."

Nu Yesu lee towe bamu ye, "N towe fane kesintin ye, apoo lenpoo akooleru ye agyamilo-kyu bee gyankpaa fane bee loo lbwaare kuwura-gyii mu to. ³² Lu fee Gyon ba fane ase nun ye o ba kaapu fane ikpa kyigisa okpa, nu fan man koole mu gyii, amaa lenpoo akooleru ye agyamilo-kyu ba koole mu gyii. Nu halu fan maa wu unumu kamaa to mu, fan man yege alibi kwaa ke fan koole mu gyii."

Kijasan lu paa agyipu mu sv

(Maki 12:1-12; Luka 20:9-19)

³³ Nu Yesu towe bamu ye, "Fan bila nu kijasan ku. Onyin ku kyina doo oyu soyi abisa. Nu o nmina iyu kyaaboo kumu, nu o kuu wayin onyiekpa obo kudoo mu to, nu o poyi opula mu nu akusupu bee dii bee ku kudoo mu su. Nu o taa kudoo mu waa paa agyipu ku abaa to, nu o kpee osuwale ku su. ³⁴ Kitije sanja maa fuw mu, nu o sun mu ayaafole ye ba kpee paa agyipu mu ase naa koole mu ogyikpa mu nu ee biti o nye mu biya mu.

³⁵ "Nu paa agyipu mu ba ktaa mu ayaafole mu, nu ba dayi oku, nu ba moo oku, nu ba twi osasapu mu abuu. ³⁶ Nu o bwii sun mu ayaafole aku nu ba kyoo bamu nu o gyankpaa sun mu, nu paa agyipu mu ba waa bamu fee kanan mu nu ba waa abanban mu. ³⁷ Laalaalowe mu, o sun mu-bii-nyunsa bamu ase towe ye 'Bee biti ba taa beeree sa mi-bii.'

³⁸ "Amaa paa agyipu mu ba maa wu mu-bii maa ba mu, ba towe abaa ye, 'Onumu i gye kapatye ogyipu mu'. Fan ba ke a moo mu ke a taa mu kapatye mu."

39 Imu sv ba kɩtaa kebii mv, bute mv lu kadɔɔ mv tɔ, nu ba mɔɔ mv.

40 "Imu sv, nu kadɔɔ wuya mv kan ba mv, mine nu ee biti ɔ waa paa agyipu mv?"

41 Nu ba lee konɔ ye, "I waa kanan kɔmaa ee biti ɔ mɔɔ kanin asa libi manja, ke ɔ taa kadɔɔ mv sa paa agyipu pupwe kv, mv nu bee biti ba baa bee sa mv mv ogyikpa lu adɔɔ-gyito mv tɔ kitɩje sanja."

42 Nu Yesu taase bamv ye, "Fan man pɩta kale Asɩnkyan yɩlasa mv tɔ ye, 'Kubuu mv nu apɔyɔpɔ ba kina mv, kɩmv ɩ ba bilinji kibɔntɔnbɔlɔntɔ kubuu kpare mv nu ki sv obu mv tɔ.

ɔnyɩrɩpe mv ɩ waa unmv, nu i kyinkyin ane.'

43 "Imu sv n tɔwe fane ye, lbwaaere ii biti ɔ taa mu kuwura-gyii mv lu fane ase, ke ɔ taa sa asa mv nu bee biti ba waa mu kebiti mv. 44 ɔkɔmaa mv nu ɔ tye kubuu nɩmv sv mv, ii biti ɔ boyi tɔ buriburi, amaa ɔmv nu ki lu tye mv sv mv, ii biti ɔ patye tɔ." 45 lbwaaere aseepu abɩlsa ye Farasii abi ba maa nu Yesu anjan mv, ba bu fee bamv asɩn nu ee tɔwe. 46 Ba biti ɔkpa mv nu ba taa kɩtaa mv, amaa ba sɩle sakyɔ mv, lu fee asa mv be nyi maa gye lbwaaere ɔtɔwepu nɩn.

22

Kɩngasan lu kɩkyɩfɔ kensi-gyii sv (Luka 14:15-24)

1 Nu Yesu bila taa anjan tɔ tɔwe sa asa mv ye, 2 "Sɔsv kuwura-gyii mv du nɩn fee, owura kv maa waa kɩkyɩfɔ kensi-gyii lala sa mu-bii-nyunsa. 3 Nu o sun mv ayaafɔle ye ba kpee naa tɩ bamv nu ɔ da kibaa tɩ bamv ye ba be kensi-gyii mv tɔ, amaa ba kina ki ba.

4 "Tɔtɔ nu ɔ bila sun ayaafɔle aku tɔwe bamv ye, 'Fan naa tɔwe bamv nu n da kibaa tɩ mv fee n kɔula lbwe. N mɔɔ inaate gbelu ye akpensen-kpesen mv nu ba sv nfo, nu n kɔula kɔtɔ kɔmaa lbwe. Fan ba kɩkyɩfɔ kensi-gyii mv tɔ.'

5 "Amaa asa mv nu ɔ da kibaa tɩ mv, ba man tɔwe mv. Aku ba kyɔn bamv ndɔɔ ana tɔ, nu aku mɔɔ ba kyɔn asun tɔ. 6 Nu bamv nu ba san mv mɔɔ ba kɩtaa owura mv ayaafɔle mv dayɩ nu ba mɔɔ bamv. 7 Owura mv nye agbɔ gaa. Nu o sun mv anaakɔpɔ, nu ba naa mɔɔ kanin amɔɔpɔ manja nu ba tuwa bamv kade.

8 "Tɔtɔ nu ɔ tɔwe mv ayaafɔle ye, 'N lbwe kɩkyɩfɔ kensi-gyii agyito mv, amaa bamv nu n da kibaa tɩ mv, ba man tɔwe, imu sv ba man dagaa agyito mv kigyii. 9 Kanin sv fan loo kade tɔ kpee agbenbi

sv, naa tɩ ɔkɔmaa mv nu fen wu mv ba kɩkyɩfɔ kensi-gyii mv tɔ.' 10 Imu sv ayaafɔle mv ba lu kpee agbenbi sv ye katɩn kɔmaa nate tɩ ɔsa kɔmaa mv nu ba wu, asa adanburasa ye alibi kpini bɔga tɔ, nu asa ba ba bola kɩkyɩfɔ lenbu mv.

11 "Amaa sanja mv nu owura mv ba kɩ lenbu mv tɔ mv, o wu ɔnyɩn kv maa man bun kɩkyɩfɔ tɔ ato bunsɔ. 12 Nu owura mv taase ɔnyɩn mv ye, 'Kyemune, nene nu fɔ waa fɔv nfu yege fɔ man bun kɩkyɩfɔ ato bunsɔ?' Amaa ɔnyɩn mv man taale bugi konɔ.

13 "Imu sv owura mv tɔwe mv ayaafɔle ye, 'Fan nmina mv abaa ye ayaa, ke fan lee mv tɔv nbwama kitentɩbiri mv tɔ, tɔtɔ nu kusu ye anobi kidunji bv.' "

14 Nu Yesu lbwe ye, "Ba tɩ asa gaalaagaa, amaa gberɛɛ fale nu ba lee."

Lenpoo kɩka asɩn (Maki 12:13-17; Luka 20:20-26)

15 Inumv kamaa mv, Farasii abi ba naa gyanje nmina kanan mv nu ba sv mv ɔdɔv lu mv asɩn tɔwɛsa tɔ. 16 Tɔtɔ nu ba sun bamv abɩlapɔ ye owura Herodi kamaa tɔ abi kpee Yesu ase. Ba tɔwe mv ye, "ɔkaapɔpɔ an nyi fɔ maa gye kesintin gyipu, nu fɩ kaapu asa lbwaaere asɩn bola kesintin ɔkpa sv, yege fɔ mee tɔwe lu nfeere mv nu asa bee fe, nu fɔ mee kɩ nyɩmɩsa kɩkpare sv. 17 Imu sv an biti a nu lu fɔ ase ye, ɩ de ɔkpa fee a ka lenpoo sa Roma abi Owura Kasaro, abee a man ka?"

18 Amaa Yesu maa wɩla o nyi bamv nfeere libi sv mv, ɔ tɔwe bamv ye, "Fane kebunbun ansi wuya ana! Mine waa sv nu fen sv mv me ɔdɔv? 19 Fan taa kederebi mv nu fen sv fen ka lenpoo mv kaapu me." Nu ba taa kederebi mv ba sa mv. 20 Nu ɔ taase bamv ye, "Anumv foto ye kitɩ ɩ gyan kɩmv sv fale?"

21 Ba lee konɔ ye, "Owura lala Kasaro." Imu sv, Yesu tɔwe bamv ye, "Kɔtɔ mv nu ki gye Kasaro lee mv, fan ka sa Kasaro, nu kɔtɔ mv nu ki gye lbwaaere lee mv, fan taa sa lbwaaere."

22 Ba maa nu fale sv mv, ɩ waa bamv kɩyan, nu ba yege mv, nu ba nate kyɔn.

Kekili ye kekyinji lu lewu tɔ asɩn

(Maki 12:18-27; Luka 20:27-40)

23 Kanɩn kake kɔlɔn manja mv Sadusi abi aku ba ba Yesu ase. Sadusi abi ba gye Gyiwu abi mv nu bee kaapu ye kikyini ba nkpa tɔ kv man bv tɔ. 24 Ba ba taase mv ye, "ɔkaapɔpɔ, ane naana Mosesi kɩkaapu mv tɔ mv, ɔ tɔwe ye, nu ɔnyɩn kan kili nu ɔ man kɔvge nu o wu mv, ɩ dagaa mu-supu maa bwii kili okulapu-kyɩ mv, ke ba kɔvge nbii sa olewupu mv. 25 To! ɔnyɩn kv maa mu-supu ana asunɔ ba kyina ba

bu ane ase nfu. ɔbulisa ase mu kili nu o wu, yege ba man kɔuge nbii, nu mu-supu mu taa okulapu-kyu mu kili. ²⁶ Kanin manja nu ɔnyɔsapu mu ye ɔsasapu gbaa ba kili mu, halu naa fuɔ osunɔsapu mu. ²⁷ Laalaaluwe mu, ɔkyu mu gbaa ba wu. ²⁸ Saamu, kake lala mu nu asa bee biti ba kyini lu lewu to ba nkpa to mu, anyin asuno banumu to mu, anumu mu-ka i gye ɔkyu mu? Lu fɛe bamu kpini ba kili mu.”

²⁹ Yesu lee bamu kɔno ye, “Fan foyi ɔkpa! Lu fɛe fan maa man nu Asinkyan yilasa mu kase, nu fan man nyi lbwaare ɔlon mu su. ³⁰ Kpali fɛe sanya mu nu alewupu bee biti ba kyini ba nkpa to mu, asa ba mɛe ye ba kili, amaa bee biti ba baa ba du nun fɛe lbwaare nɔɔo mu nu ba bu sɔsu mu. ³¹ Amaa lu alewupu kikiyini ba nkpa to asin mu, fan man kale wu asin mu nu lbwaare towe sa fane mu nin? ³² ɔ towe ye, ‘Me i gye Abraham lbwaare ye Isaki lbwaare ye Gyekobu lbwaare.’ Inumu i kaapu nun fɛe, asa banumu ba maa wu gbaa mu ba san ba gye asa kɔsa lbwaare ase, nu ɔ gye bamu lbwaare, man gye alewupu lee.”

³³ Sakyɔ mu maa nu fale mu, mu kikaapu mu i waa bamu kiyin.

Nbara mu to kɔkpare
(Maki 12:28-34; Luka 10:25-28)

³⁴ Amaa Farasii abi mu ba maa nu fɛe, Yesu man yege nu Sadusi abi mu ba nye bugi kɔno mu, ba tu abaa gyanje. ³⁵ Nu bamu to ɔku mu nu ɔ gye nbara onyipu mu taa asin taasesa suv Yesu ɔɔbu.

³⁶ ɔ taase mu ye, “ɔkaapupu, lbwaare nbara mu to mu, kumɔmɔ i gye kɔkpare?” ³⁷ Yesu lee mu kɔno ye, “Taa fu kɔkɔlo ye fu kala ye fu nfeere kpini nye kebiti sa fu-Nyuripe lbwaare.’ ³⁸ Kɔnumu i gye nbara mu to kigyankpaasa ye kɔkpare. ³⁹ Nu kɔnyɔsapu mu du nun fɛe kumu. Imu i gye ye, ‘Nye kebiti sa fu tomaa fɛe fu n-yu.’ ⁴⁰ Mosesi nbara mu kpini ye lbwaare atowepu asin kaapusa mu i yile nbara nnyɔ numu su nun.”

Anumu mu-bii i gye
Krisito numu?

(Maki 12:35-37; Luka 20:41-44)

⁴¹ Farasii abi ba maa ba gyanje mu, Yesu taase bamu ye, ⁴² “Mɛnɛ nfeere nu fan su lu Krisito mu su? Anumu kanaana-bii i gye mu?”

Nu ba lee kɔno ye, “Owura Dawidi kanaana-bii.”

⁴³ Nu Yesu taase bamu ye, “I waa nene su nu Kayaayu to Dawidi tu mu ye, ‘ɔnyuripe?’ Lu fɛe Dawidi towe ye,

⁴⁴ ‘ɔnyuripe mu towe mɛ-Nyuripe ye, “kyina mɛ kɔbaa gyisa su, naa fuɔ sanya mu nu n biti n taa fu ɔbu ana

waa fu ayaa kase.”’ ⁴⁵ Nu Owura Dawidi maa tu Krisito ye, ‘Mɛ-Nyuripe’ mu, nene su nu ɛɛ bila taale waa mu kanaana-bii?” ⁴⁶ Bamu ɔku man taale bugi kɔno towe asin aku, nu lu kanin kake manja taa kyin, ɔku man bila taale yile to taase mu asin-taasesa ku.

23

Nbara akaapupu ye
Farasii abi kikaapu man
gye bamu awaasa
(Maki 12:38-40; Luka 11:37-52, 20:45-47)

¹ Nu Yesu towe kubu damante ye mu abulapu mu ye, ² “Nbara akaapupu ye Farasii abi mu ii yii ane naana Mosesi ayaa to bee lee nbara mu kase. ³ Imu su koto kɔmaa mu nu ba towe fane ye fan waa mu, fan nu sa bamu ke fan waa. Amaa fan man waa ato mu nu bee waa mu, kpali fɛe be mee buu ato mu nu bee towe fane mu su. ⁴ Bee nmɛna isula budusa nun bee sa asa ye ba sula, amaa bamu gbaa-gbaa bamu bure, ba mɛe ye ba taa bamu kɔbaa-bi kye asa mu to ke ba sula.

⁵ “Nu koto kɔmaa mu nu bee waa mu, bee waa ke asa ba nye wu bamu. Nu ba kyuroɔ abwaaresin gyaga ɔwule su, nu ba taa umu mata bamu asukpu ye abaa su, nu ba waa bamu ikaale nno ayolobi bunswusa. ⁶ Nu ba kpee kigyii nsare to abee kabwaare kule igyanekpa to mu, tkyunakpa kpare-kpare nu bee biti ba kyina. ⁷ Nu bee biti fɛe ɔkɔmaa mu nu ɔ gyanja bamu kade to mu, ɔ gyonjo fwaala bamu, nu ba bila bee biti asa ba tu bamu ye ‘Akaapupu.’

⁸ “Amaa faneɛ fane bure, fan man yege ba tu fane ye, ‘Akaapupu,’ kpali fɛe fan su ɔkaapupu kulɔn nun, fane kpini fan gye asupu ye adaa nun. ⁹ Fan man tu ɔku ye ‘ɔse’ dulinyaa numu to, lu fɛe ɔse kulɔn nu fan su, nu mu i bu sɔsu mu. ¹⁰ Abee fan man yege ba tu fane ɔku ye ‘ɔkaapupu,’ kpali fɛe ɔkaapupu kulɔn nu fan su, nu mu i gye Krisito mu. ¹¹ ɔmu nu ɔ gye ɔbulisa fane to mu, i dagaa maa gye fane kɔyafɔle. ¹² Lu fɛe ɔkɔmaa mu nu ɔ kusaa mu n-yu sɔsu mu, lbwaare ii biti ɔ buya mu kase, nu ɔkɔmaa mu nu ɔ buya mu n-yu kase mu, lbwaare ii biti ɔ kusaa mu sɔsu.

Nbara akaapupu ye
Farasii abi bamu laaku

¹³ “Fane nbara akaapupu ye Farasii abi, fan gye kebunbun ansi wuya ana, fane laaku. Lu fɛe fen tii asa ɔkpa kanan mu nu ba man nye loo sɔsu kuwura-gyii mu to. Fane gbaa-gbaa fane fen mee loo to, nu fen mɛe yege bamu nu bee biti ba loo mu, ba nye loo to. ¹⁴ Fane nbara

akaapɔpu ye Farasii abi, fan gye kebunbun ansi wuya ana, fane laaku. Lu fee fen puni akulapu-kyu fen gyii bamɔ akpaara, yege fen kole kabwaare-kole bunswisa, ke asa ba nye wu ye fen sun lbwaare kyeekyee. Lu fale su mu fane kusɔ bute ii biti i baa i kyɔ gaa.

15 "Fane nbara akaapɔpu ye Farasii abi, fan gye kebunbun ansi wuya ana, fane laaku. Lu fee fen nate nkyu su ye nde-nde su, ke fen nye kyeege nyumisa kolɔn ɔ ba sun lbwaare kanan mu nu fen sun mu. Amaa nu fan kan nye mu mu, fen waa ɔsa mu ɔ dagaa awɔrɔfo fulɔn yen-yen to ulu unyɔ fee fane.

16 "Fane akaapɔpu mu nu fen du fee agyaatanapɔ nu fen gyankpaa asa mu, fane laaku. Lu fee fen kaapu ye, 'Nu ɔku taa kabwaare-sunkpa aye mu bo ntan mu, i man gye sehn, amaa nu ɔ kan taa kabwaare-sunkpa aye mu to suwa bo ntan mu, i dagaa maa buu ntan mu su.' 17 Fane agyaatanapɔ melensipu! Suwa mu i kyɔ abee kabwaare-sunkpa aye mu? Nu man gye suwa mu maa bu kabwaare-sunkpa aye mu to su nu suwa mu bilinj lbwaare lee abee? 18 Nu fan bila towe ye, 'Nu ɔku taa saraga kaswu bo ntan mu, i man gye sehn, amaa nu ɔ kan taa kakee mu nu ki gyan saraga kaswu mu bo ntan mu bire, i dagaa maa buu ntan mu su.' 19 Fane agyaatanapɔ banumu! Kakee mu i kyɔ abee saraga kaswu mu? Nu man gye kakee mu maa gyan saraga kaswu mu su nu ki ba bilinj lbwaare lee abee? 20 Imu su ɔkumaa mu nu ɔ taa saraga kaswu bo ntan mu, ɔ taa kaswu mu maa kɔto kumaa mu nu ki gyan kumu su mu bo ntan numu. 21 Nu ɔkumaa mu nu ɔ taa kabwaare-sunkpa aye mu bo ntan mu, ɔ taa kumu ye lbwaare mu nu ɔ bu kumu to mu bo ntan numu. 22 Nu ɔkumaa mu nu ɔ taa susu bo ntan mu, ɔ taa susu kuwura-gya ye ɔmu nu ɔ te kumu su mu bo ntan numu.

23 "Fane nbara akaapɔpu ye Farasii abi, fan gye kebunbun ansi wuya ana, fane laaku. Lu fee fen barige fane ipu ato, fee akate, ye gaabu, ye akolonku ntun kudu-kudu, nu fen taa umu ketun kolɔn-kolɔn fen sa lbwaare, amaa fen mee towe asin kaapusa kpare mu nu i bu nbara mu to, fee kigyii asin umu ɔkpa su, kowe kuuw, ye kikoole-gyii danburasa. Fale ato numu i dagaa fan maa waa, yege fen taa ntun kudu su kutun kolɔn mu fen sa lbwaare. 24 Fane agyaatanapɔ agyankpaapɔ! Fen taale fen wu kisusonbi ke fen fura mu fɔyi, amaa fen miye nyɔɔma.

25 "Fane nbara akaapɔpu ye Farasii abi, fan gye kebunbun ansi wuya ana, fane

laaku. Lu fee fen fwu fane ulape ye nwe-bi nmaa kyurekyure, yege umu ito to i gye ato mu nu fan taa kensi payi libi ye kekisi bola umu. 26 Fane Farasii agyaatanapɔ! Fan gyankpaa fwu nwe-bi ye ulape mu ito to, ke umu nmaa gbaa i lu kyurekyure.

27 "Fane nbara akaapɔpu ye Farasii abi, fan gye kebunbun ansi wuya ana, fane laaku. Lu fee fan du nun fee nkyan mu nu ba pɔyi nu ba fuuli umu su parepare, nu i burɔn yege umu ito to bire, abuni awuya ye ato mu nu i gyɔɔ i bola umu to. 28 Kanu manja nu fan du. Asa ansi su mu, fan gye ukpa kyigisa wuya ana, amaa fane nkolo to mu, fan gye kebunbun ansi ye kumu to olon wuya ana nun.

29 "Fane nbara akaapɔpu ye Farasii abi, fan gye kebunbun ansi wuya ana, fane laaku. Lu fee fen pɔyi lbwaare atowepu mu nkyan, nu fan loho ukpa kyigisa wuya ana nkyan su ye ɔdan. 30 Nu fen towe ye, 'Nu an daa an bu to ane naana ana saɗa mu nun, naafɔ a mee ye a tii bamu su ke a moɔ lbwaare atowepu mu.' 31 Fane gbaa-gbaa fane ii gyii kesintin lu asin numu su ye bamu nu ba moɔ lbwaare atowepu mu, bamu-bii ana i gye fane. 32 Kanu bire fan tiisi lɔwe fane naana ana alibi kusun mu.

33 "Fane ananse ye ananse bamu-bii ana! Nene nu fen taale sle lu kupwe kibun ye awɔrɔfo fulɔn yen-yen numu to? 34 Kanu su, n biti n sun lbwaare atowepu ye anyaasɔpu ye akaapɔpu fane ase. Amaa fen biti fan moɔ bamu aku, ke fan da aku mata iyu laasa su, ke fan dayi aku fane kabwaare-kole ogyanekpa, ke fan gya bamu lu nde su kpee nde su. 35 Imu su kusɔ bute lu ukpa kyigisa wuya ana mu nu fane asa ba kyina moɔ mu kpini, ii biti i ba fane su. Lu ukpa kyigisa wuya Abeli naa fuɔ Barakiya mu-bii Sakariya mu nu fane Gyiwu abi ba daa moɔ mu, kabwaare-sunkpa aye maa saraga kaswu nsana mu. 36 N towe fane kesintin fee, unumu kpini kusɔ bute ii biti i ba ndaga kakyina numu to asa su.

37 "Oo! Gyerusalem asa! Fane mu nu fen moɔ lbwaare atowepu, nu fen tuɔ abuu fen moɔ bamu nu lbwaare sun fane ase mu. N kpan me n-yu saɗa gaalaagaa fee n buga fane-bii ana, fee kanan mu nu kakyaaase-nyi u buga mu-bii ana ee waa mu atee to mu, amaa fen mee kyula. 38 Fane ku, lbwaare lu fane kabwaare-sunkpa aye mu, nu ki bilinj kutakpan. 39 N towe fane nun ye fan man bila ye fan wu me naa fuɔ saɗa mu nu fen biti fan towe ye, 'Kusee i gye sa ɔmu nu ee ba Onyiripe lbwaare kitu to mu.' "

24

Laalaalwɛ sɪnkaala
(Maki 13:1-13; Luka 21:5-19)

¹ Yesu maa lu kabwaare-sunkpa aye ee kpee mu, mu abulapu ba ba mu ase bee kaapu mu kanan mu nu kabwaare-sunkpa aye ibu mu i du. ² Nu o towe bamu ye, “Ye fan wu ato numu kpini? N towe fane kesintin ye halu kubuu kɔlun gbaa mee ye o sii kumu birisa su, ke ba man nin kumu tubu.”

³ Yesu maa te olifu kibuu mu su mu, mu abulapu mu nkɔn i ba mu ase ba taase mu ye, “Towe ane sanya mu nu unumu ii biti i ba? Nu mune ii biti i baa i gye fu kɔba mu ye laalaalwɛ mu sɪnkaala?”

⁴ Yesu lee kɔno ye, “Fan baa fan da su, ke oku o man pɔna fane. ⁵ Lu fee asa gaalaagaa bee biti ba ba me kitu to ba towe ye, ‘Me, i gye Omu nu lbwaare wɔla lee mu’, ke ba pɔna asa gaalaagaa. ⁶ Fen biti fan nu iko su kusakusa, ke fan nu iko asɔn kata-kata, amaa fan man yege fane nkolo i nmaa fane. Kanun ato manja i dagaa i maa waa, amaa i mee kaapu fee laalaalwɛ mu tee fɔv. ⁷ Ndendemande bee biti ba ko ye ndendemande, ke kuwura-gyii ki ko ye kuwura-gyii. Akun lala ye kase kigingyen ii biti i baa i bu katun kumaa. ⁸ Inumu kpini i du nun fee kedunjidi gyankpaasa.

⁹ “Nu bee biti ba taa fane sa ke ba nyanla fane ke ba moo fane. Nu osɔwɔle su asa kpini bee biti ba kisi fane lu me su. ¹⁰ Kanun sanya manja asa gaalaagaa bee biti ba bilingi lu kukoolo me gyii to, ke ba lee abaa sa ke ba kisi abaa, ¹¹ nu antɔnesa atowɛpu gaalaagaa bee biti ba ba pɔna asa gaalaagaa. ¹² Lu kanan mu nu alibi kiwaa i lonjo tii su su mu, kunye kebiti sa abaa ii biti i ba kase, ¹³ amaa omɔnu o yile to kenken naa lɔwe mu, ii biti o nye kamolige. ¹⁴ Nu asa bee biti ba towe lbwaare asɔn danburasa numu lu mu kuwura-gyii mu su dulinyaa to kpini, ke ndendemande kpini ba nu umu, pɔyi ke laalaalwɛ mu o baa.

¹⁵ “Imu su nu fan kan wu koto kisisa mu nu ku biya alibi ki maa yile kabwaare-sunkpa aye mu to, fee kanan mu nu lbwaare atowɛpu Daneli wɔla towe yila lu koo didaa mu, (i dagaa okalepu mu maa nu unumu kase) ¹⁶ saamu bamu nu ba bu Gyudeya mu ba sile kpee abu to. ¹⁷ Nu oku kan o bu obu ketin to mu, o man kpɔlge ba kase naa taa koto ku lu kɔkpaara su. ¹⁸ Nu oku kan o bu ndoo to mu, o man bwii kpee naa taa mu kaale. ¹⁹ Kanun nke manja to mu, to wuya ana ye atalapu, bamu laaku. ²⁰ Fan kule lbwaare fee fane kikosu sile unumu i man ba waa awoo sanya, abee kake fɔutesa ake. ²¹ Lu fee kanun sanya maa awɔrɔfo ii biti i baa i

bɔlɔn, nu awɔrɔfo ku man pu ba kanun lu koo dulinyaa npiili ase, nu iko man bu to i bɔla ba kanun. ²² Nu lbwaare man kan tun nke mu su bure, naafoo oku man bu to o nye kamolige, amaa lu bamu nu o lee mu su mu, ee biti o tun nke mu su. ²³ Kanun sanya manja nu oku kan towe fu ye, ‘Ku, Krisito mu bu nfu’ abee ‘Mu i bu fale’ mu, man koolo umu gyii. ²⁴ Lu fee antɔnesa Krisito ye antɔnesa lbwaare atowɛpu bee biti ba ba, ke ba waa isɔnkaala lala ye adangana ke i nye taale pɔna bamu nu lbwaare lee mu gbaa. ²⁵ Fan ku, n gyankpa n towe fane unumu nun pɔyi ke i ba.

²⁶ “Imu su nu oku kan towe fane ye, ‘Krisito mu i lu o bu keperi su fale’ mu, fan man kpee toto, abee oku kan towe ye, ‘Krisito mu baala nfu’ mu, fan man koolo gyii. ²⁷ Lu fee, kanan mu nu bulayi i wɛɛ isɛɛ lu kyowe kɔlu, nu bee wu kumu halu kyowe kitɔye mu, kanun manja nu me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu kɔba ii biti i baa i du. ²⁸ Katun kumaa mu nu koto belenbuni osa bu mu, toto manja nu agyinbwii bee lante.

Daadimaadi Obii-nyinsa
kɔba mu isɔnkaala
(Maki 13:24-31; Luka 21:25-33)

²⁹ “Sanya manja awɔrɔfo mu kamaa mu, opula to
‘nu kyowe ii biti o bii to,
nu obwaayi mee ye o baa o ku to,
nu akyikpebi ii biti i lu susu tiye,
ke ato kumaa mu nu i bu susu mu i gyingyen.’

³⁰ “Kanun sanya manja me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu sɔnkaala ii biti i lu susu, nu ndendemande asa mu nu ba bu kase su mu bee biti ba boota to, fee ba maa wu me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu n maa lu abwaare-wɔle to susu n ba ye olɔn ye bunyaa lala mu. ³¹ Nu n biti n sun me nboo, ke ba fole nbule kenken, ke ba bɔga bamu nu n lee mu lu dulinyaa abɔntɔnbɔlun kpini.

³² “Nbuɔnbu, fan bɔla asɔn lu figi oyu mu ase. Nu umu n-yaabi i kan u pɔrɔge nu u lee afatee pupwe mu, fen bu fee kibule sanya tiri to numu. ³³ Kanun manja nu fan wu unumu kpini mu, fan bu fee me, Daadimaadi Obii-nyinsa kɔba mu ki tiri to, fee n ba. ³⁴ N towe fane kesintin fee ndaga kakyina numu to asa ba mee ye ba wu lɔwe, pɔyi ke fale asɔn numu kpini i waa. ³⁵ Susu ye kase ii biti i kyɔn, amaa me asɔn i man bu to i kyɔn.

Oku man nyi kake abee
sanya mu nu Krisito
ii biti o ba
(Maki 13:32-37; Luka 17:26-30, 34-36)

³⁶ “Amaa lu kake mu abee kerefi mu nu unumu ii biti i waa mu oku man nyi. Susu nbo ba man nyi, halu me, lbwaaere mu-Bii mu gbaa man nyi, amoo Jose mu nkun. ³⁷ Kanan mu nu i kyuna i du Nowa sanya mu, kanun manja nu ii biti i baa i du me, Daadimaadi Obii-nyunsa mu kba sanya. ³⁸ Lu fee poyi ke nkyu i muuri dulinyaa mu, asa ba kyuna ba maa su bee gyii yege bee nuu, anyun ye akyu bee kili, naa fuv kake mu nu Nowa loo oku mu to, ³⁹ yege ba man nyi kuto mu nu kii biti ki ba, halu nkyu i ba taa bamu kpini kyun. Kanun manja nu ii biti i waa me, Daadimaadi Obii-nyunsa kba mu sanya. ⁴⁰ Anyun anyo bee biti ba baa ba bu ndoo to, n biti n taa oku ke n yege oku. ⁴¹ Akyu anyo bee biti ba baa bee koyi kubuu su, n biti n taa oku yege oku.

⁴² “Kanun su fan baa fan da su, lu fee fan man nyi kake mu nu me, fane-Nyuripe mu ii biti o ba. ⁴³ Fan baa fen nyi unumu fee, nu kikaara wuya dun o nyi kagyanbwe sanya mu nu oyu ii biti o ba nu, naafoo o dun kyuna kun, ke oyu mu o man ba nye boyi loo mu kikaara su yuuri. ⁴⁴ Imu su fane gbaa fane fan kuba fan gyoo, lu fee me, Daadimaadi Obii-nyunsa n biti n ba sanya mu nu fan man ku me okpa.

*Kiyaafole danbirasa ye
kiyaafole libi
(Luka 12:41-48)*

⁴⁵ “Anumu i gye kiyaafole kesintin gyipu ye kanyaasun wuya? Mu i gye omu nu mu-nyuripe taa mu waa mu ayaafole mu nu ba bu kikaara su mu okusupu fee o sa bamu agyito sanya kyeekyee to. ⁴⁶ Ii biti i baa i buron sa kanun kiyaafole manja fee mu-nyuripe maa ba tu mu yege ee waa kanun. ⁴⁷ N towe fane kesintin ye, mu-nyuripe mu ii biti o taa mu kuto kumaa numu waa mu abaa to. ⁴⁸ Amaa a taa fee kanun kiyaafole manja libi nu o towe ye, ‘Me-nyuripe ii biti o kyuna tuto kyereee,’ ⁴⁹ ke o piili ee dayi mu burisa ana ayaafole mu, yege ee gyii ee nuu maa atabussu. ⁵⁰ Kanun kiyaafole manja mu-nyuripe ii biti o ba kake mu nu o man ku mu okpa, ye sanya mu nu o man nyi su. ⁵¹ Ee biti o bute kiyaafole mu kusu gaa, ke o gya mu naa waa kebunbun ansi wuya opula, katun mu nu bee biti ba baa bee saawo yege bee duni bamu anobi mu.”

25

*Kujasan lu abite
kudu mu su*

¹ Nu Yesu bila bo kujasan ku ye, “Kanun sanya manja mu susu kuwura-gyii mu ii biti i baa i du nun fee, abite kudu mu nu ba taa bamu ifitila lu kyun ba naa gyanja okyufu

mu-kuli. ² Bamu to anu ba gye amelensipu nu anu moo ba gye anyaasnpv. ³ Nu amelensipu anu mu ba maa dan taa bamu ifitila mu, ba man taa fitila nfo kntaa tii su. ⁴ Amaa anyaasnpv anu mu bure ba kntaa fitila nfo ipuruntowa to tii su. ⁵ Okyufu mu-kuli mu maa man ba bilen su mu, nsure i kntaa bamu, nu ba de.

⁶ “I maa ba fuv kiyiridi nsana mu, nu oku kuusi towe ye, ‘Okyufu mu-kuli mu i ba! Fan lu ba gyanja mu!’

⁷ “Nu abite kudu mu kpini ba kusv diyaa bamu ifitila. ⁸ Tuto nu amelensipu mu ba towe anyaasnpv mu ye, ‘Fan sa ane fane nfo mu iku, kpali fee ane ifitila to nfo i lwe.’

⁹ “Nu anyaasnpv ba lee konv ye, ‘Ayeel! Ane gbaa ane lee i man kyv ke i fuv ana fane. Amoo, fen kpee bamu nu bee fee mu ase ke fan naa soo.’

¹⁰ “Amaa ba maa kpee ba naa soo mu, nu okyufu mu-kuli mu ba. Nu anyaasnpv anu mu nu ba kuba ba gyoo mu mu, ba nye buu mu loo kkyufu kensi-gyii kikaara mu su. Nu ba kntaa opunu mu tii.

¹¹ “Kamaa to abite amelensipu anu mu ba maa ba mu, ba towe ye, ‘Obusa! Obusa! Tigi opunu mu sa ane ke a loo.’

¹² “Amaa o lee bamu konv ye, ‘N towe fane kesintin fee, n man nyi fanel!’ ”

¹³ Yesu lwe ye, “Imu su fen baa fan da su, lu fee fan man nyi kake abee sanya mu nu me, Daadimaadi Obii-nyunsa mu n biti n ba.”

*Kujasan lu ayaafole
mu nu bamu-nyuripe
sa bamu afulee mu
(Luka 19:11-27)*

¹⁴ Yesu bwii bo kujasan ku ye, “Susu kuwura-gyii mu ii biti i baa i du fee onyun ku maa kpee okpa, nu o tu mu ayaafole taa mu kapatye waa bamu abaa to. ¹⁵ O sa bamu kanan mu nu okumaa numu olon du. O sa oku afulee ngbun nnuu, nu o sa oku moo afulee ngbun nnyo, lan sa oku moo afulee kagbin kolon, nu o kyun mu okpa. ¹⁶ Nu kiyaafole mu nu o nye afulee ngbun nnuu mu taa piili kusun opula to, nu o nye agyaga ngbun nnuu tii su. ¹⁷ Kanun nun, nu omu nu o nye ngbun nnyo mu gbaa taa waa kusun, nu o nye ngbun nnyo agyaga tii su. ¹⁸ Amaa kiyaafole mu nu o nye kagbin kolon mu bure, taa mu-nyuripe afulee mu naa kuu pula.

¹⁹ “I maa kyereee kamaa to mu, bamu-nyuripe mu naa bwii ba, nu o tu bamu ye ba ba kaapu to kanan mu nu ba nye agyaga tii afulee mu su. ²⁰ Kiyaafole mu nu o sa mu afulee ngbun nnuu mu loo ba, nu o taa ngbun nnuu tii su sa mu. Nu

o towe ye, 'Me-nyiripe, fu taa ngbin nnuu nun sa me. Ku, n nye agyaga ngbin nnuu tii su.'

21 "Mu-nyiripe mu yin mu towe ye, 'Fu waa kusun, fu gye kyaafole danbirasa ye kesintin gyipu. Fu gyii kesintin lu ato pii anumu su. Imu su n biti n taa ato damante waa fu abaa to ke fu ku su. Ba ke a buga gyii kensi-gyii mu nu n gyii mu!'

22 "Nu kyaafole mu nu o sa mu ngbin nnyo mu gbaa ba, nu o towe ye, 'Me-nyiripe, fu taa ngbin nnyo nu waa me abaa to, ku, n nye agyaga ngbin nnyo tii su.'

23 "Mu-nyiripe mu yin mu towe ye, 'Fu waa kusun, fu gye kyaafole danbirasa ye kesintin gyipu. Fu gyii kesintin lu ato pii anumu su. Imu su n biti n taa ato damante waa fu abaa to ke fu ku su. Ba ke a buga gyii kensi-gyii mu nu n gyii mu!'

24 "Tuto nu kyaafole mu nu o nye kagbin kolon mu ba, nu o ye, 'Me-nyiripe, n nyi fu asin i maa bulon, nu fu tuje katun mu nu fu man duu, nu fu kuula fu waa uboota to, umu nu fu man kyaale. 25 Imu su n su kufuu nu n taa afulee mu nu fu taa waa me abaa to mu, naa kuu umu pula. Ku, fu afulee ndee.'

26 "Nu mu-nyiripe mu lee kono ye, 'Fu gye kyaafole libi ye owulegyoɔpɔ. Fu nyi n maa tuje katun mu nu n man duu, nu n kuula n waa uboota to, katun mu nu n man kyaale. 27 Kanun bure, naafoo i dagaa fee fu taa me afulee mu naa yila afulee oylekpa, ke n maa bwii ba fale mu, n nye me afulee kibi ye agyaga tii su.'

28 "Tuto nu onyiripe mu towe mu ayaafole mu ye, 'Fan koole afulee kagbin kolon mu lu mu ase, ke fen taa sa o mu nu o nye ngbin kudu mu. 29 Lu fee okumaa mu nu o su mu, bee biti ba sa mu tii su, ke o nye naa bansu, amaa okumaa mu nu o man su, nu halu gberɛe mu nu o su gbaa mu, bee biti ba koole lu mu ase. 30 Fan taa kyaafole gyaga mu nu o man su kyaare fale, naa tuɔ kitentenbiri tumm mu to. Tuto nu ee biti o sawo ke o duni mu anobi.' "

Abulapu ye nbwe

31 Nu Yesu bila towe ye, "Sanja mu nu me, Daadimaadi Obii-nyunsa n biti n ba ye me bunyaa, maa susu nboco kpini mu, n biti n kyina me kuwura-gya mu su bunyaa to. 32 N biti i biya ndendemande kpini ba gyanɛ mi ansi to, nu n biti n barige asa mu to ntun nnyo, fee kanan mu nu atobwaaya okpapu u barige nbulapu ɛ lu nbwe to mu. 33 N biti n taa nbulapu yile me gyisa su, ke n taa nbwe moco yile me buna su.

34 "Tuto nu me, mu nu n gye Owura mu n biti n towe bamu nu ba yile me gyisa su

mu ye, 'Fane i gye bamu nu me-Se lbwaare waa kusee mu, fan ba kuwura-gyii mu nu o yila sa fane lu koo sanja mu nu o tuɔ dulinyaa mu. 35 Lu fee akon i maa su me mu, fane i sa me agyito nu n gyii, bulfo maa su me mu, fane i sa me nkyu nu n nuu, n maa gye ofo mu, fane i koole me fane aye. 36 N maa man su ato bunsu mu, fane i sa me nu n bun, n maa lo mu, fane i ku me su, n maa bu obu tiisa to mu, fane i boco me su.'

37 "Tuto nu bamu nu bamu ukpa i kyiiigi mu bee biti ba lee kono ye, 'Onyiripe, sanja moco nu an wu fu akon i maa su fu, nu an sa fu agyito nu fu gyii, abee bulfo maa su fu, nu an sa fu nkyu nu fu nuu? 38 Sanja moco nu an wu fu maa gye ofo, nu an koole fu ba ane aye, abee ato bunsu i maa tiri, nu an sa fu nu fu bun? 39 Sanja moco nu an wu fu maa lo, abee fu maa tii obu tiisa to nu an naa boco fu so?'

40 "Nu me, mu nu n gye Owura mu, n biti n lee kono ye, 'N towe fane kesintin fee koto kumaa mu nu fan waa sa me asa, halu bamu to opii gbaa mu, me nu fan waa sa.'

41 "Tuto nu n biti n towe bamu nu ba yile me buna su mu ye, 'Fan taa lu me su, fane nu me-Se lbwaare towe nno waa mu. Fan nate loo awurɔfo fulon yen-yen mu nu ii mee dun, nu me-Se lbwaare deela yila Sitaane maa mu nboco mu to. 42 Lu fee akon i maa su me mu, fan man sa me agyito nu n gyii, bulfo maa su me mu, fan man sa me nkyu nu n nuu. 43 N maa gye ofo mu, fan man koole me fane aye, ato bunsu i maa tiri me mu, fan man sa me nu n bun, n maa lo, abee n maa bu obu tii to mu, fan man ba boco me su.'

44 "Ngbaa bamu bee biti ba lee kono ye, 'Onyiripe, sanja moco nu an wu akon i maa su fu, abee bulfo maa su fu, abee fu maa gye ofo, abee ato bunsu i maa tiri fu, abee fu maa lo, abee fu maa bu obu tii to, nu an man kye fu to?'

45 "Nu me, mu nu n gye Owura mu n biti n lee bamu kono ye, 'N towe fane kesintin nu n fee, koto kumaa mu nu fan kina kiwaa sa me asa, halu bamu to opii gbaa mu, me nu fan kina kiwaa sa.'

46 "Tuto mu, bee biti ba naa loo kusu bɛte kakpaa to, amaa ukpa kyiiigisa wuya ana bure bee biti ba kyuna nkpa kakpaa to."

26

Ba biti ukpa ba moco Yesu

(Maki 14:1-2; Luka 22:1-2; Gyon 11:45-53)

1 Yesu maa towe unumu kpini luwe mu, o towe mu abulapu mu ye, 2 "Fee kanan mu nu fen nyi mu, i san nke nnyo ke kanyanje

nbuno kensii kigyii saŋa mu ɔ fɔv. Saŋa maa nu beɛ biti ba lɛɛ mɛ, Daadimaadi Obii-nyinsa mu sa, ke ba da mɛ mata oyu laasa sv.”

³ Kanin saŋa maŋa nu asepu biɛsa ye asa mu abɛɛsa ba naa sare oseepu biɛsa ase mu nu beɛ tu ye Kayifasi mu lenbu to, ⁴ naa ŋmina kanan mu nu ba taa kanyaasin ɔkpa sv kitaa Yesu ke ba moɔ mu. ⁵ Amaa ba towe ye, “A man waa kanin kensi-gyii saŋa numu to, nu man gye kanin mu, sugɔre-sugɔre ii biti ɔ ba kade mu to.”

ɔkyu kv kyɛɛge tulale wɔrigɛ Yesu sv
(Maki 14:3-9; Luka 7:36-50; Gyɔn 12:1-8)

⁶ Yesu maa kyina ɔ bu Betani ɔnyin mu nu beɛ tu mu ye Simon, nu ɔ kyina ɔ gye bootipu mu aye mu, ⁷ nu ɔkyu kv taa tulale mu nu ki sv ɔgyaltɔn pɔrɔntɔwa bɔla, ba mu ase saŋa mu nu ɔ te ee gyii mu. Nu ɔ kyɛɛge tulale mu wɔrigɛ Yesu kumu to.

⁸ Yesu abɛɛlapɔ ba maa wu kanin mu, i basa bamu nu ba taase ye, “Mune i waa nu ɔkyu mu ii nyita tulale maa kanin? ⁹ Naafɔɔ be taale fe tulale numu nye afulee damante ke ba taa umu sa atiripu.”

¹⁰ Yesu maa bi asin mu nu beɛ towe mu, nu ɔ taase bamu ye, “Mune i waa nu fen toɔtoɔ ɔkyu maŋa? Kɔto danbrasa nu ɔ waa sa mɛ fale. ¹¹ Atiripu mu bire ba bu fane ase saŋa kumaa, amaa mɛeme bire n mɛɛ ye n kyina fane ase saŋa kumaa. ¹² Maa kyɛɛge tulale numu wɔrigɛ mɛ n-yu sv mu, ɛɛ loŋɔ mɛ n-yu ɛɛ yila mi kepula. ¹³ N towe fane kesintin nun fɛɛ, dulinyaa to katɔn kumaa mu nu ba towe asin danbrasa mu, beɛ biti ba towe kɔto mu nu ɔ waa fale taa nyinji mu.”

Gyudasi kyula ye ee biti ɔ lɛɛ Yesu sa

(Maki 14:10-11; Luka 22:3-6)

¹⁴ Nu abɛɛlapɔ kudu anyɔ mu to ɔku, mu nu beɛ tu ye Gyudasi Isikariyoti mu kpee aseepu abɛɛsa mu ase, ¹⁵ naa taase bamu ye, “N kan lɛɛ mu sa fane mu, mune nu fen biti fan sa mɛ?” Tɔto nu ba karage afulee nderebi adisa sa mu. ¹⁶ Lu kanin saŋa maŋa taa kyun mu, Gyudasi piili ee biti ɔkpa mu nu ɔ bɔla sv lɛɛ Yesu sa.

Yesu maa mu abɛɛlapɔ ba gyii Kanyaŋe nbuno kesu kensi-gyii mu

(Maki 14:12-21; Luka 22:7-23; Gyɔn 13:21-30)

¹⁷ Bodobodo mu nu ki man sv kɛfe tinsa kigyii kake gyankpaasa mu, Yesu abɛɛlapɔ mu ba ba mu ase ba taase mu ye, “Fune nu fii biti fɛɛ a naa loŋɔ yula, ke a naa gyii Kanyaŋe nbuno kesu kensi-gyii mu?”

¹⁸ Nu ɔ towe bamu ye, “Fan kpee kade mu to ɔnyin kv ase naa towe mu ye, “ɔkaapɔpɔ mu ye, Mɛ saŋa tiri to. N biti fɛɛ n maa mɛ abɛɛlapɔ an biti a ba gyii Kanyaŋe nbuno kensi-gyii mu fɔ aye.”

¹⁹ Nu mu abɛɛlapɔ mu ba kpee naa waa kanan mu nu ɔ towe bamu mu, nu ba waa Kanyaŋe nbuno kensi-gyii mu agyito mu yula.

²⁰ I maa fɔv kalaatɔpwe sv mu, Yesu maa mu abɛɛlapɔ kudu anyɔ mu, ba te beɛ gyii. ²¹ Ba maa gyii mu nu Yesu towe bamu ye, “N towe fane kesintin fɛɛ, fane to ɔku ii biti ɔ lɛɛ mɛ sa.”

²² Nu bamu nfɛɛre to ii nyita bamu gaa, nu ba piili beɛ taase mu kukulɔn-kukulɔn ye “ɔnyirɛ, kesintin to, man gye mɛ nu fɔ dɛɛ?”

²³ Nu Yesu lɛɛ bamu kɔno ye, “ɔmu nu maa mu abaa i bɔga ii loo lape kolɔn to mu, ii biti ɔ lɛɛ mɛ sa. ²⁴ Fɛɛ kanan mu nu Asunkyan yɛɛsa mu i towe ye mɛ, Daadimaadi Obii-nyinsa n biti n wu mu, kanin nu ii biti i waa. Amaa kanin nyumisa mu nu ee biti ɔ lɛɛ mɛ sa mu, laaku. Nu ba man da kɔvge mu gbaa nun, naafɔɔ i bɔ.”

²⁵ Tɔto nu Gyudasi mu nu ee biti ɔ lɛɛ mu sa mu gbaa taase Yesu ye, “ɔkaapɔpɔ mɛ nu fɔ dɛɛ?”

Nu Yesu lɛɛ kɔno ye, “Eehn, kanin nu fɔ towe maa?”

ɔnyirɛ agyito mu kigyii

(Maki 14:22-26; Luka 22:14-20; 1 Korinto 11:23-25)

²⁶ Ba maa gyii mu Yesu taa bodobodo, nu ɔ fwaala lbwaare nu ɔ gyayɛ kumu to, nu ɔ taa sa mu abɛɛlapɔ towe ye, “Fan kɔle ke fan gyii, kinumu i gye mɛ kayu-wɔle mu.”

²⁷ Nu ɔ taa kɔɔpɔ mu, nu ɔ fwaala lbwaare, nu ɔ taa sa mu abɛɛlapɔ mu towe ye, “Fane kpini fan kɔle ke fan nuu lu kumu to. ²⁸ Kinumu i gye mɛ nkalan mu nu ki ŋmina lbwaare katɔwe kyula pupwe mu, nu i kyɛɛge wɔrigɛ sa asa gaalaagaa alibi kitaa keɛ sv. ²⁹ N towe fane nun ye, n man bila ye n nuu fale nta numu naa fɔv kake mu nu n maa fane an biti a nuu nta pupwe mɛ-Se kuwura-gyii mu to mu.”

³⁰ Nu ba maa bu olɔn lɔwe mu, ba kɔsu kyun olifu kibɛ sv.

Yesu towe yula ye Pita ii biti ɔ kina mu

(Maki 14:27-31; Luka 22:31-34; Gyɔn 13:36-38)

³¹ Nu Yesu towe bamu ye, “Kagyanbwe numu fane kpini fen biti fan sɛɛ yege mɛ, fɛɛ kanan mu nu ba kyurɔɔ waa Asunkyan yɛɛsa mu to ye, ‘N biti n moɔ nbɛɛlapɔ ɔkpa mu,

ke nbulupu mu ba yaase to.’

32 Amaa nu n kyinji lu lewu to mu, n biti n gyankpaa fane kpee Galile.”

33 Nu Pita towe mu ye, “Halu nu okumaa numu sile yege fu gbaa, mee me n mee ye n sile yege fu.”

34 Nu Yesu lee mu konu ye, “N towe fu kesintin ye, kagyanbwe numu poyi ke kyaase o bun mu, fii biti fu kina me lu isa.”

35 Nu Pita lee mu konu ye, “Halu bee biti ba mo o n maa fu gbaa n mee ye n towe kanun kpini-kpini.” Nu abulapu abanban mu gbaa ba towe kanun.

Yesu kole kabwaare kole Gesemani

(Maki 14:32-42; Luka 22:39-46)

36 Nu Yesu maa mu abulapu mu ba kpee katun mu nu bee ti ye Gesemani, nu o towe bamu ye, “Fan kyuna nfu ke n kpee fale naa kole kabwaare-kole.” 37 Nu o taa Pita maa Sebedi mu-bii ana anyo buu mu n-yu kpee. Tuto nu mu kokolo nyita mu.

38 Nu o towe bamu ye, “Me kokolo to u ko me lewu-lewu, halu ii biti i mo me. Imu so fan kyuna nfu tii me so ke fan man de.”

39 Tuto nu o nin kpee ansi to gberere naa kyun bun ee kole kabwaare-kole ye, “Me-Se, nu ii biti i waa mu, lee aworofu mu nu i ba me so fale lu me so. Amaa yege i waa fu kebiti, man gye mi kebiti.”

40 Nu o bwii ba abulapu asa mu ase ba tu ba maa de nsure, nu o taase Pita ye, “Amoo fen mee taale kyuna ye me kerefi kolon yege fan man de? 41 Fan kyuna fan man de, yege fan kole kabwaare-kole, ke fan man tye kutu to ku to. Fane n-yaayu ii biti i waa kutu mu nu ki buron, amaa fane n-yu-wole po.” 42 Yesu bila bwii kpee lu nyosapu naa kole kabwaare-kole ye, “Me-Se, nu i mee ye i waa fu fee fu lee fale aworofu koo pu numu lu me so, nu i dagaa fee n gyii aworofu maa mu, yege fu kebiti ki waa kanun.”

43 Maa bila bwii ba abulapu asa mu ase mu, o be tu bamu ba maa de nsure. Lu fee ba man taale gale nsure. 44 Nu Yesu bila yege bamu nu o kpee naa kole kabwaare-kole kisasapu ee towe asin kolon mana.

45 Nu o bwii ba mu abulapu ase ba taase bamu ye, “Fan san fan de fen fute nun? Fan ku, sana mu fu fee ba taa me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu waa alibi awaapu abaa to. 46 Fan kusu ke a kpee. Fan ku omu nu ee biti o lee me sa mu tiri to.”

Ba kitaa Yesu

(Maki 14:43-50; Luka 22:47-53; Gyon 18:3-12)

47 Maa san ee towe mu, nu mu abulapu kudu anyo mu to, omu nu bee ti mu ye Gyudasi mu ba tuto. Asa damante aku ba buu mu, yege ba so isakunde* ye agulungu. Aseepu bilisa ye asa mu abulisa i sun bamu. 48 Gyudasi mu nu ee biti o lee Yesu sa mu, wula towe bamu ye, “Onyin mu nu n dan naa baari mu to mu, mu numu, fan kitaa mu.” 49 Ba maa fuo tuto mu, nu opula to Gyudasi kpee Yesu ase nu o ye, “Okaapupu, n fwaala fu.” Nu o baari Yesu to.

50 Nu Yesu lee mu konu ye, “Kyemune, waa kutu mu nu fu ba kumu so mu.” Tuto nu asa mu ba kyun naa kitaa Yesu to kinkin. 51 Tuto mu, asa mu nu ba bu Yesu ase mu oku bute mu sakunde lee, nu o ne oseepu bilisa ase mu kyaafole kusu tin.

52 Nu Yesu towe mu ye, “Bwiiyaa fu sakunde mu waa kumu kikufe to. Lu fee okumaa mu nu ee kitaa sakunde ee ko mu, sakunde lewu nu ee biti o wu. 53 Fu man nyi fee n taale ti me-Se, ke o yege susu nbo ngbin-ngbin kudu anyo ba ba opula numu to ba kye me to abee? 54 Amaa nu i kan waa kanun mu, nene nu asin mu nu ba kyuroo waa Asunkyan ylesa mu to ye i dagaa i maa waa mu, i ba to?”

55 Tuto nu Yesu taase sakyu mu ye, “Fan taa isakunde ye agulungu fan ba kitaa me fee asa mu nu ee kusu yile kibane su. Kake kumaa n kyuna kabwaare-sunkpa aye to n kaapu, fan man kitaa me. 56 Amaa unumu kpini i waa nun ke asin mu nu lbwaare atowepu ba kyuroo yila mu i nye ba umu to.” Tuto nu mu abulapu mu kpini ba sile yege mu.

Yesu yile Gyiwu abi abulisa amu-amu mu ansi to

(Maki 14:53-65; Luka 22:54-55, 63-71; Gyon 18:13-14, 19-24)

57 Bamu nu ba kitaa Yesu mu ba taa mu kpee Kefasi, oseepu bilisa ase mu kukpaara so, katun mu nu nbara akaapupu ye asa mu abulisa ba gyanje mu. 58 Amaa Pita buu bamu kyaa-kyaa, halu ba naa fuo oseepu bilisa ase mu kukpaara so. Nu Pita sii kyuna kukpaara mu akusupu mu ase, ke o wu kanan mu nu ii biti i naa lwe.

59 Aseepu bilisa ye Gyiwu abi abulisa amu-amu ngyanje mu kpini ba towe konu waa Yesu bee biti antjesa ba tun gyaga mu so, ke ba nye okpa mo mu. 60 Antjesa adanse agyipu gaalaagaa ba ba towe, amaa ba man nye asin mu nu ba taa gyaga mu so.

Kamaa to mu, nu anyin anyo aku ba lu ba yile towe ye, 61 “Onyin numu towe ye,

* 26:47 26:47 Deebi bunwutsa mu nu ki buye abaa fon anyo-anyo.

‘N taale boyi kabwaare-sunkpa aye numu, ke n taa nke nsa bwii poyi kumu.’ ” 62 Nii Oseepu bilisa ase mu kusu yile nu o taase Yesu ye, “Fu mee ye fu lee kono lu asin mu nu anyin numu ba su bee gyaga fu so fale?”

63 Amaa Yesu man towe sehn. Nii Oseepu bilisa ase mu bwii towe mu ye, “N bo lbwaare mu nu o te kakpaa mu ntan ye towe ane. Fu i gye Krisito, lbwaare mu-bii mu?”

64 Nii Yesu lee kono ye, “Imu nu fu towe mu. Amaa n towe fane nin ye, lu ndaga i su ii kpee mu, fen biti fan wu me, Daadimaadi Obii-nyunsa mu n maa te Olunpu Owura lala mu gyisa su, nu fen biti fan bila wu maa lu abwaare-wole to susu n ba.”

65 Nii Oseepu bilisa ase mu ktaa mu kaale kyate† nu o towe mu ye, “Nbusaa asin! A man bila an biti adanse ku. Fan nu nbusaa asin mu nu o towe. 66 Nene nu fen fe kumu nfeere?”

Nii asa mu ba lee kono ye, “I dagaa maa wu?”

67 Nii ba tub nkyole waa mu ansi to nu ba dayi mu, nu aku moo ba kpa mu itan.

68 Nii ba towe mu ye, “Krisito, nu fu gye lbwaare otowepu mu, bu towe ane, osa mu nu o da fu fale?”

Pita kyee ye o man nyi Yesu

(Maki 14:66-72; Luka 22:56-62; Gyon 18:15-18, 25-27)

69 Pita maa te kukpaara mu, nu oseepu bilisa ase mu kibite ku towe mu ye, “Ngbaa fu, fu tii Yesu, Kagalile-nyin numu so.”

70 Amaa Pita kyee bamu kpini ansi to ye, “Asin mu nu fu towe fale, n man nyi umu so gbaa kpini-kpini.”

71 Maa lu kpee kewusuno mu, nu kibite ku moo bila wu mu, nu o towe asa mu nu ba yile tuto mu ye, “Onyin numu daa o tii Yesu Kanasareti-nyin mu su nu.”

72 Nii Pita bo ntan kyee ye, “N man nyi onyin manja gbaa kpini-kpini.”

73 I maa waa gberee mu, nu anyin mu nu ba yile tuto mu ba towe Pita ye, “Kesintin to mu, fu gye mu abulapu mu to oku, lu fee fu katowe to u kaapu kanun.”

74 Tuto nu Pita towe nno gyaga mu n-nyi su, nu o bo ntan towe ye, “N man nyi onyin maa kpini-kpini.”

Opula manja to nu kyaase bun. 75 Nii Pita nyini asin mu nu Yesu daa towe mu mu, fee “Poyi ke kyaase o bun mu, fii biti fu kina me lu isa.” Nii Pita lu ukaa su naa su gaa.

27

Ba biya Yesu Paleti

ansi to

(Maki 15:1; Luka 23:1; Gyon 18:28)

1 Kayi maa ke nyenyenufu mu, lbwaare aseepu abilisa mu kpini ye asa mu abilisa mu ba buga njmina ye ba moo Yesu. 2 Ba njmina mu, nu ba taa mu kyon, nu ba taa mu waa osuwole okusupu Paleti abaa to.

Gyudasi kyaga mu n-nyi ofe (Asunpu 1:18-19)

3 Gyudasi mu nu o lee mu sa mu, maa wu fee ba bun Yesu lewu kupwe mu, nu o nu mu n-nyi, nu o bwiiyaa gbityi nderebi adisa mu naa sa lbwaare aseepu abilisa ye kade abilisa mu. 4 Nii o towe bamu ye, “N waa alibi fee n maa lee omuni o man waa alibi aku mu sa fane.” Nii ba towe ye, “Inumu i man gye ane asin. Fu nkon asin nu.”

5 Imu su Gyudasi funti afulee mu waa kabwaare-sunkpa aye mu, nu o kyon. Nii o naa kyaga mu n-nyi ofe.

6 lbwaare aseepu abilisa mu ba tase nderebi mu, nu ba towe ye, “Nbara mu i mee sa okpa fee a taa afulee numu buga ye kabwaare-sunkpa aye afulee mu to. Lu fee i gye nkalan afulee nu.” 7 Imu su ba towe kyula abaa nu ba taa afulee manja naa soo nlobi apoyuru ku kase, ke ba baa bee pula afo-kyilim tuto. 8 Kanun su nu bee tu tuto ye, Nkalan kase ba lu halu ndaga. 9 Imu asin mu nu lbwaare otowepu Gyeremiya towe mu ba to. Imu i gye ye, “Isurayi abi ba taa gbityi nderebi adisa mu, umu i gye afulee mu nu ba towe kyula ye ba taa soo mu mu, kono. 10 Nii ba taa umu soo nlobi apoyuru ku kase fee kanan mu nu Onyurupe mu sa kono mu.”

Paleti taase Yesu asin

(Maki 15:2-5; Luka 23:3; Gyon 18:33-38)

11 Saja manja yege Yesu yile osuwole okusupu Paleti ansi to, nu o taase mu ye, “Fu i gye Gyiwu abi owura lala mu?”

Nii Yesu lee kono ye, “Eehn, fee kanan mu nu fu towe mu.”

12 Amaa saja mu nu lbwaare aseepu abilisa ye kade mu abilisa bee pwu mu mu, o man lee kono. 13 Nii Paleti taase ye, “Fu man nu asin pwusa mu nu ba su bee pwu fu mu?” 14 Amaa Yesu man lee kono lu asin mu nu bee su bee pwu mu mu to kukulun gbaa. Nii i kyinkyin Paleti gaa.

Ba bun Yesu lewu kupwe

(Maki 15:6-15; Luka 23:13-25; Gyon 18:39-19:16)

15 Nii i wala i de fee, kesu kono kanyanje nbuno kensi-gyii kumaa numu to mu, Roma abi okusupu mu, u lee bamu nu ba tii

† 26:65 26:65 Maa kyate mu kaale fale mu, u kaapu nu fee asin mu i toowo mu gaa.

bamu obu mu to okolon mu nu sakyɔ mu ii biti mu sa bamu. ¹⁶ Kanin sarja manja mu, kumu to ɔlon wuya ku kyina o tii obu nu bee tu mu ye Barabasi. ¹⁷ Imu su sakyɔ mu ba maa gyanɛ mu, Paleti taase bamu ye, "Anumu nu fen biti n lee sa fane? Barabasi, abee Yesu mu nu bee tu mu Krisito mu?" ¹⁸ Lu fee o nyi i maa gye kayu basa su, nu ba taa Yesu waa mu abaa to.

¹⁹ Paleti maa san o te asin kigyii kagya su mu, mu-ka sun ba towe mu ye, "Man waa onyin numu, mu nu o man waa alibi aku koto ku, lu fee n wu awurɔfo me idee to ndaga gaa lu mu su."

²⁰ Amaa lbwaare asepeu bilisa ye kade abilisa mu ba towe waa sakyɔ mu ye, ba kole ye bee biti Barabasi, ke o yege ba moɔ Yesu.

²¹ Nu ɔsuwɔle ɔkusɔpu taase bamu ye, "Bamu anyo numu to mu, ɔmoɔ nu fen biti fee n lee mu sa fane?"

Nu ba lee kono ye, "Barabasi."

²² Nu Paleti taase bamu ye, "Mune nu n waa Yesu mu nu bee tu mu ye Krisito mu?"

Nu bamu kpini ba lee kono ye, "Da mu mata oyu laasa su."

²³ Nu o bila taase bamu ye, "Mune su? Mune alibi nu o waa?"

Amaa ba lonɔ kuusi kenken tii su ye, "Da mu mata oyu laasa su!"

²⁴ Paleti maa wu fee o mee bila taale waa asin mu sehn mu, yege i su sugure-sugure i ba mu, o taa nkyu fwu mu abaa sakyɔ mu ansi to, nu o towe ye, "Me abaa i man tii kanyin numu lewu su, i gye fane asin nun!"

²⁵ Asa mu kpini ba lee kono ye, "Yege mu lewu kusɔ butte i baa i gyan ane ye ane-bii ana su!"

²⁶ Nu o taa Barabasi sa bamu. Amaa o yege nu ba tɔje Yesu awulibi, nu o taa mu sa ye ba naa da mu mata oyu laasa su.

Anaakɔpu ba waa Yesu ahin-sin

(Maki 15:16-20; Gyɔn 19:2-3)

²⁷ Tutɔ nu ɔkusɔpu mu anaakɔpu ba taa Yesu loo bamu opula, nu ba tii anaakɔpu mu kpini ba kyaabɔɔ Yesu. ²⁸ Ba bugi mu kaale mu, nu ba taa kaale pipɛɛ bunswusa ku ba bun mu, ²⁹ nu ba taa iwii bɔɔ fee kuwura-wurɔ gyaga mu kumu su, nu ba taa owura kikpebi waa mu gysa kibaa to, nu ba muja mu ansi to nu ba nmase mu towe ye, "Gyiwu abi Owura! An muja fu" ³⁰ Ba tuɔ nkyɔle wurige mu su, nu ba kɔɔle owura kikpebi mu da mu kumu to. ³¹ Ba maa nmase mu lowe mu, ba bugi kaale pipɛɛ mu, nu ba bwii taa mu ato bunsu mu bun mu. Nu ba taa mu bee kpee ba naa da mu mata oyu laasa su.

Ba da Yesu mata oyu laasa su

(Maki 15:21-32; Luka 23:26-43; Gyɔn 19:17-27)

³² Ba maa naa bee kpee mu, ba gyanɛ Simon Kesirene-nyin, nu ba nyan mu ye o sula Yesu oyu laasa mu. ³³ Ba ba fuɔ opula mu nu bee tu ye Goligota (kumu kase i gye ye kumu kawɛ opula). ³⁴ Tutɔ nu ba sa Yesu nta mu nu ba taa kɛfe bulhisa ku kyagule to, maa daa ku mu, nu o kina kinuu. ³⁵ Ba maa da mu mata oyu laasa su lowe mu, ba tuɔ nbii barige mu ato bunsu to. ³⁶ Nu ba kyun kyina bee kun mu. ³⁷ Ba kyurɔɔ asin mu nu ba taa bun mu kupwe mu gyaga mu amu su ye, ɔNIMU I GYE YESU, GYIWU ABI OWURA MU. ³⁸ Ba da bamu nu bee yuuri ɔlon su anyo aku iyu laasa su tii mu su. ɔku bu mu gyisa su nu ɔku moɔ bu mu buna su. ³⁹ Asa mu nu bee kyun mu, bee su asebi bee wurige mu su yege bee fi-fi bamu amu, ⁴⁰ yege bee towe ye, "Fu mu nu fu towe ye fii biti fu boyi kabwaare-sunkpa aye, ke fu pɔyi kumu nke nsa mu, molige fu n-yu! Nu fu i gye lbwaare mu-Bii-nyinsa mu, kpilige lu oyu laasa mu su!"

⁴¹ Kanin manja nu lbwaare asepeu abulisa ye nbara akaapɔpu ye abulisa mu ba nmase mu. ⁴² Ba towe ye, "ɔ molige aku, amaa o mee taale molige mu n-yu. Mu i gye Isirayi owura! Fan yege o kpilige lu oyu laasa mu su ba nbunbu, ke a kɔɔle mu gyii. ⁴³ ɔ taa mu n-yu tuɔ lbwaare su, nu o towe ye mu i gye lbwaare mu-Bii mu. Fan yege a ku fee lbwaare ii biti o molige mu nbunbu numu." ⁴⁴ ɔkpa kolɔn manja su nu bamu nu bee yuuri ɔlon su, mu nu ba da bamu mata iyu laasa ye mu su, gbaa ba taa asebi wurige mu su.

Yesu kelewu

(Maki 15:33-41; Luka 23:44-49; Gyɔn 19:28-30)

⁴⁵ Lu kyɔwe amu nsana naa fuɔ kalaatɔpuwe kerefi asa to mu, kitentenbiri bun ɔsuwɔle su kpini. ⁴⁶ Nu kerefi asa manja to mu, Yesu kuusi kenken ye, "Eli, Eli lamaa sabatani?" Imu kase i gye ye, "Me-Se, me-Se, mune i waa nu kina me?"

⁴⁷ Asa mu nu ba yile tutɔ mu, ba maa nu asin mu, nu aku ba ye, "Ee tu lbwaare ɔtowɛpu Eligya."

⁴⁸ Opula manja to nu bamu to ɔku sile naa taa ɔkyɛɛ dufudufu taa naa nyo nta nyanɛsa ku to, nu o taa nmina oyu su, nu o kusaa naa tii Yesu kono ye o nuu. ⁴⁹ Asansa mu ba ye, "Nbuɔnbu fan yege mu, ke a ku fee Eligya ee biti o ba molige mu abee?"

⁵⁰ Yesu maa bila kuusi kenken mu, o tun ɔɔɛ. ⁵¹ Kanin sarja manja kita kunsu

*Yesu taa kusun lala mu
waa mu abulapu abaa to
(Maki 16:141-8; Luka 24:47-49)*

¹⁶ Nu abulapu kudu oku mu ba kpee kubu mu nu ki bu Galile osuwale su, katn mu nu Yesu wola towe bamu ye ba kpee mu. ¹⁷ Ba maa wu Yesu mu, ba muja sun mu, nu bamu aku ba gyii umore ye man gye mu nu. ¹⁸ Nu Yesu nin tiri bamu, towe ye, "Ibwaare taa susu ye kase su olon kpini sa me. ¹⁹ Imu su fan kpee dulinyaa to katn kumaa, naa waa asa kpini me abulapu. Fan gye bamu Ibwaare kekyugyee, lu ose ye Obii ye Kayaayu Kyurekyure kitu to, ²⁰ ke fan kaapu bamu ke ba buu kuto kumaa mu nu n sa fane konu ye fan waa mu. Fan nyinji fee n bu fane ase sara kumaa naa fu dulinyaa laalaalwe."

Yesu Krisito Asin danburasa fɛɛ kanan mu nu Maki kyurɔɔ mu

*Gyon Okyugyeepu Asin Tɔwesa
(Matiwu 3:1-12; Luka 3:1-8; Gyon 1:19-28)*

1 Asin danburasa lu Yesu Krisito, Ibwaaɛ Mu-Bii mu sɔ mu ndee.

2 Asin danburasa mu i piili fɛɛ kanan mu nu Ibwaaɛ ɔtɔwɛpɔ Isaya wɔla kyurɔɔ yɔla mu. ɔ kyurɔɔ asin mu nu Ibwaaɛ wɔla tɔwe Mu-Bii Yesu Krisito mu ye, "Ku, n biti n sun mɛ kabɔɔ kɛ ɔ gyankpaa fu,

mu ii biti ɔ ba loɔɔ fu ɔkpa mu."

3 Nu Ibwaaɛ ɔtɔwɛpɔ Isaya bila kyurɔɔ lu Gyon sɔ ye,

"ɔnyɔn ku bu ofuli sɔ ee kuusi ɛɛ tɔwe ye, 'Fan loɔɔ ɔnyɔriɔpɛ ɔkpa mu, ke fan kyiiɔi mu ukpa-bi mu.' "

4 Asin mu i ba kanɔn. Imu i gye ye Gyon maa ba ɔ naa ofuli sɔ ee gyeɛ asa Ibwaaɛ kekyugyee, yege ɛɛ tɔwe Ibwaaɛ asin ɛɛ sa asa ye, "Fan yege alibi kiwaa, ke n gyeɛ fane Ibwaaɛ kekyugyee, ke Ibwaaɛ ɔ taa fane alibi kɛɛ fane." 5 Kesintin mɔɔ, asa gaalaagaa ba lu Gyudeya isuwɔle sɔ ye Gyerusalem kade lala mu tɔ bee kpee Gyon ase ofuli maɔa sɔ, bɛɛ tɔwe alibi mu nu ba waa, yege Gyon i gyeɛ bamu Ibwaaɛ kekyugyee Gyɔdan ɔbɔn mu tɔ. 6 Nyɔɔma ifuu nu ba taa luɔ Gyon kaale bunsaa, nu atɔbwaaya ɔwɔle mɔɔ nu ɔ kyanje waa mu krusɔ. Mu agyito gyisa mɔɔ i gye ntuntunbi ye nmasan. 7 Gyon u tɔwe asa mu ye, "ɔmu nu ɔ bu mɛ kamaa ɛɛ ba mu, kyɔ mɛ gaa, nu n man dagaa gbaa fɛɛ n muɔa lɛɛ mu asibita. 8 Mɛɛ mɛ, nkyu nu n sɔ n gyeɛ fane Ibwaaɛ kekyugyee, amaa mɛɛ mu bure, ee biti ɔ taa Kayaayu Kyirekyure mu ee gyeɛ fane."

*Yesu Kegyugyee ye kvɔvɔ tɔ ku
(Matiwu 3:13-4:11; Luka 3:21-22, 4:1-4)*

9 Tɔtɔ mu, Yesu lu Nasareti kade mu nu ki bu Galile kase sɔ mu ba Gyon ase. Nu Gyon gyeɛ mu Ibwaaɛ kekyugyee Gyɔdan ɔbɔn mu tɔ. 10 Yesu maa dan lu ɔbɔn mu tɔ yile mu, ɔ wu sɔsɔ maa bugi tɔ, nu Kayaayu Kyirekyure mu kpilige lu sɔsɔ fɛɛ kuwura-loɔɔ ba gyonɔ Yesu sɔ. 11 Nu ɔbɔle tɔwe lu sɔsɔ ye, "Fu i gye mɛ kɔkɔle tɔ obii bitisa. Nu fu i bɔla mi ansi."

12 Opula maɔa tɔ nu Kayaayu Kyirekyure mu yege nu Yesu kpee ofuli sɔ. 13 Yesu kyina ofuli maɔa sɔ nke adina. Maa bu tɔtɔ mu, Sitaane naa tɔv mu tɔ ku. Maa

nfatabwe nkɔn i bu tɔtɔ. Nu Ibwaaɛ nbɔɔ ba ba kye mu tɔ.

*Yesu tu ikɔn akɔtapu ana
(Matiwu 4:12-22; Luka 4:14-15, 5:1-11)*

14 Saɔa mu nu ba kiɔaa Gyon tii obu kamaa mu, Yesu kpee Galile kase sɔ, ɔ naa ɛɛ tɔwe Ibwaaɛ asin danburasa mu ɛɛ sa asa. 15 Nu Yesu tɔwe ye, "Ibwaaɛ kuwura-gyii mu ki tiri tɔ. Imu sɔ fan yege alibi kiwaa kɛ fan kɔɔle Ibwaaɛ Asin danburasa mu gyii."

16 Yesu maa naa Galile ɔbɔn kaa mu, ɔ wu ikɔn akɔtapu anyɔ akɔ, Simon maa mu-supu Andiruwu, ba maa tɔv kisewu ɔbɔn mu tɔ. 17 Nu ɔ tɔwe bamu ye, "Fan ba buu mɛ, ke n waa fane asa akɔtapu." 18 Opula maɔa tɔ nu ba yege bamu asewu mu yɔla, nu ba buu Yesu.

19 Yesu maa bila kpee mu ansi tɔ gberɛɛ mu, ɔ bila wu Gyemisi maa mu-supu Gyon, Sebedi mu-bii ana, ba bu bamu ɔkɔlt tɔ bɛɛ loɔɔ bamu asewu. 20 Yesu maa dan wu bamu mu, nu ɔ tu bamu. Nu ba bwiiyaa bamu-sɛ Sebedi maa mu ayaafɔle yege ɔkɔlt tɔ, nu ba nate buu Yesu.

*ɔnyɔn mu nu ɔ sɔ Nbwu Libi
(Luka 4:31-37)*

21 Yesu maa mu abɔlapu mu ba nate ba Kapanum kade tɔ. Kake fɔvtesa ake maa fuɔ mu, Yesu kpee kabwaare-kɔle ɔgyanɛkpa naa kaapu bamu abwaaresin.

22 Asa mu ba maa nu mu kiɔkaapu mu, i waa bamu kɔyan, lu fɛɛ mu kiɔkaapu mu sɔ ɔbɔn, nu ki kwɔ ye nbara akaapɔpɔ mu lɛɛ mu. 23 Bamu kabwaare-kɔle ɔgyanɛkpa mu tɔ mu, ɔnyɔn ku mu nu nbwu libi ba tɛ mu sɔ mu, kuusi kenken taase Yesu ye, 24 "Yesu, Kanasareti-nyɔn, mune nu fii gye anɛ ase nfu? Fu ba kɛ fu ba nyita anɛ nu, abɛɛ nɛnɛ? N nyi ɔsa mu nu fu gye. Fu gye Ibwaaɛ Nyimisa kyirekyure mu."

25 Tɔtɔ nu Yesu pɔnte kabwu libi mu sɔ ye, "Laato, ke fu kɔsɔ ɔnyɔn mu sɔ." 26 Nu kabwu libi mu ki gyinyɔn ɔnyɔn mu, nu ɔ kuusi kenken kɔsɔ ɔnyɔn mu sɔ.

27 Kanɔn asin numu i waa asa mu kɔyan, nu bɛɛ taase abaa ye, "Mune asin ndee? Inumu i bila i gye kiɔkaapu pɔpwe ku nuɔ? Ku, ɔnyɔn numu sɔ ɔbɔn mu nu ɛɛ pɔnte nbwu libi sɔ nu bee nu mu ase." 28 Tɔtɔ mu, Yesu asin numu a tɛɛ naa nu Galile ɔsɔwɔle mu kpini gyanje.

*Yesu Kye Asa Damante
(Matiwu 8:14-17; Luka 4:38-41)*

29 Nu Yesu maa mu abɔlapu mu ba lu kabwaare-kɔle ɔgyanɛkpa mu tɔ kpee Simon maa Andiruwu kiɔkpaara sɔ, nu Gyemisi maa Gyon gbaa ba tii sɔ. 30 Simon mu-saa-kyiisa u lo kibirima ɔ de kalan sɔ. Imu sɔ Yesu maa loo kiɔkpaara mu sɔ mu,

nii ba buu sa mu ye okyuu manja u lo. ³¹ Tuto nuu Yesu loo okyuu mu ase obu-to, kitaa mu kibaa to, kusaa mu kyuna. Nii okyuu mu nye alanfiya, nuu o waa agyito kitaa bamu kiffo.

³² Kalaatipwɛɛ manja kyowe maa dan ee tye mu, nuu asa ba taa alopu ye bamu nuu nbwu libi ba te bamu su biya Yesu. ³³ Kade mu asa kpini ba ba gyanɛ kukpaara manja kebunɔ. ³⁴ Yesu kye asa gaalaagaa alobi, nuu o gya nbwu libi lu asa gaalaagaa su. Nbwu libi mu maa nyi Yesu su mu, o man sa bamu okpa ye ba towe kuto ku.

Yesu Towe Asin Galile (Luka 4:42-44)

³⁵ Kyaase gyankpaasa maa dan bun mu, nuu Yesu kusu lu kukpaara kpee opula mu nuu ki du surum, kole kabwaare kole. ³⁶ Tuto mu, Simon maa mu burisa ana ba naa bee biti Yesu. ³⁷ Ba maa naa wu mu mu, nuu ba towe mu ye, "Okumaa numu naa ee biti fu."

³⁸ Nu Yesu bilinj towe bamu ye, "Fan yege ke a kpee nde-bii mu nuu i bu tiri nfu mu, ke n nye naa towe abwaaresin tuto. Inumu su nuu n lu susu ba kase su nfu." ³⁹ Imu su o nate Galile isuwole mu kpini gyanɛ ee towe abwaaresin bamu kabwaare-kule igyanɛkpa, yege ee gya nbwu libi ee lu asa su ee sa bamu.

Yesu Kye Onyin ku (Matiwu 8:1-4; Luka 5:12-16)

⁴⁰ Tuto mu, bootipu ku ba munja Yesu ayaa to ye, "Onyiripe, nuu i gye fu kipire to mu, fu taale yege me n-yuu i lonjo su."

⁴¹ Nu mu asin i waa Yesu kuwɛɛ, nuu o taa mu kibaa mata mu towe ye, "I gye me kipire to, umu su fu n-yuu i lonjo su." ⁴² Opula manja to, nuu kibootoo ku yege mu, nuu o nye alanfiya.

⁴³ Poyi ke Yesu o yege o nate mu, o da mu kumu to ye, ⁴⁴ "Man kan waa ke fu towe fale asin numu sa oku. Amaa taa fu n-yuu naa kaapu lbwaare oseepeu, ke o taa fu ato waa saraga sa fu fee kanan mu nuu Mosesi kaapu yila mu, ke okumaa numu o wu fee fu kulo mu ki lɔwe." ⁴⁵ Amaa onyin mu dan lu kpee katin kumaa numu ee da kibonbon ee sa asa ye Yesu i kye mu kibootoo. Imu su i yege nuu Yesu man bila ee nye ee loo kade ku to tentengilen. O kpee katin mu nuu i du diin, yege asa bee lu katin kumaa numu bee ba mu ase.

2

Yesu Kye Mvgule-mvgule-nyin ku (Matiwu 9:1-8; Luka 5:17-26)

¹ I man gyii nke nku nuu Yesu bwii kpee Kapanum, nuu asa ba nuu fee o baa o bu kukpaara su. ² Nu asa kukyo ba ba bola tuto, nuu okpa man bila o bu to,

halu kebunɔ gbaa, yege Yesu i towe bamu abwaaresin. ³ Nu asa ana aku ba sula mvgule-mvgule-nyin boobi ku bee biya Yesu. ⁴ Amaa sakyɔ su mu, ba man nye okpa, nuu ba taa onyin mu dii obu mu susu, katin mu nuu ba taa ise nyale munla mu su, nuu ba foti obo opula mu nuu Yesu bu mu kyɛkyɛɛ, nuu ba kpiligaa olɔpu mu, yege o de mu kalan su ba yila kase. ⁵ Yesu maa wu kanan mu nuu ba koolo mu gyii mu, nuu o towe onyin mu ye, "Mi-bii, n taa fu alibi kee fu."

⁶ Nu lbwaare nbara akaapupu aku mu nuu ba te tuto mu bee fe nfeere bamu amu to ye, ⁷ "Mune kuto nbusaa asin nuu onyin numu i towe fale? Anumu u taale taa alibi ee kee ti lbwaare su."

⁸ Opula to nuu Yesu bu mu nfeere to kuto mu nuu bee fe, nuu o taase bamu ye, "Mune su nuu fen fe kanin nfeere? ⁹ Imu umoo i busin kitowe? Fee n towe mvgule-mvgule mu ye, 'N taa fu alibi kee fu,' abee n towe mu ye, 'Kusu ke fu taa fu kalan nate?'"

¹⁰ N biti n kaapu fane ye me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu n su olon mu nuu n taale taa alibi kee dulinyaa numu to." Imu su o towe mvgule-mvgule mu ye, ¹¹ "Me i towe fu fee, kusu taa fu kalan ke fu kpewu." ¹² Nu o kusu taa mu kalan waa bilɛn kpewu, yege asa ba ku mu, nuu i kyinkyin bamu gaa, nuu ba yn lbwaare towe fee, "An man pita wu fale asin numu kakaaku."

Yesu tu Lewi (Matiwu 9:9-13; Luka 5:27-32)

¹³ Yesu bwii kpee Galile obun-kaa, nuu asa damante ba ba mu ase, nuu o piili ee kaapu bamu. ¹⁴ Maa kyun ee kpee mu, o wu Alifeyo mu-bii Lewi maa te lenpoo okoolɛkpa. Nu Yesu towe mu ye, "Ba buu me." Nu Lewi kusu buu mu.

¹⁵ Imu kamaa to, Yesu maa mu abulapu ba te bee gyii Lewi kukpaara su, nuu lenpoo akoolɛpu ye alibi awaapu damante ba buu mu, nuu bamu gaalaagaa ba be ti mu su bee gyii agyito. ¹⁶ Nu nbara akaapupu mu nuu ba gye Farasii abi mu, ba maa wu fee Yesu maa alibi awaapu ye lenpoo akoolɛpu ba maa gyii mu, ba taase ye, "Mune kuto su nuu maa fale asa i te bee gyii?"

¹⁷ Yesu nu kuto mu nuu bee towe mu, nuu o lee bamu konɔ ye, "Bamu nuu ba mee lo mu, be mee biti okyɛpu, amoo bamu nuu bee lo. N man ba nun ke n ba tu adanbirasa awaapu, amoo alibi awaapu."

Nojmina Asin (Matiwu 9:14-17; Luka 5:33-39)

¹⁸ Gyon Okyugyeepu abulapu ye Farasii abi bee njmina konɔ. Nu asa aku ba kpee Yesu ase naa taase mu ye, "Mune su nuu Gyon Okyugyeepu abulapu ye Farasii abi

abulapɔ beɛ n̄mina kɔnɔ, n̄u fɔ abulapɔ mu b̄rɛ be mee n̄mina?"

19 N̄u Yesu taase bamu ye, "Kikyufɔ tɔ asa beɛ taale n̄mina kɔnɔ yege okyufɔ mu-kuli san ɔ bu bamu ase? I mee ye ɛ waa kanun. Fɛɛ okyufɔ mu-kuli san bu bamu ase fale. 20 Amaa sanya ku ɛ ba n̄u beɛ biti ba taa okyufɔ mu-kuli mu lu bamu ase. Kanun sanya manja tɔ n̄u beɛ biti ba n̄mina kɔnɔ.

21 "Ba mee taa kikyibi pɔpwe beɛ mata kaale didaa ɔbɔ, lu fɛɛ kii biti ki kyate kaale mu tii sv. 22 Kanun manja n̄u oku mee taa nta pɔpwe waa kotɔbwaaya ɔwɔle taakpe didaa tɔ. N̄u ɔ kan waa kanun, n̄u nta mu ɛ b̄rɛ mu, ii biti ɛ kyate taakpe didaa mu nyita, ke nta mu ɛ kyeege foyi. Amaa beɛ taa nta pɔpwe waa taakpe pɔpwe tɔ, ke umu anyɔ mu ɛ man nyita."

Kake Fvutesa Asin (Matiwu 12:1-8; Luka 6:1-5)

23 Kake fvutesa ku, n̄u Yesu maa mu abulapɔ ba naa alɔn kadɔɔ ku tɔ, n̄u mu abulapɔ ba piili beɛ gadyi alɔn mu ɛku. 24 N̄u Farasii abi mu ba ye, "Ku, mune sv n̄u fɔ abulapɔ beɛ waa kutɔ mu n̄u ɛ man de okpa kake fvutesa?"

25 N̄u Yesu lee bamu kɔnɔ ye, "Fan man pɔta kale kutɔ mu n̄u Owura Dawidi maa mu kamaa tɔ abi ba waa sanya mu n̄u akɔn a mɔɔ bamu mu n̄un? 26 Sanya mu n̄u Abiyata kyina ɔ gye lbwaaɛ oseepu bilisa ase mu, Owura Dawidi loo Kabwaaɛ-sunkpa obu mu tɔ naa taa bodobodo mu n̄u ba taa lee saraga sa lbwaaɛ mu we, n̄u ɔ sa mu kamaa tɔ abi, yege ɛ man de okpa fɛɛ ba we umu, amɔɔ aseepu mu nkun."

27 N̄u Yesu tɔwe bamu fɛɛ, "Nyumisa kidanburasa sv n̄u lbwaaɛ waa kake fvutesa mu, man gye nyumisa n̄u ba waa sa kake fvutesa mu sa. 28 Imu sv me, Daadimaadi Obii-nyunsa mu n kyɔ kake fvutesa mu gbaa."

3

Onyun kibaa wusa-wuya (Matiwu 12:9-14; Luka 6:6-11)

1 Yesu bwii kpee kabwaaɛ-kule ɔgyanjekpa. Onyun ku mu n̄u mu kibaa ki wu mu bu tutɔ. 2 Asa aku mɔɔ ba bu tutɔ n̄u beɛ biti kanan mu n̄u ba nye asin aku taa pwi Yesu. Imu sv ba te beɛ gyoo fɛɛ Yesu ii biti ɔ kye onyun mu kake fvutesa ake, abɛɛ ɔ mee ye ɔ kye mu. 3 N̄u Yesu tɔwe onyun mu ye, "Kusu yile bamu ansi tɔ n̄u."

4 N̄u ɔ taase asa mu ye, "Kumɔmɔ n̄u ane nbara mu ɛ sa okpa fɛɛ a waa kake fvutesa ake? Adanburasa abɛɛ alibi? A molige asa

abɛɛ a mɔɔ?" Asa mu ba man taale tɔwe sehn.

5 N̄u Yesu ku bamu kyaabɔɔ agbu sv, n̄u ɛ ko mu gaa lu bamu kusɔ tɔ olɔn sv. N̄u ɔ tɔwe onyun mu ye, "Tɛɛɛɛ fɔ kibaa." N̄u ɔ tɛɛɛɛ mu kibaa, n̄u ki kyiɛɛ. 6 Tutɔ n̄u Farasii abi mu ba lu kabwaaɛ-kule ɔgyanjekpa mu tɔ, n̄u ba maa Herodi kamaa abi ba naa waa kɔnɔ kulɔn okpa mu n̄u ba taa ke ba mɔɔ Yesu.

Yesu Kye Asa Damante Alo (Matiwu 12:15-16; Luka 6:17-19)

7 Yesu maa mu abulapɔ ba lu ɛkaa sv kpee Galile ɔbɔn okaa, n̄u asa damante ba lu Galile ye Gyudeya ɛwɔwɔle sv ba buu mu. 8 Aku ba lu Gyerusalem kade lala ye ɛwɔwɔle mu n̄u ɛ bu Idumiya, ye Gyɔdan ɔbɔn kyɔwe kilu ye Taayi maa Sidon nde lala mu abaafoon. Asa damante ba ba Yesu ase, lu fɛɛ ba nu kutɔ mu n̄u ɛɛ waa. 9 Sakyɔ mu sv mu, Yesu tɔwe mu abulapɔ mu ye ba lɔnɔ okulu yila mu, ke ba man nye nin tiri mu tɔ. 10 Lu fɛɛ ɔ kye asa damante, n̄u bamu n̄u beɛ san beɛ lo mu kpini, beɛ nin beɛ tiri mu, ke ba nye mata mu. 11 N̄u nbwu libi wuya ana ba kan wu mu tɔwe, beɛ lu beɛ tyɛ mu ansi tɔ, ke ba kuusi tɔwe fɛɛ, "Fɔ ɛ gye lbwaaɛ Mu-Bii mu." 12 N̄u Yesu ɛ gya bamu fɛɛ ba man tɔwe oku ɔsa mu n̄u ɔ gye.

Yesu Lee mu Abulapɔ Kudu Anyɔ. (Matiwu 10:1-4; Luka 6:12-16)

13 N̄u Yesu kpee kibɔ sv, n̄u ɔ tu asa mu n̄u ee biti, n̄u ba ba mu ase. 14 N̄u ɔ lee bamu tɔ asa kudu anyɔ, n̄u ɔ tu bamu fɛɛ asunpu. N̄u ɔ tɔwe bamu ye, "N lee fane fɛɛ fan baa fan bu me ase, ke n sun fane fan naa tɔwe abwaaɛsin. 15 N biti n sa fane ɔbɔn mu n̄u fen biti fan taale taa gya nbwu libi." 16 Asa kudu anyɔ mu n̄u Yesu lee mu atɔ ndee. Simon (mu n̄u Yesu yila mu kitu ye Pita). 17 Sebedi mu-bii ana Gyemisi ye Gyɔn, (mu n̄u Yesu yila bamu kitu ye Bwanegesi umu kase ɛ gye ye, Bolayi kikipira nbii). 18 Bamu aku ɛ gye Andiruwu ye Filipu ye Batolome ye Matiwu ye Tomasi ye Alifeyo mu-bii Gyemisi ye Simon Seloti*, 19 ye Gyuda Isikariyoti, mu n̄u ɔ ba lee Yesu sa mu.

Yesu maa Beelisebu (Matiwu 12:22-32; Luka 11:14-23, 12:10)

20 N̄u Yesu bwii kpee kewu tɔ. N̄u sakyɔ bɔla ba mu ase, halɔ maa mu abulapɔ ba man nye sanya ke ba gyii. 21 Mu kusɔpɔ ana ba maa nu fale mu, ba sun ba naa kitaa mu ba, lu fɛɛ ba nu asa beɛ tɔwe ye mu n̄fɛɛɛɛ ɛ nyita.

* 3:18 3:18 Seloti kase ɛ gye ɔ mu n̄u ɔ sv kebɛti sa mu asa, n̄u ee biti fɛɛ ba ko kɔɔle bamu n-ɛyɛ lu Roma kibane kase mu.

22 Nii nbara akaapupu mu nu ba lu Gyerusalem mu aku ba ye, "Yesu su Beelisebu mu nu o gye nbwui libi kumu mu olon. Mu u sa mu olon nu ee taale ee gya nbwui libi fale."

23 Imu su Yesu tu bamu, nu o towe bamu kujasan to ye, "Okpa moo su nu Sitaane i taale gya Sitaane? 24 Nu osuwle asa ba kan ba barige to bee ko ye abaa mu, osuwle manja i boyi. 25 Nu kikpaara su asa ba kan bee barige to bee ko ye abaa mu, kikpaara manja i boyi. 26 Imu su mu, nu Sitaane kuwura-gyii ki kan ki barige to ku ko ye abaa mu, ku tiye kakpaa. 27 Oku mee taale loo olonpu kikpaara su naa swii mu ato nate. Amoo i dagaa maa gyankpaa nmina mu pou, ke o nye okpa loo mu kikpaara su yuuri mu ato. 28 N gyii fane kesintin fee, lbwaare u taa nyumisa alibi kumaa ye mu kutowe yii mu kumaa ee kee. 29 Amaa nyumisa kutowe yii Kayaayu Kyurekyure mu bure, lbwaare mee ye o taa kee mu, lu fee o waa alibi mu nu i de kakpaa nun."

30 Yesu towe unumu nun, lu fee aku bee ye o su nbwui libi.

Yesu mu-nyi ye mu-supu ana

(Matiwu 12:46-50; Luka 8:19-21)

31 Nu Yesu mu-nyi ye mu-supu ana ba ba yla nbwama, nu ba sun mu ase ye ba tu mu. 32 Sanja manja mu, asa ba kyuna kyaaboo mu, nu ba towe mu ye, "Ku fu-nyi ye fu-supu ana ba bu nbwama bee biti fu."

33 Nu Yesu taase bamu ye, "Anumu i gye mi-nyi ye mu-supu ana?"

34 Nu o ku asa mu nu ba te kyaaboo mu gyanje, nu o ye, "Fan ku! Banumu i gye Mi-nyi ye mi-supu ana. 35 Okumaa mu nu ee waa lbwaare kebiti mu, mu i gye mi-supu, ye me-daa, ye me-pukyu ye mi-nyi."

4

Okpoo kv kujasan

(Matiwu 13:1-17; Luka 8:4-10)

1 Nu Yesu bila piili ee kaapu Galile obun kaa, nu asa damante ba ba kyaaboo mu bee nu mu ase. Sakyo su mu, o loo okulu mu nu ki gyan nkyu su obun kaa, yege asa ba yla kidenbi su. 2 Nu o taa anjan to kaapu bamu ato damante. Mu kikaapu to mu nu o towe bamu ye, 3 "Fan nu, okpoo kv i kyuna kpee o naa nimate ayu. 4 Sanja mu nu ee nimate ayu mu, umu uku i tiye okpa kaa, nu nbwiibi ba ba tase gyii. 5 Nu uku i tiye fule su, katun mu nu ise i man bunye, umu su i koyi bilen. 6 Imu su kyowe maa da mu, i bwui, nu i wu lu fee i man su ilin. 7 Nu uku i tiye iwii to, nu iwii mu i dan nyan umu, nu i man tale soyi abi. 8 Nu

uku moo i tiye kase danburasa to. Nu i koyi dan nu i soyi abii. Iku i soyi abi adisa, uku moo adisiye, nu uku moo kulfa."

9 Nu Yesu lwee towe ye, "Omu nu o su asu nu ee biti o nu mu, o nu."

Kuto mu su nu Yesu bo kujasan mu

10 I maa ba san Yesu nkun mu, mu abulapu kudu anyo ye asa mu nu ba nu mu asin towesa mu aku ba ba taase mu kujasan mu kase. 11 Nu o towe bamu ye, "Fane bure, lbwaare lee kuwura-gyii mu asiri asin kaapu fane, amaa bamu nu ba man tii fane su bure mu, anjan to nu bee su bee kaapu bamu. 12 Imu su, 'bee biti ba ku ke ba ku, ba mee ye ba wu, bee biti ba nu, amaa ba mee ye ba nu kase.

Nu i man gye kanun su, naafoo ba tee bwii ba lbwaare ase, ke o taa bamu alibi kee bamu.' "

Yesu lee okpoo kv kujasan mu kase

(Matiwu 13:18-23; Luka 8:11-15)

13 Nu Yesu taase bamu ye, "Fan man nu kujasan numu kase? Nene nu fen biti fan nu kujasan ku kase? 14 Okpoo mu i gye abwaaresin otowepu. 15 Asa aku ba du nun fee ayu mu nu i tiye okpa kaa mu. Ba dan bee nu abwaaresin mu, yege Sitaane i ba lee abwaaresin mu lu bamu nfeere to. 16 Aku moo ba du nun fee abi mu nu i tiye afole su mu. Ba dan nu abwaaresin mu, bee taa kensi-gyii koole umu. 17 Amaa i maa mee loo bamu nkolo kase to su mu, i mee kyeege bamu to. Imu su nu aworofoo abee kanyanla dan ba bamu su lu abwaaresin su mu, bee yege lbwaare kesun. 18 Aku moo ba du nun fee abi mu nu i tiye iwii to mu. Kanun asa mu bee nu abwaaresin. 19 Amaa kakyuna kanumu to tooro ye kefulee biti kensi payi ye dulinyaa ato kebiti libi, i ba nyan abwaaresin mu, nu i man taale soyi abi. 20 Nu aku moo ba du nun fee abi mu nu i tiye ise danburasa to mu. Ba dan nu abwaaresin mu, bee koole umu ke bee soyi abi. Aku bee soyi adisa, aku adisiye, nu aku gbaa kulfa."

Oku mee tuwa fitila waa npaa kase

(Matiwu 5:15; Luka 8:16-18)

21 Nu Yesu bila bo kujasan kv ye, "Be mee tuwa fitila ke ba taa waa kolobi to, abee ba taa waa npaa kase. Bee tuwa fitila ba su bee gyaga kumu ogyagakpa nun. 22 Imu su koto kumaa mu nu ki baala mu, kii biti ki lu ifuli, ke kumu nu kii bun su mu kii biti ki bugi to. 23 Okumaa mu nu o su asu mu o nu." 24 Nu o towe bamu fee,

5

“Fan fe nfeere danburasa lu asin mu nu fan nu mu sv. Kuto kaalasa mu nu fu taa kaala sa fu toomaa mu, kumv nu lbwaare gbaa ii biti o kaala sa fu, ke i njara fu lee mu. 25 Jsa mu nu o sv mu, ee biti o nye tii sv, nu omv mu o man sv mu, halu pii mu nu o sv mu, bee biti ba koolo lu mu ase.”

Kuto duusa dansa kijasana

26 Nu Yesu towe fee, “lbwaare kuwura-gyii du nun fee onyin kv mu nu o njmate ayu mu ndoo to. 27 Ee de ke o kyinji kagyanbwe ye kakywape, yege o man nyi kanan mu nu ayu mu i waa nu i koyi nu i dan. 28 Kase mu i yege ayu mu i dan nu i koyi. Oyu mu i gyankpaa koyi ke i nye oto ke i kuvge abi. 29 I dan mu, nu onyin mu i taa deebi naa tije umv lu fee umv saja fvb.”

Sinapi kibi kijasana (Matiwu 13:31-32; Luka 13:18-19)

30 Nu Yesu taase fee, “Mune kuto nu an biti a taa lbwaare kuwura-gyii mu waa sunkaala? Mune kijasana nu an biti a taa kaapu to? 31 Ki du nun fee sinapi oyu kibi ato duusa to kpini kibi pii, nu bee duu kumu. 32 Nu ba kan duu kumu mu, ki koyi, nu ku dan ki gyoo apunfa kpini, nu ku waa n-yaabi lala halu nbwiibi ba ba waa nsuwaa kumu onyin to.”

33 Anjasa to fale nu Yesu taa towe bamv abwaaresin. O towe bamv kanan mu nu bee taale nu kase. 34 Asin kuv i man bv to nu o towe bamv, nu i man gye kijasana. Amaa saja kumaa nu i ba san maa mu abulapv nkvn mu, ee lee umv kase ee kaapu bamv.

Yesu yuula apaa (Matiwu 8:23-27; Luka 8:22-25)

35 Kake manja kalaatpwee ase nu Yesu towe mu abulapv fee, “Fan yege a faa kpee benbe.” 36 Nu ba loo okuli mu nu Yesu te kumu to mu, nu ba yege sakyv mu obvn kaa, ikuli ikv gbaa i tii bamv sv. 37 Ba maa kpee mu, nu afuu i tigi kono kulvn, nu apaa i waa nu i da nkyu i waa okuli mu to naa san gberee ke okuli mu o bola. 38 Amaa Yesu taa mu kumu gyaga keputu sv de nsure okuli kono. Nu abulapv mu ba kyinji mu, nu ba taase mu ye, “Onyirpe, a maa biti a wu mu, i man tiri fu?”

39 Nu Yesu kvsu yile. Nu o towe afuu mu fee, “Waa diin.” Nu katn kumaa waa diin.

40 Nu Yesu taase mu abulapv mu ye, “Mune sv nu fan sv kufuu? Fan man sv kikoolo-gyii nun?” 41 Nu kufuu ki kntaa bamv gaa nu ba taase abaa ye, “Mune Nyimisa ndee? Halu afuu ye apaa gbaa i nu mu ase.”

Yesu gyan Nbwu Libi lu onyin kv sv (Matiwu 8:29-34; Luka 8:26-39)

1 Yesu maa mu abulapv ba faa kpee Galile obvn benbe, Gerasene kabaafvn. 2 Yesu maa dan ee lu okuli to, nu onyin kv mu nu nbwu libi ba te mu sv mu, lu nkyan to ba gyanv mu. 3 Onyin manja te nkyan mu to nun. Okv man bila taale da mu igbee. 4 Lu fee saja kumaa nu ba da mu ayaa ye abaa igbee mu, ee tije umv nun. Nu okv man bv to ke o taale gyii mu sv. 5 O naa o naa nkyan ye abv to kywape ye kagyanbwe, nu ee taa afule ee kyanje mu n-yu yege ee kuusi.

6 Maa wu Yesu kata mu, o sile naa gyanv mu, nu o munja mu ansi to. 7 Nu o kuusi kenken towe ye, “Yesu, fu i gye lbwaare mu nu o gye Owura lala Mu-Bii. Maa fu an sv mune? Bv lbwaare fee fu mee ye fu tooroo me.”

8 Onyin mu towe kanvn nun lu fee Yesu wola towe nbwu libi mu ye, “Nbwu libi, fan lu onyin mu to.” 9 Nu Yesu taase mu ye, “Fu kitu?”

Nu o ye, “Bee tu me ye Kkyo, lu fee an kyv.” 10 Nu o mata sv ee kule Yesu gaa fee o man gya nbwu libi mu lu osvule manja to.

11 Akuuri damante kuv ba bv tiri toto kubv kv sv bee gyii. 12 Nu nbwu libi mu ba kule Yesu ye, “Yege a naa loo akuuri mu to.” 13 Nu Yesu sa bamv okpa, nu ba lu onyin mu to naa loo akuuri mu to. Nu akuuri mu kpini bamv kono i waa fee ngbin nyo mu, ba sile kpilte kubv mu ogee to naa loo nkyu to muuri.

14 Nu asa mu nu bee kv akuuri mu sv mu, ba sile kpee kade to ye ndoo ana to naa towe asa. Nu asa ba ba kv kuto mu nu kv waa. 15 Ba maa ba Yesu ase mu, ba wu onyin mu nu o daa o sv nbwu libi mu, bun ikaale danburasa o te, nu mu nfeere to i de. Nu kufuu ki kntaa bamv. 16 Bamv nu ba taa bamv ansi wu kuto mu nu Yesu waa mu, ba towe onyin mu nu nbwu libi ba te mu sv, ye akuuri mu asin sa asa. 17 Nu asa mu ba ye Yesu o lu bamv osvule sv.

18 Yesu maa loo okuli to mu, onyin mu nu nbwu libi ba daa ba te mu sv mu, kule mu ye o yege o buu mu. 19 Nu Yesu kina, nu o towe mu ye, “Bwii kpee kewu naa towe fu asa kuto mu nu Onyirpe lbwaare waa sa fu, ye kanan mu nu o wu fu kowee.” 20 Nu onyin mu lu toto naa nate kabaafvn mu nu bee tu ye Nde Kudu mu sv kpini, ee towe asa kuto mu nu Yesu waa sa mu. Nu i kyinkyin bamv nu ba nu mu kpini.

*Gyarosi mu-bii kyɔɔsa ye
ɔkyɔ mu nu ɔ mata
Yesu kaale mu*

(Matiwu 9:18-26; Luka 8:40-56)

²¹ Nɔ Yesu bwii loo ɔkɔh to faa kpee ɔbɔn mu benbe, nɔ asa kɔkyɔ ba ba sare kyaabɔɔ mu. ²² Nɔ Gyarosi mu nu ɔ gye kabwaare-kule ɔgyanɛkpa abɔɔsa mu to ɔku ba tutɔ. Maa wu Yesu mu, nu ɔ tiye mu ayaa to. ²³ Nɔ kule mu gaa ye, "N kule fu nɔn, mi kebii kyɔɔsa-bi ɛɛ lo ee biti o wu, ba taa fu abaa gyaga mu sɔ ke ɔ nye alanfiya." ²⁴ Nɔ maa Yesu ba yii sɔ beee kpee, yege sakyɔ ba mili Yesu sɔ ba buu mu. ²⁵ ɔkyɔ ku nu nkalan u da mu, nsu kudu anyɔ, bu sakyɔ mu to. ²⁶ ɔkyɔ mu nyita mu afulee mu nu ɔ sɔ kpini akyepu ase kpɔne, fɛɛ naafɔɔ kɔlɔ mu ki bɔɔse mu, amaa kɔlɔ mu ki san kii tii sɔ. ²⁷ O nu Yesu sɔ nu o loo sakyɔ mu to ba Yesu kamaa. ²⁸ Nɔ ɔkyɔ mu fe nfɛere mu kumu to ye, "Naafɔɔ n daa nye mata mu kaale gbaa nɔn, n biti n nye alanfiya." ²⁹ Nɔ mata Yesu kaale, nu nkalan mu i tun opula to. Nu o wu mu n-nyɔ to fɛɛ mu awɔrɔfo kpini i kyɔn.

³⁰ Opula to nu Yesu bu fɛɛ ɔlɔn ku lu mu to, nu ɔ bilinji ku sakyɔ mu, nu ɔ taase ye, "Anumu i mata mɛ kaale?"

³¹ Nɔ mu abɔɔlapu ba ba sa mu kɔnɔ fɛɛ, "Fu wu kanan mu nu sakyɔ mu mili fu sɔ, nu fu taase ye, 'Anumu i mata mɛ kaale?'"

³² Nɔ Yesu bilinji ɔ dan san ɛɛ ku ee biti ɔsa mu nu ɔ mata mu kaale mu. ³³ Nɔ ɔkyɔ mu maa wu kɔtɔ mu nu ki waa mu mu, nu ɔ taa kufuu kykyaa nate ba Yesu ansi to, ba muja mu ayaa to, nu ɔ lɛɛ asɔn mu kesintin kpini towe mu. ³⁴ Nɔ Yesu towe ɔkyɔ mu fɛɛ, "Mi-bii, fu kɔkɔle-gyii ki yege nu fu nye alanfiya, kpewu kɔkɔle yuuli sɔ, fu awɔrɔfo i lɔwe."

³⁵ Yesu maa san ɛɛ towe mu, nu nbɔɔ ba lu ɔbɔɔsa Gyarosi kɔkpaara sɔ ba towe Gyarosi ye, "Fu kebii kyɔɔsa-bi mu wu, mɔne sɔ nu fu san fu toɔrɔɔ ɔkaapɔpu mu?" ³⁶ Nɔ Yesu lɛɛ mu ansi yege bamu, nu ɔ towe Gyarosi ye, "Man waa kufuu, dan kɔle gyii kanu."

³⁷ Nɔ man bɔla yege ɔku buu mu tii Pita ye Gyemisi ye mu-supu Gyon sɔ. ³⁸ Ba maa fuɔ Gyarosi kɔkpaara sɔ mu, ba wu asa ba maa waa ilawɔ beɛ sawɔ kenken. ³⁹ Nɔ Yesu loo taase bamu fɛɛ, "Mɔne nu fen waa kanun? Mɔne kusu nu fen sɔ kanun? Kebii mu man wu, ɔ de nsɔre nɔn." ⁴⁰ Nɔ asa mu ba nɔmase mu.

Nɔ gya bamu kpini lu kewu, nu maa kebii mu mu-se ye mu-nyɔ ye mu abɔɔlapu asa mu ba loo obu mu nu kebii kyɔɔsa-bi mu de kumu to mu. ⁴¹ Nɔ kɔtaa kebii kyɔɔsa-bi mu kɔbaa to nu ɔ towe ye, "Talita kuum." Kumu kase i gye fɛɛ, "Kebii

kyɔɔsa-bi, n ye fu kɔsu." ⁴² Opula to nu kebii mu kɔsu, nu ɔ nate. Kebii mu gyii nsu kudu anyɔ. Nɔ asɔn mu i kyinkyin bamu gaa. ⁴³ Nɔ Yesu sa bamu kɔnɔ ye ba man kan towe ɔku kanun asɔn nɔmu. Nɔ ɔ towe bamu fɛɛ ba sa kebii mu agyito ke o gyii.

6

*Ba kina Yesu Nasareti
(Matiwu 13:53-58; Luka 4:16-30)*

¹ Nɔ Yesu lu tutɔ bwii kpee mu gbaa-gbaa kade to, nu mu abɔɔlapu ba buu mu kpee. ² Kake fuɔtesa ake, o kpee kabwaare-kule ɔgyanɛkpa ɛɛ kaapu. Nɔ mu kɔkaapu mu ki kyinkyin asa mu nu ba nu mu gaa, nu ba taase abaa ye, "Fɛɛ nu ɔ nye kɔkaapu nɔmu lu? Fɛɛ nu ɔ nye kanyaasɔn nɔmu lu halɔ ɛɛ waa asɔn kyinkyinsa anumu?" ³ Man gye kapinta mu ndee? Man gye Mɛɛri mu-bii mu nun? Man gye mu-supu ana i gye Gyemisi ye Gyosefu ye Gyuda ye Simon? Man gye anaa mu-pɔkyɔ ana i bu nfi?" Nɔ ba kina kɔkɔle mu.

⁴ Nɔ Yesu towe bamu ye, "Tɔbwaare ɔtɔwɛpu kumaa nɔmu sɔ beɛɛɛ katɔn kumaa, amɔɔ mu kade to ye mu kɔkpaara sɔ abi nkɔn ase nu ɔ man sɔ beɛɛɛ."

⁵ Kanun sɔ mu, ɔ man taale waa adangana tutɔ kɔkyɔ, amɔɔ asa kalɔsa aku nu ɔ taa mu abaa gyaga bamu sɔ nu ba nye alanfiya. ⁶ Nɔ i kyinkyin mu gaa lu fɛɛ asa mu ba man kɔle mu gyii.

*Yesu sun mu abɔɔlapu
kudu anyɔ mu
(Matiwu 10:5-15; Luka 9:1-6)*

Nɔ Yesu kpee nde-bii mu nu i maa mu kade, ɛɛ kaapu bamu abwaareɛn. ⁷ Nɔ tu mu abɔɔlapu kudu anyɔ mu, o sun bamu anyɔ-anyɔ, nu ɔ sa bamu ɔlɔn ye ba taa gya nbwu libi.

⁸ Nɔ ɔ towe bamu fɛɛ, "Fan maa kpee fale, fan man taa sehn, amɔɔ fane akpebi nkɔn. Fan man taa agyito abɛɛ adiikun abɛɛ afulee waa fane igyifa to. ⁹ Fan waa asɔbɔta, amaa fan man taa ikaale iku kɔta tii sɔ. ¹⁰ Kɔkpaara kumaa mu nu ba kɔle fane mu, fan kyɔna tutɔ naa fuɔ sɔja mu nu fen biti fan lu kade mu to. ¹¹ Nɔ fan kan kpee kade ku to, nu ɔku man kɔle fane abɛɛ nu fane ase mu, nu fan kan fen lu kanun kade manja to mu, fan kɔkpaara fane ayaa to iɛɛ wɔrɔge tutɔ, ke umu ii biti i gyii bamu."

¹² Nɔ ba kpee naa towe abwaareɛn sa asa ye ba yege alibi kɔwaa. ¹³ Nɔ ba gya nbwu libi damante kusɔ asa sɔ, nu ba sɔswa alopu damante olifu nfo nu ba nye alanfiya.

*Gyon Okyugyeepu kelewu
(Matiwu 14:1-12; Luka 9:7-9)*

¹⁴ Owura Herodi nu koto mu nu kii kpee sv kpini, lu fee Yesu koolle kitu katin kumaa. Aku ba towe ye Gyon okyugyeepu mu i bila kyinji, umu sv nu ee taale ee waa kanun asin kyinkyinsa. ¹⁵ Aku moo ba ye o gye Eligya nun, nu aku moo ba ye o gye lbwaare atowepu didaa mu to oku nun.

¹⁶ Herodi maa nu Yesu asin mu, nu o ye, "O gye Gyon okyugyeepu nun. Me i yege nu ba tin mu kumu, amaa o bwii ba nkpa to."

¹⁷ Herodi i daa yege nu ba ktaa Gyon okyugyeepu, nu ba taa agbeeleebi da mu, nu ba taa mu tii obu. Koto mu sv nu o waa kanun mu i gye fee, mu-ka Herodiya mu nu o kili mu, o koolle mu lu mu-supu Filipu ase nun. ¹⁸ Lu fee sanja kumaa Gyon okyugyeepu u towe mu ye i man dagaa maa koolle mu-supu mu-ka kili. ¹⁹ Kanun sv nu Gyon okyugyeepu nye kilibi Herodiya ase, nu ee biti o moo mu, amaa o man taale. ²⁰ Herodi sile Gyon okyugyeepu, lu fee o nyi maa gye nyimisa danbirasa ye nyimisa kyurekyure, umu sv nu o kun mu. Herodi ii biti Gyon abwaaresin kunu, amaa sanja kumaa mu nu o nu umu mu u toowoo mu gaa.

²¹ Herodiya ba nye mu kebiti sanja mu nu mu-kuli Herodi i gyii mu kake kuvgesa ake. Owura Herodi daja agyito, nu o tu kibane abilisa ye anaakopu abilisa ye Galile abilisa kpare-kpare ye ba be gyii bamu ansi. ²² Nu Herodiya mu-bii kyusa lu ba kyaa, nu i gyii Herodi ye mu afo ansi gaa. Nu o towe kebii mu ye, "Taase me koto kumaa mu nu fii biti ke n sa fu." ²³ Nu o bo ntan ye, "Koto kumaa mu nu fii biti mu n biti n sa fu, halu mi kuwura-gyii mu kibaafon gbaa."

²⁴ Nu kebii mu lu ikaa sv naa taase mu-nyi koto mu nu o koolle lu Owura Herodi ase.

Nu o ye, "Towe mu ye fii biti Gyon okyugyeepu nu kumu."

²⁵ Nu kebii mu waa bilen bwii kpee Owura Herodi ase naa towe mu ye, "N biti Gyon okyugyeepu kumu tanguran sv nbunbu numu."

²⁶ Nu Owura Herodi kokolo ki nyita mu gaa, amaa o man taale kina lu kanan mu nu o tee bo ntan mu afo ansi to sv mu.

²⁷ Nu o sun anaakopu kubon ye o naa biya Gyon kumu. Nu o kpee obu tiisa mu to naa tin mu Gyon kumu. ²⁸ Nu o taa gyaga tangran sv taa ba sa kebii kyusa-bi mu. Nu kebii mu taa naa sa mu-nyi. ²⁹ Gyon okyugyeepu abulapu ba maa nu kanun mu, nu ba ba taa mu kibuni sansa naa pula.

*Yesu sa asa ngbin nuu
agyito nu ba gyii nme
(Matiwu 14:13-21; Luka 9:10-17; Gyon 6:1-14)*

³⁰ Yesu asunpu mu ba bwii ba Yesu ase ba towe mu koto mu nu ba waa ye umu nu ba kaapu. ³¹ Lu kanan mu nu asa kukyo bee ba Yesu ase bee bwii sv mu, ba man nye sanja ba gyii. Nu Yesu towe bamu fee, "Fan yege a lu ikaa sv kpee opula mu nu asa ba man bu, ke fan nye sanja fute gberese."

³² Nu ba loo okoli to bamu nkon bee kpee katin mu nu oku man bu mu. ³³ Amaa asa damante ba wu bamu, nu ba bu bamu, nu ba waa bilen taa ayaa to sile lu nde mu to kpini gyankpaa naa gyoo bamu. ³⁴ Yesu maa lu okoli to, nu o wu sakyu mu, bamu asin i ktaa mu kowee, lu fee ba du nun fee nbolupu mu nu ba man sv okpapu. Tuto nu o piili ee kaapu bamu ato damante.

³⁵ I maa sv ii kpee kalaatpwee ase mu, Yesu abulapu ba ba towe mu ye, "Kowe tee ee lwe. Nu nfu moo waa opula mu nu i waa ikaa sv, nu sehn man bu to. ³⁶ Imu sv yege ba kpee ndoo ana to ye nde-bii mu nu i maa ane mu naa soo koto ku gyii."

³⁷ Nu Yesu towe bamu ye, "Fane gbaa-gbaa fan sa bamu koto ke ba gyii."

Nu ba taase Yesu ye, "Fii biti fee a taa gbiti nderebi anyo* naa soo bodobodo sa bamu?"

³⁸ Nu Yesu taase bamu ye, "Bodobodo afine nu fan sv? Fan naa ku."

Ba maa naa ku mu, nu ba ba towe mu ye, "Bodobodo inuu ye ukun inyo nu an sv."

³⁹ Nu Yesu towe mu abulapu mu ye ba yege asa mu ba kyuna kubu-kubu afitiri bunboli sv. ⁴⁰ Nu asa mu ba kyuna kubu-kubu buu abaa, aku kilifa aku moo adunuu. ⁴¹ Nu Yesu taa bodobodo inuu ye ukun inyo mu, nu o diyaa mu ansi ku svsv, nu o fwaala lbwaare. Nu o taa sa abulapu mu, nu ba barige sa asa mu kpini. Nu o bila barige ukun mu to sa asa mu kpini. ⁴² Nu okumaa numu gyii naa fuv mu okaa. ⁴³ Nu abulapu mu ba tase bodobodo ye ukun mu nu i san mu waa alantan kudu anyo to, nu i bola. ⁴⁴ Anyun mu nu ba gyii agyito mu ba gye ngbin nuu.

*Yesu nate nkyu sv
(Matiwu 14:22-23; Gyon 6:15-21)*

⁴⁵ Opula manja to nu Yesu yege nu mu abulapu ba taa okoli gyankpaa mu, bee kpee Betisayida mu nu ki bu benbe. Nu moo mu lee asa mu okpa. ⁴⁶ Maa kala bamu lwe mu, nu o kpee kibui sv, ee kole lbwaare.

* 6:37 6:37 Gbiti nderebi anyo du nun fee lbwaayi aburuwa kukoka.

⁴⁷ I maa ba fuv kalaatɔpwee ase mu, abɔlapu mu ba fuv nkyu mu nsana, yege Yesu nkɔn moɔ bu kidenbi su. ⁴⁸ Nu Yesu wu fee kpale mu ki nu abɔlapu mu, lu fee apaa mu i gyaŋa bamu. Kɔbwaayike su mu, Yesu nate nkyu su naa fuv bamu ase nu ee biti o kyɔn bamu su. ⁴⁹ Amaa ba wu maa naa nkyu mu su, be nyi fee obuni nun, nu ba waa ɔlawu. ⁵⁰ Sana mu nu ba wu Yesu mu, kufuu ki kitaa bamu kpini gaa. Nu Yesu towe bamu ase opula to ye, "Fan nye nkolo, fan man waa kufuu, me nun." ⁵¹ Nu Yesu loo bamu ase okoh mu to, nu afuu mu a yoo opula to. Nu i kyinkyin abɔlapu mu gaa, ⁵² lu fee ba man taale nu kanan mu nu Yesu sa anyin ngbin nnuu agyito mu kase. Nu i kitaa bamu nfeere gaa.

Yesu kye alopu Kanesareti (Matiwu 14:34-36)

⁵³ Nu ba faa kpee benbe osuwole mu nu ba tu ye Kanesareti, nu ba taa bamu okoh dan. ⁵⁴ Ba maa dan bee lu okoh to mu, asa ba bu Yesu. ⁵⁵ Nu asa ba sile lu osuwole manja su kpini bee ba Yesu ase, nu ba taa alopu mu nu ba de ikalan su biya mu. ⁵⁶ Katin kumaa mu nu Yesu kpee nde-bii abee nde lala to ye ndoo ana to mu, asa bee kpiya alopu agya to yege bee kole mu ye o yege ba mata mu kaale. Bamu nu ba mata mu kaale kpini mu, ba nye alanfiya.

7

Adidaasin kikaapu (Matiwu 15:1-9)

¹ Farasii abi ye nbara akaapupu mu aku, mu nu ba lu Gyerusalem ba Yesu ase mu, ba sare kyaaboo mu. ² Tutu nu ba wu fee Yesu abɔlapu ba te bee gyii agyito yege ba man fwu bamu abaa kanan mu nu bamu adidaasin u kaapu mu. ³ Lu fee Farasii abi mu ye Gyiwu abi kpini ba buu bamu naana ana kikaapu didaa mu nun, ba mee ye ba gyii agyito, amoo ba fwu bamu abaa kanan mu nu bamu adidaasin mu u kaapu. ⁴ Nu ba kan lu kigyaa to ba mu, ba mee ye ba gyii, amoo ba fwu bamu n-yu poyi. Nu ba bila ba su ikisii lu ukooɔpu ye npulii ye itasa ato kifwu su.

⁵ Imu su, nu Farasii abi mu ye lbwaare nbara akaapupu mu ba taase Yesu ye, "Mune koto su nu fu abɔlapu bire be mee buu ane naana ana kikaapu didaa mu, nu ba mee bamu bire ba su abaa mu nu i man du kyurekyure bee gyii agyito?"

⁶ Nu Yesu lee bamu kono ye, "Asin mu nu lbwaare bola mu otowepu Isaya su nu o kyuroɔ yila lu fane su mu, i gye kesintin. lbwaare towe ye, 'Fan su fane nno fen towe ye fen sun me, yege i man lu fane nkolo to.

⁷ Kiyan nu fen sun me, lu fee nyumisa ukpa nu fen su fen kaapu fee me, lbwaare lee.' "

⁸ Nu Yesu kyaga su towe ye, "Fan kina lbwaare nbara mu, nu fan buu nyumisa lee."

⁹ Nu Yesu bila towe ye, "Fan su kanyaasin ukpa libi mu nu fen su fen taa lbwaare nbara yile ukpa su, ke fan nye buu nyumisa kikaapu su. ¹⁰ Mosesi kaapu ye, 'Taa beere sa fu-se ye fu-nyi, nu okumaa mu nu o towe nno worige mu-se abee mu-nyi su mu, ba moɔ mu.' ¹¹ Amaa fane fane, fen ye nu oku kan towe mu-se abee mu-nyi ye, 'Kuto mu nu naafoo fii biti fu nye lu me ase mu i gye Koriban.' (Kumu kase i gye koto mu nu ba taa kee lbwaare). ¹² Kanun su mu, o su okpa fee o kina kikyee mu-se ye mu-nyi to. ¹³ Kanun kikaapu mu nu fan su fen kaapu asa fale u yege abwaaresin mu ii bilinji kiyan. Ato damante fee unum nu fen waa."

Kuto mu nu ku waa nyumisa ineesi (Matiwu 15:10-20)

¹⁴ Nu Yesu bila tu asa ba sare mu ase, nu o towe bamu ye, "Okumaa unum o nu me ase, ke o bu asin unum kase. ¹⁵ Sehn man bu to nu u lu kewu ii loo nyumisa to nu u waa mu ineesi, amoo asin mu nu u lu mu to mu u waa mu ineesi. ¹⁶ Okumaa mu nu o su asu mu o nu."

¹⁷ Yesu maa lu asa mu ase kpee kupaara su mu, nu mu abɔlapu mu ba taase mu kujanam mu kase. ¹⁸ Nu Yesu taase bamu fee, "Imu su, fane gbaa fen mee nu asin kase bilen? Fan man nyi fee koto ku man bu to ku lu kewu nu kii loo nyumisa to nu ku waa mu ineesi. ¹⁹ Lu fee koto kumaa mu nu kii loo nyumisa to mu, ki mee kpee mu kokolo to, amoo mu oto to, ke ki bila bola lu mu n-yu to." (Yesu katowe mu ki kaapu fee agyito gyisa kumaa i du kyurekyure.)

²⁰ Nu Yesu kyaga su towe ye, "Kuto mu nu ku lu nyumisa to mu, kumu u waa mu ineesi. ²¹ Lu fee lu nyumisa to, ye mu kokolo to nu nfeere libi ye kibawole kigyii, ye keyu, ye asa kumoo ye kilu okuli abee okaa kamaa, ²² ye kensi payi libi ye kumu to olon, ye kapina asa, ye kigyagaa, ye kayu basa ye nyumisa kinyita ye alala-sin ye kimelensi. ²³ Imumu kpini u lu nyumisa kokolo to nun, nu u waa mu ineesi."

Okyu ku kikoole-gyii (Matiwu 15:21-28)

²⁴ Nu Yesu lu Galile kpee Taayi katne. Nu o loo kupaara ku su, o man daa ee biti fee oku o wu mu, amaa o man taale baala mu n-yu. ²⁵ Okyu ku mu nu nbwu libi ba te mu-bii su mu nu Yesu su, nu o ba mu ase bilen ba muja mu ayaa to. ²⁶ Okyu mu

man gye Gyiwu obii, ɔ lu Fonesiya mu nu ki bu Siriya osuwɔle su mu nu. Nu ɔ kɔle Yesu ye ɔ gya nbwu libi mu lu mu kebii kyusa-bi mu su sa mu.

²⁷ Nu Yesu towe okyɛ mu ye, “I dagaa nbii mu ba maa gyii nme pɔyi. I man burɔn fɛɛ ba taa nbii agyito sa igyoonɔ.”

²⁸ Nu okyɛ mu sa kɔnɔ ye, “Ɔnyirɛ, ɪ gye kesintin nu, amaa nbii ba kan bee gyii agyito nu ɪ ku ɪ lu tiye kase mu, igyoonɔ bɛɛ tase bee gyii.”

²⁹ Nu Yesu sa okyɛ mu kɔnɔ ye, “Lu kanan mu nu fu sa mɛ kɔnɔ su mu, bwii kpewu, nbwu libi mu ba lu fu kebii kyusa-bi mu to.”

³⁰ Nu okyɛ mu bwii kpewu naa wu kebii mu maa dɛ npaa su yege nbwu libi mu ba tɛɛ wɔla lu mu to.

Yesu kye kpawu ku

³¹ Nu Yesu lu Taayi katne, nu ɔ bola Sidon kpee Galile ɔbɔn-kaa naa fuɔ Dekapoli (Nɛ kudu) isuwɔle su. ³² Tuɔ nu asa aku ba taa kpawu ku nu ɔ mɛɛ taale ɔ towe ye ɔ dan ba Yesu ase ba kɔle mu ye ɔ taa mu abaa gyaga mu ansi ku bamu.

³³ Nu Yesu taa kpawu mu lu asa to kpee ɪkaa su, taa mu abaa-bi waa mu asu to. Nu ɔ tuɔ nkyɔle nu ɔ mata mu kanandɔbɔ. ³⁴ Nu Yesu diyaa mu ansi ku sɔsɔ, nu ɔ muusi. Nu ɔ towe ɔnyɛn mu ye, “Ifata.” Kimu kase ɪ gye ye, “Bugi to.” ³⁵ Opula to nu ɔnyɛn mu asu a tigi, nu ee nu katowe, nu ɛɛ taale ɛɛ towe danburasa.

³⁶ Nu Yesu towe asa mu ye ba man kan towe sa ɔku. Amaa kɪgya damante nu ɔ gya bamu mu, saamu nu bɛɛ loɔ bɛɛ towe bee tii su. ³⁷ Nu ɪ kyinkyin asa mu gaa nu ba ye, “Ɔ waa kuto kumaa numu danburasa. Ɔ yege nu akpawu bee nu, nu anaamuu bɛɛ towe.”

8

Yesu sa asa ngbin nna agyito (Matiwu 15:32-39)

¹ Kanɛn nke maɔa to mu, sakyɔ damante ku bila ba sare Yesu ase. Nu ba maa man su agyito aku ba gyii mu, Yesu tu mu abɔlapu mu ba mu ase nu ɔ towe ye, ² “Asa numu asɛn ɪ su mɛ kɔwɛɛ, lu fɛɛ ndaga nke nsa ndee ba maa bu mɛ ase, nu ba man su agyito aku ba gyii. ³ Nu n kan towe bamu ye ba bwii kpewu mu, bee biti ba naa kirin-kirin ɔkpa to, lu fɛɛ bamu aku ba lu kata-kata.”

⁴ Nu abɔlapu mu ba taase Yesu ye, “Fɛn nu an biti a nye agyito kiperi kunumu su sa asa damante numu?”

⁵ Nu Yesu taase bamu ye, “Bodobodo afɛne nu fan su?”

Nu ba lɛɛ kɔnɔ ye, “Asuno nu an su.”

⁶ Nu Yesu yege nu asa mu ba kyɔn kyɛna kase. Nu ɔ taa bodobodo asuno mu, nu ɔ fwaala lbwaare nu ɔ kpɛɛ-kpɛɛ umu to taa sa mu abɔlapu mu ye ba barige to sa asa mu ba gyii, nu ba barige to sa bamu.

⁷ Nu Yesu bila taa ɪku gberɛɛ mu nu ba su mu, fwaala lbwaare bila sa mu abɔlapu ye ba barige umu to sa asa mu. ⁸ Nu asa mu kpini ba gyii nme. Nu mu abɔlapu mu ba tase-tase bamu agyisan mu bola alantan asuno. ⁹ Asa mu nu ba gyii kanɛn agyito maɔa mu, ba gye asa ngbin nna. Imu kamaa to, nu Yesu yege bamu, nu ba kpewu. ¹⁰ Opula maɔa to, nu Yesu maa mu abɔlapu mu ba loo ɔkuɔ to faa kyɔn Dalimanuta osuwɔle su.

Farasii abi bee biti adangana (Matiwu 16:1-4)

¹¹ Farasii abi aku ba ba Yesu ase ba gyii mu umɔɔɛ, ke ba nye wu mu kilibi. Nu ba tuɔ Yesu to ku ye ɔ waa sɔsɔ adangana aku kaapu bamu. ¹² Tuɔ nu ɔ muusi, nu ɔ taase bamu ye, “Mune su nu fane nbɔnbɔ asa fen biti adangana fen wu? N biti n towe fane kesintin ye, n mɛɛ ye n waa kanɛn adangana maɔa kaapu fane kpaɔ.” ¹³ Nu Yesu yege bamu tuɔ naa loo mu ɔkuɔ to faa kyɔn benbe.

Fan baa fan daa Farasii abi ye Herodi kikaapu su (Matiwu 16:5-12)

¹⁴ Yesu abɔlapu mu ba tan su fɛɛ ba maa man taa bodobodo kɔkyɔ, amaa bodobodo kukuli kɔluɔn ɪ bu bamu ase ɔkuɔ mu to. ¹⁵ Nu Yesu towe bamu ye, “Fan ku danburasa ke fan baa fan da fane n-yu su, lu Farasii abi ye Herodi asa bamu kɛɛ mu nu kii tin bodobodo mu.”

¹⁶ Nu mu abɔlapu ba piili bɛɛ towe abaa ye, “A maa man lɛɛ bodobodo kɔkyɔ su nu ɛɛ towe kanɛn mu abɛɛ?”

¹⁷ Yesu maa bu kuto mu nu bɛɛ towe mu, nu ɔ taase bamu ye, “Mune su nu fen towe fane kuman su bodobodo kɔkyɔ mu asɛn? Imu su, fan man puɔa bu mɛ awaasa kase? Mune ɪ waa nu fane nfeere ɪ mɛɛ taale ɪ kɪtaɔ ato bilen kanɛn? ¹⁸ Fan su ansi, fan man ku? Nu fan su asu, fan mee nu? Fen mee nyɛni asɛn nu abɛɛ? ¹⁹ Saɔa mu nu n taa bodobodo anuu barige sa asa ngbin nnuu nu ba gyii mu, alantan afɛne nu fan tase agyisan mu bola?”

Nu ba ye, “Alantan kudu anyo.”

²⁰ Nu Yesu bila taase ye, “N maa taa bodobodo asuno barige to sa asa ngbin nna nu ba gyii mu, alantan afɛne nu fan tase agyisan mu bola?”

Nu ba lɛɛ kɔnɔ ye, “Alantan asuno.”

²¹ Nu Yesu ye, “Imu kpini kamaa mu, fan man taale bu umu kase?”

Yesu kye gyaatanapɔ-nyɛn
ku Betisayida kaɔɔ tɔ

²² Nɛ Yesu maa mu abɛlapɔ mu ba kpee Betisayida kaɔɔ tɔ, nu asa aku ba taa gyaatanapɔ ku ba kule Yesu fɛɛ ɔ taa mu kɛbaa mata mu. ²³ Nɛ Yesu kɛtaa gyaatanapɔ mu kɛbaa tɔ, taa mu lu kaɔɔ mu nbwama. Nu Yesu tɔv nkyole waa mu ansi tɔ, nu ɔ taa mu abaa gyaga mu sv, nu ɔ taase mu ye, "Fɛ wu atɔ?"

²⁴ Nɛ gyaatanapɔ mu diyaa mu ansi svsv, nu ɔ ye, "N wu asa ba maa naa, nu ba du fɛɛ iyu i maa naa mu."

²⁵ Nɛ Yesu bɛla taa mu abaa gyaga ɔnyɛn mu ansi sv, nu mu ansi mu i bugi, nu mu ansi mu i nye alanfiya, u ki danbirasa. ²⁶ Nɛ Yesu tɔwe gyaatanapɔ mu ye, "Kpewu! Amaa man bɛla bwii kpee kaɔɔ mu tɔ."

Pita lɛɛ kaapɔ ɔsa
mu nu Yesu gye

(Matiwu 16:33-20; Luka 9:18-21)

²⁷ Nɛ Yesu maa mu abɛlapɔ mu ba kpee nde-bii mu nu i bu Kasariya Filipi kaɔɔ mu ase. Ba maa kpee mu, nu Yesu taase mu abɛlapɔ ye, "Anumu nu asa ba ye n gye?"

²⁸ Nɛ ba lɛɛ kɔnɔ ye, "Aku ba ye fu i gye Gyɔn okyugyepe mu, aku mɔɔ ba ye fu i gye Eligya, nu aku mɔɔ ba ye fu i gye lbwaare atɔwɛpɔ mu tɔ oku."

²⁹ Nɛ Yesu taase ye, "Nu fane mɔɔ, fan ye anumu nu n gye?" Nu Pita lɛɛ kɔnɔ ye, "Fu i gye Krisito, ɔmu nu lbwaare wɛla lɛɛ mu." ³⁰ Nɛ Yesu gya bamu ye ba man kan tɔwe oku ɔsa mu nu ɔ gye.

Yesu tɔwe mu awɔrɔfo
kuwu ye mu kelewu asɛn

(Matiwu 16:21-28; Luka 9:22-27)

³¹ Nɛ Yesu piili ɛɛ tɔwe mu abɛlapɔ mu ye, "I dagaa fɛɛ me, Daadimaadi Obii-nyɛnsa maa wu awɔrɔfo gaa, ke Gyiwu abɛlsa ye lbwaare aseepu abɛlsa ye lbwaare nbara akaapɔvɔ ba kina me. Bee biti ba mɔɔ me, ke nke nsa kamaa mu, n biti n kyinjɛ lu lewu tɔ ba." ³² Amaa Yesu maa bugi mu asɛn mu tɔ pensen kaapɔ mu abɛlapɔ mu, nu Pita tu mu lu ikaa sv ɛɛ tɔwe yii mu.

³³ Amaa Yesu, bilinjɛ ku mu abɛlapɔ mu, nu ɔ tɔwe Pita ye, "Lu me sv, fu Sitaane numɔ. Fu nfɛɛɛɛ i man lu lbwaare ase, i lu nyumisa ase nun."

³⁴ Nɛ Yesu tu sakyo mu ye mu abɛlapɔ mu nu ba ba mu ase mu, nu ɔ tɔwe bamu ye, "ɔkɔmaa mu nu ee biti fɛɛ ɔ buu me mu, i dagaa fɛɛ ɔ kina mu n-yɛ, ke ɔ sɛla mu oyɛ laasa ke ɔ buu me. ³⁵ Lu fɛɛ okɔmaa mu nu ee biti fɛɛ ɔ kun mu gbaa-gbaa mu nkpa mu, ee biti ɔ pan nkpa mu. Amaa okɔmaa mu nu ɔ pan mu nkpa lu me ye asɛn danbirasa mu sv mu, ee

biti ɔ nye mu nkpa. ³⁶ Nu fu kan nye dulinyaa tɔ kɔtɔ kɔmaa, nu fu pan fu nkpa mu, mune nu fu nye? ³⁷ Abɛɛ mune nu nyumisa i taale ɔ taa kyare mu nkpa? ³⁸ Nu oku kan waa ipeeli lu me ye me kɛkaapɔ sv, nbunbu kakyɛna numɔ tɔ abi mu nu alibi ye lbwaare kuman-sɛle ki bu bamu tɔ fale mu, kanɛn manɛ nu me, Daadimaadi Obii-nyɛnsa mu kan ba ye lbwaare bunyaa ye mu svsv nbɔɔ mu, ngbaa me ii biti i baa i sv me ipeeli sa kanɛn ɔsa manɛ."

9

¹ Nɛ Yesu bwii kyaga sv ye, "N tɔwe fane fɛɛ aku ba bu fane tɔ nfi nu ba mee ye ba wu lewu, amɔɔ ba wu lbwaare kuwura-gyii mu ki maa ba ɔlon sv."

Yesu n-yɛ ki kyɛɛɛ
(Matiwu 17:1-13; Luka 9:28-36)

² Nke nsiye kamaa tɔ mu, Yesu taa mu abɛlapɔ mu asa, Pita ye Gyemisi ye Gyɔn tii mu n-yɛ sv dii kɛbu lala ku kpee, nu ba bu tɔtɔ bamu nkɔn. Nu Yesu kayɛ-wɛle kyɛɛɛɛ bamsu ansi sv. ³ Nu mu ikaale bunsa gbaa i lonɔ fuuli parepare i nhalge sv. Oku man bu dulinyaa numɔ tɔ nu ɛɛ taale fwɛ kaale ke ki fuuli parepare kanɛn kudubi. ⁴ Opula manɛ tɔ mu, ba ba ku mu, lbwaare asa didaa anyɔ, Eligya ye Mosesi, ba lu ba, nu ba maa Yesu bɛɛ tɔwe.

⁵ Nu Pita tɔwe Yesu ye, "ɔkaapɔvɔ, i bɔrɔn gaa fɛɛ a maa bu nfi. Imu sv, yege ke a yii abu asa, fu lɛɛ kɔku, Eligya lɛɛ kɔku, Mosesi lɛɛ kɔku." ⁶ Nu kufuu ki kɛtaa Pita maa abɛlapɔ banban mu gaa, nu ba man bɛla be nyi kɔtɔ mu nu ba tɔwe.

⁷ Nu kabwaare wɛle ba bun bamu sv, nu ɔbɛle ku lu abwaare-wɛle mu tɔ tɔwe ye, "ɔnumu i gye mi-Bii-nyɛnsa mu nu n sv kebiti sa. Fan nu mu ase."

⁸ Opula manɛ tɔ, abɛlapɔ mu ba maa ku kyaabɔɔ mu, ba man bɛla wu oku bamu ase, amɔɔ Yesu nkɔn.

⁹ Ba maa kpilige kɛbu mu sv bɛɛ ba mu, nu Yesu da bamu amu tɔ ye, "Fan man tɔwe oku ye oku kɔtɔ mu nu fan wu, naa fɔv sanya mu nu me, Daadimaadi Obii-nyɛnsa mu n bwii kyinjɛ lu lewu tɔ mu." ¹⁰ Nu ba nu sa mu, amaa bamu wɛle-wɛle u taase abaa ye, "Kikyinjɛ lu lewu tɔ numɔ kase kaapɔ nene?"

¹¹ Nu ba taase Yesu ye, "Mune sv nu nbara akaapɔvɔ mu bɛɛ tɔwe ye i dagaa lbwaare ɔtɔwɛpɔ Eligya maa gyankpaa ba pɔvɔ?"

¹² Nu Yesu lɛɛ kɔnɔ ye, "I gye kesintin fɛɛ Eligya ii biti ɔ gyankpaa ba, ke ɔ ba lonɔ kɔtɔ kɔmaa kɛnumu. Amaa mune sv nu ba kyɔrɔɔ waa Asunkyan yɛlɛsa mu tɔ ye me, Daadimaadi Obii-nyɛnsa mu n biti n wu awɔrɔfo gaa ke asa ba kina me? ¹³ N

towe fane ye Eligya tee bwii ba, nu koto mu nu asa bee biti mu, ba tee taa waa mu fee kanan mu nu ba wola kyuroo waa Asinkyany yilasa mu to lu mu su mu."

Yesu kye kebii kyuisa-bi mu nu o su nbwu libi

(Matiwu 17:14-21; Luka 9:37-43)

14 Ba maa kpilge kibii mu su bee ba abulapu asansa mu ase mu, ba wu sakyɔ damante ku maa yile kyaaboo bamu, yege ba maa nbara akaapuru mu bee gyii umooɛ. 15 Asa mu ba maa wu Yesu maa ba mu, i kyinkyin bamu, nu ba sile kpee mu ase naa fwaala mu.

16 Nu Yesu taase bamu ye, "Mune umooɛ nu fanaa bamu fen gyii mu?"

17 Nu oku lee kono lu sakyɔ mu to ye, "Okaapuru, kabwu libi ku te mi-bii su, nu o mee taale ee towe, nu n taa mu ba fu ase. 18 I dan kan kyina mu su de, i su mu i tw kase, yege mu kono to kii fuu afufu, yege ee we mu anyi to, nu ee kirin. N ba kole fu abulapu mu ye ba kusaa kanun nbwu libi manja lu mi-bii mu su, amaa ba man taale."

19 Nu Yesu towe bamu ye, "O! Fane ndaga kakyina numu to asa mu nu fan man su kikooɛ-gyii. Nene nu fen biti ye n nye kenyiita sa fane? Fan taa kebii mu bya me nfu."

20 Ba maa taa kebii mu bya mu, nu nbwu libi mu maa wu Yesu mu, opula manja to nu i taa kebii mu tw kase fee kigbingbin. O de ee gbiliti yege mu kono to kii fuu afufu.

21 Nu Yesu taase kebii mu mu-se ye, "Kanan mu nu i waa mu fale mu, i tee kyeeɛɛ do?"

Nu mu-se lee kono ye, "Lu koo mu kebii to nu i waa mu kanun. 22 I taale i taa mu i tw fulon ye nkyu to ii biti i moo mu. Imu su, nu fu taale waa koto ku mu, wu ane kooɛ ke fu molige ane."

23 Nu Yesu taase mu-se ye, "Fu ye nu n biti n taale mu? Nu kase fee okumaa mu nu o kooɛ lbwaare gyii mu, koto kumaa kii biti ki waa sa mu."

24 Kebii mu mu-se taa kensi payi kole Yesu ye, "N kooɛ lbwaare gyii, amaa kye me to ke n nye kikooɛ-gyii tii su."

25 Yesu maa wu sakyɔ mu maa nye akyo ii tii su mu, nu o punte nbwu libi mu su towe umu ye, "Fane naamuu ye akpawu nbwu libi, n ye fan kusu lu mu su nbunbu numu, ke fan man bila bwii ba mu su kakaaku."

26 Nu nbwu libi mu ba nyanje to muusi to taa kebii mu tw olon fee kigbingbin, nu ba kusu mu su. Kebii mu de fee obuni, nu asa mu ba ye o wu. 27 Tuto nu Yesu kitaa

kebii mu kbaa to kusaa mu yile mu ayaa su.

28 Imu kamaa to, nu Yesu loo kipaara su, nu mu abulapu mu nkun ba naa taase mu ye, "Mune i waa su nu aneene a man taale kusaa nbwu libi mu lu kebii mu su?"

29 Nu Yesu lee bamu kono ye, "Sehn man bu to nu i taale gya umu ana kudubi, amoo kabwaare-kole nkun."

Yesu bila bwii towe mu kelewu asin

(Matiwu 17:22-23; Luka 9:34-45)

30 Imu kamaa nu Yesu maa mu abulapu ba lu toto bala Galile osowole su. Nu Yesu mee biti fee ba bu katn mu nu o bu. 31 Lu fee kanun sanya manja mu ee kaapu mu abulapu mu nun. Nu o towe bamu ye, "Bee biti ba lee me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu sa asa, ke ba moo me, amaa nke nsa kamaa to mu, n biti n kyinji ba nkpa to." 32 Maa towe bamu kanun mu, ba man nu umu kase, nu i su bamu kufuu fee ba taase mu umu kase.

Animu i gye olala? (Matiwu 18:1-5; Luka 9:46-48)

33 Yesu maa mu abulapu mu ba kpee Kapanum kade lala to. Ba maa bu kipaara su mu, nu Yesu taase bamu ye, "Fan maa naa okpa to fen ba mu, mune umooɛ nu fen gyii mu?" 34 Ba laato nun ba man lee kono, lu fee sanya mu nu ba naa okpa to bee kpee mu, bee gyii abaa umooɛ ye omomo i gye bamu to olala.

35 Yesu maa kyun kyina mu, nu o tu mu abulapu kudu anyo mu ba mu ase, nu o towe bamu ye, "Nu fane to oku kan ee biti fee o bilinji olala mu, o waa mu n-yu kalwe ye kyaafole sa mu toomaa ana."

36 Tuto nu Yesu taa kebii ku ba yile bamu ansi to. Nu o taa kebii mu abaa to, nu o towe bamu ye, 37 "Okumaa mu nu o kan kooɛ kebii kunumu dubi me kitu to su mu, me nu o kooɛ, nu okumaa mu nu o kan kooɛ me moo mu, man gye me nkun nu o kooɛ, amaa o kooɛ omuntu o sun me mu gbaa."

Bamu nu ba yile Yesu kamaa mu asin (Luka 9:49-50)

38 Nu Gyon towe Yesu ye, "Okaapuru, an wu onyin ku maa su fu kitu ee kusaa nbwu libi ee lu asa su, yege o man tii ane su. Imu su an gya mu ye o man bila waa kanun."

39 Nu Yesu towe bamu ye, "Fan man gya kanun osa manja. Osa kumaa mu nu ee waa asin kyinkyinsa lu me kitu to mu, umu kamaa mu o mee bila taale towe asin ku nyita me kitu. 40 Okumaa mu nu o mee nyita ane kusun mu, o tii ane su numu. 41 N towe fane kesintin ye oku kan sa fane nkyu

nuusa lu fan maa gye me lee su mu, ee biti o nye um kukoka.

Atɔ mu nu u biya alibi (Matiwu 18:6-9; Luka 17:1-2)

42 "Nu oku kan yege nu nbii mu nu ba kɔɔle me gyii fale to oku kan waa alibi mu, kanun odunwura manja, nu ba kan taa kifule-buu lala nmina kyaga mu obule to taa mu tɔv opɔ to gbaa mu, i bo. 43 Nu fu kɔbaa ki kan ku yege nu fu waa libi mu, tun kumu foyi. I bo sa fu fee fu maa taa kɔbaa diyee loo lbwaare aye, i kyɔ fee fu maa taa abaa anyo naa loo awɔrɔfo fulɔn mu nu i mee dun kpaa to. 44 Tɔto nu asunswɛe mu nu be mee wu,

nu fulɔn mu gbaa mee dun kakaaku.

45 "Nu fu kiyaa ki kan ku yege nu fu waa alibi mu, tun kumu foyi. I bo sa fu fee fu maa gye boobi nu fu loo lbwaare aye, i kyɔ fee fu maa taa ayaa anyo naa loo awɔrɔfo fulɔn to. 46 Tɔto nu asunswɛe mu nu be mee wu,

nu fulɔn mu gbaa mee dun kakaaku.

47 "Nu fu kinsi ki kan ku yege nu fu waa alibi mu, kyɔle kumu tɔv. I bo sa fu fee fu maa taa kinsi kulɔn kpee lbwaare aye, i kyɔ fee fu maa taa ansi anyo naa loo awɔrɔfo to kakpaa. 48 Tɔto nu, asunswɛe mu nu be mee wu,

nu fulɔn mu gbaa mee dun kakaaku.

49 lbwaare ii biti o taa fulɔn boole okɔmaa ke o waa kyurekyure fee kanan mu nu ba su nfole bee boole inun nu i waa kyurekyure poyi nu ba su bee waa saraga bee sa lbwaare mu.

50 "Nfole i bɔrɔn, amaa nu nfole kan foyi umu okon bire, nene nu fen bila taale waa mu ke i nye umu okon? Imu su fan yege fane awaasa i baa i bukon fee nfole, ke fan kyina ye abaa kayi yuuli to."

10

Yesu tɔwe kekili kenyiita asin (Matiwu 19:1-12; Luka 16:18)

1 Yesu maa lu tɔto mu, o kpee Gyudeya ɔsɔwɔle su, nu o faa Gyɔdan ɔbɔn mu kpee benbe. Nu sakyɔ damante ku ki ba kyaabɔɔ mu, nu o kaapu bamu abwaarestin fee kanan mu nu o wɔla ee waa mu.

2 Tɔto mu Farasii abi aku ba ba suv Yesu ɔɔvɔv sintaase to ye, "I de okpa sa onyin fe o kina mu-ka?"

3 Nu Yesu bwii taase bamu ye, "Mune nbara nu Mosesi kaapu fane?"

4 Nu ba lee kɔnɔ ye, "Mosesi sa okpa fee onyin o kyɔrɔɔ kekina ɔwɔle sa mu-ka ke o kina mu."

5 Nu Yesu tɔwe bamu ye, "Fane nkɔlo i maa bulɔn su nu Mosesi kyɔrɔɔ kanun nbara mu sa fane. 6 Naafɔv lu koo npilli

ase, ato kɔvɔv to mu, lbwaare waa bamu onyin ye okyu. 7 Imu su nu onyin ii biti o yege mu-se ye mu-nyi, ke o taa mu n-nyi mata mu-ka, 8 ke bamu asa anyo ba bilinji nyumisa kulɔn, yege ba man bila ba gye asa anyo, amaa ba gye ɔkulɔn nun. 9 Imu su, umu nu lbwaare taa waa kukulɔn mu, oku man kan barige umu to."

10 Yesu maa mu abɔlapɔ ba maa loo kɔkpaara su mu, nu mu abɔlapɔ ba lonɔ taase mu asin lu kekili mu asin su. 11 Nu Yesu tɔwe bamu ye, "Okɔmaa mu nu o kan kina mu-ka nu o naa kili okyu pɔpwe mu, o nyita kekili, nu o waa mu-ka mu alibi. 12 Kanun okpa kulɔn su nu okyu kan kina mu-kuli naa kili onyin pɔpwe mu, o nyita kekili."

Yesu waa nbii kusee (Matiwu 19:13-15; Luka 18:15-17)

13 Tɔto nu asa aku ba taa bamu nbii wuribi bee ba Yesu ase ye o taa mu kɔbaa gyaga bamu su, yege mu abɔlapɔ mu bee gya bamu nu bee biya nbii mu. 14 Yesu maa wu umu kanun mu, nu o nye agbu, nu o tɔwe bamu ye, "Fan yege nbii wuribi mu ba ba me ase, ke fan man ti bamu okpa, lu fee sɔv kɔwura-gyii mu ki gye sa asa mu nu ba du fee nbii wuribi mu nun. 15 N tɔwe fane kesintin fee okɔmaa mu nu o man kɔɔle lbwaare kɔwura-gyii mu fee kebi mu, o mee ye o nye loo kumu to." 16 Nu o kɔɔle bamu puga, taa mu abaa gyaga-gyaga bamu su nu o waa bamu kusee.

Onyin ato wuya mu (Matiwu 19:16-30; Luka 18:18-30)

17 Yesu maa dan yii okpa mu su mu, nu onyin ku sɔle ba muja mu ansi to tɔwe mu ye, "Okapɔpɔ danbirasa, mune nu i dagaa n maa waa ke n nye nkpa kakpaa?"

18 Nu Yesu taase mu ye, "Mune su nu fu tu me ɔdanbirasa? Oku man gye ɔdanbirasa, amɔv lbwaare nkun. 19 Fu nyi lbwaare nbara mu nu u tɔwe ye, 'Man mɔv nyumisa, man kan lu fu-ka abee fu-kuli kamaa, man yuuri, man tun antɔgesa, man puni fu tɔɔmaa, taa beeree sa fu-se ye fu-nyi.' "

20 Tɔto nu onyin mu lee kɔnɔ ye, "Okapɔpɔ, n wɔla n buu utumu kpini lu koo mi kibii to."

21 Nu Yesu ku onyin mu diin, mu asin i pure mu. Nu o tɔwe mu ye, "I san fu koto kulɔn, kpee naa fe fu kapatye kpini, ke fu taa afulee mu sa atiripu. Imu ii biti i yege fu nye umu kukoka, ke fu ba buu me."

22 Onyin mu maa nu kanan mu, nu o nyanje mu ansi to taa kɔkɔlo nyita kpewu, lu fee o gye ato wuya gaa nun.

23 Nu Yesu ku mu abɔlapɔ mu to kyaabɔv nu o tɔwe bamu ye, "I bulɔn

gaa sa ato wuya ana fɛɛ ba loo lbwaare kuwura-gyii mu to.”

24 Asin mu i kyinkyin abɔlapu mu. Amaa Yesu bila towe bamu ye, “Mi-bii ana, ye fan wu kanan mu nu lbwaare kuwura-gyii mu to kiloo bulɔn. 25 I buɔɔ sa nyɔɔma fɛɛ o taale loo baasa obo to bule, i kyo ato wuya o loo lbwaare kuwura-gyii mu to.”

26 Asin numu i de bamu kono gaa, bee taase abaa ye, “Anumu nu lbwaare ii biti o molige?”

27 Nu Yesu ku mu abɔlapu mu surum, nu o ye, “Nyimisa ase nu unumu i mee taale waa, man gye lbwaare ase. lbwaare ase bure koto kumaa numu u taale waa.”

28 Nu Pita towe ye, “An bwiiyaa koto kumaa yege nu an baa an buu fu?”

29 Tuto nu Yesu towe ye, “N towe fane kesintin ye oku man pu yege mu kɔkpaara ye mu-daa ana ye mu-supu ana ye mu-pɔkyu ana mu-nyi ye mu-se ye mu-bii ana ye mu ndoo ana, lu nmaa me asin danbirasa mu su, 30 nu o mee ye o bwii nye kɔkpaara ye mu-daa ana ye mu-supu ana ye mu-pɔkyu ana mu-nyi ye mu-se ye mu-bii ana ye mu ndoo ana kpini kulifa su. Ee biti o nye kekisi ndaga kakyina numu to bure, amaa ee biti o ba nye nkpa kakpaa.” 31 Nu Yesu bila towe bamu ye, “Agyankpaapu gaalaa-gaa, bee biti ba be bilinji asii-amaapu, ke asii-amaapu ba be bilinji agyankpaapu.”

Yesu bila bwii towe mu kelewu asin

(Matiwu 20:17-19; Luka 18:31-34)

32 Yesu maa mu abɔlapu ba naa bee kpee Gyerasalem nu Yesu i gyankpaa bamu bee kpee. Asin mu i kyinkyin abɔlapu mu, nu kufuu ki su asa mu nu ba buu bamu mu. Nu Yesu bila lee mu abɔlapu kudu anyo mu ikaa su, nu o towe bamu koto mu nu kii biti ki tu mu. 33 Nu Yesu towe abɔlapu mu ye, “An kpee Gyerasalem, nu bee biti ba lee me, Daadimaadi Obii-nyunsa mu sa Gyiwu asepu bulisa ye nbara akaapupu. Bee biti ba bun me lewu kopwe, ke ba taa me waa bamu nu ba man gye Gyiwu abi abaa to. 34 Kanin asa manja bee biti ba waa me yereyere, ke ba tuv nkyole bun me, ke tɔɔ me awule-bi ke ba moɔ me. Amaa nke asa kamaa mu, n biti n kyini ba nkpa to.”

Gyemisi maa Gyon kɔkole
(Matiwu 20:20-28)

35 Nu Sebedi mu-bii ana Gyemisi maa Gyon, ba ba Yesu ase ba kule mu ye, “Okapupu, an kule fu ye fu waa koto mu nu an biti a kule fu fale mu sa ane.”

36 Nu Yesu taase bamu ye, “Mune nu fen biti fɛɛ n waa sa fane?”

37 Nu ba lee kono ye, “Nu fu kan ba kyina fu kuwura-gya, fu bonyaa kuwura-gyii mu to mu, fu yege ane oku o kyina fu gyisa su, ke oku moɔ o kyina fu-bina su.”

38 Nu Yesu towe bamu ye, “Fan man nyi koto mu nu fen kule fale. Fen taale gyii awurɔfo mu nu n biti n gyii fale, nu kekyugyee mu nu bee biti ba gye me mu, fen taale gye kanin kekyugyee manja?”

39 Nu ba kyula ye, “An taale.” Nu Yesu towe bamu ye, “Fen biti fan gyii awurɔfo mu nu n biti n gyii fale, ke fan gye me kekyugyee mu nu n gye me. 40 Amaa omu nu o kyina me gyisa su abee me bina su bure, man gye me ii biti n sa. lbwaare ii biti o taa sa bamu nu o lonjo yla mu.”

41 Yesu abɔlapu kudu mu nu ba san mu, ba maa nu asin mu, ba nye agbu waa Gyemisi maa Gyon. 42 Tuto nu Yesu tu bamu kpini sare mu ase nu o towe bamu ye, “Fɛɛ kanan mu nu fan nyi mu, bamu nu ba man gye Gyiwu abi bamu agyankpaapu mu, bee kaapu bamu olon asa su, nu bamu abɔlapu gbaa bee kaapu olon asa su. 43 Amaa fane bure, fan man waa kanin. Omu nu ee biti fɛɛ o waa nyimisa kpare mu, o bilinji kyaafole sa mu toomaa ana. 44 Nu omu nu ee biti o waa ogyankpaapu mu, i dagaa maa waa fɛɛ kɔnye sa okumaa numu. 45 Halu me, Daadimaadi Obii-nyunsa gbaa n man ba ye asa ba sun me nun. N ba n ba sun asa nun, ke n taa me nkpa kee, ke i ka asa gaalaagaa alibi koku.”

Yesu Kye Gyaatanapu Batimiyo
(Matiwu 20:29-34; Luka 18:35-43)

46 Nu Yesu maa mu abɔlapu ba kpee Gyeriko kade to. Maa mu abɔlapu ye kubu damante ba maa lu kade mu to mu, ba wu gyaatanapu ku nu bee tu mu ye Batimayu, (tu kase i gye Timayu mu-bii) maa te okpa kaa ee kule. 47 Gyaatanapu mu maa nu fɛɛ Yesu Kanasareti-nyun mu i kyun mu, nu o kuusi tu mu ye, “Yesu, Dawidi kanaana-bii, wu me koweɛ.”

48 Maa kuusi kenken su mu, asa ba pɔnte mu su ye o bun mu kono su, yege ee lonjo ee kuusi kenken ee towe ye, “Dawidi kanaana-bii, wu me koweɛ!”

49 Nu Yesu yile, nu o towe ye, “Fan tu mu sa me.” Nu ba tu mu towe ye, “Yege fu kɔkolo ki yuuli fu, Yesu ye fu ba.” 50 Nu o kusɔ fugi yii mu ayaa su nmanyan mu kɔtaa tuv ikaa su nu o kpee Yesu ase.

51 Nu Yesu taase mu ye, “Mune nu fii biti ye n waa sa fu?” Nu o lee kono ye, “Okapupu, n biti n baa n ku nun.” 52 Nu Yesu towe mu ye, “Nate! Fu kɔkole-gyii ki yege nu fu nye alanfiya.” Opula manja to

nu mu ansi mu a bugi, nu o buu Yesu kpee okpa to.

11

*Yesu dii kuruma loo
Gyerusalem kade to
(Matiwu 21:1-11; Luka 19:28-40; Gyɔn 12:12-19)*

¹ Yesu maa mu abulapu ba maa tiri Gyerusalem, nu ba ba fuɔ Olifu kibɔ mu nu ki maa Betifage maa Betani mu, Yesu sun mu abulapu anyɔ, ² nu ɔ towe bamu ye, "Fan kpee kade-bi mu nu ki bu fane ansi to, fan maa dan fen fuɔ mu, fen biti fan wu kekuruma-bi mu nu ba man pu dii mu maa kyaa, ke fan sanje mu biya me nfu. ³ Nu oku kan taase fane kuto mu su nu fan sanje mu mu, fan towe odunwura manja ye, 'ɔnyirpe mu ii biti mu, amaa ee biti o bwiyyaa mu ba nbunbu numu.' "

⁴ Kesintin, nu ba naa wu kekuruma-bi mu maa kyaa kigbenbi su kɔkpaara koku kebunɔ. Ba maa sanje mu mu, ⁵ nu asa mu nu ba yile tutu mu ba taase bamu ye, "Mune su nu fen sanje kekuruma-bi mu?" ⁶ Nu ba lee konɔ kanan mu nu Yesu dan towe mu, nu asa mu ba yege ba taa nate. ⁷ Ba taa kekuruma-bi mu biya Yesu, taa bamu ataa gyaga kuruma mu su, nu Yesu dii kyina su. ⁸ Asa gaalaagaa ba taa bamu ataa tutubu okpa to, nu asansa moɔ ba njele afateɛ wurige okpa mu to. ⁹ Asa mu nu ba gyankpaa ye bamu nu ba buu kamaa mu kpini bee kuusi ye, "Hosana!

Kusee i gye sa omu nu ɔ naa ɔnyirpe kitu to ee ba mu!

¹⁰ Kusee i gye sa ane-Se Owura Dawidi kuwura-gyii mu nu ki ba mu!

Hosana i gye sa ane-Se lbwaare mu nu ɔ bu susu mu!"

¹¹ Yesu maa fuɔ Gyerusalem mu, ɔ naa loo kabwaare-sunkpa aye, nu ɔ ku kuto kumaa kyaaboo. Amaa kpali fee kyowe maa tee lwe su mu, nu ɔ lu taa mu abulapu kudu anyɔ mu kpee Betani.

*Yesu towe nno waa figi oyu
(Matiwu 21:18-19)*

¹² Lukaake, ba maa lu Betani bee ba mu, akon a kitaa Yesu. ¹³ Maa ku kata-kata mu, o wu figi oyu maa poroge ki yile, nu o kpee kumu ase naa ku fee i soyi abii, amaa afateɛ nkun nun, kpali fee umu sanja soyisa man pu fuɔ. ¹⁴ Nu Yesu towe figi oyu mu ye, "Oku man bila ye o gyii fu abii mu kakaaku!" Mu abulapu mu ba nu kanan mu nu ɔ towe oyu mu.

*Yesu kpee Kabwaare-sunkpa aye
(Matiwu 21:12-17; Luka 19:45-48; Gyɔn 2:13-22)*

¹⁵ Ba maa fuɔ Gyerusalem mu, Yesu kpee kabwaare-sunkpa aye obu mu to naa, nu o piili ee gya ato afepu ye asooɔɔ. Nu o biliɔjaa-biliɔjaa afulee akyaripu iteeburu ye awura-loɔo afepu ngya taja-taja. ¹⁶ Nu o tii okpa fee oku ɔ man bila taa kuto ku bola kabwaare-sunkpa aye mu opula. ¹⁷ Nu ɔ lan kaapu bamu ye, "Ba kyuroɔ waa Asunkyan ylasa mu to ye, 'Bee biti ba tu me kakpaara ye kabwaare kolekpa sa dulinyaa to asa kpini.'

Amaa fan taa kumu biliɔjaa bamu nu bee yuuri olon su obaalakpa."

¹⁸ Aseepu bilisa ye nbara akaapupu ba nu kanun asin mu, nu ba piili bee biti okpa mu nu ba taa moɔ mu, lu fee mu kkaapu ki kyinkyin asa damante mu kpini, nu unumu i yege nu ba sile mu. ¹⁹ Kalaatpweɛ ase nu Yesu maa mu abulapu mu ba lu kade lala mu to.

*Figi oyu mu asin
(Matiwu 21:20-22)*

²⁰ Lukaake nyenyenu fuɔ ba maa naa okpa to mu, ba wu figi oyu mu ki maa wu naa fuɔ kumu kase. ²¹ Nu Pita nyinji kuto mu nu ki waa, nu ɔ towe Yesu ye, "Okaapupu, ku figi oyu mu nu fu towe nno mu, ki maa wu!"

²² Nu Yesu lee mu konɔ ye, "Koolɛ lbwaare gyii. ²³ N towe fane kesintin ye, okumaa mu nu ɔ towe kibɔ kinumu ye, 'Taa fu n-yu naa tuɔ opɔ to,' nu ɔ mee waa sika-sika mu kokolo to, nu ɔ koolɛ gyii fee kuto mu nu ɔ towe fale kii biti ki waa mu, ii biti i waa kanun nun sa mu. ²⁴ Imu su n towe fane ye, nu fan kan kole kuto kumaa fane kabwaare-kule to mu, fan koolɛ gyii fee fan tee nye kumu, nu fen biti fan nye kumu. ²⁵ Nu fu kan yile fu kole kabwaare-kule mu, taa alibi kumaa mu nu oku kan waa fu mu keɛ mu, ke fu-Se lbwaare mu nu ɔ bu susu mu gbaa ɔ taa fu lee keɛ fu.* ²⁶ Nu fan kan fan man taa fane toomaa ana alibi keɛ bamu mu, fane-Se mu nu ɔ bu susu mu gbaa mee ye ɔ taa fane lee keɛ fane."

*Yesu olon asin
(Matiwu 21:23-27; Luka 20:1-8)*

²⁷ Nu ba bila bwii naa fuɔ Gyerusalem. Tutu mu, Yesu maa naa kabwaare-sunkpa aye mu to mu, lbwaare aseepu bilisa, ye nbara akaapupu, ye abilisa ba ba mu ase. ²⁸ Nu ba taase mu ye, "Mune olon nu fu su fu waa unumu kpini? Anumu i sa fu kanun olon manja?"

* 11:25 11:25 i dagaa fee a taa alibi kpini keɛ ane toomaa ana.

29 Nu Yesu lee bamu kono ye, "N biti n taase fane asin, nu fan kan lee kono kyeekyee sa me bure, n biti n towe fane olun kolun mu nu n su n waa unumu kpini. 30 Gyon kekyugyee mu, i lu lbwaare ase abee nyumisa ase?"

31 Nu ba yii kase bee gyii abaa umoore ye, "Nu an kan lee kono ye, 'lbwaare ase mu' ee biti o taase ane ye, 'Mune i waa su nu a man koole Gyon gyii?' 32 Amaa nu an kan towe ye, 'I lu nyumisa ase moo mu.' " (Ba sile asa mu, kpali fee okumaa numu koole gyii fee Gyon kyina o gye lbwaare otowepu nu.)

33 Imu su ba sii lee Yesu kono nun ye, "A man nyl."

Nu Yesu towe bamu ye, "Kanun bure, ngbaa me, n mee ye n towe fane olun kolun mu nu n su n waa unumu kpini."

12

Kinjasan lu paa

agyipu ku su

(Matiwu 21:33-46; Luka 20:9-19)

1 Yesu bo bamu kinjasan ye, "Onyin ku kyina doo wayin kudoo ku. Nu o poyi kibandiyee kyaaboo kumu, nu o kuu wayin onyiyekpa obo kudoo mu to, nu o poyi opula bonswisa mu nu akusupu bee dii bee ku kudoo mu su. Nu o taa mu kadoo manja waa paa agyipu ku abaa to, nu o kpee okpa. 2 Kitinje sanja maa fuv mu, nu o sun mu kyaafole ku paa agyipu mu ase, ke o naa koole imu nu i gye mu lee mu baya mu. 3 Amaa paa agyipu mu ba kitaa mu kyaafole mu, dayi mu bwiiyaa mu abaakpan. 4 Nu kadoo wuya mu bwii sun oku, nu paa agyipu mu ba dayi mu paate mu kumu gylla mu ipeeli. 5 Kadoo wuya mu bila sun oku, nu paa agyipu mu ba dayi mu moo. O bila sun gaalaagaa, nu ba dayi aku, nu ba moo aku moo.

6 "Okulun mu nu o dan san ke o sun mu i gye mu-bii mu nu o su ke kebiti sa. Laalaalwe mu o sun mu nu towe ye, 'O maa gye mi-bii gbaa-gbaa fale bure, bee biti ba taa beere sa mu.'

7 "Amaa paa agyipu mu ba towe abaa nun ye, 'Onumu i gye kapatyee ogyipu mu. Fan ba ke a moo mu, ke kapatyee mu ki biliji ane lee!' 8 Imu su ba kitaa mu-bii mu, nu ba moo, lee mu lu kadoo mu to."

9 Nu Yesu taase bamu ye, "Inumu fale kudubi mu, mune nu kadoo wuya mu ii biti o waa?" Nu ba ye, "Ee biti o ba moo paa agyipu mu kpini, ke o taa kadoo mu waa paa agyipu pupwe abaa to." 10 Nu Yesu ye, "Fan man pita kale Asinkyany yilasa mu? Asun mu i gye ye,

'Kibuu mu nu apoyupu ba kina mu, kumu i ba biliji kibontonbulonto

kubuu kpare mu nu ki su obu mu to.

11 Onyirupe i waa unumu, nu i kyinkyin ane.' "

12 Gyiwu abulisa mu ba paa Yesu kikita, kpali fee ba bu ye bamu nu Yesu bo kanun kinjasan manja. Amaa ba sile sakyoo mu, umu su ba yege mu, nu o kyun.

Lenpoo kika asin

(Matiwu 22:15-22; Luka 20:20-26)

13 Farasii abi ye owura Herodi asa aku ba ba Yesu ase ba suu mu oduu lu mu asin towesa su. 14 Ba ba mu ase ba towe mu ye, "Okapupu, an nyi fu maa gye kesintin ogyipu, nu fu mee towe lu nfeere mu nu asa bee fe, nu fu mee ku nyumisa kukpare su, amaa fu kaapu asa lbwaare asun bola kesintin okpa su. An biti a nu lu fu ase ye, i de okpa fee a ka lenpoo sa Roma abi Owura lala Kasaro? 15 I dagaa fee a ka abee a man ka?" Amaa Yesu wola o nyi ba maa gye kebunbun ansi wuya ana nu o taase bamu ye, "Mune i waa su nu fan suu me oduu? Fan sa me kefulee nderebi ke n ku." 16 Ba maa sa mu kefulee nu o ku mu, o taase bamu ye, "Anumu foto ye kitu i gyan kefulee mu su fale?" Nu ba ye, "Owura lala Kasaro lee." 17 Imu su nu Yesu ye, "To! Kuto mu nu ki gye Kasaro lee mu, fan ka sa mu, nu kuto mu nu ki gye lbwaare moo lee mu, fan taa sa mu."

Nu Yesu asin a waa bamu kananku.

Kekili ye kekyiji

lu lewu to asin

(Matiwu 22:23-33; Luka 20:27-40)

18 Tuto nu Sadusi abi mu nu ba ye kelewu kyini man bu to mu, ba ba Yesu ase ba towe mu ye, 19 "Okapupu, Mosesi kyuroo nbara unumu sa ane ye, nu onyin kan wu yege mu-ka, nu maa mu ba man kuvge nbii mu, mu-supu i taale taa okulapu-kyu manja kili ke ba kuvge nbii sa olewupu mu. 20 Onyin ku maa mu-supu ana asuno i kyina ba bu to. Nu o daa mu kili okyu, nu o wu, yege maa mu-ka mu ba man kuvge. 21 Osupu mu nu o gyan su taa okulapu-kyu manja kili, nu ngbaa mu wu, yege maa okyu mu ba man kuvge. Osapuu maa bila taa mu, kukulun manja nu. 22 Bamu asuno manja kpini ba kili okyu mu gyan yege bamu oku maa okyu mu ba man kuvge. Laalaalwe mu, nu okyu mu gbaa wu. 23 Nbuunbu unumu, bamu asuno kpini ba maa kili mu fale, nu kelewu kyini kake mu, bamu to omo mu-ka ii biti i baa i gye okyu mu?"

24 Nu Yesu lee bamu kono ye, "Man gye fan maa man nyi abwaaresin abee lbwaare olun mu su nu fan foyi fale?"

25 Imu kase i gye fee kelewu kyini sanja mu, asa ba man bila ye ba kili, bee biti ba biliji fee susu nboo mu nu. 26 Nbuunbu, lu

bamu nu bee biti ba kyiŋi lu lewu to mu, fan man pu kale Mosesi owule to lu kanan mu nu o wu folon maa dee apɔnfa mu, nu lbwaare towe mu ye, 'Me i gye Abraham lbwaare, Isaki maa Gyekobu lbwaare mu!' 27 O gye asa kusa lbwaare nun, man gye alewupu lee. Fan foyi kesintin so!"

Nbara mu to kilala
(Matiwu 22:34-40; Luka 10:25-28)

28 Nbara akaapɔpu ku bu toto nu o nu unɔɔɔɔ mu nu bee gyii. O wu fee Yesu lee Sadusi abi mu kɔno danbirasa. Imu so o ba mu ase ba taase mu ye, "Nbara mu kpini to mu, kumɔɔ ki gye kɔkpare?"

29 Nu Yesu lee kɔno ye, "Nbara mu to kɔkpare mu i gye kinumu mu nu ku towe ye, Oo! Israyi nu! Onyiripe ane lbwaare mu, Onyiripe i gye okolon nun. 30 Taa fu kokolo ye fu kala ye fu nfeere ye fu olon kpini nye kebiti sa fu-Nyiripe lbwaare. 31 Kinyosapu mu i gye ye, 'Biti fu birisa fee fu n-yu!'" Nbara ku n man bila o bu to nu i kyo unumu."

32 Nu nbara akaapɔpu mu towe Yesu ye, "Fu waa ato gaa, Okaapɔpu! I gye kesintin fee kanan mu nu fu towe ye, Onyiripe mu nkɔn i gye lbwaare, nu lbwaare ku man bila o bu to. 33 Nu oko kan o taa mu kokolo ye mu nfeere ye mu olon nye kebiti sa lbwaare, nu o biti mu-birisa fee mu n-yu mu, i burɔn i kyo fee o maa waa saraga ye kakee sa lbwaare."

34 Yesu maa wu fee onyin mu lee kɔno kanyaasin to mu, nu o towe mu ye, "Fu man bu kata ye susu lbwaare kuwura-gyii mu." Inumu kamaa mu, oko man bila nye kokolo taase Yesu asin ku.

Omɔlɔgepu mu asin
(Matiwu 22:41-46; Luka 20:41-44)

35 Yesu maa kaapu kabwaare-sunkpa aye mu to mu, nu o taase ye, "Nene so nu nbara akaapɔpu mu bee towe ye Krisito mu ii biti o lu Dawidi kanaana to? 36 Kayaayu Kyurekyure mu yege nu Dawidi towe ye,

'Onyiripe mu i towe me-Nyiripe ye, Kyina me gyisa so nnaa fuu sanya mu nu n biti n taa fu dɔn ana kpini waa fu ayaa kase!'

37 Dawidi gbaa-gbaa i tu mu 'Onyiripe.' Imu so, nene so nu Krisito mu ii biti o lu Dawidi kanaana to?"

Nu sakyɔ damante mu kpini ba nu Yesu ase ye kinsigyi.

Yesu da mu abupu amu
to lu nbara akaapɔpu so
(Matiwu 23:1-36; Luka 20:45-47)

38 Yesu maa san ee kaapu bamu mu, o towe ye, "Fan baa fan da nbara akaapɔpu mu nu ba bun bamu ɔbalumasɔ ba nnaa bee biti afwaala ye beereɛ agya to mu so, 39 yege bee ku bee lee ɔkyɔnakpa kpare kabwaare-kule ɔgyanekpa ye kensi-gyii ipula mu. 40 Bee naa bee puni okulapu-kyu bee gyii bamu ato, yege bee yile asa to bee kule kabwaare-kule bunswisa. Bee biti ba nye kusɔ bɔte gaa i kyo asa kpini!"

Okulapu-kyu saraga
(Luka 21:1-4)

41 Kabwaare-sunkpa aye mu, Yesu kyina yege mu ansi u ku afulee kidakaa katne, nu ee ku asa ba maa so afulee bee waa to. Afulee wuya ana gaalaagaa ba waa afulee gaa. 42 Toto nu okulapu-kyu tiripu ku taa nderebi anyo ba waa to.

43 Nu o tu mu abulapu ba sare towe bamu ye, "N towe fane kesintin fee, okulapu-kyu tiripu numu waa afulee kidakaa mu to o kyo asa mu kpini, 44 lu fee bamu nu ba waa gaa-gaa mu, ba gyii san ɔku yila bamu ibu to nun, amaa okulapu-kyu tiripu numu bire, mu afulee kpini mu nu o dan o so mu obu to mu kpini-kpini nu o taa ba waa to fale."

13

Yesu towe Kabwaare-sunkpa aye
kiboyi mu asin yila
(Matiwu 24:1-2; Luka 21:5-6)

1 Yesu maa dan ee lu Kabwaare-sunkpa aye mu, nu mu obulapu ku towe mu ye, "Okaapɔpu! Ku abuu danbirasa ye ibu burɔnsa mu nu ba pɔyi fale."

2 Nu Yesu lee mu kɔno ye, "Ye fu wu ibu kpare-kpare man? Kibuu kolon gbaa ku mee ye ki sii ku gyan kuko so ye be mee nin kumu tuo."

Yesu towe mu abulapu ye bee biti
ba gyii awurɔfo gaalaagaa
(Matiwu 24:3-14; Luka 21:7-19)

3 Yesu maa te Olifu kibuu-bi mu so yege mu ansi u ku Kabwaare-sunkpa aye mu, Pita ye Gyemisi ye Gyon ye Andiruwu ba ba mu ase. 4 Nu ba taase mu ye, "Sanya mɔɔ nu unumu ii biti i ba? Mune sunkaala ii biti i waa kaapu sanya mu nu unumu ii biti i ba?"

5 Nu Yesu piili ee towe bamu ye, "Fan baa fan da so, ke fan man yege oko o pina fane.

6 Asa gaalaagaa bee biti ba ba me kitu to ba towe ye, 'Me, i gye Krisito mu!' ke ba pina asa gaalaagaa. 7 Nu fan kan nu anaa so ye anaa asin mu, fan man yege fane nkolo i nmaa fane. I dagaa unumu i maa ba kanun, amaa i mee kaapu fee laalaalawe mu tee tiri to nun. 8 Osuwɔle ii biti o ko ye osuwɔle,

* 12:31 12:31 Asin numu i lu Lewetiku 19:18 owule to.

ke kuwura-gyii ɔ ko ye kuwura-gyii. Kase kii biti ki gyinyen katn kumaa numɔ, ke akun a tye. Kanun asun numɔ kpini i du nun fee okyu kedunjidi gyankpaasa.

9 "Fan baa fan da sv. Bee biti ba kitaafane kpee asun ogyikpa, ke ba dayi fane kabwaare-kule ogyanjekpa. Lu me sv bee biti ba tu fane alonpu ye awura ansi to, ke fan nye okpa towe bamu me asun danbirasa mu. 10 Amaa poyi ke laalaalɔwe ɔ ba mu, i dagaa fee ba towe asun danbirasa mu sa asa yiri kumaa numɔ. 11 Nu ba kan kitaafane kpee asun ogyikpa mu, fan man yege i toɔɔɔ fane lu koto mu nu fen biti fan naa towe mu sv. Saɗa mu kan fɔv mu, fan towe koto kumaa mu nu lbwaare taa waa fane nno to mu. Lu fee man gye fane u towe, amaa Kayaayu Kyurekyure mu u towe.

12 "Osupu ii biti ɔ ba lee oɔaa sa ke ba moɔ mu, ke ose gbaa ɔ lee mu-bii sa. Nu nbii bee biti ba kusɔ yile bamu akuvgepu so ke ba yege ba moɔ bamu.

13 "Okumaa numɔ ii biti ɔ kisi fane lu me sv. Amaa okumaa mu nu ɔ kitaafane to kenken naa fɔv laalaalɔwe mu, ii biti ɔ nye kamolige mu.

Ɔdaatapu Libi-libi mu (Matiwu 24:15-18; Luka 21:20-24)

14 "Kanun saɗa maɗa mu, nu fan kan wu oɔdaatapu libi-libi mu maa yile katn mu nu i gye ikisii ye kisikpa sa lbwaare fee maa yile tɔto mu, (osa kumaa mu nu ɔ kan kale asun numɔ mu, ɔ nu kase ye ɔdan) saɗa maɗa mu, bamu nu ba bu Gyudeya mu, ba sile kpee abu to. 15 Osa mu nu ɔ bu obu to mu, ɔ man bila bwii loo obu to ɔ naa taa mu ato ke ɔ sile. 16 Nu okumaa mu nu ɔ bu ndoo to mu, ɔ man bila bwii mu kikpaara sv naa taa mu ato bunsu. 17 Kanun nke maɗa to mu, i mee ye i baa i burɔn sa akyu to wuya ana, ye akyu atalapu mu nu ba sv nbii wuribi abaa to mu! 18 Imu sv fan kule kabwaare-kule ke kanun asun numɔ a man ba kikyɛ saɗa. 19 Kanun saɗa maɗa ii biti i baa i libi i kyo awɔɔɔfo mu nu dulinyaa wula wu lu koo saɗa mu nu lbwaare tɔv dulinyaa ba fɔv ndaga saɗa numɔ ii sv ii kpee. 20 Amaa nu Onyurpe mu man dɔn kooge kanun awɔɔɔfo nke mu sv nun, naafɔɔ oku mee ye ɔ nye kamolige. Amaa lu mu asa mu nu ɔ lee mu sv mu, nu ɔ kooge kanun nke maɗa sv. 21 Kanun saɗa maa mu, nu oku kan towe fane ye, 'Fan ku! Krisito mu ndee!' abee 'Fan ku! Mu i bu fale mu!' fan man koolɛ mu gyii. 22 Lu fee antjesa Krisito ana ye antjesa atowepu bee biti ba ba. Bee biti ba ba waa asun kyinkyinsa ye adangana pɔna asa. Naafɔɔ nu i nye waa nun, bee pɔna asa mu nu lbwaare lee mu. 23 Imu sv fan baa fan da

sv, lu fee n wula towe fane koto kumaa poyi kanun nke maɗa i fɔv.

Daadimaadi Obii-nyinsa mu kɔba (Matiwu 24:29-31; Luka 21:25-28)

24 "Kanun awɔɔɔfo nke maɗa kumaa mu, 'kyowe man bila ye ɔ lu,

obwaayi gbaa man bila ye ɔ fuuli.

25 Akyikpebi gbaa ii biti i tye lu susɔ ba kase,

nu susɔ olon ato kpini ii biti i gyinyen.'

26 "Ke asa kpini ba wu me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu n maa lu abwaare-wole to n ba ye olon ye beere sv. 27 Ke n sun susɔ nbɔɔ dulinyaa to katn kumaa, kyowe klu ye kyowe kutye, adii ye akpluge, ke ba nate koola lbwaare asa mu nu ɔ lee lu dulinyaa to kpini.

Iyu kipɔɔge sinkaala (Matiwu 24:32-35; Luka 21:29-33)

28 "Fan yege iyu afatee kipɔɔge i waa asun baalasa sa fane. Lu fee fan kan wu iyu i maa pɔɔge mu, fan bu fee kikyɛ ki tee tiri to. 29 Kanun maɗa nu fan kan wu fee asun mu nu n towe fane fale kpini i kan i waa mu, fan baa fan nyi fee me, Daadimaadi Obii-nyinsa kibwii ba mu ki tiri to, nu i du fee ɔ yile kebunɔ. 30 N towe fane kesintin fee ato numɔ kpini ii biti i waa poyi, ke asa mu nu ba san ba te nkpa to fale kpini ba wu. 31 Susɔ ye kase kpini ii biti ɔ kyon, amaa me atowesa bure i mee ye i kyon kakaaku.

I tiri fee nyimisa ɔ baa ɔ da sv (Matiwu 24:36-44)

32 "Oku man bu to ɔ nyi kanun kake abee saɗa. Susɔ nbɔɔ ye me, Obii mu gbaa a mee nyi, amoo ɔse mu nkun i nyi. 33 Fan ku danburasa yege fan da sv, lu fee fen mee nyi saɗa mu nu n biti n ba. 34 Ii biti i waa nun fee nyimisa maa kpee okpa kata, ke ɔ taa koto kumaa waa mu ayaafɔle abaa to, nu ɔ sa okumaa numɔ mu kusun sunsa. Nu ɔ towe kebunɔ okuɔɔpu ye ɔ baa ɔ da sv.

35 "Imu sv fan baa fan da sv, kpah fee fen mee nyi saɗa mu nu me, fane kikpaara wuya mu n biti n ba. N taale n ba fee kalaatpwe abee kiyiridi nsana abee kibwayike abee nyenyenu. 36 Nu n kan ba purigi fane mu, n man ba tu fane fan maa de nsure. 37 Asun mu nu n towe fane fale, n towe n sa okumaa numɔ ye, 'Ba fu da sv!' "

14

Asa kv ba biti okpa ke ba kitaafane Yesu moɔ

(Matiwu 26:1-5; Luka 22:1-2; Gyon 11:45-53)

1 I maa san nke nyo ke Gyiwu abi bee gyii bamo kanyaŋe nbuno ye bodobodo mu nu ki man su kife tinsa mu, nu lbwaare asepu bilisa ye lbwaare nbara akaapupu bee biti okpa mu nu ba baala taa kutaa Yesu ke ba mwo mu. 2 Nu bee ye, "Fan man yege a waa kanin sanya numu to, akuto aku bee biti bee waa ulawu."

Okyu kv kyeege tuulaale worige Yesu sv

(Matiwu 26:6-13; Gyon 12:1-8)

3 Yesu maa bu Betani mu, nu o kpee Simon mu nu o gye bootipu mu kikaara su. Maa te tuto ee gyii mu, nu okyu kv naa taa tuulaale porontowa to ba mu ase. Kanin tuulaale mana su ogyalin nun gaa, lu fee nadi nu ba taa waa umu. Nu okyu mu tigi porontowa mu kyeege tuulaale mu kpini worige Yesu kumu to.

4 Nu asa mu nu ba bu tuto mu aku ba nye agbu bee taase abaa ye, "Saamu maa dan taa tuulaale numu kyeege worige kyan fale, mine kyaare nu i su? 5 Naafwo nu ba taa tuulaale numu fe nun, i waa fee nyumisa kesu laalaamu kukoka, ke baa taa afulee mu sa atiripu." Nu ba nye agbu bee puu okyu mu.

6 Amaa Yesu ye, "Fan yege okyu mu! Mine i waa su nu fen puu mu? Kuto mu nu o waa mu gye koto danbirasa sa me. 7 Atiripu mu bire, ba bu fane ase sanya kumaa. Kanin su, sanya kumaa fen taale waa bamu adanbirasa. Amaa mee me bire, n man ye n baa n bu fane ase sanya kumaa. 8 Okyu numu waa umu nu ee taale nun. O kyeege tuulaale numu worige me su, o gyankpaa ee suswa me kayi-wole sa mi kepula kake nun. 9 N towe fane numu, dulinyaa to katin kumaa mu nu bee biti ba towe asin danbirasa mu, bee biti ba towe koto mu nu o waa fale taa nyinji mu."

Gyudasi lee Yesu sa Gyiwu abihisa

(Matiwu 26:14-16; Luka 22:3-6)

10 Nu Yesu abulapu mu to oku mu nu bee ti mu ye Gyudasi Isikariyoti kpee lbwaare asepu bilisa mu ase, ke o lee Yesu sa bamu. 11 Koto mu nu o towe bamu mu, waa bamu okon gaa, nu ba ye bee biti ba sa mu afulee. Imu su Gyudasi piili ee biti okpa mu nu o bola su lee mu sa bamu.

Yesu maa mu abulapu ba gyii kanyaŋe nbuno agyito

(Matiwu 26:17-25; Luka 22:7-14; Gyon 13:21-30)

12 Kake gyankpaasa mu nu bee gyii kanyaŋe nbuno bodobodo mu nu ki man su kife tinsa, nu ba mwo kumu saraga nbulupu mu, nu Yesu abulapu ba taase mu

ye, "Fune nu fii biti a lonjo sa fu, ke fu gyii kanyaŋe nbuno agyito mu?"

13 Nu Yesu sun mu abulapu anyo, nu o towe bamu ye, "Fan kpee kade lala mu to, fen biti fan gyan kanyin kv maa su kolobi ye nkyu, fan buu mu 14 naa loo kikaara mu nu ee biti o loo mu su, ke fan taase kikaara wuya mu ye, 'Okaapupu mu ye, obu mwo to nu n maa me abulapu an biti a gyii kanyaŋe nbuno agyito mu?' 15 Kikaara wuya mu ii biti o kaapu fane obu lala kv abansuru su, mu nu o kusla lonjo yila. Tuto nun fan lonjo koto kumaa sa ane."

16 Nu mu abulapu mu ba kpee kade lala mu to naa wu koto kumaa numu, fee kanan mu nu Yesu towe bamu mu. Nu ba waa kanyaŋe nbuno agyito mu.

17 I maa fuv kalaatpwe ase mu, nu Yesu maa mu abulapu kudu anyo mu ba ba abansuru mu su. 18 Ba maa gyii mu, nu Yesu ye, "N towe fane kesintin ye, n maa fane mu nu an gyii fale, fane to oku ii biti o lee me sa."

19 Asin mu a nyita bamu nkolo to, nu ba piili bee taase Yesu kukulun-kukulun ye, "I gye me nun, abee?"

20 Nu Yesu lee kono ye, "Fane kudu anyo mu to oku, omu nu n maa mu abaa i buga ii loo lape kulun to mu, ii biti o lee me sa. 21 Me, Daadimaadi Obii-nyinsa n biti n wu fee kanan mu nu ba wula kyuroo waa Asunkyan yilasa mu to mu. Amaa omu nu ee biti o lee me sa mu, mu laaku. Naafwo ba daa ba man kwoge mu gbaa mu, i bo."

Onyiripe Kalaatpwee sv Agyito (Matiwu 26:26-30; Luka 22:14-20; 1 Korinto 11:23-25)

22 Yesu maa mu abulapu ba maa san bee gyii mu, nu Yesu taa bodobodo, nu o taa afwaala sa lbwaare, nu o kpee bodobodo mu to, taa sa mu abulapu towe bamu ye, "Fan kwole bodobodo numu gyii, umu i gye me kayi-wole mu."

23 Tuto nu Yesu taa kwopu mu, nu o taa afwaala sa mu-Se lbwaare. Nu o taa sa bamu kpini ye ba nuu.

24 Nu Yesu towe ye, "Inumu i gye me nkalan mu nu lbwaare taa yile sa katowe kyula mu, ke i kyeege worige sa asa gaalaagaa. 25 N towe fane ye n man bila ye n nuu wayin nta numu kakaaku, naa fuv kake mu nu n biti n bila nuu nta pupwe lbwaare kuwura-gyii mu to."

26 Nu ba maa bu olon yin lbwaare mu, ba lu kyon Olifu kibu mu su.

Yesu towe yila ye Pita ii biti o be kina mu

(Matiwu 26:31-35; Luka 22:31-34; Gyon 13:36-38)

27 Nii Yesu towe bamu ye, "Fane kpini fen biti fan sile yege me. Lu fee lbwaare towe Asunkyan yilasa mu to ye, 'N biti n moo nbulupu okparu mu, ke nbulupu mu ba yaase to.' "

28 Yesu kyaga su towe ye, "Amaa mi kelewu kiyini kamaa mu, n biti n gyankpaa fane kpee Galile." 29 Nii Pita lee Yesu konɔ ee, "Nii okumaa numu sile yege fu gbaa, mee me n man ye n sile yege fu!" 30 Nii Yesu towe Pita ye, "N towe fu ke fu nu ye, ndaga, pɔyi ke kyaase ɔ bun lɔi unyo mu, fii biti fu kyee lɔi isa ye fu mee nyi me." 31 Amaa Pita payi ansi ye, "Halu i gye ye n maa fu an biti a wu gbaa mu, n mee ye n towe ye n man nyi fu." Kanin manja nu abulapu abanban mu kpini ba towe.

Yesu kole kabwaare kole Gesemani (Matiwu 26:36-46; Luka 22:39-46)

32 Nii Yesu maa mu abulapu mu ba kpee katun mu nu bee tu ye Gesemani, nu ɔ towe bamu ye, "Fan kyina nfi ke n kpee naa kole kabwaare-kole." 33 Nii Yesu taa Pita ye Gyemisi ye Gyon buu mu n-yi. Tuto nu Yesu kokolo nyita mu, nu mu n-yi gbaa i yoo mu. 34 Nii Yesu towe bamu ye, "Me kokolo to i diye me lewu-lewu. Fan sii nfi yege fan da su!" 35 Maa kpee ansi to gberɛ mu, nu ɔ naa kyɔn tiye kase kole lbwaare ye, "Nii i nye waa bure, fale awɔrɔfo inumu i man tu mu." 36 Nii Yesu kole lbwaare towe ye, "Nse, koto kumaa ki man bulun fu ase. Koole kanin awɔrɔfo numu lu me su. Amaa man gye me kokolo biti, amaa fu yege fu kokolo biti ki waa."

37 Yesu maa bwii kpee mu abulapu ase mu, ɔ naa tu ba maa de nsure. Nii Yesu towe Pita ye, "Simon, fu de nin? Amoo fan mee bila taale kyina kerefi kolun yege fan man de? 38 Fan baa fan da su, fan kole kabwaare kole, ke fan man tiye kotu to ki to. Kpali fee fane n-yaayu bure ii biti i waa ku to mu nu ki burɔn, amaa fane n-yi-wole moo i pɔɔ."

39 Nii Yesu bila bwii kpee ee kole kabwaare-kole kokolon manja. 40 Maa bila bwii ba mu, o wu ba maa de, lu fee nsure u su bamu. Nii ba man bila be nyi koto mu nu ba towe.

41 Sana mu nu Yesu naa bwii ba kili sasapu mu, nu ɔ taase bamu ye, "Fan san fan de fen fute nin? Fan kii! Sana mu fu fee ba taa me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu waa alibi awapu abaa to. 42 Fan kii, omu nu ee lee me ee sa mu ndee. Fan kusu ke a kpee."

Ba kitaa Yesu (Matiwu 26:47-56; Luka 22:47-53; Gyon 18:3-12)

43 Yesu maa dan san ee towe mu, opula to nu Gyudasi, abulapu kudu anyo mu to

oko, ba fuɔ tuto ye sakyɔ damante ku. Ba su isakunde ye agulungu. lbwaare asepu bilisa ye lbwaare nbara akaapupu ye kade mu abilisa i sun bamu.

44 Nii Gyudasi mu nu ee biti ɔ lee Yesu sa mu, wola kaapu asa sunkaala ku towe bamu ye, "Omu nu n naa baari mu to mu, mu numu. Fan kitaa mu ke fan kun mu taa nate." 45 Gyudasi maa dan fuɔ Yesu ase mu, nu ɔ ye, "Okapupu!" Nii o baari mu to. 46 Tuto nu ba kitaa Yesu ba su mu to kinkin. 47 Amaa bamu nu ba yile tuto mu, oko lee mu sakunde ne lbwaare oseepu bilisa ase kinye kusu tin.

48 Nii Yesu towe bamu ye, "Amoo isakunde ye ngulungun nu fen taa ba ke fan ba kitaa me, fee n maa gye kumu to olon oyuu? 49 Kake kumaa, n maa fane nin kabwaare-sunkpa aye yege n kaapu, nkee fan man kitaa me. Amaa i dagaa inumu i waa kanin, ke asin mu nu ba kyɔrɔɔ waa Asunkyan yilasa mu to mu, i ba to." 50 Tuto nu mu abulapu mu kpini ba yege mu sile kyɔn.

51 Nii kyaafole ku mu nu o bun kikalala nkun mu o buu Yesu, nu ba paa ye ba kitaa mu. 52 Nii ɔ sile kibulunkpan yege mu kikalala mu.

Ba Kpiya Yesu Asin Ogyikpa (Matiwu 26:57-68; Luka 22:54-55, 63-71; Gyon 18:13-14, 19-24)

53 Nii ba taa Yesu kpee oseepu bilisa ase kukpaara su. Tuto nu asepu bilisa ye kade abilisa ye nbara akaapupu mu kpini ba sare. 54 Nii Pita buu Yesu kyaa-kiyaa naa loo oseepu bilisa ase kukpaara su asin ogyikpa tuto. Nii o sii kyina kabwaare-sunkpa aye akusupu mu ase ee wole fulon.

55 Nii asepu bilisa mu ye kubu-kubu abilisa mu kpini ba biti asin mu nu ba tun gyaga Yesu su, ke ba nye moo mu. Amaa ba kpine, ba man nye. 56 Nii asa gaalaagaa ba tun antjesa gyaga Yesu su, amaa bamu nno towesa i man gye kolun.

57 Nii anyin aku ba kusu yile tun antjesa gyaga Yesu su ye, 58 "An nu maa towe ye, 'N biti n boyi kabwaare-sunkpa aye mu nu asa ba pɔyi mu, ke nke nsa kamaa mu, n biti n pɔyi kirupwe mu nu man gye asa ba pɔyi kumu.' " 59 Nkee bamu gbaa-gbaa bamu nno i kwii ye abaa.

60 Nii oseepu bilisa ase mu kusu yile bamu kpini ansi to, taase Yesu ye, "Amoo fu man su konɔ fu lee lu asin mu nu ba su bee pwii fu fale?" 61 Amaa Yesu laato ɔ man bugi mu konɔ.

Nii oseepu bilisa ase mu bila bwii taase Yesu ye, "Fu i gye Krisito, Omu nu lbwaare wola lee mu? Fu i gye lbwaare mu nu ane ayenbi i gye mu lee mu Mu-Bii?"

62 Nii Yesu lee kono ye, "Me i gye mu. Nii fen biti fan wu me, Daadimaadi Obii-nyunsa n te ɔlonpo lbwaare gyisa su abwaare-wole to ee ba."

63 Nii oseepu bilisa ase mu kyate mu gbaa-gbaa ikaale, nii o ye, "Inum bure, an man bila an biti oku o ba towe ane asin pwusa ku lu mu su." 64 Nii o towe bamu ye, "Fan nu ye fane asu. O towe nbusaa asin yii lbwaare. Kanin su fan ye a waa mu nene?"

Bamu kpini ba towe ye, "O gyii kupwe, nii i dagaa maa wu." 65 Nii asa mu aku ba twi nkyole bee bun Yesu, nii ba bun mu ansi yege aku moo bee da mu, nii ba taase mu ye o bu omu nu o da mu? Nii kabwaare-sunkpa aye akusupu mu ba taa mu lu bee kpa mu itan.

Pita kyee ye o man nyi Yesu (Matiwu 26:69-75; Luka 22:56-62; Gyon 18:15-18, 25-27)

66 Pita maa dan san o bu tutu mu, nii aseepu obilisa kinye kyusa ku ba tutu. 67 Maa wu Pita maa san ee wole fulon mu, nii o ku mu surum.

Nii o taase Pita ye, "Ye ngbaa fu fu buu Yesu mu nu o gye Kanasareti-nyin mu nun?"

68 Amaa Pita kyee nii o towe ye, "N man nyi mu, nii n man nyi asin mu nu fu towe fale kase." Nii Pita lu ba lenbu.

69 Nii kinye kyusa mu bila wu Pita tutu. Nii o towe bamu nu ba yila tutu mu ye, "ɔnum gbaa tii bamu su." 70 Nii Pita bila kyee. Kamaa to mu, bamu nu ba yile tutu mu ba towe Pita ye, "Kesintin to mu, fu gye bamu to oku nun. Kpali fee ngbaa fu, fu lu Galile nun!"

71 Nii Pita piili ee towe nno ee gyaga mu n-yi su, nii o bo ntan towe ye, "ɔnyin mu nu fen towe mu asin fale gbaa, n man nyi mu."

72 Tutu nii kyaase bun kinyosapu. Nii Pita nyinji asin mu nu Yesu wola towe mu ye, "Poyi ke kyaase o bun ulu inyio mu, fii biti fu kyee ulu isa ye fu man nyi me" mu. Nii Pita tiye kusu su ee sawu.

15

Ba Biya Yesu Paleti ase (Matiwu 27:1-2, 11-14; Luka 23:1-5; Gyon 18:28-38)

1 Lukaake nyenyenuu, nii aseepu bilisa ye Gyiwu abilisa ye nbara akaapupu ye kubu-kubu abilisa mu kpini, ba gyanje nu ba taa nfeere kolon. Nii ba njina Yesu nu ba taa mu kyon naa sa Paleti mu nu o gye Roma obii, nii ee ku Israyi osuwole su mu. 2 Nii Paleti taase Yesu ye, "Fu i gye Gyiwu abi owura mu?" Nii Yesu lee kono ye, "Kanan mu nu fu towe mu, kanin

nun." 3 lbwaare aseepu bilisa ase mu moo ba pwu Yesu lu asin gaalaagaa su. 4 Imu su nu obilisa Paleti bila taase Yesu ye, "Fu mee ye fu lee kono? Nii asin damante mu nu ba pwu fu lu umu su fale fa?"

5 Nii Yesu kina kilae kono. Nii i waa Paleti kananku.

Ba bun Yesu lewu kupwe (Matiwu 27:15-26; Luka 23:13-25; Gyon 18:39-19:16)

6 Kesu kumaa, ngyanje nbuno sanya mu, obilisa Paleti i yege nu bee lee asa mu nu ba tii obu mu to okulon mu nu sakyoo mu bee biti mu sa bamu. 7 Kanin sanya manja to mu, ba tii onyin ku obu, bee tu mu ye Barabasi. O tii bamu nu ba man biti kibane nu ba ko keluu moo nyumisa mu su nun. 8 Nii asa mu ba ba Paleti ase, ba towe mu ye, o waa sa bamu fee kanan mu nu ee wola ee waa mu.

9 Nii Paleti taase bamu ye, "Fen biti fee n yege Gyiwu abi owura mu?" 10 Paleti dan o nyi kesintin fee aseepu abilisa ba taa Yesu ba sa mu lu kayi basa. 11 Amaa aseepu bilisa mu ba fun waa asa mu ye ba kole Paleti ke o yege Barabasi sa bamu, man gye Yesu.

12 Nii Paleti bila bwii taase bamu ye, "Nii mune nu fen biti fee n waa omu nu fen tu ye Gyiwu abi owura mu?"

13 Nii ba kuusi ye, "Da mu oyu laasa su moo mu."

14 Nii Paleti taase ye, "Nii mune kilibi nu o dan waa nun?" Nii ba kuusi kenken tii su ye, ba da mu oyu laasa su.

15 Paleti moo bwii ee biti o waa asa mu kokolo biti su, nu o tigi Barabasi sa bamu. Nii o yege nu ba taa tije Yesu, nu o taa mu waa bamu abaa to ye ba naa da mu mata oyu laasa su.

Anaakopu ba waa Yesu ahin-sin (Matiwu 27:27-31; Gyon 19:2-3)

16 Nii anaakopu mu ba taa Yesu naa loo ɔbilisa Paleti lenbu to. Nii ba tu bamu toomaa ana asansa. 17 Nii ba bun Yesu kiruman-kyu kitaa fee awura lee mu, nu ba taa iwii waa kuwura-woru bun mu. 18 Nii ba piili bee fwaala mu bee towe mu ye, "Gyiwu abi owura mu, nye nkpa bunsuwisa." 19 Nii ba taa oyu bee da mu kumu to, nu bee twi nkyole ba bun mu, nu ba gya muna bamu ayaa muli su sa mu fee ba maa sun owura mu. 20 Ba maa tee waa Yesu ahin-sin lwe mu, nu ba bugi bamu kiruman-kyu kitaa mu, nu ba taa Yesu gbaa-gbaa lee bun mu. Nii ba taa mu kyun ba naa da mu oyu laasa mu su.

*Ba da Yesu oyu laasa sv
(Matiwu 27:32-44; Luka 23:26-43; Gyon
19:17-27)*

²¹ Ba maa kpee mv, ba gyanja Simon mv nu c lu Siren osuwle sv, ee ba kade lala mv to. Nu anaakopv mv ba nyan mv ye c sola Yesu oyu laasa mv. Simon numv mu-bii ana i gye Alekisaanda maa Rufusi. ²² Nu ba taa Yesu kpee katn mv nu bee tu ye Goligota mv. Goligota kase i gye ye, "Kumu kawe opula." ²³ Tuto nu ba taa kife mv nu bee tu ye mure waa nta to sa Yesu ye o nuu. Amaa Yesu kina c man nuu. ²⁴ Nu ba da Yesu oyu laasa sv. Ba maa biti ba barige Yesu ikaale to mv, ba tvb nbii barige mv ikaale mv to sa bamu n-yu kanan mv nu okumaa gyii mv.

²⁵ Nyenyenufu, i waa fee kerefi akpano saja, nu ba da Yesu mata oyu laasa mv sv. ²⁶ Nu ba kyurcw asin mv nu ba taa bun Yesu kopwe mv taa da mata mu amu sv ye, "ONIMU I GYE GYIWU ABI OWURA MU." ²⁷ Kanun saja manja mv, ba da bamu nu bee yuuri olun sv anyo aku iyu laasa sv Yesu ase. Okv bv mv gyisa sv, nu okv mcw bv mv bina sv. ²⁸ Inumv i yege nu asin mv nu ba kyurcw waa Asinkyan yilasa mv to mv i ba to.* ²⁹ Okumaa mv nu ee ba ee kyon tuto gbaa bee sv asebi bee worige Yesu sv, yege bee fi-fi bamu amu bee towe ye, "To, ye fu ye fii biti fu boyi kabwaare-sunkpa aye ke fu bila bwii poyi kumu nke nsa ake mv?" ³⁰ Kanun bire kplige lu oyu laasa mv sv ke fu molige fu n-yu!"

³¹ Kanun nu aseepu bilisa ye nbara akaapvpv mv gbaa ba nmase Yesu nun. Bee towe abaa ye, "Ee molige asa amaa c mee taale molige mv n-yu." ³² Nu ba ye, "Fu nye nu fu gye Omv nu lbwaare lee ye c ba molige asa, nu fu bila fu gye Gyiwu abi owura mv de, kplige lu oyu laasa mv sv, saamu an nye kcole fu gyii." Asa anyo mv nu ba da bamu iyu laasa mv sv gbaa bee saale Yesu.

*Yesu kelewu
(Matiwu 27:45-56; Luka 23:44-49; Gyon
19:28-30)*

³³ Kyowe maa fvb amu nsana mv, nu kitenenbiri ki bun osuwle mv kpini sv naa fvb kalaatpwase ase. ³⁴ I maa fvb kerefi asa kalaatpwase ase mv, nu Yesu kuusi kenken ye, "Eli, Eli, lamaa sabatani?" Imv kase i gye ye, "Me lbwaare, me lbwaare, mune i waa nu fu yege me kanun?"

³⁵ Asa mv nu ba yile tuto mv i nu inumv, nu ba ye, "Fan nu! Ee tu lbwaare otwepv Eligya."

³⁶ Nu bamv okv sile naa taa okyee dufudufu nyo nta nyanjasa to, nu c taa nmina oyu sv kusaa naa tii Yesu kono ye o nuu. Nu c towe ye, "Fan yege a ku fee Eligya ii biti c ba kplige mv oyu laasa mv sv."

³⁷ Nu Yesu sawv kenken, nu o wu.

³⁸ Nu kitaa kunsu mv nu ki barige kabwaare-sunkpa aye oto to mv kyate to kinyo lu susu ba yii kase. ³⁹ Nu anaakopv obilisa mv nu c yile tuto mv wu kanan mv nu Yesu sawv nu o wu mv, nu c towe ye, "Kesintin, onyin numv gye lbwaare Mu-Bii nu."

⁴⁰ Akyu akv ba yile kata bee ku. Bamv to akv i gye Meari Magidalen ye Meari, Gyemisi pii ase maa Gyosefu bamv-nyi, ye Solome. ⁴¹ SaJa mv nu Yesu bv Galile mv, ba buu mv, nu ba kye mv to. Akyu gaalaa-gaa mv nu ba buu mv ba Gyerusalem mv gbaa ba yile tuto.

*Yesu kipula to
(Matiwu 27:57-61; Luka 23:50-56; Gyon
19:38-42)*

⁴² Kanun kake manja ki gye kake kulasa gyoo kake fvbtesa mv. Kyowe maa kpee c naa tye mv, ⁴³ nu Gyosefu mv nu c lu Arimatiya mv naa ba. J gye nyumisa kpare nun, nu o tii kade abilisa mv sv, nu c sv beere asa ase. Nu c gye osa mv nu ee gyoo lbwaare kuwura-gyii mv kiba saja mv. Nu Gyosefu waa kokolo kpee Paleti ase naa kole Yesu kibuni mv. ⁴⁴ Paleti maa nu fee Yesu tee wula wu mv, nu i kyinkyin mv. Nu c tu anaakopv obilisa mv taase mv ye, "Yesu tee wu?" ⁴⁵ Paleti maa nu anaakopv bilisa ase ye i gye kanun mv, nu c sa okpa ye Gyosefu c naa taa Yesu kebuni mv naa pula. ⁴⁶ Nu Gyosefu naa sco taafuli, nu c naa saate Yesu, taa taafuli mv maale mv. Nu c taa mv naa pula kakan mv nu ba je kifule to waa cw mv to. Nu Gyosefu gbiliti kubuu lala tii kakan mv kono. ⁴⁷ Nu Meari Magidalen ye Gyose mu-nyi Meari ba yile ku katn mv nu ba taa Yesu naa pula mv.

16

*Yesu kikiyi lu lewu to
(Matiwu 28:1-8; Luka 24:1-12; Gyon
20:1-10)*

¹ Kake fvbtesa ake kamaa to mv, Meari Magidalen ye Meari Gyemisi mu-nyi ye Solome ba biya ato liifensa mv nu ba sco mv, ke ba taa naa suswa Yesu kebuni mv. ² Likaake, nawokyi kake gyankpaasa ake nyenyenufu, kyowe maa dan lu mv, nu ba kusv bee kpee Yesu kakan mv ase. ³ Ba maa naa bee kpee okpa to mv, nu ba taase

* 15:28 15:28 Asinkyan yilasa mv u towe ye, "Ba taa mv buga alibi awaapu.

abaa ye, "Anumɔ ii biti ɔ naa gbiliti kubuu mu lu kakyam mu kɔnɔ sa ane?" Kpalɔ fɛe kubuu mu ki kyɔ gaa. ⁴ Ba maa ku mu, ba wu fɛe kubuu mu ki tɛɛ wola gbiliti ki de. ⁵ Nu ba loo kakyam mu tɔ, nu ba wu kɔyaafole ku maa bun atɔ fufuli ɔ te kakyam mu to gyisa su, nu bamu nkolo i nmaa bamu.

⁶ Nu kɔyaafole mu ye, "Fan man yege fane nkolo i nmaa fane. N nyi ye Yesu mu nu ɔ lu Nasareti, mu nu ba da mu oyu laasa su mu nu fen biti. ɔ man bu nfi. O kyini lu lewu tɔ. Fan ku, nfi nu ba daa taa mu yla. ⁷ Imu su fan nate naa towe mu abulapu mu ye Pita ye, Yesu gyankpaa fane ee kpee Galile. Tutɔ nu fen biti fan wu mu fɛe kanan mu nu ɔ wola towe fane mu."

⁸ Nu ba sile lu kakyam mu to lu fɛe kufuu ki kɔta bamu, nu beɛ kykyaa. Ba man towe ɔku sehn kpalɔ fɛe kufuu ki maa su bamu su.

*Yesu lɛɛ mu N-yu
Kaapu mu Obuupu*

(Matiwu 28:9-10; Gyɔn 20:11-18)

⁹ Yesu maa kusɔ lu lewu to kake futesa ake lukaake nyenyenuu mu, ɔ daa kileɛ mu n-yu nu kaapu Mɛɛri Magidalen mu nu ɔ gya nbwu libi asunɔ lu mu to mu. ¹⁰ Nu o kpee naa towe mu birisa ana mu nu ba boɔta to ba te beɛ sawu mu. ¹¹ Ba maa nu lu Magidalen ase ye Yesu te nkpa to nu o wu mu mu, ba man kɔɔle mu gyii.

*Yesu lɛɛ mu n-yu
kaapu abulapu anyɔ ku
(Luka 24:13-35)*

¹² Inumu kamaa mu, Yesu taa ɔkpa pupwe ku su lɛɛ mu n-yu kaapu bamu to asa anyɔ aku mu nu ba naa bee kpee bamu kade to. ¹³ Nu ba bwii ba towe abanban mu, amaa ba man kɔɔle bamu gyii.

*Yesu lɛɛ mu n-yu
kaapu abulapu kudu ɔku mu
(Matiwu 28:16-20; Luka 24:36-49; Gyɔn 20:19-23; Asunpu 1:6-8)*

¹⁴ Inumu kpini kamaa mu, Yesu lɛɛ mu n-yu kaapu mu abulapu kudu ɔku mu, yege ba te bee gyii. Yesu pwɔ bamu lu fɛe bamu nkolo i maa bulɔn gaa, nu ba man kɔɔle bamu nu ba wu mu maa te nkpa to mu gyii. ¹⁵ Nu Yesu towe bamu ye, "Fan kpee dulinyaa to katɔn kɔmaa naa towe asɔn danbirasa mu sa daadimaadi. ¹⁶ ɔkumaa mu nu ɔ kɔɔle gyii, nu ba gyeɛ mu lbwaare kekyugyee mu, ee biti ɔ nye kamolige. Amaa ɔkumaa mu nu ɔ man kɔɔle gyii mu, bee biti ba bun mu lewu kopwe. ¹⁷ Bamu nu ba kɔɔle gyii mu fale usnkaala ii biti i buu bamu. Lu me kitu to su mu, bee biti ba gya nbwu libi, ke ba

towe ntowe pupwe. ¹⁸ Fɛe nu ba kan kɔta ananse to abɛɛ ba kan nuu kubwe gbaa mu, i mee ye i waa bamu sehn. Bee biti ba taa bamu abaa gyaga alopu su ke ba nye alanfiya."

*Ibwaare taa mu kpee susu
(Luka 24:50; Asunpu 1:9-11)*

¹⁹ ɔnyirpe Yesu maa towe bamu ase lbwe mu, nu lbwaare taa mu kpee susu naa kyina mu gyisa su. ²⁰ Nu Yesu abulapu ba kpee katɔn kɔmaa naa towe asɔn danbirasa mu, yege ɔnyirpe Yesu ɔlɔn tii bamu su, nu ba waa adangana, nu i kaapu fɛe bamu asɔn danbirasa katowe mu i gye kesintin.

Yesu Krisito Asin Danburasa fɛɛ kanan mu nu Luka kyuroɔ mu

*Koto mu su nu Luka
kyuroɔ ɔwɔle numu
(Asunpu 1:1)*

¹ Me-kyemine Tiyofolesi, asa damante ba taa tɔv bamu n-yu su kyuroɔ asin mu nu i waa ane to mu yila. ² Ba kyuroɔ koto kumaa mu nu asa ba wu ye ansi, lu sanja mu nu Yesu asin mu i yii kase, nu ba da umu kibonhon towe ane mu, yila. ³ Imu su beereɛ wuya Tiyofolesi, fɛɛ kanan mu nu me gbaa-gbaa me n loo asin mu to ku lu umu npiili mu, i dagaa fɛɛ n kyuroɔ umu kigyasu-kigyasu kyɛkyɛɛ su sa fu. ⁴ Ke fu nye bu asin mu kesintin fɛɛ kanan mu nu ba kaapu fu mu.

*Gyon Okyugyeepu Mu
kakuɔge Asin*

⁵ Sanja mu nu Herodi gye owura Gyudeya ɔsɔwɔle su mu, nu onyin ku bu to nu beɛ tu mu ye Sakariya. O gye lbwaare aseepu kubu mu nu beɛ tu kumu ye Abigya mu to ɔku. Nu beɛ tu mu-ka Elisabeti, nu ngbaa mu lu aseepu bilisa ase Aron kinaana to. ⁶ Sakariya maa Elisabeti kakyina to ukpa i kyiiɔ lbwaare ase, nu ba buu lbwaare nbara ye kanan mu nu mu nnɔsa mu i kaapu mu. ⁷ Ba bile, amaa ba man kuuɔge kebii, lu fɛɛ Elisabeti maa gye ogbentipu su.

⁸ Sanja ku i ba fu aseepu kubu mu nu Sakariya bu kumu to mu, nu beɛ sun lbwaare ansi to. ⁹ Nu ba tɔv nbii lee mu, fɛɛ kanan mu nu aseepu ukpa i kaapu mu, fɛɛ o loo kabwaare-sunkpa aye mu to naa tuwa nlaa. ¹⁰ Sanja mu nu o loo ee tuwa nlaa mu, yege asa damante ba bu kewusuno beɛ kule kabwaare-kule.

¹¹ Nu Onyurpe kaboo ba mu ase, ba yile nlaa kaswu mu gyisa su, katun mu nu ee tuwa nlaa mu. ¹² Sanja mu nu Sakariya wu kaboo mu, mu kɔkɔlo ku nmaa mu, nu i kitaa mu kufuu. ¹³ Amaa nu kaboo mu towe Sakariya ye, "Man waa kufuu, lbwaare nu fu kabwaare-kule. Fu-ka Elisabeti ii biti o kuɔge Obii-nyinsa ke fu yila mu ktu ye Gyon. ¹⁴ Lu mu su mu, fane ansi ii biti i gyii, ke asa damante gbaa ansi i gyii lu mu kakuuɔge su. ¹⁵ Ee biti o waa nyimsa kpare Onyurpe lbwaare ansi to. O man kan waa nuu nta abee nta bulɔnsa. Kayaayu Kyurekyure mu biti o loo bola mu to, lu sanja mu nu o bu mu-nyi ɔto to mu. ¹⁶ Nu ee biti o yege Israyi abi gaalaagaa ba nye nfeere kikyeege, ke ba

bwii ba Onyurpe bamu lbwaare ase. ¹⁷ Fu kebii Gyon numu ii biti o taa Kayaayu to ɔlon gyankpaa Onyurpe mu fɛɛ lbwaare ɔtɔwɛpu Eligya. Ee biti o lonɔ ase ye nbii boga to, ke o taa bamu nu beɛ waa kusu to ɔlon mu, ba ba nye kanyaasin ke bamu nfeere i ba lbwaare ukpa kyiiɔsa mu su. Ee biti o waa unumu lonɔ asa mu gyoo Onyurpe."

¹⁸ Nu Sakariya taase lbwaare kaboo mu ye, "Nene nu n biti n waa bu fɛɛ i gye kesintin? Lu fɛɛ n bile, nu me-ka gbaa bile ye kebii kunye."

¹⁹ Nu kaboo mu lee kono ye, "Me i gye Gabireli mu nu n yile lbwaare ansi to susu mu. Nu o sun me ye n ba towe fu asin danburasa numu. ²⁰ Kpalu fɛɛ fu maa man koole me asin mu nu ii biti i ba umu sanja to kyɛkyɛɛ gyii su mu, n towe fu ye fu man bila ye fu taale towe sehn, naa fuw sanja mu nu me katowe yila mu kii biti ku ba to."

²¹ Sanja kulɔn maa to, yege asa mu nu ba bu kabwaare-sunkpa aye kewusuno mu, beɛ fe nfeere koto mu su nu Sakariya kyɛereɛ kabwaare-sunkpa aye mu to. ²² Nu sanja mu nu o lu obu mu to mu, o man bila ee taale ee towe bamu ase, nu ba bu fɛɛ, o wu ansi su kuleekaapu kabwaare-sunkpa aye mu to. Lu fɛɛ abaa nu o sii o su ee towe bamu ase.

²³ Sakariya maa sun mu kiseepu kusun lbwe kabwaare-sunkpa aye mu to mu, o lu tuto kpewu mu aye. ²⁴ Inumu kamaa mu, nu mu-ka Elisabeti nye ɔto. Nu o taa mu n-yu baala kukpaara su kanun lbwaayi inuu. ²⁵ Nu Elisabeti ye, "Onyurpe lbwaare mu i waa unumu sa me. O su me kuuɛɛ, nu o lee ipeeli lu me su lu me toomaa ana to."

Ba towe Yesu kakuuɔge asin

²⁶ Sanja mu nu Elisabeti su mu ɔto lbwaayi isiye mu, nu lbwaare sun mu kaboo mu nu beɛ tu mu ye Gabireli kpee Nasareti kade to, mu nu ku bu Galile ɔsɔwɔle su mu. ²⁷ lbwaare sun mu kpee kibite mu nu o mee nyi onyin nu beɛ tu mu ye Meeri mu ase. Ba taa mu sa onyin mu nu beɛ tu mu ye Gyosefu kekili, nu o lu Dawidi kinaana to. ²⁸ Nu lbwaare kaboo mu kpee mu ase naa fwaala mu ye, "Faa kumu ɔkon! lbwaare bu fu ase, nu o waa fu kusee gaa."

²⁹ Nu i kitaa Meeri nfeere lu asin mu nu kaboo mu towe mu mu, nu ee fe kanun afwaala mu nfeere. ³⁰ Nu kaboo mu towe mu ye, "Meeri man waa kufuu, lu fɛɛ fu nye lbwaare ase kabwaala. ³¹ Fii biti fu nye ɔto ke fu kuɔge Obii-nyinsa, ke fu yila mu ktu ye Yesu. ³² Ee biti o waa nyimsa kpare ke ba tu mu ye lbwaare Owura lala Mu-Bii. Onyurpe lbwaare ii biti o taa

Yesu mu naana Dawidi kuwura-gya mu sa mu. ³³ Nu ee biti o gyii Isurayi abi su kuwura-gyii naa fuu sana mu nu i man su akaa."

³⁴ Nu Meeri taase Ibwaare kaboo mu ye, "Nene nu unumu ii biti i bola su waa, yege n gye kibite mu nu n man nyi onyin?"

³⁵ Nu Ibwaare kaboo mu lee mu kono ye, "Kayaayu Kyurekyure mu ii biti o ba fu su, ke Ibwaare Owura lala mu olon o bun fu su. Imu su bee biti ba tu obii kyurekyure mu nu fii biti fu kooge mu mu, ye Ibwaare mu-bii. ³⁶ Fu koope Elisabeti mu nu asa bee tu mu ye ogbentipu nu o waa kakyi bilisa gbaa mu, su obii-nyinsa-bii oto Ibwaayi isiye. ³⁷ Lu fee koto ku ki man bu to ye Ibwaare mee taale waa." ³⁸ Nu Meeri lee kono ye, "N gye Onyirpe nin, yege i waa kanin sa me fee kanan mu nu fu towe mu." Nu Ibwaare kaboo mu lu toto kyun.

Meeri bo Elisabeti su

³⁹ Imu nke gberede kamaa mu, Meeri koola mu n-yu ee waa hilen o kpee kade mu nu ki bu abu to Gyudeya osuwale su. ⁴⁰ Nu o naa loo Sakariya kkpaaara su naa fwaala mu-ka Elisabeti. ⁴¹ Elisabeti maa nu Meeri afwaala mu, kebii mu nu o bu mu oto to mu fitii. Kayaayu Kyurekyure ki maa loo bola Elisabeti mu, ⁴² nu o punte kenken towe ye, "Akyi kpini to mu, fu nu Ibwaare waa kusee kuko, nu kusee bun fu kebii mu nu fii biti fu kooge mu su. ⁴³ Mune kusee lala nu Ibwaare taa bwaala me ye me-Nyirpe mu-nyi o ba bo me su? ⁴⁴ N maa dan nu fu afwaala mu, kebii mu nu o bu me oto to mu taa kensi-gyii fitii. ⁴⁵ Kusee i gye fu lee, lu fee fu maa koole gyii fee asin mu nu Ibwaare towe fu mu, ii biti i ba to kesintin."

Meeri bu olon yin Ibwaare

⁴⁶ Nu Meeri towe ye, "N yin Onyirpe Ibwaare lu me kokolo to. ⁴⁷ Ibwaare me Omolgepu su mu, mi ansi i gyii lu me kokolo to. ⁴⁸ Kpal fee me, Ibwaare kibite mu nu n man bu sehn to mu, me asin i tiri Ibwaare. Nu lu ndaga su i kpee mu, okumaa numu ii biti o tu me ye kumu okon wuya. ⁴⁹ Lu fee Olonpu lala Ibwaare waa ato kpare sa me. Mu kitu i gye Kkyurekyure. ⁵⁰ Nu asa kumaa mu nu ba ste Ibwaare mu, ee wu bamu kowee, san sa abii san ye anaana. ⁵¹ O taa mu kibaa bulansa mu waa asin kyinkyinsa, nu o yaase bamu nu bee kusaa bamu n-yu bamu nfeere to. ⁵² O kusaa awura-gyipu bamu nya su,

amaa nu o diyaa abulupu mu susu. ⁵³ O yege nu atiripu ba nye ato danbirasa mu nu i tiri bamu.

Amaa ato wuya ana bire, o bwiiyaa bamu ye abaa kpan.

⁵⁴ Ibwaare nyinji mu asa Isurayi abi su, nu o wu bamu kowee kye bamu to,

⁵⁵ fee kanan mu nu o towe yila ane naana ana agyankpaapu mu.

O towe Abraham ye ee biti o wu maa mu kanaana to abi kpini kowee."

⁵⁶ Nu Meeri kyina Elisabeti ase i waa fee Ibwaayi isa poyi nu o bwii kpewu.

Elisabeti Kooge Gyon Okyugyeepu

⁵⁷ Elisabeti kake koogeta maa fuu mu, nu o koogete kebii-nyinsa-bii. ⁵⁸ Nu Elisabeti mu toomaa ana ye mu koope ana ba maa nu kanan mu nu Onyirpe Ibwaare mu wu mu kowee mu, nu bamu kpini ba buga gyii bamu ansi.

⁵⁹ Imu kake buruwesapu mu ba gyanje, ke ba tun kebii mu oduu. Naafoo bee biti ba taa mu-se kitu Sakariya mu yila mu. ⁶⁰ Amaa nu mu-nyi kina kitu mu, nu o ye, "Ba tu mu ye Gyon."

⁶¹ Nu ba towe Elisabeti ye, "Fan man su oku nu o su kanin kitu fane kanan to."

⁶² Nu ba waa abaa towe mu-se Sakariya ase, ke ba bu kitu mu nu ba taa yila kebii mu. ⁶³ Nu o yege nu ba taa kyugantan-bi sa mu. Nu o kyuroo su ye, "Mu kitu i gye Gyon." Nu i kyinkyin bamu gaa. ⁶⁴ Opula mana to nu Sakariya kono bugi, nu mu kanandulo gbaa sanje, nu o piili ee towe ee yin Ibwaare. ⁶⁵ Nu kufuu ki ktaa mu toomaa ana mu kpini, nu asin unumu i yalage nde mu nu i bu abu to Gyudeya osuwale su. ⁶⁶ Nu okumaa mu nu o nu kanin asin mu i fe kumu nfeere, nu ee taase ye, "Mune nu kanin kebii numu ba o ba waa?" Lu fee Ibwaare kibaa ki gyan mu su.

Sakariya Bu Olon Yin Ibwaare

⁶⁷ Nu Kayaayu Kyurekyure mu bola kebii mu mu-se Sakariya to, nu ee towe abwaarestun ye,

⁶⁸ "Fan yege a yin ane Isurayi abi Onyirpe Ibwaare,

lu fee o ba nin o ba kye mu asa to ke o molge bamu.

⁶⁹ Lu mu kyaafole Dawidi kanan to mu, o lee Omolgepu Lonpu sa ane.

⁷⁰ Fee kanan mu nu Ibwaare atowepu kyurekyure mu ba wula towe yila fee,

⁷¹ ee biti o ba molge ane lu ane don ana ye ane akisipu kpini abaa to.

⁷² Ibwaare towe ye ee biti o wu ane naana ana kowee

ke o nyinji mu katowe kyula kyurekyure mu.

73 Katowe kyula numu nu lbwaare bo ntan sa ane naana Abraham ye,
 74 ee biti o koolle ane lu ane akisipu abaa to,
 ke o yege a nye olon sun mu yege a man su kufuu.
 75 Ke a ba an gye asa kyurekyure ke ane ukpa i kyigi, mu lbwaare ansi to lu ane kakyuna kpini.”
 76 Nu Sakariya towe mu-bii Gyon ye,
 “Mi-bii, bee biti ba tu fu ye lbwaare Olonpu mu otowepu.
 Lu fee fii biti fu gyankpaa Onyuripe mu naa lonjo mu okpa.
 77 Fii biti fu ba yege mu asa ba bu fee i lu alibi kitaakee su
 nu bee biti ba nye kamolige.
 78 Lu fee lbwaare maa wu ane kowee su mu,
 nu o yege nu Omoligepe mu ba ane ase, fee kanan mu nu kyowe i lu susu ba ee da kase mu.
 79 Ke i nmanje sa bamu nu ba bu kitenten-biri
 mu nu ki su bamu kii kpee lewu to,
 ke i nmanje to kaapu ane okpa mu nu i su i kpee keyuula to.”
 80 Nu kebii mu dan nu o nye lbwaare Kayaayu to olon, nu o kyuna ofuli su naa fuu saja mu nu o lee mu n-yu kaapu Israyi abi.

2

Yesu kikvoge kavvoge (Matiwu 1:18-25)

1 Kanin nke manja to mu, Owura Kasaro Agusitu sa konjo yii su towe ye, okumaa mu nu o bu Roma kuwura-gyii kase mu kpini o naa kyuroo mu kitu ke ba kale mu. 2 Kumu i gye asa kikale gyankpaasa mu nu ba waa Roma kuwura-gyii to, saja manja to nu Kwirinsi gye Siriya osuwle okusupu mu. 3 Kanin su okumaa numu kpee mu kade to ke o naa kyuroo mu kitu.
 4 Nu Gyosefu gbaa kusu Nasareti kade mu nu ki bu Galile osuwle su, kpee kade mu nu bee tu kumu ye Betlehem mu nu ki bu Gyudeya osuwle su. Betlehem i gye kade mu nu owura Dawidi lu. Gyosefu kpee Betlehem kpali fee o lu Dawidi kebuno nun. 5 Gyosefu taa Meeri mu nu o da mu kokolo su ye ee biti o kili mu mu, nu ba kpee Betlehem ba naa kyuroo bamu atuu. Kanin saja manja mu Meeri su oto. 6 Saja mu nu ba bu Betlehem mu, nu Meeri saja kuvgesa ke fuu. 7 Nu Meeri kuvge mu-bii-nyinsa gyankpaasa. Nu o taa akyibi mili kebii mu su, nu o taa mu dula koto mu nu atobwaaya bee gyii mu to. Kpali fee afu ba maa ba kkyo su mu

Meeri maa Gyosefu ba man nye opula afu obu mu to.

Nbulupu Akpapo Ye lbwaare Nbo

8 Saja manja to, nbulupu akpapo aku ba bu kade mu afitiri to bee ku bamu nbulupu su kagyanbwe. 9 Nu opula maa to lbwaare kaboo ku ki ba bamu ase, nu lbwaare bunyaa mu nmanje to kyaaboo bamu. Nu kufuu ki kntaa bamu. 10 Amaa nu lbwaare kaboo mu towe bamu ye, “Fan man waa kufuu. N buya fane asin danbirasa mu nu ii biti a waa asa kpini okon. 11 Ndaga kake numu ba kuvge Omoligepe mu Dawidi kade to. Mu i gye Onyuripe, Omu nu lbwaare wola lee mu. 12 Fale nu fen biti fan wu kesintin mu. Fen biti fan wu fee ba maa taa akyibi mili kebii pupwe mu, nu o de koto mu nu atobwaaya bee gyii mu to.”
 13 Opula manja to nu lbwaare nboo kubu lala ku ba lu susu ba tii kaboo mu su, nu ba yin lbwaare bee towe ye,
 14 “Bunyaa bu lbwaare mu nu o bu susu mu ase.

Ke keyuula ki bun bamu nu ba bola mu ansi mu kase su.”

15 Saja mu nu lbwaare nboo ba lu bamu ase kpee susu mu, nbulupu akpapo mu ba towe abaa ye, “Fan yege a kpee Betlehem naa ku koto mu nu ki waa nu Onyuripe lbwaare towe ane mu.”

16 Kanin su nu ba kpaala kpee nu ba naa wu Meeri maa Gyosefu ye kebii pupwe mu maa de koto mu nu atobwaaya bee gyii to mu. 17 Nbulupu akpaapu mu ba maa naa wu kebii mu, nu ba towe asa koto mu nu lbwaare kaboo mu ba towe bamu lu kebii mu su mu. 18 Nu i kyinkyin bamu nu ba nu asin mu nu atobwaaya akpaapu mu ba towe mu. 19 Nu Meeri taa asin mu kpini waa mu kokolo to, ee fe um nfeere. 20 Nu nbulupu akpaapu mu ba maa bwii bee kpee mu, yege bee bu luun bee yin lbwaare, lu fee koto kumaa mu nu ba nu nu ba wu mu, i bola su fee kanan mu nu lbwaare kaboo mu ki towe bamu mu.

Ba Yila Yesu kitu

21 Kebii mu maa fuu nke nburuwa ake ke ba tun mu oduu mu, nu ba yila mu kitu ye Yesu, fee kanan mu nu lbwaare kaboo mu wola towe yila poyi nu ba nye mu oto mu.

Ba Taa Yesu Kpe Kabwaare-Sun Aye

22 Nu saja mu maa fuu fee Gyosefu maa Meeri ba fuu bamu n-yu ineesi, fee kanin mu nu Mosesi nbara mu i kaapu mu, kanan su ba taa kebii mu kpee Gyerusalem ba naa taa mu waa lbwaare abaa to. 23 Lu fee ba kyuroo yila lbwaare nbara mu to ye, “I dagaa fee ba taa kebii-nyinsa gyankpaasa kumaa numu naa sa Onyuripe

lbwaare.” 24 Nu Meeri maa Gyosefu ba naa lee saraga fee kanan mu nu lbwaare nbara i kaapu mu. Nbara mu i kaapu ye, (Ba taa alopo anyo abee awura-lopo pii-pii anyo kpee naa lee saraga sa lbwaare).

25 Kanan sana mu onyun ku bu Gyerusalem nu bee tu mu ye Simeyon. O gye asa mu nu mu ikpa i kyiigi nu ee sun lbwaare ye kokolo kolon, nu Kayaayu Kyirekyure mu ki bola mu to. Nu o gyoo sana mu nu lbwaare ii biti o biya Isirayi abi kamolige. 26 Kayaayu Kyirekyure mu ki lee kaapu mu fee, o mee ye o wu, amoo o wu Omu nu lbwaare wola lee mu poyi ke o wu. 27 Sana mu nu Meeri maa Gyosefu ba taa kebii mu kpee kabwaare-sunkpa aye to, ke ba naa waa mu kumu su fee kanan mu nu lbwaare nbara i kaapu mu, nu Kayaayu Kyirekyure mu kpiya Simeyon kabwaare-sunkpa aye mu to. 28 Nu Simeyon koolle kebii mu kitaa mu abaa to nu o yin lbwaare towe ye,

29 “Onyirape lbwaare fu yege nu asin mu nu fu towe mu i ba to, kanun su nbunbu fu taale yege me, fu kiyaafole n wu kayi yuuli to.

30 Lu fee mi ansi i wu Omolgepu mu nu fu sa asa mu.

31 Mu i gye Omu nu fu wola loho sa asa kpini mu.

32 Mu i gye kanmanje mu nu kii biti ki yege asa mu nu ba man gye Isirayi abi mu ba bu fu okpa mu, ke ki yege fu asa, Isirayi abi gbaa ba nye bunyaa.”

33 Asin mu nu Simeyon towe lu kebii mu su mu, i kyinkyin mu-nyi ye mu-se. 34 Nu Simeyon waa Meeri maa Gyosefu kusee, nu o towe Meeri ye, “lbwaare lee kebii numu nun, ye kpali mu su mu, Isirayi abi gaalaagaa bee biti ba tiye, ke aku moo ba nye kamolige. Mu ii biti o lee lbwaare asin mu kaapu, ke asa ba gyii umu umooe. 35 Ke asa gaalaagaa nfeere mu nu i bu bamu amu to mu i lu ifuli. Ke fu Meeri moo, fu kayiyee kii biti ki waa fee deebi buyesa nu ba taa yii fu kokolo to mu.”

36 Sana manja mu, kakyi bilisa ku bu to, bee tu mu ye Ana nu o gye lbwaare otowepu. O kili nsu nsuno nu mu-kuli wu. Mu-se i gye Fanuweli, nu o lu Asee kebuno. 37 O kyina kukula mu to naa fuv sana mu nu o gyii nsu aduburuwa ye ana. Sana kumaa kagyanbwe ye kakyuwape ee sun lbwaare. O mee lu kabwaare-sunkpa aye to. O bu toto nun ee nmina kono yege ee kole kabwaare-kole. 38 Opula manja to nu Ana ba Gyosefu maa Meeri ase nu o fwaala lbwaare, nu o towe kebii mu asin sa bamu nu ba te ba gyoo Omolgepu mu nu ee biti o ba lee Gyerusalem abi lu aworof to mu.

*Gyosefu maa Meeri
ba bwii kpee Nasareti
kade to*

39 Sana mu nu Meeri maa Gyosefu ba luwe koto mu nu ki dagaa fee ba waa fee kanan mu nu lbwaare nbara i kaapu mu, ba bwii kpewu bamu kade to Nasareti mu nu ki bu Galile osuwule su mu. 40 Nu Yesu dan nu o nye olon, nu kanyaasin ki bola mu to, nu lbwaare kabwala ki bu mu su.

*Yesu kebii To Mu O Kpee
Kabwaare-Sunkpa Aye*

41 Kesu kumaa Gyosefu maa Meeri bee kpee Gyerusalem ba naa gyii Kanyaje nbuno kesu kono kolonjo. 42 Yesu maa gyii nsu kudu anyo mu, o buu Meeri maa Gyosefu kpee naa gyii kanun Kanyaje nbuno mu fee kanan mu nu bamu anaana-to i kaapu mu. 43 Ba maa gyii bamu nke lwe nu ba bwii bee kpewu mu, Yesu sii kamaa Gyerusalem to yege mu akugepu ana mu ba man nyi. 44 Ba nyi fee o tii kobu mu nu ba maa bamu ba naa mu su nun, nu ba nate kake ibiri poyi nu ba piili bee biti mu bamu kuupu ana ye bamu kyemune ana mu to. 45 Ba maa man wu mu mu, nu ba bwii kpee Gyerusalem ba naa biti mu. 46 Kake sasapu ake mu, ba naa wu mu kabwaare-sunkpa aye mu to, maa te nbara akaapupu mu ase, yege ee nu bamu ase yege ee taase bamu asin mu kase. 47 Bamu nu ba bu toto nu ba nu kanan mu nu Yesu lee asin mu kase mu, i kyinkyin bamu. 48 Sana mu nu mu akugepu ba naa wu mu mu, i kyinkyin bamu, nu Meeri taase Yesu ye, “Mi-bii, mune nu fu waa ane kanun? N maa fu-se ansi i payi an biti fu.”

49 Nu Yesu lee kono ye, “Mune su nu fan naa fen biti me? Fan man nyi fee i dagaa fee n baa n bu me-se aye?” 50 Amaa ba man nu asin mu nu o towe mu kase.

51 Nu o buu Meeri maa Gyosefu kpee Nasareti, yege sana kumaa ee nu bamu ase. Amaa mu-nyi taa asin numu kpini waa mu kokolo to ee fe umu nfeere. 52 Nu Yesu dan n-yu to ye kanyaasin to, nu o bola lbwaare ye asa ansi.

3

*Gyon Okyugyeepu
Abwaaresin kitowe*

(Matiwu 3:1-12; Maki 1:1-8; Gyon 1:19-28)

1 Sana mu nu Tiberiyu kyina o gye Roma osuwule su owura lala nsu kudu anusapu mu, sana manja to mu Pontiyu Paleti i kyina o gye Gyudeya Kuwura-bii, nu Herodi moo gye Galile Kuwura-bii, yege mu-supu Filipu moo ee lu Itureya ye Tirakoniti isuwule su, nu Lisaniya moo i gye Abilene osuwule su Kuwura-bii.

2 Kanin sanya maa nu Anasi maa Kayifasi ba gye lbwaare asepu bilisa ase mu. Nu lbwaare towe mu asin sa Sakariya mu-bii Gyon, sanya mu nu o bu ofuli su mu. 3 Imu su Gyon nate kyaaboo osuwole mu nu ki maa Gyodan obun mu ee towe abwaaresin ee sa asa ye, "Fan kyeegge fane nfeere lu fane alibi to ke fan bwii ba lbwaare ase, ke fan yege ba gye fane lbwaare kekyugyee, ke fan nye alibi kitaa kee."

4 Gyon numu asin nu lbwaare otowepu Isaya wula kyurɔɔ yila mu owole to mu ye, "Okɔ bu ofuli su ee kuusi ee towe ye, 'Fan loɔɔ Onyurɔɔ lbwaare mu okpa, ke fan kyiigi mu ikpa-bi mu.

5 Ke fan tii-tii igee mu, ke fan tite abu ye abuu-bi mu ba kase waa kyeekeyee. Ke fan kyiigi ikpa nyonsa mu, ke ikpa gogyigogyi mu i tii waa toltolt.

6 Ke daadimaadi kpini ba wu Omu nu lbwaare lee ye o ba mɔlɔge asa mu.' "

7 Nu Gyon towe sakyɔ mu nu bee ba mu ase ye o gye bamu lbwaare kekyugyee mu ye, "Fan du fee ananse mu nu ba su kubwe. Nbuunbu bure anumu i da fane amu to ye fan sile lu lbwaare agbu mu nu i gye fane kusu bute mu mu to? 8 Fan waa adanbirasa mu nu u kaapu fee fan kyeegge fane nfeere lu fane alibi to ba lbwaare ase. Ke fan yege kitowe ye, 'An lu Abraham kinaana to nun, umu su lbwaare mee ye o bute ane kusu.' N towe fane ye lbwaare i taale yege abuu numu ba bilini Abraham anaana-bii. 9 Ba tee wula taa kpanfa waa oyu mu ilin to, lu fee oyu kumaa mu nu ki mee soyi abi danbirasa mu, bee biti ba ne kumu twɔ kase, ke ba taa twɔ waa fulon to."

10 Gyon maa towe kanin mu, nu sakyɔ mu taase mu ye, "Imu su nene nu an biti a waa?"

11 Nu Gyon lee kɔɔ ye, "Okɔmaa mu nu o su ikaale unyɔ mu, o barige to sa mu tomaa mu nu o man su, nu okɔmaa mu nu o su agyito gbaa, o waa kanin."

12 Lenpoo akɔɔlepɔ aku gbaa ba ba ye o gye bamu lbwaare kekyugyee. Nu ba taase mu ye, "Okaaɔpɔ, nene nu an biti a waa?"

13 Nu o lee bamu kɔɔ ye, "Fan man kɔɔle afulee kyɔn kanan mu nu i dagaa fee fan kɔɔle mu."

14 Nu anaakɔpɔ mu aku ba ba taase Gyon ye, "Nene nu ane gbaa ane an biti a waa?"

Nu o lee kɔɔ ye, "Fan man nyan oku kɔɔle mu afulee, ke fan man pwɔ asa mu nu bamu asin a de okpa, amaa umu nu bee ka fane mu i kukwe fane."

15 I maa waa fee asa mu kpini bee ku Omu nu lbwaare wola lee okpa mu, okɔmaa numu u fe nfeere fee akuto fee

Gyon i gye Omu nu lbwaare wola lee mu. 16 Imu su Gyon towe asa mu kpini ye, "Nkyu nu n su n gye fane lbwaare kekyugyee, amaa omu nu o kyo me gaa mu u ba. Nu n man dagaa gbaa fee n muja sanje mu asibita ife. Nu mee mu ii biti o taa Kayaayu Kyurekyure ye fulon gye fane lbwaare kekyugyee. 17 Nu o su mu kuto kyaalesa mu kɔbaa to, ee biti o ba kyaale ayu lu ayu-waate to, ke o laata ayubi mu waa kikyunkun to, ke o tuwa ayu-waate mu fulon mu nu ii mee dun kpa." 18 Ikpa damante su nu Gyon taa kitaa asa mu nkolo, nu o towe asin danbirasa mu sa bamu.

19 Imu kamaa mu Gyon pwɔ owura Herodi, lu fee o taa mu-supu Filipu mu-ka Herodiya kili, ye asin libi mu nu o waa tii su. 20 Amaa alibi mu nu Herodi bɔla waa tii su mu i gye fee kamaa to mu o kitaa Gyon tii obu.

Gyon Gye Yesu lbwaare Kegyugyee (Matiwu 3:13-17; Maki 1:9-11)

21 Sanya mu nu Gyon i gye asa lbwaare kekyugyee mu, o gye Yesu gbaa. Nu Yesu maa kule kabwaare-kule mu, nu susu bugi to. 22 Nu Kayaayu Kyurekyure mu ki kɔɔlɔge fee kuwura-loɔ ba gyonɔ mu su. Nu obble ku lu susu towe ye, "Fu i gye mi-bii bitisa mu, nu fu i bɔla mi ansi."

Kinaana Mu Nu Yesu Lu kɔmu To (Matiwu 1:1-17)

23 Sanya mu nu Yesu gyii nsu adisa mu, nu o pilli mu kusun mu nu lbwaare sun mu ye o ba waa mu. Nu asa bee ku fee Yesu gye Gyosefu mu-bii.

Gyosefu mu gye Heli mu-bii. 24 Nu Heli mu-se i gye Matati, nu Matati mu-se i gye Lewi, nu Lewi mu-se i gye Malikin, nu Maliki mu-se i gye Gyanayi, Gyanayi mu-se i gye Gyosefu ku.

25 Gyosefu numu mu-se i gye Matatiya, Matatiya mu-se i gye Amosi, nu Amosi mu-se i gye Nahum, nu Nahum mu-se i gye Isili, nu Isili mu-se i gye Nagayi. 26 Nu Nagayi mu-se i gye Mati,

nu Mati mu-se i gye Matatiya, nu Matatiya mu-se i gye Semen, nu Semen mu-se i gye Gyoseki, nu Gyoseki mu-se i gye Gyoda.

27 Nu Gyoda mu-se i gye Gyowanana, nu Gyowanana mu-se i gye Resa, nu Resa mu-se i gye Serubabeli, nu Serubabeli mu-se i gye Selatiye, nu Selatiye mu-se i gye Neri. 28 Neri mu-se i gye Maliki, nu Maliki mu-se i gye Adi, nu Adi mu-se i gye Kosam,

nɔ Kosam mu-se ɛ gye Elimadam, nɔ Elimadam mu-se ɛ gye Eri.
 29 Nɔ Eri mu-se ɛ gye Gyosuwa, nɔ Gyosuwa mu-se ɛ gye Eliyasa, nɔ Eliyasa mu-se ɛ gye Gyorim, nɔ Gyorim mu-se ɛ gye Matati,
 nɔ Matati mu-se ɛ gye Lewi. 30 Nɔ Lewi mu-se ɛ gye Simeyon,
 nɔ Semiyon mu-se ɛ gye Gyuda, nɔ Gyuda mu-se ɛ gye Gyosefu,
 nɔ Gyosefu mu-se ɛ gye Gyonam, nɔ Gyonam mu-se ɛ gye Eliyakim.
 31 Nɔ Eliyakim mu-se ɛ gye Meliya, nɔ Meliya mu-se ɛ gye Mena,
 nɔ Mena mu-se ɛ gye Matata, nɔ Matata mu-se ɛ gye Natan,
 nɔ Natan mu-se ɛ gye Dawidi. 32 Nɔ Dawidi mu-se ɛ gye Gyeese,
 nɔ Gyeese mu-se ɛ gye Obedi, Obedi mu-se ɛ gye Bowasi,
 nɔ Bowasi mu-se ɛ gye Salimon, nɔ Salimon mu-se ɛ gye Naason.
 33 Nɔ Naason mu-se ɛ gye Aminadabi, nɔ Aminadabi mu-se ɛ gye Ram,
 nɔ Ram mu-se ɛ gye Hesiron, nɔ Hesiron mu-se ɛ gye Peresi,
 nɔ Peresi mu-se ɛ gye Gyuda. 34 Nɔ Gyuda mu-se ɛ gye Gyekobu,
 Gyekobu mu-se ɛ gye Isaki, Isaki mu-se ɛ gye Abraham,
 nɔ Abraham mu-se ɛ gye Tera, nɔ Tera mu-se ɛ gye Naho.
 35 Nɔ Naho mu-se ɛ gye Serugi, nɔ Serugi mu-se ɛ gye Rewu,
 Rewu mu-se ɛ gye Pelegi, nɔ Pelegi mu-se ɛ gye Ebe,
 nɔ Ebe mu-se ɛ gye Sela. 36 Nɔ Sela mu-se ɛ gye Kenan,
 nɔ Kenan mu-se ɛ gye Afahadi, nɔ Afahadi mu-se ɛ gye Sem,
 nɔ Sem mu-se ɛ gye Nowa, nɔ Nowa mu-se ɛ gye Lameki.
 37 Nɔ Lameki mu-se ɛ gye Metusala, Metusala mu-se ɛ gye Enoki,
 nɔ Enoki mu-se ɛ gye Gyaredi, nɔ Gyaredi mu-se ɛ gye Mahalale,
 nɔ Mahalale mu-se ɛ gye Keyinan. 38 Nɔ Keyinan mu-se ɛ gye Enosi,
 nɔ Enosi mu-se ɛ gye Seti, nɔ Seti mu-se ɛ gye Adam.
 Nɔ Adam gye lbwaare mu-bii.

4

Sitaane Tɔv Yesu tɔ Kɔ
(Matiwu 4:1-11; Maki 1:12-13)

1 Yesu maa lu Gyɔdan ɔbɔn mu tɔ ba mu, yege Kayaayu Kyɔrekyɔre mu kɔ bɔla mu, nɔ Kayaayu maɲa yege nɔ o kpee ofuli sɔ.
 2 Maa bu ofuli mu sɔ nke adina mu, nɔ Sitaane ii kpee ɛ tɔv mu tɔ u kɔ. Kanɔn

nke numu kpini mu ɔ man gyii sehn, umu sɔ laalaalɔwe mu akun a kɔta mu.

3 Nɔ u tɔwe mu ye, "Nɔ fu gye lbwaare mu-bii kulɔn mu de, yege kubuu numu ki biliji bodobodo."

4 Nɔ Yesu lee kɔnɔ ye, "lbwaare Asunkyan yɔlɔsa mu u tɔwe ye, 'I man gye agyito nkɔn sɔ nɔ nyimisa ii biti ɔ nye nkpa.' "

5 Nɔ u taa mu kpee kibɔ bunswɔsa ku sɔ, nɔ u taa awuragyi mu nɔ u bu dulinyaa tɔ mu kpini kaapu mu opula tɔ. 6 Nɔ u tɔwe Yesu ye, "Nɔ biti n sa fu awuragyi mu ɔlɔn ye umu bunyaa lu atɔ numu kpini sɔ. Lu fee umu kpini ba taa waa me abaa tɔ nɔn, nɔ n taale taa sa ɔkɔmaa mu nɔ n biti. 7 Imu sɔ nɔ fu kan muɲa sun me mu, umu kpini ii biti i biliji fu lee." 8 Nɔ Yesu lee kɔnɔ ye, "lbwaare Asunkyan yɔlɔsa mu u tɔwe ye, 'Muɲa fu-Nyɔrɔpe lbwaare, nɔ mu nkɔn nɔ u dagaa fee fu maa sun.' "

9 Tɔtɔ ɔ nɔ bɔla kpiya mu Gyerusalem naa yɔle kabwaare-sunkpa aye mu ketin tɔ. Nɔ u tɔwe mu ye, "Nɔ fu kan fu gye lbwaare mu-bii kulɔn mu, yege fu n-yɔ tɔ lu tɔtɔ ba tye kase. 10 Lu fee lbwaare Asunkyan yɔlɔsa mu u tɔwe ye, 'lbwaare ii biti o sun mu nɔɔɔ

ke ba be kun fu.'
 11 Bee biti ba sɔgita fu, ke fu man tye kase ke fu ayaa a man da abuu."

12 Nɔ Yesu lee kɔnɔ ye, "lbwaare Asunkyan yɔlɔsa mu u tɔwe ye, 'Man kan tɔv fu-Nyɔrɔpe lbwaare tɔ kɔ.' "

13 Saɲa mu nɔ u tɔv mu tɔ ɔkpa kɔmaa sɔ kpɔne mu, ɔ san yege mu o gyoo saɲa mu nɔ ee biti ɔ nye mu.

Yesu Pili Mu kusun
Galile ɔswɔle sɔ
(Matiwu 4:12-17; Maki 1:14-15)

14 Lu Kayaayu Kyɔrekyɔre ɔlɔn tɔ sɔ mu, Yesu bwii kpee Galile ɔswɔle sɔ, nɔ mu asɔn ɛ yalage ɔswɔle mu nɔ u kyaabo tɔtɔ kpini. 15 Nɔ u kaapu Abwaaresɔn Gyiwu abi kabwaare-kɔle tgyanɛkpa, nɔ ɔkɔmaa numu yɔn mu.

Ba Kina Yesu
Mv Gbaa-gbaa
Mv Kade Tɔ

(Matiwu 13:55-58; Maki 6:1-6)

16 Nɔ o kpee Nasareti katn mu nɔ ba bɔla mu mu, nɔ kake futesa ake mu, o kpee Gyiwu abi kabwaare-kɔle ɔgyanɛkpa fee kanan mu nɔ u wɔla ɛ waa mu. Nɔ u ɔ kusɔ yɔle ke ɔ kale Abwaaresɔn. 17 Nɔ ba taa lbwaare ɔtɔwepu Isaya ɔwɔle mu bɔɔta mu. Maa bugi tɔ mu, o biti wu nɔ u ɔ kale katn mu nɔ ba kyɔrɔɔ yɔla ye,
 18 "lbwaare Kayaayu Kyɔrekyɔre mu kɔ bu me ase,

lu fee o lee me nun fee n towe asin danbirasa mu sa atiripu.

O sun me ye n ba towe kamolige asin sa bamu nu ba tii bamu ibu mu.

O sun me ye n ba bugi agyaatanapu ansi, ke bamu nu asa bee siii bamu mu, bee biti ba nye bamu n-yii.

19 O sun me ye n ba da kibonbon fee Onyuripe lbwaare kamolige sanja mu fvu."

20 Yesu maa kale lwe mu, o bwo owole mu bwiiyaa sa omuni ee ku kabwaare-kole ogyanjekpa mu sv mu, nu o naa kyina. Nu bamu nu ba bu ogyanjekpa mu kpini ansi i yii mu sv. 21 Nu o towe ye, "Ndaga lbwaare Asinkyan yilasa unumu i ba to nu i gye me asin fee kanan mu nu fan nu n maa kale mu."

22 Nu Yesu kono to asin danbirasa mu i kyinkyin bamu nu ba bu toto mu kpini, nu ba yin mu. Nu ba taase abaa ye, man gye Gyosefu mu-bii mu nu?

23 Nu Yesu towe bamu ye, "N nyi fee fen biti fan bo me kujan sanumu ye 'Okyepu, kye fu n-yii.' Nu fen biti fan bila towe ye, 'Ato mu nu an nu fee fu waa Kapanum kade to mu, waa umu fu kade to nfu.'

24 "N towe fane kesintin ye lbwaare otowepu kumaa numu man sv beere mu aye. 25 Nu n biti fan wu kesintin fee, lbwaare otowepu Eligya sanja mu, akulapu-kyii ba kyina ba kyo Isirayi osuwle mu sv. Sanja manja to bulayi yile nsu nsa ye lbwaayi isiyee nu akun a ba osuwle mu kpini sv. 26 Amaa lbwaare man sun Eligya bamu okulon gbaa ase, amoo okulapu-kyii mu nu o bu Sarefati kade mu nu ki bu Sidon kabaafun sv mu nkun ase. 27 Nu lbwaare otowepu Elisa sanja mu, abootipu ba kyo Isirayi osuwle sv, amaa Elisa man kye bamu oku, amoo onyin mu nu bee ti mu ye Naaman mu nu o gye Kesiriya-nyin mu nkun nu o kye."

28 Asa mu nu ba bu ogyanjekpa toto mu, ba maa nu asin numu mu, nu agbu a kitaa bamu. 29 Nu ba kusv bute Yesu lee kade mu to, nu ba taa mu dii kpee kibii mu nu bamu kade ki gyan sv mu kumu to, paa fee ba yege mu tuv kibii manja ogee to. 30 Amaa o dan nate bole asa damante mu nsana kyon.

Yesu Gya nbwii libi

Lu Onyin Ku To (Maki 1:21-28)

31 Lu toto mu nu Yesu kpee Kapanum kade mu nu ki bu Galile osuwle sv mu to, nu kake fuvtesa ake mu, o piili ee kaapu asa mu. 32 Mu kukaapu mu ki kyinkyin bamu, lu fee i sv olon.

33 Nu kabwaare-kole ogyanjekpa mu to mu, onyin ku kyina o sv nbwii libi, nu

kayaayu bu mu sv, maa wu Yesu mu, nu o kuusi kenken ye, 34 "Ndo! Yesu Kanasareti-nyin, mune nu fii biti ane ase? Fu ba fu ba nyita ane nun? N nyi osa mu nu fu gye, fu i gye lbwaare Nyimisa Kyirekyire mu."

35 Toto nu Yesu punte kabwii libi mu sv ye, "Laato, ke fu lu onyin mu to." Nu kabwii libi mu taa kanyin mu tuv kase bamu ansi to, nu o lu mu to kyon yege o man taale waa mu sehn.

36 Nu i waa asa mu kpini kyan nu bee towe abaa ye, "Mune kukaapu ndee? Onyin numu taa kanyin ye olon ee punte n-yaayu libi sv nu bee lu asa to!" 37 Nu Yesu n-yii sv asin mu i yelge kyaaboo osuwle manja sv kpini.

Yesu Kye Alopu damante (Matiwu 14-17; Maki 1:29-31)

38 Yesu maa lu Gyiwu abi kabwaare-kole ogyanjekpa obu mu to mu, o kpee Simon aye. Yege Simon mu-saa kyusa de ee lo kibirima bulonsa, nu ba kole Yesu ye o ba ku mu. 39 Nu o naa yile mu ase nu o towe kibirima mu ye ki lu okyii mu to, nu kibirima mu ki yege mu. Nu okyii mu kitaa bamu kifv. Nu o kusv kitaa bamu kifv.

40 Sanja mu nu kyowe kpee o naa tye mu, asa mu ba taa alopu mu nu bee lo alo yiri-yiri mu ba Yesu ase. Nu o taa mu abaa gyaga bamu okumaa numu sv nu o kye bamu kpini. 41 Nu o bila gya nbwii libi lu asa gaalaaga to, yege bee kuusi kenken bee towe ye, "Fu i gye lbwaare Mu-Bii mu." Amaa nu o punte bamu sv, nu o man yege bamu ba towe sehn, lu fee be nyi maa gye Omu nu lbwaare wola lee mu.

42 Kayii maa ke mu Yesu kpee opula mu nu i du surum, nu asa mu ba lu ba naa bee biti mu. Ba maa ba wu mu mu, ba man bila bee biti fee o lu bamu ase. 43 Amaa o towe bamu ye, "I dagaa fee n maa towe lbwaare kuwura-gyii asin danbirasa mu sa nde ku asa gbaa, lu fee umu sv nu lbwaare sun me." 44 Nu Yesu kyaga sv ee towe asin danbirasa mu Gyiwu abi kabwaare-kole i gyanjekpa, mu nu i bu Gyudeya osuwle sv kpini.

5

Yesu Ti Mu Abulapu Gyankpaasa Mu

(Matiwu 4:18-22; Maki 1:16-20; Gyon 1:40-42)

1 Kakaaku nu Yesu kpee o yile Kanasareti obun mu nu ba bila bee ti ye Galile mu obun-kaa. Nu asa ba naa kyaaboo mu bee nin abaa ke ba naa nu abwaaresun. 2 Yesu wu ukul inyo i maa dan kebuno manja yege ikun akitapu mu bee fwii bamu

asawu. ³ Nii Yesu loo okoli mu koku, mu nu ki gye Simon lee to. Nu o towe mu ye o nin waa to gberee. Okoli manja to nu Yesu kyon kyina yege ee towe kolu mu nu ki sare tuto mu abwaaresin.

⁴ Yesu maa towe abwaaresin mu lowe mu, nu o towe Simon ye "Pale fu okoli mu kpee katn mu nu i bunye, ke faa fu toomaa ana mu fan tw fane asawu kitaa iku."

⁵ Nu Simon lee kon ye, "Me obilisa, an tw nin halu ba kalayi, a man kitaa sehn, amaa nu fu towe kanin bure, n biti n tw." ⁶ Nu ba maa tw asawu mu, ba kitaa ikin kibansa halu bamu asawu mu i san gbaa kyate. ⁷ Tuto nu ba da abaa tu bamu toomaa ana mu nu ba bu okoli nyosapu mu to ye ba ba kye bamu to. Ikuh uto mu kpini ye umaa umu ikuh mu i san gbaa muuri.

⁸ Simon Pita maa wu koto mu nu i waa mu, nu o kyon muja mu amulii su Yesu ansi to towe ye, "Onyirpe, lu me ase, n gye alibi owaapu nu." ⁹ Lu ikuh damante mu nu ba kitaa mu su mu, i kyinkyin maa mu tomaa ana kpini. ¹⁰ Ikuh mu kikiita mu gbaa ki kyinkyin Gyemisi maa Gyon, Sebedi mu-bii ana mu nu ba maa Simon bee sun kusun mu. Nu Yesu towe Simon ye, "Man waa kufuu, lu ndaga i su ii kpee mu, fii biti fu ba fu kitaa asa fu buya me nu."

¹¹ Nu ba bute ikuh mu ba dan kidenbi su, nu ba yege koto kumaa numu nu ba buu Yesu.

Yesu Kye Kibootoo Wuya Ku (Matiwu 8:1-4; Maki 1:40-45)

¹² Yesu maa bu kade ku su mu, onyin ku gbaa bu tuto nu kibootoo kitaa mu n-yu su kpini. Saja mu nu o wu Yesu mu, o be muja mu ansi to kole mu ye, "Onyirpe, nu fii biti mu, fu taale yege me n-yu i lonjo su."

¹³ Nu Yesu teenje mu kibaa mata mu. Nu o towe mu ye, "N biti, lonjo su." Nu opula manja to kibootoo mu ki yege mu. ¹⁴ Nu Yesu da onyin mu kumu to ye, "Man kan waa towe oku, amaa taa fu n-yu kaapu lbwaare oseepu mu, ke fu naa lee saraga fee kanan mu nu Mosesi nbara mu i kaapu mu, ke i kaapu to sa okumaa numu fee fu n-yu i lonjo su."

¹⁵ Amaa Yesu n-yu su asin mu i lonjo yalage to, nu i yege nu asa damante ba be nu mu ase, nu o kye bamu nu bee lo mu kpini. ¹⁶ Amaa saja kumaa Yesu u lu mu nkun ee kpee ee kole kabwaare-kole, opula mu nu o du surum.

Yesu Kye N-yu Wusa Wuya (Matiwu 9:1-8; Maki 2:1-12)

¹⁷ Kakaaku Yesu maa kaapu abwaaresin mu, Farasii abi ye nbara akaapupu mu nu ba lu Galile ye Gyudeya isowole su ye Gyerusalem kade to mu ba te tuto. Onyirpe lbwaare olon mu bu mu ase fee o taa kye alopu. ¹⁸ Nu anyin aku ba sula onyin mu nu mu n-yu i wu nu o de kalan su. Ba kpan bamu n-yu ba taa mu loo kikaara mu su, naa yila Yesu ansi to. ¹⁹ Lu saky mu su mu, ba man nye okpa ba taa mu loo kikaara mu su. Imu su ba dii kpee obu mu susu, katn mu nu ba taa isee nyale munla mu su, nu ba foti oko kphigaa mu yege o de mu kalan su saky mu nsana yila Yesu ansi to.

²⁰ Yesu maa wu kikoolle-gyii mu nu ba su mu su mu, o towe onyin mu ye "Me kyemine n taa fu alibi kee fu."

²¹ Nu Farasii abi ye nbara akaapupu mu ba piili bee fe nfeere bamu amu to ye "Anumu i gye osa numu nu ee towe nbusaa asin kanin? Anumu i taale taa alibi kee tii lbwaare su?"

²² Yesu nyi nfeere mu nu bee fe, nu o taase bamu ye "Mune i waa nu fen fe fale nfeere fane nkolo to? ²³ Imu kumoo i busin kitowe. N taa fu alibi kee fu, abee kusu nate? ²⁴ N biti fan bu fee me, Daadimaadi Obii-nyinsa n su olon dulinjaa numu to nu n taale taa alibi kee." Imu su o towe onyin mu nu mu n-yu i wu mu ye, "N towe fu ye, Kusu! Taa fu kalan kpewu." ²⁵ Opula manja to nu o kusu yile bamu ansi to, nu o taa mu kalan nu o de su mu, nu ee yin lbwaare ee kpewu. ²⁶ Nu i kyinkyin okumaa numu, nu ba yin lbwaare, nu i kitaa bamu kufuu nu ba towe ye, "Ndaga an wu asin kyinkyinsa."

Yesu Tu Lewi Ye O Ba Buu Mu

Matiwu 9:9-13, Maki 2:13-17

²⁷ Inumu kamaa mu, Yesu lu nu o naa wu lenpoo akooleru mu nu bee tu mu ye Lewi* mu kusun obu to. Nu Yesu towe mu ye, "Kusu buu me." ²⁸ Nu onyin mu kusu yege koto kumaa nu o buu Yesu.

²⁹ Nu Lewi daja agyito kukyo mu kikaara su sa Yesu, nu lenpoo akooleru gaalaagaa ye asa aku ba buga tuto, nu ba maa Yesu bee gyii. ³⁰ Amaa nu Farasii abi mu ye nbara akaapupu mu nu bamu gbaa bamu gye Farasii abi mu bee kolte bee sa Yesu abulapu mu ye, "Mune i waa nu fanaa lenpoo akooleru ye alibi awaapu fen buga fen gyii fen nuu kanin?"

³¹ Nu Yesu lee kon ye, "Okyepu man tiri sa bamu nu ba su alanfiya, amoo bamu nu

* 5:27 5:27 Ba bila bee tu onyin manja ye Matiwu.

bee lo mu nkun. ³² N man ba ye n ba tu bamu nu ba mu ukpa i kyiigi nun. Amaa n ba nun ye n ba tu alibi awaapu ke ba kyegege bamu nfeere ba lbwaare ase."

*Asin Taasesa Lu,
Kono Nmına Sv*

Matiwu 9:14-17; Maki 2:18-22

³³ Nu asa aku ba towe Yesu ye, "Gyon okyugyeepu abulapu bee nmına kono yege bee kule kabwaare-kule sanja kumaa, kanun nu Farasii abi abulapu mu gbaa bee waa nu. Amaa fee fu abulapu mu bire ba dan bee gyii bee nuu nun sanja kumaa."

³⁴ Nu Yesu lee kono ye, "Fu taale yege kiyufu to afu ba nmına kono yege okyufu mu-kuli bu bamu ase? ³⁵ Amaa sanja ku ii biti o ba, ke ba taa okyufu mu-kuli lu bamu ase, kanun nke manja to bire bee biti ba nmına kono."

³⁶ Nu Yesu ho bamu kjasan kunumu ye, "Oku mee tin kikyibi pupwe naa baata mata kaale didaa obo. Nu oku kan waa kanun mu, i yege nu kikyibi pupwe mu i kyate kaale didaa mu i tii su nun, nu kikyibi didaa mu ye kirupwe mu i mee ye i baa i duli abaa. ³⁷ Kanun nu oku mee taa owule didaa ee sun kukore pupwe. Nu o kan waa kanun bire, owule didaa mu ii biti o kyate, nu i mee ye i yege kukore pupwe mu ki waa odan. ³⁸ Kanun su i dagaa fee owule pupwe nu bee su bee sun kukore pupwe. ³⁹ Nu okumaa mu nu o lan kukore didaa nu i din mu mu, o man bila ee biti kukore pupwe kilan. Ee biti o towe ye, 'Kukore didaa mu ki boo mu.' "†

6

*Ba Taase Yesu Lu
Kake Fvutesa Ake Sv*

(Matiwu 12:1-8; Maki 2:23-28)

¹ Kake fvutesa ake ku nu Yesu naa ayu kudoo ku to, nu mu abulapu ba tuje ayu mu pusa bamu abaa to we. ² Nu Farasii abi mu aku ba taase ye, "Mune i waa nu fan waa kake fvutesa ake ikisii?"

³ Nu Yesu lee bamu kono ye, "Fan man pita kale lbwaare Asinkyan yilasa mu, ke fan wu koto mu nu Dawidi waa sanja mu nu akun a moo maa mu asa mu? ⁴ Fan man wu kanan mu nu o loo kabwaare-sunkpa obu to naa taa saraga bodobodo mu we, nu o taa ukv sa mu asa gbaa nu ba we, yege i man gye ane nbara su fee oku o gyii umu, amoo lbwaare aseepu nkun?" ⁵ Nu Yesu bila towe ye, "Me, Daadimaadi Obii-nyunsa gbaa n gye Jnyiripe sa kake fvutesa mu."

*Yesu Kye Kibaa Wusa Wuya
(Matiwu 12:9-14; Maki 3:1-6)*

† 5:39 5:39 Asin kaapusa nfu i gye ye nu ba kan taa nta pupwe waa kitobwaaya owule didaa to mu, nta pupwe olon mu ii biti i boyi owule didaa mu.

⁶ Kake fvutesa ake ku biyo Yesu bila kpee Gyiwu abi kabwaare-kule ogyanekpa ee kaapu. Nu onyin ku bu tuto nu mu gyisa kibaa ki wu. ⁷ Farasii abi mu ye nbara akaapupu mu bee biti kanan mu nu ba waa ke ba bun Yesu kopwe. Imu su ba te ba gyoo bee ku fee Yesu ii biti o kye mu kake fvutesa ake mu. ⁸ Amaa Yesu wula o n-yu bamu nfeere mu nu bee fe, nu o towe onyin mu nu mu kibaa ki wu mu ye, "Kusu yile asa mu kpini ansi to." Nu o kusu yile.

⁹ Nu Yesu towe bamu ye, "N taase fane, mune koto nu ane nbara mu i kaapu fee a waa kake fvutesa ake? A waa adanburasa abee alibi? A molige asa nkpa abee a nyita umu?"

¹⁰ Nu o ku bamu kpini kyaaboo, nu o towe onyin mu ye, "Teenje fu kibaa." Nu onyin mu teenje mu kibaa, nu mu kibaa mu ki nye olon. ¹¹ Amaa agbu a kitaa bamu, nu ba piili bee bee nmına kanan mu nu bee biti ba waa Yesu.

*Yesu Asunpu Kudu-Anyo Mu
(Matiwu 10:1-4; Maki 3:13-19)*

¹² Nke manja to mu, Yesu kpee abu to o naa kule kabwaare-kule, nu kagyanbwe manja kpini mu, o bu tuto ee kule lbwaare. ¹³ Nu kayu ki maa ke mu, nu o tu mu abulapu kpini ba mu ase, nu o lee bamu to kudu anyo, nu o yila bamu kitu ye asunpu. ¹⁴ Bamu i gye Simon (mu nu o yila mu kitu ye Pita), ye mu-supu Andirawu, ye Gyemisi maa Gyon, ye Filipu maa Batolome, ¹⁵ ye Matiwu maa Tomasi, ye Alifeyo mu-bii Gyemisi, ye Simon mu nu bee tu ye Seloti, ¹⁶ ye Gyemisi mu-bii Gyudasi, ye Gyudasi Isikariyoti mu nu o ba lee Yesu sa mu.

*Yesu Kaapu Nu O Kye Alopu
(Matiwu 4:23-25)*

¹⁷ Yesu maa mu asunpu ba kplige kibu mu su ba kipentenpiren ku su. Nu abulapu gaalaagaa ba be tu mu tuto, nu asa damante ba lu Gyudeya ye Gyerusalem ye nde mu nu bee tu ye Tayi maa Sidon opu nbunoo mu kpini. ¹⁸ Ba ba nu mu ase ke ba nye bamu alo ki kye. Bamu nu n-yaayu libi bee tooro bamu ba nye bamu n-yu. ¹⁹ Nu asa mu kpini ba kpan bamu n-yu fee ba mata mu, lu fee olon ku bu mu to nu i lu i kye bamu kpini alo.

*Amu Okon Wuya Ana
Ye Amu Libi Wuya Ana*

²⁰ Tuto nu Yesu ku mu abulapu mu nu o towe ye, "Amu okon wuya ana i gye fane mu nu fan gye atiripu,

lu fɛɛ lbwaare kuwura-gyii mu ki gye fane lee.

21 Amu okon wuya ana i gye fane mu nu akun a moo fane nbunbu numu mu, lu fɛɛ lbwaare ii biti o yege fan nme. Amu okon wuya ana i gye fane mu nu fen su nbunbu,

lu fɛɛ lbwaare ii biti o yege fan nmase.

22 Amu okon wuya ana i gye fane mu nu asa bee kisi fane, bee kina fane, bee saale fane, nu bee tun antnesa libi bee gyaga fane su, lu me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu su.

23 "Nu ba kan waa fane kanun mu fan yege i waa fane okon, ke fan taa kensi-gyii kyaa, lu fɛɛ kekɛɛ lala ki de susu kii gyoo fane. Kpali fɛɛ kanun nu bamu naana ana gbaa ba taa waa lbwaare atowepu mu.

24 Amaa fane ato wuya ana, fane laaku, fɛɛ fan maa wola nye fane okon dulinjaa numu to nbunbu numu.

25 Fane mu nu fan gyii nme nbunbu numu fale moo, fane laaku, lu fɛɛ akun ii biti u tyɛ fane su.

Fane mu nu fen nmase nbunbu fale moo mu, fane laaku,

lu fɛɛ fen biti fan su ke fan boota to.

26 Nu fane mu nu asa bee towe fane n-yu su asin danburasa mu, fane laaku.

Kanun nu bamu naana ana ba towe asin danburasa lu atowepu mu nu bee tun antnesa bee gyaga lbwaare su mu."

Fan Biti Fane Dɔn Ana (Matiwu 5:38-48, 7:12)

27 Nu Yesu ye, "Amaa n towe fane mu nu fen nu me ase ye, fan biti fane dɔn ana, ke fan waa adanburasa sa fane akisipu ana.

28 Ke fan waa bamu nu bee towe fane nno mu kusee, ke fan kule kabwaare-kule sa bamu nu bee nyanla fane. 29 Nu oku kan da fu otan mu, bilinj kinyosapu mu sa mu. Nu oku kan koolɛ fu balumaasu mu, yege o taa fu kaale tii su. 30 Nu oku kan ba kule fu koto ku mu, sa mu. Nu oku kan taa fu koto ku mu, man bila naa taase koto manja su lu odunwura mu ase. 31 Ke fan waa fane toomaa ana fɛɛ kanan mu nu fen biti fɛɛ ba waa sa fane mu.

32 "Fɛɛ nu fan kan fen biti bamu nu bee biti fane nkun mu, mune su nu i dagaa fɛɛ lbwaare o bila yin fane? Halu alibi awaapu gbaa bee biti bamu nu bee biti bamu mu. 33 Nu fan kan waa kidanburasa sa bamu nu bee waa fane adanburasa nkun mu, mune su nu i dagaa fɛɛ lbwaare o bila yin fane? Alibi awaapu gbaa bee waa kanun. 34 Nu fan kan fen paala bamu nu fan koolɛ gyii fɛɛ bee biti ba ba nye ka fane mu, mune su nu i dagaa

fɛɛ lbwaare o bila yin fane? Halu alibi awaapu gbaa bee paala bamu toomaa ana ke bee bwii ka bamu afulee manja konɔ kyɛkyɛ. 35 Amaa fan biti fane dɔn ana ke fan waa bamu adanburasa. Nu fan kan paala bamu mu, fan man fe umu kiba ka nfeere. Nu fen waa kanun mu, fen biti fan nye kekɛɛ lala, ke fen biti fan baa fan gye lbwaare Owura lala mu nbii ana. Lu fɛɛ o su kebityi sa asa, nu eɛ waa kidanburasa eɛ sa bamu nu ba mee fwaala, nu ba gye amu to olon wuya ana. 36 Imu su fan wu asa kowee fɛɛ kanan mu nu fane-Se lbwaare gbaa ii wu asa kowee mu.

Fan Man Bun Abaa Kupwe (Matiwu 7:1-5)

37 "Fan man tale fane toomaa ana, ke lbwaare gbaa o man tale fane. Fan man bun asa kupwe, ke lbwaare gbaa o man bun fane kupwe. Fan taa kee abaa, ke lbwaare gbaa o taa kee fane. 38 Fan sa, ke lbwaare gbaa o sa fane. Ee biti o kaala, bola koto kaalasa mu, ke o nyee su, ke o gyingyen kumu, ke i bola wɔrɔge fan abaa to. Koto kaalasa mu nu fan taa kaala mu, kumu maa nu lbwaare ii biti o taa kaala sa fane."

39 Nu Yesu bo bamu kujasan numu ye, "Gyaatanapu i taale gyankpaa mu toomaa gyaatanapu okpa? Nu i kan ba kanun mu, bamu asa anyo kpini bee biti ba naa lu tyɛ kikyabo to. 40 Nu obulapu mee taale nara mu okaapupu, amaa nu okomaa mu nu o bila bu bire eɛ taale waa fɛɛ mu okaapupu.

41 "Mune i waa nu fu wu keyuubi ki maa bo fu toomaa kensi to, nu fu mee wu kagyapoti mu nu ki bu fu lee to? 42 Mune su nu fu taale towe fu toomaa ye, 'Me toomaa, yege n lee keyuubi mu nu ki bu fu kensi to fale! Yege fu mee ku kagyapoti mu nu ki bu fu gbaa-gbaa fu kensi to?' Fu kebunbun ansi wuya, gyankpaa lee kagyapoti mu nu ki bu fu kensi to, pɔyɛ ke fu taale ku danburasa lee keyuubi mu nu ki bu fu toomaa lee to.

Oyu Kɔmaa Nɔmu Kɔmaa Kɔmu Abi (Matiwu 7:16-20, 12:33-35)

43 "Nu oyu danburasa ku man bu to ki soyi abi libi, abee oyu libi mee soyi abi danburasa. 44 Oyu kumaa numu kumu abi su nu bee su bee bu kumu. Nu oku mee tyɛ akutu eɛ lu kɔkpale oyu su, abee kididobi lu kimango oyu su. 45 Nyumisa danburasa u waa ato danburasa mu nu o kusla yila mu kokolo to, nu nyumisa libi mɔɔ u waa ato libi mu nu o kusla yila mu kokolo to. Lu fɛɛ nyumisa konɔ u towe koto mu nu ki bu mu kokolo to nu.

*Kijasan Lii Asa Anyo
Akpaara Kipoyi Sv
(Matiwu 7:24-27)*

⁴⁶ "Mune i waa sv nu fan tu me ye, 'Onyiripe, Onyiripe,' yege fan mee waa kuto mu nu n towe fane ye fan waa? ⁴⁷ Okumaa mu nu o ba me ase, ba nu me asin, nu o waa umu mu, n biti n kaapu fane osa mu nu o duli. ⁴⁸ Kanun osa manja du nun fee osa mu nu ee biti o poyi kikpaara, nu o kuu loo kase nu o poyi opare gyankpaasa mu gyaga kifole sv. Nu nkyu n bola nu i da kikpaara mu, amaa ki man gyinyen lu fee maa poyi kumu danbirasa mu sv. ⁴⁹ Amaa okumaa mu nu o nu me asin, nu o man buu umu mu, o du nun fee osa mu nu o man kuu obo poyi nu o poyi kikpaara mu gyaga kusuupu sv. Nu nkyu maa bola da kikpaara mu, nu ki lu tiye yaase to kpini-kpini."

7

*Roma Anaakopu Kihfa
Okusupu Kikwole-gyii
(Matiwu 8:5-13)*

¹ Saja mu nu Yesu towe umu lowe, nu asa ba nu mu katowe mu, o kpee Kapanum kade to. ² Roma anaakopu kihfa okusupu ku kyina o bu tuto, nu o sv kiyaafole ku mu nu ee biti mu asin, nu ee lo nu ee biti o wu. ³ Okusupu mu maa nu Yesu sv mu, nu o sun Gyiwu abi abilisa aku mu ase, ye o ba kye mu kiyaafole sa mu. ⁴ Ba maa ba Yesu ase mu, ba dan baase kole mu gaa towe ye, "Onyun num dagaa fee fu maa kye mu to. ⁵ Lu fee o sv kebiti sa ane Gyiwu abi, halu o poyi kabwaare-kole ogyanjekpa sa ane."

⁶ Imu sv Yesu buu bamu ee kpee tuto. Saja mu nu o tiri kikpaara mu to mu, nu Roma anaakopu obilisa mu sun mu kyemune ana ba naa towe Yesu ye, "Onyiripe man nyanla fu n-yu. Lu fee n man dagaa fee fu ba me kikpaara sv. ⁷ Kanun gbaa nu n wu fee n man dagaa fee n ba fu ase. Fee fu dan sa kono me kiyaafole ii biti o nye alanfiya. ⁸ Lu fee ngbaa me n bu obilisa oku kase, nu anaakopu oku gbaa ba bu me kase. Nu n towe num ye, 'Kpe nfu' nu ee kpee, nu n bila towe onumu ye, 'Ba nfu,' nu ee ba, nu n towe me kiyaafole ye, 'Waa fale,' nu ee waa."

⁹ Yesu maa nu kanun mu, i kyinkyin mu, nu o bilinj mu ansi ku kubu damante mu nu ba buu mu mu, nu o towe ye, "N towe fane kesintin fee, Israyi abi kpini to mu, n man pita wu osa mu nu o sv fale kikwole-gyii damante numu kedubi." ¹⁰ Nbooo mu nu o sun mu ba maa bwii kpewu mu, ba naa tu kiyaafole mu maa nye alanfiya.

*Yesu Kyiji Okulapu-kyii Ku
Mu-bii Lu Lewu to*

¹¹ Imu kamaa mu Yesu lu toto kpee kade mu nu bee tu kumu ye Nayin, nu mu abulapu ye asa damante ba buu mu. ¹² Saja mu nu o tiri kade mu nbwama mu, o wu ba maa sv obuni ba lu kade mu to, nu obuni manja gye okulapu-kyii kebii-nyinsa kulon mu nu o kubge. Nu asa damante mu nu ba bu kade mu to ba buu okulapu-kyii mu. ¹³ Onyiripe Yesu maa wu okulapu-kyii mu, mu asin a kitaa mu kowee, nu o towe mu ye, "Man bila su." ¹⁴ Nu Yesu taa mu kibaa naa mata kidakaa mu, nu asulapu mu ba sii ba yile, nu o towe ye, "Kiyaafole! N towe fu ye, kusu!" ¹⁵ Nu olewupu mu kusu kyina, nu o piili ee towe, nu Yesu taa mu sa mu-nyi.

¹⁶ Nu i kyinkyin bamu kpini nu ba yin lbwaare. Nu ba towe ye, "lbwaare otowepu lala ku lu ane sv. lbwaare ba o ba kye mu asa to." ¹⁷ Yesu asin numu i yalage Gyudeya osuwole sv, ye isuwole mu nu i de i maa kumu mu.

*Gyon Okyugyeepu Sun
Asa Yesu Ase
(Matiwu 11:2-19)*

¹⁸ Nu Gyon abulapu ba naa towe mu Yesu awaasa mu kpini. Imu sv o tu mu abulapu anyo, ¹⁹ nu o sun bamu Onyiripe Yesu ase ye ba naa taase mu ye, "Fu i gye Omu nu, lbwaare ye ee biti o ba mu abee a gyoo ku oku okpa?"

²⁰ Saja mu nu anyin mu ba ba Yesu ase mu ba towe mu ye, Gyon okyugyeepu i sun ane fu ase ye abaa taase fu ye, "Fu i gye Omu nu lbwaare ye ee biti o ba mu abee a gyoo ku oku okpa?"

²¹ Kanun saja maa to mu Yesu kye asa gaalaagaa alobi, nu o gya nbwu libi lu asa to, nu o bugi agyaatanapu gaalaagaa ansi. ²² Imu sv o lee Gyon nbooo mu kono ye, "Fan bwii naa towe Gyon kuto mu nu fan wu ye umu nu fan nu. Agyaatanapu ansi ii bugi, nu aboobi bee kusu nate, nu abootipu bee nye alanfiya, nu akpawu asu ii tigi, nu alewupu bee kyiji bee ba nkpa to, nu atiripu bee nu asin danbirasa mu. ²³ Fan bila towe mu ye, kusee i gye sa osa kumaa mu nu o san o sv kikwole-gyii me to."

²⁴ Saja mu nu Gyon nbooo ba lu mu ase mu, nu Yesu piili ee towe Gyon asin ee sa kubu mu, nu o taase bamu ye, "Fan maa lu kpee Gyon ase ofuli mu sv mu, mune nu fan waa nfeere fee fen kpee fen naa ku? Kokyoo mu nu afuu a da ii fillaa mu? ²⁵ Nu i man gye kanun bure mu, mune nu fan kpee naa wu? Abee onyun mu nu o bun ogyalin ato? Ayee! Asa mu nu ba bun ogyalin ato nu ba sv kakyina danbirasa

mu, ba bu awurakpa nun. ²⁶ Amaa mune nu fan kpee naa ku? Ibwaaɛ ɔtɔwɛpu abɛɛ? Eɛhn, n tɔwe fane kesintin fɛɛ ɔ kyɔ Ibwaaɛ ɔtɔwɛpu. ²⁷ Gyɔn numu asin nu Ibwaaɛ Asunkyan yɔlasa mu i tɔwe ye, 'N biti n sun mɛ kabɔɔ kɛ ɔ gyankpaa fu, mu ii biti ɔ lɔŋɔ fu ɔkpa gyoo fu.'

²⁸ N tɔwe fane fɛɛ, ɔkɔmaa mu nu ba kɔɔgɛ mu mu, man kyɔ Gyɔn, amaa ɔkɔmaa mu nu o du pii sɔsɔ kuwura-gyii to mu kyɔ mu."

²⁹ Asa mu kpini ye lenpoo akɔɔlɛpu mu nu ba nu Gyɔn asin tɔwɛsa mu, ba kɔɔlɛ gyii fɛɛ Ibwaaɛ asin mu i kyiiigi, lu fɛɛ ba yege nu Gyɔn gyeɛ bamu Ibwaaɛ kekyugyee. ³⁰ Amaa Farasii abi ye nbara akaapɔpu anyipu ba kina nfeɛɛɛ mu nu Ibwaaɛ sɔ sa bamu mu. Imu sɔ nu ba man yege nu Gyɔn gyeɛ bamu Ibwaaɛ kekyugyee.

³¹ Nu Yesu taase ye, "Anumu nu n biti n taa ndaga kakyina kanumu to asa kaala. Anumu ana nu ba duli? ³² Ba du nun fɛɛ nbii mu nu ba tɛ kɔgya to bɛɛ tu abaa bɛɛ tɔwe ye,

'An fulɛ kensi-gyii nbilɛ sa fane, amaa fan man kyaa, nu an sawɔ keli alengyi sa fane, amaa fan man su'.

³³ "Lu fɛɛ Gyɔn okyugyeepeu maa ba mu, ee nmina kɔnɔ gaa, nu ɔ man nuu nta, nu fan ye 'ɔ sɔ nbwu libi.' ³⁴ Nu Mɛ, Daadimaadi Obii-nyunsa n maa ba mu, n gyii nu n nuu, nu fan ye, 'N gye ogyipu lala ye ɔtabɔɔpu, nu n bila n gye lenpoo akɔɔlɛpu ye alibi awaapu bamu kyemune.' ³⁵ Amaa bamu nu beɛ buu Ibwaaɛ kanyaasin, lu bamu-daa sɔ mu, u kaapu fɛɛ kanyaasin mu burɔn."

*Okyu Alibi Wuya Ku
Taa Tulale Sɔswa Yesu
(Matiwu 26:6-13; Maki 14:3-9; Gyɔn 12:1-8)*

³⁶ Sana ku to nu Kafarasii-nyun ku tu Yesu ye ɔ ba kɛ ba naa bɔga gyii. Nu Yesu kpee mu kukpaara sɔ nu ɔ naa kyina o gyii. ³⁷ Kanun kade manja to mu okyu gyaga ku bu tɔtɔ. Okyu mu maa nu fɛɛ Yesu bu Kafarasii-nyun mu kukpaara sɔ ee gyii mu, nu ɔ byia tulale liifensa pɔrɔntɔwa bola. ³⁸ Nu okyu mu ba yile Yesu kamaa tiri mu ayaa ase ee su ansikyu ɛɛ pɔɔla mu ayaa. Nu ɔ taa mu inyini ɛɛ kpayi Yesu ayaa sɔ, nu o munkura umu beɛɛɛ sɔ, nu ɔ kyeege tulale mu wɔrɔge mu ayaa sɔ.

³⁹ Nu Kafarasii-nyun mu nu ɔ tu Yesu mu maa wu unumu mu, ɔ tɔwe mu nfeɛɛɛ to ye, "Fɛɛ ɔnyin numu din dan ɔ gye ɔtɔwɛpu kesintin nun, ɔ din bu okyu kulun mu nu ɛɛ mata mu fale, ɔ din bu kɔbaabɔto gyaga mu nu ɔ bu kumu to."

⁴⁰ Nu Yesu tɔwe Simon ye, "N sɔ kɔtɔ ku kɛ n tɔwe fu."

Nu Simon ye, "N nu, ɔkaapɔpu, tɔwe mɛ."

⁴¹ Nu Yesu bɔɔ mu kujasan ye, "Anyin anyɔ aku i naa paala afuleɛ lu afuleɛ wuya ku ase. ɔku paala gbityi nderebi anu, ɔnyɔsapu mɔɔ adunuu. ⁴² Bamu ɔku man taale nye ɔ naa ka mu kukɔ. Nu afuleɛ wuya mu taa kɛɛ bamu asa anyɔ. Asa anyɔ manja to mu, anumu ii biti o biti afuleɛ wuya mu asin gaa?"

⁴³ Simon lɛɛ kɔnɔ ye, "N waa nfeɛɛɛ fɛɛ ɔmu nu mu afuleɛ akyo mu."

Nu Yesu ye, "Fu lɛɛ kɔnɔ kesintin."

⁴⁴ Nu Yesu biliji ku okyu mu, nu ɔ tɔwe Simon ye, "Ye fu wu okyu numu? N maa ba fu kukpaara sɔ mu, fu man sa mu nsikyu kɛ n fwɔ mɛ ayaa sɔ, amaa okyu numu taa mu ansikyu fwɔ mɛ ayaa, nu ɔ taa mu inyini kpayi umu. ⁴⁵ Fu man baari mɛ waa mɛ nsa-nsa, amaa lu koo sanja mu nu n ba nfu mu, okyu numu man pu yege mɛ ayaa sɔ kimunkura. ⁴⁶ Fu man taa olifu nfo wɔrɔge mi kumu to, amaa okyu numu taa tulale wɔrɔge mɛ ayaa sɔ. ⁴⁷ Imu sɔ n tɔwe fu ye, kebiti lala mu nu ɔ kaapu fale sɔ mu, u kaapu fɛɛ ba taa mu alibi damante mu kɛɛ mu. Lu fɛɛ ɔkɔmaa mu nu mu alibi a man kyɔ nu ɔ nye kitaakɛɛ mu, ɛɛ kaapu kebiti mu gbaa gbɛɛɛ nun."

⁴⁸ Tɔto nu Yesu tɔwe okyu mu ye, "N taa fu alibi kɛɛ fu."

⁴⁹ Nu bamu nu ba san ba tɛ ogyikpa mu bɛɛ tɔwe abaa ye, "Anumu i gye ɔnumu, halu ɔ sɔ alibi ɛɛ kɛɛ?" ⁵⁰ Amaa Yesu tɔwe okyu mu ye, "Fu kukɔɔlɛ-gyii ki mɔlɔge fu. Nate ye kɔkolo yuuli."

8

Akyu Mu Nu ba Buu Yesu

¹ Imumu kamaa mu, Yesu nate nde lala ye nde-bii sɔ ɛɛ tɔwe asin danbirasa lu kuwura-gyii mu sɔ, yege abɔlapu kudu anyɔ mu ba tii mu sɔ. ² Nu akyu ɔku mu nu ɔ gya n-yaayu libi lu bamu to nu ɔ kye bamu alo mu, gbaa ba buu mu. Bamu ɔku i gye Meeri (mu nu bɛɛ tu mu ye Magidalen) mu nu Yesu gya nbwu libi asunɔ lu mu to mu, ³ ye Gyowana mu nu mu-kuli i gye Kyusa. Mu i gye owura Herodi kukpaara sɔ ɔkɔsɔpu ɔbɔlɔsa mu, ye Susana ye aku. Akyu anumu i sɔ bamu gbaa-gbaa ato bɛɛ kye Yesu maa mu abɔlapu to.

*Kujasan Lu ɔɔɔɔpu Mu Nu
ɔ Nmate Ayu*

(Matiwu 13:1-17; Maki 4:1-12)

⁴ Sana mu nu asa bɛɛ lu nde sɔ nde sɔ ba ba gyanɛ Yesu ase, nu ba ba nye akyɔ mu, Yesu bɔ bamu kujasan ye, ⁵ "ɔɔɔɔpu ku i kyina kpee ɔ naa nmate ayu. Sana mu nu

εε ηmate ayu mu umu tku i tiye okpa to nu asa ba nate umu su nu nbwiihi ba ba tase gyii. ⁶ Nu tku i tiye afule su katin mu nu ise i man kyɔ sa umu. Imu su i maa koyi mu, umu ilin i man taale kpee kata. Imu su kyowe maa daa umu mu nu i fugya. ⁷ Nu tku mɔɔ i tiye iwii to nu umaa umu i buga dan nu iwii mu i dan nyan umu. ⁸ Nu abi aku mɔɔ i tiye kase danbirasa to nu i koyi dan. Nu i dan soyi abi kɩlifa-kɩlifa." Maa towe umu lwɛ mu, nu o diyaa mu obule towe ye, "ɔmu nu o su asu nu ee biti o nu mu, o nu."

⁹ Nu mu abɩlapu mu ba taase mu kɩjasan mu kase. ¹⁰ Nu Yesu lee kono ye, "Fane bure lbwaare lee mu kuwura-gyii mu asiri asin kaapu fane, amaa asansa bure ajasan to nu n biti n towe sa bamu. Imu su,

'bee biti ba ba bee ku,
 amaa ba mee ye ba wu,
 ke ba ba bee nu,
 amaa ba mee ye ba nu kase.' "

*Yesu Lee Kɩjasan mu Kase
 Lu ɔɔɔɔɔɔ Mu Su
 (Matiwu 13:18-23; Maki 3:13-20)*

¹¹ Nu Yesu towe ye, "Kɩjasan mu kase i gye ye, abi mu nu o ηmate mu i gye abwaarestin mu. ¹² Nu umu nu i tiye okpa to mu, i gye bamu nu bee nu asin mu, nu sitaane i lee umu ee lu bamu nkolo to, nu ba mee taale koole gyii ke ba nye kamohge. ¹³ Nu umu nu i tiye afule su mu, i gye bamu nu bee nu asin mu, nu bee taa kensi-gyii koole umu. Amaa asin mu man loo bamu nkolo to. Bamu kikoole-gyii ki mee kyereee, umu su nu kutuu to ku ki kan ba tu bamu de, bee lu tiye nun. ¹⁴ Nu umu nu i tiye iwii to mɔɔ mu i yile sa bamu nu bee nu asin mu, amaa lu kakyuna to nfeere kife, kufulee biti ye kensi-gyii bansa i kun bamu, nu ba mee taale dan kikoole-gyii to. ¹⁵ Nu umu nu i tiye kase danbirasa to mu mɔɔ, i gye bamu nu ba taa kokolo kulun koole asin mu gyii, nu ba su kenyiita yile to ke ba waa adanbirasa."

*Fitila Kɩjasan
 (Matiwu 5:15; Maki 4:21-25)*

¹⁶ Nu Yesu bila towe bamu kɩjasan ku ye, "ɔku mee tuwa fitila ke o taa waa kolobi to abee o taa yii npaa kase, amaa ee taa ee gyaga kumu ogyagakpa nun, ke bamu nu bee ba mu ba wu fitila mu. ¹⁷ Nu koto kumaa mu nu ki baala gbaa kii biti ki lu ifuli, nu ato mu nu i gye asiri ato kpini ii biti i lu ifuli. ¹⁸ Imu su fan baa fan da su kanaan mu nu fen nu asin, nu okumaa mu nu ee nu asin kase mu, ii biti i sa mu tii su, nu omu nu o mee nu asin mu kase mu, ii biti i koole ipii mu nu o su mu gbaa lu mu ase."

*Yesu Mu-nyi Ye
 Mu-Supu Ana
 (Matiwu 12:46-50; Maki 3:31-35)*

¹⁹ Nu Yesu mu-nyi ye mu-supu ana ba ba ye ba be wu mu, amaa lu sakyɔ su mu, ba man nye nin tiri mu. ²⁰ Tutu nu oku towe Yesu ye, "Fu-nyi ye fu-supu ana ba yile kewu bee biti fee ba wu fu."

²¹ Nu o lee mu kono ye, "Mi-nyi ye mi-supu ana i gye asa mu nu bee nu abwaarestin nu bee su bee waa kusun mu."

*Yesu Towe Sa Afuu Nu I Yegɛ
 (Matiwu 8:23-27; Maki 4:35-41)*

²² Kakaaku nu Yesu towe mu abɩlapu mu ye, "Fan yegɛ a faa kpee benbe." Nu ba loo okul to faa kyun. ²³ Sanja mu nu bee pale bee kpee mu Yesu de nsure. Nu afuu lala aku a tigi lu bamu su, nu apaa a da a loo okul to mu. Nu i san gberɛɛ ke okul mu o muuri, nu bamu nkolo i ηmaa bamu. ²⁴ Nu abɩlapu mu ba naa kyinji mu towe mu ye, "ɔnyirɛ, ɔnyirɛ! An biti a sii nkyu to!"

Nu o kusɔ yile, punte afuu mu ye apaa mu su, nu i waa diin. ²⁵ Nu Yesu taase mu abɩlapu mu ye, "Fane kikoole-gyii bu fune?"

Nu kufuu ki kɩtaa bamu, nu i kyinkyin bamu nu bee taase abaa ye, "Nyimisa mɔɔ ndee nu ee sa afuu ye apaa kono nu i nu mu ase."

*Yesu Kye ɔnyin Ku
 mu nu o Su Nbwu Libi
 (Matiwu 8:28-34; Maki 5:1-20)*

²⁶ Nu ba pale naa fuɔ Gerasene abi osuwule su, kubaafun mu nu ki bu Galile benbe. ²⁷ Yesu maa dan ee lu ee yile obun kaa mu, nu Kagerasene-nyin ku mu nu nbwu libi ba bu mu to mu ba gyanja mu. ɔnyin numu nate kubolonkpan kyereee yegɛ o mee kyina kɩkpaara su, amɔɔ nkyan to nu o bu. ²⁸ Sanja mu nu ɔnyin mu wu Yesu mu, o punte tiye mu ayaa to, nu o kuusi kenken towe ye, "Yesu, susu Owura Lala mu-bii! Mune nu fii biti me ase? N kole fu nun, man nyanla me!" ²⁹ Lu fee Yesu wula sa nbwu libi mu kono fee ba lu ɔnyin mu to. Sanja kumaa numu nbwu libi mu bee ba mu su. Nu i kan ba mu su mu, bee taa agbeeleebi ηmina mu abaa ye mu ayaa, yegɛ bee kun mu. Amaa ee tiye agbeeleebi mu nu ba taa ηmina mu mu, nu nbwu libi mu bee sula mu kpee ofuli su.

³⁰ Nu Yesu taase mu ye, "Nene nu bee tu fu?"

Nu o ye bee tu me ye, "Kubu!" Lu fee nbwu libi kokyɔ ba te mu su. ³¹ Nu nbwu libi mu ba kole Yesu ye, o man taa bamu naa waa obɔ kyinkyingilin mu nu ki man su okaa mu to.

32 Nii akuuri damante akɔ ba bu kibii mu su beɛ gyii. Nii nbwɔ libi mu ba kule Yesu fɛɛ ɔ yege ba naa loo akuuri mu tɔ, nii Yesu sa bamu ɔkra. 33 Nbwɔ libi mu ba maa lu ɔnyɔn mu tɔ mu, ba naa loo akuuri mu tɔ, nii ba sile kpɔlɛge kibii mu su naa loo ɔbɔn lala mu tɔ nii ba muuri.

34 Nii asa mu nii beɛ ki akuuri mu su ba maa wu kɔtɔ mu nii ki waa mu, ba sile kpee kade tɔ ye ndɔɔ ana tɔ naa tɔwe asa. 35 Nii asa mu ba ba ki kɔtɔ mu nii ki waa. Ba maa ba Yesu ase mu, ba wu ɔnyɔn mu nii nbwɔ libi ba kɔsu mu su mu, o bun kaale ɔ te Yesu ayaa kase yege mu nfeɛre tɔ i du kyɛkyɛ, nii kufuu ki kɔtaa bamu. 36 Bamu nii ba taa bamu ansi wu mu, ba tɔwe asa kanan mu nii ɔnyɔn mu nii nbwɔ libi ba daa ba te mu su mu nye kyɛ. 37 Kanun su Gerasene abi mu nii ba bu kibaafɔn maɲa su kpini, ba kule Yesu ye ɔ lu bamu ɔsɔwɔle maɲa su, lu fɛɛ kufuu ki kɔtaa bamu. Nii o loo ɔkɔli tɔ bwii.

38 Pɔyi ke ba bwii mu, ɔnyɔn mu nii nbwɔ libi ba kɔsu mu su mu kule Yesu ye ɔ yege o buu mu. Amaa Yesu kina tɔwe mu ye, 39 "Bwii kpee kewu naa tɔwe kɔtɔ lala mu nii lbwaaɛ waa sa fu." Imu su ɔnyɔn mu kpee kade mu tɔ katɔn kɔmaa numu naa tɔwe kɔtɔ lala mu nii Yesu waa sa mu.

*Yesu kyinji Gyarosi
Mu-bii Nii ɔ Kyɛ ɔkyɔ Mu Nii
Nkalan I Da Mu Mu
(Matiwu 9:18-26; Maki 5:21-43)*

40 Saɲa mu nii Yesu bwii faa kpee ɔbɔn benbe mu, sakyɔ mu ba waa mu nsa-nsa kɔɔle mu, lu fɛɛ ba wɔla ba te ba gyoo mu. 41 Tɔtɔ mu ɔnyɔn mu nii beɛ ti mu ye Gyarosi, mu nii ɔ gye Gyiwu abi kabwaare-kule ɔgyaɲɛkpa ɔbɔlɛsa mu ba tɔye Yesu ayaa kase, nii ɔ kule mu ye ɔ ba mu kɔkpaara su. 42 Lu fɛɛ mu kebii kyɔsa-bi kɔlɔn mu nii o gyii nsu kudu anyɔ ii biti o wu.

Yesu maa yii su ee kpee mu, sakyɔ mu mili mu su ba buu mu. 43 ɔkyɔ ku bu sakyɔ mu tɔ nii nkalan i da mu nsu kudu anyɔ, amaa ɔku man taale kye mu.* 44 Nii ɔkyɔ mu loo sakyɔ mu tɔ ba Yesu kamaa ba mata mu kaale kɔnɔ-bi, nii opula maɲa tɔ mu nkalan mu i tin. 45 Nii Yesu taase ye, "Anumu i mata mɛ?"

Bamu kpini ba maa kina ye i man gye bamu mu, nii Pita tɔwe ye, "ɔnyɔrɛ, sakyɔ beɛ mili fu su, beɛ mata fu."

46 Amaa Yesu tɔwe ye, "ɔsa ku mata mɛ, lu fɛɛ n wu nii n bu fɛɛ ɔbɔn ku maa lu mɛ tɔ."

47 Nii ɔkyɔ mu maa wu fɛɛ ɔ mɛɛ taale taa baala mu, ɔ kyɔkyaa ba tɔye Yesu ansi tɔ. Nii ɔkyɔ mu yile sakyɔ mu tɔ tɔwe kɔtɔ mu su nii ɔ mata Yesu, ye kanan mu nii ɔ nye kyɛye opula maɲa tɔ. 48 Nii Yesu tɔwe ɔkyɔ mu ye, "Mi-bii kyɔsa, fu kɔkɔle-gyii ki yege nii fu nye alanfiya, kpewu kayɔ yuuli tɔ."

49 Saɲa mu nii Yesu san ɛɛ tɔwe kanun mu, nii kabɔɔ ki lu kabwaare-kule ɔgyaɲɛkpa ɔbɔlɛsa Gyarosi kɔkpaara su, ba tɔwe mu ye, "Man bɔla tɔɔrɔɔ ɔkaapɔpu mu, fu kebii kyɔsa-bi mu wu."

50 Yesu maa nu kanun mu, nii ɔ tɔwe Gyarosi ye, "Man waa kufuu, fɛɛ fu dan nye kɔkɔle-gyii ee biti ɔ nye alanfiya."

51 Yesu fuɔ Gyarosi kɔkpaara su mu, ɔ man yege nii ɔku buu mu loo obu to, amɔɔ Pita maa Gyɔn ye Gyemisi ye kebii mu, mu-se ye mu-nyi nkɔn. 52 Saɲa maa kpini yege asa beɛ sawɔ beɛ waa ulawɔ, beɛ su kebii mu keli. Nii Yesu tɔwe ye, "Fan yege kusu, ɔ man wu, ɔ de nin."

53 Nii asa mu ba ɲmase Yesu, lu fɛɛ be nyi kebii mu maa wu. 54 Amaa Yesu kɔtaa kebii mu kɔbaa tɔ tɔwe ye, "Mi-bii, kɔsu!" 55 Nii kebii mu, mu kala bwii ba mu tɔ, nii ɔ kɔsu yile opula maɲa tɔ. Tɔtɔ nii Yesu tɔwe hamu ye, ba sa kebii mu agyito ke o gyii. 56 Nii i waa kebii mu akɔsɔgepu kyɔn, amaa nii ɔ da bamu amu tɔ ye ba man waa ke ba tɔwe asin mu nii i waa fale sa ɔku.

9

*Yesu Sun Mu Abɔlapu
Kudu-anyɔ Mu
(Matiwu 10:5-15; Maki 6:7-13)*

1 Yesu maa ti abɔlapu kudu-anyɔ mu ba gyaɲɛ mu, ɔ sa bamu ɔbɔn nii ɔ waa bamu kɔnyɔn tɔ ye ba gya nbwɔ libi lu asa tɔ ke ba kye alɔ. 2 Tɔtɔ nii o sun bamu ye, ba naa tɔwe kuwura-gyii mu asin ke ba kye alɔpu. 3 Nii ɔ tɔwe bamu ye, "Fan maa kpee fale, fan man taa sehn tii su. Fan man taa kɔkpebi abɛɛ adiikun abɛɛ agyito abɛɛ afulee abɛɛ kaale nyɔsɔpu ku tii su. 4 Nii kɔkpaara kɔmaa mu nii fan loo kumu su, nii ba kɔɔle fane mu, fan kyuna tɔtɔ naa fuɔ saɲa mu nii fen biti fan lu kade maɲa tɔ. 5 Nii kade mu nii ba kina fane kɔkɔle, nii fan lu tɔtɔ fen kpee mu, fan kpɔkpaa fane ayaa su apurutiti, ke i kaapu fɛɛ kɔtɔ mu nii fan waa mu, i man burɔn." 6 Imu su abɔlapu mu ba nate ndɛ-bi-ndɛ-bi mu su kpini beɛ tɔwe asin danbirasa mu yege beɛ kye asa katɔn kɔmaa mu nii beɛ kpee mu.

* 8:43 8:43 ɔkyɔ numu nyita mu afulee kpini akɔyeɔ ase, amaa mu kɔle mu ki san kii tii su.

*Yesu Asin I Tɔɔɔɔ
Owura Herodi*

(Matiwu14:1-12; Maki 6:14-29)

7 Kanin saɲa maɲa mu Owura Herodi maa nu ato mu nu i waa kpini mu i tɔɔɔɔ mu gaa. Lu fɛɛ aku bɛɛ tɔwɛ ye Gyɔn okyugyeepu mu i kyinjɪ ba nkpa tɔ. 8 Nu aku mɔɔ ba ye, olewupu Eligya i bwii kyinjɪ ba nkpa tɔ, nu aku mɔɔ ba bɪla tɔwɛ ye, atɔwɛpu didaa mu oku i bwii kyinjɪ ba nkpa tɔ. 9 Amaa Herodi tɔwɛ ye, "N yege nu ba tin Gyɔn okyugyeepu kumu. Anumu nu n bɪla n nu mu n-yu sɔ asin fale?" Nu ɔ kpan mu n-yu fɛɛ o wu Yesu.

*Yesu Sa Asa Ngbin Nnuu
Agyito Nu Ba gyii Nme*

(Matiwu 14:13-21; Maki 6:30-44; Gyɔn 6:1-14)

10 Nu asunpu mu ba maa bwii ba mu, ba ba tɔwɛ Yesu kɔtɔ kumaa mu nu ba naa waa. Tutɔ nu ɔ taa bamu nkun ba lu kpee kade mu nu bɛɛ tu kumu ye Betisayida mu. 11 Sakyɔ mu ba maa nu kanin mu, ba buu mu kpee tutɔ. Nu ɔ kɔɔle bamu tɔwɛ kuwura-gyii asin sa bamu, nu ɔ kye bamu nu bee biti kikyɛ mu.

12 Kyɔwɛ maa biti ɔ lɔwɛ mu, nu abɪlapu kudu anyɔ mu ba ba mu ase. Nu ba tɔwɛ mu ye, "Yege asa mu ba kpee ndɛ-bi-ndɛ-bi ye ndɔɔ ana mu nu i bu tiri nfu mu, ke ba naa nye ilookpa ye agyito gyii. Lu fɛɛ katɪn mu nu an bu fale gye kiyii nsana."

13 Amaa Yesu tɔwɛ bamu ye, "Fane gbaa-gbaa fan sa bamu kɔtɔ ku ke ba gyii." Nu ba lɛɛ kɔnɔ ye, "Kutɔ mu nu an sɔ i gye bodobodo anuu ye ukun inyo, abɛɛ fii biti fɛɛ a naa sɔɔ agyito sa asa damante banumu?" 14 (Nu anyin mu nu ba bu tutɔ mu, bɛɛ waa fɛɛ ngbin nnuu).

Nu Yesu tɔwɛ mu abɪlapu mu ye, "Fan yege asa mu ba kyina ntun adunuu-adunuu." 15 Nu abɪlapu mu ba waa kanin, nu ba yege asa mu kpini ba kyina-kyina kase. 16 Nu Yesu taa bodobodo ye ukun inyo mu diyaa mu ansi ku susu taa afwaala sa lbwaare. Nu ɔ kpee-kpee tɔ taa sa mu abɪlapu mu ye ba barige tɔ sa asa mu ke ba gyii. 17 Asa mu kpini ba gyii nme, nu abɪlapu mu ba tase-tase agyisan mu bola alantan kudu anyɔ.

*Pita Bugi Tɔ Tɔwɛ ɔsa
Mu Nu Yesu Gye*

(Matiwu 16:13-19; Maki 8:27-29)

18 Kakaaku Yesu maa kule kabwaare-kule mu nkun mu, nu mu abɪlapu mu ba ba mu ase nu ɔ taase bamu ye, "Anumu nu asa bɛɛ tɔwɛ ye, n gye?"

19 Nu ba lɛɛ kɔnɔ ye, "Aku bɛɛ tɔwɛ ye fu i gye Gyɔn okyugyeepu, nu aku mɔɔ bɛɛ

tɔwɛ ye atɔwɛpu Eligya i gye fu, nu asana mɔɔ bɛɛ tɔwɛ ye, fu i gye atɔwɛpu didaa mu nu ba wu mu tɔ oku i bwii ba nkpa tɔ."

20 Nu ɔ taase bamu ye, "Fanɔ fane mɔɔ, anumu nu fan ye n gye?" Nu Pita lɛɛ kɔnɔ ye, "Fu i gye omoligeɛpu mu nu lbwaare Wɔla lɛɛ mu."

21 Tutɔ nu Yesu da bamu amu tɔ ye ba man kan waa tɔwɛ oku. 22 Nu ɔ bɪla tɔwɛ bamu ye, "Me, Daadimaadi Obii-nyinsa dagaa maa gyii awɔrɔfo gaa, ke abɪlisa ye aseepu bɪlisa ye nbara akaapɔpu kpini ba kina me. Bee biti ba mɔɔ me, amaa nke nsa kamaa mu n biti n kyinjɪ lu lewu tɔ ba nkpa tɔ."

23 Nu ɔ bɪla tɔwɛ bamu ye, "ɔkumaa mu nu ee biti fɛɛ o buu me mu, i dagaa fɛɛ o kina mu kɔkɔlɔ biti, ke o kukuri mu oyu laasa sɔla buu me kake kumaa. 24 Imu i gye fɛɛ okumaa mu nu ee biti fɛɛ ɔ molige mu gbaa-gbaa mu nkpa mu, ii biti i lu mu abaa tɔ, amaa okumaa mu nu ɔ taa mu nkpa sa lu me sɔ mu, ee biti o bwii nye mu nkpa. 25 Fɛɛ nu nyumisa kan nye dulinyaa tɔ ato kpini nu ɔ pan mu nkpa mu, mune nu ɔ nye? 26 Nu okumaa mu nu i sɔ mu ipeeli lu me ye me asin mu sɔ mu, kanin maɲa nu ii biti i baa i sɔ me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu ipeeli sa kanin ɔsa maɲa, lu kake mu nu maa Me-Se ye mu nbɔɔ kyurekyure mu an biti a ba bunyaa tɔ mu. 27 N tɔwɛ fane kesintin fɛɛ fane mu nu fan yile nfu fale tɔ aku ba mɛɛ ye ba wu lewu, amɔɔ ba dan wu kuwura-gyii mu pɔyi."

Ibwaare Lɛɛ Yesu Bunyaa

Kaapu Kibu Ku Su

(Matiwu 17:1-8; Maki 8:30-9:1)

28 Yesu maa tɔwɛ asin numu lɔwɛ nke nsuno kamaa mu, ɔ taa Pita maa Gyɔn ye Gyemisi nu maa bamu ba kpee kibu kuku sɔ ba naa kule kabwaare-kule. 29 Maa san ɔ maa sɔ eɛ kule kabwaare-kule mu, nu mu ansi tɔ a bilinjɪ, nu mu ukaale gbaa i lɔɲɔ fuuli parepare nu i nhalge fɛɛ bulayɪ maa wɛɛ ɪɛɛ mu. 30 Opula maɲa tɔ asa anyɔ aku ba ba mu ase. Bamu i gye Mosesi maa Eligya. 31 Ba taa bunyaa sɔ ba Yesu ase, nu maa bamu bɛɛ tɔwɛ kanan mu nu lbwaare tɔwɛ yila fɛɛ ee biti o kpee Gyerusalem naa wu mu. 32 Pita maa mu tɔɔmaa ana mu ba de nsure, amaa ba maa kyinjɪ mu, ba wu Yesu bunyaa mu ye asa anyɔ mu ba maa yile mu ase. 33 Asa anyɔ mu ba maa lu Yesu ase bee kpee mu, Pita tɔwɛ Yesu ye, "ɔnyirɔpe, i burɔn gaa fɛɛ a maa bu nfu. Yege a waa abu asa, fu lɛɛ kuku. Mosesi lɛɛ ye Eligya lɛɛ. (Yege o man nyi kutɔ mu nu eɛ tɔwɛ)."

34 ɔ dan san eɛ tɔwɛ nu abwaare-wule a ba bun bamu sɔ. Nu i kɪtaa abɪlapu mu kufuu kanan mu nu abwaare-wule

mu a bun bamu su mu. ³⁵ Nii obule ku towe abwaare-wole to ye, "Onumu i gye mi-bii mu nu n wola lee. Fen nu mu ase." ³⁶ Obule mu maa towe lwe mu, ba wu fee i san Yesu nkun nun. Nii mu abulapu mu ba yege nu asin mu a sii ye bamu nkun, ba man towe oku kuto mu nu ba wu sana manja.

Yesu kye kebii ku mu nu ee lo kigbingbin

(Matiwu 17:14-18; Maki 9:14-27)

³⁷ Imu lukaake mu ba maa lu kibii mu su bee ba mu, sakyɔ damante ku ba gyaŋa Yesu. ³⁸ Nii onyin ku bu sakyɔ mu to kuusi ti ye, "Okaapupu! N kule fu nu, ku mi kebii-nyinsa-bii numu sa me, mu nkun i dan o gye mi-bii. ³⁹ Kayaayu libi ku i taale ee ba mu su, nu opula to ee kuusi yege u su mu i tuw kase, u buute mu fee kabwu mu, yege mu kono to i lu afufu i taa mu i kpui nu i waa mu i kyeeere pɔyi ke i yege mu. ⁴⁰ Nu n kule fu abulapu ye ba gya kayaayu libi mu lu mu to, amaa ba man taale."

⁴¹ Nii Yesu lee kono ye, "O! Fane ndaga asa, fan man koole lbwaare gyii, nu fane ukpa i man du kyeekyee. Nke nfine nu n biti n kyina fane ase nye kenyiita sa fane?" Nii o towe onyin mu ye, "Taa fu-bii mu ba nfu."

⁴² Nii kebii mu maa ba Yesu ase mu, nu kayaayu libi mu ba taa mu tuw kase nu i kpui mu fee kigbingbin mu. Amaa Yesu punte kayaayu libi mu su, nu o kye kebii mu bwiiyaa mu sa mu-se. ⁴³ Lu kanan mu nu Yesu lee lbwaare olon kpare mu kaapu mu, i waa asa mu kpini kyan.

I maa san i kyinkyin asa mu lu kutɔ kumaa mu nu Yesu waa su mu, o towe mu abulapu mu ye, ⁴⁴ "Fan kan fane asu ke fan nu ye odan. Bee biti ba lee me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu waa asa abaa to." ⁴⁵ Amaa mu abulapu mu ba man nu umu kase. I gye asin baalasa mu nu lbwaare man lee kaapu bamu, amaa nu ba su kufuu fee ba taase mu asin mu kase.

Anumu I Gye Olala lbwaare kuwura-gyii Mu To

(Matiwu 18:1-5; Maki 9:33-37)

⁴⁶ Nii umooere i tiye mu abulapu mu nsana fee bamu to mu, anumu i gye olala. ⁴⁷ Amaa Yesu maa bu nfeere mu nu bee fe mu, o taa kebii pii ba yule mu ase. ⁴⁸ Nii o towe bamu ye, "Fu kumaa mu nu fu koole kebii numu dubi me kitu to su mu, fu koole me numu. Nu fu kumaa mu nu fu koole me mu, fu koole omotu o sun me mu. Nu omotu o gye pii fane kpini to mu, mu i gye fane to olala."

Okumaa Mu Nii O Mee

Towe Yii Fane Mu,

Tii Fane Su

(Maki 9:38-40)

⁴⁹ Nii Gyɔn towe sa Yesu ye, "Onyirpe! An wu onyin ku maa su fu kitu ee gya nbwu libi. Imu su an gya mu lu kumu to. Lu fee o man tii ane su." ⁵⁰ Nii Yesu towe bamu ye, "Fan man gya mu. Lu fee okumaa mu nu o mee towe ee yii fane mu, o tii fane su."

Samariya Abi Ba Man

Koole Yesu Gyii

⁵¹ Yesu kibwii kpee susu sana maa tiri to mu, nu o waa mu nfeere, nu o yii su kpee Gyerusalem. ⁵² Tuto nu o lee nbɔɔ sun ye ba gyankpaa mu kpee Samariya kade-bi to naa koola gyoo mu. ⁵³ Amaa tuto asa mu ba man koole mu, lu fee ba dan be nyi maa kpee Gyerusalem nu. ⁵⁴ Nii mu abulapu anyɔ, Gyemisi maa Gyɔn ba maa wu kanun mu, nu ba ye, "Onyirpe, fii biti fee a tu fulon lu susu ba tuwa bamu abee?" ⁵⁵ Amaa nu Yesu biliji ku bamu, nu o ye, "Fane katowe manja man buron." ⁵⁶ Nii Yesu maa mu abulapu ba lu tuto taa kpee kade-bi pupwe ku su.

Awurɔfo Mu Nii I Bu

Yesu Kubuu To

(Matiwu 8:19-22)

⁵⁷ Ba maa naa okpa to bee kpee mu, nu onyin ku towe Yesu ye, "N biti n buu fu kpee katn kumaa mu nu fii kpee mu."

⁵⁸ Nii Yesu towe onyin mu ye, "Ag-boogboo bee de ibo to, nu nbwii bi ba su nsuswaa, amaa me, Daadimaadi Obii-nyinsa bire n man su katn mu nu n de fute."

⁵⁹ Nii Yesu bila towe onyin ku mɔɔ ye, "Buu me."

Amaa onyin mu towe Yesu nun ye, "Onyirpe, yege n bwii kpee naa pula nse pɔyi."

⁶⁰ Amaa Yesu towe mu ye, "Yege bamu nu ba du fee alewupu, lu fee ba man nyi lbwaare mu ba kpee naa pula bamu alewupu. Ke fee fu, fu kpee naa towe lbwaare kuwura-gyii mu asin."

⁶¹ Nii onyin ku mɔɔ bila ye, "Onyirpe n biti n buu fu, amaa yege ke n bwii kpee naa kala me kɔkpaara su asa ke n ba."

⁶² Nii Yesu towe mu ye, "Fu kumaa mu nu fii biliji fu ku kamaa mu, nu fu nfeere man de katn kulon mu, fu man dagaa lbwaare kuwura-gyii."

10

Yesu Sun Abulapu Adusuno Ye Anyɔ

¹ Imumu kamaa Onyirpe Yesu lee asa adusuno ye anyɔ aku nu o sun bamu asa

anyo-anyo, ye ba gyankpaa mu kpee kade kumaa ye katun kumaa mu nu ee biti o kpee mu. ² Nu o bo bamu kujasan ye, "Ndoo to ato soytisa mu nu i dagaa a tnye mu i kyo gaa, amaa atnyeppu mu ba man kyo. Fan kule Onyiripe kusun mu wuya, ke o biya atnyeppu ba tii su ke ba ba waa mu kusun mu. ³ Fan kpee, n sun fane nun fee nbuloppu-bi ba maa kpee akuntun to. ⁴ Fan man waa fan taa afulee abee adiikun abee asubita, ke fan man fwaala oko okpa to. ⁵ Nu fan kan loo kikapara kumaa su mu, fan daa kitowe ye, 'Keyuula ki ba kikapara numu su.' ⁶ Nu keyuula nyumisa kan o bu tutu mu, fane keyuula ii biti o ba mu su, nu i man gye kanun mu, ii biti i bwii ba fane su. ⁷ Fan kyuna kikapara manja su, ke fen gyii ke fen nuu koto kumaa mu nu ba sa fane. Lu fee osunpu kumaa kokoka dagaa mu. Fan man ba fen loo fen loo akpaara-akpaara su.

⁸ "Nu kade kumaa mu nu fan loo kumu to nu ba koole fane mu, fan gyii agyito kumaa mu nu ba sa fane. ⁹ Fan kye aloppu mu nu ba bu kade mu to, ke fan towe okumaa ye, 'Nbiubtu, lbwaare kuwura-gyii ki tiri fane to.' ¹⁰ Amaa nu fan kan loo kade ku to nu ba man koole fane mu, fan lu kpee kade mu agbenbi su ke fan towe ye, ¹¹ 'An kpiakpaa fane kade to apurutiti mu nu i bu ane ayaa su mu gbaa an wurige fane su, ke i kaapu fee kutu mu nu fan waa mu, i man buron. Amaa fan baa fan nyi fee lbwaare kuwura-gyii ki tiri to.' ¹² Nu n towe fane ye, katala lala kake mu, kade maa kii biti ki nye kusu bute ki kyo kusu bute mu nu ki ba Sodom kade to mu."

Nde mu Nu Ba Man Koole Yesu Gyii (Matiwu 11:20-24)

¹³ Nu Yesu towe ye, "Korasin abi fane laaku, Basayida abi fane laaku, adangana mu nu n waa fane ase fale mu, nu i daa i gye Taayi ye Sidon nu n waa kanun nun, naafoo ba wola kyina ke ba dila uboota ke ba taa nso bun bamu amu ke i kaapu fee ba kyeege bamu nfeere lu alibi to. ¹⁴ Amaa katala lala kake mu, Taayi maa Sidon abi kusu bute mu ii biti i baa i boo fane lee. ¹⁵ Fane Kapanum abi, bee biti ba kukuri fane kpee susu nun abee? Ayee, bee biti ba biya fane kase kamande."

¹⁶ Nu o towe mu abulapu mu ye, "Okumaa mu nu o nu fane ase mu, nu me ase, nu okumaa mu nu o kina fane mu, o kina me, nu okumaa mu nu o kina me mu, o kina omu nu o sun me mu nun."

Adusuno Ye Anyo Mu Kibwii Ba Yesu Ase

¹⁷ Abulapu adusuno ye anyo mu nu Yesu sun mu ba bwii ba ye kensi-gyii nu ba towe

ye, "Onyiripe, fu kitu to su nbwu libi gbaa ba biya bamu n-yu kase sa ane."

¹⁸ Nu Yesu towe bamu ye, "N wu Sitaane maa lu susu ba tye kase fee bulayi maa wee isee mu. ¹⁹ N sa fane olun fee fen biti fan kyigya ananse ye ikyankpate su, ke fan nye olun fane dun Sitaane su, nu sehn mee ye o waa fane. ²⁰ Amaa fan man yege i waa fane okon fee n-yaayu libi ba biya bamu n-yu kase sa fane. Amaa fan yege i waa fane okon fee ba maa kyuroo fane atu yila lbwaare aye."

Yesu Ansi A Gyii Nu O kule Kabwaare kule (Matiwu 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Kanun sanja manja Yesu kokolo ki fuuli mu lu Kayaayu Kyirekyire su, nu o towe ye, "Me-Se, susu ye kase Onyiripe, n fwaala fu lu fee fu taa ato numu baala anyaanpu ye iwule anyipu su, nu fu lee kaapu nbii wuribi. Nse, fu kpire su nu fu waa umu.

²² "Me-Se taa ato numu kpini waa me kuba to. Oku mee nyi omu nu me, Obii mu n gye, amoo ose mu nkon, nu oku mee nyi ose mu, amoo bamu nu n biti n lee kaapu bamu mu nkon i nyi ose mu."

²³ Tutu nu Yesu bilinji towe mu abulapu nkon ye, "Kumu okon i gye sa fane mu nu fan wu ato mu nu fan wu fale. ²⁴ N bila n towe fane fee lbwaare atoweppu gaalaagaa ye awura, ba daa bee biti ba wu ato mu nu fen wu fale amaa ba man wu. Nu ba daa bee biti ba nu asin mu nu fen nu fale, amaa ba man nu umu."

Kujasan Lu Kasamariya-nyin Danbirasa Su

²⁵ Kakaaku nbara okaaoppu onyipu ku kusu ba Yesu ase o be nu mu kono to asin. Nu o taase mu ye, "Okaaoppu, mine nu n biti n waa ke n nye nkpa kakpaa?"

²⁶ Nu Yesu lee kono ye, "Nene nu ba kyuroo Asunyan yilasa mu to? Nene nu fu kale umu nu kase?"

²⁷ Nu onyun mu lee kono ye, "Taa fu kokolo ye fu kala ye fu olun ye fu nfeere kpini biti fu-Nyiripe lbwaare, ke fu biti fu toomaa fee fu n-yu."

²⁸ Nu Yesu towe mu ye, "Fu lee kono kyeekyee su. Waa umu ke fu nye nkpa."

²⁹ Amaa onyun mu ii biti o kaapu fee mu ikpa i kyigi su mu, o taase Yesu ye, "Anumu i gye me toomaa?"

³⁰ Nu Yesu kono kulee to mu, o boo mu kujasan ye, "Kakaaku nu onyun ku lu Gyerusalem ee kpee Gyeriko. Nu o naa tye kumu olun to ayu abaa to, nu ba dayi mu dilige mu, nu i san gberee ke o wu nu ba yege mu. ³¹ I ba fee lbwaare oseepu ku naa okpa manja su ee ba. Maa wu onyun mu, nu o kilige taa okpa mu

kubaafon kyon yege mu. ³² Kanun okpa kolon manja nu Lewi-nyin ko gbaa bola ba wu mu, nu o kilige mu kyon. ³³ Amaa Kasamariya-nyin ko gbaa bola okpa manja ba lu mu sv. Maa ba wu onyin mu, i kitaa mu kowee. ³⁴ Nu Kasamariya-nyin mu nate kpee mu ase, nu o taa wayin nta kpayi mu lo ana mu to, nu o waa kufe mu lo mu to nu o nmina umu. Nu o taa mu gyaga mu kuruma sv kpee kikpaara mu nu afo bee loo kumu sv mu, nu o ku mu sv. ³⁵ Luikaake, Kasamariya-nyin mu maa biti o kusv kpee mu, o lee afulee sa afo kikpaara okusupu mu. Nu o towe mu ye, 'Ku olupu numu sv sa me, nu fu kan nyita afulee aku tii unumu sv mu, nu n kan bwii ba mu n biti n ba ka fu umu kpini.' "

³⁶ Nu Yesu taase nbara okaapupu mu ye, "To, fu ase mu, asa asa numu to mu, omoo i kaapu fee mu toomaa i gye onyin mu nu amu to olon ayu ba dayi mu mu?"

³⁷ Nu nbara okaapupu onyipu mu lee konko ye, "Omoo nu o wu onyin mu kowee mu."

Nu Yesu towe mu ye, "Fu gbaa fu naa waa kanun."

Yesu Kpe Maata Maa Meeri Ase

³⁸ Sanja mu nu Yesu maa mu abulapu bee kpee mu, ba naa fuv kade-bi ko. Tuto nu okyi mu nu bee ti mu ye Maata waa mu nsa-nsa taa mu kpee mu kikpaara sv. ³⁹ Maata sv osupu mu nu bee ti mu ye Meeri. Nu Meeri naa kyina Yesu ase ee nu mu kikaapu mu. ⁴⁰ Amaa kanun asin mu i tooroo Maata lu fee mu nkun u dija afo mu agyito. Imu sv o ba Yesu ase ba towe mu ye, "Me-Nyirupe, i man tiri fu fee mi-supu maa yege me nkun n waa kusun mu kpini? Towe mu ke o ba kye me to."

⁴¹ Nu Onyirupe Yesu lee mu konko ye, "Maata, Maata! Asin gaalaagaa i tooroo fu, nu i tiri fu." ⁴² Amaa kuto kolon i tiri. Meeri lee kumu nu ki buron, nu ba mee ye ba taale koole umu lu mu abaa to.

11

Yesu Kabwaare kole Kikaapu (Matiwu 6:9-13; 7:7-13)

¹ Kakaaku nu Yesu bu katun ko ee kole lbwaare. Maa lowe mu, nu mu abulapu mu to oku towe mu ye, "Onyirupe, kaapu ane kabwaare-kole fee kanan mu nu Gyon kaapu mu abulapu mu."

² Nu Yesu towe bamu ye, "Fan kan fen biti fan kole kabwaare-kole mu, fan towe ye,

'Ane-Se lbwaare,
yege asa ba bunyaa fu kitu,
yege fu kuwura-gyii mu ki ba kase sv nfu.

³ Ke fu sa ane kake kumaa agyito gyisa.

⁴ Taa ane alibi kee ane,
lu fee ane gbaa ane an sv an kee okumaa mu nu o waa ane alibi mu.
Ke fu man yege a loo kutov to ku.' "

⁵ Nu Yesu towe mu abulapu mu ye, "A taa fee fane to oku kan kpee mu kyemune ase kagyanbwe kiyiridi nsana ye, 'Me kyemune, paala me bodobodo asa. ⁶ Lu fee me kyemune ko i dan lu okpa sv ba svge me sv nbunbu numu. Nu mee me n man sv sehn n sa mu ke o gyii.'

⁷ "A taa fee, mu kyemune mu o lee konko obu to ye, 'Man tooroo me, lu fee n tye tii biri sv, nu maa mi-bii ana an tye de, umu sv n mee ye n bila taale kusv sa fu sehn.' ⁸ N towe fane fee, nu i kan i gye kakyemune nkun sv mu, o mee ye o kusv sa mu sehn. Amaa kpali fee maa man sv ipeeli nu o san o maa sv ee kole mu, i waa nene ee biti o kusv sa mu kuto kumaa mu nu i tiri sa mu mu.

⁹ "Imu sv n towe fane ye, Fan kyaga sv fen kole lbwaare, ee biti o sa fane, fan kyaga sv fen biti, fen biti fan nye, fan kyaga sv fen da opunu, ee biti o tigi sa fane. ¹⁰ Lu fee okumaa mu nu ee kole mu, bee sa mu, nu omu nu ee biti mu, ee nye, nu omu nu ee da opunu sv mu, bee tigi sa mu.

¹¹ "Nu fane to ose moo nu mu-bii u kole mu okun, nu ee taa kunanse sa mu? ¹² Abee ee kole fu kibesi ke fu kitaa kyankpati sa mu? ¹³ Fane mu nu fen gye alibi awaapu gbaa mu, fen nyi ato danburasa kitaa sa fane-bii ana. I waa nene sv nu fane-Se mu nu o bu svsv mee ye o taa mu Kayaayu Kyrekyire sa bamu nu ba kole mu mu?"

Yesu maa Beelisebu (Matiwu 12:22-30; Maki 3:20-27)

¹⁴ Kakaaku Yesu maa gya kabwu libi mu nu o mee yege nyimusa o towe. Sanja mu nu kabwu libi mu lu mu to mu, onyin mu nu o daa o gye naamuu mu, piili ee towe. Nu i kyinkyin asa mu nu ba bu tuto mu. ¹⁵ Amaa asa mu to aku ba towe ye, "Nbwu libi kpini kumu mu nu bee ti Beelisebu mu, u sa Yesu olon nu ee taale ee gya nbwu libi kanun mu." ¹⁶ Nu aku moo ba tov mu to ku, lan towe ye, nu i gye ye lbwaare ase nu o nye mu olon manja lu mu, o waa asin kyinkyinsa ke ba ku.

¹⁷ Amaa Yesu maa wola bu nfere mu nu bee fe sv mu, o towe bamu ye, "Kuwura-gyii mu nu ki barige to ku ko ye abaa mu, ki mee ye ki taale yile. Nu kikpaara mu nu ku barige to ku ko ye abaa mu gbaa, ki mee ye ki taale yile.

¹⁸ Nu fee Sitaane gbaa barige to ku ko ye kumu n-nyu mu, nene nu kumu kuwura-gyii i taale yile? Lu fee fen towe ye, Beelisebu olon nu n sv n gya nbwu libi sv nu n towe kanun. ¹⁹ Nu i gye Beelisebu olon nu n sv

n gya nbwu libi mu, anumu olon nu fane abuuu bure ba su bee gya nbwu libi bee lu asa to? Inumu i yege ke fane gbaa-gbaa fane abuuu ba tale fane fee fane lee man de okpa. ²⁰ Amaa nu lbwaare olon nu n su n gya nbwu libi n lu asa to mu, kumu u kaapu fee lbwaare kuwura-gyii ki ba fane ase.

²¹ "Fee nu nyumisa bulunsa wola koola mu adunto ee kun mu kikaara bure, mu kapatye ki de sa mu bwahn. ²² Amaa fee nu oku olon i kyo mu lee mu, nu o tii mu waa to taale mu mu, ee koolo mu adunto mu nu mu tamaa gyan su mu kpini, ke o barige mu kapatye mu to kee asa.

²³ "Nu okumaa mu nu o man bu me ase mu, ee kusu yile me su nun, nu okumaa mu nu o mee koola ee kye me to mu, u yaase to nu."

*Nbwu libi kibwii
be loo nyumisa to*

(Matiwu 12:43-45)

²⁴ "Fee nu kabwu libi kan lu nyumisa to mu, ee kpee ee naa ee kyaaboo ifuli su ee biti ofubtekpa. Nu o man kan nye mu, ee towe sa mu n-yu ye, 'N biti n bwii kpee me kikaara mu nu n lu kumu su mu.' ²⁵ Maa ba mu o be wu fee ba foge kikaara mu, lonjo kumu ato kumaa yla kyekyee. ²⁶ Ke o bila naa taa nbwu libi asuno mu nu ba libi ba kyo mu tii mu n-yu su, ke ba kpee naa kyina tuto. Ke i yege kanun nyumisa manja kakyina to ki nyita i kyo kanan mu nu o daa o du mu."

²⁷ Yesu maa towe kanun mu, sakyoo mu to okyu ku diyaa mu obule towe mu ye, "Kusee i gye sa onyi mu nu o kooe fu, nu o sa fu mu kunyapu-kyu mu."

²⁸ Amaa Yesu lee mu kono ye, "Kusee i gye sa bamu nu ba nu abwaaresin nu ba buu umu mu."

*Bee Biti Yesu O
Waa asin Kyinkyinsa*

(Matiwu 12:38-42)

²⁹ Asa mu ba maa nye akyo bee tii su mu, Yesu towe ye, "Ndaga asa libi kakyina kanumu to bee taase bee biti asin kyinkyinsa, amaa mee ye n waa sehn sa bamu, amoo lbwaare otowepu Gyona lee mu. ³⁰ Fee kanan mu nu lbwaare yege nu Gyona kyina o gye sunkaala sa Ninewe abi mu, kanun manja su nu me, Daadi-maadi Obii-nyinsa gbaa n biti n ba waa lbwaare sunkaala sa ndaga asa kakyina numu to. ³¹ Nu lbwaare katala ake mu, Owura kyusa mu nu o kyina lu akplige mu, ii biti o kusu yile ke o bun ndaga kakyina numu to asa kupwe. Kpalh fee o lu kata-kata dulinyaa okaa o be nu Solomon

mu nu o kyina o gye Israyi owura mu kanyaasin. Amaa n towe fane ye n kyo Owura Solomon mu. ³² Nu katala ake mu Ninewe abi mu nu ba daa kyina didaa mu, bee biti ba kusu yile tale fane ndaga asa numu to, ke ba bun fane kupwe. Kpalh fee sanja mu nu Gyona towe abwaaresin sa bamu mu, ba yege alibi kwaa. Amaa n towe fane ye n kyo Gyona mu.

*Fitla Kusun Sunsa
(Matiwu 5:15; 6:22-23)*

³³ "Oku mee tuwa fitla o su ee yla katin mu nu kii biti ki baala, abee o taa waa kolobi to. Amaa ee taa gyaga kumu ogyagakpa nun, ke asa mu nu bee biti ba ba tuto mu, i baa i ku bamu to. ³⁴ Fu ansi i gye fitla sa fu n-yu. Nu fu ansi i kan i buron mu, fu n-yu kpini gbaa gye fitla nun. Amaa nu fu ansi i man kan i buron mu, fu n-yu kpini gbaa bu kitentenbiri to. ³⁵ Kanun su ku su ye odan, ke fitla mu nu o bu fu to mu ki man bilihi kitentenbiri. ³⁶ Imu su fee nu fu n-yu kpini gye fitla, nu umu kubaafon ku man gye kitentenbiri mu, ii biti i baa i ku to gaa, fee fitla maa ku to ki nhalge fane su mu."

*Yesu Pwu Farasii Abi
ye Nbara Akaapuvu Mu*

(Matiwu 23:1-36; Maki 12:38-40)

³⁷ Sanja mu nu Yesu towe lowe mu, Kafarasii-nyun ku tu Yesu ye, o ba ke maa mu ba buga gyii. Imu su o kpee nu maa mu ba naa buga bee gyii. ³⁸ Amaa i waa Kafarasii-nyun mu kananku, fee Yesu maa man fwu mu abaa fee kanan mu nu anaana to i kaapu mu poyi nu ee gyii.

³⁹ Tuto nu Onyuripe Yesu mu towe mu ye, "Fane Farasii abi fale nu fen du, fen fwu nwe-bi ye ulape nmaa, amaa kumu to olon ye kensi payi libi i bola fane to."

⁴⁰ Fane amelensipu numo! Fan man nyi fee lbwaare mu nu o poyi kumu kamaa ye oto to mu, kpini asin i tiri sa mu? ⁴¹ Amaa fan taa umu nu i bu fane nwe-bi ye ulape mu to sa atiripu, ke koto kumaa kinumu i waa kyurekyure sa fane.

⁴² "Fane Farasii abi fane laaku, lu fee fan barige fane adoo-gyito ntun kudu nu fan taa ketun kolon fen sa lbwaare. Amaa fan kina fen mee gyii asin umu okpa su, nu fen mee biti lbwaare. I dagaa fee fan daa kwaa umu, ke fan taa ketun kolon mu sa lbwaare tii su.

⁴³ "Fane Farasii abi fane laaku, lu fee fen biti kyinakpa kpare-kpare Gyiwu abi kabwaare-kole igyanekpa, nu fen biti beereef awaala agya to ipula.

⁴⁴ "Fane laaku, lu fee fen du nun fee nkyan mu nu ba man daase umu fee

* 11:39 11:39 Bee waa umu ba su bee puna asa fee bee taa bamu nkolo kpini bee sun lbwaare.

nkyan, nu asa ba naa umu su yege ba man nyi fee i gye nkyan."

45 Nu nbara akaapupu onyipu ku lee kono ye, "Okaapupu, umu nu fi towe fale mu, fi saale ane gbaa ane tii su."

46 Yesu lee kono ye, "Fane nbara akaapupu anyipu, fane laaku, lu fee fan taa isula budusa mu nu i busin kasula mu sula asa. Nu fane gbaa-gbaa fane fan mee taa kbaa-bi kulon gbaa kye bamu to."

47 "Fane laaku, lu fee fan poyi nkyan sa lbwaare atowepu, nu fane naana ana i gye asa mu nu ba moco bamu mu. 48 Imu su nu umu i lee kaapu kesintin fee koto mu nu fane naana ana ba waa mu, fan koolle kyula. Lu fee ba moco lbwaare atowepu mu nu fane moco fan poyi bamu nkyan.

49 Lu umu su, nu lbwaare towe lu mu kanyaasin to ye, 'N biti n sun me atowepu ye mi asunpu ba kpee bamu ase, ke ba moco me asa mu aku ke ba nyanla asansa.'

50 Imu su kusu bute mu nu ki de sa asa mu nu ba moco mu atowepu mu nu ba kyuna kase su lu koo dulinjaa npiili mu, ee biti o taa kanun kusu bute mu bute ndaga asa libi kakyina numu to. 51 Asa mu nu ba moco lu Abeli su naa fu Sakariya mu nu ba moco mu kaswu ye kabwaare-sunkpa aye nsana mu, n towe fane kesintin fee, lbwaare ii biti o taa amocpu mu kusu bute mu o bute fane ndaga kakyina to asa libi banumu.

52 "Fane nbara akaapupu anyipu, fane laaku, lu fee fan taa okpa mu nu asa bee biti ba bola su bu lbwaare mu baala. Nu fane gbaa-gbaa fane fan man naa okpa maa su, nu fen tii bamu nu bee biti ba nate kumu su mu okpa."

53 Yesu maa lu toto mu, nu Farasii abi ye nbara akaapupu ba piili bee pwu mu kenken, yege bee taase mu asin lu ato gaalaagaa su, 54 yege ba gyoo fee bee biti ba nye mu kono to asin towesa aku mu nu i man dagaa ke ba ktaa mu.

12

Fan Ku Fane N-yu Su Danbirasa (Matiwu 10:26-33,12:32, 10:19-20)

1 Sanja manja to mu, asa mu ba maa nye akyo bee tii su, halu bee kyigya abaa ayaa su mu, nu Yesu piili ee towe mu abulapu ase, nu o gyankpaa ee towe ye, "Fan baa fan da fane n-yu su lu Farasii abi kebunbun ansi wuya ana su. Bamu akaapusa i du nun fee bodobodo kufe tinsa. 2 Koto ku man bu to nu ki baala yege ba mee ye ba bu, abee asiri ku man bu to nu i mee ye i lu ifuli. 3 Imu su asin kumaa mu nu fu towe kitenenbiri to mu, kayi kake mu ii biti i lu ifuli, nu asin mu nu fu-kuli waa kusu to obu to mu, bee biti ba taa umu da kibonbon."

4 Nu Yesu kyaga su towe ye, "Me kyemune ana, fan man sile bamu nu bee taale moco kayi-wule, nu umu kamaa mu ba mee bila taale waa kumu sehn. 5 Amaa n biti n kaapu fane omu nu i dagaa ye fan sile. Fan sile omu nu ee taale moco fane kayi-wule ke o bila taa fane waa fulon to. N towe fane fan sile mu."

6 "Aftne i gye langba kigya? Kobo anyo i taale soco bamu anuu. Amaa n mee fan bamu oku su. 7 Halu fane kumu to inyini kpini gbaa lbwaare nyi umu kono. Imu su fan man waa kufuu, lu fee fan gye akpari fan kyo alangba ngbin-ngbin."

8 "N towe fane ye, okumaa mu nu ee towe sakyu to ye o gye me lee mu, me, Daadimaadi Obii-nyinsa gbaa n biti n towe lbwaare nboco ansi to ye o gye me lee. 9 Amaa okumaa mu nu o kina me sakyu to mu, ngbaa me n biti n kina mu lbwaare nboco ansi to."

10 "Nu okumaa mu nu ee towe asin libi ee yii me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu, lbwaare u taale taa kee mu, amaa okumaa mu nu ee towe asin libi ee yii Kayaayu Kyirekyire mu, lbwaare mee ye o taa kee mu."

11 "Nu ba kan biya fane Gyiwu abi kabwaare-kole ogyanjekpa abulisa, abee awura abee osuwule alunpu ansi to mu, fan man kan fe nfeere kanan mu nu fen biti fan lee fane asin mu kono, abee asin mu nu fan towe. 12 Lu fee Kayaayu Kyirekyire mu ii biti o kaapu fane asin mu nu fan towe sanja manja."

Kinasan Lu Afulee Wuya Omelensipu Ku Su

13 Nu sakyu mu to oku towe Yesu ye, "Okaapupu, towe sa me-daa ke o yege maa mu a barige kapatye mu nu ane-se wu yege sa ane mu."

14 Nu Yesu lee kono ye, "Onyin, anumu i yii me asin ogyipu abee kapatye obarigeppu?" 15 Nu o kyaga su towe bamu ye, "Fan lu danburasa ke fan baa fan da fane n-yu su lu kensi payi libi su. Lu fee nyumisa nkpa man gye mu ato damante mu nu o su mu."

16 Nu o bo bamu kinasan kunumu ye, "Afulee wuya ku su ndoco nu ki waa agyito gaa. 17 Onyin mu fe nfeere fee, 'Nene nu n biti n waa? N man su katun mu nu n taa me agyito anumu kpini waa.'

18 "Nu o towe ye, 'Fale nu n biti n waa. N biti n nyita me agyito iwaakpa mu, ke n lonjo waa umu alala-alala. Ke n taa me adoo-gyito ye me ato kpini waa tuto. 19 Nu n biti n towe sa me n-yu ye, 'Fu su ato damante nu i de sa fu nsu-nsu. Kanun su foute ke fu gyii, ke fu nuu ke fu gyii fu ansi.' "

20 "Amaa lbwaare tawe mu ye, 'Omelen-sipu numu, kagyanbwe numu fu nkpa ii biti i lu fu abaa to. Nu ato mu nu fu kuvla sa fu n-yu yila mu ii biti i bilinji anumu lee?' " 21 Nu Yesu tawe ye, "Okumaa mu nu ee kuvla ato ee yila ee sa mu n-yu, nu lbwaare ase bure o man gye ato wuya, fale nu ii biti i waa mu."

*Nye Kikoolle-gyii
lbwaare To
(Matiwu 6:25-34)*

22 Nu Yesu tawe mu abulapu ye, "Kanun su nu n tawe fane ye, fan man fe nfeere lu kakyuna kanumu to ato tirisa fee ato mu nu fen biti fan gyii, abee ato mu nu fan nye bun fane n-yu su. 23 Nkpa i tiri i kyo agyito, kanun nu kayu-wole gbaa ki tiri ki kyo ato bunsu. 24 Fan taa fane ansi ku nbwiibi, ba mee duu nu ba mee tuje, nu ba mee su abu ke ba kuvla bamu agyito yila, amaa lbwaare u ku bamu su. Fan man gye akpari fan kyo nbwiibi? 25 Fane anumu lu mu kayiye su nu ee taale taa kake kulon tii mu nkpa su? 26 Nu fan maa mee taale waa ato pii anumu mu, mine waa nu fen yiyee asansa su?"

27 "Fan ku kanan mu nu iyu ntotole i du, i mee sun nu i mee luv ataa i sa umu n-yu. Amaa n tawe fane fee, Owura lala Solomon maa mu ato danbirasa kpini gbaa mu, o man taale nye ato bunsu danbirasa fee ntotole mu. 28 Fane kikoolle-gyii pii wuya ana, nu i kan i gye fale nu lbwaare i bun affitiri to ntotole mu nu i bu to ndaga ke oke ba taa tuv fulon to mu, mine i waa nu lbwaare mee ye o sa fane ato bunsu? 29 Fan man yege fane nkolo i baa i gyan ato mu nu fen biti fan gyii abee fan nuu mu su, fan man yege inumu i tooro fane. 30 Lu fee bamu nu ba mee sun lbwaare mu, i fe inumu ana kpini nfeere. Nu fane-Se lbwaare nyi fee inumu ana kpini i tiri fane. 31 Amaa fan ku biti lbwaare kuwura-gyii mu, ke o sa fane inumu kpini tii su."

32 Nu Yesu bila tawe ye, "Kubu pii, fan man waa kufuu, lu fee i bola fane-Se lbwaare ansi fee o waa fane awura-bii mu kuwura-gyii to. 33 Fan fe fane npatiyee kpini, ke fan taa afulee mu sa atiripu. Fan nye afulee mu nu i mee ye i lwe mu yila susu, ntun mu nu oyu mee ye o taale nin tiri to, nu taburita mee taale nyita umu mu. 34 Lu fee ntun mu nu fu kapatyee ki bu mu, tutu nu fu kokolo gbaa ki bu."

*Fan Kuvla Fane N-yu
Fan Gyoo*

(Matiwu 24:45-51; Maki 13:32-37)

35 "Fan kuvla fane n-yu kurisu fan gyoo, ke fan yege fane ifttla i baa i ku to. 36 Fee ayaafole ba maa gyoo bamu-nyiripe o lu kikyifo to ba, nu o kan ba da kebuno mu,

ke ba nye tigi mu bilen. 37 Ayaafole mu nu bamu-nyiripe ba tu bamu yege ba te ba gyoo mu, bamu ansi ii biti i gyii. N tawe fane kesintin fee ee biti o kuvla mu n-yu ke mu gbaa-gbaa mu o taa agyito naa yii bamu ke ba gyii. 38 Ayaafole mu nu bamu-nyiripe ba tu bamu kagyanbwe kiyiridi nsana abee kubwayike yege ba kuvla ba gyoo mu mu, bamu ansi ii biti i gyii. 39 Amaa fan baa fen nyi fee, nu kukpaara wuya daa o nyi saja mu nu oyu ii biti o be yuuri nun, naafoo o mee ye o yege ba be boyi loo mu kukpaara su. 40 I dagaa fee fane gbaa fane fan kuvla fane n-yu fan gyoo. Lu fee me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu n biti n ba saja mu nu fan mee fe me kuba mu nfeere."

41 Nu Pita taase ye, "Onyiripe, ane nu fu buo kuhasan kanumu fu sa abee okumaa numu?"

42 Nu Onyiripe lee konoo ye, "Anumu bure i gye kyiaafole mu nu o su kesintin ye kanyaasin? Mu i gye omuntu mu-nyiripe taa mu ayaafole waa mu abaa to, ye o sa bamu agyito saja mu nu i dagaa. 43 Kensi-gyii i gye sa kyiaafole mu nu mu-nyiripe ba tu mu yege ee waa kanun. 44 N tawe fane kesintin fee mu-nyiripe mu ii biti o taa mu kapatyee kpini-kpini waa mu abaa to. 45 Amaa a taa fee nu kyiaafole mu kan tawe mu n-yu fee, 'Me-nyiripe ii biti o kyeere!' Nu o piili ee dayi mu-nyiripe ayaafole ye abite, nu ee gyii nu ee nuu bu bure, 46 kanun kyiaafole manja mu-nyiripe ii biti o be purigi mu saja mu nu o man fe nfeere fee ee biti o ba, ye saja mu nu o man nyi su. Mu-nyiripe mu biti o tuje mu kukyokyoo, ke o bute mu kusu fee kanan mu nu ee bute asu to olon wuya ana kusu mu."

47 "Kyiaafole mu nu o nyi kuto mu nu mu-nyiripe ii biti, nu o man kuvla mu n-yu o waa kuto mu nu ee biti mu, bee biti ba tuje mu kukyokyoo gaa. 48 Amaa omuntu o man nyi nu o waa ato mu nu i dagaa kusu bute mu, bee biti ba tuje mu pii. Lu fee okumaa mu nu ba sa mu gaa mu, bee biti ba koolle gaa lu mu ase. Nu okumaa mu nu ba taa gaa waa mu kubaa to mu, bee biti ba koolle kukyo lu mu ase."

*Lu Yesu Su Mu Asa
Bee Barige To
(Matiwu 10:34-36)*

49 "N ba nun ye n ba yege fulon o dee kase su, naafoo n daa n biti gbaa fee fulon mu tee i dee. 50 Aworofoo lala ii biti i munla me, nu i tooro me gaa fee i ba ke i ba kyun. 51 Fen nyi fee keyuula nu n biya kase su? Ayee, n tawe fane ye nbarige to nu n biya. 52 Lu ndaga i su ii kpee mu, kukpaara kulon su mu, asa anuu bee biti ba barige to ye

abaa, ke asa asá ba kó ye asa anyo, ke asa anyo ba kó ye asa asá. ⁵³ Nbarige to ii biti i ba óse ye obii-nyinsa nsana, obii-nyinsa ye óse nsana, onyi ye obii-kyusa nsana, obii-kyusa ye onyi nsana, ósaa-kyusa ye ósaa nsana, ósaa ye ósaa-kyusa nsana.”

Ató mu Ní Ibwaare
ii Waa Mv Kase kuru
(Matiwu 16:2-3)

⁵⁴ Yesu tówe sakyó mu ye, “Sanja kumaa mu ní fen wu kabwaare wóle maa gyaga kyowe kuttye mu, opula manja to ní fen tówe ye, ‘Bólayi ii biti ó daa,’ ní eé daa. ⁵⁵ Ní afuu a daa a lí akpílge mu fen tówe ye, ‘Kududuu kii biti kí waa,’ ní i waa. ⁵⁶ Fane kebunbun ansi wuya ana fen taale fen kí kase ye súsú fen kaapu umu kase. Ní mune i waa ní fen mee taale bú ató mu ní Ibwaare ii waa nbunbu numu kase?”

⁵⁷ “Míne waa ní fen mee taale fale fan n-yí bú kótó mu ní kí bórón ke fan waa? ⁵⁸ Ní ókú kan pwi fú, ní faa mu fen kpee asin ogyikpa mu, kpan fú n-yí ke faa mu fan tówe lojók abaa ókpa to poyi ke fan fú tótó. Ní i man gye kanin bíre, ee biti ó taa fú naa sa asin ogyipu ke ó bun fú kópwe, ke ó taa fú naa sa obu otiipu, ke móó mu ó taa fú naa tíi obu. ⁵⁹ Ní tówe fú fee fii biti fú sii obu manja to, naa fúv sanja mu ní fii biti fú ka kókó mu kpini-kpini.”

13

Fan Man Kan Yége Alibi
Kíwaa, Fen Biti Fan Wu

¹ Kanin sanja manja to asa akú ba ba tówe Yesu ye Galile abi akú ba taa atóbwaaya ba bee lee saraga bee sa kabwaare-sunkpa aye mu to. Ní Paleti yege ní ba móó bamu, ní bamu nkalan i búga ye atóbwaaya nkalan maa to. ² Yesu lee kónó ye, “Fan nyi fee kanin Galile abi manja awurufó mu ní ba gyii mu, i kaapu ní fee ba gye alibi awaapu ba kyó Galile abi kpini? ³ Ayee! N tówe fane ye ní fan man kan lee fane n-yí lí alibi to bíre, fane gbaa fane fen bití fan wu fee bamu. ⁴ Abée asa kudu aburuwa mu ní Silon kúbanuru kyina tíye bamu sù ní ba wu mu, ú kaapu fee bamu i kyina waa alibi ba kyó asa mu ní ba bú Gyerusalem kpini sanja manja? ⁵ Ayee! N tówe fane ye ní fan man kan lee fane n-yí lí alibi to bíre, fane gbaa fane kpini fen bití fan wu fee bamu.”

⁶ Tótó ní ó bó bamu kíngasan numu ye, “Ónyin kú i kyina duu figi oyu mu kúdoó to, ní ó kpee ó naa bití kumu abi amaa ó man nye. ⁷ Ní ó tówe ónyin mu ní eé kí kúdoó mu sù ye, ‘Í waa fee nsu nsa ndee n maa ba n ba bití abi oyu numu sù yege n mee nye. Nje kumu tóó! Míne ní kí yile kí waa kase numu sù?’ ⁸ Ní

onyin mu lee kónó ye, ‘Ónyuripe yege kumu ke kí yile kesu kólon tíi sù. N bití n kuu kyaaboo kumu ke n waa kumu atóbwaaya ibini.’ ⁹ Ní kí kan sóyi abi kesu kaku mu, i bórón, ní kí kan kí man sóyi bíre ke fú nje kumu tóó.”

Yesu Kye Boobi Kyusa
Kake Fvutesa Ake

¹⁰ Kake fvutesa ake kú Yesu i kaapu kabwaare-kule ogyanjekpa kú. ¹¹ Ní ókyi mu ní kabwu líbi kí bilinjaa mu waa boobi nsu kudu aburuwa mu bú tótó. Kabwu líbi mu búte mu manja ní ó mee taale téeje to kpini-kpini. ¹² Yesu maa wu mu mu, ó tí mu ba ansi to ní ó tówe mu ye, “Ókyi, fú nye alanfíya.” ¹³ Ní ó taa mu abaa gyaga mu sù, ní opula manja to ókyi mu kyiiigi to, ní ó yin Ibwaare.

¹⁴ Líi kanaan mu ní Yesu kye ólópú kake fvutesa ake mu sù mu, Gyiwu abi kabwaare-kule ogyanjekpa obilisa mu nye agbú ní ó tówe asa mu ye, “Nke nsiye i gye kusun nke, umu sù fan ba kanin nke manja to ke ba kye fane aló, man gye kake fvutesa ake.”

¹⁵ Ní Ónyuripe Yesu lee mu kónó ye, “Fane kebunbun ansi wuya ana! Fane anumu i mee saanje mu naate-nyinsa abee mu kuruma kake fvutesa ake, ní ó mee sù mu ee kpee eé sa mu nkyu? ¹⁶ Ókyi numu gye Abraham kanaana-bii mu ní Sitaane ímina mu nsu kudu aburuwa. Míne waa ní i man dagaa maa nye kamólge kake fvutesa ake líi kótó mu ní kí nyita mu sù?”

¹⁷ Maa tówe fale lúwe mu, ní ípeeli i kítaa mu akísipu kpini. Amaa asa mu bíre ansi i gyii lí adangana damante mu ní ó waa mu sù.

Oyu kibi pii kíngasan
(Matiwu 13:31-33; Marki 4:30-32)

¹⁸ Ní Yesu taase ye, “Nene ní Ibwaare kuwura-gyii mu kí du? Míne ní n bití n taa kumu kaala? ¹⁹ Kí du ní n fee gowa kibi mu ní ódoópú taa du mu kúdoó to ní kí dan bilinjí oyu, ní nbwiibi bee ba bee kyina kumu n-yaabi sù.”

²⁰ Ní ó bílää bwii taase ye, “Míne ní n bití n taa Ibwaare kuwura-gyii mu kaala? ²¹ Kí du ní n fee kífe tinsa mu ní ókyi taa búga kyagile bodobodo nnyifo damante to, ke kífe tinsa mu ú yege nnyifo manja kpini i tin.”

Kebunó pii mu
(Matiwu 7:13-14, 21-33)

²² Ní Yesu maa kpee Gyerusalem mu, ó bóla nde ye nde-bii mu sù eé kaapu abwaaresin. ²³ Ní ókú taase mu ye, “Ónyuripe, amoo asa gberée ii bití ba ba nye kamólge?”

Nu o tawe bamu ye, ²⁴ "Fan kpan fane n-yu kenken ke fan bola kebuno-bii mu to loo to. N tawe fane ye asa gaalaagaa bee biti ba kpan bamu n-yu, amaa ba mee ye ba taale. ²⁵ Nu kukupara wuya kan kusu tii kebuno mu, fen biti fan ba yile kewunsuno fen daa opunu yege fen kole ye, 'Onyiripe tigi kebuno sa ane.'

"Amaa ee biti o lee kono ye, 'N man nyi fane, n man nyi katun mu nu fan lu.'

²⁶ "Fen biti fan tawe ye, 'Anaa fu i buga gyii, nu an buga nuu, nu fu kaapu ane nde to.' ²⁷ Amaa ee biti o tawe fane ye, 'N man nyi fane abee katun mu nu fan lu, fane alibi awaapu kpini fan lu me ase!'

²⁸ Saŋa mu nu fen biti fan wu Abraham maa Isaki ye Gyekobu ye lbwaare atowepu mu kpini, ba maa bu lbwaare kuwura-gyii mu to, nu fan man nye okpa loo to mu, tuto nu fen biti fan su ke fan we fane anyi to. ²⁹ Asa bee biti ba lu kyowe kilu ye kyowe kitaye, ke aku ba lu adii ye akpilige, ke ba ba kyina bamu ukynakpa lbwaare kuwura-gyii kensi-gyii ngyanje mu to. ³⁰ N tawe fane kesintin ye bamu nu ba bu kamaa mu aku, bee biti ba ba gyankpaa, nu bamu nu ba gyankpaa mu moo aku bee biti ba sii kamaa."

*Yesu Su Sa
Gyerusalem Abi
(Matiwu 23:37-39)*

³¹ Saŋa maŋa to nu Farasii abi aku ba ba Yesu ase ba tawe mu ye, "Lu nfu kpee katun ku. Lu fee Owura Herodi ii biti fee o moo fu."

³² Nu o lee kono ye, "Fan kpee naa tawe kanun gboogboo mu ye, n biti n gya nbwu libi ke n kye asa ndaga ye oke ke kake sasapu mu n lowe me kusun." ³³ Nu kanan kumaa su mu, i dagaa fee n maa kyaga me okpa su n kpee ndaga ye oke ye kake sasapu. I waa nene, Gyerusalem i gye kade mu nu bee biti ba moo lbwaare otowepu.

³⁴ "O Gyerusalem abi, Gyerusalem abi, fane mu nu fan moo lbwaare atowepu, nu fan tso bamu nu lbwaare sun fane ase mu abuu. N kpan me n-yu saŋa kumaa fee n kubla fane waa me oto to fee kanan mu nu kakyaase-nyi maa buga mu-bii ana mu atee to mu. Amaa fan mee sa me okpa!"

³⁵ Ku, fane kabwaare-sunkpa aye kii biti ki sii ki de kikan sa fane. N tawe fane, fane man bila ye fan wu me kake aku, naa fuv saŋa mu nu fen biti fan tawe ye, "Kusee i gye sa omunu o ba Onyiripe lbwaare kitu to su."

14

Yesu Kye Olupu Ku

¹ I baa fee kake futesa ku nu Yesu kpee Farasii abi obilisa ku aye o naa gyii, yege

bee peete mu fee ee biti o nyita Gyiwu abi nbara mu. ² Nu onyin ku bu mu ansi to tuto, ee loo kyankpan. ³ Nu Yesu taase nbara akaapupu anyipu mu ba maa Farasii abi mu ye, "Okpa de fee a kye oku kake futesa ake abee a man kye?" ⁴ Amaa ba man tawe sehn nu Yesu kitaa onyin mu, kye mu, nu o yege mu, nu o nate.

⁵ Nu o taase bamu ye, "Fee nu fane oku su kebii abee naate-nyinsa nu o tye kitiribo to kake futesa ake mu, fu mee ye fu lee mu?" ⁶ Amaa ba man taale lee umu kono.

Bya Fu N-yu Kase

⁷ Yesu maa wu fee asa mu nu ba tu bamu ogyikpa mu bee nmaare ukynakpa kpare-kpare mu, nu o bo bamu kijasana numu ye, ⁸ "Fee nu oku kan tu fu mu kiyutu to mu, man naa kyina ukynakpa kpare, akuto fee o tu osa kpare mu nu o bila o kyofu. ⁹ Ke omu nu o tu faa mu mu, o ba tawe fu ye, 'Taa fu kagya sa onyin numu.' Tuto nu fii biti fu taa ipeeli naa kyina katun mu nu i man su beeree. ¹⁰ Amaa nu oku kan tu fu mu, naa kyina katun mu nu ki man su beeree, ke o ba tawe fu ye, 'Kyemine, ba kyina kagya kpare su nfu.' Saŋa mu, fu nye beeree lu fu toomaa ana mu nu o da kibaa tu mu ase. ¹¹ Lu fee okumaa mu nu o kusaa mu n-yu susu mu, lbwaare ii biti o byia mu kase, nu okumaa mu nu o byia mu n-yu kase mu, lbwaare ii biti o kusaa mu susu."

¹² Tuto nu Yesu tawe omu nu o tu mu mu, moo ye, "Nu fu kan tu asa ye ba be gyii kakyuwape abee kalaatpwe agyito mu, man kan waa fu tu fu kyemine ana abee fu-daa abee fu kuvu ana abee afulee wuya ana mu nu ba te tiri fu mu. Nu fu kan waa kanun mu, akuto fee bee biti ba tu fu gbaa fu ba bamu lee to ke i ka fu kuko. ¹³ Amaa nu fu kan duja kensi-gyii agyito mu, tu atiripu ye aboobi ye amugule-mugule ye agyaatanapu, ¹⁴ ke fu nye kusee, lu fee bamu i mee taale ka fu kuko. Nu lbwaare ii biti o ka fu kuko saŋa mu nu akuyerekyirepu bee biti ba kusu lu lewu to mu."

*Kijasana Lu Asa Mu Nu
Ba Kina Kensigyi Agyito Mu
(Matiwu 22:1-10)*

¹⁵ Nu bamu nu maa bamu ba te bee gyii mu oku maa nu asun mu, nu o tawe Yesu ye, "Kusee i gye nyimisa mu nu ee biti o gyii lbwaare kuwura-gyii mu to."

¹⁶ Nu Yesu lee mu kono ye, "Onyin ku i duja kensi-gyii agyito nu o tu asa damante ye ba be gyii. ¹⁷ Saŋa mu maa fuv fee ba be gyii mu, nu o sun mu kyaafole ye o naa tawe asa mu nu o tu bamu mu ye, ba waa kuto kumaa lowe, umu su ba ba.

18 “Nii bamu kpini ba piili bee towe asin bee lee bamu n-yii. Ogyankpaapu mu ye, ‘N dan soo kase nun, nu i daaga fee n naa ku kumb, umu su n kole fu nun n mee ye n taale ba.’

19 “Nii oku moo ye, ‘N dan soo unaate-nyinsa kudu nun, nu n dan kpee n naa taa bamu doo ku, umu su n mee ye n taale ba.’

20 “Nii oku moo bila ye, ‘N dan kili okyiu nun, n mee ye n taale ba.’

21 “Nii kiyaafole mu taa asin mu ba towe mu-nyiripe. Nii kukpaara wuya mu nye agbu, nu o sa mu kiyaafole mu konu ye, ‘Bilen, kpee kade mu to agbenbi su ye ukpa-bi naa biya atiripu ye aboobi ye agyaatanapu ye amugule-mugule wuya ana.’

22 “I man kyereee nu kiyaafole mu ba towe mu ye, ‘Onyiripe n waa fee kanan mu nu fu sa konu mu, amaa ikynakpa san i bu to.’

23 “Nii onyiripe mu bwii towe mu kiyaafole ye, ‘Kpe ukpa mu nu ii kpee nde su, ye ndoo ana to, ke fu yege ba ba ke me kukpaara ki bola. 24 N towe fane fee, asa mu nu n tu bamu Sososi mu oku mee ye o daa me kensi-gyii agyito mu ku.’ ”

*Krisito Obuupu Kasbla
Mu Gbaa-gbaa Oyu laasa
(Matiwu 10:37-38)*

25 Yesu maa kubu damante kubu ba maa naa mu, nu o biliji towe bamu ye, 26 “Nii oku kan ee ba me ase, nu o mee biti me o kyoo mu-se ye mu-nyi, mu-ka ye mu-bii ana, mu-daa ana ye mu-supu ana, apukyiu ye apunyun, halu mu gbaa-gbaa mu nkpa dee, o mee taale waa me obuupu. 27 Nii okumaa mu nu o mee sola mu oyu laasa,* ke o buu me mu, o mee taale waa me obuupu.

28 “Fee nu fane oku ii biti o poyi kukpaara lala mu, nene nu ee waa? Poyi ke o piili mu o mee gyankpaa ku mu afulee mu nu ee biti o taa poyi, ke o wu fee mu afulee mu ii biti i fuu kipyoi mu abee i mee ye i fuu? 29 Nii akuto ee piili opore gyankpaasa, nu o man taale luwe mu, okumaa mu nu o wu kumu mu, ee biti o nmase mu ye, 30 ‘Oduwura numu piili kukpaara kipyoi amaa o man taale poyi luwe.’

31 “Abee owura moo, nu maa owura ku bee biti ba ba ko, nu o mee kyina ku to ye e taale taa mu anaakopu ngbu kudu naa gyanja owura banban mu maa mu anaakopu ngbu adunyoo? 32 Nii o mee taale ko ye mu mu, ee biti o lee asa sun obanban mu ase sanja mu nu o san o bu

kata-kata, ke o taase kanan mu nu ba waa ke keyuula ki ba bamu nsana. 33 Kanu okpa kulon manja su, okumaa mu nu o man yege kuto komaa mu nu o su mu, o mee taale waa me obuupu.

34 “Nfole i buron, amaa nu nfole okon kan luwe mu, mune kuto nu bee biti ba taale taa waa ke i bila i waa okon? 35 [man su kyaare sa kuto ku kulonjo, amoo bee taa kyeege foyi. Okumaa mu nu o su asu mu, o nu.”

15

*Kabulupu foyisa mu kijasan
(Matiwu 18:12-14)*

1 Kakaaku nu lenpoo akooleru ye alibi awaapu ba ba sare bee nu Yesu ase. 2 Nii Farasii abi ye nbara akaapupu bee kolite ye, “Onyin numu u koole alibi awaapu halu maa bamu bee buga bee gyii.”

3 Toto nu Yesu bo bamu kijasan kunumu ye, 4 “A taa fee nu fane to oku kan o su nbulupu kulfa ke bamu to okulun o foyi. Nii o mee ye o yege adikpano ye akpano mu affitiri to, ke o nate biti omuni o foyi mu naa fuu sanja mu nu ee biti o wu mu? 5 Nii o kan wu mu mu, i yege nu mu ansi i gyii, ke o taa mu gyaga mu abaakpan su, 6 ke o taa mu ba kewu. Ke o tu mu kyemune ana ye mu kukpaara su abi sare, ke o towe bamu ye, ‘Fan ba tii me su ke i gyii ansi, lu fee n wu me kabulupu mu nu o foyi mu.’ 7 N towe fane kesintin, okpa kulon manja su kensi-gyii kii biti ki baa ki bu susu, fee alibi owaapu kulon maa kyeege mu nfeere i kyoo gaa fee asa adikpano ye akpano mu nu bee ku bamu n-yii fee bamu ukpa i kiyigi nu i man tiri fee ba kyeege bamu nfeere.”

Kefulee kederebi foyisa mu kijasan

8 “Abee a taa fee okyiu ku mu nu o su gbiti nderebi kudu nu umu kukulun foyi. Nii o mee tuwa fitula ke o foge kukpaara ku biti kumu naa fuu sanja mu nu ee biti o wu kumu? 9 Nii o kan wu kumu mu, ee tu mu kyemune ana ye mu kukpaara su abi ba sare to, ke o towe bamu ye, ‘Fan ba tii me su ke i gyii ansi, lu fee n wu me kederebi mu nu ku foyi mu.’ 10 N towe fane kesintin fee, okpa kulon manja su kensi-gyii ii biti i baa i bu lbwaare nboo ase fee alibi owaapu kulon maa kyeege mu nfeere.”

Kebii foyisa mu kijasan

11 Nii Yesu kyaga su ye, “Onyin ku kyina o bu to nu o su nbii-nyinsa-bii anyo. 12 Nii kebii ase mu towe mu-se ye, ‘Me-Se, barige fu kapatye mu kpini to ke fu taa me lee sa me.’ Imu su, mu-se barige kapatye mu to ntun nyo sa bamu.”

* 14:27 14:27 Oyu laasa mu yile sa aworubo ye lewu.

13 “Nke gberede kamaa to mu, kebii ase fe mu kapatiye mu kpini, kubla kusu loo to kpee osuwule ku su kata-kata. Tuto nu o naa gyii mu afulee mu kpini kusobo to lowe. 14 Sana mu nu o gyii mu afulee mu kpini lowe mu, nu akon damante a tye osuwule manja su kpini, nu kitiri fufuli ki kita mu. 15 Imu su o kpee naa waa kusun sa kase manja su ode-bi ku mu nu o taa mu fee o ku mu akuuri su. 16 Ee biti agyito mu nu akuuri bee gyii mu kigyii, amaa o man nye.

17 “Sana mu nu mu nfeere i ba mu to mu, o towe sa mu n-nyu ye, ‘Me-Se adoo pu mu kpini agyito a gbigi bamu, yege n bu nfu n biti n wu akon lewu. 18 N biti n kusu bwii kpee nse ase ke n naa towe mu ye, Nse, n waa lbwaare ye fu alibi. 19 Imu su n man bila dagaa gbaa fee fu tu me ye fu-bii, taa me waa fee fu adoo pu mu to oku.’ 20 Kanu su o kusu yii su bwii ee ba mu-se ase.

“Amaa sana mu nu o dan san o bu kata ye kewu mu, mu-se wu mu, nu o wu mu kowe. Nu o sile naa gyanja mu-bii mu, nu o baari mu to.

21 “Nu kebii mu towe mu-se ye, ‘Nse n waa lbwaare ye fu alibi. Nu n man bila dagaa gbaa fee fu tu me ye fu-bii.’

22 “Amaa nu mu-se towe mu ayaafole ye, ‘Fan waa bilen! Fan taa kita kpare ba bun mu, fan lee kepini ba waa mu kubaa-bi to, ke fan waa mu asibita. 23 Ke fan naa kita naate bonbi-nyinsa mu ba moo ke a gyii, ke a kyaa gyii ane ansi. 24 Lu fee mi kebii-nyinsa-bii numu daa wu nu, nu o bwii kyini, o foyi nu, nu n bwii benti mu.’ Tuto nu ba piili bee gyii bamu ansi.

25 “Sana maa to mu yege obii bilisa ase mu bu ndoo to. Maa lu ndoo ee ba nu o be tiri kewu to mu, o nu lun ye kakya a i maa kpira mu-se kupaara su. 26 Imu su o tu mu-se ayaafole mu to oku, nu o taase mu koto mu nu ku waa. 27 Nu o lee kono ye, ‘Fu-supu i bwii ba, nu fu-se moo mu naate bonbi-nyinsa mu. Lu fee fu-supu bwii ba kewu ye kumu nkpa ye alanfya.’

28 “Tuto nu o daa mu nye agbu ye o man bila ye o loo kupaara su. Kanu su mu-se lu kpee naa towe waa mu ye o loo ba. 29 Amaa o lee mu-se kono ye, ‘Ku! Nsu unumu kpini n maa sun fu fee kinye. Nu n man kina fu kono kunu. Mune koto nu fu pita sa me? Fu man sa me halu kabwu gbaa ke maa me kyemune ana a moo gyii ane ansi. 30 Amaa fu kebii-nyinsa numu mu nu o naa nyita fu kapatiye lu akwu gyaga su, nu o naa bwii ba kewu mu, fu moo naate bonbi-nyinsa sa mu.’

31 “Nu ose mu lee kono ye, ‘Mi-bii, fu bu me ase nfu sana kumaa, nu koto kumaa mu nu n su mu gye fu lee nu. 32 Imu su yege i waa ane okon ke a kyaa gyii ane

ansi, lu fee fu-supu numu daa wu nu, nu o bwii kyini, o foyi nu, nu n bwii benti mu.’ ”

16

Okusupu Mu Nu Mu Ansi A Tin Mu Kijasan

1 Yesu towe mu abulapu ye, “Ato wuya ku i kyina o bu to nu o su okusupu mu nu ee ku mu kapatiye su. Nu ato wuya mu nu fee okusupu mu ii nyita mu kapatiye. 2 Imu su o tu mu nu o taase mu ye, ‘Mune asin nu n nu n lu fu su fale? Taa me kapatiye mu nu n taa waa fu kubaa to mu kpini biya me, ke fu karage umu kono sa me, lu fee fu man bila ye fu ku me kapatiye su.’

3 “Nu okusupu mu fe nfeere ye, ‘Nbuubu nene nu n biti n waa? Me-nyurpe u koolo mi kusun ee lu me ase, nu n man bulun ke n waa kase kukuu kusun, nu i su me ipeeli ye n naa kole. 4 N nyi kanan mu nu n biti n waa nu kusun mu ki kan lu me kubaa to mu, asa bee biti ba koolo me bamu akpaara su.’

5 “Imu su o tu mu-nyurpe ako wuya ana nu o taase ogyankpaapu mu ye, ‘Me-nyurpe kuko afine nu fu su?’

6 “Nu o lee kono ye, ‘N su koko olifu nfo galon alfa aburuwa.’

“Nu okusupu mu towe mu ye, ‘Koolo fu owule, ke fu kyina bilen ke fu kyuroo ana.’

7 “Nu o taase onyosapu mu ye, ‘Afine koko nu fu su?’ Nu o lee kono ye, ‘Akyembee iboota kagbin kulun.’

“Nu o towe mu ye, ‘Koolo fu owule ke fu kyuroo aduburuwa.’

8 “Ato wuya mu ba yin okusupu mu nu mu ansi i tin fee maa su kanyaasu. Lu fee kanu nu dulinyaa numu to asa ba su kensi tun kikyoo bee waa asa i kyo kanan mu nu lbwaare asa ba su bee waa asa mu.”

9 Nu Yesu kyaga su towe ye, “Fan taa fane dulinyaa to ato kye asa to biti akymune sa fane n-nyu, nu i kan ba fee ato mu sana i kyun mu, lbwaare ii biti o koolo fane ba nkpa kakpaa to.

10 “Omu nu ee gyii kesintin ato gberede su mu, o bila ee gyii kesintin ato kikyoo su. Nu omu nu o mee gyii kesintin ato gberede su mu, kanu maa nu o mee ye o gyii kesintin ato kikyoo su. 11 Imu su nu fu mee gyii kesintin dulinyaa ato su mu, anumu ii biti o taa lbwaare kuwura-gyii mu ato mu nu i man su okaa mu waa fu abaa to? 12 Nu fu mee gyii kesintin oku kapatiye su mu, lbwaare mee ye sa fu mu ato mu nu o da ye o sa fu mu.

13 “Kiyafole kulun mee taale sun anyurpe anyo. Nu i kan ba kanu mu, ee biti o kisi oku ke o ba ee biti oku, abee ee

biti o baa ee sun oko ke o kina oko. Fen mee taale sun lbwaare ye afulee.”

Yesu Kaapu asa aku
(*Matiwu 11:12-13, 5:31-32; Maki 10:11-12*)

14 Farasii abi mu nu bee biti afulee gaa ba maa nu utumu kpini mu, ba gbeelele Yesu. 15 Nu o towe bamu ye, “Fane banumu i gye asa mu nu fen waa fee fane ukpa i kyigi asa ansi to, amaa lbwaare nyi kanaan mu nu fane nkolo to i du. Lu fee kuto mu nu ki gye koto kpare asa ansi to mu, ki gye koto kisisa sa lbwaare.

16 “Ba towe lbwaare Asunkyan yilasa mu nu i gye Mosesi nbara ye lbwaare atowepu mu kikaapu naa fu Gyon sanya. Lu kanin sanya manja i so ii kpee mu, ba towe asin danbirasa lu lbwaare kuwura-gyii mu su, nu okumaa numu kpan mu n-yu ee loo to. 17 Ii biti i baa i buoko sa susu ye kase i maa nyaa, i kyoo fee lbwaare nbara mu pii i maa lu to.

18 “Okumaa mu nu o kina mu-ka nu o naa kili okyui ku mu, o nyita kekili, nu onyin mu nu o kili okyui mu nu mu-kuli kina mu mu gbaa o koole oko mu-ka.”

Ato Wuya Ku Maa Lasarusi

19 Nu Yesu kyaga su towe ye, “Afulee wuya ku i kyina o bu to. Kake kumaa ee bun ato bunsu danbirasa fee agoo maa kente, yege ee gyii mu n-yu kake kumaa. 20 Odibapu ku gbaa kyina o bu to, nu bee tu mu ye Lasarusi mu nu mu n-yu su kpini, i su ilo. Nu kake kumaa bee sola mu ba bee yila ato wuya numu kebuno. 21 Nu ee biti fee o daa nye agyito mu nu i lu ato wuya mu teeburi su i tyee kase mu gbaa gyii. Halu igyoono gbaa bee ba bee nyita mu ilo mu to.

22 “Sanya ku to mu odibapu mu be wu, nu lbwaare nboo ba taa mu kpee lbwaare nyumisa Abraham ase susu. Ato wuya mu gbaa be wu nu ba pula mu. 23 O naa loo Sitaane folon to yege o bu awurofo to. O diyaa mu ansi mu, o wu Lasarusi maa te Abraham ase kata-kata. 24 Imu su, o tu mu ye, ‘Ose Abraham, wu me kowee ke fu sun Lasarusi ke o taa mu kbaa-bi nyo nkyu to, ke o taa ba yuula me kanandulo, lu fee n gyii awurofo folon numu to.’

25 “Amaa Abraham lee kono ye. ‘Mi-bii, nyinji fee sanya mu nu fu kyina fu te nkpa to kase su mu fu nye ato danbirasa nu Lasarusi moo nye ato libi, amaa nbunbu mu ee gyii okon yege fee fii gyii awurofo. 26 Inumu kpini kamaa mu, kikyoboo lala ku ki de ana fane nsana, nu okumaa mu nu ee biti o lu nfu kpee fane ase mu mee ye o taale, nu oko mee taale lu fane ase ba ane ase nfu.’

27 “Nu ato wuya mu lee kono ye, ‘Kanin bure me-se n kule fu nun, sun Lasarusi o bwii kpee me-se kikaapara su. 28 Lu fee, n su mi-supu ana anuu. Yege o naa da bamu amu to ke ba man ba katn mu nu n bu n gyii awurofo fale.’

29 “Abraham lee kono ye, ‘Mosesi nbara ye lbwaare atowepu kikaapu mu i bu bamu ase, be taale nu lu umu to.’

30 “Nu o towe ye, ‘Aye, me-se Abraham, nu oko kan lu lewu to naa towe bamu mu, bee biti ba yege alibi kiwaa.’

31 “Nu o towe mu ye, ‘Ba kan ba man nu Mosesi nbara ye lbwaare atowepu kikaapu mu, halu nu oko kan kyinji lu lewu to gbaa kpee bamu ase mu, ba mee ye ba koole mu gyii.’ ”

17

Alibi Asin

(*Matiwu 18:6-7, 22-23; Maki 9:42*)

1 Nu Yesu towe mu abulapu ye, “I waa nene, ato mu nu i yege nu nyumisa i waa alibi mu ii biti i ba. Amaa osa mu nu ii biti i bola mu su ke i ba mu, mu laaku.

2 Fee nu mu kusu bute i gye ye, ba taa kubuu lala imina mu obule to naa tuu opu to gbaa mu, i bo sa mu fee i maa bola mu su nu nbii wuribi numu oko naa waa alibi.

3 Imu su fan baa fan da fane n-yu su. Nu fu-supu kan waa fu alibi mu taase mu, nu o kan nu mu n-yu kase mu, ke fu taa mu alibi kee mu. 4 Nu o kan waa fu alibi lu isuno kake kulon, nu o kan nu mu n-yu kase ba towe fu lu isuno ye, ‘N man waa danbirasa mu,’ taa mu alibi kee mu.”

Kikoole-gyii Asin

5 Nu asunpu mu ba towe Onyuripe ye, “Tii ane kikoole-gyii su ke ki nye akyo.”

6 Nu Onyuripe lee kono ye, “Nu fan kan fan su kikoole-gyii pii fee gowa abi gbaa mu, fen taale towe oyu lala numu ye, ‘Faa fu ilin kpini fii kyigi naa yii opu to,’ ke i nu fane ase.

7 “Nu fee fane oko su kyaafole nu ee doo abee ee ki nbulupu su mu, nu o kan lu ndoo to ba mu, fu dan taale towe mu ye, ‘Waa bilen ke fu ba kyina gyii?’ 8 Aye! Fii biti fu towe mu ye, ‘Duja me kalaatpwe agyito ba yii me ke n gyii ke n nuu. N kan lowe mu, ke ngbaa fu, fu naa gyii ke fu nuu.’ 9 Imu su i tiri fee o fwaala kyaafole mu koto mu nu o towe ye o waa sa mu abee? 10 Kanin manja nu fane gbaa fane, nu fan kan waa koto kumaa mu nu lbwaare towe fane ye fan waa mu, fan towe ye, ‘An gye lbwaare ayaafole mu nu a man su kyaare, an dan waa koto mu nu i dagaa a maa waa mu nun.’ ”

Yesu Kye Abootipu Kudu

11 Saŋa mu nu Yesu ii kpee Gyerasalem mu, o bola Samariya ye Galile usuwale ngyaŋe nu. 12 Maa kpee kade-bi ku su mu, o gyaŋa anyin kudu nu bee lo kibootoo. Nu anyin mu ba yile kata, 13 nu ba kuusi kenken ye, "Onyuripe Yesu, wu ane kowee."

14 Yesu maa wu bamu mu, nu o towe bamu ye "Fan taa fane n-yu naa kaapu asepu." Ba maa kpee mu nu ba nye alanfiya. 15 Bamu to oku, maa wu fee o nye alanfiya mu, o bwii ba ee kuusi kenken ee yin lbwaare. 16 Nu o be muŋa Yesu ayaa to, nu o fwaala mu lu kuto mu nu o waa sa mu mu su. Nu kanin kanyin manja gye Kasamariya-nyin nu.

17 Nu Yesu taase ye, "Man gye asa kudu i nye alanfiya. Fine nu asansa akpano mu ba bu?" 18 Mune su nu kadendemande numu nkun i taale bwii ba fwaala lbwaare?" 19 Nu o towe mu ye, "Kusu nate, fu kikool-gyii ki yege nu fu nye alanfiya."

Ibwaare Kuwura-gyii Mu Kti Ba (Matiwu 24:23-28, 37-41)

20 Saŋa ku nu Farasii abi ba taase Yesu ye, "Kake maa nu lbwaare kuwura-gyii mu kii biti ki ba?" Nu Yesu lee kono ye, "lbwaare kuwura-gyii mu fen mee ye fan taa fane ansi wu ki maa ba. 21 Nu oku mee ye o taale towe ye, 'Ku kumu ndee' abee 'ki bu fale'. Lu fee lbwaare kuwura mu ki bu fane to."

22 Nu Yesu towe mu abulapu mu ye, "Saŋa ku ii biti o ba, nu fen biti fee fan wu me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu me nke mu kuku, amaa fan mee ye fen wu. 23 Nu asa bee biti ba towe fane ye, 'Mu i bu fale mu' abee 'Mu ndee'. Amaa fan man waa fan buu bamu. 24 N towe fane unumu lu fee, me, Daadimaadi Obii-nyinsa kibwii ba mu, ii biti i baa i du nu fee bulayi maa gyii isee nmanje susu lu kibaafun numu naa lu kibanban numu. 25 Amaa i dagaa fee n gyankpaa wu aworufu gaa, ke kinaana numu to abi ba kina me.

26 "Fee kanan mu nu i waa ane naana Nowa saŋa mu, kanun nu ii biti i waa me, Daadimaadi Obii-nyinsa kibwii ba saŋa mu gbaa. 27 Ane naana Nowa saŋa mu, asa ba kyina bee gyii yege bee nuu, bee kili naa fuu kake mu nu ane naana Nowa loo okulu mu to. Nu nkyu i ba muuri bamu kpini.

28 "Kanun nu i waa Loti saŋa mu, asa ba kyina bee gyii yege bee nuu, bee fe yege bee soo, bee duu yege bee poyi. 29 Amaa kake mu nu Loti lu Sodom kade to mu, nu fulon ye kuduri lu susu ba diye bamu kpini.

30 "Kanun nu ii biti i waa kake mu nu me, Daadimaadi Obii-nyinsa n biti n lee me n-yu kaapu mu. 31 Kanun kake maa

nu oku kan o bu kewusuno mu, nu mu ato a bu kukpaara mu su mu, o man bila kpee kukpaara su naa taa ato. Kanun i gye sa omu nu o bu ndoo to mu, o man bila bwii kpee kewu ke o naa taa kuto ku. 32 Fan nyinji Loti mu-ka. 33 Okumaa mu nu ee biti fee o molige mu gbaa-gbaa mu nkpa mu, ii biti i lu mu abaa to. Nu okumaa mu nu o taa mu nkpa sa lu me su mu, ee biti o nye kumu. 34 Kanun kagyanbwe manja mu, asa anyo bee biti ba baa ba de kalan kulon su, ke lbwaare o taa oku yege oku. 35 Akyu anyo bee biti ba baa bee koyi ato, ke lbwaare o taa oku yege oku. 36 Anyin anyo bee biti ba baa bee sun kusun ndoo to, ke lbwaare o ba taa oku yege oku." 37 Nu abulapu mu ba taase Onyuripe Yesu ye, "Fine nu ii biti i waa." Nu Yesu lee kono ye, "Katun kumaa mu nu belenbuni bu mu, tuto nu agyinbwii gbaa ba ba gyaŋe."

18

Kujasan Lu Okulapu-kyu Ye Asin Ogyipu Ku Su

1 Nu Yesu bo mu abulapu kujasan mu nu ku kaapu bamu fee, ba ba bee kole kabwaare kule saŋa kumaa, ke ba man yege bamu n-yu nnyo bamu. 2 Nu o towe bamu ye, "Asin ogyipu ku i bu kade koku su, nu o man sile lbwaare nu o man taa nyimisa tu sehn. 3 Nu okulapu-kyu ku gbaa bu kade manja to, o maa su ee ba asin ogyipu mu ase ee kule mu ye, 'Kye me to ke n gyii biri me dun ana.' 4 I kyeeree gaa nu o mee waa sehn ee sa mu. Amaa kamaa to mu, asin ogyipu mu towe waa mu n-yu ye, 'I gye kesintin fee man sile lbwaare nu man taa nyimisa tu sehn. 5 Amaa lu kitintin mu nu okulapu-kyu numu i tintin me fale su mu, n biti n ku ke n taa mu kesintin sa mu. Man gye kanun mu kiba mu nu ee ba nfu fale, ii biti i kan sa me kolo.' "

6 Nu Onyuripe Yesu towe ye, "Fan nu kuto mu nu asin ogyipu mu nu o mee gyii kesintin mu gbaa towe? 7 Nu i gye kanun bure mu, mune i waa nu lbwaare mee ye o gyii kesintin sa bamu nu ba gye mu lee mu, nu bee su bee tu mu kakyuware ye kagyanbwe? Abee ee biti o kyaga su ee kina? 8 N towe fane kesintin ye, lbwaare ii biti o ku su bilen-bilen fee o taa bamu kesintin sa bamu. Amaa saŋa mu nu me, Daadimaadi Obii-nyinsa n kan ba mu, n biti n nye bamu nu ba kool me gyii kase su?"

Kujasan Lu Kafarasii-nyin Ye Lenpoo Okoolapu su

9 Nu Yesu bila bo kujasan numu sa asa mu nu bee ku fee bamu ukpa i kyii,gi,

yege bee ku okumaa numu kiyau. O towe ye, ¹⁰ "Asa anyo aku ba kpee kabwaare-sunkpa aye ba naa kole lbwaare. Bamu to oku gye Kafarasii nun, nu oku mo gye lenpoo okooleru. ¹¹ Nu Kafarasii-nyin mu yile mu kukwu kole lbwaare ee yin mu n-yi ye, 'lbwaare, n fwaala fu gaa fee maa n man du fee asa mu nu ba san mu, n mee yuuri, abee n mee puni asa abee n man gye asa mu nu n nyita kekili abee n man du fee lenpoo okooleru mu nu o yile nfu fale. ¹² N njmina konon nke nnyo, nke nsuno kumaa to, nu n barige me ato to ntun kudu, nu n taa ketun kulon n sa fu.'

¹³ "Amaa lenpoo okooleru mu bure yile kata ye mu. Nu o man diyaa mu ansi ku susu, amaa o taa mu kubaa gyaga mu kokolo su towe ye, 'lbwaare, alibi owaaru i gye me, wu me kowee.' ¹⁴ Ba bwii kpewu. Amaa n towe fane kesintin fee, lenpoo okooleru mu i gyii asu lbwaare ase, man gye Kafarasii-nyin mu. Imu su fane okumaa mu nu o kusaa mu n-yi susu mu, lbwaare i biya mu kase, nu fane okumaa mu nu o biya mu n-yi kase mu, lbwaare i kusaa mu susu."

Yesu waa Nbii Mu Kusee (Matiwu 19:13-15; Maki 10:13-16)

¹⁵ Tuto nu asa aku gbaa ba su bamu nbii wuribi bee ba Yesu ase, ke o taa mu abaa gyaga bamu su. Mu abulapu mu ba maa wu kanun mu, ba gya bamu. ¹⁶ Amaa Yesu tu nbii mu ba mu ase nu o towe ye, "Fan yege nbii mu ba ba me ase, ke fan man tii bamu okpa. Lu fee banumu fale daa kudubi nu lbwaare kuwura-gyii mu gye bamu lee. ¹⁷ N towe fane kesintin ye, okumaa mu nu o mee ye o koolu lbwaare kuwura-gyii fee kebii mu, o mee ye o loo kumu to."

Yesu Maa Ato Wuya Ku (Matiwu 19:16-30; Maki 10:17-31)

¹⁸ Nu Gyiwu abi ogyankpaaru ku taase Yesu ye, "Okpaaru danburasa, mune nu n biti n waa ke n nye nkpa kakpaa?"

¹⁹ Nu Yesu taase mu ye, "Mune su nu fu tu me ye odanburasa? Oku man gye odanburasa, amoo lbwaare nkun. ²⁰ Fu nyi lbwaare nbara asin mu nu kaaru ye, 'Man nyita kekili, man mo nyumusa, man kan yuuri, man waa nyama yilepu antijesa wuya, ke fu taa beere sa fu-se ye fu-nyi?'"

²¹ Nu onyin mu lee konon ye, "N buu nbara unumu kpini lu mi kibii to."

²² Yesu maa nu kanun mu, o towe mu ye, "I san fu kuto kulon. Naa fe kuto kumaa mu nu fu su ke fu taa afulee mu sa atiripu, ii biti i yege fu biliji ato wuya susu. Ke fu ba buu me."

²³ Amaa maa nu fale mu, i ko mu. Lu fee o gye ato wuya gaa. ²⁴ Nu Yesu ku mu kyiiim, towe ye, "I biti i baa i bulon sa ato wuya ana fee ba yege bamu n-yi ke ba buu lbwaare kuwura-gyii mu kikaaru. ²⁵ Kesintin ii biti i baa i bupoo sa nyooma fee o taale loo baasa obo to bule, i kyo fee ato wuya maa yege mu n-yi ke o buu lbwaare kuwura-gyii mu kikaaru."

²⁶ Nu bamu nu ba nu ba taase ye, "Kanun bure anumu u taale nye kamolige?"

²⁷ Nu Yesu lee konon ye, "Kuto mu nu nyumusa mee taale waa mu, lbwaare bure ee taale waa."

²⁸ Nu Pita towe mu ye, "Ku! An yege kuto kumaa nu an baa an buu fu fale!"

²⁹ Nu Yesu towe bamu ye, "N towe fane kesintin fee, okumaa mu nu o kusu yege kewu abee mu-ka abee mu-daa ana ye asupu abee akougepu abee mu-bii ana lu lbwaare kuwura-gyii kikaaru mu su mu, ³⁰ ee biti o nye fale ato gaa, nbunbu kakyina numu to ye nkpa kakpaa mu nu ii biti i ba kamaa to mu?"

Yesu Towe Mu Kelewu Ye Mu Kyiji Asin

³¹ Saŋa ku Yesu taa abulapu kudu anyo mu lu ukaa su, nu o towe bamu ye, "An kpee Gyerusalem ke kuto kumaa mu nu lbwaare atowepu mu ba kyuroo yila lu me, Daadimaadi Obii-nyinsa su mu i ba to."

³² Bee biti ba lee me sa bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu ke ba waa me yereyere, ke ba saale me, ke ba tuu nkyole wurige me su, ke ba taa awulibi tuŋe me ke ba mo me. ³³ Ke imu kake sasapu mu ke n bwii kyiji ba nkpa to."

³⁴ Amaa abulapu mu ba man nu unumu kase. Lu fee asin mu kase baala bamu su, nu ba man nyi kuto mu nu ee towe mu.

Yesu kye okooleru gyaatanaru

³⁵ Yesu maa tiri Gyeriko to mu, yege gyaatanaru ku te okpa ase ee kole ato.

³⁶ Maa nu asa damante ba maa kyon mu, o taase ye, "Mune u waa?" ³⁷ Nu ba towe mu ye, "Yesu Kanasareti-nyin mu i kyon kanun manja."

³⁸ Nu o kuusi tu ye, "Yesu, Owura Dawidi kanaana-bii, wu me kowee!"

³⁹ Nu asa mu nu ba bu Yesu ansi to mu, ba gya mu ye o bun mu konon su, amaa o dan san o maa su ee kuusi kenken ye, "Owura Dawidi kanaana-bii, wu me kowee!"

⁴⁰ Nu Yesu yile nu o sa konon ye ba taa mu biya mu. Maa tiri mu to mu, Yesu taase mu ye, ⁴¹ "Mune nu fii biti fee n waa sa fu?"

Nu o lee konon ye, "Onyiripe, n biti fee mi ansi i bila bugi."

⁴² Nu Yesu towe mu ye, "Fu ansi i bugi! Fu kikoole-gyii ki yege nu fu nye alanfiya."

43 Opula manja to mu ansi i bula bugi nu o buu Yesu, yegε ee yin lbwaare. Nu asa mu kpini ba maa wu kanun mu, ngbaa bamu ba yin lbwaare.

19

Yesu maa Lenpoo akoolɛpu

Sakiyosi asin

1 Yesu loo Gyeriko kade to bola ee kyun. 2 Onyin ku kyina o bu toto mu kitu i gye Sakiyosi. O kyina o gye lenpoo akoolɛpu obulisa nun, nu o gye ato wuya. 3 O kyina ee biti o wu Yesu ye mu ansi, amaa maa gye nyimsa dεε sɔ mu, o man taale, lu sakyɔ mu sɔ. 4 Imu sɔ o sile kpee ansi to naa dii oyu ku ke o nye wu Yesu, lu fεε toto sɔ nu Yesu ii biti o bola.

5 Yesu maa fuɔ opula manja mu o ku sɔsɔ wu mu, nu o towe mu ye, "Sakiyosi, kpilge ba bilen. N biti n sugε fu aye ndaga." 6 Imu sɔ nu o kpilge bilen taa kinsi gyii waa mu nsa-nsa.

7 Asa ba wu unumu nu ba piili bεε kolte ye, "O kpee naa sugε alibi owaapu sɔ."

8 Amaa Sakiyosi kusɔ yile nu o towe Onyiripe Yesu ye, "Ku Onyiripe, n biti n barige mε kapatye to kunyo, ke n taa kubaafɔn sa atiripu. Nu n kan koolε afulee lu okɔ ase i kyɔ kanan mu nu i dagaa fεε n koolε mu, n biti n ka mu kanun kukɔ manja klu kunaa."

9 Nu Yesu towe mu ye, "Kamolige ku ba fu aye ndaga, lu fεε ngbaa fu, fu gye Abraham kanaana-bii nun. 10 Lu fεε me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu n ba nin ye n ba biti ke n molige bamu nu ba foyi."

Ayaafɔle Danbirasa Anyɔ

Ye Kiyaaɔle Owɔlegyɔpu Mu (Matiwu 25:14-30)

11 Saɲa mu nu bεε san bee nu fale asin mu, nu o maa tiri Gyerusalem to mu, asa mu ba fe nfeere fεε lbwaare kuwura-gyii mu kii biti ki piili opula to, umu sɔ o bo bamu kɲasan 12 ye, "Osa kpare ku i kpee kata-kata kade ku, o naa gyii kuwura ke o bwii ba. 13 Imu sɔ o ti mu ayaafɔle kudu nu o sa bamu okɔmaa numu afulee mu nu i budu, nu o towe bamu ye, 'Fan taa kanun afulee manja sun kusun naa fuɔ saɲa mu nu n biti n bwii ba.'

14 "Amaa osɔwɔle mu sɔ asa ba kisi mu, nu ba sun gya mu sɔ naa towe katun mu nu ee kpee mu owura lala mu ye, 'A mεε biti onyin numu o be gyii anε sɔ kuwura.'

15 "Toto abulsa mu ba bun mu kuwura bire, nu o bwii ba kewu. Nu o sun ti mu ayaafɔle mu nu o taa afulee mu sa bamu mu, ke o wu tonɔ mu nu ba nye lu kanun afulee manja sɔ.

16 "Ogyankpaasa mu ba towe ye, 'Onyiripe, fu afulee mu, i kooɛ kanun lu kudu tii sɔ'.

17 "Nu mu-nyiripe mu towe mu ye, 'Nsa ye kusun, mε kiyaaɔle danbirasa. Lu kanan mu nu fu taale gyii ato pii numu sɔ ye kesintin mu, n taa nde kudu waa fu kibaa to ye fu ku sɔ.'

18 "Onyosapu mu ba towe ye, 'Onyiripe fu afulee mu i bwii kooɛ lu kunuu tii sɔ'.

19 "Nu mu-nyiripe lεε kono ye, 'N taa nde nnuu waa fu kibaa to ye fu ku sɔ'.

20 "Nu mu kiyaaɔle ku gbaa ba towe ye, 'Onyiripe, fu afulee ndee. N taa kumu njmina kikyibi to taa yila katinkɔ. 21 N sile fu nun, lu fεε fu asin i bulɔn gaa. Nu fu taa kutɔ mu nu ku man gye fu lεε, nu fu kpa ato mu nu man gye fu i duu.'

22 "Mu-nyiripe mu lεε kono ye, 'Fu gye kiyaaɔle kumu to obn wuya. Fu gbaa-gbaa fu kono to asin nu n biti n taa tale fu. Fu nyi fεε mε asin i bulɔn, nu n taa ato mu nu i man gye me lεε, nu n kpa ato mu nu man gye me i duu. 23 Mne i waa nu fu man taa mε afulee manja naa yila afulee oyilekpa ke i kooɛ agyaga sa mε? Naafɔɔ n maa ba fale ke n ba koolε umaa umu agyaga.'

24 "Nu o towe bamu nu ba yile toto mu ye, 'Fan koolε afulee mu lu mu ase, ke fan taa sa omu nu o nye lu kudu tii sɔ mu.'

25 "Nu ba towe ye, 'Onyiripe, o wɔla nye afulee mu nu i budu.'

26 "Nu onyiripe mu lεε kono ye, 'N towe fane ye, okɔmaa mu nu ee ku umu nu ba taa waa mu abaa to sɔ danbirasa mu, bee biti ba taa gaa tii mu sɔ. Amaa omu nu ba man taa iku waa mu abaa to kpini-kpini mu, gberεε kɔmaa mu nu o sɔ mu bee biti ba koolε lu mu ase.' 27 Amaa onyiripe mu taa agbu towe ye, 'Bamu nu ba gye me dun ana, nu be mee biti n maa gyii bamu sɔ kuwura mu, fan taa bamu ba mɔɔ mi ansi to nfu.' "

Yesu kyina kuruma sɔ loo

Gyerusalem fεε Owura

(Matiwu 21:1-11; Maki 11:1-11; Gyɔn 12:12-19)

28 Nu Yesu maa towe unumu lɔwe mu, o gyankpaa kubu mu ee kpee Gyerusalem. 29 Maa tiri Betifage maa Betani nde mu nu i bu Olifu kibɔ obule to, o sun mu abulapu anyo nu o towe bamu ye, 30 "Fan kpee kade mu nu ku bu fane ansi to mu. Nu fan maa dan fen loo kumu to mu, fen biti fan wu kekuruma-bon ku mu nu okɔ man pɔta dii mu maa kyaa oyu. Fan Saanje mu biya me nfu. 31 Nu okɔ kan taase fane ye, 'Mne i waa nu fen saanje mu mu?' fan towe mu ye, 'Onyiripe mu ii biti mu.' "

20

32 Bamu nu Yesu sun mu, ba naa wu mu fee kanan mu nu o towe bamu mu. 33 Ba maa saanje kuruma mu, mu wuya ana ba taase bamu ye, "Mune i waa nu fen saanje kuruma mu?"

34 Nu ba lee kono ye, "Onyuripe mu ii biti mu."

35 Ba taa mu ba sa Yesu, nu ba taa bamu ataa gyaga mu so. Nu ba kye Yesu to nu o dii kyuna mu so. 36 Maa kpee mu, asa ba taa bamu ataa to o kpa to.

37 Yesu maa tiri Gyerusalem opula mu nu o kpa u kplige to ii kpee Olifu kibu mu so mu, abulapu ye kubu damante ba piili bee kuusi bee yin lbwaare kinsigyi to lu adangana mu nu ba wu Yesu maa wola waa mu so.

38 Bee towe ye, "lbwaare i waa Owura mu nu ee ba mu kitu to so mu kusee.

Keyuula ki bu susu. Nu bonyaa i dagaa lbwaare."

39 Farasii abi aku mu nu ba bu sakyu mu to mu ba towe Yesu ye, "Okaapupu, towe fu abuu pu ye ba bun bamu nno so." 40 Nu Yesu lee kono ye, "N towe fane ke fan nu fee, nu ba kan bun bamu nno so gbaa, hahu abuu gbaa ii biti i kuusi."

Yesu su sa Gyerusalem abi

41 Ba maa tiri Gyerusalem to nu o wu kade mu, o su sa kumu asa. 42 Nu o towe ye, "Nu fan daa fan nyi o kpa mu nu kii biti ki biya fane keyuula ndaga kake numu mu, naafoo i buron. Amaa nbunbu fen mee ye fen wu o kpa mu. 43 Kakaaku ii biti i ba, ke fane akisipu ba kusu yile fane so, kyaaboo fane ke ba nyan fane lu fane abaafon kpini. 44 Bee biti ba da fane kase, fane ye nbii mu nu ba bu fane ase kpini. Be mee ye ba yege fane opore kubuu kulun ki gyaga kumu burisa so. Lu fee saja mu nu lbwaare ba fane ase mu, fan man taale peese bu."

Yesu gya asa lu kabwaare-sunkpa aye

(Matiwu 21:12-17; Maki 11:15-19; Gyon 2:13-22)

45 Nu Yesu loo kabwaare-sunkpa aye mu opula to, nu o piili ee gya bamu nu bee fe ato mu. 46 O towe bamu ye, "Ba towe yila Asinkyan yilasa mu to ye, 'Me kikaara kii biti ki baa ki gye kabwaare-kule kikaara nu, amaa fan taa kumu biliji bamu nu bee yuuri olon so mu obaalakpa.' "

47 Kake kumaa numu ee kaapu kabwaare-sunkpa aye mu to, amaa lbwaare aseepu bilisa ye nbara akaapupu ye asa mu to agyankpaapu bee biti fee ba moo mu. 48 Amaa ba man taale nye o kpa mu nu ba bala so ke ba waa kanun, lu fee asa mu kpini ba taa bamu n-yu mata mu bee nu mu ase.

Ba taase Yesu lu mu olon so (Matiwu 21:23-27; Maki 11:27-33)

1 Nu i ba fee kakaaku Yesu bu kabwaare-sunkpa kasoroga to ee kaapu asa yege ee towe bamu asin danburasa mu. Nu Aseepu abulisa ye nbara akaapupu ye kade to abulisa gbaa ba tii so, nu ba ba mu ase. 2 Nu ba taase mu ye, "Towe ane, anumu olon so nu fu so fu waa ato numu? Anumu i sa fu olon manja?"

3 Nu Yesu towe bamu ye, "Ngbaa me n biti n taase fane asin ko ke fan lee me kono. 4 lbwaare kekyugyee mu nu Gyon gyee asa mu, ki lu susu nun abee ki lu asa ase?" 5 Nu bamu gbaa-gbaa bamu ba taa kumu so nfeere nu ba ye, "Nu an kan towe ye, 'Ki lu susu mu', ee biti o taase ye, 'Mune i waa so nu fan man koole gyii?' 6 Amaa nu an kan towe ye, 'I lu asa ase mu', asa mu kpini bee biti ba twi ane abuu, lu fee ba koole gyii fee Gyon gye lbwaare otowepu nu."

7 Imu so, ba lee Yesu kono ye, "An man nyi ntin mu nu Gyon kekyugyee mu lu."

8 Nu Yesu towe bamu ye, "Kanun bure, ngbaa me n mee ye n towe fane olon mu nu n so n waa inumu kpini."

Kijasan lu ahayuru kv so (Matiwu 21:33-36; Maki 12-1-12)

9 Nu Yesu bo bamu kijasan numu ye, "Onyun ku doo wayun kudoo. Nu o taa hayu sa adoo pu ku, nu o kpee o kpa naa kyeere. 10 Saja mu nu oyu mu abi kituye fu mu, nu kudoo wuya mu sun mu kyaafole, kpee ahayuru mu ase ye ba sa mu wayun oyu abi mu iku lu mu kudoo mu to. Amaa ahayuru mu ba dayi kyaafole mu bwiiyaa mu abaa kpan. 11 Nu o bila bwii sun kyaafole pupwe, nu ba bila bwii dayi mu, waa mu ipeeli to, bwiiyaa mu abaa kpan. 12 Nu o bila bwii sun osasapu, nu ba bila dayi larige mu, lee mu lu kudoo mu to.

13 "Inumu kamaa mu, kudoo wuya mu ye, 'Nene nu n biti n waa? N biti n sun me kokolo to obii, akoto bee biti ba taa beere sa mu.'

14 "Amaa saja mu nu kudoo mu ahayuru ba wu obii mu, ba taa nfeere mu so towe ye, 'Onumu i gye kapatyie ogyipu mu, fan yege a moo mu, ke ato mu a biliji ane lee.' 15 Toto nu ba lee mu lu wayun kudoo mu to nu ba moo mu.

"Nbunbu, mune gbaa nu oyu kudoo wuya mu ii biti o waa ahayuru mu? 16 Kudoo wuya mu ii biti o ba moo ahayuru mu, ke o taa oyu kudoo mu sa aku."

Nu asa mu ba maa nu fale mu ba towe ye "lbwaare o taa kanun kpee kata."

17 Nii Yesu kii bamu ansi to, taase bamu ye, "Asunkyan yilasa maa towe ye, 'Kubuu mu nu apoyuru ba kina mu, kumu i ba bilinji kibontanbolonto kubuu kpare mu' mu, nene nu u kaapu?"

18 Nii okumaa mu nu o tye kubuu manja su mu, ee biti o gyayi to buriburi. Nii okumaa mu nu kubuu mu ki tye mu su mu, ee biti o patiyee to."

Ba taase Yesu lenpoo kika sa Roma Owura lala

(Matiwu 22:15-22; Maki 12:13-17)

19 Nii nbara akaapuru mu ye aseepu abulsa mu ba bu fee kijasan mu nu o hoo mu i yii bamu nun. Nii bee biti okpa ba kita mu opula manja to. Amaa ba sile asa mu.

20 Yee abulsa mu ba taa bamu ansi yii Yesu su, nu ba lee apeetpu aku ye ba waa mu ansi su kidanbirasa. Bee fe nfeere fee bee biti ba nye Yesu kita lu mu asin towesa su, ke ba taa mu sa osuwle okusuru abulunpu. 21 Imu su apeetpu mu ba towe Yesu ye, "Okapuru, an nyi fee fu i towe nu fu kaapu koto mu nu ki buron, nu fu mee meege to, amaa nu fu kaapu lbwaare okpa mu kyekyee su. 22 Imu su i daaga fee a ka tututu sa Roma Isuwle Owura lala Kayisa, abee a man ka?"

23 Nii Yesu bu fee apeetpu mu bee da mu oto to nun, ke ba nye nu mu konu to asin. Imu su o towe bamu ye, 24 "Fan taa nderebi mu ba ke n ku." Maa wu kumu mu, nu o taase ye, "Anumu foto ye kitu i gyan kumu su?"

25 Nii ba lee konu ye, "Owura lala Kayisa lee nun." Nii Yesu towe bamu ye, "Kanun bire fan taa koto mu nu ki gye Owura lala Kayisa lee mu sa mu, ke fan taa koto mu nu ki gye lbwaare lee mu sa lbwaare." 26 Lii kanan mu nu o lee bamu konu su mu, i kyinkyin apeetpu mu, nu ba laato. Imu su ba man taale ba nye mu konu to asin ku ba taa kita mu saky mu to.

Kikiyini lu lewu to ye kekili asin (Matiwu 22:23-33; Maki 12:18-27)

27 Gyiwu abi kubu mu nu bee tu ye Sadusi mu nu ba ye kelewu kiyini man bu to mu, aku ba ba Yesu ase ye asin taasesa. Nii ba towe mu ye, 28 "Okapuru, ane naana Mosesi kyuroo sa ane ye, nu oku kan wu san okulapu-kyu, nu ba man kuoge mu, i tiri fee mu-supu o taa mu kili, kuoge nbii sa mu-daa mu. 29 To! Anyibii asuno aku ba kyina ba bu to. Nii ogyankpaaru mu kili okyu mu nu o man kuoge nu o wu. 30 Nii onyosapu mu kili okulapu-kyu mu, nu mu gbaa mu wu. 31 Nii osasapu mu gbaa kili mu, nu o wu. Nii i waa kanan halu asa asuno mu kpini

ba kili mu, yee bamu to oku maa okyu mu ba man kuoge. 32 Imu laalaawe mu okulapu-kyu mu gbaa ba wu. 33 Imu su an biti a taase ye fee nu kake lala mu nu asa kpini ba kan kiyini lu lewu to mu, bamu to onoo ii biti o baa o gye mu-kuli? Lii fee bamu asuno manja kpini ba wula kyina kili mu."

34 Nii Yesu lee konu ye, "Dulinya numu to bire asa bee kili. 35 Amaa bamu nu lbwaare wu ye i dagaa fee ba nye kelewu kiyini, ke ba kyina dulinyaa pupwe to mu, ba man bila ye ba kili. 36 Ba man bila ye ba wu kakaaku, lu fee bee biti ba baa be du nun fee lbwaare nboo. Ba gye lbwaare nbii lu fee ba maa kiyini lu lewu to su. 37 Nii lu kelewu kiyini asin bire, Mosesi gbaa koole gyii. Kanun su, sana mu nu o wu kipunfa maa diyee mu, o towe lu lbwaare su ye, mu i gye Abraham maa Isaki ye Gyekobu lbwaare mu. 38 O man gye alewupu lbwaare nun, amaa o gye asa kusa lee nun. Lii fee lbwaare ansi to mu alewupu banumu ba san ba te nkpa to."

39 Nii nbara akaapuru mu aku ba towe ye, "Okapuru, fu towe kumu kyekyee."

40 Imumu kamaa mu oku man bila taale nye kokolo osu taase mu sehn.

Imu nu lbwaare wula lee mu asin

(Matiwu 22:41-46; Maki 12:35-37)

41 Nii Yesu taase bamu ye, "Mune su nu bee taale bee towe ye, Imu nu lbwaare wula lee mu gye Owura Dawidi kanaana-bii? 42 Lii fee Dawidi gbaa-gbaa towe mu lilon owole mu to ye,

"Nyiripe lbwaare towe me-Nyiripe ye, "Kyina me gyisa su nfu,

43 naa fuw sana mu nu n biti n taa fu dun ana

ba waa fu ayaa ogyagakpa." '

44 Nii Dawidi gbaa-gbaa u tu mu ye, "Nyiripe' bire, nene i waa su nu o gye mu kanaana-bii?"

Nbara Akaapuru (Matiwu 23:1-36; Maki 12:38-40)

45 Sana mu nu asa mu ba san bee nu mu, Yesu towe mu abulapu mu ye, 46 "Fan ku fan n-yu su danbirasa lu nbara akaapuru mu su. Ba gye bamu nu bee biti ikaale lala kubun bee kyaaboo to, nu bee biti fee ba taa beere fe fwaala bamu agya to, bee biti ba kyina nya kpare su kabwaare-kole ogyanjekpa ye ogyanje gyiikpa. 47 Bee pina okulapu-kyu bee koole bamu akpaara, nu bee yile ipula bee kole kabwaare-kole bunswisa mu nu i nye pina asa fee ba gye asa danbirasa. lbwaare ii biti o bite kanun asa manja asu gaa."

21

*Okulapu-kyu otiripu mv kakee
(Maki 12:41-44)*

¹ Yesu maa bu kabwaare-sunkpa aye mu to mu, nu o diyaa mu ansi wu ato wuya ana ba maa su afulee bee waa kakee kidakaa to mu. ² Nu o bila wu okulapu-kyu otiripu ku gbaa maa taa nderebi anyo ba waa to. ³ Nu Yesu ye, "N towe fane kesintin fee, okulapu-kyu otiripu numu waa to afulee o kyoo bamu kpini. ⁴ Asa banumu kpini, ba lee lu bamu afulee gaa mu nu ba su mu to nu. Amaa okyu numu bire halu maa mu kitiri kunumu mu, o taa mu afulee mu nu o su mu kpini ba waa to."

Yesu towe kabwaare-sunkpa aye kiboyi mv asin yila

(Matiwu 24:1-14; Maki 13:1-13)

⁵ Nu Yesu abulapu mu aku bee biri kiligiyima bee lu kabwaare-sunkpa aye mu, kanaan mu nu ki boron, ye abuu danbirasa mu nu ba taa poyi, ye ato mu nu asa ba kee nu ba taa lonjo obu mu sa lbwaare. Amaa Yesu towe bamu ye, ⁶ "Imu nu fan wu fale kpini, sana ku ii biti o ba yege fen mee bila ye fen wu kubuu kolon gbaa ki maa gyan koku su, bee biti ba nu kubuu komaa numu too kase."

⁷ Nu ba taase mu ye, "Okapoppo, sana momo nu fale ato numu a biti a waa? Nu mine sunkaala ii biti i waa kaapo fee sana mu fuv fee kanin ato numu ii biti i waa?"

⁸ Nu Yesu lee konko ye, "Fan baa fan da su, ke oku o man pina fane. Lu fee asa gaalagaa bee biti ba ba me kitu to ba towe ye, 'Me i gye Omu nu lbwaare wola lee mu'. Nu bee biti ba bila towe ye, 'Laalaalwe sana mu tee tiri to'. Amaa fan man buu bamu. ⁹ Fan kan nu kinaa ye iko su mu, fan man waa kufuu. I dagaa fee fale ato numu i maa gyankpaa ba kanin poyi. Amaa i mee kaapo fee laalaalwe mu tee tiri to nu."

¹⁰ Nu Yesu bila kyaga su ye, "Osuwle ii biti o ko ye osuwle, ke awuragyi ye awuragyi ba ko ye abaa. ¹¹ Ke kase ki gyinyen ipula kokwu-kokwu, ke akun ye alo kyanesa a tye katn komaa numu, ke ato mu nu a su kufuu ye sunkaala lala-lala a lu susu.

¹² "Amaa poyi ke unumu kpini i ba mu, bee biti ba ktaa fane ke ba nyanla fane. Bee biti ba taa fane kpee kabwaare-kole gyankpa naa gyii fane asin, ke ba naa tii fane ibu. Bee biti ba taa fane kpee awura ye alunpo ansi to, lu me su. ¹³ Inumu ii biti i yege ke fan nye okpa towe asin danbirasa mu sa bamu. ¹⁴ Amaa fan yege i baa i bu fane nfeere to fee, i man dagaa fan yiyee lu asin mu nu fen biti fan naa

towe koolle fane n-yu mu su. ¹⁵ Kpal fee n biti n sa fane kanyaasin, ke n kaapo fane asin mu nu fen biti fan naa towe, yege fane akisipu oku mee taale kina abee o gyii umooe lu koto mu nu fan towe mu su. ¹⁶ Fane akoogepu abee adaa ye asupu abee fane koope ana abee akyemune bee biti ba lee fane sa, ke ba moo fane to aku. ¹⁷ Nu okomaa numu ii biti o kisi fane, lu me su. ¹⁸ Amaa halu fane oku kinyinibi kolon gbaa mee ye o foyi. ¹⁹ Fan kan nye nu fan yile fane kikoolle-gyii to kenken mu, ii biti i molhe fane.

Yesu towe Gyerusalem kiboyi mv asin yila

(Matiwu 24:15-21; Maki 13:14-19)

²⁰ "Nu fan kan wu fee anaakoppo ba kyaaboo Gyerusalem kade mu, fen biti fan bu fee kum kinyita ki tiri to. ²¹ Kanun su bamu nu ba bu Gyudeya kase su mu, ba lu sle kpee abu to, nu bamu nu ba bu Gyerusalem kade to moo ba lu, nu bamu nu ba man bu kade mu to mu, ba man loo Gyerusalem kade mu to. ²² Kpal fee unumu i gye lbwaare kusu bute nke mu, umu ii biti i yege lbwaare Asinkyan yulasa mu kpini i ba to. ²³ Nu akyu nu nu ba su to ye bamu nu ba su nbii-nyepusa mu laaku! Lu fee aworofa lala a biti a ba tye kase manja su, ke lbwaare agbu lala mu i ba Giyiwu abi su. ²⁴ Isakunde nu bee biti ba taa moo Giyiwu abi mu aku, ke ba ktaa bamu aku naa bilini anye ndendemande isuwle su. Nu bamu nu ba man gye Giyiwu abi mu bee biti ba taa Gyerusalem waa bamu kebiti naa fuv sana mu nu lbwaare njmina sa bamu mu.

Yesu kibwii ba

(Matiwu 24:29-31; Maki 13:24-27)

²⁵ "Nu sunkaala ii biti i waa kyowe ye obwaayi ye akyikpebi to. Nu opu dawo ye apaa a maa da su mu, i yege nu kufuu ki ktaa asa mu nu ba bu kase su kpini, ke ba waa yereyere. ²⁶ Nu ba maa ku ba gyoo kanin ato mu nu ii biti i waa fale mu, kufuu ii biti i yege asa ba kirin-kirin, kpal fee ato mu nu i bu susu mu kpini ii biti i gyinyen lu umu ipula. ²⁷ Kanun sana manja mu bee biti ba wu me, Daadimaadi Obii-nyunsa maa su olon ye bunyaa lala n lu abwaare-wole to n ba. ²⁸ Nu fan kan wu sana mu nu fale ato numu ii biti i piili mu, fan kusu yile ke fan diyaa fane ansi susu, lu fee fane kamolhe mu ki tiri to."

Kijasan lu Kidinpo oyu su

(Matiwu 24:32-35; Maki 13:28-31)

²⁹ Nu Yesu boo bamu kijasan numu ye, "Fan ku kidinpo oyu ye iyu mu nu i san mu kpini. ³⁰ Sana mu nu fan wu i maa poroge mu, fen nyi fee kikyee ki tiri to.

31 Kanun okpa manja sv, nu fan kan wu ato numu a maa waa mu, fan bu fee lbwaare kuwura-gyii mu ki tiri to.

32 "N towe fane kesintin fee, ndaga kakyina numu to asa ba mee ye ba wu lwe, payi ke ato numu kpini i waa. 33 Svsu ye kase kpini ii biti i kyon, amaa me kono to asin mu bure, i mee ye i kyon kpa.

34 "Fan baa fan da fane n-yu sv, ke fan man taa fan n-yu sa kensi-gyii gaa, ye kata-buu ye kakyina to ato bitisa koky, ke kanun kake manja ki man ba purigi fane fee odv mu maa da kunun mu. 35 Kpalu fee ii biti i purigi asa mu nu ba te kase sv mu kpini. 36 Imu sv sanja kumaa fan baa fan da sv, ke fen kole kabwaare-kole ke i lee fane lu ato mu nu ii biti i ba fale, ke fan taale yile me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu ansi to."

37 Kake kumaa numu Yesu u kaapu kabwaare-sunkpa aye mu to, nu kalaatpwe kumaa numu mwo ee kpee ee de Olifu kubu mu sv. 38 Nu nyenyenuu kumaa numu mwo asa mu bee kpee kabwaare-sunkpa aye mu to bee nu mu ase.

22

Gyudasi kyula ye ee biti

o lee Yesu sa

(Matiwu 26:1-5; Maki 14:1-2; Gyon 11:45-53)

1 Nke mu nu Gyiwu abi bee gyii Kesu kono kolonjo bodobodo mu nu ba man taa kufe tinsa waa to mu tiri to. Kanun sanja manja nu bee tu ye Kanyaje nbuno mu. 2 Nu aseepu bilisa ye nbara akaapupu bee biti ikpa mu nu ba taa kitaa Yesu mwo ke oku o man wu, lu fee ba sile saky mu. 3 Tuto nu Sitaane taa nfeere libi waa Gyudasi mu nu bee tu Isikariyoti mu to. O gye asunpu kudu anyo mu to oku. 4 Nu Gyudasi kpee aseepu bilisa ye kabwaare-sunkpa kupaara akunpu bilisa mu ase, nu maa bamu ba naa taa nfeere okpa mu nu ee biti o lee Yesu sa. 5 Nu i waa bamu okon, nu ba towe kyula ye bee biti ba sa mu afulee. 6 Nu o kyula nu ee biti okpa mu nu o taa lee Yesu sa bamu, kanan mu nu saky mu ba man nye wu.

Yesu asunpu ba lonjo

Kanyaje nbuno agyito

(Matiwu 26:17-25; Maki 14:12-21; Gyon 13:21-30)

7 Kake mu nu Gyiwu abi bee gyii bamu Bodobodo mu nu ba man taa kufe tinsa waa to, ye Kanyaje nbuno kabulupu mu kumoo fuv. 8 Nu Yesu sun Pita maa Gyon nu o towe bamu ye, "Fan naa lonjo ato mu nu an biti a taa gyii Kanyaje nbuno agyito mu."

9 Nu ba taase Yesu ye, "Fune nu fii biti fee a naa lonjo umu yila?"

10 Nu Yesu lee kono ye, "Fan maa dan fen loo kade lala mu to mu, fen biti fan gyanja onytn ku maa sv kolobi ye nkyu. Fan buu mu loo kupaara mu nu ee loo mu sv. 11 Ke fan towe kupaara wuya mu ye, okaapupu mu ye, 'Nku afu obu mu nu maa me abulapu an biti a kyina to gyii Kanyaje nbuno mu?' 12 Ee biti o kaapu fane obu lala ku mu nu ki bu abansuru mu sv, nu o lonjo kumu to waa kumu kuto kumaa. Fan lonjo agyito mu yila toto."

13 Ba lu naa wu ato mu kpini fee kanan mu nu Yesu towe bamu mu. Nu ba kubla Kanyaje nbuno mu.

Onyiripe Agyito

(Matiwu 26:26-30; Maki 14:22-26; 1 Korinto 11:23-25)

14 Sanja mu maa fuv mu, Yesu maa mu asunpu ba naa kyina toto bee gyii. 15 Nu o towe bamu ye, naafoo n biti gaa fee maa fane an gyii Kanyaje nbuno agyito anumu payi ke n gyii me awurfo mu. 16 Lu fee n towe fane ye, n man bila ye n gyii fale agyito anumu, naa fuv kuto mu nu agyito numu kigyii kase u kaapu i waa lbwaare kuwura-gyii mu to.

17 Tuto nu Yesu taa koopu mu, nu o taa afwaala sa lbwaare nu o towe bamu ye, "Fan kole kunumu barige to sa abaa. 18 Lu fee n wala towe fane ye, n man bila ye n nuu fale nta numu naa fuv sanja mu nu lbwaare kuwura-gyii mu ki ba mu to."

19 Nu o taa bodobodo, nu o fwaala lbwaare, nu o kpee kumu to sa bamu, towe bamu ye, "Kunumu i gye me kayu-wble mu nu fane sv, n taa lee saraga. Fan gyii kumu taa nyinji me."

20 Okpa kulon manja sv ba maa gyii kalaatpwe agyito lwe mu, nu o taa koopu sa bamu towe ye, "Nta numu i gye lbwaare katowe kyula pupwe mu nu n taa me nkalan tii umu kono, nu n kyeege wurige sa fane. 21 Amaa n towe fane ye, osa mu nu ee biti o lee me sa mu, maa mu abaa i bu agyito numu to. 22 Me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu n biti n kpee lbwaare ase fee kanan mu nu lbwaare wala towe yila mu. Amaa omu nu ee biti o lee me sa mu, mu laaku." 23 Tuto nu mu abulapu mu ba piili bee taase abaa bamu to omoo ii biti o waa kanun asin numu?

Kamoo-re-gyii lu kabilisa sv

24 Nu kamoo-re-gyii ki tiye Yesu abulapu mu sv lu omu nu o gye bamu to obilisa. 25 Nu Yesu towe bamu ye, "Dulinya numu to awura bee nyan bamu asa nun, amaa bamu asa mu bee tu bamu ye, 'Ane akyetopu.' 26 Amaa fan man yege fane lee o baa o du kanun. Fane to omu nu o gye obilisa mu, o bilinji fee kebii, ke fane ogyankpaapu mwo o bilinji fee fane

kɩyaafɔle. ²⁷ Ɔmɔmɔ ɪ gye ɔbilisa? Ɔmu nu ɛɛ ba kyina nu ɛɛ gyii mu, abɛɛ ɔmɔ nu ɛɛ biya agyito mu? Man gye ɔmu nu ɔ ba kyina ɛɛ gyii mu? Amaa mɛɛ mɛ n bu fane ase n sun fɛɛ kɩyaafɔle. ²⁸ Mɛ awɔrɔfɔ to mu fan yile mɛ kamaa. ²⁹ Fɛɛ kanan mu nu mɛ-Se sa mɛ ɔkpa fɛɛ n gyii kuwura mu, kanɩn ɔkpa maɲa sɔ nu nɔgbaa mɛ n sa fane ye fan gyii kuwura. ³⁰ Nu n kan be gyii kuwura mu, n biti n yeɛ maa fane an gyii, ke a nuu teeburi kulɔn sɔ, ke fan kyina nwuragya sɔ ke fan tale Isirayɩ abi nbunɔ kudu anyɔ mu.”

Yesu tɔwe ye Pita ii biti o be kina mu (Matiwu 26:31-35; Maki 14:27-31; Gyɔn 13:36-38)

³¹ Yesu tɔwe Pita ye, “Simon, Simon! Nu nfi! Sitaane kule ɔkpa lbwaare ase, ke ɔ bɔla kutɔv to ku sɔ kyaale fane fɔyɩ fɛɛ ayu waate mu. ³² Amaa Simon, n kule kabwaare-kule sa fu ke fu kikɔle-gyii kɩ man tiye. Nu fu kan kyeeɛ fu nfɛɛre ba mɛ ase mu, waa fu tɔmmaa ana abulapɔ mu ɔɔn to.”

³³ Amaa Pita lɛɛ kɔnɔ ye, “Ɔnyɩrɩpe, n kɔula mɛ n-yɩ fɛɛ obu kitii to gbaa n biti n buu fu kpee, nu halɩ lewu gbaa maa fu an biti a wu.”

³⁴ Nu Yesu tɔwe ye, “Pita! Pɔyɩ ke kyaase ɔ bun kagyanbwe numɔ mu, fiɩ biti fu kina lu isa ye fu man nyi mɛ.”

³⁵ Tɔto nu Yesu taase mu abulapɔ mu ye, “Saɲa mu nu n kyina sun fane yeɛ fan man sɔ afulee ɔwaakpa ye itaakpe ye asubita mu, fan pan kɔto kɔ?”

Nu ba lɛɛ kɔnɔ ye, “A man pan sehn.”

³⁶ Nu Yesu ye, “Amaa nbunbu bire ɔkɔmaa mu nu ɔ sɔ afulee ɔwaakpa ye taakpe mu ɔ taa. Nu ɔkɔmaa mu nu ɔ man sɔ sakunde mu, ɔ fe mu balumaasɔ ke ɔ taa sɔɔ kɔkɔ. ³⁷ Lu fɛɛ ba kyɔrɔɔ mɛ n-yɩ sɔ asɩn yila ye, ‘Ba taa mu buga alibi awaapɔ to.’ Imu sɔ n tɔwe fane ye ɩ dagaa fɛɛ kanɩn Asɩnkyan yilasa numɔ ɩ ba to kesintɩn nbunbu lu mɛ sɔ.”

³⁸ Nu ba tɔwe ye, “Ɔnyɩrɩpe, kɩ isakunde anyɔ ndee.” Nu ɔ lɛɛ kɔnɔ ye, “ɩ kokwɛ.”

Yesu taa kensi payɩ kule kabwaare-kule (Matiwu 26:36-46; Maki 14:32-24)

³⁹ Nu Yesu lu tɔto, nu maa mu abulapɔ mu ba kpee olifu kibɩ mu sɔ, fɛɛ kanan mu nu ba wɔla bɛɛ waa mu. ⁴⁰ Ba maa fɔv opula maɲa mu, nu ɔ tɔwe bamu ye, “Fan kule kabwaare-kule ke fan man lu tiye kutɔv to ku to.” ⁴¹ Maa tɔwe kanɩn mu, nu ɔ nin lu bamu ase gberɛɛ naa yɔɔ muɲa mu amulii sɔ kule kabwaare-kule ye, ⁴² “Nse, nu ɩ gye fu kebiti mu, yeɛ

awɔrɔfɔ anumu ɩ kilge mɛ. Amaa man gye mi kebiti, waa umu nu ɩ gye fu kebiti.” ⁴³ Nu lbwaare kabɔɔ lu sɔsɔ ba mu ase, ba waa mu ɔɔn to. ⁴⁴ Lu kayiyɛ ye kensi payɩ sɔ mu, ɔ taa ɔɔn kule kabwaare-kule, nu kududuu mu nu ɩ lu mu sɔ ɩ kyɔle ɩ tiye kase mu ɩ du nun fɛɛ nkalan. ⁴⁵ Maa kusɔ mu kabwaare-kule to mu, ɔ bwii naa tu mu abulapɔ mu ba maa de nsure lu bamu kikpɩne ye kɔkɔlo nyita sɔ. ⁴⁶ Nu Yesu taase bamu ye, “Mɩne ɩ waa nu fan de nsure? Fan kusɔ kule kabwaare-kule ke fan man lu tiye kutɔv to ku to.”

Ba kitaa Yesu (Matiwu 26:47-65; Maki 14:43-50; Gyɔn 18:3-11)

⁴⁷ Saɲa mu nu Yesu san ɛɛ maa sɔ ɛɛ tɔwe mu, nu sakyɔ kɔ ba ba lu tutɔ. Nu mu abulapɔ kudu anyɔ mu to ɔkɔ mu nu bɛɛ ti mu ye Gyudasi mu, gyankpaa sakyɔ mu. Nu ɔ nin tiri Yesu, nu ɔ baari mu to. ⁴⁸ Tɔto nu Yesu taase Gyudasi ye, “Kibiri to nu fu sɔ fu lɛɛ mɛ, Daadimaadi Obii-nyinsa fi sa?” ⁴⁹ Tɔto mu, Yesu abulapɔ mu nu ba bu mu ase mu, ba maa wu kɔto mu nu kii biti kɩ waa mu, nu ba taase Yesu ye, “Ɔnyɩrɩpe a lɛɛ anɛ isakunde mu kɔ?” ⁵⁰ Opula maɲa to nu abulapɔ mu to ɔkɔ nɛ oseepu bilisa ase kɩyaafɔle gyisa kusɔ tun.

⁵¹ Amaa nu Yesu tɔwe mu abulapɔ mu ye, “Fan yeɛ kanɩn kiwaa.” Nu Yesu taa mu kibaa mata ɔnyɩn mu kusɔ nu kɩ kyaga sɔ.

⁵² Nu Yesu taase aseepu bilisa ase ye kabwaare-sunkpa akunpu abulisa ye kade to abulisa mu nu ba ba kitaa mu mu ye, “N gye kumu to ɔɔn oyu nun nu fan sɔ isakunde ye agulungu ke fen ba kɔ ye mɛ?” ⁵³ Kake kɔmaa num maa fane nun kabwaare-sunkpa aye to, nu fan man kitaa mɛ. Amaa inumu ɩ gye fane saɲa fɛɛ Sitaane kitentenbiri to owura maa sun kusun.”

Pita kina Yesu (Matiwu 26:57-58, 69-75; Maki 14:53-54, 66-72; Gyɔn 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Tɔto nu ba kitaa Yesu, nu ba taa mu kpee lbwaare oseepu bilisa ase mu kikpaara sɔ. Nu Pita sii kamaa to ɔ buu bamu kɩyaa-kɩyaa. ⁵⁵ Ba maa naa fɔv mu, ba deɛla fulɔn kikpaara mu nsana bɛɛ wule, nu Pita naa sii kyina bamu ase. ⁵⁶ Nu oseepu bilisa ase mu kibite wu Pita maa te fulɔn mu ase. Ɔ ku mu diin nu ɔ tɔwe ye, “Ɔnyɩn num gbaa tii Yesu sɔ.”

⁵⁷ Nu Pita kyɛɛ ye, “Ɔkyɩ, n man nyi mu kpini-kpini.” ⁵⁸ ɩ maa waa kesin mu, ɔkɔ mɔɔ bilu wu Pita nu ɔ ye, “Nɔgbaa fu, fu gye bamu to ɔkɔ.” Nu Pita lɛɛ kɔnɔ ye, “Ɔnyɩn n man tii su.” ⁵⁹ Saɲa gberɛɛ kamaa mu,

nii oku kyaga su ee towe ye, "Kesintin, i man su umooze ye onyin numu man tii Yesu su, lu fee o gye Galile obii nun."

60 Nii Pita towe ye, "Onyin, n man nyi asin mu nu fu towe fale su." Sanja mu nu o towe kanin mu, nu kyaase bun. 61 Tuto nu Yesu bilinji ku Pita surum. Nii Pita nyinji asin mu nu Onyiripe wula towe mu ye, "Poyi ke kyaase o bun kibwayike kunumu mu, fii biti fu kyee lu isa ye fu man nyi me." 62 Nii Pita lu naa su gaa.

*Ba waa Yesu aworvfo
(Matiwu 26:67-68; Maki 14:65)*

63 Asa mu nu Yesu bu bamu abaa to mu, bee yooli mu yege bee dayi mu. 64 Ba waa Yesu kebunbun ansi, nu ba da-da mu itan nu ba ye, "Ibwaare otowepu, kaapu ane omu nu o da fu." 65 Nii ba saale mu asebi gaalagaa.

*Abilisa ba taa Yesu ba
bamu ogyajekpa
(Matiwu 26:59-66; Maki 14:55-64; Gyon 18:19-24)*

66 Kayi maa ke mu, osuwle abilisa ye aseepu bilisa ye nbara akaapupu ba ba gyanje nu ba taa Yesu ba bamu asin ogyikpa mu. 67 Nii ba ye, "Towe ane, fu i gye Omu nu Ibwaare wula lee mu?"

Nii Yesu lee kono ye, "N kan towe fane gbaa fan mee ye fan koole gyii. 68 Nii n kan taase fane asin gbaa, fan mee ye fan lee me asin manja kono. 69 Amaa lu nbunbu numu u su ii kpee mu, me, Daadimaadi Obii-nyunsa n biti n baa n te Owura lala Olunpu Ibwaare gyisa su."

70 Nii bamu kpini ba taase ye, "Kanin su fu i gye Ibwaare Mu-Bii mu?"

Nii Yesu lee kono ye, "Imu nu fan towe manja."

71 Nii ba ye, "Mune asin nu an bila an biti a nu tii su? Lu fee an nu asin mu lu mu gbaa-gbaa mu kono to."

23

*Ba taa Yesu ba Paleti
maa Herodi ansi to
(Matiwu 27:1-2, 11-14; Maki 15:1-5; Gyon 18:28-38)*

1 Nii kubu mu kpini ba kusu taa Yesu naa sa osuwle okusupu Paleti. 2 Nii ba piili bee pwu mu asin numu su ye, "An wu kanyin numu maa nyita ane asa ye ba man ka tuntu sa Owura lala Kayisa. Nii ee tu mu n-nyu ye mu i gye Owura ye Omu nu Ibwaare wula lee mu."

3 Tuto nu Paleti taase Yesu ye, "Fu i gye Gyiwu abi owura mu?"

Nii Yesu lee kono ye, "Eehn, umu nu fu towe manja."

4 Nii Paleti towe Ibwaare aseepu bilisa mu ye kubu damante mu ye, "N man wu onyin numu n-nyu su asin pwusa aku."

5 Amaa ba mata su ye, "O taa mu kikaapu mu towe kusaa Gyiwu abi kpini nkolo. O piili lu Galile nun halu ba lu nfu."

6 Paleti maa nu Galile kitu mu, nu o taase ye, "Kanyin maa gye Kagalile-nyin nun?" 7 Maa bu fee Yesu lu owura Herodi osuwle su mu, o taa mu kpiya Herodi. Sanja maa to yege ngbaa mu o bu Gyerusalem.

8 Owura Herodi maa wu Yesu mu, mu ansi i gyii gaa, lu fee o wula ee biti mu kyereee ye o wu mu lu asin mu nu o nu lu mu su mu. O su tamaa fee o wu mu ke o waa adangana ke o wu. 9 Owura mu taase mu asin taasesa kikyoo amaa Yesu man lee mu kono. 10 Nii Ibwaare aseepu bilisa ye nbara akaapupu mu ba maa su ba yile bee pwu mu. 11 Nii Herodi maa mu anaakopu bee yooli mu, nu ba nmase mu. Nii ba taa kaale bunswusa danbirasa ku bun mu, nu ba bwiiyaa mu kpee Paleti ase, 12 Kanin kake manja nu osuwle okusupu Paleti maa owura Herodi ba bilinji akyemnerpu. Naafoo ba kyina ba gye adun nun.

*Ba bun Yesu lewu kopwe
(Matiwu 27:15-26; Maki 15:6-15; Gyon 18:39-19:16)*

13 Nii osuwle okusupu Paleti tu Ibwaare aseepu bilisa mu ye kade abilisa ye asa mu kpini ba gyanje. 14 Nii o towe bamu ye, "Fane i biya onyin numu ye, mu i biya kusu to olon osuwle numu su. Amaa n maa meege mu asin mu to fane ansi to nfu mu, n man wu fane asin pwusa mu aku mu su. 15 Owura Herodi gbaa o man wu alibi aku lu mu su, nu o bwiiyaa mu biya ane. Kesintin to mu, onyin numu man waa alibi mu nu i dagaa lewu. 16 Kanin su n biti n yege ba tije mu awule-bi ke n yege mu o nate. 17 (Lu fee Kesu kono kolonjo ngyanje kumaa mu, i gye dankaar nu fee Paleti o lee Gyiwu abi mu nu ba tii obu mu mu to oku sa bamu.)"

18 Nii kubu damante mu ba kuusi kono kulon su ye, "Fan taa onyin manja naa moko, ke fan lee Barabasi sa ane." 19 Barabasi numu towe kusaa asa nkolo nu ba ko ye Roma kibane, nu o bila moko osa ku umu su nu ba tii mu obu.

20 Paleti maa biti ye o lee Yesu su mu, o bwii towe sa bamu. 21 Amaa ba maa su bee kuusi ye, "Fan da mu oyu laasa su, fan da mu oyu laasa su!"

22 Paleti bwii towe bamu ase kusasapu ye, "Mune nun? Mune alibi nu onyin manja waa? N man wu alibi mu nu o waa nu o dagaa lewu. Kanin su n biti n yege ba tije mu awule-bi ke n yege mu o nate."

23 Amaa ba lonjo kuusi to kenken fee okpa kumaa su mu ba da mu oyu laasa su. Nu bamu kekuusi mu i gyii su. 24 Imu su Paleti waa mu nfeere fee o waa bamu kebiti. 25 Kanun su omu nu ba towe ye o lee sa bamu mu, o lee mu sa bamu. Mu i gye Barabasi mu nu ba tii mu obu lu mu kitowe kusaa asa nkolo nu ba ko ye kubane, ye mu osa kumoo su mu. Amaa nu o taa Yesu sa bamu ba naa waa bamu kokolo biti.

*Ba da Yesu oyu laasa sv
(Matiwu 27:32-44; Maki 15:21-32; Gyon 19:17-27)*

26 Ba maa su bee kpee mu, ba gyanja Simon Kakereni-nyin mu o lu kukura ee loo Gyerusalem. Nu ba nyan mu nu o sula oyu laasa mu o buu Yesu. 27 Nu asa damante ku ba buu mu, akyu mu nu bee su bee yiyee bee sa mu mu gbaa ba tii su. 28 Nu Yesu biliŋi towe bamu ye, "Gyerusalem akyusa, fan man su sa me, fan su sa fane n-yu ye fane-bii ana. 29 Lu fee saja ku ii biti o ba, ke ba towe ye, 'Kusee i gye sa agbentipu ye ito mu nu i man kuvge ku abee anyepu mu nu nbii ba man nyepu.' 30 Nu saja mana to mu, 'bee biti ba towe abu ye, "Fan tye ane su!"

Ke ba towe adenbi moo ye, "Fan bun ane su!"

31 Nu i gye kanun nu ba su bee waa oyu bunboli* mu, nene nu bee biti ba waa iyu wulesa mu?"

32 Nu ba taa asun libi wuya ana anyo tii Yesu su ba naa moo. 33 Ba maa naa fu opula mu nu bee tu ye "Kumu kiwee mu", nu ba da Yesu maa asun libi wuya ana mata iyu laasa su. Oku bu mu gyisa su yege obanban mu moo bu mu bina su.

34 Nu Yesu towe ye, "Nse, taa bamu alibi kee bamu, lu fee ba man nyi kuto mu nu bee waa." Nu ba tso nbii barige Yesu ato bunsu to.

35 Asa mu ba yile tuto ba ku mu halu Gyiwu abi abulisa mu bee waa mu yerere bee towe ye, "O molge aku, nu o kan o gye Krisito, Omu nu lbwaare wola lee mu, o molge mu n-yu."

36 Nu anaakopu mu gbaa ba ba nmase mu. Nu ba sa mu nta nyanesa. 37 Nu ba towe ye, "Nu fu gye Gyiwu abi owura kesintin mu, molge fu n-yu."

38 Nu ba kyuroo asin ku mu amu su ye, ONIMU I GYE GYUDA ABI OWURA.

39 Asun libi wuya ana mu nu ba saa iyu laasa mu su mu oku piili ee saale Yesu ye, "Man gye fu i gye Omu nu lbwaare wola lee mu? Molge fu n-yu ke fu molge ane?"

40 Amaa obanban mu ponte mu su ye, "Fu man sile lbwaare, fee kanan mu nu ane kpini an bu koso bute kolon to fale? 41 Ane bire ba bute ane koso kumu okpa su, fee asun libi mu nu an waa mu su. Amaa onyin numu bire o man waa alibi aku."

42 Nu o towe ye, "Yesu, fu kan ba gyii fu kuwura mu, fu nyinji me."

43 Nu Yesu lee mu konko ye, "N towe fu kesintin to ye, ndaga kake numu fu biti fu kyina maa me-Se, lbwaare ase Paradise to."

*Yesu kelewu
(Matiwu 27:45-56; Maki 15:33-41; Gyon 19:28-30)*

44 I kyina i gye kyowe amu nsana to nun, nu kitenbiri ki tye osowole mu kpini su naa fu kakyowape kerefi asa saja, 45 lu fee kyowe yege kida. Nu kida kunsu mu nu ki barige kabwaare-sunkpa opula kyurekyurekpa Kikyurekyure mu to mu, ki kyate to kuno. 46 Nu Yesu taa obule lala kuusi ye, "Nse, n taa me kala waa fu abaa to." Maa towe inumu lwe mu, nu mu ofute tin.

47 Anaakopu kalfa okusupu maa wu ato mu nu i waa mu, o yin lbwaare nu o towe ye, "Kesintin, onyin numu ikpa i kyigi." 48 Asa mu nu ba ba gyanje tuto bee ku mu, ba maa wu ato mu nu i waa mu, bamu kpini ba taa nkolo nyita sawu kpewu. 49 Amaa bamu nu be nyi Yesu mu, ye akyu mu nu ba buu mu lu Galile osowole su ba mu, ba yile kata gberere bee ku ato mu nu i waa mana kpini.

*Yesu kipula
(Matiwu 27:57-61; Maki 15:42-47; Gyon 19:38-42)*

50 Onyin ku i kyina o bu to nu bee tu mu ye Gyosefu. Nu o lu Gyuda kade mu nu bee tu ye Arimatiya mu, nu o gye nyimisa mu nu mu ikpa i kyigi nu o su beere. Nu o tii Gyiwu abi kpini abulisa kubu mu su. 51 Amaa o man kyula bamu nfeere ye awaasa mu. O kyina ee gyoo lbwaare kuwura-gyii mu nun. 52 Nu o kpee Paleti ase naa kole Yesu kibuni mu. 53 Nu o saate Yesu kibuni mu lu oyu laasa mu su, nu o taa kida fufuli maale mu, nu o taa mu naa pula kakan mu nu ba baaje kifule to nu ba man puta pula oku kumu to mu. 54 I kyina i gye kake mu nu bee kubla bamu n-yu ba gyoo kake futesa ake mu.

55 Akyu mu nu ba buu Yesu lu Galile mu, ba buu Gyosefu nu ba naa wu kakan mu, ye kanan mu nu o taa Yesu kibuni mu pula mu. 56 Nu ba kpewu naa kubla ato liifensa ye ituulale mu nu ba taa ba suswa Yesu

* 23:31 23:31 Oyu bumboli mu yile sa Yesu mu nu o man waa alibi ku yege ba waa mu aworofu. Kanun bire iyu wulesa mu nu i yile sa alibi awaapu mu ii biti i nye koso bute gaa.

kibuni mu. Amaa ba taa beere sa Mosesi nbara mu, nu ba fute kake futesa kake manja.

24

Yesu kiwu kyinji lu lewu to

(Matiwu 28:1-10; Maki 16:1-8; Gyon 20:1-10)

¹ Gyiwu abi kake futesa ake lukaake kibwayike mu, nu akyu mu ba taa ato liifensa mu nu ba koula yila mu kpee Yesu kakyan ase. ² Ba naa wu fee kubuu mu nu ba taa tii kakyan mu, ki maa gbiliti lu kumu kono su. ³ Amaa ba maa loo kakyan mu to mu, ba man wu Onyiripe Yesu kubuni mu. ⁴ I maa waa bamu kananku nu ba yile bee fe umu nfeere mu, opula manja to nu anyin anyo aku ba ba yile bamu ase. Ba bun kikalala mu nu ki njalge su fee bulayi maa wee isee mu. ⁵ Nu kufuu ki kntaa akyu mu gaa, nu ba nyon bamu amu yii to. Nu anyin anyo mu ba taase bamu ye, "Mune i waa nu fan baa fen biti nyumisa kntaa lu alewupu to." ⁶ J man bu nfu, o kyinji lu alewupu to. Fan nyinji asin mu nu o towe fane sanja mu nu o bu fane ase Galile mu ye, ⁷ "I dagaa fee ba lee me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu waa asa libi abaa to, ke ba da me oyu laasa su moo, ke nke nsa kamaa mu, n kyinji lu lewu to." ⁸ Tuto nu akyu mu ba nyinji mu asin mu.

⁹ Ba maa lu kakyan mu ase ba mu, ba towe asin numu kpini sa Yesu abulapu kudu aku mu ye asa mu nu ba san mu kpini. ¹⁰ Akyu manja i gye Meeri Magidalen, Gyowana, Gyemisi mu-nyi Meeri ye akyu aku, i towe koto kumaa numu sa abulapu mu. ¹¹ Amaa abulapu mu ba man koole akyu mu asin mu gyii, lu fee bamu asin mu a du nun fee amelensi-sun mu. ¹² Amaa Pita kusu sile kpee kakyan mu ase. Maa sanja ki kakyan mu to mu, o wu kntaa fufuli mu nu ba taa maale mu mu nkun. Nu o fe umu nfeere koto mu nu ki waa nu o bwii kpewu.

Yesu lee mu n-yu kaapu mu abulapu anyo Emawusi kade to
(Maki 16:12-13)

¹³ Kanun kake manja mu, mu abulapu anyo ba kyina bee kpee Emawusi kade to. Lu Gyerusalem kpee tuto gye imaah asunc. ¹⁴ Ba maa kyina ba naa bee kpee mu bee towe abaa ase lu ato mu nu i waa mu kpini su. ¹⁵ Ba maa towe abaa ase nu bee waa kiligyima lu ato mu nu i waa mu su mu, Yesu gbaa-gbaa ba bamu ase yege maa bamu ba naa. ¹⁶ Amaa lbwaare man yege nu ba bu mu.

¹⁷ J taase bamu ye, "Mune kiligyima nu fan naa fen biri kanin?"

Nu ba sii yile nyanje bamu ansi to. ¹⁸ Bamu to omu nu bee tu mu ye Kelopasi mu taase mu ye, "Fu nkun i gye ofo mu nu fu bu Gyerusalem nfu nu fu man nyi asin mu nu i waa tuto nke nnyo numu to?"

¹⁹ Nu Yesu taase bamu ye, "Mune asin?"

Nu ba lee kono ye, "Lu Yesu Kanasareti-nyin mu su. J kyina o gye lbwaare otowepu nun, nu olon bu mu atowesa ye mu awaasa kpini to lbwaare ye asa kpini ansi to. ²⁰ lbwaare asepu bilisa ye osowole akusupu ba taa mu sa ye ba moo nu ba da mu mata oyu laasa su moo. ²¹ Amaa naafoo an kyina an su tamaa fee mu i gye omu nu ee ba o ba koole ane Isurayi abi yege. Kuto mu nu ki bulaa ki tii su i gye ye, ndaga i gye kake sasapu nu asin numu a maa waa. ²² Imu nu i bua i tii su i gye ye, ane akyu mu aku ba yege nu i kyinkyin ane. Ba kpee kakyan mu ase naa loo to nyenyenufu numu, ²³ amaa ba man wu mu kibuni mu. Ba ba towe ane ye ba nye ansi su kleeakaapu nu ba wu lbwaare n booo ba maa towe bamu ye Yesu bu nkpa to. ²⁴ Nu ane to aku ba kpee kakyan mu to nu ba naa wu kanan mu nu akyu mu ba ba towe mu, amaa ba man wu mu."

²⁵ Nu o towe bamu ye, "Mune kimelensi ndee? Mune i waa nu fane nfeere i du swu-swu kanun, nu fan mee koole asin mu nu lbwaare atowepu ba wula towe yila mu gyii bilen? ²⁶ Ye i dagaa fee Omu nu lbwaare wula lee mu o gyii fale aworofu poyi ke o loo mu bunyaa to?" ²⁷ Nu Yesu maa piili nu Mosesi nbara ye lbwaare atowepu kikaapu mu su mu, o lee asin mu nu Asinkyan yilasa mu kpini i towe lu mu su mu kaapu bamu.

²⁸ Ba maa tiri kade-bi mu nu bee kpee mu to mu, nu Yesu waa fee maa biti o kyun kade mu su. ²⁹ Amaa ba kole mu gaa towe ye, "De ane ase, lu fee sanja kyun, kyowe lwe." Imu su o loo naa kyina bamu ase.

³⁰ Sanja mu nu maa bamu ba kyina ke ba gyii mu, o taa bodobodo nu o fwaala lbwaare, nu o kpee kumu to nu o taa sa bamu. ³¹ Tuto nu bamu ansi i bugi nu ba bu mu, nu o nyaa bamu ansi su. ³² Nu ba taase abaa ye, "Sanja mu nu ana mu an naa okpa to nu ee towe ee sa ane nu ee lee lbwaare Asinkyan yilasa mu ee kaapu ane mu, ane n-yu i man dii ane?"

³³ Nu ba kusu bwii kpee Gyerusalem bilen. Tuto manja nu ba naa wu kudu oku mu ye asa mu nu ba bu bamu ase mu ba maa gyanje, ³⁴ nu bee towe ye, "I gye kesintin nun ye Onyiripe mu kyinji nu o lee mu n-yu kaapu Simon." ³⁵ Tuto nu asa anyo mu gbaa ba towe koto mu nu ki waa okpa to ye kanan mu nu ba bu Yesu sanja mu nu o kpee bodobodo mu to mu.

*Yesu lee mu n-yii kaapu mu
abuulapu mu*

*(Matiwu 28:16-20; Maki 16:14-18; Gyɔn
20:19-23; Asunpu 1:6-8)*

³⁶ Ba maa san ba yile bee tɔwe fale asin mu, nu Yesu gbaa-gbaa ba yile bamu tɔ, nu ɔ tɔwe ye, “Keyuula ki ba fane su.”

³⁷ Bamu nkolo n nmaa bamu nu kufuu ki kita ba bamu, nu ba fe nfeere fee ba wu obuni nu. ³⁸ Nu ɔ tɔwe bamu ye, “Mune i waa nu i tɔɔɔɔ fane, nu mune i waa nu fan san fen gyii imɔɔre fane nfeere tɔ? ³⁹ Fan ki me abaa ye me ayaa. Man gye me nun abee? Fan mata me ke fan ki, obuni man su kayi-wole ye awuya, fee kanan mu nu n su fale?”

⁴⁰ Maa tɔwe fale lɔwe mu, ɔ taa mu abaa ye mu ayaa kaapu bamu. ⁴¹ Ba maa man pɔta kɔɔle mu gyii lu kensi-gyii ye adangana numu su mu, ɔ taase bamu ye “Fan su agyito ku nfu fan gyii?” ⁴² Nu ba taa ɔkun n̄asasa kidye sa mu, ⁴³ nu ɔ kɔɔle kumu we bamu ansi tɔ tutɔ.

⁴⁴ ɔ tɔwe bamu ye, “Saja mu nu n kyuna n bu fane ase mu, n tɔwe fane asin numu ye, asin kumaa mu nu ba kyɔɔɔ yila lu me su, Mosesi nbara tɔ ye lbwaare atɔwepu kikaapu ye lbɔn mu tɔ mu, i dagaa fee i maa ba tɔ.”

⁴⁵ Nu o bugi bamu nfeere ke ba nye nu Asinkyan yilasa mu kase. ⁴⁶ ɔ tɔwe bamu ye, “Asin mu i tɔwe ye, ɔmu nu lbwaare wola lee ii biti o gyii awɔɔfo ke o wu, ke o kyɔɔɔ lu alewupu tɔ kake sasapu. ⁴⁷ Nu i dagaa fee ba tɔwe Asin danbirasa mu sa asa kpini mu kitu tɔ, ke asa ba kyeege bamu nfeere lu alibi tɔ ba lbwaare ase ke ɔ taa bamu alibi kee bamu. Nu i dagaa fee ba piili asin numu kitowe lu Gyerusalem kade tɔ. ⁴⁸ Fane i gye kesintin agyipu lu ato numu kpini su. ⁴⁹ N biti n biya fane Kayaayu Kyurekyure mu nu me-Se kyuna da mu kɔkolo su ye ee biti ɔ sa fane mu. Amaa fan kyuna kade lala numu tɔ naa fuɔ saja mu nu Kayaayu mu ɔlɔn mu ii biti ɔ lu susu ba fane su.”

*Ibwaare ɔlɔn kukuri
Yesu kpee susu*

(Maki 16:19-20; Asunpu 1:9-11)

⁵⁰ Yesu maa taa mu abuulapu mu lu Gyerusalem kade tɔ bee kpee naa tiri Betani kade tɔ. Tutɔ nu ɔ kusaa mu abaa susu nu, ɔ waa bamu kusee. ⁵¹ Maa dan san ee waa bamu kusee manja nu lbwaare taa mu lu bamu ase kpee susu. ⁵² Nu ba munja sun mu nu ba taa kensi-gyii lala bwii kpee Gyerusalem kade tɔ. ⁵³ Nu ba kyaga su kyuna kabwaare-sunkpa aye mu tɔ bee yin lbwaare.

Yesu Krisito Asin Danburasa ƒɛɛ kanan mu nu Gyon kyuroɔ mu

*Ibwaare Kono To Asin Mu
Ba Biliɔi Nyumisa*

¹ Lu npiili ase, poyi ke Ibwaare o tuv dulinyaa mu, omu nu o gye Ibwaare kono to Asin mu bu to. Nu Ibwaare Kono to Asin mu maa Ibwaare i bu to, nu Kono to Asin manja i gye Ibwaare. ² Lu koo npiili ase mu, Kono to Asin mu maa Ibwaare i bu to.

³ Kono to Asin mu su nu o bola tuv kutu kumaa. Sehn man bu to nu man gye mu kono to Asin mu su nu o bola su tuv kumu. ⁴ Ibwaare Kono to Asin mu to nu nkpa i bu, nu nkpa manja u nmanje to u sa asa kpini. ⁵ Kanmanje mu u nmanje kitentenbiri to, nu kitentenbiri mu man taale dunla kanmanje mu kakaaku.

⁶ Onyin ku kyina o bu to, nu Ibwaare sun mu, beɛ tu mu ye Gyon. ⁷ Gyon ba nun o ba towe kesintin asin lu kanmanje mu su sa asa, ke okumaa numo o nye nu ke o koole gyii. ⁸ Man gye Gyon gbaa-gbaa i gye kanmanje mu, mee mu ba nun ke o ba towe asin lu kanmanje mu su. ⁹ Kesintin kanmanje mu nu ku nmanje sa asa kpini mu, ku ba dulinyaa to.

¹⁰ Dulinyaa numo to nu Ibwaare kono to Asin mu wola o bu. Nu mu su nu Ibwaare bola tuv dulinyaa mu, nkeɛ dulinyaa asa ba man bu mu. ¹¹ O ba mu gbaa-gbaa mu osuwle su, amaa mu gbaa-gbaa asa ba man koole mu. ¹² Amaa asa mu nu ba koole mu, nu ba koole mu gyii mu kpini mu, o sa bamu okpa ye ba be bilinji Ibwaare mu-bii ana. ¹³ Ba man bilinji mu-bii ana bola nyumisa kakuvge su, abee nyumisa kokolo biti su, abee onyin kebiti su. Amaa Ibwaare gbaa-gbaa u yege nu ba be bilinji mu-bii ana.

¹⁴ Nu Omu nu o gye Ibwaare Kono to Asin mu ba bilinji nyumisa, nu o ba kyina ane ase kase su. An wu mu bunyaa kpare, mu nu i kaapu ƒɛɛ, mu i gye Ibwaare Mu-Bii kulon kpen mu. Nu kabwaala ye kesintin ki bola mu.

¹⁵ Mu asin nu Gyon daa ee towe ee kaapu to, nu o lee kono kenken ye, 'Onumu asin nu n wola towe fane, nu n towe ye, 'Omu nu o bu me kamaa to ee ba mu kyo me, nu o wola o bu to poyi nu ba kuvge me mu.' " ¹⁶ Lu mu kabwaala mu nu ki bola mu to gaa su mu, ane kpini an nye kusee kukyo-kukyo. ¹⁷ Ibwaare bola Mosesi su

taa nbara mu sa. Amaa kabwaala ye kesintin bure bola Yesu Krisito su nun ba. ¹⁸ Nu oku man putta wu Ibwaare kakaaku, amoo mu-bii kulon mu nu ngbaa mu o gye Ibwaare, nu o bu Ibwaare ase mu, i lee Ibwaare kedubi kaapu.

*Gyon Okyugyeepu Towe
Asin Lu Yesu Su*

(Matiwu 3:1-12; Maki 1:1-8; Luka 3:1-8)

¹⁹ Nu Gyiwu abi abunpu mu nu ba bu Gyerusalem mu ba sun Ibwaare asepu ye Lewi abi * Gyon ase ba naa taase mu ye, "Fu i gye anumu?" ²⁰ Nu Gyon man kina kitowe, amaa o towe bugi to ye, "Man gye me i gye Krisito, Omu nu Ibwaare wola lee mu."

²¹ Nu ba taase mu ye, "Kanun bure, anumu i gye fu? Fu i gye Ibwaare otowepu Eligya mu?"

Nu o ye, "Ayeɛ! Man gye me i gye Eligya."

Nu ba bila taase mu ye, "Fu i gye Ibwaare otowepu mu nu an ku mu okpa mu?"

Nu o lee kono ye, "Ayeɛ."

²² Imu kamaa mu ba bila taase ye, "Anumu bure i gye fu? Lee kono sa ane, ke a nye asin ku naa towe bamu nu ba sun ane mu. Osa moo bure gbaa i gye fu?"

²³ Nu Gyon lee kono ye, "Me i gye obule mu nu kii kuusi ofuli su ye, 'Fan kyiiɔi okpa mu sa Onyiripe mu.' Fale nu Ibwaare otowepu Isaya kyuroɔ yila Ibwaare asin mu to mu."

²⁴ Nu Farasii abi aku ba sun nboo Gyon ase, ²⁵ ba naa taase mu ye, "Fu maa man gye Krisito mu, abee Eligya, abee Ibwaare otowepu mu, mune i waa su nu fii gyeɛ asa Ibwaare kekyugyee?"

²⁶ Gyon lee bamu kono ye, "N su nkyu nun n gyeɛ asa Ibwaare kekyugyee. Amaa oku yile fane to nu fan man nyi mu. ²⁷ Mu i gye omu nu o bu me kamaa to ee ba mu. Amaa n man dagaa gbaa n sanje mu asibita iƒɛ."

²⁸ Asin numo kpini i waa Betani kade to nun. Betani bu Gyodan obun benbe kyowe olukpa, katin mu nu Gyon ii gyeɛ asa Ibwaare kekyugyee mu.

Yesu, Ibwaare Kabulupu mu

²⁹ Imu lukaaɛ Gyon maa wu Yesu maa naa ee ba mu ase mu, o towe ye, "Fan ku, onumu i gye Ibwaare kabulupu, mu nu ee biti o taa mu n-nyu lee saraga ke asa kpini ba nye alibi kitaakeɛ mu. ³⁰ Onumu i gye omu nu n wola n towe mu asin ye, 'Onyin ku bu me kamaa ee ba, nu o kyo me, lu ƒɛɛ o wola o bu to poyi nu ba kuvge me.' ³¹ Me gbaa-gbaa me bure n man n daa n nyi mu,

* 1:19 1:19 Lewi abi ba gye asa mu nu beɛ kye Ibwaare asepu mu bamu kusun mu to.

amaa koto mu su nu lbwaare sun me ye n ba gye asa lbwaare kekyugyee mu, ke n ba nye lee mu ifuli kaapu Isirayi abi mu."

32 Nu Gyon gyii umu kesintin towe ye, "N wu Kayaayu Kyurekyure mu ki maa kpilge lu susu fee kuwura-loro nu ki ba kyuna sii mu su. 33 Naafoo ngbaa me n man n wola n nyi mu, amaa lbwaare mu nu o sun me ye n ba gye asa lbwaare kekyugyee mu, i towe me ye, 'Omu nu fu kan wu me Kayaayu ki maa kpilge lu susu ba kyuna sii mu su mu, mu i gye omu nu ee biti o taa me Kayaayu mu gye asa.' 34 N wu inumu kpini nu n gyii umu kesintin ye onumu i gye lbwaare Mu-Bii mu."

Yesu Abulapu Gyankpaasa

35 Luukaake mu, Gyon maa mu abulapu anyo ba bila ba yile toto. 36 Maa wu Yesu maa naa ee kyun mu, o towe ye, "Fan ku, lbwaare Kabulupu mu ndee!"

37 Gyon abulapu anyo mu ba maa nu maa towe kanu mu, nu ba buu Yesu. 38 Yesu maa biliji ku mu, o wu ba maa buu mu, nu o taase bamu ye, "Mune nu fen biti?"

Nu ba lee kono ye, "Rabi, fine nu fu te?" (Rabi kase i gye ye Okaapupu).

39 Yesu towe bamu ye, "Fan ba ku katn mu nu n te."

Imu su ba buu mu naa wu katn mu nu o te. Saja manja to gye kalaatipwe su kerefi ana to. Nu ba kyuna mu ase kake manja.

40 Asa anyo mu nu ba nu asin mu nu Gyon towe, nu ba buu Yesu mu, bamu to oko i gye Simon Pita mu-supu Andiruwu.

41 Koto mu nu Andiruwu gyankpaa waa i gye ye, o biti mu-daa Simon nu o towe mu ye, "An wu Mesaya† mu." Mesaya mu kase i gye ye, Omu nu lbwaare wola lee ye o ba molige asa. 42 Nu Andiruwu taa mu-daa Simon kpee Yesu ase.

Yesu ku mu, nu o towe mu ye, "N nyi fee fu i gye Simon, Gyon mu-bii-nyinsa mu. Amaa bee biti ba tu fu ye Kefasi" (Giriki katowe to i gye ye Pita, nu kumu kase i gye ye kifole.)

Yesu Tu Filipu Maa Nataneli

43 Imu luukaake mu, Yesu waa nfeere fee ee biti o kpee Galile osowole su. O wu Filipu, nu o towe mu ye, "Ba buu me!"

44 Filipi lu Betisayida kade to nun toto nu Andiruwu maa Pita gbaa ba lu. 45 Nu Filipu wu Nataneli nu o towe mu ye, "An wu omu nu Mosesi wola kyuroo mu asin waa Nbara iwole to, nu lbwaare atowepu gbaa ba kyuroo mu asin yila mu. Mu i gye

Yesu, Gyosefu nu o lu Nasareti kade to mu mu-bii."

46 Nu Nataneli taase mu ye, "Amoo, koto danbirasa ku i taale lu Nasareti kade to?"

Toto nu Filipu towe mu ye, "Ba ku."

47 Yesu maa wu Nataneli maa naa ee ba mu ase mu, o towe ye, "Kesintin to, Isirayi onyin gbaa-gbaa ndee, nu antijesa ku man bu mu to."

48 Nu Nataneli taase Yesu ye, "Nene nu fu waa fii nyi me?" Yesu lee mu kono ye, "N wu fu saja mu nu fu bu figi onyin to, poyi nu Filipu tu fu mu."

49 Nu Nataneli towe Yesu ye, "Okaapupu, fu i gye lbwaare Mu-Bii mu! Nu fu i bila fu gye Isirayi abi Owura mu."

50 Toto nu Yesu towe mu ye, "N maa towe fu ye, n wu fu fu maa bu figi onyin to su nu fu koolge gyii? Fii biti fu ba wu ato damante mu nu i kyo inumu gbaa." 51 Nu Yesu bwii kyaga su ye, "N towe fane kesintin ye, fane kpini fen biti fan wu susu maa bugi to, ke lbwaare nboo ba ba bee dii bee kpilge me, Daadimaadi Obii-nyinsa su."

2

Yesu bilijaa nkyu waa

nta kikyufu to

1 Nke nsa kamaa mu, ba kpu okyufu Kena kade to Galile osowole su. Yesu mu-nyi bu toto. 2 Nu ba da kibaa to tu Yesu maa mu abulapu gbaa kikyufu mu to.

3 Saja mu nu nta i pwage bamu mu, Yesu mu-nyi towe mu ye, "Bamu nta i lwee."

4 Nu Yesu lee kono ye, "Okyu, man towe me koto mu nu n waa. Me saja* man pu fu."

5 Nu mu-nyi towe nta ayepu mu ye, "Koto kumaa mu nu o towe fane ye fan waa mu, fan waa."

6 Nu nkyu afule alan asiye i yile toto, imu nu ba su bee waa Gyiwu abi anaana-to ineesi kifwu. Nu kofule kilan kumaa ki taale gyii igalon adonyo abee adisa.

7 Nu Yesu towe nta ayepu mu ye, "Fan saa nkyu bola alan mu kpini." Imu su ba saa nkyu bola alan mu kpini bulbuli.

8 Nu o towe ba mu ye, "Fan nye imu toku naa sa nta ayepu obilisa mu."

Nu ba waa kanin. 9 Nta ayepu obilisa mu maa daa nuu nkyu mu nu i biliji nta mu ku mu, o wu fee i buron. O man nyi katn mu nu i lu, amaa ayepu mu nu ba saa nkyu mu bure be nyi. Nu o tu okyufu mu-kuli mu lu ukaa su. 10 Nu o towe mu ye, "Okumaa inumu i daa kulee nta danbirasa

† 1:41 1:41 Hibriwu katowe to mu, bee tu Omu nu lbwaare wola lee ye o ba molige asa mu ye 'Mesaya', nu Giriki katowe to moo bee tu mu ye Krisito. * 2:4 2:4 Inumu u kaapu saja mu nu Yesu bunyaa mu ii biti o lu ofuli, ke asa ba bu fee mu i gye lbwaare mu-bii mu.

ɔyɔ. Nɩ saɲa mu nu okumaa numu nuu buu mu, ke ɔ lan biya nta mu nu i man burɔn mu. Amaa fu taa umu nu i burɔn yila ba fuu saɲa numu.”

11 Inumu i gye asin kyinkyinsa gyankpaasa mu nu Yesu waa. ɔ waa umu Kena kade to Galile ɔsuwɔle su. Tutu nu ɔ lee mu bunyaa mu kaapu. Nu mu abulapu mu ba koole mu gyii.

12 Inumu kamaa mu maa mu-nyi ye mu-supu ana ye mu abulapu ba lu tutu kpee Kapanum kade to. Nu ba kyina tutu nke nku.

Yesu loɲo Kabwaare-sunkpa aye mu to
(*Matiwu 21:12-13; Maki 11:15-17; Luka 19:45-46*)

13 Saɲa mu nu Gyiwu abi Kesu kono Kanyanɛ nbuno ki san gberɛe ki fuu mu, Yesu kpee Gyerusalem kade to. 14 Maa fuu tutu mu, nu ɔ kpee kabwaare-sunkpa opula mu to. Nu ɔ wu anyin aku ba maa fe naate, ye nbulupu ye awura-lopo yege aku mo ba te iteeburu ase bee kyere afulee.† 15 Nu ɔ taa ofe waa kokyukyuu gyan bamaa bamu naate ye nbulupe lu kabwaare-sunkpa opula. Nu ɔ yase bamu afulee abi to, nu ɔ bala bamu iteeburu bun. 16 Nu ɔ towe bamu nu bee fe awura-lopo mu ye, “Fan lee bamu lu nfu. Fan man taa Me-Se aye bilinji kɔgya ogyikpa.”

17 Nu mu abulapu mu ba nyinji Asunkyan yilasa mu nu u towe ye, “Kebiti mu nu n su sa kabwaare-sunkpa aye mu kii gyii mi kumu.”

18 Nu Gyiwu abulsa mu ba taase mu ye, “Mne asin kyinkyinsa nu fu taale waa kaapu ane, ke i kaapu fee fu su okpa fu waa unumu?”

19 Nu Yesu lee kono kɔɲasan to ye “Fan boyi kabwaare-sunkpa aye numu, ke n taa nke nsa kusaa kumu yii.” 20 Nu Gyiwu abi mu ba taase mu ye, “Nsu adna ye asiye nu ba taa ɔyɔ Kabwaare-sunkpa aye numu, nu fee fu fu ye fu taale taa nke nsa kusaa kumu yii?” 21 Kabwaare-sunkpa aye mu nu Yesu towe kumu asin fale, i gye mu gbaa-gbaa mu kayi-wɔle nin, man gye kabwaare-sunkpa aye mu gbaa-gbaa. 22 Umu su saɲa mu nu lbwaare kyinji mu lu lewu to mu, mu abulapu mu ba nyinji ye ɔ wɔla towe bamu unumu. Nu ba koole Asunkyan yilasa mu ye asin mu nu Yesu towe bamu mu gyii.

23 Asin kyinkyinsa kokyo mu nu ɔ waa Gyerusalem kade to saɲa mu nu Gyiwu abi bee gyii bamu Kesu kono Kanyanɛ nbuno mu, asa gaalaagaa ba wu nu ba koole mu gyii. 24 Amaa Yesu bure, ɔ man taa mu n-yu tuu bamu su, lu fee ɔ nyi kanan mu nu asa kpini ba du. 25 Nu i man tiri mu fee oku ɔ towe mu kanan mu nu asa ba du, lu fee ɔ nyi kutu mu nu ki bu asa nkolɔ to.

3

Yesu kaapu Obilisa Nikodemusi

1 Onyin ku lu Farasii* koo bu to nu bee tu mu ye Nikodemusi, ɔ gye Gyiwu abulsa mu to oku nin. 2 Mu i ba Yesu ase kagyanbwe ku, nu ɔ towe Yesu ye, “Okaapupu, an nyi ye lbwaare i sun fu ye fu ba kaapu ane. Lu fee oku mee taale waa asin kyinkyinsa mu nu fu waa fale, amoo lbwaare ti mu su.”

3 Nu Yesu lu kono ye, “N towe fane kesintin ye, oku mee taale wu ke ɔ bu lbwaare kuwura-gyii mu, amoo ɔ yege nu ba bwii kooɛ mu.”

4 Nu Nikodemusi taase ye, “Nene nu ba bu la ye ba kooɛ nyumisa mu nu ɔ tee dan? E taale bu la bwii loo mu-nyi ɔ to ke ba kooɛ mu?”

5 Nu Yesu lee mu kono ye, “N towe fu kesintin ye oku man bu to ɔ taale loo lbwaare kuwura-gyii mu to, amoo ɔ yege nu ba gye mu lbwaare kekyugye maa Kayaayu Kyirekyire mu kigyere, ke ɔ nye kakooɛ pupwe. 6 Nyumisa kooɛ nyumisa fee mu keduli nin, nu lbwaare Kayaayu mu i kooɛ nyumisa fee lbwaare keduli nin. 7 Man yege i kyinkyin fu fee, n maa towe fu ye i dagaa ba bwii kooɛ okumaa numu. 8 Afuu u da ii kpee katn mu nu ii biti. Fii nu umu su, amaa fu man nyi katn mu nu u lu ye katn mu nu ii kpee. Kanu nu okumaa mu nu ba kooɛ mu lbwaare Kayaayu mu to mu du.”

9 Nu Nikodemusi taase ye, “Nene nu unumu i taale waa?”

10 Nu Yesu lee kono ye, “N nyi fu maa gye Israyi okaapupu kpare, nu fu man nu unumu kase?” 11 N towe fu kesintin ye, umu nu an nyi mu nu an towe, nu umu nu an wu mu, nu an lee an towe. Amaa fan mee koole ane asin towesa fen gyii. 12 N maa towe fane kase su asin nu fan maa koole gyii fale mu, nene nu fan taale koole susu asin gyii? 13 Oku man putu lu kase su kpee susu, amoo me, Daadimaadi Obii-nyunsa mu nu n lu susu

† 2:14 2:14 Gyiwu abi ba su bamu afulee bee kyere Roma abi afulee. * 3:1 3:1 Farasii abi ba gye Asunkyan yilasa mu anyipu mu nu bee kaapu fee bee sun lbwaare ba kyɔ okumaa numu. † 3:14 3:14 Saɲa mu nu Onyirupe bute Israyi abi koo bu, nu ɔ sun ananse nu ba be dɔnji bamu mu, ɔ towe Mosesi ye ɔ waa ɔpole kɔnase maale oyu su. Nu okumaa mu nu kɔnase dun mu, nu ɔ koo bu mu ansi ku kbulɔto kɔnase mu, nye alanfiya.

ba kase sɔ mu. ¹⁴ Saja mu didaa mu, fɛɛ kanan mu nu lbwaare yege nu Mosesi taa ɔpole nɔlɔge waa kɔnansɛ† nu ɔ maale oyu, kɔsaa kɔmu ifuli mu sɔ, nu asa ba ki nu ba nye nkpa mu, kanun manja nu ii tiri fɛɛ ba kɔsaa mɛ, Daadimaadi Obii-nyunsa mu sɔsɔ, ¹⁵ kɛ ɔkɔmaa mu nu ɔ kɔɔle mɛ gyii mu ɔ nye nkpa kakpaa.

¹⁶ “Lɔ kanan mu nu lbwaare sɔ kebiti sa dulinyaa to asa gaa sɔ mu, ɔ lɛɛ mɛ, Mu-Bii kɔlɔn kpen mu sa, fɛɛ ɔkɔmaa mu nu ɔ kɔɔle mɛ gyii mu, mɛɛ ye ɔ fɔyi, amaa ee biti ɔ nye nkpa kakpaa. ¹⁷ Lɔ fɛɛ lbwaare man sun mɛ, Mu-Bii mu ba dulinyaa numɔ to, ye n ba bun kɔmu to asa kɔpwe, amaa o sun mɛ nun ye n ba waa bamu ɔmɔlɔgepɔ. ¹⁸ ɔkɔmaa mu nu ɔ kɔɔle mɛ gyii mu, lbwaare mɛɛ ye o bun mu kɔpwe, amaa ɔkɔmaa mu nu ɔ man kɔɔle mɛ gyii mu, lbwaare wɔla bun mu kɔpwe. Lɔ fɛɛ ɔ man kɔɔle mɛ, lbwaare Mu-Bii kɔlɔn kpen mu gyii. ¹⁹ Kanan mu nu kɔpwe kubun mu ki ba mu ɔ gye ye, ɔmanjɛsa mu ɔ lɔ sɔsɔ nun ba dulinyaa to, amaa asa bee biti kitentenbiri mu ba kyo ɔmanjɛsa mu, lɔ fɛɛ bamu asunsansa ɔ gye alibi nun. ²⁰ Lɔ fɛɛ ɔkɔmaa mu nu ɛɛ waa alibi mu ii kisi ɔmanjɛsa mu, nu ɔ mɛɛ ba ɔmanjɛsa mu to, kɛ mu alibi ɔ ba lɔ ifuli. ²¹ Amaa ɔkɔmaa mu nu ɛɛ waa ato mu nu ɔ de ɔkpa mu bure, ɛɛ ba ɔmanjɛsa mu to, kɛ asa ba nye wu fɛɛ mu ato waasa mu ɔ gye umu nu lbwaare ii biti.”

Yesu maa Gyɔn Okyugyeeɔ

²² Inumu kamaa mu Yesu maa mu abɔlapɔ ba lɔ Gyerusalem kpee Gyudeya ɔsɔwɔle sɔ. ɔ kyina to nke nyɔ ku maa bamu, nu o gyee asa lbwaare kekyugyee. ²³ Kanun saja manja nu Gyɔn Okyugyeeɔ mu gbaa bɔ Anon kade mu nu ki tiri Salim mu to. Ee gyee asa lbwaare kekyugyee, lɔ fɛɛ nkyu ɔ kyina ɔ kyo to to gaa, nu asa bee kpee mu ase yege ee gyee bamu. ²⁴ Saja manja, ba man pɔta tii Gyɔn obu. ²⁵ Nu umɔre ɔ tye Gyɔn abuuɔn ye Gyiwu nyumisa ku nsana lɔ anaana to ineesi kifwɔ sɔ. ²⁶ Nu Gyɔn abɔlapɔ ba ba mu ase ba towe mu ye, “ɔkaapɔpɔ, ɔnyɔn mu nu an wu mu Gyɔdan ɔbɔn benbe mu, ɔmu nu fu gyii mu asɔn kesintin mu gbaa ii gyee asa lbwaare kekyugyee, yege asa kpini bee kpee mu ase.”

²⁷ Nu Gyɔn lɛɛ bamu kɔnɔ ye, “Nu lbwaare man kan taa kɔto ku sa ɔku mu, ɔ mɛɛ taale nye kɔmu. ²⁸ Fane gbaa-gbaa fane fen biti fan gyii mɛ kesintin fɛɛ, n wɔla towe fane ye, ‘Man gye mɛ ɔ gye Krisito, ɔmu nu lbwaare wɔla lɛɛ mu.’ Amaa lbwaare sun mɛ nun ye n gyankpaa ba lɔnɔ ɔkpa yɔla mu.” ²⁹ Nu ɔ bɔ kɔnasan ye, “ɔmu nu ɔ sɔ okyɔfɔ mu ɔ gye okyɔfɔ

mu-kuli. ɔkyɔfɔ mu-kuli mu kyemɔne bure ɛɛ yɔle ee gyoo nun. Nu ɔ kan nu mu ɔbɔle mu, mu ansi ɔ gyii. Kanun manja sɔ nu nbunbu mi ansi ɔ gyii gaa. ³⁰ I dagaa fɛɛ Yesu kitɔ ki ba ki dɔi ki tii sɔ, kɛ mɛ Gyɔn kitɔ mɔ ki ba kase.

³¹ “ɔmu nu ɔ lɔ sɔsɔ ba mu kyo ɔkɔmaa numɔ. ɔmu nu ɔ lɔ kase sɔ mu gye kase numɔ sɔ nyumisa nun, nu kase numɔ sɔ asɔn nu ɛɛ towe. Nu ɔmu nu ɔ lɔ sɔsɔ mu kyo ɔkɔmaa numɔ. ³² Imu nu o wu ye umu nu o nu mu, umu kesintin nu ee gyii mu, nkɛɛ ɔku mɛɛ kɔɔle mu kesintin kigyii mu ee gyii. ³³ Amaa ɔkɔmaa mu nu ɛɛ kɔɔle mu asɔn mu gyii mu, umu ɔ kaapɔ fɛɛ lbwaare gye kesintin wuya. ³⁴ ɔmu nu lbwaare sun mu mu, lbwaare asɔn nu ɛɛ towe, lɔ fɛɛ lbwaare sa mu Kayaayu mu nu ki man sɔ ɔkaa. ³⁵ Mɛ-Se lbwaare mu ii biti Mu-Bii kɔlɔn mu, nu ɔ taa kɔto kumaa waa mu kɔbaa to. ³⁶ Nu ɔkɔmaa mu nu ɔ kɔɔle Mu-Bii mu gyii mu sɔ nkpa kakpaa. Amaa ɔmu nu ɔ man nu sa Mu-Bii mu, ɔ mɛɛ ye ɔ nye nkpa kakpaa, amaa lbwaare agbɔ mu ɔ de mu sɔ.”

4

Yesu towe

Kasamariya-kyɔn ku ase

¹ I maa ba fɛɛ Yesu bu fɛɛ Farasii abi mu ba nu ye ɛɛ nye abɔlapɔ nu ee gyee bamu lbwaare kekyugyee ɔ kyo Gyɔn.

² Kesintin to bure, Yesu gbaa-gbaa man gyee asa lbwaare kekyugyee, amɔɔ mu abɔlapɔ nkun ɔ gyee asa. ³ Yesu maa bu kanun mu, ɔ kɔsɔ lɔ Gyudeya ɔsɔwɔle sɔ bwii kpee Galile ɔsɔwɔle sɔ.

⁴ Maa kpee mu ɔ dagaa maa bola lɔ Samariya ɔsɔwɔle sɔ. ⁵ Nu ɔ ba fɔb Samariya kade mu nu bɛɛ tɔ kɔmu ye Sikaa mu. Kanun kade manja ki bu tiri kase mu nu saja mu didaa mu, Gyekobu taa sa mu-bii Gyosefu mu. ⁶ Tuto nu Gyekobu kitiribo mu ki bu. Yesu maa nate nu ɔ nu mu mu, ɔ naa kyina kitiribo mu ase. Saja manja gye kyɔwe amu nsana.

⁷ Yesu maa tɛ to to mu, nu Kasamariya-kyɔn ku ba ɔ ba saa nkyu, nu Yesu towe mu ye, “Sa mɛ nkyu kɛ n nuu.”

⁸ Kanun saja maa mu Yesu abɔlapɔ ba kyun kade to ba naa sɔɔ agyito.

⁹ Nu okyɔ mu lɛɛ Yesu kɔnɔ ye, “Fɔ gye Gyiwu obii nun, nu mɛɛ mɛ n gye Samariya obii nun. Mɔne sɔ nu fɔ kɔle mɛ nkyu kɛ fu nuu?” ɔkyɔ mu towe kanun lɔ fɛɛ Gyiwu abi ye Samariya abi ba mɛɛ bɔga lape kɔlɔn.

¹⁰ Nu Yesu lɛɛ kɔnɔ ye, “Fɔ daa fu nyi kakeɛ mu nu lbwaare ɔ sa, ye mɛ mu nu n kɔle fɔ nkyu fale nun, naafɔɔ fɔ dɔn kɔle mɛ kɛ n sa fɔ nkyu mu nu ɔ sa nkpa.”

11 Tuto nu okyu mu taase ye, "Obilisa, fu man su kuuka, nu kitiiribo mu moɔ bu nye. Fine nu fii biti fu nye fale nkyu mu nu u sa nkpa mu sa me?" 12 Ane naana Gyekobu i sa ane kitiiribo manja. Mu gbaa-gbaa maa mu-bii ana ye mu atɔbwaaya kpini kumu to nu ba nuu. Fu kaapu fee fu kyo ane naana Gyekobu nun abee?"

13 Yesu lee kɔnɔ ye, "Okumaa mu nu o nuu nkyu numu mu, bulfo ii biti o bwii kitaa mu. 14 Amaa okumaa mu nu o nuu nkyu mu nu n biti n sa mu mu, bulfo man bila ye o kitaa mu. Kanun nkyu manja ii biti i bilinji fee nkyu mu nu u kyon mu to, ke ku sa mu nkpa mu nu i man su okaa."

15 Tuto nu okyu mu towe ye, "Obilisa, n kole fu nun, sa me kanun nkyu manja ke bulfo o man bila kitaa me, ke n man bila n baa n sa nkyu nfu." 16 Nu Yesu towe okyu mu ye, "Bwii kpee naa tu fu-kuli ke fan ba."

17 Nu okyu mu towe mu ye, "N man su okuli."

Nu Yesu ye, "Fu towe kesintin fee fu man su okuli. 18 Fu wola kili anyin anu nu fu yege, nu onyin mu nu faa mu fan te nbunbu fale gbaa, man gye fu-kuli. Imu su umu nu fu towe fale gye kesintin nun."

19 Nu okyu mu towe ye, "Obilisa n wu fee fu gye lbwaare otɔwepu nun. 20 Ane naana ana Samariya abi bure kibu numu su nu ba daa bee sun lbwaare, amaa fane Gyiwu abi u towe ye Gyerusalem i gye opula mu nu i dagaa fee a sun lbwaare."

21 Nu Yesu towe mu ye, "Okyu, kɔole me gyii fee saja ku ii biti o ba, nu man gye kibu kinumu su abee Gyerusalem nu asa bee biti ba sun Me-Se lbwaare mu. 22 Fane Samariya abi i man nyi lbwaare mu nu fen sun danbirasa, amaa ane Gyiwu abi bure ane nyi lbwaare mu nu an sun. Lu fee lbwaare kamolige mu ki bola Gyiwu abi su nun ba. 23 Sa ja ku ii biti o ba, nu ki tee fu luwe, nu kesintin asunpu bee biti ba sun Me-Se lbwaare mu Kayaayu Kyurekyure ye kesintin to. Kanun asunpu banumu fale nu Me-Se lbwaare mu ii biti. 24 lbwaare gye kayaayu nun, nu bamu nu bee sun mu mu, i dagaa fee ba sun mu Kayaayu ye kesintin to."

25 Nu okyu mu towe Yesu ye, "N nyi fee omu nu lbwaare wola lee, nu bee tu mu ye Krisito mu, ee biti ba. Nu o kan ba mu, ee biti o lee kuto kumaa mu nu ki bu to kaapu ane."

26 Nu Yesu towe ye, "Me, mu nu n towe fu ase fale, me i gye mu."

27 Kanun saja manja nu Yesu abulapu mu ba bwii lu kade to ba. Nu ba maa wu Yesu maa okyu mu ba maa tee bee towe mu, i kyinkyin bamu. Amaa bamu to oku man taale taase okyu mu ye, "Mne nu fii

biti?" Abee ba taase Yesu ye, "Mne u waa su nu fu towe okyu mu ase?"

28 Tuto mu, okyu mu yege mu kolo-bi yula sile kpee kade to naa towe asa ye, 29 "Fan ba ku onyin ku maa towe me ato mu nu n waa mu kpini. Abee me i gye Krisito, omu nu lbwaare wola lee mu?" 30 Imu su asa mu ba lu kade mu to bee kpee ba naa ku Yesu.

31 Sa ja maa to nu mu abulapu ba kole mu ye, "Okapupu, waa aniya ke fu gyii agyito." 32 Amaa nu Yesu towe ye, "N su agyito mu nu n gyii, yege fan man nyi umu su." 33 Nu abulapu mu ba taase abaa ye, "Abee asa ku wola biya mu agyito nun nu o gyii?"

34 Nu Yesu towe bamu ye, "Me agyito i gye fee n maa waa Me-Se lbwaare mu nu o sun me mu kebiti, ke n waa kusun mu nu o sa me mu luwe. 35 Man gye fane kujasan u towe ye, 'I san lbwaayɔ una ke a tuje ayu mu?' Amaa n towe fane fee fan bugi fane ansi ku adoo mu, fen biti fan wu fee i payi fu bu ktuje. 36 Osa mu nu ee tuje mu u nye mu kukoka danbirasa, nu ayu mu nu ee kula ee yile mu i gye asa mu nu o taa ba nkpa kakpaa to. Imu su omu nu ee duu ye o mu nu ee tuje mu kpini bee biti ba buga gyii bamu ansi. 37 Imu su asin mu nu bee towe ye, 'Oku ii duu nu oku u kpa,' i gye kesintin. 38 N sun fane ndoo to ye fan naa tuje ayu mu nu fan man duu. Aku i waa umu kusun nu fan ba nye umu kukoka."

Samariya abi gaalaagaa ba kɔole Yesu gyii

39 Samariya abi gaalaagaa mu nu ba bu kade mu to mu ba kɔole Yesu gyii, lu fee okyu mu maa towe ye, "O towe me kuto kumaa mu nu n wola waa" mu su. 40 Imu su sa ja mu nu Samariya abi mu ba ba mu ase mu, ba kole mu ye o kyina bamu ase, nu o kyina bamu ase nke nnyo. 41 Asa gaalaagaa ba ba kɔole mu gyii ti su lu asin mu nu o towe mu su.

42 Nu asa mu ba towe okyu mu ye, "Nbinbu bure, an kɔole mu gyii, yege man gye asin mu nu fu towe ane mu su, amaa kpalu fee ane gbaa-gbaa ane an nu ye ane asu, nu an bu fee mu i gye dulinyaa to asa omolige pu mu."

Yesu kye obilisa ku mu-bii

43 Yesu maa gyii nke nnyo kamaa to mu, o lu tuto kpee Galile osuwɔle su. 44 Yesu gbaa-gbaa i wola kyina towe ye, "lbwaare otɔwepu kumaa man su beere mu gbaa-gbaa mu aye." 45 Yesu maa naa fu Galile mu, Galile abi ba kɔole mu abaa anyo, lu fee ngbaa bamu, sa ja mu nu ba kpee Gyerusalem naa gyii Kesu kɔnɔ Kanyanɛ nbunɔ mu, ba wu kuto kumaa mu nu o waa tuto mu.

46 Yesu maa bu Galile osuwole su mu, o bwii kpee Kena kade to. Tuto nu o kyuna taa nkyu bilinji nta mu. Maa bu toto kanun mu, kibane obilisa ku mu-bii-nyinsa de Kapanum kade to ee lo. 47 Onyin mu maa nu fee Yesu lu Gyudeya ba Galile mu, o ba mu ase ba kole mu ye o ba Kapanum ba kye mu-bii mu nu o de ee biti o wu mu sa mu.

48 Nu Yesu towe mu ye, "Fane oku mee ye o koolo me gyii, amoo fen wu asin kyinkyinsa ye adangana."

49 Nu kibane bilisa mu kole Yesu ye, "Obilisa, yege a kpee mi kebii mu ase poyi ke o wu." 50 Tuto nu Yesu towe obilisa mu ye, "Nate, fu kebii mu mee ye o wu."

Onyin mu koolo Yesu asin mu gyii, nu o kitaa okpa kyun. 51 Maa kpewu mu, mu ayaafole ba ba gyanu mu okpa to nu ba towe mu ye, mu-bii mu nye alanfiya. 52 Nu o taase bamu saja mu nu kebii mu nye alanfiya. Nu ba towe mu ye, "Ndee kyowape kerefi kolun saja mu, nu kibirima mu yege mu."

53 Tuto nu onyin mu bu ye kanun saja maa kyeekeye nu Yesu towe mu ye, "Fu-kebii mu mee ye o wu" mu. Imu su onyin mu maa mu kikpaara su abi kpini ba koolo Yesu gyii.

54 Yesu maa lu Gyudeya ba Galile mu, umu i gye asin kyinkyinsa nyosapu mu nu o waa.

5

Yesu kye oloru ku kake futesa ake

1 Inumu kamaa mu, Yesu kpee Gyerusalem naa gyii Gyiwu abi Kesu kono ngyanje ku. 2 Kipate ku ki bu Gyerusalem kade to, nu ki bu tiri kebuno mu nu bee tu ye nbulupu kebuno mu. Bee tu kapatye maa Hibriwu kade to ye Betesada. Nu agyan anu i de kyaaboo kumu. 3 Agyan nusu to nu aloru damante fee agyaatanapu, ye ayaa ye abaa wusa wuya ana, amugule-mugule kpini ba ba toto bee gyoo. 4 Lu fee Onyirupe kaboo i taale ee lu susu e ba ee lupu nkyu mu to, ke, aloru mu nu ba de-de mu, bamu to okumaa mu nu o gyankpaa loo kapatye mu to mu, mu kole mu nu ki bu mu to mu u lwe. 5 Onyin ku bu toto ee lo nsu adisa ye aburuwa. 6 Yesu maa wu mu nu o bu fee o de toto lo kyeekeye mu, nu o taase mu ye, "Fii biti fee fu nye alanfiya?"

7 Nu oloru mu lee kono ye, "Obilisa, nu kaboo mu kan lupu nkyu mu to mu, n man su omu nu o taa me loo kapatye mu to. Saja mu nu n kpan me n-yni fee n loo to mu, nu oku i daa gyankpaa me loo to."

8 Nu Yesu towe mu ye, "Kusu taa fu kalan ke fu nate." 9 Opula mana to nu o nye alanfiya, nu o kukuri mu kalan nate. Kanun kake mana gye Gyiwu abi kake futesa ake nun. 10 Nu Gyiwu abilisa mu ba towe onyin mu nu o nye alanfiya mu ye, "Ndaga gye kake futesa ake. Ane nbara mu i mee sa okpa ye fu sola fu kalan." 11 Amaa o lee kono ye, "Onyin mu nu o kye me mu i towe me ye, 'Taa fu kalan ke fu nate.' "

12 Kanun su ba taase mu ye, "Animu i gye kanun onyin mana mu nu o towe fu ye fu taa fu kalan ke fu nate?" 13 Nu onyin mu man nyi kanun onyin mu nu o kye mu mu, lu fee asa ba kyo nu Yesu loo asa damante mu to kyun.

14 Kamaa to mu Yesu wu mu kabwaare-sunkpa aye mu to, nu o towe mu ye, "Ku, nbunbu fu nye alanfiya, umu su yege alibi kwaa. Nu man gye kanun, umu nu ii biti i ba fu su mu ii biti i baa i kyo unumu." 15 Nu Onyin mu lu toto naa towe Gyiwu abilisa mu ye Yesu i gye omu nu o kye mu mu.

Yesu i gye Nkpa kumu

16 Lu ato mu nu Yesu waa kake futesa ake su mu, Gyiwu abilisa mu ba piili bee tooro mu. 17 Nu Yesu towe bamu ye, "Me-Se ii sun kusun saja kumaa, umu su ngbaa me n sun kusun." 18 Lu unumu su Gyiwu abi ba payi ansi bee biti ukpa ba moo mu. Man gye kake futesa ake nbara kinyita mu wole nkun su, amaa ee towe ye mu-Se i gye lbwaare, mu nu u kaapu fee maa lbwaare kyeekeye.

19 Nu Yesu kyaga su lee kono ye, "N towe fane kesintin ye, me, lbwaare Mu-Bii mu n mee taale waa sehn me kiba su. Koto mu nu n wu Me-Se mu waa mu, kumu nu ngbaa me n waa. 20 Me-Se mu su kebiti sa me, nu ee kaapu me koto kumaa mu nu ee waa mu. Me-Se ii biti o kaapu me ato kpare mu nu i kyo unumu, ke n waa ke i kyinkyin fane. 21 Fee kanan mu nu Me-Se ii kyinji alewupu nu ee sa bamu nkpa mu, kanun mana su nu me, Obii mu gbaa n sa nkpa mi kebiti to. 22 Me-Se gbaa-gbaa mee tale oku, amaa o taa okumaa numu katale waa me kuba to. 23 Me-Se ii biti asa kpini ba taa bunyaa sa me, Obii mu, fee kanan mu nu bee taa bunyaa bee sa Me-Se mu. Okumaa mu nu o mee taa bunyaa sa me, Obii mu, u kaapu nun fee o mee taa bunyaa ee sa Me-Se mu nu o sun me mu.

24 "N towe fane kesintin fee okumaa mu nu o nu me asin, nu o koolo omu nu o sun me mu gyii mu, su nkpa kakpaa, nu lbwaare mee ye o bun mu kopwe. O tee faa lu lewu to ba nkpa to. 25 N towe fane kesintin fee saja ku u ba, nu nbunbu

gbaa ɪ tɛɛ ba. Nɪ bamu nɪ ba du fɛɛ alewupu lɪ kanaan mɪ nɪ ba man nyi lbwaare mɪ sɪ mɪ, bee bitɪ ba nɪ mɛ, lbwaare Mu-Bii mɪ ɔbulɛ, nɪ bamu nɪ ba nɪ mɛ ase mɪ, bee bitɪ ba nɪ nkpa. ²⁶ Fɛɛ Kanan mɪ nɪ Mɛ-Sɛ gye nkpa kumu mɪ, kanɪn maɲa nɪ ɔ sa mɛ, Mu-Bii mɪ ɔkpa fɛɛ n baa n gye nkpa kumu. ²⁷ Nɪ ɔ sa mɛ ɔɓn ye n tale daadimaadi kɔmaa, lɪ fɛɛ mɛ ɪ gye Daadimaadi Obii-nyɪnsa.

²⁸ "Fan man yege ɪnɪmɪ ɪ kyinkyin fane, lɪ fɛɛ saɲa kɪ ii bitɪ ɔ ba nɪ alewupu mɪ nɪ ba bɪ nkyan tɔ kpini bee bitɪ ba nɪ mɛ ɔbulɛ, ²⁹ kɛ ba lɪ bamu nkyan tɔ ba. Nɪ bamu nɪ ba waa adanbrɪsa mɪ, bee bitɪ ba kyɪnɪ nɪ nkpa, kɛ bamu nɪ ba waa alibi mɪ, bee bitɪ ba kyɪnɪ kɛ ba gyii kɔpwe. ³⁰ Nɪ mɛ gbaa-gbaa mɛ mɛɛ taale waa sehn mɛ kɪbaa sɪ. N tale kanaan mɪ nɪ n nɪ lɪ Mɛ-Sɛ ase, nɪ n gyii asɪn ɪmɪ ɔkpa sɪ, lɪ fɛɛ n mɛɛ bitɪ n waa mɛ gbaa-gbaa mɛ kɔkɔlɔ bitɪ, amɔɔ ɔmɪ nɪ ɔ sun mɛ mɪ lɛɛ."

Asɪn mɪ nɪ ɪ gyii Yesu n-yɪ sɪ kesintin

³¹ Yesu kyaga sɪ tɔwe ye, "Nɪ n gyii mɛ gbaa-gbaa mɛ n-yɪ sɪ asɪn kesintin mɪ, ɪ mɛɛ ye ɪ baa ɪ budu. ³² Amaa ɔkɔ bɪ tɔ nɪ ee gyii mɛ n-yɪ sɪ asɪn, mɪ ɪ gye mɛ-Sɛ lbwaare, nɪ n nyi fɛɛ mɛ n-yɪ asɪn mɪ nɪ ee gyii mɪ ɪ gye kesintin.

³³ "Nɪ fane gbaa-gbaa fan sun kpee Gyon ase, nɪ ɔ lɛɛ kesintin mɪ tɔwe fane lɪ mɛ sɪ. ³⁴ Man gye fɛɛ n bitɪ nyɪmɪsa daadimaadi ɔ gyii mɛ n-yɪ sɪ kesintin nɪn, amaa n tɔwe asɪn nɪmɪ lɪ Gyon sɪ nɪn, kɛ fan nɪ kase kɛ fan nɪ kamɔlɛ. ³⁵ Gyon kyɪna ɔ du nɪn fɛɛ ɪmɲaɲesa mɪ nɪ kɪ kyanɛ nɪ kɪ kɪ tɔ, nɪ fan gyii fane ansi gberɛɛ ɪmɪ tɔ.

³⁶ "Amaa n sɪ atɔ mɪ nɪ ii gyii mɛ n-yɪ sɪ kesintin, nɪ ɪ budu ɪ kyo Gyon lɛɛ. Lɪ fɛɛ kusun mɪ nɪ mɛ-Sɛ mɪ taa sa mɛ nɪ n sun fale mɪ, ɪ lɛɛ kaapu kesintin fɛɛ mɛ-Sɛ mɪ sɪ sun mɛ. ³⁷ Nɪ mɛ-Sɛ mɪ nɪ ɔ sun mɛ mɪ gbaa gyii mɛ n-yɪ sɪ kesintin. Nɪ fan man pɪta nɪ mɪ ɔbulɛ abɛɛ fan wɪ mɪ ye ansi, ³⁸ nɪ mɪ asɪn mɪ a man bɪ fane nkɔlɔ tɔ, lɪ fɛɛ fan man kɔlɛ mɛ, ɔmɪ nɪ ɔ sun mɪ gyii. ³⁹ Fan payɪ ansi bɪla Asunkyan yɪlasa mɪ, lɪ fɛɛ fɛn fe nfɛɛrɛ fɛɛ kanaan ɔkpa maɲa sɪ nɪ fan bitɪ fan nɪ nkpa kakpa, yege kanɪn Asunkyan yɪlasa maɲa ii gyii mɛ n-yɪ sɪ kesintin. ⁴⁰ Amaa fan kina mɛ ase kɪba, kɛ fan ba nɪ nkpa.

⁴¹ "Ayɪn-bi lɪ daadimaadi kɔ ase man tiri mɛ. ⁴² Amaa n nyi fane. N nyi fan maa man sɪ kebitɪ sa lbwaare fane nkɔlɔ tɔ. ⁴³ N ba mɛ-Sɛ kɪtɪ tɔ, nɪ fan man kɔlɛ mɛ, amaa nɪ ɔkɔ kan ba mɪ gbaa-gbaa mɪ kɪtɪ tɔ mɪ, fan bitɪ fan kɔlɛ mɪ. ⁴⁴ Fan

maa bitɪ ayɪn-bi lɪ abaa ase fale, yege fan mɛɛ kpan fane n-yɪ fan nɪ ye ayɪn-bi lɪ lbwaare nkɔn ase mɪ, nɛnɛ nɪ fan bitɪ fan waa kɔlɛ gyii?

⁴⁵ "Fan man fe nfɛɛrɛ fɛɛ n bitɪ n pwɪ fane Mɛ-Sɛ mɛ ansi tɔ. Fane naana Mosesi mɪ nɪ fan taa fane tamaa tɔv mɪ sɪ mɪ, mɪ ɪ gye ɔmɪ nɪ ee bitɪ ɔ pwɪ fane. ⁴⁶ Nɪ fan kan kɔlɛ Mosesi gyii mɪ, naafɔɔ fen bitɪ fan kɔlɛ ngbaa mɛ gyii, lɪ fɛɛ ɔ kyɔɔɔ mɛ n-yɪ sɪ asɪn. ⁴⁷ Amaa nɪ fan man kan kɔlɛ asɪn mɪ nɪ ɔ kyɔɔɔ lɪ mɛ n-yɪ sɪ mɪ gyii mɪ, nɛnɛ nɪ fan bitɪ fan waa kɔlɛ asɪn mɪ nɪ n tɔwe fale gyii?"

6

Yesu sa asa ngbɪn nnuu agyito

(Matiwu 14:13-21; Maki 6:30-44; Luka 9:10-17)

¹ ɪnɪmɪ kamaa mɪ, Yesu faa Galile ɔɓn lala mɪ nɪ ba bɪla bɛɛ tɪ ye Tiberiya mɪ kpee kɪmɪ benben. ² Nɪ asa damante ba buu mɪ, lɪ fɛɛ ba wɪ mɪ asɪn kyinkyinsa mɪ nɪ ɔ waa ɛɛ kye alopɪ mɪ. ³ Tɔtɔ nɪ Yesu maa mɪ abɪlapɪ ba dii kpee kɪbɪ-bi kɔkɔ sɪ naa kyɪna. ⁴ Kanɪn saɲa maɲa mɪ, Gyiwu abi Kesu kɔnɔ Kanyanɛ nbunɔ kensi-gyii mɪ kɪ tiri tɔ.

⁵ Yesu maa diyaa mɪ ansi kɪ mɪ, ɔ wɪ sakyɔ damante maa ba mɪ ase. ɪmɪ sɪ ɔ taase Filipu ye, "Fɪnɛ nɪ an bitɪ an nɪ ye agyito sɔɔ sa asa banɪmɪ kpini kɛ bee gyii?" ⁶ Yesu tɔv Filipu tɔ nɪn kɪ, lɪ fɛɛ ɔ tɛɛ wɔla ɔ nyi kɔtɔ mɪ nɪ ee bitɪ ɔ waa.

⁷ Nɪ Filipu lɛɛ kɔnɔ ye, "Pɔyɪ kɛ a taale nɪ ye agyito gberɛɛ-gberɛɛ sa ɔkɔmaa nɪmɪ ɔ gyii mɪ, amɔɔ an bitɪ a nyita lbwaayɪ ɪburuwa kɔkɔka."

⁸ Yesu abɪlapɪ mɪ tɔ ɔmɪ nɪ bɛɛ tɪ mɪ ye Andiruwa, Simon Pita mɪ-supu mɪ tɔwe ye, ⁹ "Kebii-nyɪnsa-bii kɔ bɪ nɪfɪ, nɪ ɔ sɪ bodobodo pii-pii anuu ye ɪkɪn-bi anyɔ. Kanɪn agyito pii nɪmɪ, nɛnɛ nɪ ii bitɪ ɪ waa kɛ ɪ fɔv asa damante banɪmɪ?" ¹⁰ Nɪ Yesu tɔwe mɪ abɪlapɪ mɪ ye, "Fan yege asa mɪ ba kyɪna-kyɪna." Yege aftiri pɔɔgesa a bɪ tɔtɔ kɔkyɔ, ɪmɪ sɪ asa mɪ kpini ba kyɪn kyɪna. Nɪ anyɪn mɪ nɪ ba bɪ tɔtɔ mɪ kɔnɔ ɪ waa fɛɛ ngbɪn nnuu. ¹¹ Ba maa kyɪna kanɪn mɪ, Yesu taa bodobodo mɪ, nɪ ɔ fwaala lbwaare, nɪ ɔ taa sa ye ba barɛɛ tɔ sa bamu. Kanɪn maɲa nɪ ɔ waa ɪkɪn mɪ gbaa. Nɪ ɔkɔmaa nɪmɪ nɪ ye kanaan mɪ nɪ ee bitɪ.

¹² Ba maa gyii nɲɛ mɪ, Yesu tɔwe mɪ abɪlapɪ mɪ ye, "Fan tase-tase agyisan mɪ, kɛ fan man yege ɪmɪ ɪkɔ ɪ siɪ." ¹³ ɪmɪ sɪ ba maa gyii bodobodo pii-pii anu mɪ, ba tase-tase ɪmɪ agyisan mɪ kpini bɔla alantan kudu anyɔ.

14 Asa mu ba maa wu asun kyinkyinsa mu nu Yesu waa mu, ba piili bee towe ye, "Kesintin, onumu i gye lbwaare otowepe mu nu ee biti o ba dulinyaa to mu." 15 Yesu maa bu fee, bee biti ba ba taa mu obun su, ke ba naa bun mu kuwura mu, o bu la lu bamu to kpee kubu-bi su mu nkun.

Yesu nate nkyu su (Matiwu 14:22-27; Maki 6:45-52)

16 Kalaatpwe ase maa fuv mu, Yesu abulapu mu ba kpilge kpee obun lala konu. 17 Nu i maa sula naa fuv kagyanbwe yege Yesu man pita bwii ba bamu ase mu, ba naa loo okuli to bee faa bee kpee Kapanum. 18 Nu afuu lala a tigi a daa yege nkyu mu ii wuli to. 19 Yesu abulapu mu ba maa pale kpee ansi to fee mayili asa abee ana mu, ba wu Yesu maa naa nkyu mu su ee ba bamu okuli mu ase, nu kufuu ki kntaa bamu. 20 Amaa Yesu towe bamu ye, "Me nun, fan man waa kufuu." 21 Nu ba maa biti fee ba taa Yesu waa okuli mu to mu, opula manja to nu okuli mu dan katin mu nu bee biti fee ba fuv mu.

22 Imu lukaake mu, asa damante mu nu ba sii obun lala mu benben mu, ba wu fee okuli kulon ki sii ki dan tuto ndee nu kumu nu abulapu mu ba taa. Amaa Yesu moo man loo mu abulapu mu ase okuli mu to. 23 Nu ikuli iku moo i lu Tiberiya ba dan tuto tiri katin mu nu Onyiripe daa taa afwaala sa lbwaare nu asa ba gyii agyito mu. 24 Imu su asa damante mu ba maa bu fee Yesu abee mu abulapu ba man bu tuto mu, ba loo ikuli mu to kpee Kapanum ba naa bee biti Yesu.

Yesu i gye bodobodo mu nu u sa nkpa

25 Ba maa naa wu mu obun mu benben mu, ba taase mu ye, "Okaapupu, sana moo nu fu fuv nfu?"

26 Yesu lee bamu konu ye "N towe fane kesintin, man gye asun kyinkyinsa mu nu fan wu su nu fan naa fen biti me, amaa lu fan maa nye agyito gyii nme kanan su nu fen biti me. 27 Fan man waa kusun biti agyito mu nu ii biti i nyita, amaa fan waa kusun biti agyito mu nu u sa nkpa kakpaa. Me, Daadimaadi Obii-nyunsa n biti n sa fane kanun agyito mu, lu fee Me-Se lbwaare mu lee kaapu fee mu kbaa ki gyan me su."

28 Imu su ba taase Yesu ye, "Mune ii tiri fee a waa ke a taale waa kusun mu nu lbwaare ii biti?"

29 Nu Yesu lee bamu konu ye, "Kusun mu nu lbwaare ii biti fen waa mu i gye ye, fan koolle me, omu nu o sun mu gyii."

30 Nu ba taase mu ye, "Mune asun kyinkyinsa nu fii biti fu waa ke an wu ke a koolle fu gyii? Mune nu fii biti fu waa?"

31 Sana ku to, ane naana ana ba gyii agyito mu nu bee tu umu ye Mana* mu ofuli su, fee kanan mu nu Asunkyan yulasa mu i towe ye, "O sa bamu agyito mu nu i lu susu nu ba gyii." "

32 Nu Yesu towe bamu ye, "N towe fane kesintin, man gye Mosesi i sa fane naana ana agyito mu nu i lu susu mu. Amaa Me-Se i sa fane naana kesintin agyito mu nu i lu susu mu. Nu nbunbu Me-Se gbaa u sa fane kesintin agyito gbaa-gbaa mu nu i lu susu mu. 33 Lu fee lbwaare agyito mu nu ee sa asa mu, i gye omu nu o kpilge lu susu ba kase su, nu ee sa dulinyaa to asa nkpa mu."

34 Tuto nu ba towe Yesu ye, "Onyiripe, lu ndaga i su ii kpee sa ane kanun agyito manja sana kumaa."

35 Nu Yesu towe bamu ye "Me i gye agyito mu nu u sa nkpa mu. Nu okumaa mu nu o ba me ase mu, akun i mee ye a moo mu kakaaku, nu okumaa mu nu o koolle me gyii mu, bulfo mee ye i kntaa mu. 36 Fee kanan mu nu n wola towe fane mu, fan wu me, amaa fen mee koolle me fen gyii. 37 Okumaa mu nu Me-Se taa sa me mu, ii biti o ba me ase. Nu okumaa mu nu o ba me ase mu, mee ye n gya mu. 38 Lu fee n lu susu ba kase su, ke n ba waa omu nu o sun me mu kebiti, amaa man gye me gbaa-gbaa mi kebiti. 39 Omu nu o sun me mu kebiti i gye fee, bamu nu o taa bamu sa me mu kpini, bamu to okulun gbaa o man foyi. Amaa n biti n kyini bamu ba nkpa to kake laalaalwe mu. 40 Lu fee Me-Se kebiti i gye fee, okumaa mu nu o wu me, Mu-Bii mu, nu o koolle me gyii mu u nye nkpa kakpaa. Nu n biti n kyini mu lu lewu to ba nkpa to kake laalaalwe mu."

41 Nu Gyiwu abi mu ba piili bee kolte bee yii Yesu, lu fee o towe ye, "Me i gye agyito mu nu ki lu susu ba kase su mu." 42 Nu ba towe ye, "Man gye Gyosefu mu-bii mu nu bee tu mu ye Yesu mu nun? An nyi mu-se ye mu-nyi a! Nu mune su nu, ee towe ye, 'N lu susu nun ba?'"

43 Tuto nu Yesu lee konu ye, "Fan yege fane kukolte mu. 44 Oku mee taale ba me ase, amoo Me-Se mu nu o sun me mu, i yege nu o ba, nu n biti n kyini mu ba nkpa to kake laalaalwe mu. 45 lbwaare Atowepe ba kyuroo yula ye, 'Okumaa numu ii biti o nye lbwaare kikaapu.' Nu okumaa mu nu o nu Me-Se mu ase, nu o bu la lu mu ase mu, ii biti o ba me ase. 46 Inumu

* 6:31 6:31 Sana mu nu Israyit abi ba kyina ba naa ofuli su mu, Onyiripe lbwaare sa bamu agyito ku, mu nu i gye ato wulesa nu i bukon nu ba gyii. Ba tu umu ye 'mana'. Imu kase Hibriwu katowe to i gye ye, "Mune ndee?"

ι mee kaapu fee oko tee wu Me-Se mu, amoo omu nu o lu Me-Se, lbwaare ase mu nkun i wu mu. ⁴⁷ N towe fane kesintin ye okumaa mu nu o koole me gyii mu, so nkpa kakpaa. ⁴⁸ Me ι gye agyito mu nu ι sa nkpa mu. ⁴⁹ Fane naana ana ba gyii agyito mu nu bee ti ye Mana mu ofuli so, amaa ba wu. ⁵⁰ Amaa agyito mu nu ι lu susu ba kase so mu ndee, nu okumaa mu nu o gyii kanun agyito manja mu, mee ye o wu. ⁵¹ Me ι gye agyito mu nu ι sa nkpa nu n kplige lu susu ba kase so mu. Okumaa mu nu o gyii kanun agyito numu mu, ee biti o kyina kakpaa. Nu agyito mu nu n biti n sa dulinyaa to asa ke ba nye nkpa mu ι gye me kayi-wole.”

⁵² Gyiwu abi mu ba maa nu Yesu asin towesa kanun mu, ι waa bamu agbu. Nu ba piili bee gyii abaa umooe, bee taase abaa ye, “Nene nu onyin numu ii biti o waa taa mu kayi-wole sa ane ke a we?”

⁵³ Nu Yesu towe bamu ye, “N towe fane kesintin fee, fan kan fan man we me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu kayi-wole, ke fen nuu me nkalan de, fen mee ye fan nye nkpa. ⁵⁴ Okumaa mu nu o we me kayi-wole, nu o nuu me nkalan mu, o so nkpa kakpaa, nu n biti n kyini mu ba nkpa to kake laalaalowe mu to. ⁵⁵ Kpalι fee me kayi-wole ι gye agyito gbaa-gbaa mu, nu me nkalan ι gye ato nuusa gbaa-gbaa mu. ⁵⁶ Okumaa mu nu o we me kayi-wole, nu o nuu me nkalan mu, o bu me to nu ngbaa me n bu mu to. ⁵⁷ Fee kanan mu nu Me-Se mu nu o gye nkpa kumu sun me, nu lu mu so nu n so nkpa mu, okpa kulun manja so, okumaa mu nu o we me kayi-wole mu, ii biti o nye nkpa lu me so. ⁵⁸ Me ι gye agyito mu nu ι lu susu ba kase so mu. N man du fee mana agyito mu nu fane naana ana ba gyii, nu ι man sa bamu nkpa nu ba wu mu. Amaa okumaa mu nu o gyii agyito numu bure, ee biti o nye nkpa kakpaa.” ⁵⁹ Yesu maa bu Kapaniyum, Gyiwu abi kabwaare-kole ogyanjekpa ee kaapu mu, nu o towe fale asin numu.

Yesu abulapu gaalaagaa ba bwii bamu kamaa

⁶⁰ Yesu abulapu gaalaagaa ba maa nu unumu mu, ba towe ye, “Fale kukaapu kunumu ki bulun. Anumu ι taale koole umu kyula?”

⁶¹ Yesu maa bu fee mu abulapu bee kolte lu asin mu nu o towe mu so mu, o taase bamu ye, “Imu nu n towe fale ι kitaa fane nfeere nun? ⁶² Kanun bure nu fan kan wu me, Daadimaadi Obii-nyinsa n maa bwii n kpee susu katun mu nu n lu ba kase so mu moo de? ⁶³ lbwaare Kayaayu

mu ι gye omu nu ee sa nkpa, amaa koto mu nu asa ba so bamu olon bee waa mu man so tonoo. Asin mu nu n towe sa fane mu, ι lu Kayaayu to nun nu ι sa nkpa. ⁶⁴ Amaa yege fane to aku ba mee koole bee gyii.” Yesu towe kanun lu fee o wola o nyi lu npiili ase, bamu nu ba man koole gyii ye omu nu ee biti o ba lee mu ε sa mu. ⁶⁵ Nu Yesu kyaga so ye, “Kpalι unumu so nu n wola towe fane ye, oku mee taale ba me ase mu kibaa so, amoo Me-Se lbwaare sa mu okpa.”

⁶⁶ Lu kanun sanja manja mu, nu mu abulapu gaalaagaa ba bwii kamaa, nu ba man bila buu mu.

⁶⁷ Tuto nu Yesu taase mu abulapu kudu anyo mu ye, “Fane gbaa fane fen biti fan bwii do?”

⁶⁸ Nu Simon Pita lee mu konoo ye, “Onyiripe, anumu ase nu an so an kpee? Fu nkun ι so asin mu nu ι sa nyimisa nkpa kakpaa. ⁶⁹ An koole gyii nu an bu fee fu nkun ι gye Okyirekyirepu mu nu lbwaare lee mu.”

⁷⁰ Tuto nu Yesu lee bamu konoo ye, “Man gye fane kudu anyo mu, nu n lee? Amaa fane to oku gye Sitaane.” ⁷¹ Gyudasi mu nu mu-se ι gye Simon Isikariyoti mu asin nu Yesu towe mu. Halu Gyudasi maa gye abulapu kudu anyo mu to oku gbaa mu, kamaa to mu, mu ii biti o ba lee Yesu sa.

7

Yesu mu-supu ana ba man koole gyii

¹ Inumu kpini kamaa mu, Yesu naa o naa Galile osuwole so. Ee mee biti maa loo Gyudeya osuwole so, lu fee Gyiwu abi abulsa bee biti ba moo mu. ² Sanja mu nu Gyiwu abi Kesu konoo abuu kiyii kensi-gyii* a maa tiri to mu, ³ Yesu mu-supu ana ba towe mu ye, “I dagaa fu maa lu nfu kpee Gyudeya, ke fu abuupu ba naa wu fu asin kyinkyinsa mu nu fu waa mu. ⁴ Okumaa mu nu ee biti ye mu kitu ki dii mu, o mee waa mu asin ee baala. Lu asin kyinkyinsa mu nu fu waa fale mu so mu, ι dagaa fu maa lee fu n-yu ifuli kaapu dulinyaa to asa.” ⁵ Halu mu-supu ana gbaa ba man koole mu gyii.

⁶ Nu Yesu towe bamu ye, “Me sanja mu nu ι dagaa mu, man pu fuu, fane fane sanja kumaa buron sa fane. ⁷ Dulinya asa mee taale kisi fane. Amaa me nu bee kisi, lu fee n gyii bamu kesintin fee bamu asunsunsa ι gye alibi. ⁸ Fane fane fan kpee kensi-gyii ngyanje mu to. N mee ye n kpee ngyanje mu to nbunbu, lu fee me sanja

* 7:2 7:2 Gyiwu abi kesu konoo kensi-gyii ngyanje numu to nu bee yii abu, nu bee kyina umu to mu.

man putta fuv." ⁹ Maa tówe unumɔ manja lɔwe mv o sii kyina Galile.

¹⁰ Amaa Yesu mu-supu ana ba maa lu kyun kensi-gyii ngyanje mv to mv, mv gbaa mv kpee nu o man lee mv n-yu ifuli. ¹¹ Kensi-gyii ngyanje mv to mv Gyiwu abilisa mv bee ku bee biti mv, yeye bee taase asa ye, "Fune nu onyin manja bu?"

¹² Sakyo mv to asa damante bee muni abaa ase lu mv sv. Aku ba ye, "O gye nyimisa danbirasa." Nu aku moo ba ye, "Ee puna asa nu." ¹³ Amaa oku man taale lu ifuli tówe Yesu n-yu sv asin, lu fee ba maa sile Gyiwu abilisa mv sv.

Yesu i kaapu kensi-gyii ngyanje mv to

¹⁴ Ba maa waa kensi-gyii ngyanje mv naa fuv nsana mv, Yesu kpee Kabwaare-sunkpa aye mv to nu o piili ee kaapu asin. ¹⁵ Mu kikaapu mv i kyinkyin Gyiwu abilisa mv, nu ba taase ye, "Nene nu onyin numɔ man bula nu o nye fale kinyi?"

¹⁶ Nu Yesu lee bamu konɔ ye, "Me kikaapu mv man gye me gbaa-gbaa me lee. I lu omv nu o sun me mv ase nu. ¹⁷ Okumaa mv nu ee biti o waa lbwaare kebiti mv, ee biti o bu fee me kikaapu mv lu lbwaare ase, abee n tówe me gbaa-gbaa me olon sv nu. ¹⁸ Omv nu ee tówe mv gbaa-gbaa mv olon sv mv, u waa kanin nu ee biti bunyaa ee sa mv n-yu. Amaa omv nu ee biti bunyaa ee sa omv nu o sun mv mv, i gye kesintin wuya, nu antjesa ku i man bu mv to. ¹⁹ Mosesi man sa fane nbara mv? Amaa fane oku man bu nbara mv. Mune waa nu fen biti fan moo me?"

²⁰ Nu sakyɔ mv ba lee konɔ ye, "Nbwu libi ba bu fu to. Anumu ana ii biti fu kumoo?"

²¹ Yesu tówe bamu ye, "N maa waa adangana kolon kake futesa ake mv, nu umv i kyinkyin fane fale. ²² Mosesi sa fane oduu kitin[†] nbara, yeye kake futesa ake fen tin kebii oduu. Kesintin to mv nbara mv man lu Mosesi ase, amaa i lu ane naana ana ase. ²³ Nu fan maa tin kebii oduu kake futesa ake, ke i mee nyita Mosesi nbara mv, mune i waa nu n kye nyimisa laalaamuu kake futesa ake nu fen nye agbu waa me? ²⁴ Fan man ku nyimisa awaasa ke fan bun mv kupwe, amaa fan ku asin mv to danbirasa poyi ke fan bun kupwe."

Yesu i gye Krisito, Omv nu lbwaare wla lee mv

²⁵ Nu Gyerusalem asa aku ba piili bee taase ye, "Man gye onyin numɔ nu bee biti

mv ye ba moo mv? ²⁶ Fan ku, mv i yile asa to ee tówe mv, nu oku mee tówe mv sehn. Abee abilisa mv ba bu nu fee mv i gye Krisito, Omv nu lbwaare wla lee mv? ²⁷ Onyin numɔ bure an nyi katn mv nu o lu. Amaa Krisito, Omv nu lbwaare wla lee mv kan ba mv, oku mee ye o bu katn mv nu o lu."

²⁸ Yesu maa san o bu Kabwaare-sunkpa obu lala to ee kaapu, nu o tówe kenken ye, "Kesintin, fan nyi me, nu fan nyi katn mv nu n lu. Man gye me gbaa-gbaa me olon sv nu n ba nfu, amaa omv nu o sun me mv gye kesintin wuya nu fanee fane fan man nyi mv. ²⁹ Amaa mee me n nyi mv, lu fee n lu mv ase, nu mv i sun me."

³⁰ Kanin sv ba biti ye ba kɩtaa mv, amaa oku man taa mv kɩbaa mata mv, lu fee mv saɲa man putta fuv. ³¹ Imv kpini gbaa mv asa gaalaagaa ba koolle mv gyii sakyɔ mv to. Nu bee taase ye, "Nu Krisito, Omv nu lbwaare wla lee mv kan ba mv, ee biti o taale waa asin kyinkyinsa o kyɔ umv nu onyin numɔ waa fale?"

³² Farasii abi mv ba nu sakyɔ mv ba maa muni fale asin lu mv sv. Nu ba maa Os-eepu bilisa mv ba sun Kabwaare-sunkpa obu lala akusupu ye ba naa kɩtaa mv ba. ³³ Nu Yesu tówe bamu ye, "N mee ye n bɩla n kyina fane ase kyereee, ke n bwii kpee omv nu o sun me mv ase. ³⁴ Fen biti fan ku biti me amaa fan mee ye fan wu me, nu katn mv nu n bu mv, fan mee taale ba toto."

³⁵ Nu Gyiwu abilisa mv bee taase abaa ye, "Fune nu kanyin numɔ ii biti o kpee nu a man bula ye a wu mv? Ee biti o kpee Giriki abi to, katn mv nu ane asa ba yaase loo, ke o naa kaapu Giriki abi mv abee? ³⁶ Maa tówe ye, 'Fen biti fan biti me amaa fan mee ye fan wu me, nu katn mv nu n bu mv fan mee taale ba toto mv' mune nu ee kaapu?"

³⁷ Nu kake laalaalɔwe mv nu ku gye kake kpare kensi-gyii mv to mv, Yesu kusv yile nu o tówe kenken ye, "Okumaa mv nu bulfo kan o sv mv mv, o ba me ase ba nuu nkyu. ³⁸ Okumaa mv nu o koolle me gyii mv, nkyu mv nu u sa nkpa mv ii biti i baa i lu mv to u kyun fee olon, fee kanan mv nu Asinkyin yilasa mv i tówe mv." ³⁹ Nkyu mv nu u sa nkpa asin mv nu Yesu tówe nfu mv, yile sa Kayaayu Kyurekyure, nu bamu nu ba koolle mv gyii mv, bee biti ba ba nye. Saɲa manja to mv Kayaayu Kyurekyure mv man pu ba, lu fee Yesu bunyaa man putta lu ifuli.

[†] 7:22 7:22 lbwaare yila oduu kitin katowe kyula sa Isirayi abi ye ba waa. Imv sv oduu kitin i ba waa sunkaala mv nu u kaapu fee ba gye lbwaare lee.

40 Sakyɔ mu ba maa nu maa towe fale asin mu, bamu aku ba towe ye, “Kesintin to, onyin numu gye lbwaare otowepu mu.”

41 Aku ba ye, “Mu i gye Krisito mu.” Nu aku moɔ ba taase ye, “Nene nu Krisito ii biti o lu Galile? 42 Asunkyan yilasa mu i towe ye Krisito ii biti o lu Owura Dawidi kanan to, ke ba kɔɔge mu Betilehem kade to katun mu nu Owura Dawidi daa kyuna mu” 43 Lu kanun su nbarige to i ba sakyɔ mu to lu Yesu su. 44 Nu bamu aku bee biti ba kitaa mu, amaa oku man taa kɔbaa mata mu.

*Gyiwu abɔlsa ba man su
kɔkɔle-gyii*

45 Nu Kabwaare-sunkpa akusɔpu mu ba bwii kpee lbwaare asepu abɔlsa ye Farasii abi mu ase, nu ba taase bamu ye, “Mune waa nu fan man kitaa mu ba?”

46 Nu akusɔpu mu ba lee kɔko ye, “Nyumisa ku man pɔta towe asin fee onyin numu.”

47 Nu Farasii abi mu ba taase bamu ye, “Imu su o bɔla pɔna fane gbaa fane? 48 Fan wu kade numu to abɔlsa abee Farasii abi mu to oku maa kɔle mu gyii? Ayee! 49 Amaa sakyɔ mu nu ba kɔle mu gyii mu bire ba man nyi Mosesi nbara mu, umu su lbwaare nno mu nu o towe yɔla ii biti i ba bamu su.”

50 Nikodemusi mu nu o wɔla ba Yesu ase kakaaku, nu o gye bamu abɔlsa mu to oku mu, taase bamu ye, 51 “Ane nbara u sa okpa fee a taale bun nyumisa kɔpwe yege a man nu mu kɔko to asin wu koto mu nu o waa?”

52 Nu ba lee mu kɔko ye, “Ngbaa fu, fu lu Galile nun? Ku Asunkyan yɔlasa mu to danbirasa, fii biti fu wu fee lbwaare otowepu ku man lu Galile.”

53 [Nu ba kɔsu ngyanje mu to, nu okumaa numu kpee mu aye.]

8

*Okyu kilipu mu nu ba
kɔta mu maa onyin*

1 Okumaa numu maa kyɔn mu aye mu, nu Yesu lu tuto kpee Olifu kibɔ mu su. 2 Imu lɔkaake nyenyenuu mu, Yesu bwii ba Kabwaare-sunkpa obu lala mu to. Nu asa ba ba yɔle kyaaboo mu, nu o kyɔn kyuna nu o piili ee kaapu bamu. 3 Maa bu tuto mu, nu nbara akaapɔpu ye Farasii abi ba biya okyu kilipu ku mu nu ba kitaa mu maa onyin. Nu ba taa mu ba yɔle bamu nsana. 4 Nu ba towe Yesu ye, “Jkaapɔpu, ba kitaa okyu numu maa onyin. 5 Mosesi nbara mu u kaapu ane ye a tuɔ abuu moɔ kanun akyu manja. Nbuɔnbu, nene nu fu su fi towe.” 6 Ba taase mu asin numu ke

ba nu mu kɔko to alibi, ke ba nye yɔle umu su pwi mu.

Amaa Yesu nyɔn mu kumu yii to, taa mu kɔbaa-bi ee kyɔɔɔ kase. 7 Ba maa maa su bee taase mu mu, o kusaa mu kumu nu o towe bamu ye, “Nu fane to oku mu nu o man pɔta waa alibi mu, o gyankpaa tuɔ kubuu da okyu mu.” 8 Nu o bwii nyɔn mu kumu yii to ee kyɔɔɔ kase.

9 Nu ba maa nu kanun mu, ba piili bee lu kukulɔn-kukulɔn. Abɔlsa mu ba gyankpaa lu pɔyɔ. Nu i san Yesu maa okyu mu nkun yege o yɔle tuto. 10 Nu Yesu kusaa mu kumu nu o taase okyu mu ye, “Okyu, ba bu fine? Oku man bu to ke o bun fu kɔpwe fu?” 11 Nu o lee kɔko ye, “Onyɔrɔpe, ayee, oku man bu to.” Nu Yesu towe mu ye, “Ngbaa me mee ye n bun fu kɔpwe. Nate, lu ndaga u su ii kpee man bɔla naa waa alibi.”

*Yesu gye dulinyaa to
uɔmanjesa*

12 Nu Yesu bwii towe Farasii abi mu nu ba bu tuto mu ye, “Me i gye dulinyaa to uɔmanjesa mu. Okumaa mu nu o buu me mu, mee ye o nate kitenenbiri to, amaa ee biti o nye uɔmanjesa mu nu ku sa nkpa mu.”

13 Nu Farasii abi mu ba towe mu ye, “Nbuɔnbu, fii gyii fu gbaa-gbaa fu n-yu su kesintin nun, umu su a mee ye a taale kɔle fu gyii.”

14 Nu Yesu lee kɔko ye, “Haltu nu n gyii me n-yu su kesintin gbaa mu, me asin mu i gye kesintin. Lu fee n nyi katun mu nu n lu nu n nyi katun mu nu n kpee. Amaa fane fane bure, fan man nyi katun mu nu n lu, nu fan man nyi katun mu nu n kpee. 15 Fane bure, nyumisa ukpa su nu fen yɔle su fen gyii asin. Mee me bure n mee gyii oku asin. 16 Amaa nu n kan gyii asin mu, me asin kigyii ki de okpa, lu fee man gye me nkun ii gyii asin mu. Amaa maa Me-Se mu nu o sun me mu. 17 Ba kyɔɔɔ fane Nbara to ye, nu asa anyɔ beee gyii kesintin lu asin ku su, nu bamu nno i man kpakyare mu, bamu asin mu i gye kesintin. 18 Me gbaa-gbaa me ii gyii me n-yu su kesintin, nu Me-Se mu nu o sun me mu gbaa ii gyii me n-yu su kesintin.”

19 Nu ba taase mu ye, “Fu-se bu fine?” Nu Yesu lee kɔko ye, “Fan man nyi me, nu fan man nyi Me-Se mu gbaa. Nu fan daa fan nyi me nun, naafoo fan bu Me-Se mu gbaa.” 20 Yesu towe asin numu sanja mu nu ee kaapu asin Kabwaare-sunkpa aye mu, katun mu nu bee tu ye afulee oyilekpa mu. Amaa oku man kitaa mu, lu fee mu sanja man pɔta fuɔ.

21 Nu Yesu bwii towe bamu ye, “N kpee numu. Nu fen biti fan ku biti me, ke fan

wu fane alibi to. Nu katin mu nu n kpee mu fen mee taale ba tuto.”

22 Nu Gyiwu abi mu bee taase abaa ye, “Maa towe ye, ‘Katin mu nu n kpee mu fen mee taale ba tuto’ mu, ee biti o moo mu n-yu n abee?”

23 Nu o kyaga su towe ye, “Fan lu kase su nfu nun, mee me n lu svsu. Nu fan gye dulinjaa numu lee nun, mee me bure n man gye dulinjaa numu lee. 24 Katin su nu n towe fane ye, fen biti fan wu fane alibi to mu. Nu fan man kan koole me gyii ye, me i gye omu nu n towe ye n gye mu, fen biti fan wu fane alibi to kesintin.”

25 Nu ba taase mu ye, “Fu i gye anum?” Nu o lee kono ye, “Me i gye omu nu n dan wula n towe fane ye n gye mu. 26 N su asin gaa n towe lu fane su, ke n taa gyii fane asin. Amaa omu nu o sun me mu gye kesintin wuya, nu asin mu nu n nu lu mu ase mu nkun nu n towe n sa dulinjaa abi.”

27 Imu kpini gbaa mu ba man puta bu fee Mu-Se lbwaare asin nu ee towe bamu. 28 Imu su Yesu towe bamu ye, “Nu fan kan ba kusaa me, Daadimaadi Obii-nyinsa mu svsu mu, tuto nu fen biti fan bu fee n gye omu nu n wula towe ye n gye mu, nu n mee waa kuto ku me gbaa-gbaa me olun su, amaa asin mu nu Me-Se kaapu me mu, umu nu n su n towe. 29 Omu nu o sun me mu bu me ase, o man yege me nkun, lu fee saja kumaa n waa kuto mu nu u pure mu.” 30 Nu asa mu nu ba nu Yesu maa towe umu kpini mu gaalaagaa ba koole mu gyii.

Bamu nu ba gye Abraham mu-bii ana gbaa-gbaa mu

31 Nu Yesu towe Gyiwu abi mu nu ba koole mu gyii mu ye, “Nu fan kan fan buu me asin kaaposa mu, fan gye me abulapu kesintin to. 32 Nu fen biti fan bu kesintin mu, ke kesintin mu o yege fan nye fane n-yu.”

33 Nu ba lee kono ye, “An gye Abraham kinaana to asa nun. Nu aneene bure, kakaaku a man puta waa oku kinye. Nu mune su nu fu towe ye an biti a nye ane n-yu?”

34 Nu Yesu lee kono ye, “N towe fane kesintin, okumaa mu nu ee waa alibi mu gye kinye sa alibi nun. 35 Nu kinye man gye osa mu nu o tii kikaara abi su, amaa obii bure gye kikaara mu su obii kakpaa. 36 Imu su nu lbwaare Mu-Bii mu yege nu oku nye mu n-yu mu, kesintin to o nye mu n-yu kakpaa. 37 N nyi fan maa gye Abraham anaana-bii. Amaa umu kpini gbaa mu, fen biti fee fan moo me, lu fee fen mee koole me asin mu fen waa fane nkolo to. 38 Kuto mu nu Me-Se kaapu me

mu nu n towe fane fale. Nu fane fane fen waa ato mu nu fan nu lu fane-se ase.”

39 Nu ba lee kono ye, “Ane-se i gye Abraham.” Nu Yesu towe bamu ye, “Fan daa fan gye Abraham mu-bii ana kesintin to nun, naafoo fen biti fan waa kuto mu nu o waa mu. 40 Amaa n maa towe fane kesintin mu nu n nu lu lbwaare ase gbaa mu, fen biti fan moo me. Abraham man waa fale ato. 41 Ato mu nu fane-se waa mu, nu fane gbaa fane fen waa.” Nu ba lee kono ye, “A man gye akuyurubi, ose kulun nu an su, mu i gye lbwaare gbaa-gbaa mu.”

Bamu nu ba gye Sitaane abi ana

42 Nu Yesu towe bamu ye, “lbwaare daa o gye fane-se nun, naafoo fen biti fan nye kebiti sa me, lu fee n lu lbwaare ase nun, nu n ba nfu. Man gye me gbaa-gbaa me olun su nu n ba, amaa mu i sun me. 43 Nu mune waa su nu fen mee nu me asin towe sa me kase? Lu fee fen mee taale fen nu me asin mu. 44 Fan gye fane-se Sitaane mu-bii ana nun, umu su nu fen biti fan waa fane-se mu kokolo biti. Lu npiili ase mu kpini nu o gye omoo, nu o man buu kesintin, lu fee kesintin man bu mu to. Mu lee kpini i gye fee o towe antjesa, lu fee o gye antjesa wuya, ye antjesa wuya ana bamu-se. 45 Amaa mee me bure n gyii fane kesintin nun, umu su nu fee mee koole me fen gyii. 46 Fane to anum i taale kaapu fee n gyii alibi kopwe? Nu n maa towe kesintin mu, mune waa nu fen mee koole fen gyii? 47 Omu nu o gye lbwaare lee mu, ii nu asin mu nu lbwaare towe. Kuto mu su nu fen mee nu lbwaare asin mu i gye ye fan man gye lbwaare lee.”

Kanan mu nu Yesu kyoo Abraham

48 Nu Gyiwu abi mu moo ba towe Yesu ye, “Nu a maa towe ye fu gye Kasamariya-nyun nu nbwu libi ba te fu to mu, i man gye kesintin?”

49 Nu Yesu lee kono ye “Nbwu libi aku ba man te me to, amaa n bunyaa me-Se, yege fane fane fen mee bunyaa me. 50 N mee biti bunyaa n sa me n-yu. Amaa oku bu to ee biti kumu ee sa me. Mu i gye asin ogyipu mu. 51 N towe fane kesintin ye, okumaa mu nu o buu me kikaapu mu, o mee ye o wu kakaaku.”

52 Nu Gyiwu abi mu ba towe ye, “Nbuunbu an wu kesintin to fee nbwu libi ba bu to. Abraham wu, nu lbwaare atowepu mu gbaa ba wu. Amaa fu, fu towe ye okumaa mu nu o buu fu kikaapu mu o mee ye o wu. 53 Imu su fii biti fu kaapu fee fu kyoo ane-se Abraham abee? O wu, nu

Ibwaare atowepu mu gbaa ba wu. Anumu nu fi fe nfeere fee fu gye?"

54 Nu Yesu lee kono ye, "Nu n kan sa me n-yu bunyaa mu, me bunyaa mu gye kiyan. Amaa me-Se, mu nu fen towe ye mu i gye fane lbwaare mu, i gye omu nu ee bunyaa me. 55 Fan man nyi mu, mee me bire n nyi mu. Nu n kan n towe ye n man n nyi mu mu, n gye antijesa wuya fee fane, amaa n nyi mu, nu n nu mu ase. 56 Fane-se Abraham mu ansi i gyii fee ee biti o wu me kiba. Nu o wu me kiba mu, nu mu ansi i gyii."

57 Nu Gyiwu abi mu ba taase mu ye, "Fu man pita gyii nsu adunuu nu fu ye fu wu Abraham?"

58 Nu Yesu lee kono ye, "N towe fane kesintin ye, pyi ke ba kuvge Abraham mu, yege n bu to." 59 Ba maa nu fale mu, nu ba kukuri abuu ye ba tu mu. Amaa Yesu loo asa mu to bule, nu o lu Kabwaare-sunkpa aye mu to kyun.

9

Yesu kye onyin mu nu ba kuvge mu gyaatanapu

1 Yesu maa naa ee kyun mu, o wu onyin mu nu o gye gyaatanapu lu saja mu nu ba kuvge mu. 2 Tuto nu Yesu abulapu ba taase mu ye, "Okaappu, mune su nu ba kuvge onyin numu gyaatanapu? Mu gbaa-gbaa alibi su abee mu akuvgepu alibi su?"

3 Nu Yesu lee kono ye, "Mu kigyatana mu, i man lu mu alibi su abee mu akuvgepu alibi su. Amaa i waa kanin nun ke lbwaare o yege asa ba wu kanan mu nu ee biti o waa asin kyinkyinsa sa mu. 4 Kyowe maa dan san o bu to fale bire, i dagaa a maa waa omu nu o san me mu kusun. Kyowe ii biti o lwe yege oku mee bila taale sun kusun. 5 N maa dan san n bu dulinyaa to fale bire, me i gye dulinyaa to unjajesa mu."

6 Yesu maa towe unumu mu, nu o tuu nkyole tuu kase nu o pale ise, taa tayi onyin mu ansi su. 7 Nu o towe onyin mu ye, "Kpe Silom kapatye mu to naa fwu fu ansi." (Silom kase i gye ye ba sun mu). Onyin mu maa naa fwu mu ansi bwii ba mu, mu ansi mu a bugi.

8 Mu burisa ana ye asa mu nu ba wola be nyi mu maa kyina okpa ase ee kole mu, bee taase abaa ye, "Man gye onyin numu u kyina okpa ase ee kole mu?" 9 Nu bamu aku ba ye, "Mu nun."

Nu aku moo ba ye, "Man gye mu nun, o tuli mu nun."

Amaa onyin mu gbaa-gbaa towe ye, "Me nun."

10 Nu ba taase mu ye, "I waa nene nu fu ansi i bugi?"

11 Nu o lee bamu kono ye, "Onyin mu nu bee tu mu ye Yesu mu, i pale ise tayi mi ansi su. Nu o towe me ye n kpee Silom kapatye mu to naa fwu mi ansi. Imu su n kpee tuto naa fwu mi ansi, nu opula manja to nu mi ansi i bugi."

12 Nu ba taase mu ye, "Onyin mu bu fune?" Nu o lee kono ye, "N man nyi."

Farasii abi ba taase gyaatanapu mu kanan mu nu o nye kiky

13 Tuto nu ba taa onyin mu nu mu ansi i bugi mu kpee Farasii abi mu ansi to.

14 Kanin kake mu nu Yesu pale ise tayi kanin onyin ansi su mu, gye kake futesa nun. 15 Nu Farasii abi mu moo ba taase mu kanan mu nu i waa nu mu ansi i bugi. Nu o towe bamu ye, "O pale ise nun tayi mi ansi su, nu n naa fwu, nu mi ansi i bugi."

16 Tuto nu Farasii abi mu aku ba ye, "Onyin mu nu o waa kanin asin manja mu, man lu lbwaare ase, lu fee o mee buu kake futesa nbara mu." Amaa aku moo ba ye, "Nene nu alibi owaapu i taale waa asin kyinkyinsa fale kudubi?" Nu nbarige i ba bamu nsana.

17 Inumu kpini kamaa mu, Farasii abi mu ba bwii taase onyin mu ye, "Onyin mu nu o bugi fu ansi mu, mune asin nu fu su fu towe lu mu su?"

Nu onyin mu lee kono ye, "O gye lbwaare otowepu nun."

18 Gyiwu abulisa mu be mee biti ba koolle gyii fee o wola o gye gyaatanapu, nu mu ansi i bugi, imu su ba sun tu mu akuvgepu. 19 Ba maa ba mu, ba taase bamu ye, "Fane-bii-nyunsa ndee? Fan ye fan kuvge mu gyaatanapu nun, nene i waa su nu o ku nbunbu?"

20 Nu mu akuvgepu ba lee kono ye, "An nyi maa gye ane-bii-nyunsa nun, nu an kuvge mu gyaatanapu nun. 21 Amaa a man nyi kanan mu nu i waa nu mu ansi i ku, abee omu nu o bugi mu ansi. O man bila o gye kebii, imu su fan taase mu gbaa-gbaa, ee taale lee kono." 22 Kuto mu su nu ba towe kanin mu i gye ye ba sile Gyiwu abulisa mu. Kpal fee Gyiwu abulisa mu ba wola towe yla ye okumaa mu nu ee biti o lee towe ye Yesu i gye Krisito, Omu nu lbwaare wola lee mu mu, bee gya mu ba lee ogyanekpa obu mu to. 23 Kanin su nu mu akuvgepu mu ba towe ye, "O man bila o gye kebii, fan taase mu gbaa-gbaa mu."

24 Gyiwu abulisa mu ba bwii tu onyin mu nu naafoo o gye gyaatanapu mu kunyosapu, nu ba towe mu ye, "Bo lbwaare fee kesintin nu fu towe. An nyi fee onyin

mu nu o bugi fu ansi mu gye alibi owaapu nu."

25 Nu onyin mu lee bamu kono ye, "Mee me man nyi ye o gye alibi owaapu abee o man gye. Kuto mu nu n nyi mu i gye fee, n kyina n gye gyaatanapu, amaa nbunbu n ku."

26 Nu Giyiwu abulsa mu ba bila taase mu ye, "Mune nu o waa fu? Nene nu o waa kye fu ansi?"

27 Nu onyin mu lee bamu kono ye, "N wola towe fane kanan mu nu i ba, nu fan kina kunu. Mune i waa su nu fen biti fan bwii nu kinyosapu? Abee fane gbaa fane fen biti fee fan biliŋi mu abulapu nu?"

28 Nu ba saale mu, towe mu ye, "Fu i gye mu obuupu, amaa aneene bire an gye Mosesi abuupu nu. 29 An nyi umu nu lbwaare maa kyina towe Mosesi ase, amaa kanun Yesu manja bire, a man nyi mu olukpa!"

30 Nu onyin mu lee bamu kono ye, "Mune alimankare nu fen towe kanun! Fan ye fan man nyi katin mu nu o lu, amaa mu i bugi mi ansi fale. 31 An nyi ye lbwaare mee nu alibi awaapu ase. Amaa asa mu nu bee sun lbwaare nu bee waa mu kokolo biti mu, bamu ase nu ee nu. 32 Lu koo saŋa mu nu dulinyaa piili mu, a man puta nu fee oja ku bugi nyumusa mu nu ba kuvge mu gyaatanapu ansi. 33 Nu onyin numu man din lu lbwaare ase mu, naafoo o man din taale waa numu."

34 Nu ba lee kono ye, "Ku, fu mu nu ba kuvge fu alibi to, nene nu fu ii biti fu ba kaapu ane asn?" Tuto nu ba gya mu lee ogyanjekpa obu mu to.

Bamu nu ba man koolle Krisito gyii mu ba gye agyaatanapu

35 Yesu maa nu ye Giyiwu abulsa mu ba gya onyin mu lee ogyanjekpa obu mu to kanun mu, o naa wu mu, nu o taase mu ye, "Fu koolle Daadimaadi Obii-nyinsa mu fii gyii."

36 Nu onyin mu lee kono ye, "Onyirpe, mu i gye anumu? Towe me ke n koolle mu gyii."

37 Nu Yesu towe mu ye, "Fu tee wola wu mu, mu i gye omu nu ee towe fu ase nbunbu fale."

38 Tuto nu onyin mu towe ye, "Me-nyirpe, n koolle fu gyii." Nu o kyun munja Yesu ayaa to.

39 Nu Yesu towe ye, "N ba dulinyaa numu to ke n ba gyii asa asun, ke agyaatanapu ansi i bugi, ke bamu nu bee ku mu, moo ba biliŋi agyaatanapu."

40 Farasii abi mu nu ba bu tuto, nu ba nu kuto mu nu o towe mu, ba taase mu

ye, "Fu kaapu fee ane gbaa ane an gye agyaatanapu nu abee?"

41 Nu Yesu lee bamu kono ye, "Fan kan fan gye agyaatanapu bire, naafoo fan mee ye fan gyii alibi kuvwe. Amaa fan maa towe ye fan ku fale bire, fan gyii alibi kuvwe."

10

Yesu bo kijasana lu Nbulupu okpapo mu danbirasa su

1 Nu Yesu towe bamu ye, "N towe fane kesintin fee, oja mu nu o mee bola nbulupu kubunlun kebuno mu to ee loo, nu o naa bola opula pupwe loo to mu, gye oyu ye omu nu ee yuuri olon su. 2 Amaa oja mu nu ee bola kebuno ee loo mu, mu i gye nbulupu mu okpapo. 3 Nu okpapo mu kan ba mu, kebuno okusupu mu ii tigi sa mu, nu ee loo to. Ee ti mu nbulupu mu okumaa numu maa mu kitu, nu nbulupu mu be nyi mu obule, nu ee lu gyankpaa bamu. 4 Okpapo mu maa tee lee bamu kpini lu kubunlun mu to mu, nu ee kyun gyankpaa bamu yegge bee buu mu, lu fee be nyi mu obule. 5 Amaa ba mee ye ba buu ofo, bee biti ba sile yegge mu, lu fee ba man nyi mu obule." 6 Yesu bo bamu kijasana kinumu nu, amaa ba man nu kuto mu nu ee towe bamu mu kase.

7 Imu su Yesu bwii towe bamu ye, "N towe fane kesintin fee me i gye nbulupu kubunlun kebuno mu. 8 Bamu nu ba gyankpaa me ba mu kpini, nu ba waa bamu n-yu fee nbulupu akpapo mu, ba gye ayu ye bamu nu bee yuuri olon su, kanun su nu nbulupu mu ba man nu bamu ase mu. 9 Me i gye kebuno mu, okumaa mu nu o bola me su loo mu, ii biti o nye kamolige. Mu kulu kpee ye mu kibwii ba mu ee nye agyito o gyii. 10 Oyu bire, mu lee i gye fee o be yuuri, ke o moo, ke o nyita. Amaa mee me n ba nu ke asa ba nye nkpa, ke ba nye umu kukyo-kukyo.

11 "Me i gye nbulupu okpapo danbirasa mu. Me, nbulupu okpapo danbirasa mu n taa me nkpa sa nbulupu mu halu lewu to. 12 Paa ogyipu bire, o man du fee nbulupu okpapo danbirasa mu. Nbulupu mu ba maa man gye mu gbaa-gbaa mu lee su mu, nu o kan wu fee kuntun u ba mu, ee sile yegge nbulupu mu nu, ke kuntun mu o ba kitaa bamu oku ke o yaase asansa. 13 Kuto mu su nu ee sile ee yegge nbulupu mu i gye fee, o gye paa ogyipu nu, bamu asun i man tiri mu.

14 "Me i gye nbulupu okpapo danbirasa mu. N nyi me nbulupu, nu me nbulupu gbaa be nyi me. 15 Fee kanan mu nu Me-Se mu nyi me, nu ngbaa me n nyi Me-Se mu,

umu sv nu n biti n taa me nkpa sa me nbulopu mu halu lewu to. ¹⁶ N san n sv nbulopu aku nu mu ba man bu nbulopu anumu to. Nu ii tiri fee n naa taa bamu gbaa ba. Bee biti ba be nu me obule, ke bamu kpini ba ba waa kubu kulon ye okpapu kulon. ¹⁷ Kuto mu sv nu Me-Se ii biti me asin i gye fee, n kyula ye n taa me nkpa sa halu lewu to, ke n bila bwii nye kumu. ¹⁸ Oku mee taale koolle me nkpa lu me abaa to. Amaa me gbaa-gbaa mi kebiti to nu n kyula ye n wu. N sv okpa fee n taa me nkpa sa halu lewu to, ke n bila bwii nye kumu. Fale konosa kanumu nu Me-Se sa me ye n waa."

¹⁹ Asin mu nu Yesu towe fale sv mu, nbarige i bila bwii ba Gyiwu abulsa mu to. ²⁰ Asa mu to gaalaagaa bee towe ye, "Nbwu libi ba bu mu to, ee lo ubun. Mune sv nu fen nu mu ase?"

²¹ Amaa bamu aku moo ba ye, "Osa mu nu nbwu libi ba bu mu to mu, mee towe fale ntowe numu. Nene nu nbwu libi i taale bugi gyaatanapu ansi?"

Gyiwu abulsa ba man koolle Yesu gyii

²² Nu sanja fuv fee Gyiwu abi ba gyii Kesu kono mu nu ba sv nyinji sanja mu nu ba bugi Kabwaare-sunkpa aye Gyerusalem kade to mu. Sanja manja i gye awoo to nu, ²³ nu Yesu bu Kabwaare-sunkpa aye mu to, yege o naa katin mu nu bee tu ye Owura Solomon kasoroga mu to. ²⁴ Tuto nu Gyiwu abulsa mu ba yile kyaaboo mu, nu ba taase mu ye, "Sanja moo nu fii biti fee a gyoo naa fuv, poyi ke a wu asin mu to kyeekeyee? Nu fu i kan fu gye Krisito, Omv nu lbwaare wula lee mu, dan tiisi towe ane kesintin."

²⁵ Nu Yesu lee kono ye, "N wula towe fane, amaa fan man koolle me gyii. Asin kyinkyinsa mu nu n sv n waa Me-Se kitu to mu, umu ii gyii me n-yu sv kesintin. ²⁶ Amaa fan man koolle me gyii, lu fee fan maa man gye me nbulopu mu sv. ²⁷ Me nbulopu bee nyi me obule, nu n nyi bamu, nu bee buu me. ²⁸ N sa bamu nkpa kakpaa, nu ba mee ye ba foyi. Nu oku mee taale bute bamu koolle lu me abaa to. ²⁹ Me-Se lbwaare, mu nu o taa bamu sa me mu, kyoo kuto kumaa numu, umu sv oku mee taale bute bamu koolle lu Me-Se abaa to. ³⁰ N maa Me-Se an gye kukulun nu."

³¹ Tuto nu Gyiwu abi ba bila naa taa abuu ke ba tuv mu. ³² Amaa nu Yesu towe bamu ye, "N waa asin kyinkyinsa damante mu nu i lu Me-Se ase kaapu fane. Imu umoo sv nu fen biti fan tuv me abuu?"

³³ Nu Gyiwu abi mu ba towe mu ye, "Man gye asin kyinkyinsa damante mu nu fu waa sv nu an biti a tuv fu abuu.

Amaa fu towe nbusaa asin yii lbwaare, lu fee fu gye nyumisa nu, nu fu towe ye fu gye lbwaare." ³⁴ Nu Yesu taase bamu ye, "Fan man nyi ba maa kyuroo waa fane Nbara mu to ye, lbwaare ye, 'Fan gye me, lbwaare me kedubi'? ³⁵ An nyi fee oku mee taale kyeege Asunkyan yilasa mu. lbwaare wula towe bamu nu mu asin i ba bamu ase mu ye ba gye mu keduli mu, mee me bure Me-Se lbwaare i lee me nu o sun me ba dulinyaa to. ³⁶ Mune sv nu fen ye n towe nbusaa asin yii lbwaare, fee maa towe ye, 'N gye lbwaare Mu-Bii mu'? ³⁷ Nu n mee kan n waa ato mu nu Me-Se ii biti fee n waa mu, kanun bure fan man koolle me gyii. ³⁸ Amaa nu n kan waa umu bure, nu halu fan man koolle me gyii gbaa mu, fan koolle ato mu nu n waa mu kpini gyii, ke fan nye bu fee n maa Me-Se an gye kukulun." ³⁹ Tuto nu asa mu ba biti fee ba ktaa mu, amaa o bule bamu to lu kyun.

⁴⁰ Nu Yesu bwii naa faa Gyodan obun kpee kumu benben, opula mu nu Gyon kyina gye asa lbwaare kekyugye mu. O maa bu tuto mu, ⁴¹ nu asa damante ba ba mu ase, nu bee towe ye, "Halu Gyon maa man waa asin kyinkyinsa iku gbaa mu, kuto kumaa mu nu o towe lu onyin numu sv mu, kpini gye kesintin." ⁴² Nu asa mu nu ba bu tuto mu gaalaagaa ba koolle mu gyii.

11

Lasarusi kolo ye mu kelewu

¹ Onyin ku i kyina o bu to, nu bee tu mu ye Lasarusi, nu o de ee lo. Mu pukyuu ana i gye Meeri ye Mata, nu bamu kpini ba lu Betani kade to. ² Meeri numu i gye okyuu omu nu o kyina o ba kyeege tulale worige Yesu ayaa sv, nu o taa mu inyini bunswusa mu kpayi-kpayi umu mu. Mu pinyun i gye Lasarusi mu nu o de ee lo mu. ³ Nu mu pukyuu ana ba sun Yesu ase naa towe mu ye, "Onyuripe, fu kyemine danbirasa mu nu fu sv kebiti sa mu mu, de ee lo."

⁴ Yesu maa nu inumu mu, nu o towe ye, "Kulo kunumu man gye lewu kulo. Ii biti i buya lbwaare bunyaa nu, ke me, Mu-Bii mu n nye bunyaa lu umu sv." ⁵ Yesu sv kebiti sa Mata maa Meeri ye bamu pinyun Lasarusi. ⁶ Amaa maa nu fee Lasarusi u lo mu, o bwii kyina katin mu nu o bu mu nke nnyoo ti sv.

⁷ Imu kamaa mu o towe mu abulapu ye, "Fan yege a bwii kpee Gyudeya osuwule."

⁸ Nu abulapu mu ba towe mu ye. "Okaapupu, nke nnyoo numu to nu Gyiwu abi bee biti ba tuv fu abuu moo, mune sv nu fu bila fii kpee tuto?"

⁹ Nu Yesu lee kono ye, "Man gye kerefi kudu anyoo i bu kayuke to? Nyumisa mu nu

o naa kayike to mu mee siti, lu fee kyowe ku to ee sa mu katin kumaa. ¹⁰ Amaa nu o nate kagyanbwe bure ee siti, lu fee o man su unmanesa."

¹¹ Maa towe unmu kamaa mu, o towe bamu ye, "Ane kyemine Lasarusi de nsure nun, amaa n biti n kpee toto n naa kyini mu."

¹² Nu mu abulapu ba lee kono ye, "Onyurpe, nu o kan de nsure bure, ee biti o nye alanfiya." ¹³ Koto mu nu Yesu u kaapu i gye ye Lasarusi wu, amaa mu abulapu bure be nyi nun fee nsure gbaa-gbaa asin nu o diye.

¹⁴ Imu su o towe tigi bamu ye, "Lasarusi wu. ¹⁵ Amaa lu fane su mu, mi ansi i gyii fee n maa man bu toto nu o wu. Inumu ii biti i yege ke fan nye koole me gyii. Kanin su fan yege a kpee mu ase."

¹⁶ Nu Tomasi mu nu bee tu mu Kabwaara-bii mu, towe abulapu asansa mu ye, "Fan yege ane gbaa ane a kpee ke anaa mu a naa wu."

Yesu kyini asa lu lewu to

¹⁷ Yesu maa fu Betani kade to mu, o nu ye ba tee pula Lasarusi umu nke nna. ¹⁸ Lu Betani kpee Gyerusalem man bu kata, i waa fee imaali unyo, ¹⁹ nu Gyiwu abi mu gaalaagaa ba ba Mata maa Meeri ase, ba ba towe yuula bamu nkolo lu bamu punyin kelewu su. ²⁰ Mata maa nu fee Yesu u ba mu, o lu naa gyanu mu okpa to, amaa Meeri bure o sii kikaara su.

²¹ Mata maa gyanu mu mu, o towe mu ye, "Onyurpe, fu daa fu bu nfu nun, naafoo me punyin man din wu. ²² Amaa halu nbunbu gbaa n nyi ye, koto kumaa mu nu fu taase lbwaare mu, ee biti o waa sa fu."

²³ Nu Yesu towe mu ye, "Fu punyin ii biti o bwii kyini ba nkpa to."

²⁴ Mata lee kono ye, "N nyi ye ee biti o kyini ba nkpa to kake laalaalowe mu, sana mu nu lbwaare ii biti o kyini asa ba nkpa to mu."

²⁵ Nu Yesu towe mu ye, "Me i gye omu nu n kyini asa n lu lewu to, nu ee sa bamu nkpa mu. Okumaa mu nu o koole me gyii mu, halu o wu gbaa ee biti o nye nkpa. ²⁶ Nu okumaa mu nu o te nkpa to nu o koole me gyii mu, o mee ye o wu kake aku. Fu koole unumu gyii?"

²⁷ Nu Mata kyula ye, "Eehn! Onyurpe n koole gyii ye fu i gye Krisito, Omu nu lbwaare wola lee mu, lbwaare Mu-Bii mu nu o towe ye ee biti o sun mu ba dulinyaa to mu."

²⁸ Maa towe unmu lwe mu, o bwii kpee kikaara su, nu o naa tu mu-supu Meeri lu ikaa su, nu o towe mu ye, "Okapupu

mu bu nfu, nu o taase fu su." ²⁹ Meeri maa nu kanin mu, nu o kusu bilen ee kpee mu ase. ³⁰ Yesu man putta loo kade mu to, amaa o san o bu katin mu nu Mata naa gyanu mu mu. ³¹ Gyiwu abi mu nu ba bu Meeri ase kikaara su bee towe bee yuula mu kokolo mu, ba maa wu kanan mu nu o kusu bilen lu kewu mu, ba lu buu mu, be nyi fee ee kpee kakyan mu ase o naa kyuna saawu.

³² Meeri maa fu katin mu nu Yesu bu, nu o wu mu mu, o muja mu ayaa to, nu o towe mu ye, "Onyurpe fu daa fu bu nfu nun, naafoo me punyin man din wu."

³³ Yesu maa wu kanan mu nu Meeri ye Gyiwu abi mu nu ba buu mu mu bee su mu, i ko mu nu i dunji mu obule to. ³⁴ Nu o taase bamu ye, "Fine nu fan pula mu?"

Nu ba lee kono ye, "Onyurpe, ba ku."

³⁵ Nu Yesu su.

³⁶ Nu Gyiwu abi mu ba towe ye, "Fan ku kanan mu nu o su kebiti sa mu."

³⁷ Amaa bamu to aku ba towe ye, "Man gye Yesu unmu i bugi agyaatanapu ansi mu? Mine i waa nu o man taale koole Lasarusi ke o man wu?"

Yesu kyini Lasarusi ba nkpa to

³⁸ Yesu obule to bwii dunji mu, nu o kpee kakyan mu ase. Ki gye kifulebo nun, nu ba taa kubuu tii kumu kono. ³⁹ Nu Yesu towe bamu ye, "Fan tigi kubuu mu lu toto."

Nu Mata, olewupu mu pikyu mu towe ye "Onyurpe, ee biti o ba ee lison, ndaga nke nna unmu a maa pula mu."

⁴⁰ Nu Yesu taase Mata ye, "N man towe fu ye nu fu kan koole gyii mu, fii biti fu wu lbwaare bunyaa?"

⁴¹ Imu su ba tigi kubuu mu. Nu Yesu ku susu nu o towe ye, "Nse, n fwaala fu fee fu maa nu me kikole. ⁴² N nyi sana kumaa fii nu me kikole, amaa asa mu nu ba yile nfu mu su nu n towe kanin, ke ba nye koole gyii fee fu i sun me."

⁴³ Maa towe kanin lwe mu, nu o kuusi kenken ye, "Lasarusi, lu ba!" ⁴⁴ Nu olewupu mu lu ba, yege taafuli mili mu abaa ye ayaa su, yege kikyibi fufuli njmina mu ansi su.

Toto nu Yesu towe bamu ye, "Fan sana mu ke o nate."

Ba biti ikpa fee ba mo Yesu (Matiwu 26:1-5; Maki 14:1-2; Luka 22:1-2)

⁴⁵ Gyiwu abi adamantu mu nu ba ba Meeri afwaala, nu ba wu koto mu nu Yesu waa mu, ba koole mu gyii. ⁴⁶ Amaa bamu aku ba kpee Farasii abi ase naa towe koto mu nu Yesu waa. ⁴⁷ Imu su asepu bilisa

* 11:47 11:47 Bee tu Gyiwu abulsa amu-amu ngyane manja Giriki katowe to ye 'Sanhediri'.

ye Farasii abi ba tu kade mu to Gyiwu abulisa amu-amu ngyanje.*

Nu ba taase abaa ye, "Mune nu an biti a waa. Fan ku asunkaala ye asun kyinkyinsa damante mu nu onyin numu u waa fale."

48 An kan yege mu, nu o kyaga su ee waa kanun mu, asa kumaa numu ii biti o koolle mu gyii, ke i yege Roma abi† ba ba nyita ane kabwaare-sunkpa aye numu ke ba moo ane asa. 49 Nu bamu to oku mu nu bee tu mu ye Kayifasi nu o kyina o gye oseepu bilisa ase kesu manja to mu towe bamu ye, "Fan man nyi sehn! 50 Fan man nyi ye, i bo sa fane fee nyumisa kulon o wu sa asa kpini, i kyo fee ane asa kpini ba maa muuri?"

51 Kesintin to man gye mu gbaa-gbaa mu kebiti to nu o towe fale asun numu. Amaa maa gye lbwaare oseepu bilisa ase kanun kesu manja to su mu, lbwaare yege nu o towe yila ye Yesu ii biti o wu sa Gyiwu abi kpini. 52 Nu man gye Gyiwu abi nkun, amaa ye lbwaare mu-bii ana mu nu ba yaase to ba bu dulinyaa to katun kumaa numu mu, ke ba ba buga waa kokolon. 53 Imu su lu kanun kake manja Gyiwu abulisa ba njina ye ba moo Yesu.

54 Lu kanun su Yesu man bila lee mu n-yu ifuli ee nate Gyiwu abi mu to. Amaa o lu Gyerusalem kpee bee tu kumu ye Efarim kade mu, nu ku bu tiri kiperi su mu. Nu maa mu abulapu mu ba naa kyina tuto.

55 Gyiwu abi Kesu kono Kanyanje nbuno kensi-gyii saja maa tiri to mu, asa gaalaa-gaa ba lu bamu nde su kpee Gyerusalem. Ba gyankpaa nun ba naa fwu bamu n-yu su ineesi fee kanan mu nu ba wola bee waa, poyi ke bamu Kanyanje nbuno kake mu ku fu. 56 Asa mu bee ku bee biti Yesu. Nu saja mu nu ba yile kabwaare-sunkpa aye ase mu, bee taase abaa ye, "Mune i gye fane nfeere? Fen nyi fee ee biti o ba Kanyanje nbuno ngyanje numu to?" 57 Imu gbaa mu lbwaare aseepu ye Farasii abi mu ba wola sa kono ye, okumaa mu nu o wu katun mu nu Yesu bu mu, o ba towe bamu ke ba nye kita mu.

12

Meri Kyeege Tuulaale

Wbrige Yesu ayaa su

(Matiwu 26:6-13; Maki 14:3-9; Luka 7:37-39)

1 I maa san fee nke nsiye ke ba gyii Kesu kono Kanyanje nbuno lala mu, Yesu

kpee Betani kade to. Tuto i gye Lasarusi mu nu Yesu daa kyinji lu lewu to mu aye.

2 Nu ba waa agyito kutaa Yesu kifo. Mata i waa agyito manja, Lasarusi gbaa tii asa mu nu ba maa Yesu bee gyii mu su. 3 Tuto nu Meri taa tuulaale liifensa mu nu i su ogyahn purontowa bola ba, nu nadi nu ba taa waa umu. Meri taa ba kyeege wurige Yesu ayaa su, nu o taa mu inyini bunswisasa kpayi-kpayi umu. Nu tuulaale manja ofen koolle kupaara mu su kpini femm.

4 Amaa mu abulapu mu to oku mu nu bee tu mu ye Gyudasi Isikariyoti bu tuto. Mu u ba o ba lee Yesu sa mu. Maa wu Meri maa waa kanun mu, o towe ye, 5 "Mune su nu ba man taa tuulaale numu fe, ke ba nye afulee fee dinari* asa, abee lbwaayi kudu kusun osunpu kukoka, ke ba taa afulee mu kee atiripu?" 6 Man gye atiripu mu asun i tiri mu su nu o towe kanun, amaa o gye oyu nun. Nu mu u kutaa bamu afulee owaakpa mu, yege ee yuuri afulee mu uko ee gyii.

7 Amaa Yesu towe ye, "Fan yege okyu mu! O waa umu yila mi kepula ake nun. 8 Saja kumaa fanaa atiripu anumu ii biti fan baa fan bu to, amaa mee ye n baa n bu fane ase saja kumaa."

9 Nu Gyiwu abi adamantе ba maa nu fee Yesu bu Betani kade to mu, ba kpee mu ase tuto. Man gye Yesu nkun su nu ba kpee tuto, amaa ba kpee ba naa ku Lasarusi mu nu Yesu kyinji mu lu lewu to mu gbaa. 10 Imu su lbwaare aseepu bilisa ba njina ba moo Lasarusi gbaa, 11 lu fee taa lu Lasarusi kelewu kyinji mu su mu, Gyiwu abi mu gaalaa-gaa bee kina bamu abulisa mu, nu bee kpee bee koolle Yesu bee gyii.

Yesu loo Gyerusalem

fee Owura

(Matiwu 21:1-11; Maki 11:1-11; Luka 19:28-40)

12 Imu lukaake mu, kubu damante mu nu ba ba bamu Kesu kono Kanyanje nbuno kensi-gyii mu to mu, ba nu fee Yesu kutaa okpa ee ba Gyerusalem. 13 Imu su ba taa abulafe lu kyun, ke ba naa gyanja mu, yege bee yin mu bee towe ye, "Hosana!†

Kusee i gye sa omu nu o naa Onyiripe lbwaare kitu to ee ba!

Kusee i gye sa Isirayi Owura!"

† 11:48 11:48 Gyiwu abulisa mu ba su kufuu fee, akoto nu Yesu kan nye abuupu kokyo mu, bee biti ba kusu yile Roma kubane su, ke i yege Roma abi anaakopa ba be nyita bamu kabwaare-sunkpa aye mu, ke ba moo bamu kpini.

* 12:5 12:5 Dinari kulon i gye kusun osunpu kake kulon kukoka. † 12:13 12:13 'Hosana' kumu kase lu Hibiriwu katowe to i gye ye 'molige ane' abee 'a yin lbwaare'. ‡ 12:15 12:15 'Siyon abi' abee Gyerusalem abi i gye okolon nun. Gyerusalem kade kabaafon ku nu bee tu ye Siyon.

14 Nii Yesu wu kuruma kadanba ku nu o dii mu. Inumu i yege nu Asinkyany yilasa mu i ba to kesintin. Imu i gye ye,

15 "O Siyon^z abi, fan man waa kufuu, fan ku, fane owura u ba, o te kuruma kadanba su ee ba."

16 Kanin sanya manja mu, mu abulapu ba man nu unumu kpini kase. Amoo kamaa to, sanya mu nu lbwaare sa mu bunyaa mu, poyi nu ba lan nyinji fee ba kyoo^z asin numu waa Asinkyany yilasa mu to, nu i ba to kesintin.

17 Nu asa mu nu ba bu Yesu ase sanya mu nu o ti Lasarusi lu kakyan to, nu o kyinji mu lu lewu to mu, u kyaga su towe asin numu katin kumaa. 18 Kanin su nu asa damante ba lu ba naa gyanja Yesu, lu fee ba maa nu asin kyinkyinsa mu nu o waa mu su. 19 Imu su Farasii abi ba towe abaa ye, "Fan man wu, a mee bila taale waa sehn. Fan ku, dulinyaa to asa kpini ba bilinji kpee ba buu mu."

Giriki abi ku ba biti Yesu

20 Nu Giriki abi mu aku gbaa ba tii bamu nu ba kpee Gyerusalem mu su. Ba naa sun lbwaare Kesu kono Kanyaje nbuno kensi-gyii mu to. 21 Kanin asa manja ba ba Filipu mu nu o lu Betisayida kade mu nu ki bu Galile osuwle su mu ase, ba towe mu ye, "Obilisa, an biti fee a wu Yesu." 22 Nu Filipu naa towe Andiruwu, nu bamu anyo ba kpee naa towe Yesu.

23 Nu Yesu towe bamu ye, "Nbinbu, sanya mu fu^z fee me, Daadimaadi Obii-nyinsa bunyaa lala mu i lee ifuli. 24 N towe fane kesintin, kuyu kibi, nu ki man kan tiye ise to gyoo mu, ki san ki gye kuyubi kulon. Amaa nu ki kan tiye ise to gyoo, nu ki koyi bire, ku soyi abi damante. 25 Osa kumaa mu nu o su kebiti sa mu nkpa gaa mu, ee biti o pan kumu. Amaa osa kumaa mu nu o mee taa mu nkpa ee ti sehn dulinyaa numu to mu, ee biti o lonjo mu n-yu yila sa nkpa kakpaa. 26 Osa kumaa mu nu ee sun me mu, dagaa maa buu me. Nu katin mu nu n bu mu, tuto nu mi osunpu mu gbaa ii biti o baa o bu. Nu osa mu nu ee sun me mu, Me-Se ii biti o sa mu beeree."

Yesu towe mu kelewu asin

27 Nu Yesu towe ye, "Nbinbu, me kokolo man de me. N bu kole Me-Se ke n towe ye, Nse, molge me lu aworfo mu nu ii biti u ba me su fale abee? Ayee, fale aworfo anumu su nu n ba. 28 Nse, bunyaa fu kitu!"

Tuto nu obule ku lu susu towe ye, "N wula bunyaa kumu nu n biti n bwii bunyaa kumu." 29 Sakyoo mu nu ba bu tuto mu ba maa nu obule mu, ba towe ye, "Bulayi punte!" Nu aku moo ba ye, "lbwaare kaboo i towe mu ase!"

30 Nu Yesu towe bamu ye, "I man gye me su nu obule numu towe, amaa lu fane su. 31 Nbinbu i gye sanya mu nu lbwaare ii biti o gyii dulinyaa numu to asa asin. Nbinbu i gye sanya mu nu ee biti o kusaa dulinyaa numu to owura lu mu kagya su. Mu i gye Sitaane mu. 32 Amaa nu ba kan kusaa me susu lu kase su bire, n biti n bite asa kpini ba me ase." 33 O towe unumu nun kaapu to lu kelewu mu nu ee biti o wu.

34 Nu sakyoo mu ba lee kono ye, "An nu lu Asinkyany yilasa mu to fee, Krisito, Omu nu lbwaare wola lee mu, ii biti o kyina nkpa to kakpaa. Mne su nu fu towe ye, I dagaa ba maa kusaa Daadimaadi Obii-nyinsa mu susu? Anumu i gye Daadimaadi Obii-nyinsa mu?"

35 Nu Yesu towe bamu lu mu n-yu su ye, "Ihmanesa mu i man bula ye i kyereee fane ase. Imu su fan kyaga su nate ihmanesa mu to, ke kitenbiri ki man nite loo fane to. Lu fee osa mu nu o naa kitenbiri to mu man nyi katin mu nu ee kpee. 36 Fan maa san fan su ihmanesa fane ase fale bire, fan koolle umu gyii, ke fan baa fan gye ihmanesa mu asa." Yesu maa towe unumu kamaa to mu, o lu tuto naa baala bamu su mu nkun.

Gyiwu abi ba san ba mee koolle Yesu bee gyii

37 Halu asin kyinkyinsa mu nu Yesu waa asa ansi to kpini fale gbaa mu, ba san ba mee koolle mu bee gyii. 38 Asin numu a waa nu, ke asin mu nu lbwaare otowepu Isaya wola towe mu, i ba to kesintin. Fale nu o taase lbwaare ye, "Onyurpe, anumu i koolle asin mu nu an towe mu gyii?"

Nu asa moo nu Onyurpe mu lee mu olun mu kaapu?"

39 Kpali unumu su mu, ba man taale koolle Yesu gyii, lu fee Isaya bila towe mu owule to katin ku ye,

40 "lbwaare waa bamu agyaatanapu, ke bamu ansi i man wu.

O yege nu ba waa kusu to olun, ke bamu nfere to ii mee nu asin kase, ke ba bilinji ba me ase, ke n kye bamu."

41 Isaya gyankpaa wu Yesu bunyaa mu, umu su nu o towe unumu lu mu su mu.

42 Halu i maa umu gbaa mu, Gyiwu abulisa mu adamante ba koolle Yesu gyii. Amaa lu Farasii abi mu su mu, ba man taale lee bamu kukoolle-gyii mu ifuli, lu fee ba su kufuu fee bee biti ba gya bamu lu ogyanjepa mu to. 43 Kpali fee abulisa mu bee biti kyin lu nyumisa ase ba kyo lbwaare ase, umu su nu bee waa kanin.

44 Tuto nu Yesu towe kenken ye, "Osa kumaa mu nu o koolle me gyii mu, man gye me nkun nu o koolle gyii, amaa omu

nuu o sun me mu, nuu o koolle gyii. 45 Osa kumaa mu nuu o wu me mu, o wu omu nuu o sun me mu. 46 Me i gye unmanjasa mu nuu i ba dulinjaa numu mu, nuu okumaa mu nuu o koolle me gyii mu, o man sii kitenbiri to.

47 "Okumaa mu nuu o nu me asin towesa, nuu o man buu umu mu, man gye me ii biti n bun mu kopwe. Lu fee n man ba nun ye n ba bun dulinjaa to asa kopwe, amaa n ba nun ke n ba molige kumu asa. 48 Osa kumaa mu nuu o kina me, nuu o man koolle me asin mu, wola nye omu nuu ee biti o bun mu kopwe. Nu asin mu nuu n towe mu ii biti i bun mu kopwe kake laalaalawe mu. 49 Kpalu fee i man gye me gbaa-gbaa me olon to nuu n su n towe, amaa me-Se mu nuu o sun me mu, sa me konosa lu kutu mu nuu n towe su, nuu umu nuu n towe. 50 Nu n nyi fee mu konosa mu u sa nkpa kakkpaa. Imu su asin kumaa mu nuu n towe mu, i gye asin mu nuu Me-Se towe me ye n towe."

13

Yesu fwu mu abulapu mu ayaa su

1 I maa san gberee ke ba piili Kesu kono Kanyane nbuno kensi-gyii mu, Yesu bu fee saja fuv fee o lu dulinjaa numu to bwii kpee mu-se ase. Maa su kebiti sa mu asa mu nuu ba bu dulinjaa numu to su mu, o nye kebiti sa bamu naa fuv okaa.

2 Poyi ke ba piili kalaatpwe su agyito kigyii mu, Sitaane wola loo Simon mu-bii, Gyudasi Isikariyoti mu to ye, o lee Yesu sa.

3 Yesu nyi mu-se maa taa kutu kumaa waa mu ktaba to, nuu o nyi maa lu lbwaare ase nuu, nuu mu ase nuu ee biti o bwii kpee.

4 Imu su o kusu lu agyito mu ase, nuu o bugi mu balumaasu, nuu o taa boriduba dula mu kasiye. 5 Nu o kyeege nkyu waa lape gyeesa to, nuu o piili ee fwu mu abulapu mu ayaa su, yege o su boriduba mu nuu o taa maale mu kasiye mu ee kpayi bamu ayaa su.

6 Maa waa kanun naa fuv Simon Pita su mu, o taase mu ye, "Onyuripe, fii biti fu fwu me ayaa su nuu?"

7 Nu Yesu lee kono ye, "Nbuunbu umu nuu n waa fale fu mee ye fu nu kase, amaa kamaa to fii biti fu ba nu umu kase."

8 Nu Pita towe Yesu ye, "Aye, n mee yege fu fwu me ayaa su kakaaku."

Nu Yesu towe mu ye, "Nu fu man yege nuu n fwu fu ayaa su bire, fu man bila fii tii me abulapu mu su."

9 Nu Simon Pita towe Yesu ye, "Kanun bire Onyuripe, man fwu me ayaa su nkun, fwu me abaa ye mi kumu to gbaa tii su."

10 Nu Yesu towe mu ye, "Okumaa mu nuu o tee gye mu, mu n-yu su i man bila i su ineesi, umu su mu ayaa su nkun nuu ee fwu.

Fane n-yu su i man su ineesi ku, amoo fane to okolon." 11 Lu fee o tee wola o nyi omu nuu ee biti o lee mu sa, umu su nuu o towe ye, "amoo fane to okolon" i su ineesi.

12 Maa fwu bamu ayaa su lube mu, nuu o bwii taa mu balumaasu bun, nuu o bwii naa kyina mu okynakpa. Nu o taase bamu ye, "Fan nu umu nuu n waa sa fane fale kase?"

13 Fen tu me ye "Okapupu" ye "Onyuripe" nuu i gye kesintin, lu fee kanun nuu n gye.

14 Nu me, fane-Nyuripe ye fane Okapupu n fwu fane ayaa su fale, i dagaa fee fane gbaa fane fan fwu abaa ayaa su. 15 N waa sinkaala sa fane, ye fane gbaa fane fan waa fee kanan mu nuu n waa sa fane fale. 16 N towe fane kesintin, kyaafole mee taale o kyoo mu-nyuripe, nuu kaboo mee taale o kyoo omu nuu o sun mu mu. 17 Nbuunbu fan maa bu unumu fale, nuu fan kan waa umu mu, lbwaare ii biti o waa fane kusee.

Yesu towe ye mu abulapu ku ii biti o lee mu sa

18 Nu Yesu towe ye, "Man gye fane kpini asin nuu n towe fale. N nyi bamu nuu n lee mu. Amaa asin mu nuu ba towe waa Asinkyan yilasa mu to mu, i dagaa i maa ba to. Asin mu i gye ye, 'Onyuripe mu nuu n maa mu an buga lape kolon to an gyii mu, bilinjii omu nuu o kusu yule me su.'

19 "N towe fane nuu poyi ke i ba waa. Nu i ba mu, fen biti fan bu fee me i gye 'Omu nuu n towe ye n gye mu'. 20 N towe fane kesintin, okumaa mu nuu o koolle oja mu nuu n sun mu mu, koolle me gbaa me numu, nuu okumaa mu nuu o koolle me mu, koolle omu nuu o sun me mu gbaa numu."

21 Yesu maa towe unumu kpini lube mu, nuu mu kokolo to nyita mu. Nu o bugi to towe bamu ye, "N towe fane kesintin ye, fane to oku ii biti o lee me sa."

22 Nu mu abulapu mu ba piili bee ku abaa ansi to, fe nfeere bamu to omu nuu o dee. 23 Mu abulapu mu to okolon, omu nuu Yesu su kebiti sa mu mu, te o maa Yesu.

24 Nu Simon Pita njabee mu ansi ye, "Taase Onyuripe ye, anumu asin nuu ee towe fale?"

25 Maa kpee Yesu mu, o taase mu ye, "Onyuripe, anumu nuu fu dee?"

26 Nu Yesu lee kono ye, "N kan taa agyito waa lape to mu, omu nuu n biti n taa sa mu mu, mu i gye kanun nyumasa manja." Maa kpee agyito mu waa lape mu to mu, o taa sa Gyudasi Isikariyoti. 27 Gyudasi maa dan koolle agyito manja mu, nuu Sitaane loo mu nfeere to.

Nu Yesu towe mu ye, "Kutu mu nuu fii biti ye fu waa mu, waa bilen-bilen." 28 Bamu nuu ba te ogyikpa manja kpini, oku man nuu asin mu nuu Yesu towe mu kase. 29 Amaa Gyudasi maa gye omu nuu ee ktataa bamu

afulee sɔ mu, aku ba fe nfɛere ye, Yesu sun mu ye ɔ naa sɔɔ ato mu nu ii tiri sa Kesu kono Kanyaje nbuno agyito mu. Nu aku mɔɔ ba fe nfɛere fɛe ɔ sun mu nun ye ɔ taa afulee naa sa atiripu. ³⁰ Gyudasi maa dan koole agyito mu lowe mu, nu ɔ lu kewu kyun. Sanja manja gye kagyanbwe nun.

Yesu sa mu abɔlapu mu nbara pupwe

³¹ Gyudasi maa lu kyun mu, nu Yesu towe ye, “Sanja fɔv fɛe me, Daadimaadi Obii-nyunsa bunyaa i lu ifuli, ke lbwaare gbaa ɔ bola me sɔ lɛe mu bunyaa mu. ³² Nu lbwaare kan bola me sɔ lɛe mu bunyaa mu ifuli mu, ee biti ɔ bunyaa me, Daadimaadi Obii-nyunsa mu. lbwaare ii biti ɔ waa umu nbunbu numu.

³³ “Mi-bii ana, sanja gberɛe i san ke n kyuna fane ase. Fen biti fan ku biti me, fɛe kanan mu nu n towe Gyiwu abi abɔlsa mu, kanun nu n towe fane nbunbu fale ye, katun mu nu n biti n kpee mu, fan mɛe ye fan taale ba toto.

³⁴ “Nbnunbu n sa fane konosa pupwe ye, fan nye kebiti sa abaa. Fɛe kanan mu nu n nye kebiti sa fane mu, kanun manja sɔ nu fan nye kebiti sa abaa. ³⁵ Nu fan kan nye kebiti sa abaa mu, umu ii biti i yege asa kpini ba bu ye fan gye me abɔlapu.”

³⁶ Nu Simon Pita taase mu ye, “ɔnyiripe fine nu fii kpee?” Yesu lɛe kono ye, “Katun mu nu n kpee mu fɔv mɛe ye fɔv taale buu me kpee nbunbu, amaa fii biti fu buu me ba kamaa to.”

Yesu towe yila ye Pita ii biti ɔ kyɛe ihu isa ye ɔ man nyi mu

(*Matiwu 26:31-35; Maki 27-31; Luka 22:31-34*)

³⁷ Nu Pita taase mu ye “ɔnyiripe, mine waa nu n mɛe taale buu fɔv nbunbu. N biti n taa me nkpa taga apɔ sa fu.”

³⁸ Toto nu Yesu taase mu ye, “Fii biti fu taa fu nkpa taga apɔ sa me kesintin? N towe fɔv kesintin ye, pɔyi ke kyaase ɔ bun mu, fii biti fu kyɛe ihu isa ye fɔv man nyi me.”

14

Yesu towe yuula mu abɔlapu mu nkolo

¹ Nu Yesu towe mu abɔlapu mu ye, “Fan man yege fane nkolo i njama fane. Fan koole lbwaare gyii ke fan koole ngbaa me gyii. ² Ibu damante i bu Me-Se kɔkpaara sɔ. Nu i daa i man gye kanun nun, naafɔɔ n towe fane. N kpee n naa lonjo ɔkyinakpa sa fane. ³ Nu n kan kpee naa lonjo ɔkyinakpa sa fane mu, n biti n bwii ba taa fane kpee me ase, ke fan naa kyuna katun mu nu n te mu. ⁴ Fen nyi ɔkpa mu, nu fen nyi katun mu nu n kpee mu.”

Yesu i gye ɔkpa mu kpee lbwaare ase

⁵ Nu Tomasi towe Yesu ye, “ɔnyiripe, a man nyi katun mu nu fii kpee. Nu nene nu an biti a waa bu ɔkpa mu?”

⁶ Nu Yesu lɛe kono ye, “Me i gye ɔkpa mu ye kesintin mu ye nkpa mu. ɔku mɛe taale kpee Me-Se ase, amɔɔ ɔ bola me sɔ. ⁷ Nu fan kan fan nyi me kesintin to mu, naafɔɔ fan nyi Me-Se mu gbaa. Lu nbunbu numu u sɔ ii kpee mu, fen nyi mu, nu fen wu mu.”

⁸ Nu Filipu towe ye, “ɔnyiripe, kaapu ane Fu-se mu, koto mu nu ki tiri ane nun.”

⁹ Toto nu Yesu lɛe kono ye, “Filipu, amɔɔ fu man nyi me, halu kanan mu nu n kyuna fane ase kyɛereɛ fale? ɔsa kumaa mu nu ɔ wu me mu, ɔ wu Me-Se mu. Mine i waa nu fu bla fu towe ye, ‘Kaapu ane Fu-se mu?’ ¹⁰ Abɛe fu man koole gyii ye n maa Me-Se mu an gye kokolon? Asun mu nu n towe fane mu man gye me gbaa-gbaa me lɛe. Amaa Me-Se mu nu ɔ bu me to mu ii sun mu kusun. ¹¹ Kanun sɔ fan koole me gyii fɛe n maa towe ye, n maa Me-Se mu an gye kokolon. Nu i man gye kanun gbaa mu, fan koole me gyii lu asun kyinkyinsa mu nu fan wu n maa waa fale sɔ. ¹² N towe fane kesintin, ɔsa kumaa mu nu ee koole me ee gyii mu, ee biti ɔ waa ato mu nu n waa mu. Ee biti ɔ waa umu nu i kyo fale gbaa, lu fɛe n kpee Me-Se mu ase nun. ¹³ Nu koto kumaa mu nu fan kole me kitu to sɔ mu, n biti n waa sa fane, ke me, Obii mu n biya bunyaa sa Me-Se mu. ¹⁴ Koto kumaa mu nu fen kole me lu me kitu to sɔ mu, n biti n waa sa fane.” Yesu da mu kokolo sɔ ye Kayaayu Kyirekyure mu kii biti ki ba.

¹⁵ Nu Yesu towe mu abɔlapu mu ye, “Nu fan kan fan sɔ kebiti sa me mu, fen biti fan buu me konosa. ¹⁶ N biti n kole Me-Se ke ɔ sa fane ɔkyetɔpu pupwe mu nu ee biti ɔ baa ɔ bu fane ase kakpaa. ¹⁷ Mu i gye Kayaayu Kyirekyure mu nu ee lɛe lbwaare kesintin me ee kaapu. Dulinya abi ba bun ye ba taale koole mu, lu fɛe ba man nyi mu, nu be mee wu mu. Amaa faneɛ fane fan nyi mu, lu fɛe ɔ bu fane ase, nu ee biti ɔ baa ɔ bu fane to. ¹⁸ N mɛe ye n yege fane fɛe anmgengi, n biti n bwii ba fane ase. ¹⁹ I san gberɛe, dulinya abi ba man bla ye ba wu me. Amaa faneɛ fane bure fen biti fan wu me. Lu fɛe n maa te nkpa to fale, fane gbaa fane fen biti fan baa fan te nkpa to. ²⁰ Kanun kake manja fen biti fan bu fɛe n maa Me-Se an gye kokolon, nu n maa fane gbaa an gye kokolon.

²¹ “ɔkumaa mu nu ɔ koole me konosa, nu ɔ buu umu mu, mu i gye ɔmu nu ɔ sɔ kebiti sa me. ɔkumaa mu nu ɔ sɔ kebiti sa me mu, Me-Se gbaa ii biti ɔ nye kebiti sa

mv. Ngbaa me n biti n nye kebiti sa mv, ke n lee me n-yu kaapu mv.”

22 Nu Gyudasi (man gye Gyudasi Isikariyoti mv) towe ye, “Nyirupe, mine waa nu fii biti fu lee fu n-yu kaapu ane nkon, nu man gye dulinyaa abi mv?”

23 Nu Yesu lee kono ye, “Okumaa mv nu o sv kebiti sa me mv, ii biti o buu me kikaapu mv. Me-Se ii biti o nye kebiti sa mv, nu maa Me-Se an biti a ba mv ase, ke a taa mv bilinji ane aye. 24 Okumaa mv nu o man sv kebiti sa me mv, mee ye o buu me kikaapu mv. Kikaapu mv nu fen nu fale man gye me gbaa-gbaa me kikaapu, u lu Me-Se mv nu o sun me mv ase nu.

25 “N maa san n bu fane ase fale sv nu n towe fane fale asin. 26 Amaa Okyetoapu mv nu o gye Kayaayu Kyurekyure, mv nu Me-Se mv ii biti o sun me kttu to mv, ii biti o kaapu fane koto kumaa ke o nyinji fane koto kumaa mv nu n towe fane fale. 27 Kayu-yuuli ki baa ki bu fane ase, me gbaa-gbaa kayu-yuuli nu n sv n sa fane. Amaa i man du fee dulinyaa kayu-yuuli mv nu bee sa mv. Fan man yege fane nkolo i nyita, fan man waa kufuu.

28 “Fan nu n maa towe fane ye, ‘N kpee ke n bila bwii ba fane ase.’ Nu fen kan fen biti me asin mv, naafoo fane ansi ii biti i gyii fee n maa kpee Me-Se mv ase, lu fee Me-Se mv i gye okpare o kyo me. 29 N wola n towe fane unumu kpini nbunbu poyi ke i ba waa, nu i kan ba waa mv ke fan koolle me gyii. 30 N mee bila ye n towe fane ase kyerege, lu fee dulinyaa to owura i ba. O man sv olon me sv, 31 amaa i tiri fee n maa waa koto mv nu Me-Se sa me kono ye n waa mv, ke dulinyaa abi ba bu fee n sv kebiti sa Me-Se. Fan ba ke a lu nfu.”

15

Oyu gbaa-gbaa mv ye n-yaabi

1 Nu Yesu towe mv abulapu mv ye, “Me i gye wayin oyu gbaa-gbaa mv nu ki soyi abi, nu Me-Se i gye oyu mv odooapu. 2 Kayaa-bi kumaa mv nu ki kyaa me sv nu ki mee soyi abi mv, ee ne kumu nun ee foyi, nu kayaa-bi kumaa mv nu ki soyi abi mv, ee kpaale kayaa-bi mv ke ki nye soyi abi tii sv. 3 Lu asin mv nu n towe sa fane sv mv, fan tee waa kyurekyure. 4 Fan baa fan bu me ase, ke ngbaa me n baa n bu fane ase. Kiyaa-bi nkon mee taale soyi abi, amoo ki kyaa oyu mv sv. Kanun manja nu fane gbaa fane fen mee taale soyi abi, amoo fan bu me ase.

5 “Me i gye oyu mv, nu fane i gye kumu n-yaabi mv. Jsa kumaa mv nu o kan o bu me ase, nu ngbaa n bu mv ase sv mv, ee biti o soyi abi gaa, fee kanan mv nu kayaa-bi kyaa oyu sv nu ki soyi abi mv.

Imu sv nu fan man tii me sv bure, fen mee taale waa sehn. 6 Nu okumaa mv nu o man kan o bu me ase bure, o du nun fee kayaa-bi mv nu ba ne tuv nu ki wule. Kanun n-yaabi nu bee tase bee tuv folon to, ke i dtye mv. 7 Nu fan kan fan bu me ase, nu me asin mv bu fane to mv, koto kumaa mv nu fen biti, nu fan kule lbwaae mv, ee biti o waa sa fane. 8 Nu fan kan soyi abi gaa, mv nu u kaapu fee fan gye me abulapu mv, umu i nye lee Me-Se bunyaa mv ifuli kaapu.

9 “Fee kanan mv nu Me-Se mv sv kebiti sa me mv, kanun manja nu ngbaa me n sv kebiti sa fane. Imu sv fan kyaga sv kyuna mi kebiti mv to. 10 Nu fan kan buu me konosa mv, n biti n kyaga sv nye kebiti sa fane, fee kanan mv nu n buu Me-Se konosa nu o sv kebiti sa me mv. 11 N towe fane unumu nun ke mi kensi-gyii o kyuna fane to, ke fane kensi-gyii mv o naa luwe kyeekyee. 12 Me konosa i gye ye, Fan nye kebiti sa abaa, fee kanan mv nu n nye kebiti sa fane mv. 13 Kebiti ki man bu to ki kyo kinumu fee oku maa wu sa sv kyemine ana. 14 Nu fan kan buu me konosa mv bure, fan gye me kyemine ana nun. 15 N mee bila ye n tu fane me ayaafole, lu fee kyaafole man nyi koto mv nu mu-nyirupe u waa. Amaa n tu fane me kyemine ana nun, lu fee koto kumaa mv nu n bila lu Me-Se ase mv, n lee kaapu fane. 16 Man gye fane i lee me. Amaa me i lee fane, nu n sun fane ye fan naa soyi abi mv nu ii biti i kyerege. Nu fan kan waa kanun mv, koto kumaa mv nu fan kule Me-Se me kttu to mv, ee biti o waa sa fane. 17 Me konosa i gye ye, fan nye kebiti sa abaa.”

Dulinya asa bee kisi abulapu mv

18 Nu Yesu towe ye, “Nu dulinyaa abi ba kan bee kisi fane mv, fan baa fan nyinji fee me nu ba daa kikisi. 19 Nu fan kan fan du fee dulinyaa to abi bure, naafoo dulinyaa abi bee biti ba nye kebiti sa fane fee kumu asa. Amaa fan man gye dulinyaa abi. Me i lee fane lu dulinyaa abi to. Imu sv nu dulinyaa abi bee kisi fane mv. 20 Fan nyinji asin mv nu n towe fane mv ye, ‘Kyaafole mee taale o kyo mu-nyirupe.’ Imu sv n maa wu aworufo bamu abaa to fale, kanun nu fane gbaa fane fen biti fan wu aworufo bamu abaa to. Nu ba kan buu me kikaapu mv, bee biti ba buu fane kikaapu mv gbaa. 21 Lu me kttu sv, nu bee biti ba waa fane unumu kpini, lu fee ba man nyi Omu nu o sun me mv. 22 Nu n daa man ba towe asin mv sa bamu nun, naafoo ba mee ye ba wu alibi kopwe. Amaa nbunbu ba man sv kono kule lu bamu alibi sv. 23 Okumaa mv nu ee kisi me mv, ee kisi Me-Se mv

gbaa. ²⁴ N ba waa asun kyinkyinsa mu nu oku man pu taale waa bamu to. Nu ba daa ba man wu umu bure nun, naafoo ba mee ye ba wu alibi kupwe. Amaa nbunbu ba wu asun kyinkyinsa numu kpini. Halu umu kpini gbaa mu ba kisi maa Me-Se. ²⁵ Amaa unumu i yege Asunkyan yilasa mu i ba to. Asin mu i gye ye, 'Ba kisi me yege i man su kase.'

²⁶ "Amaa n biti n sun Okyetopu mu lu Me-Se ase, mu i gye Kayaayu Kyirekyire mu nu ee lee kesintin lu lbwaare su ee kaapu. ²⁷ Nu i dagaa fane gbaa fane fan gyii me n-yu su kesintin, lu fee fan bu me ase lu npiili ase.

16

¹ "N towe fane unumu kpini nun, ke fan man nye yege fane kikole-gyii mu to. ² Bee biti ba gya fane lu Gyiwu abi kabwaare-kule ogyanjekpa. Sanja ku ii biti o ba, nu oku kan ba moo fane gbaa mu, ee biti o fe nfeere fee ee sun kusun ee kye lbwaare to nun. ³ Bee biti ba waa fale ato, lu fee ba man nyi Me-Se mu, nu ba man nyi me. ⁴ N towe fane unumu nun, nu sanja mu kan fuv mu, fen biti fan nyinji fee n wola da fane amu to. N man towe fane unumu bilen, lu fee n san n bu fane ase."

*Kayaayu Kyirekyire
mu kusun
(Gyon 14:16, 26, 15:26)*

⁵ Nu Yesu towe ye, "Nbuunbu n kpee omu nu o sun me mu ase nun, amaa fane oku man taase me katn mu n n kpee. ⁶ Lu fee n maa towe fane unumu kpini su mu, fane nkolo to i nyita. ⁷ Amaa n towe fane kesintin, mi kikpe mu ki gye tonu sa fane nun. Nu n man kan kpee mu, Okyetopu mu mee ye o ba fane ase. Amaa nu n kan kpee mu, n biti n sun mu fane ase. ⁸ Nu o kan ba mu, ee biti o ba yege dulinjaa to asa ba bu fee ba foyi okpa lu bamu alibi su, ye ukpa kikiyiigi mu su ye lbwaare asun kigyii su. ⁹ Okpa mu nu ba foyi lu bamu alibi su mu i gye ye ba mee koolle me bee gyii. ¹⁰ Okpa mu nu ba foyi lu ukpa kikiyiigi su mu, i gye ye n kpee Me-Se mu ase katn mu nu fan man bila ye fan wu me. ¹¹ Okpa mu nu ba foyi lu lbwaare asun kigyii su mu, i gye ye lbwaare tee wola bun dulinjaa numu to Owura mu kupwe.

¹² "N su asun kuko y n towe fane, amaa fan mee taale kitaa umu kpini nbunbu numu. ¹³ Amaa nu Kayaayu mu nu ee lee kesintin ee kaapu kan ba mu, ee biti o kaapu fane ke fan bu kesintin mu kpini. Man gye mu gbaa-gbaa olon su nu ee towe. Amaa kuto mu nu ee nu mu nkun nu ee towe, nu ee biti o towe fane kuto mu nu kii biti ki ba. ¹⁴ Lu kuto mu nu o nu lu me

ase nu ee biti o lee kaapu fane, ke ee biti o baya me bunyaa. ¹⁵ Kuto kumaa mu nu ki gye Me-Se mu lee mu, gye me lee nun. Imu su nu n towe fane ye Kayaayu mu ii biti o taa kuto mu nu ki gye me lee mu ba kaapu fane."

*Kokolo nyita biliji
kokolo fuuli*

¹⁶ Nu Yesu kyaga su towe ye, "I san gberee fan man bila ye fen wu me, nu i bila waa gberee fen biti fen wu me."

¹⁷ Tu to manja nu mu abulapu aku bee taase abaa ye, "Mune nu mu katowe mu u kaapu? Maa towe ye, 'I san gberee fan man bila ye fan wu me, nu i bila waa gberee, fen biti fan wu me' nu o bila bwii towe ye, 'N kpee Me-Se mu ase' mu, mune nu unumu u kaapu?" ¹⁸ Nu ba maa su bee taase ye, "I san gberee' mu, umu kase i gye nene? A mee nu asun mu nu ee towe mu kase."

¹⁹ Nu Yesu bu fee mu abulapu mu bee biti ba taase mu asun mu kase, nu o taase bamu ye, "N maa towe ye, 'I san gberee fan man bila ye fen wu me, nu i bila waa gberee fen biti fan wu me' mu, umu asun nu fen taase abaa? ²⁰ N towe fane kesintin ye, fen biti fan su ke fan bota to, yege dulinjaa abi moo bee gyii bamu ansi. Fane nkolo ii biti ii nyita fane, amaa fane nkolo kinyita ii biti i ba biliji nkolo fuuli. ²¹ I du nun fee kedunjidi maa kitaa okyu mu, i ko mu lu fee mu aworfo sanja fuv. Amaa nu o kuvge kebii mu, ee fan mu aworfo mu su, lu fee o kuvge kebii waa dulinjaa to. ²² Kanun nu i du sa fane gbaa fane. Nbuunbu fan bu aworfo to. Amaa n biti n bila wu fane, ke fane ansi i gyii. Nu oku mee taale lee kanun kensi-gyii manja lu fane to. ²³ Nu kake manja kan fuv mu, fan man bila ye fan taase me sehn. N towe fane kesintin ye Me-Se ii biti o sa fane kuto kumaa mu nu fan kule lu me kitu to su. ²⁴ Halu ba lu ndaga fan man pita kule kuto ku lu me kitu to su. Fan kule, fen biti fan nye, ke fane kensi-gyii o nye akyo.

²⁵ "I gye kesintin fee anasan to nu n towe asun numu. Amaa sanja ku u ba nu n man bila ye n towe fane anasan to. N biti n lee ifuli towe fane kuto kumaa numu lu Me-Se su. ²⁶ Kanun kake manja fen biti fan kule Me-Se lu me kitu to su. N mee towe nun ye n biti n yile fane ayaa to kule Me-Se sa fane. ²⁷ Lu fee Me-Se mu gbaa-gbaa su kebiti sa fane, kpali fee fan su kebiti sa me nu fan koolle gyii fee n lu lbwaare ase. ²⁸ N lu Me-Se mu ase ba dulinjaa to. Nu nbunbu n lu dulinjaa numu to n bwii n kpee Me-Se mu ase."

²⁹ Nu Yesu abulapu mu ba towe ye, "Nbuunbu bure, fu man bila fu towe anasan to, fi sii fi bugi to nun fu towe.

30 Nbuunbu an wu fee fu nyi koto kumaa numu, nu i man bila i tiri fee oku a taase fu koto kv. Inumu i yege nu an koolu fu gyii ye fu lu lbwaare ase."

31 Nu Yesu lee kono ye, "Nbuunbu bire fan koolu gyii? 32 Amaa sana kv u ba, nu ki tee ba gbaa, nu fane okumaa numu ii biti o yaase to kpee mu aye. Fen biti fan yege me nkun. Amaa i mee ye i san me nkun lu fee Me-Se mu bu me ase.

33 "N towe fane fale asun nun, ke lu me su mu, ke fan nye kayu-yuuli. Fen biti fan gyii awurufo dulinyaa numu to. Amaa fan nye nkolo, lu fee n ko gyii dulinyaa mu su."

17

Yesu kole kabwaare-kole sa mu n-yu

1 Yesu maa towe unumu lowe mu, o kusaa mu kumu kv susu nu o kole lbwaare ye, "Nse sana mu fuv. Sa me, Fu-bii mu bunyaa, ke me, Fu-bii mu gbaa n sa fu bunyaa. 2 Lu fee fu sa me olon lu asa kpini su, fee n sa asa mu nu fu taa boota me mu kpini nkpa kakpaa. 3 Nkpa kakpaa mu i gye ye asa ba bu fu, kesintin lbwaare kulon mu, ke ba bu me, Yesu Krisito mu nu fu sun mu. 4 N biya fu bunyaa kase su nfu, lu n maa lowe fu kusun mu nu fu sa me ye n ba waa mu su. 5 Me-Se, sa me bunyaa fu ansi to nbunbu numu, bunyaa mu nu n wula n su fu ase poyi nu fu tuv dulinyaa mu."

Yesu kole kabwaare-kole sa mu abulapu mu

6 Nu Yesu kyaga su ye, "N lee fu kedubi kaapu bamu nu fu lee bamu lu dulinyaa numu to sa me mu. Ba daa ba gye fu lee nun, nu fu taa bamu sa me. Nu ba koolu fu asun mu nu ba buu umu. 7 Nbuunbu bire, ba bu fee koto kumaa mu nu n su mu lu fu ase nun. 8 Lu fee n towe bamu asun mu nu fu sa me mu, nu ba koolu. Ba bu kesintin to fee n lu fu ase, nu ba koolu gyii fee fu i sun me. 9 N kole kabwaare-kole n sa bamu. N mee kole n sa dulinyaa abi, amaa bamu nu fu taa sa me, lu fee ba gye fu lee mu. 10 Asa mu nu ba gye me lee mu kpini, ba gye fu lee, nu bamu nu ba gye fu lee mu ba gye me lee. Lu bamu su nu me bunyaa mu lu ifuli. 11 N man bila ye n kyuna dulinyaa numu to, n ba fu ase nun. Amaa bee bamu bire ba san ba bu dulinyaa numu to. Nse Kyrekyure taa fu kitu mu nu fu sa me olon mu kun bamu, ke ba nye waa kukulon fee kanan mu nu maa fu an gye kukulon mu. 12 Maa kyuna n bu bamu ase mu, kitu mu nu fu sa me mu, kumu olon to nu n taa kv bamu su, nu n kun bamu. Imu su bamu to oku man foyi, amoo omu nu o dagaa fee o foyi mu, ke Asunkyan yilasa mu i ba to.

13 "Nbuunbu n ba fu ase numu. Amaa maa san n bu dulinyaa numu to mu nu n towe unumu, ke ba nye me kensi-gyii bamu to danburasa naa lowe. 14 N taa fu asun mu sa bamu, nu dulinyaa abi ba kisi bamu, lu fee ba man bila ba gye dulinyaa to abi, fee kanan mu nu n man gye dulinyaa to obii mu. 15 N mee kole fu nun ye fu lee bamu lu dulinyaa to, amaa n kole nun ye fu kun bamu lu Sitaane su. 16 Ba man gye dulinyaa numu lee, fee kanan mu nu n man gye kumu lee mu. 17 Taa fu asin kesintin lonko bamu yila, lu fee fu asun mu i gye kesintin. 18 Fee kanan mu nu fu sun me dulinyaa to mu, kanun nu ngbaa me n sun bamu dulinyaa to. 19 Lu bamu su nu n taa me n-yu sa fu, ke ngbaa bamu ba nye taa bamu n-yu sa fu kesintin to."

Yesu kole kabwaare-kole sa mu abuupu kpini

20 Nu Yesu bila kole kabwaare-kole, "Man gye me abulapu mu nkun nu n kole kabwaare-kole n sa. N kole n sa bamu nu bee biti ba be nu me asun lu bamu ase ke ba koolu me gyii mu gbaa. 21 Nse, me kabwaare-kole i gye ye bamu kpini ba waa kukulon, fee kanan mu nu fu bu me to nu ngbaa n bu fu to mu. N kole fu ye, ba baa ba bu ane to, ke dulinyaa abi ba koolu gyii ye fu i sun me. 22 N sa bamu bunyaa mu nu fu sa me mu, ke ba nye waa kukulon fee kanan mu nu an gye kukulon mu. 23 N ba n bu bamu to yege fu bu me to, ke ba buga waa kono kulon naa lowe. Inumu ii biti i yege dulinyaa abi ba bu fee fu i sun me, nu fu su kebiti sa bamu fee kanan mu nu fu su kebiti sa me mu. 24 "Nse n biti fee bamu nu fu taa sa me mu, ba baa ba bu me ase katun mu nu n bu mu. Ke ba wu me bunyaa mu nu fu taa sa me mu, lu fee fu su kebiti sa me poyi nu fu tuv dulinyaa mu.

25 "Nse, ukpa kyiiigisa wuya, dulinyaa abi ba maa man nyi fu, amaa mee me n nyi fu, nu mi abuupu mu be nyi fee fu i sun me. 26 N lee fu kedubi kaapu bamu, nu n biti n kyaga su lee fu kaapu bamu, ke fu kebiti mu nu fu su sa me mu kv baa kv bu bamu to, ke ngbaa me n baa n bu bamu to."

18

Ba kpee ba naa kntaa Yesu

(Matiwu 26:47-56; Maki 14:43-50; Luka 22:47-53)

1 Yesu maa kole kabwaare-kole lowe mu, maa mu abulapu mu ba faa kipantan mu nu bee tu kumu ye Kidiron kpee kumu benbe. Kadoo-bi kv kubu tuto, nu ba loo kumu to.

2 Nu Gyudasi mu nu ee lee Yesu ee sa mu, nyi toto. Lu fee, Yesu maa mu abulapu bee taale bee gyanje toto. 3 Imu su aseepu bilisa ye Farasii abi ba yege nu Gyudasi gyankpaa Roma anaakopu ye kabwaare-sunkpa aye akusupu, yege ba su igyaa ye ifitila ye adunto ba kadoo-bi mu to.

4 Yesu maa nyi koto mu nu kii biti ki ba mu su mu, o lu abulapu mu to nu o taase bamu ye, "Anumu nu fen biti?"

5 Nu ba lee kono ye, "An biti Yesu Kanasareti-nyin mu nu."

Nu Yesu lee kono ye, "Me gye mu." Yege Gyudasi mu nu ee lee mu sa mu yile bamu ase toto. 6 Yesu maa towe ye, "Me i gye mu" mu, nu ba bwii kamaa tiye kase.

7 Nu o bila taase bamu ye, "Anumu nu fen biti?"

Nu ba lee kono ye, "An biti Yesu Kanasareti-nyin mu nu."

8 Nu Yesu lee kono ye, "N towe fane ye me i gye mu. Imu su nu me nu fen biti bure, fan yege bamu nu ba tii me su fale ba nate." 9 Inumu i waa nu, ke asin mu nu o wola towe mu i ba to. Asin mu i gye ye, "N man yege bamu nu fu taa bamu sa me mu to oku foyi" mu.

10 Simon Pita su sakunde, nu o bute kumu loore nu o ne oseepu bilisa ase kyaafole gyisa kusu tun. Kyaafole manja kitu i gye Malikusi.

11 Yesu towe Pita ye, "Bwiiyaa fu sakunde mu waa kumu kukufee to. Fu man nyi fee i tiri fee n gyii awurofo mu nu Nse lbwaare nmina yula me mu?"

*Ba taa Yesu kpee
Obilisa Anasi ase*

12 Nu anaakopu mu ye bamu obilisa ye kabwaare-sunkpa aye akusupu mu ba kitaa Yesu, nu ba nmina mu. 13 Nu ba gyankpaa taa mu kpee Anasi ase, mu i gye Kayifasi mu-saa, mu nu o gye oseepu bilisa ase kanun kesu manja. 14 Kayifasi manja i gye omu nu o daa towe waa Gyiwu abi mu ye i bo fee nyumisa kulun o wu sa asa kpini mu.

*Pita kikyee gyankpaasa
ye o man nyi Yesu*

(Matiwu 26:69-70; Maki 14:66-68; Luka 22:55-57)

15 Simon Pita maa obulapu ku ba buu Yesu. Fee obulapu mu maa nyi Oseepu bilisa ase mu su mu, o buu Yesu loo oseepu bilisa ase mu kikpaara su. 16 Amaa Pita gyoo kebuno. Obulapu mu nu o nyi Oseepu bilisa ase mu, bwii ba towe kibite mu nu ee ki kebuno mu su mu ase, nu o taa Pita loo.

17 Kibite mu nu o ki kebuno mu taase Pita ye, "Fu man gye Yesu abulapu mu oku nin?"

Nu o lee kono ye, "Aye, n man gye."

18 I kyina i gye awoo to nu, nu ayaafole ye kabwaare-sunkpa aye akusupu mu ba diyela fulon bee wole, nu Pita gbaa ba yile bamu ase ee wole fulon.

*Oseepu bilisa ase mu
taase Yesu asin*

(Matiwu 26:59-66; Maki 14:56-64; Luka 22:66-71)

19 Oseepu bilisa ase Anasi taase Yesu lu mu abulapu mu ye asin mu nu ee kaapu mu su.

20 Nu Yesu lee kono ye, "Sanja kumaa numu sakyi to nu n towe asin, yege n kaapu ato kabwaare-kole igyanjekpa ye kabwaare-sunkpa aye mu to katin mu nu Gyiwu abi kpini bee gyanje mu. N man towe koto ku baala asiri to. 21 Mine su nu fu taase me fale asin? Taase bamu nu ba nu me ase mu. Ba nyi koto mu nu n towe."

22 Yesu maa towe kanun mu, nu akusupu mu to oku mu nu o yile toto mu kpa mu otan, nu o taase mu ye, "Fale nu i dagaa fu maa lee Oseepu bilisa ase kono?"

23 Nu Yesu lee kono ye, "Nu n kan towe asin aku nu i man buron mu, towe asin manja ke okumaa numu o nu. Amaa nu me asin mu i gye kesintin mu, mine waa nu fu da me otan?" 24 Toto nu obilisa Anasi yege nu ba taa Yesu ye kanan mu nu ba nmina mu mu naa sa Kayifasi, Oseepu bilisa ase mu.

*Pita kikyee kinyosapu ye
kisasapu ye o man nyi Yesu*

(Matiwu 26:71-75; Maki 14:69-72; Luka 22:57-62)

25 Simon Pita san o yile ee wole fulon, nu oku ba taase mu ye, "Fu man gye mu abulapu mu to oku nin?" Nu Pita kye ye, "Aye, n man gye."

26 Nu oseepu bilisa ase mu ayaafole mu to oku, omu nu Pita ne mu kusu tun mu, mu kusu, taase mu ye, "N man wu fu maa bu mu ase kadoo-bi mu to?" 27 Nu Pita bwii kye. Opula manja to nu kyaase bun.

Ba taa Yesu kpee Paleti ase

(Matiwu 27:1-2; Maki 15:1-5; Luka 23:1-5)

28 Nu ba lee Yesu lu Kayifasi ase nyenyenu, kpee osuwale okusupu mu kikpaara to Amaa Gyiwu abi mu ba man loo kikpaara mu to, lu fee nu ba kan loo toto mu, bee biti ba waa ineesi ke i tii bamu okpa ke ba man nye gyii Kesu kono Kanyaje nbuno mu. 29 Imu su osuwale okusupu Paleti lu kikpaara su ba bamu

ase, nu ɔ taase bamu ye, “Mune asin pwɔsa nu fan su lu onyin numu su?”

³⁰ Nu ba lee kono ye, “Ɔ daa ɔ man waa alibi aku nun, naafɔ a mee ye a taa mu ba waa fu abaa to.”

³¹ Paleti tɔwe bamu ye, “Fan taa mu bwii ke fan naa taa fane gbaa-gbaa fane nbara gyii mu asin.”

Amaa ba lee kono ye, “Fane Roma abi fan man sa ane okpa ye a mɔɔ oku.” ³² Inumu ɪ waa nun ke asin mu nu Yesu tɔwe lu mu lewu mu nu ee biti o wu mu kudubi ɪ ba to.

³³ Nu Paleti bwii loo mu kɩkpaara to. Nu ɔ tu Yesu ba yile mu ansi to, nu ɔ taase mu ye, “Fu ɪ gye Gyiwu abi Owura mu?”

³⁴ Nu Yesu taase mu ye, “Asin mu nu fu taase me fale lu fu ase nun abee osa ku ɪ tɔwe me asin sa fu?”

³⁵ Paleti lee kono ye, “N gye Gyiwu obii nun? Fu gbaa-gbaa fu asa ye fu asepu bilisa ɪ taa fu waa me kɩbaa to. Mune nu fu waa?”

³⁶ Nu Yesu lee kono ye, “Mi kuwura-gyii ki man gye dulinyaa numu to lee. Nu n daa n gye dulinyaa numu to lee nun, naafɔ mi abuupu ba dɩn ko sa me, ke Gyiwu abi ba man nye me kɩtaa waa bamu abɩlisa abaa to. Amaa mi kuwura-gyii mu ki man gye dulinyaa numu to lee.”

³⁷ Nu Paleti lee kono ye, “Kanun bure fu gye owura nun!”

Yesu lee kono ye, “Fu maa tɔwe ye n gye owura mu, ɪ gye kesintin. Inumu su nu ba kɔɔge me ba dulinyaa to, ke n ba tɔwe lu kesintin mu su. Okɔmaa mu nu ee biti kesintin mu ii nu me ase.”

Ba bun Yesu lewu kupwe

(Matiwu 27:15-31; Maki 15:6-20; Luka 22:13-25)

³⁸ Nu Paleti taase mu ye, “Mune ɪ gye kesintin?” Maa taase mu luwe mu, nu o bwii lu kpee Gyiwu abi mu ase nu ɔ tɔwe bamu ye, “N man wu asin mu nu n yile su ke n bun onyin numu kupwe. ³⁹ Amaa ɪ gye fane anaana to nun fee Kesu kono Kanyanje nbuno kensi-gyii sanya n yege n lee bamu nu ba tii bamu obu mu oku mu nu fen biti mu, n sa fane. Imu su fen biti fee n yege fane Gyiwu abi owura mu sa fane abee?”

⁴⁰ Nu ba kuusi tɔwe ye, “Ayeel! Man gye mu, lee Barabasi sa ane.” Barabasi ɪ kyina ɔ kɔsu yile awura su biya keluu.

19

Ba bun Yesu oyu laasa su lewu kupwe

(Matiwu 27:27-31; Maki 15:6-20; Luka 23:13-25)

¹ Tɔto nu Paleti taa Yesu sa, nu ba tɩɩe mu awulibi. ² Nu anaakɔpu mu ba taa iwii

bɔɔ kuwura-wɔru bun mu, nu ba bun mu kiriman-kyu balmaasu fee owura. ³ Nu bee ba mu ase bee tɔwe mu ye, “Eeel! Gyiwu abi owura, eee, owura!” Nu bee kpee bee kpa mu itan.

⁴ Nu Paleti bila lu ba kewu Gyiwu abi mu ase ba tɔwe bamu ye, “Fan nu nfu, n su mu n biya fane, ke fan bu fee mee me n man wu alibi aku mu su, mu nu n taa bun mu kupwe.” ⁵ Yesu maa lu ba mu, o bun iwii kuwura-wɔru ye kiriman-kyu bahmaasu, nu Paleti tɔwe asa mu ye, “Fan ku, onyin mu ndeel!”

⁶ Aseepu bilisa ye Gyiwu anaakɔpu ba maa wu Yesu mu ba kuusi ye, “Da mu mata oyu laasa su mɔɔ. Da mu mata.” Nu Paleti tɔwe bamu ye, “Fane gbaa-gbaa fane fan taa mu naa da mata oyu laasa su. Mee me n man wu alibi aku mu nu n taa bun mu kupwe.”

⁷ Nu Gyiwu abi mu ba lee Paleti kono ye, “An su nbara ku nu ɪ kaapu fee onyin numu dagaa maa wu, lu fee ɔ tu mu n-yɩ ye mu gye lbwaare Mu-Bii.”

⁸ Paleti maa nu inumu mu kufuu ki kɩtaa mu tii su. ⁹ Nu o bwiiyaa Yesu loo kɩkpaara mu to nu ɔ taase mu ye, “Fune nu fu lu?” Amaa Yesu man tɔwe mu. ¹⁰ Nu ɔ bila taase mu ye, “Fu kina me ase ki tɔwe? Fu man nyi fee n su olon n taale yege fu nate kɩyan, abee ba da fu mata oyu laasa su mɔɔ?”

¹¹ Nu Yesu lee mu kono ye, “Nu lbwaare daa ɔ man sa fu olon me su nun, naafɔ fu mee taale waa me sehn. Amaa onyin mu nu ɔ lee me sa fu mu, mu alibi ɪ kyɔ fu lee gaa.”

¹² Paleti maa nu kanun mu, o biti okpa mu nu ɔ bola yege Yesu ɔ nate kɩyan. Amaa Gyiwu abi mu ba kuusi ye, “Fu dan kan yege nu onyin numu nate kɩyan bure, fu man gye Owura lala Kasaro mu kyemune. Kpali fee okɔmaa mu nu ee tu mu n-yɩ ye ɔ gye owura mu, gye Owura lala Kasaro mu dɩn nun.”

¹³ Paleti maa nu kanun mu, ɔ taa Yesu lu ba kulande su, nu Paleti naa kyina kagya mu nu awura bee kyina kumu to bee gyii asin mu. Bee tu tɔto ye, “Abuu otagakpa.” Gyiwu abi katowe to bee tu kumu ye, “Gabata.” ¹⁴ Kanun kake maɩa gye kake kulasa sa Kesu kono Kanyanje nbuno kensi-gyii mu. Lu ɪ maa fu kyɔwe amu nsana mu.

Nu Paleti tɔwe Gyiwu abi mu ye, “Fan ku fane Owura!”

¹⁵ Nu Gyiwu abi ba kuusi ye, “Mɔɔ mu, mɔɔ mu. Da mu mata oyu laasa su mɔɔ.”

Nu ɔ taase bamu ye, “N mɔɔ fane owura mu abee?”

Nu aseepu bilisa mu ba lee kono ye, "A man su owura ku tii Owura lala Kasaro su."

¹⁶ Tuto mana nu Paleti taa mu sa bamu ye ba naa da mu mata oyu laasa su mo.

Ba da Yesu mata

oyu laasa su

(*Matiwu 27:32-44; Maki 15:21-32; Luka 23:26-43*)

Imu su anaakopu mu ba taa Yesu kyon. ¹⁷ Nu Yesu lu tuto o kye mu oyu laasa naa fuu katin mu nu bee tu ye "Kumu kawee opula." Nu bee tu kumu Gyiwu abi katowe to ye, "Goligota" mu. ¹⁸ Tuto nu ba da mu anyenbi mata oyu laasa su. Nu ba bila da asa nyo anyenbi mata iyu laasa su, oku bu mu gyisa su nu oku mo bu mu buna su.

¹⁹ Nu Paleti yege nu ba kyuroo asin gyaga koto ku su naa mata oyu laasa mu su ye, "YESU KANASARETI-NYIN, GYIWU ABI OWURA." ²⁰ Ba kyuroo imu Gyiwu abi ye Roma abi ye Giriki abi ntowe to, nu Gyiwu abi gaalagaa ba kale imu, lu fee katin mu nu ba da mu mata oyu laasa su mu, man bu kata ye kade mu. ²¹ Nu lbwaare aseepu bilisa mu ba ba towe Paleti ye, "Man kyuroo ye 'Gyiwu abi Owura', amaa kyuroo ye 'Onyin numu i towe ye mu i gye Gyiwu abi owura.' "

²² Nu Paleti towe bamu ye, "Kuto mu nu n dan kyuroo mu kumu nu n kyuroo."

Ba barige Yesu

ato bunsu to

²³ Anaakopu mu ba maa da Yesu mata oyu laasa su lwe mu, ba barige mu ato bunsu mu to ntun nna, nu bamu okumaa numu nye katin kulon. Nu i san mu kaale bunsuwisa mu nu ki man su obaatakpa, nu ba luu kumu lu susu ba yii kase nu.

²⁴ Nu anaakopu mu ba towe abaa ye, "A man kyate kumu barige to. Fan yege a tuo kumu su nbii, ke a ku ane to omu nu ee biti o gyii kumu."

Ba maa waa kanin mu, i yege nu Asinkyan yilasa mu i ba to kesintin. Imu i gye ye,

"Ba barige me ato bunsu to sa abaa, nu ba tuo nbii me kaale bunsuwisa su."

Imu su kanin nu anaakopu mu ba waa.

²⁵ Yesu mu-nyi ye mu nikare ye Kilopa mu-ka Meeru ye Meeru Magidalen ba yile Yesu oyu laasa mu ase. ²⁶ Yesu maa wu mu-nyi ye mu obulapu mu nu o su kebiti sa mu ba maa yile tuto mu, o towe mu-nyi ye, "Okyu, fu-bii ndee." ²⁷ Nu o towe obulapu mu mo ye, "Foo fu, fu-nyi ndee." Lu kanin sana mu, nu obulapu mu taa mu naa kyina mu ase.

Yesu kelewu

(*Matiwu 27:45-56; Maki 15:33-41; Luka 23:44-49*)

²⁸ Asin numu kpini kamaa mu, Yesu nyi fee nbunbu bure kuto kumaa ki lwe, nu o towe ye, "Bulfo su me." O towe unmu nun ke Asinkyan yilasa mu i nye ba to. ²⁹ Tuto mu, nta nyanesa i bola kolo-bi i yile, nu anaakopu mu ba taa okyee ba nyo nta mu to, nu ba taa sogita hisopi oyu su, nu ba kusaa kumu naa tii mu kono. ³⁰ Yesu maa kyokyo nta mu, nu o towe ye, "Nnunbu bure i lwe." Nu o lee oje.

³¹ Kanin kake mana ki gye kake kulasa ake sa Kake fuutesa. Kake fuutesa mana maa gye Kake fuutesa lala mu, nu Gyiwu abulisa mu be mee biti fee asa mu ba baa ba saa iyu laasa mu su naa fuu kake fuutesa mana. Kanin su Gyiwu abulisa mu ba naa kole Paleti ye o yege ba naa gyay-gyay bamu ayaa, ke ba wu bilen, ke ba nye saate bamu lu iyu laasa mu su.

³² Imu su anaakopu mu ba ba asa anyo mu nu ba da bamu mata iyu laasa su tii Yesu su mu. Nu ba gyay ogyankpaasa mu ayaa ye obanban mu gbaa lee. ³³ Amaa ba maa fuu Yesu ase mu, ba wu fee o tee wola wu, kanin su ba man gyay mu ayaa. ³⁴ Amaa anaakopu mu to oku taa kikepe yii Yesu kikelebi to. Opula mana to nu nkalan ye nkyu i lu wurige. ³⁵ Omu nu o wu unmu ye ansi i maa waa mu, mu ii gyii imu kesintin, ke fan nye kole gyii. Nu unmu nu o towe mu i gye kesintin, nu o nyi fee mu asin mu gye kesintin. ³⁶ Imu i waa nun kaapu fee Asinkyan yilasa mu i ba to kesintin. Asin mu i gye ye, "Mu kuwuya kulon gbaa ki mee ye ki gya." ³⁷ Nu bila kyuroo yila katin ku gbaa towe ye, "Asa bee biti ba ku omu nu ba taa kikepe yii mu mu."

Yesu kepula

(*Matiwu 27:57-61; Maki 15:42-47; Luka 23:50-56*)

³⁸ Imu mu kamaa to mu, onyin mu nu bee tu mu ye Gyosefu mu kpee Paleti ase naa kole mu ye, o sa mu okpa ke o naa saate Yesu kibuni naa pula. Nu Paleti sa mu okpa, nu o kpee naa taa Yesu kibuni mu. Gyosefu mana lu Arimatiya kade to mu, nu o gye Yesu obulapu mu to oku. Amaa maa sile Gyiwu abulisa su mu, o man lee mu n-ny ifuli. ³⁹ Gyosefu maa Nikodemusi mu nu o kyuna kpee naa wu Yesu kagyanbwe ku mu i kpee. Nikodemusi mana biya tulale mu nu ba taa mure ye kibondiri waa, nu ba su ba suswa abuni mu. Imu odu i waa fee akyembee boota kulon. ⁴⁰ Anyin anyo mu ba taa Yesu kibuni mu, nu ba taa tafuli mili mu, nu ba bo mu tulale fee kanin mu nu Gyiwu abi bee waa bamu obuni, poyi

nuu bee pula mu. ⁴¹ Kadoo-bi ku bu tiri katun mu nuu ba da Yesu anyenbi mata oyu laasa su mu. Kanun kadoo-bi manja to mu, nuu ba lonjo kakyan ku kufule to yila, nuu ba man putta pula oku kumu to. ⁴² Lu fee kanun kake manja maa gye Gyiwu abi kake kolasa sa Kake futesa su mu, nuu kakyan mu maa tiri toto su mu, ba taa Yesu naa pula toto.

20

Yesu kyini lu alewupu to

(Matiwu 28:1-10; Maki 16:1-8; Luka 24:1-12)

¹ Kwasida ake kabwaayike i maa man pu njamanje to mu, Meeri Magidalen kpee kakyan mu ase, nuu o wu fee ba lee kubuu mu nuu ba gbiliti ba tii kufule to kakyan mu kono mu. ² Imu su o sile bwii kpee Simon Pita ye obulapu banban mu nuu Yesu su kebiti sa mu mu ase, naa towe ye, "Ba taa Onyiripe lu kakyan mu to, nuu a man nyi katun mu nuu ba taa mu naa yila."

³ Imu su Pita maa obulapu banban mu ba lu bee kpee kakyan mu ase. ⁴ Nu bamu anyo maa kpini ba sile kyekyee bee kpee, amaa obulapu banban mu sile kyon Pita su gyankpaa naa fuu kakyan mu ase. ⁵ Nu o muna ku kakyan mu to, nuu o wu taafuli maa de to, amaa o man loo to. ⁶ Nu Simon Pita ba kamaa to, nuu o loo kakyan mu to, nuu o wu taafuli maa de toto, ⁷ ye kikyibi fufuli mu nuu ba taa njina mu kumu mu. Kikyibi mu ku boo ku de kumu kukwe. ⁸ Obulapu mu nuu o gyankpaa fuu toto gbaa maa loo to nuu o wu umu mu, o koole gyii. ⁹ Ba san ba man putta nuu Asunkyan yilasa mu kase fee Yesu dagaa maa kyini lu lewu to.

Yesu lee mu n-yii kaapu

Meeri Magidalen

(Matiwu 28:9-10; Maki 16:9-11)

¹⁰ Nu abulapu mu ba bwii kpee bamu akpaara su. ¹¹ Amaa Meeri bire o yile kakyan mu ase ee su. Maa yile ee su mu, nuu o muna sunja ku kakyan mu to. ¹² Nu o wu lbwaare nboo anyo yege ba bun ato fufuli, ba maa te katun mu nuu ba daa taa Yesu kibuni yila mu, oku te mu amu su nuu oku moo te mu ayaa kase.

¹³ Ba taase mu ye, "Okyii, mine waa nuu fii su?" Nu o lee kono ye, "Ba taa me-Nyiripe kyon, nuu n man nyi katun mu nuu ba taa mu naa yila." ¹⁴ Inumu kamaa mu, o gbee ku nuu o wu Yesu maa yile toto, amaa o man bu ye Yesu nuu.

¹⁵ Nu Yesu taase mu ye, "Okyii, mine i waa nuu fii su? Anumu nuu fii biti?"

Meeri maa fe nfere fee o gye kudoo mu okusupu mu, o lee kono ye, "Obulasa, nuu i

gye fu i kan taa mu mu, towe me katun mu nuu fu taa mu naa yila ke n naa taa mu."

¹⁶ Yesu tu mu ye, "Meeri!"

Maa bilini ku mu, o kuusi towe Hibriwu katowe to ye, "Raboni!" (kumu kase i gye ye okaapupu).

¹⁷ Yesu towe mu ye, "Man mata me, lu fee n man putta bwii kpee Me-Se mu ase. Amaa kpee mi abuuu mu ase naa towe bamu ye, n bwii n kpee Me-Se mu nuu o gye fane-Se, ye me lbwaare mu nuu o gye fane lbwaare mu ase."

¹⁸ Nu Meeri Magidalen bwii kpee abulapu mu ase naa towe bamu ye, "N wu Onyiripe mu!" Nu o towe bamu asin mu nuu Onyiripe towe mu mu.

Yesu lee mu n-yii kaapu mu abulapu mu

(Matiwu 28:16-20; Maki 16:14-18; Luka 24:36-49)

¹⁹ Kwasida manja kalaatipwe su mu, abulapu mu ba bu obu to, nuu ba tii opunu mu biri bamu n-yii su waa to, lu ba maa sile Gyiwu abulasa mu su. Nu Yesu ba yile bamu nsana, nuu o fwaala bamu ye, "Kayu yuuli ku ba fane ase!" ²⁰ Maa towe unumu lwe mu, nuu o taa mu abaa ye mu kikelebi kaapu bamu. Nu abulapu mu ansi i gyii fee ba maa wu Onyiripe mu.

²¹ Nu Yesu bila towe bamu ye, "Kayu yuuli ku ba fane ase. Fee kanan mu nuu Me-Se sun me mu, kanun manja nuu ngbaa me n sun fane." ²² Nu o fute bun bamu, nuu o towe ye, "Fan koole Kayaayu Kyirekyire mu. ²³ Nu fan kan taa oku alibi kee mu mu, lbwaare gbaa ii biti o taa mu alibi kee mu, nuu okumaa mu nuu fan man kan taa mu alibi kee mu mu, lbwaare gbaa mee ye o taa mu alibi kee mu."

Yesu lee mu n-yii

kaapu Tomasi

²⁴ Tomasi mu nuu o gye abulapu kudu anyo mu to oku, nuu o gye Kabwaarabi mu, o man bu abulapu mu ase sana mu nuu Yesu ba bamu ase mu. ²⁵ Imu su abulapu banban mu ba towe mu ye, "An wu Onyiripe mu."

Amaa o towe bamu ye, "Nu n man kan wu anyenbi alopane mu abaa to, ke n taa me kubaa-bi yii umu to, ke n taa me kubaa yii mu kikelebi to mu, n mee ye n koole gyii."

²⁶ Imu nke nsuno kamaa mu, abulapu mu ba bila ba bu kikaara mu su, yege Tomasi bu bamu ase. Ba tii bamu n-yii su biri su waa obu to. Ba ba ku mu, Yesu ba yile bamu nsana, nuu o towe bamu ye, "Kayu yuula i ba fane su!" ²⁷ Nu Yesu towe Tomasi ye, "Taa fu kubaa-bi yii nfiu, ke fu ku me abaa to. Teeje fu kubaa yii

me kikelebi to. Yege sika-sika kiwaa ke fu koole gyii."

28 Nu Tomasi towe ye, "Fu i gye me-Nyiripe ye me Ibwaare."

29 Nu Yesu towe mu ye, "Tomasi, fu maa wu me su nu fu koole gyii? Kusee i gye sa bamu nu ba man wu me nu ba koole gyii."

30 Yesu waa usinkaala gaalaagaa abulapu mu ansi to, mu nu ba man kyurɔɔ umu waa owole numu to. 31 Amaa ba kyurɔɔ inumu nun, ke fan nye koole gyii fee Yesu i gye Krisito, Omu nu Ibwaare wula lee, nu o gye Mu-Bii mu. Nu fan kan koole mu gyii mu, fen biti fan nye nkpa.

21

Yesu lee mu n-yi kaapu mu abulapu obun lala mu kono

1 Inumu kamaa mu, Yesu bila lee mu n-yi kaapu mu abulapu obun lala mu nu bee ti ye Tiberiya mu kono. Fale nu i ba.

2 Kakaaku abulapu mu aku ba baa ba bu katun kulon. Bamu i gye Simon Pita maa Tomasi mu nu bee ti mu Kabwaarabi mu, ye Nataneli mu nu o lu Kena, ye Sebedi mu-bii ana anyo ye abulapu anyo aku.

3 Nu Simon Pita towe bamu ye, "N kpee n naa kitaa ikin." Nu ngbaa bamu ba towe mu ye, "An biti a buu fu kpee." Nu bamu kpini ba naa loo okoli to, amaa kanin kagyanbwe manja ba man kitaa sehn.

4 Kayi maa ke nyenyenuu mu, Yesu ba nu o yile olukaa, amaa abulapu mu ba man bi ye mu nun.

5 Nu o ti bamu ye, "Me kyemine ana, fan man kitaa ikin?"

Nu ba lee mu kono ye, "Aye, a man kitaa sehn."

6 Nu o towe bamu ye, "Fan tuv fane kisewu mu okoli mu gyisa su, fen biti fan nye aku kitaa." Ba maa tuv kisewu mu, ba kitaa ikin damante, halu ba man taale bute kisewu mu waa okoli mu to.

7 Tuto nu obulapu mu nu Yesu ii biti mu asin gaa mu towe Pita ye, "Onyiripe nun." Simon maa nu ye Onyiripe mu, nu o taa mu kaale lala mu nu o wula lee yila mu bun, nu o kpilge loo nkyu mu to ba kidenbi su. 8 Nu abulapu asansa mu ba pale okoli mu buu mu, yege bee bute kisewu mu ye ikin mu nu ba bu kumu to mu, lu fee ba maa kebuno mu ba man bu kata. Imu kata i waa fee abaa nswu to adunuu. 9 Ba maa dan mu, ba wu okin maa gyan afolon-gyi su yege bodobodo de tuto.

10 Nu Yesu towe bamu ye, "Fan taa ikin mu nu fan dan kitaa mu aku ba."

11 Tuto nu Simon Pita loo okoli mu to, nu o bute kisewu mu ba kidenbi su. Ikin

lala mu nu ba bola kumu mu ba gye kulfa kulon ye adunuu ye asa, amaa halu ikin damante mu nu ba bola kumu fale gbaa mu kisewu mu ki man kyate. 12 Yesu towe bamu ye, "Fan ba biri kono." Amaa abulapu mu oku man taale nye kakolo taase mu ye, "Fu i gye anum?" Yege be nyi ye Onyiripe mu nun. 13 Nu Yesu naa taa bodobodo mu sa bamu, nu kanin gbaa nu o taa okin mu sa bamu. 14 Yesu maa kyinji lu lewu to mu, kinumu i gye kisasapu maa lee mu n-yi kaapu mu abulapu.

Yesu maa Pita

15 Ba maa biri kono lowe mu, Yesu taase Simon Pita ye, "Simon, Gyon mu-bii, fii biti me fu kyɔ kanan mu nu banumu bee biti me mu?"

Nu Pita lee kono ye, "Eehn Onyiripe, fu nyi n maa su kebiti sa fu."

Nu Yesu towe mu ye, "Sa me nbulupu-bi mu agyito."

16 Nu Yesu bila taase mu kynyosapu ye, "Simon, Gyon mu-bii, fu su kebiti sa me?"

Nu Simon lee kono ye, "Onyiripe, fu nyi n maa su kebiti sa fu."

Nu Yesu towe mu ye, "Ku me nbulupu su."

17 Nu Yesu taase mu kulu sasapu ye, "Simon, Gyon mu-bii, fu su kebiti sa me?"

Nu i tokorɔ Pita fee Yesu maa taase mu lu isa ye, "Fu su kebiti sa me." Nu Pita towe ye, "Onyiripe, fu nyi kutɔ kumaa, fu nyi n maa su kebiti sa fu."

Nu Yesu towe mu ye, "Sa me nbulupu mu agyito. 18 N towe fu kesintin, sana mu nu fu gye kyaafole mu, fii bun fu ato bunsu, nu fii kpee katun kumaa mu nu fii biti, amaa fu ba waa kinyin bilisa mu, fu teeje fu abaa to ke oku o bun fu, ke o taa fu kpee katun mu nu fii mee biti."

19 Yesu towe inumu nun kaapu lewu mu nu Pita ii biti o be wu mu kedubi, ke i lee Ibwaare bunyaa kaapu. Yesu maa towe inumu lowe mu, nu o towe mu ye, "Buu mel!"

20 Pita maa bilinji mu ansi ku mu, o wu fee obulapu mu nu Yesu su kebiti sa mu mu, buu bamu. Mu i gye omu nu o te o kpee Yesu sana mu nu bee gyii kalaatipwe su agyito mu, nu o taase Yesu ye, "Onyiripe, anum ii biti o lee fu sa mu?" 21 Pita maa wu mu mu nu o taase ye, "Onyiripe, anum mɔɔ de?"

22 Nu Yesu lee kono ye, "Nu n kan n biti ye o baa o te nkpa to naa fuv sana mu nu n biti n bwii ba mu, i gye fu asin? Fee fu buu me." 23 Lu fale su mu, asin numu a yaase to loo kpee Krisito abupu kpini ase fee, obulapu numu man bu to o wu. Amaa Yesu man towe ye o mee ye o wu. Asin mu nu o towe i gye ye, "Nu n kan n biti ye o

baa ɔ tɛ nkpa tɔ naa fɔv saɲa mɔ mɔ nu
n bitɪ n bwii ba mɔ, ɪ gye fɔv asɪn?"

²⁴ Ɖɔtɔlapɔv numɔ ɪ gye mɔ nu ee gyii
asɪn numɔ kesintin, nu mɔ ɪ kyɔrɔɔ umɔ
yɪla. Nu an nyi fɛɛ umɔ nu ɔ tɔwɛ mɔ gye
kesintin.

²⁵ Yesu waa atɔ gaalaagaa tii sɔ. Nu
ba daa kyɔrɔɔ umɔ kpini yɪla nu, naafɔɔ
ɪwɔle mɔ ii bitɪ i tiri dulinyaa tɔ, nu ɪ mɛɛ
ye ɪ nyɛ opula yɪlakpa.

Krisito Asunpu mu kusun

Ibwaare da mu kokolo

su ye ee biti o sa

Kayaayu Kyirekyire

¹ Ɔwule numu lu me Luka ase ki ba fu Tiyofilosi ase. Me Ɔwule gyankpaasa mu to mu, n kyurɔɔ ato mu nu Yesu kaapu nu o waa mu kpini, lu saɲa mu nu o yii mu kusun kase mu, ² naa fuɔ kake mu nu Ibwaare taa mu kyɔn sɔsu mu. Pɔyɛ ke o taa mu kpee sɔsu mu, Ɔnyiripe Yesu bola Kayaayu Kyirekyire mu su kaapu mu asunpu mu nu o lee bamu mu, ato mu nu ba waa. ³ Yesu kelewu kamaa nke adina mu to mu, o lee mu n-yu kaapu mu asunpu fee o te nkpa to, nu i man su kamɔre-gyii. Nu o towe sɔsu kuwura-gyii mu asin. ⁴ Maa bamu ba maa nsare bee gyii kakaaku mu, o sa bamu kɔno ye, "Fan man kan waa lu Gyerusalem, amaa fan gyoo fane kekee mu nu n wola towe fane ye, Nse da mu kokolo su ye ee biti o sa fane mu. ⁵ Nkyu nu Gyɔn su ee gyee fane Ibwaare kekyugyee, amaa nke gberɛɛ mu nu ii biti i ba fale to mu, Ibwaare ii biti o taa mu Kayaayu Kyirekyire mu gyee fane."

Yesu sɔsu kikke

⁶ Saɲa mu nu asunpu mu ba maa Yesu ba bwii sare mu, ba taase mu ye, "Ɔnyiripe, nbunbu nu fii biti fu bwii taa kuwura-gyii mu sa anɛ Israyɛ abi abɛɛ?"

⁷ Nu Yesu towe bamu ye, "Saɲa abɛɛ kake ye mu awaasa mu kpini mu, me-se i yila imu lu mu ɔɔn to su, imu su i man tiri fee fan bu saɲa mu. ⁸ Amaa nu Kayaayu Kyirekyire mu kan ba fane su mu, fen biti fan nye ɔɔn ke fan naa towe me asin mu Gyerusalem to ye Gyudeya kpini ye Samariya to, taa naa fuɔ dulinɔyaa ɔkaa."

⁹ Maa towe i numu kamaa mu, Ibwaare taa mu kpee sɔsu bamu ansi to, nu abwaare-wule a bun mu su lu bamu ansi su.

¹⁰ Saɲa mu nu i su mu ii kpee yege bee ku sɔsu haa mu, opula maɲa to nu anyɛn anyo aku mu nu ba bun ato fufuli ba ba yile bamu ase, ¹¹ nu ba taase bamu ye, "Galile abi, mine i waa nu fan yile nfu fen ku abwaare-wule to kanin? Yesu mu nu Ibwaare taa mu lu fane ase kpee sɔsu mu, kanin nu ee biti o bwii ba fee kanan mu nu fan ku mu maa kpee sɔsu fale."

Asunpu ye Akyu aku

ba gyanɛ kole kabwaare kole

¹² Tuɔ nu asunpu mu ba lu Olifu kibɛ mu ase bwii ba Gyerusalem, i man bu kata kpini-kpini. ¹³ Ba maa loo Gyerusalem kade mu to mu, ba dii naa loo abansɔru

obu, mu nu ba wola ba bu kumu to mu. Asunpu mu i gye Pita maa Gyɔn, ye Gyemisi ye Andiruwwu ye Filipu ye Tomasi ye Batolome ye Matiwu ye Alifeyo mu-bii Gyemisi maa Simon Seloti mu nu o gye bamu nu ba ko bee kun bamu ɔsuwule mu bamu ɔku, ye Gyemisi mu-bii Gyudasi. ¹⁴ Bamu kpini ba taale ba buga saɲa kumaa ye akyu aku ye Yesu mu-nyi ye mu-supu ana.

*Yesu mu-nyi Meeri ye
Yesu mu-supu ana.*

¹⁵ Nke nfiɛe nku kamaa to mu, nu Krisito akɔɔle-gyipu bee waa fee asa kɔlifa ye adɔnyo ba ba sare, nu Pita kusu yile, ¹⁶ nu o yii kase ye, "Me-daa ana ye mi-supu ana, asin mu nu Kayaayu Kyirekyire bola owura Dawidi su wola towe yila ye Gyudasi ii biti o gyankpaa ke ba kɔtaa Yesu mu, i dagaa i ba kanin. ¹⁷ Gyudasi kyina o gye anɛ kɔbu kudu-anyo mu to ɔku nin, nu o su ɔyilekpa kusun mu to.

¹⁸ "Afulee mu nu Gyudasi nye lu mu alibi mu nu o waa su mu, o sɔɔ kase, katɛn mu nu o tiye ketulaamu nu o wu, o patyɛ nu mu ipuni kpini i patyɛ lu. ¹⁹ Gyerusalem abi kpini ba nu asin numu. Imu su ba yila ɔsuwule mu kitu bamu katowe to ye Akeledama, kase i gye ye, 'Nkalan kase.' "

²⁰ Nu Pita towe ye owura Dawidi wola kyurɔɔ Gyudasi asin waa Asunkyan yilasa mu to ye,

"Mu kɔkpaara ki bilɛni kɔtakpan, ke ɔku o man kyina kumu to."

Nu Dawidi bua towe ye,

"Ba yege ke ɔku o yii mu kusun kibɛlsa mu ayaa to."

²¹ Imu su i dagaa fee a lee anɛ asa mu to ɔku ba tii anɛ su. An biti ɔmu nu o wola o bu anɛ ase saɲa mu nu anaa Ɔnyiripe Yesu an dii an kplɛge mu, ²² lu saɲa mu nu Gyɔn okyugyee pu gyee asa Ibwaare kekyugyee, naa fuɔ saɲa mu nu Ibwaare taa Yesu kpee sɔsu. I dagaa fee kanin asa maɲa to ɔku maa tii anɛ su fee Ɔnyiripe Yesu kelewu kyini kesintin ogyipu.

²³ Imu su ba lee asa anyo ye ba yile. Bamu i gye Gyosefu mu nu be tu mu ye Basabasi, nu ba bua bee tu mu Gyusitu, nu ɔbanban mu mɔɔ gye Matiyasi. ²⁴ Tuɔ nu ba kule kabwaare-kule ye, "Ɔnyiripe, fu nyi ɔkumaa numu kokolo to. Imu su fii biti fu kaapu anɛ asa anyo anumu to ɔmu nu fu lee. ²⁵ Ke o ba waa fu asunpu mu kusun mu nu Gyudasi yege yila mu, kpee katɛn mu nu i dagaa mu mu." ²⁶ Nu ba tuɔ nbii biti ɔmu nu o ba tii bamu su, nu Matiyasi gyii, nu ba taa mu tii bamu asunpu kudu-ɔku mu su.

2

Ibwaare sun Kayaayu Kyirekyire mu ba

1 Sanja mu nu Gyiwu abi Pentekosi* kake gyisa maa fuu mu, Krisito akoolle-gyipu mu kpini ba ba sare opula kolun. 2 Opula to nu ulawu iku i lu abwaare-wole to a maa kpira fee afuu bulunsa aku a maa da ba loo kikapara mu nu ba te kumu su mu kpini. 3 Tuto nu ba wu ato ku fee fulon anobi a maa yaase ba gyaga osa kumaa mu nu o bu tuto mu su. 4 Nu Kayaayu Kyirekyire mu bola bamu kpini to, nu bamu okumaa numu yii kase ee towe katowe pupwe fee kanan mu nu Kayaayu Kyirekyire mu ki sa bamu ye ba towe mu.

5 Sanja manja to mu Gyiwu abi aku mu nu be sun Ibwaare mu, ba lu dulinyaa to usuwole kpini su ba baa ba bu Gyerusalem tuto. 6 Ba maa kanan ulawu manja mu, nu kubu damante koku ki sare. I waa okumaa numu kyan, kpali fee bamu okumaa numu nu akoolle-gyipu mu kpini ba maa towe asa mu bamu to okumaa numu kade towesa. 7 I waa bamu kananku, nu ba taase ye, "Asa mu nu bee towe fale mu, ba man gye Galile abi nun abee?" 8 I waa nene su nu ane kpini an nu ba maa towe ane ntowe nusa? 9 Ane kpini an lu-lu nde kukwu-kukwu fee, Patiya ye Medeya ye Elam ye Mesopotamiya ye Gyudeya ye Kapadosiya ye Pontisi ye Asiya ye 10 Firigiya ye Panfiliya ye Egiyipti ye Libiya kubaafon mu nu ki bu ki tiri Sereni, nu Gyiwu abi ye asa mu nu ba biliji Gyiwu abi, nu bamu kpini ba lu Roma mu. 11 Ane aku an lu Kereti nu ane aku moo an lu Arabiki. Ane kpini an nu asa anumu ntowe to ba maa towe asin kyinkyinsa mu nu Ibwaare waa." 12 I maa waa bamu kyan nu i kitaa bamu nfeere mu, nu be taase abaa ye, "Mune nu unumu kase u kaapu?"

13 Amaa yege aku moo be keesi akoolle-gyipu mu bee towe ye, "Asa manja ba buu nun."

Pita lee asin mu kase sa sakyu mu

14 Tuto nu Pita maa asunpu kudu-oku bambam mu, ba kusu yile nu Pita diyaa mu obule susu kenken o towe ee sa kubu mu ye, "Me tomaa ana Gyiwu abi ye osa kumaa mu nu o te Gyerusalem mu kpini, fan kan fane asu ke n lee unumu kase sa fane. 15 Asa anumu ba man buu nun, fee kanan mu nu fan fe bamu nfeere fale, i dan san i gye kerefi akpano nyanyan numu. 16 Amaa umu nu i ba fale i gye kuto mu nu

Ibwaare otowepu Gyoweli wola towe umu asin ye,

17 'Ibwaare towe yula ye nke laalaalwe mu, n biti n yege me Kayaayu Kyirekyire mu o ba asa kpini su.

N biti n bola fane nbii-nyunsa ye akyuisa su ke n towe asin.

Fane ayaafole bee biti be wu ansi su kileekaapu, ke fane anyin bulsa be koo idee.

18 Kake laalaalwe mu n biti n yege me Kayaayu Kyirekyire mu o sa fane ayaafole ye abite ke ba towe me asin.

19 N biti n waa asin kyinkyinsa susu, ke n waa usunkaala kase su.

Nkalan ye fulon ye idiisii ii biti i waa kudu-kudu.

20 Kyowe ii biti o biliji kitentenbiri, ke obwaayi o payi fee nkalan, poyi ke Onyiripe kake bunyaa lala mu ki ba.

21 Nu okumaa mu nu o tu Onyiripe Ibwaare kitu mu, ee biti o molige mu.'

22 "Me asa Isurayi abi fan bula nu asin numu, Ibwaare lee Yesu mu nu o gye Kanasareti-nyin yege nu o waa asin kyinkyinsa ye usunkaala ye adangana nu i kaapu to fee Ibwaare i sun mu. Nu fane kpini fen nyi umu nu o waa fale.

23 Ibwaare mu nu o nyi kuto kumaa nu o towe kyula, nu o njina yula fee bee biti ba lee Yesu sa fane, nu i ba kanun. Fan yege nu asa libi ba da Yesu anyenbi mata oyu laasa su nu ba moo mu. 24 Amaa Ibwaare kyinji mu lu lewu to, lee mu lu lewu aworufo to, lu fee lewu man taale tii mu yula. 25 Dawidi wola towe Yesu n-yu su asin ye,

'Sanja kumaa numu, n wu Onyiripe Ibwaare mi ansi su.

Lu fee o tii me su, umu su sehn mee tooro me.

26 Inumu su me kokolo ki fuuli me, nu kensi-gyii ki bola me atowesa to, nu halu n wu gbaa mu, n su tamaa.

27 Lu fee fu mee ye fu yege me kala o sii kamandae, nu fu mee ye fu yege fu Okyirekyirepu o gyoo nyita.

28 Fu kaapu me nkpa okpa, nu fu bu me ase, umu su n nye kensi-gyii gaa.'

29 "Me-daa ana ye mi-supu ana, fen yege n lee ane naana Dawidi numu asin kaapu fane. Dawidi mu nu o towe fale asin numu gbaa wu nun, nu ba pula mu, nu mu

* 2:1 2:1 Gyiwu abi ba kan gyii Kanyane obuno kake mu, kumu nke adunuu nu ba gyii Pentekosi kake mu. I gye kake mu nu Gyiwu abi ba kpa bamu agyito agyankpaasa.

kakyan ke san ki de ane ase. ³⁰ Amaa o dan o gye lbwaare otowepu nin, nu o nyi fee lbwaare bo ntan da mu kokolo su ye ee biti o yege mu kinaana to oko o ba kyuna mu Dawidi kuwura-gya su. ³¹ Dawidi wola wu koto mu nu lbwaare ii biti o waa, kanun su o towe Krisito kiwu kyinji mu asin ye, 'O man yege nu o sii abuni to, nu mu kibuni man gyoo kakyan to.' ³² Yesu numu asin nu Dawidi towe mu, lbwaare kyinji mu lu lewu to. Ane kpini i gye umu kesintin agyipu. ³³ Nu mu-Se lbwaare diyaa mu yla mu gyisa su, sa mu Kayaayu Kyurekyure mu fee kanan mu nu o da mu kokolo su mu. Imu nu fen nu, nu fen wu fale i gye Kayaayu Kyurekyure mu nu o sa ane. ³⁴ Dawidi gbaa-gbaa man kpee susu, amaa o towe fee,

'Onyiripe lbwaare mu towe sa me-Nyiripe ye,

"Kyina me gyisa su,

³⁵ amoo n taa fu akisipu kpini waa fu ayaa kase."

³⁶ "Fane Israyi abi kpini, fan nu danburasa fee, Yesu numu, mu nu fan da mu oyu laasa su mu, lbwaare waa mu Onyiripe ye Krisito nu u kaapu Omu nu lbwaare wola lee."

Asa ngbin nsa ba koolle Yesu Krisito gyii

³⁷ Sanja mu nu asa mu ba nu unumu kanun mu, i loo bamu nkolo to, nu ba taase Pita maa asunpu bambam mu ye, "Ane-daa ana, mine nu an biti a waa?"

³⁸ Nu Pita towe bamu ye, "Fane okumaa numu o yege alibi kiwaa, ke ba gye mu lbwaare kekyugyee lu Yesu Krisito kitu to, ke fan nye alibi kitaakee, ke fan nye lbwaare kakee mu nu ki gye mu Kayaayu mu. ³⁹ Inumu nu lbwaare da mu kokolo su sa fanaa fane-bii ana mu, ye asa mu nu ba bu kata-kata mu kpini, bamu nu Onyiripe ane lbwaare ii biti o tu ba mu ase mu."

⁴⁰ Nu Pita gyii bamu kesintin bwii towe ntowe gaalaagaa waa bamu aniya to ye, "Fan lee fane n-yu lu ndaga asa libi numu to." ⁴¹ Asa mu gaalaagaa ba koolle mu asin mu gyii nu ba gye mu lbwaare kekyugyee. Asa mu nu ba be tii kobu mu su kake manja mu ba waa fee asa ngbin nsa.

Yesu akoolle-gyipu mu

kakyna to

⁴² Nu bamu kpini be bula bee lu asunpu mu ase, ba su kakyemine okon ye abaa, nu bee gyii Onyiripe agyito, nu bee buga bee kole kabwaare-kole. ⁴³ Asunpu mu ba waa tsunkaala ye asin kyinkyinsa gaalaagaa, nu asin mu i waa okumaa anumu kiyau.

⁴⁴ Akoolle-gyipu mu kpini bee buga katun kulon, nu ba su kono kulon, yege bamu koto kumaa numu gye bamu kpini lee.

⁴⁵ Bee fe bamu npatye ye ato mu nu ba su mu kpini, ke ba barge afulee mu to sa abaa kanan kumaa mu nu i tiri okumaa numu. ⁴⁶ Kake kumaa numu bee naa sare kabwaare-sunkpa aye kasoroga to fee kibule kulon, bee buga nu bee gyii Onyiripe agyito bamu akpaara su, nu bee buga bee gyii bamu gbaa-gbaa bamu agyito kensi-gyii ye nkolo fuuli, ⁴⁷ yege bee yin lbwaare, nu bamu awaasa kpini a gyii asa ansi. Nu kake kumaa numu Onyiripe su bamu nu ee molige mu, ee tii bamu Krisito abi kobu mu su.

3

Pita maa Gyon ba kye boobi ku

¹ Kakaaku i waa fee kakyuwape kerefi asa nu Pita maa Gyon bee kpee kabwaare-sunkpa to ba naa kole kabwaare-kole. ² Kewusuno Danburasa, fee kanan mu nu bee tu kumu mu, toto nu ba naa tu onyin mu nu ba kooage mu yege o gye boobi maa te. Kake kumaa bee sula mu bee kpee naa yla toto yege ee kole asa mu nu bee kpee kabwaare-sunkpa aye mu to afulee. ³ Maa wu Pita maa Gyon ba maa biti ba loo toto mu, nu o kole bamu ye ba sa mu afulee. ⁴ Nu Pita maa Gyon ba ku mu kyimm, nu Pita ye, "Diyaa ansi ku ane danburasa." ⁵ Nu onyin mu ku bamu kyimm, nu o waa nfeere fee ee biti o nye koto ku lu bamu ase.

⁶ Amaa Pita towe mu nun ye, "Man su afulee kpini-kpini me ase, amaa n biti n sa fu koto mu nu n su. Lu Yesu Krisito Kanasareti-nyin kitu to su mu n ye fu, kusu nate." ⁷ Toto nu Pita kitaa mu gyisa kibaa to kye mu to nu o kusu yile. Opula manja to nu onyin mu ayaa ye mu amullii i waa olon, ⁸ nu o fugi yii mu ayaa su, o piili o naa. Toto nu maa bamu ba loo obu mu kasoroga to, o naa ee fugi yege ee yin lbwaare. ⁹ Sanja mu nu asa mu kpini ba wu mu maa naa ee yin lbwaare mu, ¹⁰ nu ba bu fee mu i gye boobi mu nu o te kewusuno Danburasa ee kole afulee mu, i waa bamu kiyau, nu i waa bamu kananku maa kusu o naa mu.

Pita abwaaresin katowe kabwaare-sunkpa aye

¹¹ Lu kanan mu nu onyin mu taa mu n-yu ba Pita maa Gyon ase su mu, i waa asa mu kananku nu ba sle kpee bamu ase katun mu nu be tu ye Solomon lenbu mu.

¹² Pita maa wu asa mu, nu o towe bamu ye, "Israyi abi, mine i yege su nu asin numu a waa fane kananku? Nu mine i yege nu fan ku ane gbaa fee ane gbaa-gbaa ane olon ye ane kabwaare-sun i yege nu onyin numu kusu o naa fale? ¹³ I gye ane naana Abraham maa Isaki maa Gyekobu bamu

4

lbwaare, omu nu o gye ane naana ana kpini lbwaare, mu nu o sa mu kyaafole Yesu bonyaa kpare. Mu manja nu fan taa mu sa agyankpaapu, nu fan kina mu Paleti ansi to, yege Paleti waa mu nfeere fee ee biti o yege mu. 14 Omu nu o buron nu o du kyurekyure mu, mu, nu fan kina, nu fan kpali umu su towe Paleti ye o yege asa omooapu mu sa fane. 15 Fan taa Yesu mu nu ee sa nkpa mu moo, amaa lbwaare kyiini mu ba nkpa to. Ane i gye asin manja kesintin agyipu. 16 Lu Yesu Krisito kitu to kikoole-gyii su, nu i yege nu onyin boobi mu nu fen nyi nu fen wu mu fale nye alanfiya. Lu fee onyin mu maa koole Yesu Krisito kitu gyii su mu, o kpaare fee kanan mu nu fen wu mu fale.

17 "Me-daa ana ye mi-supu ana, nbunbu n bu koto mu nu fane ye fane agyankpaapu ba waa Yesu fale, i lu fane kuman-nyi su. 18 Amaa lbwaare wola bola mu atowepu mu kpini su towe asin numu fee, Omu nu lbwaare lee mu ii biti o wu awurufo gaa, nu i ba kanin moo kesintin. 19 Imu su fan yege alibi kiwaa fane kakyuna to ke fen buu lbwaare, ke o taa fane alibi kee fane. 20 Fen kan waa kanin mu, kayu yuuli kakyuna ii biti i lu Onyiripe mu ase, ke o sun Yesu Krisito mu nu o wola lee mu sa fane mu ke o ba fane ase. 21 I dagaa fee Yesu maa sii susu naa fuu saja mu nu lbwaare o waa koto kumaa numu ki bilini kupupwe fee kanan mu nu lbwaare wola bola mu atowepu kyurekyure mu su towe asin numu lu koo didaa mu. 22 Kanin su lbwaare otowepu Mosesi towe ye, "Onyiripe lbwaare ii biti o lee fane to otowepu fee kanan mu nu o sun me fale, nu o gye fane gbaa-gbaa fane nyimusa. Nu i dagaa fee fen kan fane asu, ke fen nu koto kumaa mu nu ee biti o towe fane. 23 Nu okumaa mu nu o mee nu kanin otowepu manja ase mu, lbwaare ii biti o lee mu lu mu asa to ke o nyita mu."

24 "Lu lbwaare otowepu Samuweli ye atowepu mu nu ba su kanin katowe manja ye bamu nu ba lu Samuweli kamaa ba mu kpini ba towe kanin asin mu nu i waa ndaga ane kakyuna kanumu to fale. 25 lbwaare maa bola mu atowepu su ee da mu kokolo su mu kpini i de sa fane. Ke katowe kyula mu nu fanaa lbwaare ye fane naana ana ba waa mu, fee kanan mu nu o towe Abraham ye, 'Lu fu kinaana su mu, n biti n waa kase su asa kpini kusee.' 26 Imu su nu lbwaare wola lee mu kyaafole Yesu nu o gyankpaa sun mu fane ase, ke fan yege alibi kiwaa okpa kumaa su ke o waa fane kusee."

*Gyiwu abi kubu-kubu
abihsa ba kitaa
Pita maa Gyon*

1 Pita maa Gyon ba san ba maa su bee towe asa mu ase mu, nu lbwaare asepu akv, ye kabwaare-sunkpa aye akunpu mu obihsa ye, Sadusi abi* ba ba fuu toto. 2 Nu ba nye agbu waa Pita maa Gyon fee ba maa kaapu be towe asa mu ye Yesu bwii kyiini ba nkpa to, nu i kaapu fee kelewu kyiini ki bu to sa asa kpini. 3 Imu su ba kitaa Pita maa Gyon naa tii bamu obu naa fuu kayike, lu fee kyowe maa tee lwe su mu ba tii bamu obu naa fuu kayike. 4 Amaa asa gaalaagaa mu nu ba nu Yesu Krisito asin danbirasa mu, ba koole gyii nu kubu mu ki nye akvo bee waa fee anyin ngbin-nnuu.

5 Lu kaake mu Gyiwu abi agyankpaapu ye abihsa ye Mosesi nbara akaapupu ba naa sare Gyerusalem. 6 Bamu nu ba sare toto i gye oseepu bilisa ase Anasi ye Kefasi ye Gyon ye Alekisanda ye oseepu bilisa ase mu, mu kubu ana. 7 Ba taa Pita maa Gyon ba ba yile bamu ansi to, nu ba taase bamu ye, "Mune olon nu fan nye abee anumu kitu nu fan su fan waa unumu fale?"

8 Toto mu, Pita mu nu Kayaayu Kyurekyure ki bola mu to mu lee bamu kono ye, "Agyankpaapu ye abihsa, 9 fan taase ane ndaga asin danbirasa mu nu an waa boobi numu, nu koto mu nu ki yege nu o nye alanfiya. 10 Kanin su i dagaa fee fane ye Isurayi abi kpini fan bu fee onyin mu nu o yile nfu fale, Yesu Krisito mu nu o lu Nasareti, omu nu fan da mu mata oyu laasa su mu, nu lbwaare bwii kyiini mu ba nkpa to mu, i yege nu o nye alanfiya. 11 Nu Yesu i gye asa mu nu lbwaare Asunkyan yilasa mu i towe ye, 'Kubuu mu nu fane, apoyupu fan kina ye ki man buron mu,

kanin kubuu manja i ba bilini kubuu kpare umu kpini to.'

12 Nu okv man bu to nu ee taale molige asa, amoo Yesu nkon, lu fee kitu pupwe ku man bila o bu dulinaya to nu lbwaare taa sa ye ki molige ane."

13 I waa abihsa mu kpini kanankv fee Pita maa Gyon ba maa yile kunyun to, nu ba bu fee ba man gye bamu nu be nyi iwule. Toto nu ba wu fee ba wola ba gye Yesu abuupu nun. 14 Kpali fee ba maa wu boobi mu nu ba kye mu, maa yile Pita maa Gyon ase mu, ba man taale nye asin kv ba towe. 15 Imu su ba dan sii towe bamu nun ye ba lu nsare obu mu to, nu ba sii ba taa Pita maa Gyon su nfeere. 16 Nu ba

* 4:1 Sadusi abi ba gye Gyiwu abi kubu kv mu nu ba mee koole bee gyii fee kekyini lu lewu to kv bu to.

taase abaa ye, "Nene nu an biti a waa asa anumu? Okumaa mu nu o bu Gyerusalem nyi ye bamu i waa asin kyinkyinsa numu, nu a mee taale gyii i mu umore. 17 Amaa poyi ke a tii asin numu ke i man naa lu asa ase kata-kata mu, a da bamu amu to ye, i numu i gyii bamu okaa, ba man bila taa Yesu kitu asin towe sa asa."

18 Imu su nu ba bwii tu Pita maa Gyon ba lenbu mu to towe bamu ye kakaaku ba man bila lu towe abee kaapu lu Yesu kitu to. 19 Amaa Pita maa Gyon ba lee bamu kono nun ye, "Fane gbaa-gbaa fane fan ku damu manja to umu nu i buron lu lbwaare ansi to. An nu fane ase abee lbwaare ase? 20 Lu fee a mee taale yege koto mu nu ane gbaa-gbaa ane an wu nu an nu mu kitowe."

21 Imu su nu abilisa mu ba lonjo da Pita maa Gyon amu to kenken nu ba yege bamu ye ba nate. Ba man nye okpa mu nu ba yile su taa bute bamu asu, kpali fee asa kpini ba maa yin lbwaare lu koto mu nu ba waa mu su. 22 Onyin mu nu ba waa asin kyinkyinsa kye mu mu, gyii o kyo nsu adina.

Krisito akoolle-gyipu kabwaare-kole

23 Sanja mu nu ba dan yege Pita maa Gyon mu, ba bwii kpee bamu kyemine ana akoolle-gyipu mu ase naa towe bamu koto mu nu abilisa ye asepu-bilisa mu ba towe. 24 Akoolle-gyipu mu ba maa dan nu kanin mu, nu bamu kpini ba waa kono kolon kole kabwaare-kole ye, "Onyirpe lbwaare, fu mu nu fu tub susu ye kase ye opu ye koto kumaa mu nu ki bu umu to kpini. 25 Fu bola Kayaayu Kyirekyure su nu fu yege ane naana Dawidi, fu kyaafole towe ye,

'Mune i waa su nu ndendemande bee nye agbu?

Mune i waa su nu asa anumu bee fe nfeere libi kanin?

26 Kase su awura bee kuola bamu n-ynu kusu yile,

nu akusupu mo bee sare
bee kusu yile Onyirpe lbwaare maa
Jmu nu o lee mu su.'

27 Kesintin, asin numu a ba to fee Herodi maa Pontiyu Paleti ye Israyi abi ye ndendemande ba sare kade numu to, bee ndmina agyina kusu yile Yesu su fu kyaafole Kyirekyure mu nu fu lee mu.

28 Kesintin ba sare kanin nun ba ba waa koto kumaa mu lu fu olon su, ye fu kokolo biti mu nu fu wola paa ye i waa mu.

29 Imu su, Onyirpe, nbunbu bu ajaala mu nu bee jaala ane fale ke fu sa ane, fu ayaafole kokolo osu ke a taale towe fu asin danbirasa mu. 30 Teeje fu abaa ke

aloppo ba nye alanfiya, ke fu waa adan-gana ye asin kyinkyinsa bola fu kyaafole kyirekyure Yesu kitu su waa kaapu asa."

31 Sanja mu nu ba kole kabwaare-kole lwe mu, opula mu nu ba sare mu gyinyen. Nu Kayaayu Kyirekyure mu loo bola bamu kpini nu ba piili be towe lbwaare asin mu ye kokolo osu.

Krisito akoolle-gyipu kakyina to kono kolon

32 Akoolle-gyipu kubu mu kpini ba waa nfeere kolon ye kokolo kolon. Bamu oku mee towe ye, koto mu nu o su mu gye mu lee. Koto kumaa mu nu ba su mu gye bamu kpini lee. 33 Asunpu mu ba towe Onyirpe Yesu Krisito kelewu kyini mu asin ba kaapu lu lbwaare olon lala mu su. Nu lbwaare waa bamu kpini kusee. 34 Oku man bu bamu kubu mu to nu koto ku ki tiri mu kpaa. Lu fee bamu nu ba su kase abee akpaara mu, ba fe umu yege ba su afulee mu ba ba, 35 ba yila asunpu mu kagya kase, nu ba barge umu to fee kanan mu nu i tiri okumaa numu.

36 Kanin nu Gyosefu, mu nu o lu Lewi kebuno, nu ba kuoge mu Sipuru, nu asunpu mu bee tu mu ye Banabasi, (kumu kase i kaapu fee, Jmu nu ee waa asa aniya to). 37 Mu gbaa mu fe mu kase mu nu o su mu, nu o taa afulee mu ba waa asunpu mu kagya kase.

5

Ananiyasi maa mu-ka Safira

1 Nu onyin ku mu nu bee tu mu ye Ananiyasi maa mu-ka Safira ba fe bamu kase koku. 2 Nu Ananiyasi maa mu-ka ba waa kono nu o barge afulee mu to, nu o taa iku yila, nu o taa asansa mu kpiya asunpu mu kagya kase.

3 Nu Pita taase mu ye, "Ananiyasi, mune i waa nu fu yege nu Sitaane i gyii fu kumu nu fu tun antjesa sa Kayaayu Kyirekyure kanin? Mune i waa nu fu fe fu kase nye afulee nu fu barge to taa iku yila? 4 Poyi ke fu fe kase manja mu, ki gye fu lee nun, nu sanja mu nu fu fe lwe mu, afulee mu gbaa a gye fu lee nun. Mune i waa su nu fu waa kanin asin manja? Man gye asa nu fu tun antjesa sa, amaa lbwaare nu fu tun antjesa sa."

5 Ananiyasi maa dan nu kanin asin manja mu, tuto nu i tun mu tub nu o wu. Nu i waa okumaa mu nu o nu kanin mu kufuu gaa. 6 Tuto nu ayaafole ba loo boloo mu, kukuri lu naa pula.

7 I maa waa gberee mu, mu-ka Safira gbaa loo ba o man nyi koto mu nu ki waa.

8 Nu Pita taase, mu ye, "Towe me kesintin,

kase afulee mu nu faa fu-kuli fan fe mu kpini ndee?"

Nu o lee kono ye, "Oo, umu afulee kpini nu."

⁹ Nu Pita taase mu ye, "Mune i waa su nu faa fu-kuli fan waa kono kubu ye fan tuu Onyuripe Kayaayu mu to ku. Ku! Ayaafole mu nu ba naa pula fu-kuli mu ba yile kebuno tuto nbunbu, kanun nu bee biti ba kukuri ngbaa fu lu naa pula nu."

¹⁰ Opula to, nu i tun mu tuu Pita ayaa to nu o wu. Nu ayaafole mu ba be loo, nu ba wu ye o wu o de, nu ba boloo mu kukuri lu naa pula mata mu-kuli. ¹¹ Krisito abi kubu ye asa mu nu ba bu tuto mu kpini ba maa nu kanun mu, i waa bamu kufuu gaa.

Krisito asunpu mu ba kye asa gaalaagaa

¹² Asunpu mu ba waa usunkaala ye asu kyinkyinsa asa mu ansi to. Akoolle-gyipu mu kpini bee taale bee gyanee lbwaare osunkpa aye mu opula mu nu bee tu ye Solomon kasoroga to mu. ¹³ Asa mu ba su beere be sa bamu gaa, amaa bamu nu ba man koolle gyii mu oku man taale nye kokolo naa tii bamu su. ¹⁴ Amaa kamaa to mu, anyun ye akyu gaalaagaa ba koolle Onyuripe gyii, nu ba naa tii bamu kubu mu su. ¹⁵ Lu kanun su, asa ba sula alopu ba yila agbenbi okaa yege ba de bamu mpaa ye ikalan su kanan mu nu i waa ke Pita kan ee kyun mu, mu kayaayu ki nate bamu su. ¹⁶ Nde-bii mu nu i bu kyaaboo Gyerusalem mu asa ba taa bamu alopu ye bamu nu nbwu libi bee tooro bamu kpini ba, nu ba nye alanfiya.

Gyiwu abihisa mu ba nyanla Krisito asupu mu

¹⁷ Nu lbwaare oseepu bilisa ase mu, ye mu kamaa abi mu nu ba lu Sadusi kubu mu to mu, ba nye kayu basa lu asunpu mu su. ¹⁸ Ba kitaa asunpu mu naa tii katin mu nu ba tii bamu asa obu mu. ¹⁹ Amaa kanun kagyanbwe manja mu, lbwaare kaboo ba tigi obu mu kebuno nu o lee bamu. ²⁰ Nu o towe bamu ye, "Fan kpee naa yile kabwaare-sunkpa aye mu to ke fan towe asa mu, nkpa pupwe numu asu."

²¹ Kayi ki maa ke mu Krisito asunpu mu ba kpee kabwaare-sunkpa aye mu to fee kanan mu nu lbwaare kaboo mu katowe mu, nu ba yii kase bee towe asa mu nkpa mu asu.

Oseepu bilisa ase mu maa mu kamaa abi, ba maa ba mu, o tu Sanhediri mu nu ba gye Gyiwu abi kubu-kubu abihisa mu kpini ba ba gyanje, nu o sun ye ba naa lee asunpu mu ba. ²² Apurusi mu nu ba sun mu, ba maa fuu obu tiisa mu to mu, ba man wu asunpu mu obu manja to. Imu

su ba bwii naa towe abihisa mu nu bee gyoo bamu mu ye, ²³ "An wu obu mu maa biri su danbirasa yege akusupu mu ba yile nbuno, amaa a maa tigi nbuno mu a man wu oku obu mu to." ²⁴ Obihisa mu nu o gye kabwaare-sunkpa aye mu akusupu mu, ye lbwaare oseepu bilisa ba maa nu kanun mu i kyinkyin bamu, koto mu nu ki yege nu i ba kanun.

²⁵ Tuto nu oku ba towe bamu ye, "Fan ku! Anyun mu nu fan tii bamu obu mu bee yile kabwaare-sunkpa aye mu kasoroga to bee kaapu asa." ²⁶ Ba maa nu kanun mu akusupu obihisa mu ye mu ayaafole ba kpee naa biya asunpu mu. Ba maa sile kufuu fee asa mu, bee biti ba tuu bamu abuu su mu, ba man taa bamu ye olun su.

Obihisa Gamaliye kitowe waa

²⁷ Nu ba taa bamu ba yile abihisa mu nu ba sare mu ansi to. Nu lbwaare oseepu bilisa ase mu taase bamu ye, ²⁸ "Ye an da fane amu to ye, fan man bila taa Yesu kitu to kaapu? Amaa fan taa fane kikaapu kyaaboo Gyerusalem kpini. Fen biti fan taa onyun numu kelewu ba ane su."

²⁹ Nu Pita maa asunpu banban mu ba lee kono ye, "I dagaa fee a maa nu lbwaare kono nu, man gye nyumisa lee. ³⁰ Ane naana ana bamu lbwaare i kyinjii Yesu mu nu fan da mu oyu laasa moo mu, lu lewu to. ³¹ lbwaare diyaa mu naa kyina mu gyisa su fee Jgyankpaapu ye Jmoligepe mu, nu o bugi okpa sa Israyi abi ke ba yege alibi kiwaa, ke lbwaare o taa bamu alibi kee bamu. ³² Kayaayu Kyurekyure mu nu lbwaare taa sa bamu nu ba buu mu mu, ye ane asunpu mu i gye umu kesintin agyipu umu kpini su."

³³ Nu nbara abihisa kubu-kubu mu ba maa nu kanun mu, i nye bamu agbu gaa nu ba waa bamu nfeere fee ba moo asunpu mu. ³⁴ Amaa bamu to onyun ku mu nu bee tu mu ye Gamaliye, nu o gye Farasii obii ye Mosesi nbara okaaupuru mu nu asa kpini bee sa mu beere mu, kusu yile bamu nsana nu o towe ye, ba yege asunpu mu ba lu kewu gberee. ³⁵ Nu o towe bamu ye, "Israyi abi, fan lojo fe nfeere mu nu fan taa lu anyun anumu su danbirasa. ³⁶ Sanja ku to mu, Tewuda ku gbaa daa kyina kusu ye o gye oku nu. O nye kubu fee asa alifa ana nu ba buu mu. Amaa ba moo mu, nu mu kubu ki yaase to, nu mu awaasa kpini i waa kyan. ³⁷ Mu kamaa mu Gyudasi mu nu o lu Galile mu, asa kikale sanja mu ngbaa mu kusu yile nu o nye kubu lala ku nu ba buu mu. Amaa ba moo mu, nu mu abuu gbaa ba yaase to. ³⁸ Imu su asu mu nu ndaga i ba fale, n biti n towe fane fee fen yege asa anumu ba nate. Lu fee

nu bamu kusun kinumu ki gye nyumisa lee bure kii biti ki nyita. ³⁹ Amaa nu i gye lbwaare lee bure fen mee taale tii asa anum, nu i waa kanun bure fen biti fen wu fee fen ko ye lbwaare."

⁴⁰ Ba nu sa Gamaliye katowe mu, nu ba tu asunpu mu tuje bamu. Nu ba da bamu amu to ye, ba man bila towe Yesu kitu to asu. Nu ba yege bamu ye ba nate.

⁴¹ Asunpu mu ba lu Isirayi kubu-kubu mu to kpini abulisa mu ansi to, taa kensi-gyii fee, lbwaare kale bamu tii bamu nu ba wu awurufa lu Yesu kitu to mu su. ⁴² Kake kumaa numu ba naa kabwaare-sunkpa aye mu nsoroga to ye asa akpaara su. Ba man yege asin danbirasa mu kitowe ye Yesu i gye Omu nu lbwaare wola lee mu.

6

Anyin Akyetopu Asuno mu Kilee

¹ Saŋa mu nu Yesu abupu mu ba nye akyo mu, kamore-gyii ki ba Gyiwu nde-bii mu nu bee towe Giriki mu ye Gyiwu nde-bii mu nsana. Ba fabule ye Gyiwu nde-bii mu ba mee sa bamu akulapu-kyi ato barigesa kanan mu nu i dagaa. ² Imu su mu, asunpu kudu-anyo mu ba sare Yesu abupu mu kpini. Nu ba towe bamu ye, "I man dagaa fee a yege abwaaresin kitowe yila ke a ba ku ato kubarige su. ³ Kanun su ane-daa ana ye ane-supu ana, fan lee fane to anyin asuno mu nu be su beere ye kanyaasin nu Kayaayu Kyrekyure ki bola bamu to mu, ke a taa kusun numu waa bamu abaa to, ⁴ ke a nye saŋa sa kabwaare-kule ye abwaaresin kitowe mu."

⁵ Kanun nfeere mu i pure bamu kpini. Nu Yesu abupu mu ba lee Sitefen mu nu mu kikoole-gyii ye Kayaayu Kyrekyure ki kyo mu to mu, nu ba lee Filipi ye Pokoro ye Nikano ye Timon ye Pamaa maa Nikolasi mu nu o lu Antiyoki, nu o taa mu n-yu bilinji Gyiwu abi, nu o ba koole Yesu gyii mu. ⁶ Nu ba lee bamu kaapu asunpu mu, nu asunpu mu ba taa bamu abaa gyaga bamu su nu ba kule kabwaare-kule sa bamu.

⁷ Imu su abwaaresin mu i yelge. Yesu abupu mu ba nye akyo tii su Gyerusalem osuwole su. Nu lbwaare aseepu mu gaalaagaa gbaa ba koole Yesu gyii.

Gyiwu abulisa ba kntaa Sitefen

⁸ Sitefen mu nu o su olon nu lbwaare bwaala mu mu, waa asin kyinkyinsa ye asunkaala asa mu to. ⁹ Amaa Gyiwu abi mu nu ba lu Kirini ye Alekisaanda kabwaare kolekpa mu nu be tu ye ba koole bamu n-yu, ye bamu nu ba lu Silisiya, Asiya isuwole su mu kpini ba gyii Sitefen umore.

¹⁰ Lu mu kanyaasin ye Kayaayu Kyrekyure okpa katowe to su mu, ba man taale yile mu ansi to.

¹¹ Ba lu asiiri to naa wu asa aku ye ba ba tun atuntusa gyaga Sitefen su, ke ba ba towe ye, "An nu Sitefen maa towe nbusaa asin ee gyaga Mosesi maa lbwaare su." ¹² Nu amore-gyipu ba towe fun waa abulisa mu ye Mosesi nbara akaappu ye asa mu kpini nkolo nu ba kntaa Sitefen ba Isirayi kubu-kubu abulisa mu ansi to.

¹³ Ba biya antjesa wuya ana nu ba towe ye, "Saŋa kumaa onyin numu i towe nbusaa asin ee yii kabwaare-sunkpa aye kyrekyure mu ye Mosesi nbara mu nu o sa ane mu. ¹⁴ Nu an bila nu maa towe ye Yesu Kanasareti-nyin mu biti o boyi Kabwaare-sunkpa aye mu, ke o kyeege ane anaana ato mu nu ane naana Mosesi taa sa ane mu."

¹⁵ Isirayi kubu-kubu abulisa mu kpini mu nu ba te asin mu to mu, ba ku Sitefen kyimm, nu ba wu mu ansi to i maa du fee lbwaare kaboo ansi to mu.

7

Sitefen kono lee

¹ Nu lbwaare oseepu bilisa ase mu taase Sitefen ye, "Asin mu nu ba towe lu fu su fale kpini, i gye kesintin?"

² Sitefen lee kono ye, "Me-Se ana ye me-daa ana, fen nu me ase! lbwaare bunyaa wuya mu lee mu n-yu kaapu ane naana Abraham, saŋa mu nu o bu Mesopotamiya kase su, poyi nu o kusu ba Haran mu. ³ lbwaare towe mu ye, 'Kusu lu fu osuwole su ye fu asa ase, ke fu kpee osuwole mu nu n biti n kaapu fu fale su.'

⁴ "Imu su Abraham lu Kalidiya osuwole mu su nu o naa kyina Haran. Mu-se lewu kamaa nu lbwaare yege nu o lu tutu naa kyina osuwole mu nu ndaga fan te su fale.

⁵ lbwaare man putta taa kase mu ntun ku sa mu, halu kyaa tantan to kase gbaa man putta bilinji mu lee. Amaa lbwaare da mu kokolo su towe ye osuwole mu ii biti o be bilinji maa mu anaana-bii lee nun. Yege saŋa maa Abraham man putta kouge.

⁶ Asin numu nu lbwaare towe Abraham ye, 'Fu anaana-bii bee biti ba naa bilinji afo oku osuwole su, ke ba taa bamu bilinji anye ke ba nyanla bamu nsu alfa ana. ⁷ N biti n bute asa mu nu ba bilinjaa bamu anye mu asu, umu kamaa mu, fu anaana-bii mu bee biti ba lu kanun osuwole man su ke ba be sun me nfu'. ⁸ Nu lbwaare maa Abraham ba nye katowe kyula fee, mu ye mu kamaa to kpini ba tuje iduu. Imu su Abraham maa kouge Isaki mu o tun mu oduu kake buruwasapu, nu Isaki kouge Gyekobu nu o tun mu oduu, nu Gyekobu kouge ane

naana ana kudu-anyo mu, nu o tije bamu kpini iduu.

⁹ “Gyosefu mu nu o gye kudu anyo mu to oko mu, mu daa ana ba nye mu su kayu basa, nu ba fe mu fee kunye sa Egiyipti abi. ¹⁰ Nu lbwaare lee Gyosefu lu mu awurufo kpini to, nu o sa mu kanyaasin mu nu i yege nu o nye kebiti lu Egiyipti Owura Faro ase. Imu su nu o yii mu kuwura fee o ku mu owura-kpa ye Egiyipti osuwule kpini su.

¹¹ “Nu akon damante i ba tiye Egiyipti ye Kaanan isuwule su, nu i biya awurufo gaa. Nu ane naana ana ba man nye agyito. ¹² Bamu-se Gyekobu maa nu fee agyito i bu Egiyipti mu, o sun mu-bii ana mu nu ba gye ane naana ana kpee toto kigyankpaasa ba naa soo agyito. ¹³ Ba maa bwii kpee Egiyipti kunyosapu ba naa soo agyito mu, Gyosefu lee mu n-yu kaapu mu-daa ana, nu Faro gbaa nu Gyosefu mu kuvpu ana su. ¹⁴ Kamaa to mu Gyosefu sun ye ba naa taa mu-se Gyekobu ye mu kuvpu ana mu nu be waa fee asa adusuno ye anu mu kpini ba mu ase. ¹⁵ Nu Gyekobu kusu kpee Egiyipti, toto nu maa mu-bii ana ba naa wu. ¹⁶ Nu ba bwiiyaa bamu ba Sekem* ba pula kakyan mu nu Abraham soo lu Hamo mu-bii ana ase mu to.

¹⁷ “Sana mu nu lbwaare kokolo kida sa Abraham maa tiri to fee i ba to mu, ane asa mu ba nye akyo Egiyipti osuwule su. ¹⁸ Kanu sana maa nu owura pupwe ku ba kyina Egiyipti kagya su, amaa o man nyi Gyosefu asin. ¹⁹ Nu owura pupwe nimu nyanla ane asa nu o waa bamu awurufo. Nu o nyan bamu ye ba lee bamu nbii pupwe kewu ke o moo bamu.

²⁰ “Sana manja to nu ba kuvge Mosesi nu o gye kebii danburasa lbwaare ase nu mu kubaabuto kwu. Nu ba baala mu, ku mu su lbwaayi isa mu-se kupaara su. ²¹ Imu kamaa to mu, ba lee mu kewu nu Owura Faro mu-bii kyusa taa mu naa bila nu o bilinj mu-bii. ²² Nu ba kaapu Mosesi, nu o nye Egiyipti abi kibula ye bamu kanyaasin, nu o su kinyi ye katowe ye awaasa to.

²³ “Mosesi maa gyii nsu adina kamaa mu, o waa mu nfeere fee o kpee o naa booo mu aye abi Israyi abi su. ²⁴ Toto maa nu o wu Egiyipti onyin ku maa nyanla Israyi onyin ku. Imu su Mosesi naa koole mu yege nu o moo Egiyipti onyin mu ka kuko. ²⁵ Mosesi nyi fee mu aye abi bee biti ba bu fee, mu nu lbwaare biti o bola su moltege bamu, amaa ba man bu. ²⁶ Lukaake mu, Mosesi ba tu Israyi abi asa anyo ba maa

ko. Maa biti o barige bamu to mu, o taase bamu ye, ‘Fan gye asa kulon nun, mune i waa nu fen nyanla abaa kanun?’

²⁷ “Nu omu nu ee nyanla mu burisa mu nin Mosesi naa yile ikaa su nu o taase ye, ‘Anumu i yila fu ye fu ku ane su ke fu gyii ane asin?’ ²⁸ Fii biti fu moo ke fee kanan mu nu ndee fu moo Egiyipti onyin mu nun?’ ²⁹ Mosesi maa nu kanun mu o sile lu Egiyipti kpee Midiyan osuwule su, naa kyina fee ofo. Toto manja nu o kuvge nbii nnyo.

³⁰ “Mosesi maa kyina toto nsu adina kamaa mu, lbwaare kaboo lee mu n-yu kaapu mu, kupnfa mu nu ki dee ofuli su mu, nu i maa Sinayi kibu mu. ³¹ Maa wu fale ato mu, i waa mu kananku. Maa nin tiri ke o ku danburasa mu, o nu lbwaare maa towe ye, ³² ‘Me i gye fu naana ana lbwaare, Abraham ye Isaki ye Gyekobu lbwaare.’ Mosesi maa yinje nu kufuu ki kitaa mu gaa su mu, o man bila taale ku kuto manja.

³³ “Nu lbwaare towe mu ye, ‘Lee fu asibita, lu fee ntin mu nu fu yile mu gye kase kyirekyire nun. ³⁴ Kesintin, n wu kanan mu nu bee nyanla me asa Egiyipti to. Nu n nu bamu kusu, nu n kphilge ba n ba moltege bamu. Kanun su n sun fu ke fu bwii kpee Egiyipti to.’

³⁵ “Mosesi kulon mu nu mu asa ba kina mu, towe mu ye, ‘Anumu i yila fu ane okusupu ye asin ogyipu?’ mu, mu i gye osa mu nu lbwaare bila bola mu kaboo su fulon nno-bi to ye, o naa waa bamu okusupu ye omolgepu. ³⁶ O lee bamu lu Egiyipti nu o waa asin kyinkyinsa ye adangana Egiyipti to ye opu pipee mu ase, nu ba gyii nsu adina ofuli mu su.

³⁷ “Mosesi numu i towe Israyi abi ye, ‘lbwaare ii biti o lee mu otowepu pupwe lu fane to fee kanan mu nu o lee me mu’. ³⁸ Mosesi numu tii Israyi kubu mu su lu sana mu nu ba bu ofuli su mu. Mosesi maa ane naana ana ye lbwaare kaboo mu ba bu toto. Sunayi kibu mu su nu o koole nkpa asin mu lu lbwaare kaboo mu ase ye o taa biya ane.

³⁹ “Ba waa kusu to olon nu ba man nu Mosesi ase, nu bamu nkolo to mu, naafoo ba daa nye nun bee biti ba bwii kpee Egiyipti. ⁴⁰ Nu ba towe Aron ye, ‘Mosesi mu nu o lee ane lu Egiyipti mu, a man nyi kuto mu nu ki waa mu kibu Sunayi su. Imu su waa idakpa sa ane ke bee gyankpaa ane.’ ⁴¹ Kanun sana maa to mu nu ba poyi kanaate-bi taa bilinj bamu odakpa. Nu ba lonjo odakpa manja yege bee gyii bamu

* **7:16** 7:16 Abraham kyina soo kase ku lu Hebron abi ase nu Gyekobu gbaa soo kase lu Sekem abi mu ase. Kanun su sana kumaa mu nu Gyekobu maa mu-bii ana oko o wu Igyipite osuwule su mu, Gyiwiu abi mu ba sula mu kpee Sekem abee Hebron ba naa pula mu toto.

ansi lu koto mu nu ba taa bamu abaa poyi mu su. ⁴² Imu su lbwaare pale mu kamaa sa bamu ye ba kyaga su be sun kyowe ye obwaayi ye akyikpebi, fee kanan mu nu ba wola kyoro waa lbwaare atowe pu iwole to ye,

'Israyi abi! Man gye me nu fen daa fen lonjo atobwaaya fen sa nsu adina ofuli su mu.

⁴³ Fane nkolo i gyan odakpa Moleki ye odakpa Refan mu nu i gye fane kikyikpebi odakpa, mu nu fan taa fane abaa poyi nu fen sun mu su nu.

Imu su n biti n yege fane akiisipu ba taa fane kpee kata-kata kyun Babilon su'.

⁴⁴ "Sanja mu nu ane naana ana ba naa ba naa ofuli mu su mu, ba su lbwaare kubuu lala mu nu i kaapu fee lbwaare bu bamu ase. Ba waa kumu nun fee kanan mu nu lbwaare lee kaapu Mosesi ye o waa kumu mu. ⁴⁵ Imu kamaa mu, ane naana ana ba nye lbwaare kubuu mu, lu bamu-se ana ase, nu Gyosuwa maa bamu ba sula lbwaare kubuu lala manja, naa fuu isuwle mu nu lbwaare gya ase lu umu to asa, nu o yege nu ane asa ba kyina tuto mu. Nu kubuu mu sii tuto naa fuu halu Dawidi sanja mu. ⁴⁶ Dawidi mu nu lbwaare ansi gyii mu su mu kule fee lbwaare o yege o poyi osunkpa aye sa lbwaare mu nu o gye ane naana Gyekobu lbwaare mu. ⁴⁷ Amaa mu-bii Solomon i gye osa mu nu o ba poyi kabwaare-sunkpa aye mu.

⁴⁸ "Amaa lbwaare Owura lala mee kyina akpaara mu nu asa ba taa bamu abaa poyi mu to, fee kanan mu nu lbwaare bola mu otowe pu su towe ye,

⁴⁹ 'Susu i gye me kuwura gya, nu kase moo i gye me ayaa ogyagakpa. Mune obu nu fen biti fan poyi sa me?

Abee fine i taale waa me okyinakpa?

⁵⁰ Man gye me gbaa-gbaa me i waa umu kpini?'

⁵¹ "Fan gye asu to olon wuya ana, nu fan kina lbwaare fane nkolo to, nu fan waa akpawu sa abwaaresin mu. Fan dan fan du nun fee fane naana ana, mu nu bee ko bee tii Kayaayu Kyirekyire mu okpa. ⁵² lbwaare otowe pu moo i kyina nu fane naana ana ba man nyanla mu? Ba moo lbwaare atowe pu gaalaagaa mu nu didaa ba wola towe okpa kyigisa wuya mu kiba asu. Nu nbunbu fan waa mu kade-boyi nu fan moo mu. ⁵³ Fane i nye lbwaare nbara mu nu lbwaare nboo ba taa biya fane mu, amaa fan kina umu ki buu."

Ba tuv Sitefen abuu

⁵⁴ Israyi kubu-kubu mu nu ba gyanje mu ba maa nu Sitefen ase mu, ba nye agbu nu ba dunji bamu anobi. ⁵⁵ Amaa Sitefen mu nu Kayaayu Kyirekyire ki bola mu to mu, diyaa mu ansi ku susu nu o wu lbwaare bunyaa, nu o wu Yesu maa yile lbwaare gyisa su. ⁵⁶ Nu Sitefen ye, "Fan ku! N wu susu maa bugi nu n wu Yesu, Daadimaadi Obii-nyinsa mu maa yile lbwaare gyisa su."

⁵⁷ Maa towe kanun kamaa to mu ba tii bamu asu nu ba kuusi kenken. Tuto nu bamu kpini ba naa mili mu su. ⁵⁸ Nu ba bute mu lu kade mu to naa twu mu abuu. Nyamaanyilepu mu ba taa bamu ikaale sa kyaafole mu nu bee tu mu ye Sooh ye o ku su. ⁵⁹ Sanja mu nu bee twu mu abuu mu, Sitefen kule kabwaare-kule ye, "Onyirpe Yesu, koole me kala." ⁶⁰ Nu Sitefen muja mu ayaa muli su towe kenken ye, "Onyirpe Yesu, man taa alibi mu nu ba waa fale ka bamu kuko." Maa towe kanun mu nu o wu.

8

Sooh nyanla Krisito abi kubu mu

¹ Sooh gbaa bu tuto nu o kyula Sitefen kelewu mu. Kanun kake manja nu kanyanla ki ba Krisito abi kubu mu nu ba bu Gyerusalem mu su, nu bamu kpini ba yaase to loo Gyudeya maa Samariya isuwle su. Amaa Krisito asunpu mu nkun i man yaase to. ² Nu anyin mu nu bee sun lbwaare mu aku i lee bamu n-yu naa pula Sitefen, nu ba su mu keli. ³ Amaa Sooh bure piili ee nyita Krisito abi kubu mu, yege o naa akpaara-akpaara su ee bute anyin ye akyu mu nu ba buu Yesu mu ee kpee ee tii ibu.

Filipu abwaaresin katowe Samariya

⁴ Nu bamu nu ba yaase to mu ba naa bee towe Yesu asu danbrasa katun kumaa mu nu ba kpee mu. ⁵ Nu Filipu gbaa kpee Samariya kade lala ku to naa towe Yesu asu. ⁶ Sanja mu nu kubu damante mu nu Filipu ase nu ba wu asu kyinkyinsa ye sunkaala mu nu o waa mu, ba kan bamu asu ba nu mu katowe. ⁷ Nu nbwu libi ba kuusi kenken lu asa gaalaagaa to, nu amugule-mugule ye aboobi gaalaagaa ba nye alanfiya. ⁸ Imu su kensi-gyii lala ki ba kade lala manja to.

Sitaane adangana owaapu Simon

⁹ Kanun sanja manja to mu, onyun ku bu to nu bee tu mu ye Simon, nu o gye Sitaane adangana owaapu mu nu o bu Samariya kade mu to. Nu mu awaasa mu i waa Samariya abi kyan. Imu su ee kaapu

mu n-yu ye o gye nyimisa kpare. ¹⁰ Lu fale su mu asa kpare ye asana mu kpini bee nu mu ase nu bee towe ye, "Onumu i gye lbwaare olon mu nu bee tu mu ye 'Olon lala mu'." ¹¹ O waa Sitaane adangana unumu kyere, nu i waa bamu kyan nu o nye asa bee nu mu ase. ¹² Amaa saja mu nu Filipu taa Yesu Krisito kitu to towe asin danbirasa lu lbwaare kuwura-gyii su mu, asa mu ba koolle asin mu gyii. Nu ba gyee anyin ye akyu lbwaare kekyugyee. ¹³ Nu Simon mu gbaa wu asin kyinkyinsa ye tsunkaala mu nu Filipu waa mu, i waa mu kananku. Nu o koolle gyii, nu ba gyee mu lbwaare kekyugyee, nu o buu Filipu kpee katin kumaa.

¹⁴ Saja mu nu Krisito asunpu mu nu ba bu Gyerusalem ba nu ye Samariya abi ba koolle lbwaare asin mu gyii mu, ba sun Pita maa Gyon bamu ase. ¹⁵ Ba maa fuv bamu ase mu, ba kole kabwaare-kole sa bamu ye, lbwaare o sa bamu Kayaayu Kyurekyure mu. ¹⁶ Lu fee saja mu nu ba taa Yesu kitu to gyee bamu lbwaare kekyugyee mu, ba man pita nye Kayaayu Kyurekyure mu. ¹⁷ Tutu nu Pita maa Gyon ba taa bamu abaa gyaga bamu su kole kabwaare-kole nu ba nye Kayaayu Kyurekyure mu.

¹⁸ Simon mu maa wu fee Pita maa Gyon ba taa bamu abaa gyaga akoolle-gyipu mu su nu ba nye Kayaayu Kyurekyure mu, Simon biti fee o sa Pita maa Gyon afulee. Nu o ye, ¹⁹ "Fan sa me kanin olon manja, nu saja kumaa nu ngbaa me n kan taa me abaa gyaga okumaa su mu, ke o nye Kayaayu Kyurekyure manja."

²⁰ Amaa Pita towe Simon ye, "Faa fu afulee a bilinji kyan. Lu fee fu fe nfeere fee fu taale taa afulee so lbwaare kakee. ²¹ Fu man tii su abee fu man su o lee lu lbwaare kakee kusun numu to. Lu fee fu kokolo ki man de lbwaare su. ²² Kanin su kyeege fu nfeere libi ke fu kole lbwaare. Akoto fee nfeere mu nu fu fe fu kokolo to mu lbwaare ii biti o taa kee fu. ²³ Inumu i yee nu n wu fee kayi basa ki bu fu to gaa, nu alibi i bola fu to."

²⁴ Tutu nu Simon lee konu ye, "Kole Onyirpe sa me ke umu nu fu towe fale i man ba me su." ²⁵ Pita maa Gyon ba gyii Yesu asin mu kesintin, nu ba towe asin mu gaa sa bamu. Kamaa to mu, ba bwii kpee Gyerusalem. Saja mu nu bee bwii bee kpee mu, ba towe asin danbirasa mu Samariya nde-bii gaalagaa to.

Filipu maa Etiyopiya-nyin ku

²⁶ Nu Onyirpe kaboo towe Filipu ye, "Kusu kpee akpulge okpa mu nu ku de ofuli su mu. Kanin okpa manja ki de lu Gyerusalem naa fuv Gasu kade su."

²⁷ Imu su Filipu kosu yii okpa su ee kpee. Maa kpee mu, nu o naa gyan Etiyopiya owule nyipu kpare mu nu ee ku Etiyopiya owura kyusa afulee su. Onyin numu kpee Gyerusalem naa sun lbwaare. ²⁸ Saja manja to mu, o te mu igbanje mu nu bee butte asa okynakpa su ee bwii ee kpewu yege ee kale lbwaare otowepu Isaya owule. ²⁹ Nu lbwaare Kayaayu towe Filipu ye, "Kpe kanin igbanje numu ase naa yile tiri mu."

³⁰ Tutu nu Filipu sule kpee Etiyopiya-nyin mu ase, nu o nu onyin mu maa kale lbwaare otowepu Isaya owule. Nu Filipu taase mu ye, "Imu nu fu kale fale fii nu kase?" ³¹ Nu onyin mu lee konu ye, "Nene nu n waa nu kase amoo n nye oku ke o lee kase sa me." Imu su o tu Filipu ye o ba kyina tiri mu to.

³² Nu onyin mu u kale ee lu lbwaare Asunkyan yulesa mu to ye,
 "O du fee kabulupu mu nu ba su mu ba naa moo mu,
 abee kabulupu mu nu be kyiiigi mu ifuu,
 yege o man bugi mu konu halu ee su.

³³ Nu ba gyila mu ipeeli, nu ba man gyii kesintin sa mu.
 Nu oku man taale towe kaapu mu kuaana,
 lu fee ba tin mu nkpa su kase su."

³⁴ Nu onyin mu taase Filipu ye, "Obusa, n kole fu lee kase sa me. lbwaare otowepu mu, i towe mu n-yu su asin nu abee oku lee nu ee towe?" ³⁵ Tutu nu Filipu piili ee towe mu Asunkyan yulasa mu nu o kale lu Isaya owule to mu, nu o towe Yesu n-yu su asin danbirasa mu sa mu.

³⁶ Saja mu nu ba naa okpa mu to bee kpee mu, ba naa tu nkyu ku i maa de. Nu Etiyopiya-nyin mu towe Filipu ye, "Ku nkyu ndee, mune i tii me lbwaare kekyugyee okpa?" ³⁷ Nu Filipu towe mu ye, "Fu nye nu fu koolle gyii fu kokolo to bure, fii biti fu nye lbwaare kekyugyee." Nu onyin mu lee konu ye, "N koolle gyii fee Yesu Krisito i gye lbwaare mu-bii kolun mu." ³⁸ Nu Etiyopiya-nyin mu yege mu gbanje mu yula. Nu maa Filipu kpini ba kputge loo nkyu mu to. Nu Filipu gyee mu lbwaare kekyu gyee. ³⁹ Saja mu nu ba lu nkyu mu to mu, opula manja to nu Onyirpe Kayaayu taa Filipu lu onyin mu ansi su, nu o man bila wu mu. Nu o taa kensi-gyii kyaga mu okpa su ee kpewu. ⁴⁰ Nu i taa Filipu naa lu Asotusi kade to. Nu o nate nde mu nu i bu tutu mu kpini, ee towe asin danbirasa halu o naa fuv Kasariya osuwule su.

9

Sooli koolle Yesu gyii

1 Sanja manja to mu, Sooli dan san o yile su, o su kanyanla ye kumoo anjala lu Onyuripe Yesu abuuu mu su. Kanin su o kpee lbwaare Oseepu bulisa ase mu ase, 2 nu o naa towe mu ye o sa mu iwole mu nu i sa okpa fee o kpee kabwaare-kole igyanekpa mu nu i bu Damasiko kade mu to, ke o naa kitaa anyin ye akyu mu nu bee buu Yesu kikaapu mu. Nu o kan nye kanin abuuu manja ke o kitaa bamu bwii ba Gyerusalem ba tii obu. 3 Nu Sooli maa naa ee kpee mu, o naa tiri Damasiko kade lala mu. Opula to nu kutu ku ki lu sasu ba tin mu ansi su fee bulayi maa wee isee mu. 4 Nu i tin mu tub kase nu o nu obule ku maa taase ye, "Sooli, Sooli, mune waa nu fii kisi me kanin?"

5 Nu Sooli taase ye, "Onyuripe, fu anumu nun?" Nu obule mu ye, "I gye me Yesu mu nu fii kisi mu nun. 6 Imu su kusu kpee Damasiko kade lala mu to, tuto nu bee biti ba towe fu kutu mu nu fu waa."

7 Nu anyin mu nu ba maa Sooli ba naa mu, ba nu katowe mu, amaa ba man wu oku. Nu kufuu ki kitaa bamu, nu be sii ba yile ba man bila bugi bamu nno. 8 Nu Sooli kusu maa yile nu o bugi mu ansi mu, o man bila o ku. Imu su ba sii kitaa mu kbaa to nin taa mu kpee Damasiko. 9 Nu Sooli bilinji gyaatanapu nke nsa, o mee gyii yege o mee nu.

10 Nu Yesu obulapu ku bu Damasiko kade to nu bee tu mu ye Ananiyasi. Nu Onyuripe Yesu lee ansi su ato kaapu mu, nu o tu mu ye, "Ananiyasi."

Nu o lee kono ye, "Onyuripe n kyula."

11 Nu Onyuripe mu towe Ananiyasi ye, "Kusu kpee Gyudasi kikaara mu nu ki bu kigbenbi kyiigisa mu su, naa taase onyin mu nu o lu Tasusi kade to nu be tu mu ye Sooli mu. O bu tuto ee kole kabwaare-kole." 12 Nu Sooli gbaa wu ansi su kileekaapu mu to, fee onyin mu nu be tu mu ye Ananiyasi maa ba ke o ba taa mu abaa gyaga mu su ke mu ansi i bugi.

13 Amaa Ananiyasi lee kono ye, "Onyuripe, n nu asin damante lu onyin numu su, kanan mu nu o nyanla fu asa kyirekyure mu nu ba bu Gyerusalem mu. 14 An nu ye Sooli numu nye olon lu oseepu bulisa ase ba Damasiko nfu, o ba kitaa asa mu nu bee tu fu Yesu kitu mu."

15 Amaa Onyuripe Yesu towe Ananiyasi ye, "Kusu kpee! Lu fee me i lee onyin numu fee me kbaa to nyumisa, ke o taa me asin mu naa towe bamu nu be mee sun lbwaare, ye ba maa bamu awura, ye

Isurayi abi. 16 Nu me gbaa-gbaa me n biti n kaapu mu kanan mu nu ee biti o gyii aworofu lu me kitu su."

17 Tuto nu Ananiyasi kpee kikaara mu su nu o naa taa mu abaa gyaga Sooli su. Nu o towe ye, "Me birisa Sooli, Onyuripe Yesu mu nu o lee mu n-yu kaapu fu sanja mu nu fu ba nfu mu, i sun me fu ase ke fu ansi i bwii bugi, ke fu nye Kayaayu Kyirekyure mu." 18 Nu opula to ato ku fee okun agyafoyi i lu Sooli ansi to tye, nu mu ansi i bugi. Nu o kusu nu ba naa gye mu lbwaare kekyugye. 19 Maa gyii agyito kamaa to mu, o nye olon.

Sooli towe abwaaresin Damasiko

Nu Sooli gyii nke nku Damasiko Yesu abuuu mu ase. 20 Tuto nu o lu kpee Gyiwu abi kabwaare-kole igyanekpa naa towe Yesu asin ye, "Yesu i gye lbwaare mu-bii." 21 Asa mu nu ba nu Sooli katowe mu, i waa bamu kyan nu ba taase ye, "Man gye onyin numu i kyina ee nyanla asa mu nu ba bu Gyerusalem bee towe asin Yesu kitu to mu? Nu man gye kanin su nu o bwii ba, ke o ba kitaa bamu naa sa lbwaare oseepu bulisa o tii obu?" 22 Amaa Sooli nye olon tii su nu ee towe, ee kaapu to ye Yesu i gye omuntu lbwaare lee ye o ba molige asa. Nu i kyinkyin Gyiwu abi mu nu ba bu Damasiko kade to mu.

23 Nu umu kamaa to i maa gyii nke nku mu Gyiwu abi ba njina ye ba moo Sooli. 24 Amaa Sooli bu bamu nfeere lu mu kumoo mu su lu fee ba sii ba te bee ku kade mu nwusunu mu su kakyuwape ye kagyanbwe kumaa kanan mu nu ba nye mu moo. 25 Amaa Yesu abuuu ba taa mu waa kilantan to kakyanbwe, baala mu taa mu bule kibandiye obo to kpilgaa mu yii.

Sooli kpee Gyerusalem

26 Sanja mu nu Sooli kpee Gyerusalem mu, o biti fee o taa mu n-yu naa tii abulapu mu su, amaa ba waa kufuu ye mu, lu fee ba man koolle mu gyii ye o tii Yesu abuuu mu su. 27 Tuto nu Banabasi taa mu kpee asunpu mu ase. Nu o towe bamu kanan mu nu Sooli wu Onyuripe mu Damasiko okpa to, ye kanan mu nu Onyuripe towe Sooli mu. Nu o bila towe bamu kanan mu nu Sooli man waa kufuu, nu o yile towe lu Yesu Krisito kitu to Damasiko kade to. 28 Imu su Sooli kyina bamu ase Gyerusalem yege o su Onyuripe mu kitu to ee towe yege o man su kufuu. 29 Nu Sooli maa Giriki abi mu nu bee towe Gyiwu katowe mu, ba gyii abaa umooze, amaa yege ba biti mu kumoo okpa. 30 Sanja mu nu mu toomaa ana ba bu kanin mu, ba taa mu kpee Kasariya kade to, nu o naa kyaga su kpee mu kade to Tasusi.

³¹ Imu sv Krisito abi kobo-kobo mu nu i bu Gyudeya ye Galile ye Samariya kpini ba nye kayu yuuli. Nu Kayaayu Kyurekyure mu waa bamu aniya to, nu ba nye akyo bee kpan bamu n-yu, yege ba sile Onyuripe.

Pita waa asinkaala Lida ye Gyopa

³² Nu Pita kusu o naa o naa isuwole mu sv, nu o naa boo akoole-gyipu mu nu ba bu Lida mu sv. ³³ Tuto nu o naa wu onyin mu nu mu n-yu i wu, nu o de nsu nburuwa nu be ti mu ye Aneyasi. ³⁴ Nu Pita towe mu ye, "Aneyasi, kusu taa fu kalan, Yesu Krisito kye fu." Opula to nu o kusu. ³⁵ Imu sv asa mu nu ba bu Lida ye Saron mu kpini ba maa wu kanin mu, nu ba kyegege bamu nfeere bilinji ba Onyuripe ase.

³⁶ Nu Gyopa kade to okyu koole-gyipu ku bu tuto nu be ti mu ye Tabita. Tabita umu Giriki katowe i gye ye Dokasi. Dokasi manja i waa adanbirasa yege ee kye atiripu to sanja kumaa. ³⁷ Kanin sanja maa mu kilo ki daa okyu mu, nu o wu. Nu ba gye mu kubuni naa dila abansuru obu to. ³⁸ Lida kade ki man bu kata ye Gyopa kade. Imu sv Yesu abuu pu mu ba maa nu fee Pita bu Lida mu, nu ba sun anyin anyo Pita ase naa towe mu ye, "Waa bilen ke fu ba ane ase."

³⁹ Imu sv Pita maa bamu nu ba sun mu ase mu, ba bwii kpee Gyopa. Nu ba taa Pita kpee abansuru obu mu to, ntin mu nu obuni mu de mu. Nu akulapu-kyu mu nu ba bu obu mu to mu kpini, ba kyaaboo Pita be sawu yege ba sv ato bunsu mu nu Dokasi baata sa bamu sanja mu nu o te nkpa to mu bee kaapu Pita.

⁴⁰ Amaa nu Pita towe bamu nu ba bu obu mu to kpini ye, ba lu kewu. Nu Pita manja mu aya muuli sv kule kabwaare-kule, nu o bilinji mu ansi kaapu obuni mu, nu o towe ye, "Tabita, kusu." Nu o bugi mu ansi wu Pita, nu o kusu kyina. ⁴¹ Nu Pita kitaa mu kibaa to kusaa mu yile. Tuto nu o tu akoole-gyipu ye akulapu-kyu mu taa okyu mu nu o kyinji mu sa bamu. ⁴² Fale asin numu i yaase loo Gyopa kade to kpini. Nu asa gaalaagaa ba koole Onyuripe Yesu mu gyii. ⁴³ Nu Pita kyina Gyopa kade to, onyin mu nu be ti mu Simon nu o gye gbansaba mu ase nke nnyo ku.

10

Ibwaare kaboo lee mu n-yu kaapu Koneliyo

¹ Obilisa ku bu to nu be ti mu ye Koneliyo. Nu o te Kasariya kade to. O kyina o gye anaakopu obilisa sa Roma

anaakopu kobo mu nu be ti kumu ye Itali abi kobo mu. ² Maa mu kuu pu ana ba taa bamu n-yu sa Ibwaare nu ba sile Ibwaare. O gye osa mu nu ee kee atiripu ato nu o bula o sv sanja sa kabwaare-kule. ³ Kanyin numu nye kileekaapu kake ku kakyuwape i waa fee kerefi asa sanja to. O wu Ibwaare kaboo maa ba mu ase nu o tu mu ye, "Koneliyo!"

⁴ Nu o ku mu ye kufuu nu o taase mu ye, "Onyuripe mine nin?" Nu kaboo mu towe mu ye, "Ibwaare ansi i gyii fu kakee ye fu kabwaare-kule mu sv, nu ee biti o kyula fu. ⁵ Nbuinbu, sun asa ku kpee Gyopa ba naa tu onyin mu nu be ti mu ye Simon Pita mu ba. ⁶ O bu Simon mu nu o gye gbansaba mu aye nin, nu ki bu ki maa opu mu."

⁷ Sanja mu nu Ibwaare kaboo mu i kyun mu, nu Koneliyo tu mu ayaafole anyo ye mu anaakopu mu to okolon mu nu ee waa kuto kumaa ee sa mu, nu o taa mu n-yu sa Ibwaare mu. ⁸ Nu o towe bamu kuto kumaa mu nu o wu nu o sun bamu Gyopa.

Pita wu ansi sv kileekaapu

⁹ Luukaake mu Koneliyo nboo ba maa tiri Gyopa mu Pita moo dii kpee abansuru* susu o naa kule kabwaare-kule kakyuwape manja. ¹⁰ Akun a kitaa mu, nu ee biti kuto ku o gyii. Sanja mu nu be waa agyito mu, nu o nye ansi sv kileekaapu. ¹¹ O wu susu maa bugi nu o wu kuto ku, maa lu susu fee kitaa lala ku kpilige ku ba kase. Ki maa kumu anobi ana. ¹² Kitaa mu sv mu, o wu atobwaaya kumaa ye nbwiibi ye atobwaaya mu nu be kpu ito sv kpini. ¹³ Nu o nu obule ku maa towe mu ye, "Pita! Kusu moo ke fu gyii."

¹⁴ Nu Pita towe ye, "Onyuripe ayee, n man pita gyii fale ineesi ato abee umu nu i gye ane Gyiwu abi ikisii."

¹⁵ Nu obule mu bula towe mu ye, "Man bula tu kuto mu nu Ibwaare lojo kumu mu, ye ineesi kuto." ¹⁶ Inumu i waa kanin lu isa, nu i taa kitaa mu ye ato mu bwii kyun susu.

¹⁷ Sanja mu nu Pita san ee fe umu nfeere mu, nu asa mu nu Koneliyo sun mu ba bu Simon kukpaara mu, nu ba ba yile kumu kewusuno. ¹⁸ Nu ba tu oku taase mu ye, "Onyin ku bu nfu nu be ti mu ye Simon Pita?" ¹⁹ Sanja mu nu Pita san ee fe mu kileekaapu mu nfeere mu, nu Ibwaare Kayaayu towe mu ye, "Anyin asa aku bee biti fu. ²⁰ Imu sv kpilige kpee bamu ase, man kan kina katun kumaa mu nu faa bamu fen biti fan kpee, lu fee me i sun bamu fu ase." ²¹ Nu Pita kpilige ba kase to nu o towe anyin mu ye, "Me i gye omu nu fen biti mu. Mine i waa?" ²² Nu anyin

* 10:9 10:9 Sanja mu didaa mu, fale nu Gyiwu abi bamu abansuru duu.

mu ba lee kono ye "Anaakopu obilisa mu nu bee ti mu ye Koneliyo mu i sun ane. O gye asa mu nu mu ukpa i kyiigi nu o sile lbwaare, nu Gyiwu abi kpini be sa mu beere. lbwaare kaboo mu i towe mu ye o ti fu ba mu kikpaara su, ke o nu kuto mu nu fu su sa mu." 23 Nu Pita taa anyin mu loo kikpaara mu su, nu o koolle bamu, kitaa bamu kifoo.

Pita maa Koneliyo

Lukaake mu, nu Pita maa Yesu abulapu aku mu nu ba lu Gyopa mu ba buu bamu. 24 Imu lukaake nu ba fuu Kasariya. Yege Koneliyo maa mu koupu ana ye mu kyemune ana ba sare bee gyoo mu. 25 Pita maa biti o loo kikpaara mu su mu, nu Koneliyo gyanja mu, nu o muja o sun mu. 26 Amaa Pita kitaa mu kbaa to nu o towe mu ye "Kusu yile! Ngbaa me n dan n gye nyumisa nun fee fu fale!"

27 Sanja mu nu maa Pita bee waa kiligima bee loo kikpaara mu su mu, o naa tu asa ba maa sare ba te. 28 Nu Pita towe bamu ye, "Fane gbaa-gbaa fane fan dan fen nyi fee naafoo i man de okpa fee Gyiwu nyumisa maa buga omu nu o mee sun lbwaare abee o booo mu su. Amaa lbwaare kaapu me fee n man towe oku ye o man du kyrekyire. 29 Imu su fan maa sun ti me mu n man kina, kanin su fan towe me koto mu su nu fan ti me."

30 Nu Koneliyo lee kono ye, "Ndaga nke nna numu n maa kole kabwaare-kole kerefi asa kakyowape sanja mu. Opula to nu n wu onyin ku maa bun kaale fufuli ba yile mi ansi to." 31 Nu o towe me ye, "Koneliyo lbwaare nu fu kabwaare-kole, nu o wu fu kakae mu nu fu kee atiripu mu. 32 Imu su sun asa kpee Gyopa ke ba naa tu onyin mu nu bee ti mu ye Simon Pita mu, nu o gye ofo o bu Simon mu nu o gye gbansaba nu mu kikpaara bu mata opu mu. 33 Imu su nu n sun ti fu bilen, nu i buron fee fu maa ba. Nbuunbu an gyanje lbwaare ansi to an nu fu ase asin mu nu Onyiripe taa sa fu ye fu ba towe ane mu."

Pita abwaaresin katowe

34 Nu Pita towe ye, "Nbuunbu bire n bu fee i gye kesintin lbwaare mee ku nyumisa ansi to pouy nu ee waa koto ku. 35 lbwaare i koolle okumaa mu nu o bu ndendemande o sile mu, nu ee waa umu nu i dagaa mu. 36 Fane gbaa-gbaa fan nu asin mu nu lbwaare taa bitya Gyiwu abi nu o bola Yesu Krisito mu nu o gye dulinyaa to ato kpini Onyiripe su taa kayu yuuli asin danbirasa sa bamu. 37 Nu fan nyi asin kpare mu nu i waa Gyiwu osowole su nu i piili lu Galile mu. I waa sanja mu nu Gyon towe lbwaare kekyugyee asin mu kamaa. 38 Fan nu Yesu Kanasareti-nyin mu asin, kanan mu nu

lbwaare taa mu Kayaayu Kyrekyire ye olun bola mu to mu. Lu fee lbwaare tii mu su, nu katun kumaa mu nu o kpee mu ee waa adanbirasa yege ee kye okumaa mu nu Sitaane bu mu to.

39 "Kuto mu nu o waa Gyusalem ye Israyi kpini-kpini mu, ane asunpu numu an gye umu kesintin agyipu. Ba da mu oyua laasa su moco mu. 40 Amaa nke nsa kamaa to mu lbwaare kyini mu lu lewu to. Nu lbwaare yege nu o lee mu n-yu kaapu. 41 Man gye okumaa numu nu o lee mu n-yu kaapu amoo ane mu nu lbwaare wola lee ye an baa an gye mu kesintin agyipu mu maa wu kyini kamaa to mu ana mu a buga gyii nu an nu. 42 Nu Yesu sa ane kono ye a taa towe Abwaaresin mu sa Gyiwu kase su asa kpini. Ke a lee kesintin mu kaapu fee mu i gye asa kusa ye alewupu kpini otalepu. 43 lbwaare atowepu mu kpini ba towe mu asin mu kaapu to ye okumaa mu nu o koolle mu gyii mu, lu mu kitu to su mu lbwaare ii biti o taa mu alibi kee mu."

Bamu nu ba man gye Gyiwu abi gbaa ba nye Kayaayu Kyrekyire mu

44 Pita maa san ee towe mu, Kayaayu Kyrekyire mu ba loo bamu nu bee nu asin mu kpini to. 45 I kyinkyin Gyiwu akoolle-gyipu mu nu ba buu Pita lu Gyopa ba mu gaa, fee lbwaare maa taa mu Kayaayu Kyrekyire mu sa bamu nu ba man gye Gyiwu abi. 46 Lu fee ba nu ba maa towe ntowe pupwe yege bee yin lbwaare. Nu Pita taase ye, 47 "Ba maa nye Kayaayu Kyrekyire fee kanan mu nu an nye fale mu, oku i taale tii okpa fee ba man gyee bamu lbwaare kekyugyee?" 48 Nu Pita sa kono ye ba gyee bamu lbwaare kekyugyee lu Yesu Krisito kitu to. Nu ba kole Pita ye o kyina bamu ase nke nyoo nku.

11

Pita Lee asin Kaapu Krisito asunpu bambam mu

1 Krisito asunpu mu ye akoolle-gyipu mu mu nu ba bu Gyudeya mu kpini ba nu ye bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu gbaa ba koolle abwaaresin mu. 2 Imu su sanja mu nu Pita bwii kpee Gyusalem mu, akoolle-gyipu mu nu ba yile to sa iduu kitin mu 3 ba towe mu ye, "Fu loo bamu nu ba man tun iduu mu akpaara su nu faa bamu fan buga gyii."

4 Nu Pita lee kase koto kumaa mu nu ku waa kukulun-kukulun sa bamu towe ye, 5 "Kakaaku n bu Gyopa kade to n kole kabwaare kole. Nu n nye ansi su kileekaapu wu susu maa bugi. Nu n wu koto ku maa lu susu fee kitaa lusa kilala, nu ba su kumu anobi ana mu to ba kase

katun mu nu n bu. ⁶ N maa ku kumu to mu, n wu atobwaaya ye nbwiibi ye atobwaaya mu nu be kpu uto sv. ⁷ Tuto nu n nu obule ku maa towe me ye, 'Pita kusv mwo ke fu gyii.'

⁸ "Nu n lee kono ye, 'Onyiripe ayee, fale ineesi ato abee umu nu i gye ane Gyiwu abi ii kisi i man pitta loo me kono to.'

⁹ "Nu obule manja bila towe me ye man bila tu kuto mu nu lbwaare loho kumu kyirekyire mu ye ineesi koto. ¹⁰ Inumu i waa kanun ihu isa, nu i taa kitaa mu ye ato mu bwii kyon svsv.

¹¹ "Sanja manja to anyin asa mu nu ba sun bamu lu Kasariya ba ba me ase mu, ba ba yile kikpaara mu nu n bu kumu sv mu. ¹² Nu Kayaayu Kyirekyire mu towe me ye man kan gyii umore, faa bamu fan kpee. Akoole-gyipu asiye anumu mu nu ba lu Gyopa mu i sun me kpee naa loo, onyin mu kikpaara sv. ¹³ O towe ane kanan mu nu o wu lbwaare kaboo maa ba yile mu obu to, nu o towe mu ye, 'Sun asa aku kpee Gyopa ba naa tu Simon nu nu bee tu mu ye Pita mu. ¹⁴ Ee biti o towe fane kanan mu nu faa fu kikpaara sv abi kpini fan nye kamohge.'

¹⁵ "N maa piili n towe bamu abwaaresun mu, Kayaayu Kyirekyire ba bamu to fee kanan mu nu o loo ane to npiili ase mu. ¹⁶ Tuto nu n nyinji asin mu nu Onyiripe Yesu wula towe ye, 'Gyon taa nkyu nun gye asa lbwaare kekyugyee. Amaa fane fane bure, lbwaare ii biti o taa mu Kayaayu Kyirekyire gye fane.' ¹⁷ Imu sv fee nu lbwaare sa bamu kakee kulun mu nu o sa ane sanja mu nu an koole Onyiripe Yesu gyii mu, me i gye anumu ke n taale tii lbwaare okpa?"

¹⁸ Krisito abuupu mu maa nu kanun mu, ba man bila taale towe sehn, nu ba yin lbwaare. Nu ba towe ye lbwaare sa bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu gbaa okpa fee ba yege alibi kiwaa ke ba nye nkpa.

Krisito abi kubu mu nu ki bu Antiyoki, Siriya osvuvle sv

¹⁹ Sanja mu nu ba twu abuu mwo Sitefen mu, kyanla ki ba Yesu akoole-gyipu mu sv, nu aku ba yaase to loo Fonesiya ye Sipuru ye Antiyoki kase sv yege bee towe Yesu asin mu bee sa Gyiwu abi nkun. ²⁰ Yesu akoole-gyipu aku mu nu ba lu Sipuru ye Siren ba Antiyoki mu, ba towe asin danburasa lu Yesu Krisito sv sa Giriki abi gbaa. ²¹ Onyiripe kibaa kumaa gyan bamu sv sv mu, asa damante ba koole mu gyii nu ba be buu Onyiripe mu.

²² Krisito abi kubu mu nu ba bu Gyerusalem mu ba maa nu kanun asin

numu mu, nu ba sun Banabasi kpee Antiyoki. ²³ Maa naa fu tuto mu, nu o wu kanan mu nu lbwaare bwaala bamu mu, mu ansi i gyii nu o waa bamu aniya to ye ba nye kokolo kulon Onyiripe kikoole-gyii mu to. ²⁴ Banabasi kyina o gye nyimisa danburasa nu o sv kikoole-gyii kikyoo nu Kayaayu Kyirekyire bola mu to lu kanun sv asa damante ba ba koole Onyiripe mu gyii.

²⁵ Tuto nu Banabasi kpee Tasusi kade to o naa biti Sooli. ²⁶ Maa naa wu mu mu, o bwiiyaa mu ba Antiyoki. Nu maa mu kpini ba sii Yesu abulapu mu ase kesu laalaamuu yege be kaapu asa damante. Antiyoki tuto nu ba piili kase bee tu Yesu abulapu mu ye Krisito abi.

²⁷ Kanun sanja manja to mu lbwaare atowepu aku ba lu Gyerusalem kpee Antiyoki. ²⁸ Bamu to oku mu nu bee tu ye Agabu mu, kusv yile lu Kayaayu Kyirekyire olun to sv towe yila ye, akun lala a biti a te Roma Isuvole kpini sv. (Kanun sanja manja mu nu Kuludi gye Roma Owura lala mu.) ²⁹ Kanun sv Yesu abulapu mu nu ba bu Antiyoki mu, ba taa nfeere fee okumaa numu o taa kikyeto mu nu ee taale nye, ke ba taa naa sa Yesu abulapu mu nu ba bu Gyudeya mu. ³⁰ Nu ba taa bamu nkyeto mu sa Banabasi maa Sooli ye ba taa naa sa Krisito abulapu abulsa mu nu ba bu Gyerusalem mu.

12

Ba nyanla Krisito abi kubu

¹ Sanja manja to nu Owura Herodi yege nu ba naa kitaa Krisito abulapu aku, nu ee biti fee o nyanla bamu. ² O yege nu ba tun Gyon mu-daa Gyemisi kumu. ³ Maa wu fee umu nu o waa mu maa pure Gyiwu abi mu, o kyaga sv naa kitaa Pita gbaa. Inumu kpini i waa sanja mu nu bee gyii Kesu kono kolonjo bodobodo mu nu ki man sv kufe tinsa mu. ⁴ Maa kitaa mu mu, o taa mu tii obu nu o taa mu naa waa anaakopu mu nu ba yile ana ntun nna mu abaa to ye be ku obu tiisa mu sv. Herodi waa mu nfeere fee, nu ba kan gyii Kanyane nbuno Kesu kono kolonjo kyon lowe mu, ee biti o lee Pita ifuli ke ba gyii mu asin.

⁵ Imu sv Pita san o tii obu, amaa Krisito abi kubu mu ba payi kinsi bee kole kabwaare-kole be sa mu.

lbwaare kaboo ba lee Pita lu obu tiisa mu to

⁶ Imu kagyanbwe payi kayi ki ke, ke Owura Herodi lee mu o be gyii mu asin mu, ba da mu igbee yege o de anaakopu anyo nsana yege anaakopu aku ba bila ba yile kebuno. ⁷ Opula manja to nu lbwaare kaboo ba obu tiisa mu to nu i nmanje to, nu

o da Pita kyini, nu o towe mu ye, "Kusu yile bilen." Nu agbeeleebi mu nu ba taa da mu igbee mu i saŋe i lu tye.

⁸ Nu kaboo mu towe mu ye, "Bun fu ato ke fu waa asibita, ke fu bun fu balumaasu ke fu buu me." ⁹ Nu Pita buu kaboo mu lu abu tiisa mu to, amaa Pita man nyi fee koto mu nu kaboo mu i waa mu gye kesintin. I waa mu nin fee i gye ansi su kilekaapu nin. ¹⁰ Ba kyon nbuno akusupu gyankpaasa kunyosapu mu su naa fu kebuno mu nu ba taa abilito waa mu, nu lu kumu to taa kpee kade mu to mu. Ba maa fuw tuto mu nu kebuno mu gbaa-gbaa tigi nu ba lu. Ba maa nate okpa mu su kpee ansi to gberere mu, nu lbwaare kaboo mu ki nyaa mu ansi su.

¹¹ Tuto nu i nmanje Pita su nu o towe ye, "I gye kesintin nin fee lbwaare sun mu kaboo ye o ba koolle me lu Owura Herodi abaa to ye kanan mu nu Gyiwu abi ba da njina ye ba waa me mu."

¹² Maa fe unumu kpini nfeere mu o kpee Maki Gyon mu-nyi Meeɾi kukpaara su, opula mu nu asa kukyo, ba gyanje bee kole kabwaare-kole mu. ¹³ Nu Pita da kewusuno opunu, nu kibite mu nu bee ti mu ye Roda mu ba sunja ki omu nu ee daa. ¹⁴ Kibite mu maa bi ye i gye Pita obule mu, i maa waa mu okon gaa su o man tigi opunu mu. Nu o sile naa towe bamu ye Pita i yile kewusuno. ¹⁵ Roda maa towe kanu mu, nu ba taase mu ye, "Fu lo ibun nin?" Maa dan san o yile su ee towe ye i gye kesintin mu, nu ba ye, "Fale i gye lbwaare kaboo mu nu ee ki Pita su nin."

¹⁶ Amaa Pita dan san o yile kewusuno ee daa opunu mu. Ba maa tigi opunu mu, ba wu Pita, nu i waa bamu kyan. ¹⁷ Nu Pita nyee bamu kibaa ye ba bun bamu nno su. Nu o towe bamu kanan mu nu Onyurpe lee mu lu obu tiisa mu to mu. Nu o ye, "Fan naa towe sa Gyon maa akoolle-gyipu mu nu ba san mu, koto mu nu ki waa." Pita maa towe lowe mu, nu o lu bamu ase kpee katinku.

¹⁸ Imu nyenyenuu mu, nfeere i ktaa anaakopu mu, lu fee ba man nyi koto mu nu ki waa Pita. ¹⁹ Owura Herodi sa kono ye ba naa biti Pita ba. Amaa ba biti mu kpine nu ba man wu mu. Imu su Owura mu taase bamu kono to asin kpine, nu o sa kono ye ba moo bamu kpini. Nu Owura Herodi lu Gyudeya kpee Kasariya naa kyina tuto gyii nke gberere.

Herodi kelewu

²⁰ Owura Herodi nye agbu lu Tayi ye Sidon abi su. Nu ba waa kono kulun sun kpee Herodi ase. Ba bala Owura Herodi kiyaafole bulsa mu nu bee ti mu ye Bilasitu mu su, sun umata Herodi ase lu

fee mu osowole su nu bee nye bamu agyito bee lu.

²¹ Kake mu nu ba yula maa fuu mu, Owura Herodi bun mu awura to naa kyina mu kuwura-gya su, nu o lee asin mu towe sa bamu. ²² Nu asa mu ba kuusi nu ba gyaabii mu ye, "Inumu bire i man gye nyimisa obule nin, amaa lbwaare ku obule nin. ²³ Lu fee Owura Herodi maa man taa kanun bonyaa sa lbwaare mu. Opula manja to nu lbwaare kaboo yege nu kul ki da mu, nu oto to asunswee ba we mu moo.

²⁴ "Amaa abwaaresin mu i dan san i kyaga su i yelge i ti su i kpee ansi to."

²⁵ Saŋa mu nu Banabasi maa Sooh ba lwe bamu kusun mu, ba lu Gyerusalem bwii kpee Antiyoki, nu ba taa Gyon mu nu ba bala bee ti mu ye Maki mu ti bamu n-yu su.

13

Kayaayu Kyirekyire mu sun Banabasi maa Sooh

¹ Kanun saŋa manja mu Krisito abi kubu mu nu ki bu Antiyoki mu, lbwaare atowepu ye akaappu aku ba bu tuto. Nu bamu i gye Banabasi, ye Simeyon mu nu bee ti mu ye Nigya, ye Lusiyon mu nu o lu Siren, ye Sooh maa Maniya mu nu ba bala maa Herodi buga mu. ² Ba maa kyaga su bee sun lbwaare nu bee njina kono mu, Kayaayu Kyirekyire mu ba towe bamu ye, "Fan lee Banabasi maa Sooh ke ba naa waa kusun mu nu n ti bamu ye ba ba waa mu." ³ Nu ba bwii njina kono kole kabwaare-kole taa bamu abaa gyaga bamu su sa bamu okpa.

Banabasi maa Sooh ba kpee Sipuru

⁴ Nu Kayaayu Kyirekyire manja i kaapu bamu, nu o gyankpaa bamu, nu ba lu tuto kpee Selusiya, nu ba bala nkyu su kpee Sipuru kifintin su. ⁵ Ba maa fuu Salami mu ba towe abwaaresin mu Gyiwu abi kabwaare-kole ogyanjekpa, nu Gyon Maki gbaa kye bamu to.

⁶ Imu kamaa ba nate kyaaboo kifintin mu su kpini naa fuu Pafosi. Tuto nu ba tu Kagyiwu-nyin ku mu nu bee ti mu ye Baa-Yesu. O su nbwu libi ee waa adangana nu o waa mu n-yu fee lbwaare otowepu. ⁷ Kifintin mu su owura mu nu bee ti ye Segusi Polusi kyina o gye Baa Yesu mu kyemine nin. Owura mu su kanyaasn gaa. O sun ti Banabasi maa Poooh, lu fee ee biti o nu abwaaresin lu bamu ase.

⁸ Amaa nbwu libi wuya Baa-Yesu, nu mu Giriki katowe to i gye Elimasi mu, mee biti fee owura mu o nu ke o koolle gyii. ⁹ Nu Sooh mu nu be bala bee ti mu Poooh, nu Kayaayu Kyirekyire mu bala mu to mu, ku

Elimasi kyiim nu ɔ towe mu ye, ¹⁰ “Fu gye Sitaane obii nun nu fu gye ɔɔɔn sa kesintin kpini. Fu naa alibi ɔkpa su fu puna asa, nu fii biti fu bilinjɔ ɔnyirɔpe asun mu ye ɪ man waa kesintin. ¹¹ Ku, lbwaare lee mu kɔbaa fu su. Fii biti fu bilinjɔ gyaatanapu ke fu man bɔla wu kyowe naa fuɔ saɔa ku.” Opula manja to nu ɪ waa mu ansi su kitentenbiri. Nu ɔ sii ee kyaabɔɔ ee biti ɔmu nu ɔ kɔtaa mu kɔbaa to kaapu mu ɔkpa. ¹² Owura mu maa wu kɔto mu nu ki waa mu, ye abwaaresin kɔkaapu mu, ɪ waa mu kyan nu ɔ kɔole ɔnyirɔpe asun mu gyii.

*Pɔɔli maa Banabasi
abwaaresin katowe
Antiyoki kade to*

¹³ Pɔɔli maa mu kɔbu ba lu Pafosi bola nkyu su ba Pega kade mu nu ki bu Panfliya ɔsɔwɔle su mu. Tuto nu ba maa Gyɔn Maki ba barige abaa nu Gyɔn bwii kpee Gyerusalem. ¹⁴ Amaa Banabasi maa Pɔɔli ba lu Pega kpee Antiyoki mu nu ki bu Pisidiya ɔsɔwɔle su mu. Kake fɔutesa ake mu, ba kpee Gyiwu abi kabwaare kɔle ɔgyanɛkpa to naa kyina. ¹⁵ Asa mu ɔku maa kale lu Mosesi nbara iwɔle ye lbwaare atɔwɛpu iwɔle lbwe mu, tuto abɔlɔnpɔ ba taa tuɔ Pɔɔli maa Banabasi ansi to ye, “Ane burisa ana, nu fan su asin towe waa asa mu, fan towe ane.”

¹⁶ Nu Pɔɔli kusu yɔle nu ɔ kusaa mu kɔbaa nu ɔ towe ye, “Gyiwu abi ye fane mu nu fan man gye Gyiwu abi, nu fen sun lbwaare mu, fan nu me ase. ¹⁷ Ane Gyiwu abi ane lbwaare mu, lee ane naana ana nu ɔ sa bamu kanye saɔa mu nu ba bu Egiyipiti ɔsɔwɔle su, nu ɔ taa mu ɔɔn lee bamu lu ɔsɔwɔle manja to. ¹⁸ Nu lbwaare ku bamu su nsu adina saɔa mu nu ba bu ofuli su mu. ¹⁹ Isɔwɔle isunɔ mu nu ɪ bu Kena kase su mu, lbwaare gya bamu lu tuto, nu ɔ taa kase mu sa Israyɪ abi nu ki bilinjɔ bamu kapatye. ²⁰ Imu kpini ɪ waa nsu alifa ana ye adunuu.

“Kamaa mu, nu lbwaare sa bamu atalapo naa fu lbwaare atɔwɛpu Samuweli su. ²¹ Nu Israyɪ abi ba towe lbwaare ye ɔ lee owura sa bamu. Nu ɔ lee Kiisi mu-bii Sɔɔli mu nu ɔ lu Bengyamin kanaan to, nu ɔ gyii kuwura nsu adina. ²² lbwaare maa kusaa Sɔɔli mu, nu ɔ taa Dawidi yii Israyɪ kuwura. Nu lbwaare ye, ‘N wu Dawidi. Gyeese mu-bii mu nu me kɔkɔlo ki biti, nu mu ii biti ɔ waa me kɔkɔlo biti.’

²³ “Dawidi kanaan to nu Gyiwu abi ɔmɔlɔgepu Yesu mu lu fee kanaan mu nu lbwaare wɔla da mu kɔkɔlo su towe mu. ²⁴ Pɔɔyɪ ɔmɔlɔgepu Yesu ɔ ba mu, Gyɔn wɔla gyankpaa ba towe Gyiwu abi ye ba yege alibi kiwaa, ke ba nye lbwaare kekyugyee.

²⁵ Saɔa mu nu Gyɔn ii biti ɔ lbwe mu kusun mu, nu ɔ taase, ‘Fen nyi fee me ɪ gye ɔmɔlɔgepu mu? N man gye me ɪ gye ɔmɔlɔgepu mu, mee mu ɔ bu me kamaa ee ba. N man dagaa fee n saɔe mu asibita gbaa.’

²⁶ “Me tomaa ana Abraham anaana abi ye fane mu nu fan man gye Gyiwu abi nu fen sun lbwaare mu, ane su nu lbwaare sa kamɔlɔge asun mu. ²⁷ Nu Gyerusalem abi ye bamu abɔlisa kpini ba man bu fee Yesu ɪ gye ɔmɔlɔgepu mu. Yege bee nu mu asin mu lu lbwaare atɔwɛpu ɔwɔle to mu kake fɔutesa kumaa, amaa ba man nu kase. Ba bun mu kupwe nu ɪ yege asin mu nu lbwaare atɔwɛpu mu ba wɔla towe yɔla mu ɪ ba to. ²⁸ Yege ba man taale wu mu alibi mu nu ɔ waa nu ɔ dagaa lewu, nu ba yege nu ɔbɔlisa Paleti mɔɔ mu. ²⁹ Ba maa waa umu nu lbwaare atɔwɛpu ba wɔla kyɔrɔɔ yɔla lu mu su lbwe mu, ba kpɔligaa mu lu oyu laasa mu su naa waa kakan to. ³⁰ Amaa lbwaare kyinjɪ mu lu lewu to ba nkpa to. ³¹ Nu nke gaalaaga mu to mu, ɔ lee mu n-yɔ kaapu bamu nu maa bamu ba daa bee nate lu Galile bee kpee Gyerusalem mu. Bamu ɪ gye mu kuwu kyinjɪ kesintin agyipu bee sa Gyiwu abi.

³² “Nu an towe fale asin danburasa mu nu lbwaare da mu kɔkɔlo su sa ane naana ana mu sa fane. ³³ Kanɔn asin manja nu lbwaare yege nu ɪ ba to sa ane, mu nu an gye bamu-bii ana mu, kpali fee lbwaare kyinjɪ Yesu lu lewu to su. Fee kanaan mu nu ba kyɔrɔɔ waa Dawidi ɔɔn nyɔsapu mu to ye,

‘Ndaga n lee kaapu fee
fu ɪ gye mi-bii.’

³⁴ Kikyinjɪ mu nu lbwaare kyinjɪ Yesu lu kelewɔ to mu, nu ɔ mee ye ɔ gyɔɔ kakaaku ku mu, lbwaare towe umu asin gbaa ye, ‘N biti n waa fane kusee sa fane atɔ kyɔrɔkyɔrɔ fee kanaan mu nu n da me kɔkɔlo su towe Dawidi mu’.

³⁵ Nu Dawidi towe lbwaare ye, ‘Fu mee yege ke fu ɔkyɔrɔkyɔrɔpe mu ɔ gyɔɔ nyita’.

³⁶ “Asin numu man gye Dawidi asin, lu fee ɔ nate lbwaare kebiti su, mu saɔa mu nu ɔ kyina, nu ɔ wu, nu ba pula mu naa tii mu naana ana su nu mu n-yɔ ɪ gyɔɔ. ³⁷ Amaa ɔmu nu lbwaare kyinjɪ mu lu lewu to mu bure man gyɔɔ.

³⁸ “Kanaan su me burisa ana Gyiwu abi, lu Yesu kitu to su nu an towe alibi kɔtaa kee asin an sa fane fale. ³⁹ Nu ɔku man bu to ɔ taale gyii lu Mosesi nbara mu kpini su, amaa ɔkumaa mu nu ɔ kɔole Yesu gyii bure, ee biti ɔ gyii lu. ⁴⁰ Imu su fan ku su danburasa ke asin mu nu lbwaare atɔwɛpu ba towe yɔla mu, ɪ man ba fane su. Asin mu ɪ gye ye,

41 'Fane ahin-sun wuya ana,
ii biti i waa fane kyan fee kanan mu
nu n biti n moƆ fane.

Lu fee fane sanja numo to n biti n waa koto
ku
nu oku kan ba towe gbaa, fan mee ye
fan koolle mu gyii'."

42 Pooli maa Banabasi ba maa lu Gyiwu
abi kabwaare-kole ogyanjekpa to mu, nu
asa mu ba towe bamu ye ba bila bwii ba
kake futesa ake, ke ba ba towe bamu asin
numo tii so. 43 Sanja mu nu asa mu ba lu
ogyanjekpa nu ba yaase to mu, Gyiwu abi
mu gaalaagaa, ye bamu nu ba man gye
Gyiwu abi, nu ba kyeege bamu nfeere ba
Gyiwu abi kabwaare-sunkpa to mu, ba buu
Pooli maa Banabasi. Nu ba waa asa mu
olon to towe bamu ye ba kyina lbwaare
kabwaala mu to.

44 Nu kake futesa pupwe mu maa fuƆ
mu, kade mu to asa kibaafon mu nu ba
kpee mu i kyo gaa nu ba naa gyanje ba
nu abwaaresun. 45 Amaa Gyiwu abulsa ba
maa wu asa damante ba maa nu Banabasi
maa Pooli abwaaresun mu, ba nye bamu
kayii basa yege bee towe nbusaa asin bee
nyita asin mu nu bee towe mu.

46 Pooli maa Banabasi ba yile kunyin to
towe bamu ye, "Fane Gyiwu abi nu i dagaa
fee a maa gyankpaa towe abwaaresun sa
poyi. Amaa fan maa man koolle umu gyii
nu fan ku fane n-yu fee fan man dagaa
sa nkpa kakpaa mu, an biti a taa asin mu
naa sa bamu nu ba man gye Gyiwu abi.

47 Inumu nu Onyiripe lbwaare mu sa kono
towe ye,
'N taa fane waa bamu nu ba man gye
Gyiwu abi mu fitla.

Ke fan taa kamolge mu naa sa asa
dulinyaa katn kumaa'.

48 "Nu bamu nu ba man gye Gyiwu abi
mu ba maa nu fale mu, i waa bamu okon
gaa, nu ba taa bunyaa sa lbwaare asin mu.
Nu bamu nu lbwaare lee bamu fee ba ba
nye nkpa kakpaa mu ba koolle gyii."

49 Imu so lbwaare asin mu i yelige kanun
osuwale manja su kpini. 50 Nu Gyiwu abi
ba fun waa akyu mu nu ba sile lbwaare
nu ba su beere, ye anyin mu nu ba
gye Antiyoki kade mu to agyankpaapu.
Nu bamu kpini ba kusu yile Pooli maa
Banabasi su bee nyanla bamu, nu ba gya
bamu lu kanun ofuli manja su. 51 Nu Pooli
maa Banabasi ba kpkpaa bamu ayaa ise,
nu ba waa bamu ahee. Nu ba lu toto kpee
Ikoniyyum kade mu to. 52 Yesu abulapu mu
nu ba bu Antiyoki toto mu kpini ba nye
kensi-gyii gaa. Nu Kayaayu Kyirekyire mu
bola bamu.

14

*Pooli maa Banabasi ba
waa asin kyinkyinsa
Ikoniyyum kade to*

1 Fee kanan mu nu Pooli maa Banabasi
ba wula bee waa mu, ba kpee Ikoniyyum
Gyiwu abi kabwaare-kole ogyanjekpa. Nu
ba towe abwaaresun mu, nu i yege nu
Gyiwu abi ye bamu nu ba man gye Gyiwu
abi mu gaalaagaa ba koolle gyii. 2 Amaa
Gyiwu abi mu nu ba man koolle asin mu
gyii mu, ba fun waa bamu nu ba man gye
Gyiwu abi mu, nyita bamu nfeere nu ba
nye nfeere libi lu Pooli maa Banabasi su.
3 Pooli maa Banabasi ba gyii nke gberee
tuto. Ba yile kunyin to bee towe Onyiripe
mu kabwaala asin. Nu ngbaa mu yile
bamu kamaa nu ba waa asin kyinkyinsa
ye usunkaala. 4 Nu i yege nu kade mu to
asa mu ba barge to ntun nnyo, aku ba
buu Gyiwu abi nu aku moƆ ba buu Yesu
asunpu mu. 5 Sanja manja mu, bamu nu
ba man gye Gyiwu abi mu aku ye Gyiwu
abi, taa tii bamu agyankpaapu su mu ba
waa kono kulon fee ba tooroƆ bamu ke ba
tub bamu abuu moƆ. 6 Amaa Pooli maa
Banabasi ba maa bu bamu nfeere mu, nu
ba sile kpee Lisitira ye Debe nde ye nde-bii
mu nu i bu Likoniya osuwale su kpini.
7 Tuto nu ba kyaga su towe asin danbirasa
mu.

Boobi ku nye alanfiya

8 Onyin ku te Lisitira toto nu ba kooƆe
mu ayaa ye abaa wusa wuya ana, nu o
man nate kakaaku. 9 O te toto ee nu Pooli
maa towe. Nu Pooli ku mu kyimm wu fee
onyin mu su kikoole-gyii, nu o taale nye
alanfiya. 10 Nu Pooli punte ye, "Kusu yile
fu ayaa su." Tuto nu onyin mu fugi yile
mu ayaa su nu o piili o naa.

11 Sakyo mu maa wu koto mu nu Pooli
waa mu, ba kuusi Likoniya katowe to ye,
"Ane idakpa mu ba biliŋi asa ba ane ase."
12 Nu ba sa Banabasi kitu ye Sewu, nu ba
sa Pooli gbaa kitu ye Hemesi lu fee mu i
gye asin mu otowepu. 13 Nu odakpa Sewu
oseepu obu yile kade mu ikaa su. Nu kumu
oseepu taa inaa-nyin ye ntutule ba kade
mu kewusunƆ, lu fee maa sakyo mu bee
biti ba waa kolonƆ sa Krisito asunpu mu.

14 Amaa ba maa nu kanun mu, ba ktaa
bamu ato bunsaa kyate sile loo sakyo mu to,
bee kuusi ye, 15 "Anyin, mune nu fen waa
fale? Ane gbaa ane an gye asa nun fee fane
fale. An su asin danbirasa mu an biya fane
nun. An towe fane ye fan lee fane n-yu
lu ato gyaga su, ke fan bwii ba lbwaare
mu nu o te nkpa kakpaa to mu ase. Mu i
tub susu ye kase ye opu ye ato mu nu i bu
umu kpini to mu. 16 Didaa mu, lbwaare lee
mu ansi yege nu dulinyaa to asa kpini ba

nate waa bamu gbaa-gbaa bamu nkolo biti. ¹⁷ Amaa lbwaare waa adanburasa kaapu asa fee maa bu to, fee maa sa bulayi nu ato duusa a waa sanja kyekyee to. Nu ee sa fane agyito kikyoo nu ee yege fane ansi i gyii.” ¹⁸ Halu ba maa towe utumu kamaa gbaa mu, i waa olon poyi nu ba taale gya sakyo mu ye ba man waa kolonjo mu.

¹⁹ Tuto mu Gyiwu abi mu nu ba lu Antiyoki ye Ikoniyum mu ba ba towe kyege sakyo mu nfeere. Nu ba tuv Pooli abuu waa nfeere fee o wu nun, nu ba kpu mu lu kade mu to. ²⁰ Amaa sanja mu nu akoolle-gyipu mu ba ba kyaaboo Pooli mu, o kusu nu o bwii kpee kade mu to. Imu lu kaake mu Pooli maa Banabasi ba lu tuto kpee Debe.

Banabasi maa Pooli kibwii kpee Antiyoki, Siriya osuwle su

²¹ Nu ba towe asin danburasa mu Debe kade to, nu i yege asa kikyoo ba be buu Yesu. Nu ba bwii kpee Lisitira ye Ikoniyum nde ye Antiyoki mu nu ki bu Pisidiya osuwle su mu. ²² Ba towe waa Yesu abulapu mu, waa bamu olon to fee ba yile kikoolle-gyii to, nu o bila towe ye, poyi ke ba nye lbwaare kuwura-gyii mu to loo mu, i dagaa ba maa gyii awurufo. ²³ Krisito abi kubu kumaa to mu, ba lee abilisa sa bamu. Nu ba njina kono kole kabwaare kole taa bamu waa Onyiripe mu nu ba koolle mu gyii mu abaa to. ²⁴ Imu kamaa to mu, ba bola lu Pisidiya osuwle su taa ba fuv Panfiliya osuwle su. ²⁵ Nu ba towe asin danburasa mu Pega kade to kyaga su kpee Ataliya kade to.

²⁶ Ba lu Ataliya bola nkyu su kpee Antiyoki mu nu ki bu Siriya. Antiyoki tuto nu Krisito abi kubu mu ba wola kole kabwaare-kole taa bamu waa lbwaare kibaa to, fee o bwaala bamu ke ba taale waa kusun mu nu ba waa lwe fale.

²⁷ Sanja mu nu ba fuv Antiyoki mu, ba lu Krisito abi kubu mu ba sare katn kolon. Nu ba towe bamu kutu mu nu lbwaare bola bamu su waa, ye kanaan mu nu o bugi okpa sa bamu nu ba man gye Gyiwu abi, nu ba koolle Yesu asin danburasa mu gyii mu. ²⁸ Nu Pooli maa Banabasi ba kyina Yesu abulapu mu ase kyeere.

15

Krisito akoolle-gyipu ye Mosesi nbara mu kibuu

¹ Amaa asa aku ba lu Gyudeya ba Antiyoki, nu ba ba bee kaapu akoolle-gyipu mu ye, nu ba kan man tin bamu iduu fee kanaan mu nu Mosesi nbara i kaapu mu, ba mee ye ba nye kamolige. ² Nu utumu i yege nu bute ye kamoolle-gyii ki ba Pooli

maa Banabasi ye asa mu nsana. Imu su ba lee Pooli maa Banabasi ye akoolle-gyipu mu aku fee ba kpee Gyerusalem naa wu Krisito asunpu ye abilisa lu kamoolle-gyii mu su. ³ Nu Krisito abi kubu mu ba lee bamu okpa. Ba maa kpee mu ba bola lu Fonesiya ye Samariya. Yege bee towe bamu kanaan mu nu bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu ba koolle Krisito gyii mu. Nu i waa akoolle-gyipu mu nu ba bu tuto mu okon. ⁴ Sanja mu nu ba fuv Gyerusalem mu, Krisito abi kubu ye Krisito asunpu ye kubu mu bamu abilisa mu ba waa bamu nsa-nsa. Nu Pooli maa Banabasi ba lee towe bamu kutu kumaa mu nu lbwaare bola bamu su waa mu.

⁵ Amaa Farasii kubu mu to akoolle-gyipu mu aku ba kusu yile to ye, “I dagaa fee bamu nu ba man gye Gyiwu abi, nu ba koolle Krisito gyii mu, ba maa tye iduu fee kanaan mu nu Mosesi nbara mu i kaapu to mu.”

⁶ Kanun su Krisito asunpu mu ye abilisa mu ba gyanje ke ba taa umu nfeere. ⁷ Ba maa kyina asin mu su gyii abaa umoolle kyeere mu, Pita kusu yile towe bamu ye, “Me daa ana ye mi-supu ana, fan nyi fee nsu nku to mu, lbwaare maa lee me lu fane to ye n towe asin danburasa mu sa bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu ba nu ke ba koolle gyii. ⁸ Nu lbwaare mu nu o nyi nyumisa kokolo to asin mu, waa nu i kaapu fee o koolle bamu, fee o maa sa bamu Kayaayu Kyurekyire fee kanaan mu nu o sa ane gbaa ane mu. ⁹ Nu lbwaare man su nbarige to ye anaa bamu nsana to. Lu fee, lu bamu kikoolle-gyii su o lonjo bamu nkolo to. ¹⁰ Imu su mune i waa nu fen biti fan tuv lbwaare to lu, nu fen taa isula budusa fen sula Yesu abuu mu nu ane ye ane naana ana gbaa an man taale sula? ¹¹ An koolle gyii fee, lu ane-Nyiripe Yesu kabwaala mu su nu lbwaare molige ane fee kanaan mu nu bamu gbaa bamu ba nye mu.”

¹² Nu asa mu nu ba sare tuto mu kpini ba laato bee nu Banabasi ye Pooli ba maa towe usunkaala ye asin kyinkyinsa mu nu lbwaare bola bamu su waa bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu to. ¹³ Ba maa towe lwe mu, Gyemisi kusu towe ye, “Me-daa ana ye mi-supu ana, fan nu me ase. ¹⁴ Simon Pita towe kanaan mu nu lbwaare gyankpaa waa, nu o lee kaapu fee ee biti bamu nu ba man gye Gyiwu abi gbaa, nu o lee bamu to aku bilinj mu lee. ¹⁵ Imu su asin numu ye lbwaare atowepu Asunkyan yilasa mu i waa kokolon. ¹⁶ Asin mu i gye fee lbwaare ye,

‘Inumu kamaa n biti n bwii ke n poyi Dawidi kukpaara mu nu ki lu tye mu. N biti n lonjo-lonjo umu ato nyitasa mu

ke n bwii kusaa kumu yile.

17 Ke asa mu nu ba san mu ye bamu nu ba man gye Gyiwu abi, nu me, Onyurpe lbwaare kitu

ki gyan bamu su mu, ke ba ki biti me.

18 Me, Onyurpe lbwaare mu nu n wola lee umu kaapu lu koo didaa mu, i towe kanun.

19 "Kanun su me asin mu nu n su n towe i gye fee, an man nyan bamu nu ba man gye Gyiwu abi nu ba kyeege ba lbwaare ase mu. 20 Amaa i dagaa a maa kyuroo owule naa towe bamu ye, ba lee idakpa agyito kigyii ye kagyii abee kanyin-biti. Ke ba man gyii atobwaaya mu nu ba man tin bamu amu nu ba wu abee nkalan. 21 Nu koo didaa mu, ba wola bee kaapu Mosesi nbara mu nde kumaa to, nu bee kale umu Gyiwu abi kabwaare-kule igyanekpa kake futesa kumaa."

Owule naa sa akwole-gyipu mu nu ba man gye Gyiwu abi mu

22 Tuto nu Krisito asunpu mu ye abulsa mu ye Krisito abi kubu mu kpini ba towe kyula ye, ba lee bamu to anyin aku, ke ba sun ba maa Pooli ye Banabasi ke ba kpee Antiyoki. Nu ba lee Gyudasi mu nu bee ti mu Basabasi ye Silasi. Bamu anyo ba gye Krisito abi agyankpaapu mu aku. 23 Nu ba taa fale owule numu waa bamu abaa to. Nu ba kyuroo owule mu fale.

"I gye ane Krisito asunpu ye abulsa ye Krisito abi mu kpini.

"An kyuroo owule numu an sa fane mu nu fan man gye Gyiwu abi mu.

"Nu fan kwole Yesu gyii mu, nu fan bu Antiyoki ye Siriya ye Sisiliya mu kpini.

"Ane fane burisa ana an fwaala fane.

24 "An nu fee ane to asa aku ba ba fane ase, ba su asin aku ba nyan fane, yege bee nyita fane nfeere. Yege an man sa bamu okpa fee ba waa kanun, nu an man nyi bamu su. 25 Imu su ane kpini a towe kyula fee a lee asa aku ke ba maa ane kyemune ana Banabasi maa Pooli, an sun bamu ba fane ase. 26 Bamu i gye asa mu nu ba taga apu lu Onyurpe Yesu Krisito kitu to su. 27 Kanun su an bila sun Gyudasi maa Silasi fane ase an tii su. Ke ba naa taa bamu konu to towe asin mu nu an kyuroo mu. 28 Nu umu nu i buron sa ane ye Kayaayu Kyurekyure mu i gye fee, a mee biti fee a taa kasula budusa ku sula fane tii su, lu umu nu an biti an towe fane fale. 29 Imu i gye ye fan lee fane n-yu lu agyito mu nu ba taa lonjo sa idakpa ye atobwaaya nkalan ye atobwaaya mu nu ba man tin bamu amu nu ba wu mu, ke fan bila lee fane n-yu lu kagyii abee kanyin-biti to. Ii biti i waa

odan sa fane fee fan maa lee fane n-yu lu unumu to.

"An kala fane."

30 Nu ba lee bamu, nu ba sun bamu okpa. Nu nboco mu ba maa naa fuv Antiyoki mu, ba ti Krisito abi mu sare, nu ba lee owule mu sa bamu. 31 Ba maa kale owule mu, katowe waa nkyeto asin mu, i yege nu bamu ansi i gyii. 32 Gyudasi maa Silasi mu nu ba gye lbwaare atowepu mu ba towe waa Krisito abi kubu mu olon to. 33 Nu ba maa gyii nke nku bamu ase mu, ba lee bamu okpa kayu yuuli to. Nu ba bwii naa fuv bamu nu ba sun bamu mu ase. 34 (Amaa Silasi waa mu nfeere fee o sii kyuna tuto. Nu Gyudasi nkun bwii kpee Gyerusalem). 35 Amaa Pooli maa Banabasi ba sii Antiyoki. Nu ba maa asa gaalaagaa bee towe bee kaapu Onyurpe asin mu.

Pooli maa Banabasi ba barige abaa

36 Imu kamaa to mu, Pooli towe Banabasi ye, "Yege a bwii kpee naa boco Krisito abi mu nu ba bu nde-nde su mu, katun mu nu an wola towe Onyurpe asin mu. Ke a kpee naa wu kanan mu nu ba du." 37 Nu Banabasi ii biti fee o taa Gyon mu nu bee ti ye Maki mu o tii bamu su. 38 Amaa Pooli man kyula fee ba taa Maki buu bamu n-yu. Lu fee o lee mu n-yu lu bamu to saja mu nu ba bu Panfiliya bee waa kusun mu, nu o lu bamu ase. 39 Inumu i yege nu bute tye Pooli maa Banabasi nsana, nu ba barige to. Nu Banabasi taa Maki buu mu n-yu bola nkyu su kpee Sipuru. 40 Amaa Pooli bure taa Silasi tii mu n-yu su, nu Krisito abi mu ba kole Onyurpe fee o bwaala bamu, nu ba kyon. 41 Nu ba bola lu Siriya ye Silisiya nu ba waa Krisito abi kubu-kubu mu olon to.

16

Pooli maa Silasi ba taa Timoti tii bamu kanate su

1 Nu Pooli maa Silasi ba ba Debe, nu ba lu tuto kpee Lisitira. Tuto maa nu ba wu Yesu obuupu ku mu nu bee ti mu ye Timoti. Nu mu-nyi gye Gyiwu obii mu nu o kwole Krisito gyii, amaa mu-se bure gye Giriki obii nun. 2 Krisito akwole-gyipu mu nu ba bu Lisitira ye Ikoniyum mu, ba towe Timoti n-yu su asin danburasa. 3 Imu su Pooli ii biti fee o taa Timoti buu mu n-yu kpee okpa. Nu Gyiwu abi mu nu ba bu tuto mu su mu, o tin Timoti oduu, lu fee bamu kpini be nyi fee Timoti mu-se maa gye Giriki obii nun. 4 Ba maa naa nde su mu, bee kaapu bamu konosa mu nu Krisito asunpu mu ye abulsa mu nu ba bu Gyerusalem ba sa bamu fee asa kumaa o buu umu. 5 Imu su Krisito abi ba nye olon

kikoolo-gyii to, yege kake komaa bee nye akyo bee tii su.

Poolh kileekaapu lu onyin kv maa tu mv lu Masedoniya kv sv

6 Nu Poolh maa mu burisa ana ba bola Firigiya maa Galati ifuli sv kyon, lu fee Kayaayu Kyirekyire mu man sa bamu okpa fee ba towe abwaarestin Asiya osuwole sv. 7 Sanja mu nu ba fuv Misiya ngyanje mu, ba kpan bamu n-yu fee ba faa loo Bitiniya, amaa Yesu Kayaayu mu man sa bamu okpa. 8 Imu sv ba lu Misiya kpee Trowa kade to. 9 Imu kagyanbwe mu, Poolh nye ansi sv kileekaapu. O wu Masedoniya onyin kv maa yile ee kole mu ye, "Faa ba Masedoniya, ba kye ane to." 10 Sanja mu nu Poolh wu ansi sv kileekaapu mu, opula manja to nu an kuvla ane n-yu an biti a kpee Masedoniya. Lu fee an koolo kyula fee Onyuripe lbwaare i tu ane ye a naa towe asin danbirasa mu sa bamu.

Lidiya i koolo Onyuripe gyii Filipi kade to

11 An lu Trowa kyina nkyu sv yii sv kpee Samotiri. Imu lukaake mu, nu an fuv Neyapoli. 12 Nu an lu tuto kyaga sv nate kpee Filipi mu nu ki gye Masedoniya kabaafun kv kade lala, nu tuto bv Roma abi kase. An gyii tuto nke nku.

13 Nu kake foutesa ake mu an lu kade mu to kpee olukaa. An waa nfere fee an biti an wu kabwaare-kole opula. A maa wu koku mu, an kyina piili an towe an sa akyyu mu nu ba ba gyanje toto mu. 14 Akyyu mu nu bee nu asin mu bee ti bamu to okyo ye Lidiya, nu o gye ataa kuriman-kyu ofepu nu o lu Tatira kade lala to nu o sile lbwaare. Nu Onyuripe mu bugi mu kokolo to, nu o koolo Poolh asin mu gyii. 15 Sanja mu nu an gye maa mu kukpaara sv abi kpini lbwaare kekyugyee mu, o tu ane ba mu aye. Nu o towe ane ye, "Nu fan ku me fee n koolo Onyuripe mu gyii bure, fan ba kyina me kukpaara sv." Nu o dan mata sv halu an kyula naa kyina mu ase.

Ba tii Poolh maa Silasi obu

16 Kakaaku an maa kpee kabwaare-kole opula mu, an gyanja kinye kibite mu nu o sv kabwu libi. Nu ee kpali ee wu asin mu nu ii biti i ba, yege ee nye afulee gaa ee sa mu wuya ana. 17 Nu kebii kyusa-bi numu buu anaa Poolh, yege ee kuusi ee towe ye, "Asa anumu ba gye lbwaare lala mu nu o bv svsv mu ayaafole. Nu bee towe fane okpa mu nu fen biti fan bola sv nye kamolige." 18 O maa sv ee towe asin numu kake komaa. Amaa kamaa to mu kibite mu asin mu i fii Poolh, nu o bilinj towe kabwu libi mu ye, "N towe fu ye, lu Yesu Krisito

ktu to sv mu, lu mu to." Nu opula to nu kabwu libi mu lu mu to.

19 Amaa sanja mu nu kebii kyusa-bi mu wuya ana, ba wu fee ba man bila ba sv tamaa mu nu ba nye afulee lu mu sv mu, umu sv ba kntaa Poolh maa Silasi nu ba bute bamu kpee asin ogyikpa alonpu mu ansi to. 20 Nu ba taa bamu ba asin agyipu abulsa ase nu ba towe ye, "Anyin anumu ba gye Gyiwu abi nu nu bee biti ba boyi ane kade, 21 yege bee kaapu ane ato pupwe mu nu i man dagaa ane Roma abi fee a buu abee a waa."

22 Nu sakyu mu nyanje to ba tii Poolh maa Silasi waa to, nu asin agyipu mu ba sa okpa fee ba bugi bamu ikaale mu ke ba tnje bamu. 23 Sanja mu nu ba tnje bamu lwe mu, ba taa bamu naa tii obu. Nu ba sa omu nu ee kun obu mu sv konko ye, o ku bamu sv danburasa. 24 Ba maa sa mu konko lwe mu, o taa bamu naa tii nsana to obu mu to, taa agbeeleebi nmina bamu ayaa kyaga kighilin.

Obu okunpu mu koolo

Onyuripe gyii

25 Amaa kiyiridi nsana mu, Poolh maa Silasi bee kole kabwaare-kole yege bee bu ubn bee yn lbwaare, yege bamu nu ba tii obu mu gbaa bee nu bamu ase. 26 Nu opula manja to nu kase ki gyinyen nu obu mu gyinyen naa lu halu kumu kase. Nu sanja manja to obu mu upnu i tigi nu agbeeleebi mu nu ba taa nmina bamu okomaa mu i sanje. 27 Sanja mu nu obu tiipu okunpu kyinj wu fee upnu mu i tigi mu o bute deebi lee nu ee biti fee o mwo mu n-yu, o nyi fee obu atiipu mu ba lu sile nu. 28 Amaa Poolh pante mu sv ye, "Man waa fu n-yu sehn, ane kpini a bu to."

29 Nu okunpu mu biti fitila, sile taa kufuu ye kikyikya ba tye Poolh maa Silasi ayaa to. 30 Nu o lee bamu ba kewu taase bamu ye, "Anyin, mune i dagaa n waa ke n nye kamolige?"

31 Nu ba lee konko ye, "Koolo Onyuripe Yesu gyii ke faa fu kukpaara sv abi fan nye kamolige." 32 Nu ba towe Onyuripe mu asin sa mu ye bamu nu ba bu mu kukpaara sv kpini. 33 Kanun kagyanbwe sanja manja to nu okunpu mu taa Poolh maa Silasi lu naa nyee bamu ilo. Nu kanun opula manja to nu ba gye maa mu kukpaara sv abi kpini lbwaare kekyugyee. 34 Tuto nu obu atiipu okunpu mu taa bamu kpee mu kukpaara sv naa dja agyito sa bamu. Nu maa mu kukpaara sv abi kpini ansi i gyii lu ba maa koolo lbwaare gyii mu sv.

Ba yege Poolh maa Silasi lu obu tiisa mu to

35 Amaa i maa ba nmanje to mu, asin agyipu mu ba sun Apurusi ye ba naa towe

okunpu mu ye, "O tigi anyin mu ke ba nate." ³⁶ Nii okunpu mu towe Pooɔl ye, "Asin agyipu mu ba sa kono ye, n tigi faa Silasi. Imu su fen taale nate kayi yuuli to."

³⁷ Amaa nii Pooɔl towe Apurusi mu ye, "Ba kita aane ba man gyii aane asin nii ba dayi aane sakyɔ to, yege an gye Roma abi nii ba kita aane tii. Nii bee biti ba lee aane lu nfi asiri to? Ayee! Kanin su yege bamu gbaa-gbaa bamu ba ba lee aane."

³⁸ Nii Apurusi mu ba kpee naa towe asin agyipu mu. Nii ba maa nu fee Pooɔl maa Silasi ba gye Roma abi mu, kufuu ki kitaa bamu. ³⁹ Imu su asin agyipu mu ba ba kitaa bamu ayaa to. Nii ba lee bamu lu obu tiisa mu to, kole bamu ye ba lu kade mu to. ⁴⁰ Nii Pooɔl maa Silasi ba maa lu obu tiisa mu to mu, ba kpee Lidiya kupaara su. Tutu nii ba naa tu Krisito abi mu, nii ba towe waa bamu. Nii ba lu tutu kyin.

17

Pooɔl towe abwaaresin

Tesalonika

¹ Saɗa mu nii Pooɔl maa Silasi ba bola lu Amfipolisi ye Apoloniya nde to mu, ba naa fuɔ Tesalonika kade to, katin mu nii Gyiwu abi kabwaare-kole ogyanekpa hu mu. ² Fee kanan mu nii o wola ee waa mu, Pooɔl kpee ogyanekpa mu to. Nii o towe abwaaresin sa bamu nke fubtesa ake kanin lu isa. ³ Pooɔl lee kaapu to fee, "I dagaa fee Omu nii lbwaare Wola lee mu o gyii awurfo, ke o wu ke o bila kyinji." Nii o towe bamu ye, "Yesu mu nii n towe fane mu asin fale i gye Omu nii lbwaare Wola lee mu." ⁴ Gyiwu abi mu aku ye Giriki abi mu nii ba sile lbwaare mu, ye akyi mu nii ba su beere kade mu to mu kpini ba kooɔle Pooɔl asin mu kyula ye i gye kesintin nii ba buu bamu.

⁵ Amaa Gyiwu abi mu nii ba san mu ba nye kayi basa. Nii ba kpee kɔgya to naa biti asa gyaga. Nii ba be tii baam n-yi su, nii ba piili bee waa ulawu kade mu to. Nii ba kpala kpee Yasin aye ba naa biti Pooɔl maa Silasi, ke ba kitaa bamu ba sakyɔ mu to. ⁶ Amaa ba maa man wu bamu mu, ba kitaa Yasin maa Yesu akooɔle-gyipu aku biya bamu kade mu abilisa ansi to. Nii ba kuusi ye, "Ba numu i gye bamu nii ba bilijaa dulinyaa bee bun mu, ba ba nfi. ⁷ Nii Yasin kooɔle bamu waa mu kupaara su. Bamu kpini ba foyi Owura lala Kasaro konosa nbara, nii ba towe ye Owura pupwe ku bu to nii bee ti mu ye Yesu." ⁸ Sakyɔ mu ye kade abilisa mu ba maa nu fale asin mu, i toweo bamu gaa. ⁹ Nii ba yege Yasin maa mu tomaa ana ba ka afulee mu nii i dagaa, nii ba yege bamu.

Ba kpiya Pooɔl maa Silasi Berya kade to

¹⁰ Kanin kake manja kagyanbwe, nii Yesu akooɔle-gyipu ba sun Pooɔl maa Silasi kpee Berya kade to. Ba maa fuɔ tutu mu ba kpee Gyiwu abi kabwaare-kole ogyanekpa. ¹¹ Asa mu nii ba bu Berya mu nfeere i de kase i kyɔ bamu nii ba bu Tesalonika. Lu fee ba taa bamu nkolo kpini kooɔle asin mu yege bee bila bee ki lbwaare Asunkyan yilasa mu to, kake kumaa bee ku ye kutu mu nii Pooɔl towe mu i bu to kanin. ¹² Kanin su Gyiwu abi damante ye Giriki akyi mu nii ba su beere ye anyin gaalaagaa ba kooɔle asin mu gyii.

¹³ Saɗa mu nii Gyiwu abi mu nii ba bu Tesalonika ba nu ye Pooɔl bu Berya ee towe abwaaresin mu, ba ba tutu, bee fun bee waa asa mu. ¹⁴ Nii Yesu akooɔle-gyipu mu ba waa bilen taa Pooɔl kpee kebuno, amaa Silasi maa Timoti ba sii Berya kade to. ¹⁵ Nii anyin mu nii ba sun Pooɔl okpa mu, ba sun mu okpa kpee Antensi. Nii Pooɔl kala bamu fee Silasi maa Timoti ba waa bilen ba tu mu Antensi.

Pooɔl towe abwaaresin

Antensi ye Aropago

¹⁶ Saɗa mu nii Pooɔl gyoo Silasi maa Timoti Antensi mu, maa wu fee idakpa i bola kade mu to mu, nii i toweo mu gaa. ¹⁷ Imu su saɗa kumaa mu nii o kpee Gyiwu abi kabwaare-kole ogyanekpa mu, maa Gyiwu abi ye Giriki abi mu nii ba sile lbwaare mu bee gyii abwaaresin mu umooɔre. Kanin su nii ee kpee kɔgya to kake kumaa yege maa asa bee gyii umooɔre. ¹⁸ Nii Epikuriyan iwule anyipu kubu ye Sitoki iwule anyipu kubu bee piili bee gyii Pooɔl umooɔre. Mu katowe mu to mu, Pooɔl i towe asin danbrasa lu Yesu maa mu kiwu kyinji asin. Nii bamu aku ba taase ye, "Mune nii nyumisa gyaga numu ii biti o kaapu?" Nii aku ba lee kono ye, "I du fee ee kaapu aku idakpa asin nun." ¹⁹ Nii ba kitaa Pooɔl taa mu kpee Aropago ogyanekpa abilisa ansi to. Nii ba taase mu ye, "Fu taale towe aane kikaapu pupwe mu nii fu biya mu? ²⁰ Asin mu nii fu su fu biya aane mu i gye aane asu to asin pupwe. Imu su ba kaapu aane umu kase." ²¹ Antensi abi ye afo mu nii ba bu kade mu to mu gaalaagaa ba mee waa sehn tii asin pupwe mu kunu su ye umu katowe su.

²² Imu su nii Pooɔl kusu yile Aropago ngyanɛ mu to, towe ye, "Antensi anyin, n wu fee okpa kumaa su mu, kutu kumaa mu nii fen sun mu, fen su kensi payi fen sun mu. ²³ Lu fee n maa naa kade mu to mu, n wu ato mu nii fen muja fen sun. Nii n wu saraga kaswi mu nii be kyuroo kumu

su ye, IBWAARI MU NI AN MAN NYI MU MU LEE. Imu su omu nu fen sun, nu fen mee nyi mu mu, mu asin nu n biti n towe fane.

24 "Ibwaare mu nu o tuv dulinjaa ye koto kumaa mu nu ki bu kumu to mu, mu i gye susu ye kase Onyiripe. O mee kyuna koto mu nu ba taa abaa poyi mu to. 25 Koto ku ki man bu to nu Ibwaare mee taale waa, nu i dagaa fee nyimisa o waa sa mu. Lu fee mu i sa nyimisa nkpa ye o foute ye koto kumaa numu. 26 O tuv nyimisa kolon nu o bola mu su nu o tuv ndendemande kpini, nu o yege nu ba kyuna dulinjaa usuwale mu su kpini. Ibwaare wola njina yila opula mu nu asa ba kyuna ye umu sana. 27 Onyiripe Ibwaare waa unumu nu, lu fee ee biti fee asa ba lu biti mu ke ba wu mu. Amaa yege o man bu kata ye ane to oku. 28 Nu mu su nu an su nkpa, nu an taale an naa yege an bu to fale, fee kanan mu nu fane olon-bupu ku towe ye, 'Ane gbaa ane an gye mu-bii ana nu'.

29 "Nu i gye kesintin fee ane i gye Ibwaare mu-bii ana bure mu, an man kan fe nfeere fee Ibwaare keduli du fee suwa abee gbiti abee kubuu nu nyimisa taale taa mu kanyaasin ye adawo poyi mu fee odakpa. 30 Didaa mu Ibwaare man taa asa kimennyi waa sehn, amaa nbuunbu o sa asa kpini konosa katin kumaa mu nu ba bu fee ba yege alibi kwaa. 31 Lu fee o lee kake yila mu nu ee biti o bola onyinu mu nu o wola lee mu ke o tale okumaa numu kesintin okpa su. O kyinji kanu nyimisa mana lu lewu to, waa kanu kaapu sa asa kpini ye unumu ii biti i waa."

32 Ba maa nu Pochl ase lu kelewu kyinji asin mu, aku ba waa mu ahin-sin, nu aku mo o ba towe mu ye, "An biti fee fu bwii towe ane kanu asin numu." 33 Nu Pochl lu ogyanjekpa mu. 34 Nu anyin aku ba buu mu nu ba koolo Yesu gyii. Bamu aku atu i gye Diyonisi mu nu o gye Aropago kubu mu to oku, ye okyu mu nu bee tu mu ye Damarisi, ye asa mu aku.

18

Pochl kpee Korinto kade to

1 Unumu kamaa mu Pochl lu Antensi kpee Korinto kade to. 2 Tuto nu o naa tu Gyiwu obii ku mu nu bee tu mu ye Akwila, nu ba kuvge mu Pontu kade to, maa mu-ka Prisila. Ba lu Itali ba Korinto i man pu kyereere. Lu fee Owura lala Kiladiyo maa gya Gyiwu abi kpini lu Roma kade to mu su. Nu Pochl kpee o naa ku bamu. 3 Lu fee maa bamu kpini ba gye tanti awaapu su mu, o kyuna bamu ase nu maa bamu ba buga waa kusun. 4 Kake futeesa kumaa numu, Pochl ii kpee

Gyiwu abi kabwaare-kule ogyanjekpa, ee towe asin danburasa mu ee sa Gyiwu abi ye Giriki abi kanan mu nu ba koolo gyii.

5 Sana mu nu Silasi maa Timoti ba lu Masedoniya ba mu ase Korinto mu, Pochl nye sana sa abwaaresin kitowe, yege ee lee asin mu kesintin ee kaapu to ee sa Gyiwu abi mu ye Yesu i gye Omu nu Ibwaare wola lee mu. 6 Amaa Gyiwu abi ba maa kina asin mu, nu ba saale mu. Nu o fwu mu abaa ye mu ayaa nu o ye, "Fane lewu i bwii fane gbaa-gbaa fane amu su. Mee me bure i man gye me asin. Lu ndaga i su ii kpee mu, n biti n kpee bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu ase." 7 Imu su Pochl lu Gyiwu abi kabwaare-kule ogyanjekpa mu, nu o kpee onyinu mu nu bee tu mu ye Titusi Gyusitu mu ase. O man gye Gyiwu obii, amaa ee sun Ibwaare, nu mu kukpaara ki man bu kata ye ogyanjekpa mu. 8 Kirisipu mu nu o gye ogyanjekpa obilisa mu ye mu kukpaara su abi kpini ba koolo Onyiripe Yesu gyii. Nu Korinto abi gaalaagaa mu nu ba nu abwaaresin mu ba koolo gyii, nu ba gye bamu Ibwaare kekyugyee.

9 Kakaaku kaganbwe nu Pochl nye ansi su kuleekaapu, nu Onyiripe towe mu ye, "Man waa kufuu, man laato, kyaga su towe. 10 N tii fu su, nu oku mee taale mata fu abee o waa fu koto ku. Lu fee kade kunumu to asa gaalaagaa ba gye me lee." 11 Imu su Pochl kyuna tuto kesu kolon ye kudiye, ee kaapu abwaaresin ee sa bamu.

12 Sana mu nu Galiyo gye Akiya kade okusupu mu, Gyiwu abi aku ba buga kusu naa tii Pochl, taa mu kpee asin ogyikpa. 13 Nu ba pwu mu fee, "Onyinu numu u kaapu asa Kabwaare-sun ku mu nu umaa ane nbara mu i man gye kukolon."

14 Sana mu nu Pochl piili ye o towe mu, kade okusupu Galiyo towe Gyiwu abi mu nu bee pwu Pochl mu ye, "I daa i gye alibi aku abee koto mu nu ki man de okpa nu, naafoo n daa nu fane ase. 15 Amaa i maa gye ntowe kitaase ye atu ye fane Gyiwu abi nbara fale bure, fane gbaa-gbaa fan naa gyii asin mu. Man gye me i gye kanu asin numu otalepu." 16 Nu o gya bamu lu asin ogyikpa mu. 17 Nu ba kita Sotene mu nu o gye Gyiwu abi kabwaare-kule ogyanjekpa obilisa mu, dayi mu asin ogyikpa okusupu Galiyo mu ansi to. Amaa o man towe sehn.

Pochl naa o naa lu Korinto naa fu Antiyoki

18 Nu Pochl kyuna akoolo-gyipu mu nu ba bu Korinto mu ase nke nku, nu o lu bamu ase kpee Siriya. Maa lu tuto ee kpee mu, Prisila maa Akwila ba buu mu kpee. Poyi ke ba faa mu, Pochl siye mu inyini Kenkera kade to, fee kanan mu nu o bo ntan mu. 19 Ba maa fu Efeso mu,

Poolh yegε Prisila maa Akwila, nu o kpee Gyiwu abi kabwaare-kule ogyanjekpa, ke maa Gyiwu abi ba naa gyii Yesu asin mu umore. ²⁰ Ba maa kule mu ye o kyuna bamu ase nke nnyo kv mu, nu o kina. ²¹ Amaa maa kpee mu, o da mu kokolo su towe ye, "Nu lbwaare kan kyula, n biti n bwii ba." Nu o lu Efeso bola nkyu su kyun.

²² Saja mu nu Poolh naa dan Kasariya mu, o naa fwaala Krisito abi kubu mu nu ki bu Gyerusalem mu. Nu o kyaga su kpee Antiyoki. ²³ Poolh maa gyii nke nku Antiyoki mu, o lu toto o naa ee boo akoolε-gyipu mu su, nu o kpee Galati ye Firigiya yegε ee towe ee waa bamu olun to.

Apolosi kpee Efeso ye Korinto naa towe abwaaresin

²⁴ Saja maa mu, Gyiwu onyun mu nu bee ti mu ye Apolosi nu ba kouge mu Alekisanda kade to mu ba Efeso. O gye onyun mu nu o su kinyi katowe to, nu o nyi lbwaare Asinkyan yilasa mu danbrasa. ²⁵ Ba kaapu mu Onyurpe okpa mu, nu o yile kinyin to ee towe yegε ee kaapu lu Yesu su kyekyee su. Amaa Gyon kekyu gye nkon nu o nyi. ²⁶ Prisila maa Akwila ba maa nu Apolosi maa towe Yesu asin Gyiwu abi kabwaare-kule ogyanjekpa ye kinyin to mu, ba ti mu kpee bamu kupaara su, nu ba naa lee lbwaare okpa mu kaapu mu kyekyee su ti su.

²⁷ Saja mu nu Apolosi waa mu nfeere fee ee biti o kpee Akiya mu, akoolε-gyipu mu nu ba bu Efeso mu ba waa mu olun to. Nu ba kyurwo owule naa sa akoolε-gyipu mu nu ba bu Akiya mu ye ba koolε mu. Mu kikepe tuto mu, i kye bamu nu lu lbwaare kabwaala mu su nu ba koolε gyii mu to. ²⁸ Nu Apolosi yile kinyin to gyii biri Gyiwu abi mu sakyɔ to. O taa lbwaare Asinkyan yilasa mu kaapu bamu fee Yesu i gye Omu nu lbwaare wula lee mu.

19

Poolh abwaaresin katowe Efeso

¹ Saja mu nu Apolosi bu Korinto mu, Poolh taa kase su halu o ba fuv Efeso. Tuto nu o naa wu akoolε-gyipu aku. ² Nu o taase bamu ye, "Fan maa koolε gyii mu, fan nye Kayaayu Kyurekyure mu?" Nu ba ye, "Ayeε, an man pita nu gbaa ye Kayaayu Kyurekyure kv bu to."

³ Imu su Poolh bila taase bamu ye, "Kanun bire, lbwaare kekyugyee mamo nu fan nye?" Nu ba lee kono ye, "Gyon kekyugyee mu nu an nye."

⁴ Nu Poolh towe bamu ye, "Gyon kekyugyee ki gye nfeere kikyeege lu alibi to ba lbwaare ase nun. Kanun su Gyon towe asa ye, ba koolε omu nu o bu mu kamaa to

ee ba mu gyii, mu i gye Yesu." ⁵ Ba maa nu kanun mu, Poolh gyeε bamu lbwaare kekyugyee lu Onyurpe Yesu kitu to. ⁶ Poolh maa taa mu abaa gyaga bamu su mu, Kayaayu Kyurekyure ki ba bola bamu to. Nu ba towe ntowe pupwe, nu lbwaare bola bamu su towe asin. ⁷ Asa mu ba gye anyin kudu-anyo nun.

⁸ lbwaayɔ isa mu to mu, Poolh i kpee Gyiwu abi kabwaare-kule ogyanjekpa, o yile kinyin to ee towe bamu ke ba koolε lbwaare kuwura-gyii mu asin gyii. ⁹ Amaa aku ba waa nkolo osu kina, ba man koolε Yesu asin mu gyii. Nu ba towe asin libi yii Onyurpe Okpa mu sakyɔ mana to. Nu Poolh lu ogyanjekpa mu, nu o taa akoolε-gyipu mu buu mu n-yu. Kake kumaa num maa akoolε-gyipu mu bee kpee Tiranu okaapokpa nu ee kaapu bamu. ¹⁰ O kaapu kanun nsu nnyo nu i yegε nu Gyiwu abi ye Giriki abi mu nu ba bu Asiya osuwle su kpini ba nu Onyurpe Yesu asin mu. ¹¹ Nu lbwaare bola Poolh su waa asin kyinkyinsa gaa. ¹² Nu i yegε nu asa ba taa ato fee boriduba-bi ye ntaa-bi mu nu i wula mata Poolh n-yu mu, ba taa naa mata alopu nu ba nye alanfiya, nu nbwu libi moko nun, ke ba lu. ¹³ Gyiwu abi aku mu nu ba naa bee gya nbwu libi mu, ba waa kokolo osu taa Onyurpe Yesu kitu fee ba taale gya nbwu libi lu okomaa mu nu o su mu to. Nu bee towe nbwu libi ye, "Lu Yesu kitu mu nu Poolh towe mu asin mu su mu, n sa fane kono ye fan lu." ¹⁴ I gye Gyiwu oseepu bilasa ase mu nu bee ti mu ye Sikefa mu-bii anaa anyinsa asuno i waa kanun mu.

¹⁵ Kakaaku ba maa kpee ba naa waa kanun mu, nu kabwu libi mu lee kono ye, "N nyi Yesu, nu n bila n nyi Poolh, amaa anumu ana i gye fane?" ¹⁶ Nu onyun mu nu kabwu libi mu bu mu to mu, tye bamu su, taale bamu kpini. Nu o dayɔ bamu larige, nu ba taa kubolonkpan sile lu kupaara mu su. ¹⁷ Gyiwu abi ye Giriki abi mu nu ba bu Efeso mu, ba maa nu koto mu nu ki waa mu, i kitaa bamu kufuu. Nu ba taa beereε taa sa Onyurpe Yesu kitu mu. ¹⁸ Nu asa damante mu nu ba koolε Yesu gyii mu, ba lee bamu nno to alibi mu nu ba waa towe sakyɔ to. ¹⁹ Bamu adamante mu nu ba gye Sitaane adangana awaapu mu, ba taa bamu iwule mu nu i kaapu bamu afasin mu, ba buga to nu ba tuwa umu sakyɔ mu to. Ba maa waa iwule mu kpini afuleε kono mu, i waa fee nderebi ngbin adunuu. ²⁰ Kanun su Onyurpe Yesu asin mu i yile nu i nye olun.

Olanba lala tye Efeso su

²¹ Inumu kpini kamaa mu, Poolh waa nfeere fee ee biti o bola lu Masedoniya

ye Akiya ke o kpee Gyerusalem. Nu o towe ye, "Nu n kan kpee toto kamaa mu, i dagaa maa boo Roma gbaa su." 22 Nu o sun mu akyetapu Timoti maa Erasitu kpee Masedoniya. Nu mee mu sii Asiya osuwle su gheree.

23 Kanin sanya manja to mu, lu fee Onyiripe Okpa mu su mu, tooro damante tye Efeso kade to. 24 Gbiti onjalagepu ku bu Efeso toto nu bee tu mu ye Demetirisu. O su gbiti ee bule ibu-pipi fee odakpa kyusa Atemisi obu. Nu mu ye abuuu mu kpini ba su kusun mu nu bee nye kumu afulee. 25 Nu Demetirisu tu abuuu mu kpini ye bamu nu i maa bamu kusun ki gye kukulun mu gyanje. Nu o towe bamu ye, "Me toomaa ana fen nyi fee an nye ane kigyii an lu kusun numu su. 26 Ye fane gbaa-gbaa fan wu nu fan nu, fee Pooli numu naa ee nyita asa damante nfeere. Nu i man gye Efeso nfu nkun, amaa Asiya osuwle su kpini. Nu o naa ee towe ye, 'Anyiripe mu nu ba taa abaa poyi mu, man gye Onyiripe gbaa kpini-kpini.' 27 Man gye ane kusun wole nkun ii biti i nyita. Amaa ane odakpa kyusa obu ye mu kitu Atemisi mu, ee biti o wu. Nu asa mu nu ba bu Asiya osuwle ye dulinyaa to kpini, mu nu ba su beeree bee sa odakpa lala numu mu, ii biti i biliji kyan."

28 Ba maa nu fale mu, i nye bamu agbu. Nu ba piili bee kuusi ye, "Ane Efeso abi, ane odakpa Atemisi mu, i gye odakpa lala!" 29 Opula to nu kade mu to kyanje olanba. Nu asa mu ba naa kutaa Gayusi maa Arisitako mu nu ba gye Masedoniya abi, nu bee buu Pooli mu. Nu ba buga bamu kpee asa ogyanekpa. 30 Nu Pooli daa ee biti fee o kpee sakyu mu to, amaa akoolo-gyipu mu ba man sa mu okpa. 31 Nu Pooli mu kyemune ana gbaa mu nu ba gye Asiya abulsa aku ba sa kono kule mu fee o man waa ke o kpee sakyu mu to.

32 Nu sakyu mu be mee nu abaa kase. Aku bee kuusi ye fale, nu banumu moo ba ye bamu lee ndee. Nu aku moo ba bu toto yege ba man nyi koto mu nu kii kpee su toto. 33 Nu Gyiwu abi mu ba nin Alekisanda kyuje kubu mu ansi to o yile bamu aya to towe sa bamu. Nu o nyee bamu kubaa ye ba laato ke o lee asa mu kono sa bamu. 34 Amaa asa mu ba maa bu fee Alekisanda gye Gyiwu obii mu, ba kuusi kyereee fee kerefi anyo bee towe ye, "Ane Efeso abi, ane odakpa Atemisi mu, i gye odakpa lala!"

35 Nu kade mu to owole kyanpu yege nu sakyu mu yege olanba mu. Nu o ye, "Efeso abi, okumaa numu nyi fee ane odakpa lala Atemisi, ye umu kubuu mu nu ki lu sasu ba tye mu, umu kumu i gye Efeso kade numu. 36 Imu su unumu i man su kamoo-re-gyii,

fan laato ke fan man kpala. 37 Asa mu nu fan biya nfu fale, ba man yuuri odakpa koto koku, nu ba man towe da ane odakpa kyusa mu su. 38 Imu su nu Demetirisu maa mu toomaa ana be nyi fee ba su asin aku ba pwi bamu bure, an su kake mu nu an gyii asin kubane abulsa ansi to. Kanin su bee taale ba pwi bamu asin ogyikpa toto. 39 Nu fan san fan su asin aku mu, kanin bure fan naa gyii fane asin ogyikpa fee kanan mu nu nbara mu i kaapu mu. 40 Nu an man bu mu, an biti an nye ndaga olanba numu kipu. Lu fee nu ba naa taase ane umu asin mu, an man su asin aku nu an taale taa kaapu to lu koto mu su nu olanba mu waa." 41 Nu kade mu to owole kyanpu mu maa towe unumu lowe mu, nu o yege sakyu mu yaase to.

20

Pooli kpee Masedoniya ye Giriki isuwle su

1 Olanba mu kamaa mu, Pooli sun tu Krisito akoolo-gyipu mu, nu o towe waa bamu, kala bamu, nu o lu toto kpee Masedoniya. 2 O nate toto kyaaboo, ee towe abwaaresin yege ee towe ee waa asa, nu o lu toto kpee Akiya osuwle su. 3 Nu o kyina toto ubwaayi isa. Amaa sanya mu nu o waa mu nfeere fee ee biti o kpee Siriya osuwle su, nu o bu fee Gyiwu abi ba njina asin lu mu su. Imu su o kyeege mu nfeere bwii kamaa naa bola lu Masedoniya. 4 Asa mu nu ba buu mu kpee i gye Piru mu nu o lu Bereya mu-bii-nyunsa Sofata, maa Arisitako maa Sekundu mu nu ba lu Tesalonika, ye Gayusi mu nu o lu Debe, ye Timoti, taa tii Tikiku maa Tirofimu mu nu ba lu Asiya osuwle su mu. 5 Asa anumu i gyankpaa naa gyoo ane Trowa kade to. 6 Amaa Kesu kono kolonjo mu nu i bodobodo mu nu ki man su kufe tinsa kamaa to mu, an bola nkyu su lu Filipi. Lu nke nnuu kamaa mu, an naa tu bamu Trowa. Nu an gyii nke nsuno toto.

Pooli kyiji Yutiku ba nkpa to

7 Nke nsuno to kake gyankpaasa mu, an ba gyanje ke an gyii Onyiripe agyito mu. Pooli maa biti fee lukaake o lu Krisito abi kubu mu ase su mu, o kyaga su towe abwaaresin mu naa fuu halu kiyiridi nsana. 8 Ifitla i kyo abansuru obu mu nu an gyanje kumu to mu. 9 Nu kyaafole ku bu toto nu bee tu mu ye Yutiku. O te nfansire su ee nu asin mu yege ee gyooce. Kpal fee Pooli maa towe kyereee su mu, o taa de nsure nu o lu abansuru mu nu ki gyan su kisasapu mu su ba tye kase, nu o wu. 10 Nu Pooli kpilige ba mu ase, ba bun mu

su, taa mu abaa kyaaboo fane, nu o towe ye, "Fan man yege i toowoo mane, o san ee fuute." ¹¹ Nu Pooi bwii dii kpee abansuro mu su, naa kpee bodobodo we. Nu o bwii kyaga mu katowe su naa fuu kayike, nu o lu tuto kyun. ¹² Nu asa mu ba taa kyaafole mu nu o san o te nkpa to mu kpee kewu. Nu asa mu nkolo i fuuli bamu.

Pooi lu Trowa kpee Miletu

¹³ An gyankpaa naa taa okoli lala fee pantuu bola nkyu su kpee Asosi. Tuto nu an kpee a naa taa Pooi. Lu fee o wola towe ye ee biti o taa ayaa to naa fuu tuto. ¹⁴ An naa mu a naa gyanje Asosi mu, an taa mu, nu an ba Mitilene. ¹⁵ Imu lukaake mu, an lu tuto bola nkyu su ba Kiyo. Nu umu kayi maa bila ke mu, an faa nkyu kpee Samosi, nu kake sasapu mu, an naa fuu Miletu. ¹⁶ Pooi waa mu nfeere fee o mee ye o yile Efeso, ke o man nye ee nyita saja Asiya osuwole su. Lu fee ee biti bilen, fee nu o taale mu, o loo Gyerusalem Pentekosi kensi-gyii kake.

Pooi kala Efeso Krisito abi kubu abilisa

¹⁷ Saja mu nu an fuu Miletu mu, Pooi sun tu Efeso Krisito abi kubu abilisa mu. ¹⁸ Ba maa ba mu ase mu, o towe bamu ye, "Fane gbaa-gbaa fane fen nyi kanan mu nu n kyuna ye fane, lu kake gyankpaasa mu nu n ba fane ase Asiya ofuli su nfu. ¹⁹ Nu n biya me n-yu kase taa ansi-kyu, ye awurfo mu nu n gyii lu ukpa libi mu nu Gyiwu abi ba biti me mu su kpini sun Onyiripe kusun. ²⁰ Nu fan nyi fee n man taa kuto mu nu kii biti ki kye fane to mu baala fane su. Amaa n towe abwaaresin nu n kaapu fane alande su ye akpaara su. ²¹ N lee asin mu kesintin towe Gyiwu abi ye Giriki abi fee i dagaa fee ba kyeege bamu nfeere, ke ba bwii ba lbwaare ase, ke ba koole Onyiripe Yesu gyii.

²² "Nbuubu hire, i fuu fee n kpee Gyerusalem fee kanan mu nu Kayaayu Kyirekyire mu towe waa me mu, amaa n mee nyi kuto mu nu ki biti ki waa me tuto. ²³ Kuto mu nu n nyi i gye fee, kade kumaa mu nu n kpee mu Kayaayu Kyirekyire mu i da mi kumu to fee awurfo ye obu kitii i de i gyoo me. ²⁴ Amaa man taa me nkpa tu seh, nu n mee ku me n-yu fee n gye kuto ku. Amoo n kyaga me kunate su, ke n waa kusun mu nu Onyiripe Yesu taa sa me mu lwe. Imu i gye fee n lee lbwaare kabwaala Asin danbirasa mu kesintin kaapu.

²⁵ "Nu nbuubu n nyi fee fane to bamu nu n nate towe susu kuwura-gyii asin sa mu, fane oku man bila ye o wu mi ansi to. ²⁶ Imu su ndaga, n lee n towe fane kesintin ye nu fane oku kan o mee nye nkpa kakpaa

mu, i man lu me ase. ²⁷ Lu fee n man taa lbwaare asin ku baala fane su, amaa n lee kuto kumaa towe fane. ²⁸ Imu su fee kanan mu nu okuisupu u ku mu nbulupu su mu, fan ku fane n-yu su ye asa mu nu Kayaayu Kyirekyire mu taa waa fane abaa to, ye fan ku su mu danbirasa. Fan bila Krisito abi kubu mu nu o taa mu gbaa-gbaa nkalan soo mu. ²⁹ Nu n nyi fee nu n kan kpee kumaa to mu, akuntun bee biti ba be loo fane to, nu ba mee ye ba yege nbulupu mu. ³⁰ Saja ku ii biti o ba nu fane to aku bee biti ba kusu yile tun atuntinsa bilijaa asin mu, ke ba bute akoole-gyipu mu ba be buu bamu. ³¹ Imu su fan ku fane n-yu su danbirasa, ke fan nyinji fee nsu nsa mu nu n maa fane an kyuna mu, n su ansikyu n da fane okumaa numu kumu to kakyowape ye kagyanbwe.

³² "Nbuubu n su fane n waa lbwaare kbaa to ye mu kabwaala asin to. Mu i yege nu fan dan, ke o sa fane mu kusee ye mu asa mu nu o lojo yila kpini. ³³ Nu mi ansi i man payi oku suwa abee mu gbiti abee mu kaale su. ³⁴ Fane gbaa-gbaa fane fan nyi fee me abaa numu nu n su n sun n nye maa me toomaa ana ato mu nu i tiri ane. ³⁵ Kuto kumaa to mu, n kaapu fane fee i dagaa fan waa kusun olon su kanun kye atiripu to. Ke fan nyinji Onyiripe Yesu kono to asin mu ye, 'Kakee su kusee ki kyo kikoole.' "

³⁶ Maa towe kanin lwe mu, maa bamu kpini ba muja amulii su kole kabwaare-kole. ³⁷ Nu bamu kpini ba taa ansikyu biri mu to fwaala mu. ³⁸ Kuto mu nu ku duni bamu ubole to gaa mu, i gye maa towe bamu ye, ba man bila ye ba mu abaa. Nu ba sun mu okpa kpee okoli lala mu nu ku du fee pantuu mu ase.

21

Pooi kikpe Gyerusalem

¹ Saja mu nu an barige to mu, an yii su bola opu su kpee Kosi kade to. Nu kumu lukaake mu, an kpee Rodo kade to, nu an lu tuto kpee Patara kade to. ² Tuto nu an nye okoli lala mu nu kii kpee Fonesiya ofuli su, nu an loo kumu to naa kyun. ³ Ane ansi i maa ku Kiporo kifintin mu, nu an bwii ane buna su naa fuu Siriya osuwole su. Nu an yile Trowa kade to, tuto maa nu bee biti be lee usola okoli maa to. ⁴ An maa kplige tuto mu, an wu akoole-gyipu mu nu ba bu kade mu to. Nu an kyuna bamu ase nke nsuno. Nu Kayaayu Kyirekyire mu lee kaapu bamu, nu ba towe Pooi ye o man kpee Gyerusalem. ⁵ Amaa ane saja maa fuu mu, nu an bwii kyaga ane okpa su. Nu ba maa bamu-ka ana ye bamu-bii ana kpini ba sun ane okpa lu kade mu

to ba kebuno. Tuto nu an muja kole kabwaare-kule. ⁶ Saŋa mu nu an kala abaa lwe mu, nu an loo okoh lala mu to, nu ba bwii kyun kewu.

⁷ An kyaga ane okpa su lu Tayi naa fu Polimesi. Tuto nu an fwaala akoolle-gyipu mu, nu an kyina bamu ase kake kulon. ⁸ Lukaake mu, an kpee Kasariya naa loo Filipu mu nu o gye abwaaresun otowepu mu aye. Nu o bila o gye asa asuno mu nu ba kyina lee bamu Gyerusalem ye ba barige agyito mu to oku. ⁹ O su nbii-kyusa-bii ana mu nu ba man pita bi anyin, nu lbwaare i bola bamu su ee towe mu astn. ¹⁰ Saŋa mu nu an san an bu tuto mu, lbwaare otowepu mu nu bee ti mu ye Agabu lu Gyudeya ba. ¹¹ Maa ba ane ase mu, o taa Pohl kirisu mu nmna mu gbaa-gbaa mu abaa ye mu ayaa. Nu o towe ye, "Kayaayu Kyirekyire mu ye, 'Fale maa nu Gyiwu abi mu nu ba bu Gyerusalem mu, bee biti ba nmna kirisu numu wuya, ke ba taa mu waa bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu abaa to.' "

¹² Amaa an maa nu fale astn numu mu, anaa bamu nu ba bu Kasariya kade mu to mu, an kole Pohl ye o man kpee Gyerusalem. ¹³ Nu Pohl towe ye, "Mune i waa nu fen su, nu fen yaage me kokolo kanu? Man gye kinmina mu nkon, amaa n koola me n-yu fee n wu Gyerusalem lu Onyiripe Yesu kitu mu su." ¹⁴ A maa bi fee an pupole mu kpine mu, nu an towe ye, "Onyiripe kebiti nun ki waa."

¹⁵ Inumu kamaa mu an kusu koola kpee Gyerusalem. ¹⁶ Akoolle-gyipu mu nu ba bu Kasariya mu aku ba sun ane kpee Gyerusalem. Nu ba taa ane kpee Kasiporo-nyin mu nu bee ti mu ye Manson mu aye nu a naa kyina tuto. O gye akoolle-gyipu agyankpaapu mu to oku.

Pohl kpee Gyemisi ase

¹⁷ "Saŋa mu nu an fu Gyerusalem mu, ane toomaa ana ba taa kensi-gyii kole ane. ¹⁸ Lukaake mu, anaa Pohl an kpee a naa wu Gyemisi, nu Krisito abi koku abulsa mu gbaa ba bu tuto. ¹⁹ Pohl fwaala bamu nu o kale ato mu nu lbwaare bola mu kusun su waa sa bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu to kaapu bamu kukulun-kukulun."

²⁰ Ba maa nu fale mu, nu ba taa bunyaa sa lbwaare. Nu ba towe Pohl ye, "Ane burisa, ye fu gbaa-gbaa fu, fu wu kanan mu nu Gyiwu abi ngbin-ngbin ba koolle gyii ba, nu ba bila ba su Mosesi nbara mu to kenken. ²¹ Gyiwu abi akoolle-gyipu mu nu ba bu Gyerusalem nfu mu, ba nu ye fu kaapu Gyiwu abi mu nu ba bu ndendemande su mu, ye ba man buu Mosesi nbara ke ba man tije bamu-bii ana

iduu, ke ba yege Gyiwu abi anaana to mu kpini. ²² Mune nu an biti an waa? Lu fee i waa nene bee biti ba nu fee fu ba. ²³ Imu su ane nfere mu nu an su an sa fu ndee. Asa ana aku ba bu ane ase nfu naa ba bo ntan sa lbwaare. ²⁴ Taa bamu ke faa bamu fan kpee, naa lee fane ineesi, ke fu ka bamu amu su ako sa bamu, ke ba siye bamu amu. Ke okumaa numu o bi fee astn mu nu ba towe lu fu su mu, i man gye kesintin. Lu fee fu gbaa-gbaa fu, fu buu Mosesi nbara mu kyekye. ²⁵ Amaa akoolle-gyipu mu nu ba man gye Gyiwu abi mu bure, an towe kyula nu an kyurokw owole naa sa bamu ye, ba man gyii agyito kumaa mu nu ba dila sa odakpa abee nkalan kumaa, ke ba man gyii atobwaaya mu nu ba man tin bamu amu nu ba wu kibelinboni, ke ba lee bamu n-yu lu kakyi abee kanyin-biti to."

²⁶ Imu su lukaake mu, Pohl taa asa ana mu tii mu n-yu su nu ba naa fwu bamu amu to. Nu o kpee kabwaare-sunkpa aye mu to naa yila nke mu nu amu to kifwu mu ii biti i lwe, ye saraga mu nu bee biti be lee sa okumaa numu.

Ba kitaa Pohl kabwaare-sun obu lala to

²⁷ Nke nsuno mu i maa san gberere ke i lwe mu, Gyiwu abi aku mu nu ba lu Asiya kubaafun ku su mu, ba maa wu Pohl kabwaare-sunkpa aye mu to mu. Nu ba fun waa sakyu mu lu Pohl su nu ba kitaa mu. ²⁸ Nu bee kuusi bee towe ye, "Israyi abi fan kye to. Onyin numu i gye omu nu o naa katn kumaa, ee kaapu asa kpini, yege ee towe ee yii ane Israyi abi ye ane nbara mu ye kabwaare-sunkpa aye mu. Nu umu nu i bila i tii su mu i gye ye, o taa bamu nu ba man gye Gyiwu abi ba ane obu kyirekyire lala numu to ba waa kumu ineesi." ²⁹ Ba maa wula wu Efeso onyin mu nu bee ti mu ye Tirofimu maa Pohl ba maa naa kade lala mu to mu, ba fe nfere fee Pohl taa mu kpee kabwaare-sunkpa aye mu to.

³⁰ Nu kade mu kpini asa ba maa nu Pohl astn mu, ba sile lu kade mu to abaafun kumaa ba. Ba kitaa mu bute lu kabwaare-sunkpa aye mu to, opula to nu ba tii nbuno mu. ³¹ Ba maa dayi Pohl bee biti mu kumoo mu, astn mu a naa tu Roma abi anaakopu okusupu obulsa fee ulawu i kusu Gyerusalem kade mu kpini to. ³² Obulsa mu taa mu kamaa to abi ye anaakopu mu aku kpee sakyu mu to. Amaa asa mu ba maa wu obulsa mu ye anaakopu mu, nu ba yege Pohl kidaye.

³³ Nu obulsa mu kpee naa kitaa Pohl, nu o yege nu ba taa agbeeleebi anyo nmna mu. Nu o taase asa mu ye, "Anumu nun, nu mune nu o waa?" ³⁴ Nu asa mu

aku ba ye fale, nu banumu moco ba ye bamu lee ndee. Bamu nno i maa kwu-kwu su mu, i yege nu obulisa mu man nu asin mu kase. Nu o sa kono ye ba taa Pochi kpee anaakopu opula. ³⁵ Ba maa taa Pochi naa fu anaakopu opula mu, nu bee biti ba dii loo tuto mu, lu asa mu olanba su mu, anaakopu mu ba kukuri Pochi ke asa mu ba man nye dayi mu. ³⁶ Nu sakyu mu nu ba buu bamu mu, bee kuusi ye, "Fan moco mu."

Pochi kono lee sa asa mu

³⁷ Saŋa mu nu anaakopu ba su Pochi bee loo tuto mu, o towe obulisa mu ye, "Naafoco n biti fee n towe fu ase."

Nu obulisa mu taase mu ye, "Fii nu Giriki katowe?" ³⁸ Nu o bila bwii taase mu ye, "Man gye fu i gye Egypti kanyin mu nu o kusu yile ee ko ye ane, nu o taa amocopu ngbu nna kpee ofuli su mu?"

³⁹ Nu Pochi lee kono ye, "Aye, n gye Gyiwu obii nun, nu n lu Taasu kade kpare mu nu ki bu Silisiya osuwle su mu, nu asa be nyi kumu mu. N kole fu nun, yege n towe asa mu ase."

⁴⁰ Obulisa mu maa sa mu okpa mu, Pochi kusu yile obu adenbi diisa su. Nu o nyee bamu kubaa ye ba laato. Ba maa laato mu, nu o towe bamu Gyiwu abi katowe.

22

¹ Nu o towe ye, "Nse ana ye me-daa ana, fan nu me asin mu nu n biti n lee kono fane ase fale!" ² Nu ba maa nu fee Gyiwu abi katowe to nu o su ee towe bamu ase mu, bamu kpini ba laato diin.

Nu Pochi towe ye, ³ "N gye Gyiwu obii nun, nu ba kuvge me Taasu, Silisiya osuwle su. Amaa ba bila me Gyerusalem kade lala numu to. Nu Gamaliye i kaapu me ane naana ana nbara mu nu ba buu mu. Nu n kpan me n-yu n sun lbwaare fee kanan mu nu fan su to fale. ⁴ Nu n nyanla bamu nu ba buu Yesu okpa mu naa fuu bamu lewu to. Nu n kitaa anyin ye akyu gbaa naa tii obu. ⁵ Nu oseepu bilisa ase ye Gyiwu kubu abulisa mu gbaa bee taale gyii fale asin numu kesintin. Nu n bila n nye iwole n lu bamu ase fee n taa naa sa bamu burisa ana Gyiwu abi mu nu ba bu Damasiko kade to. Ke i sa me okpa n naa kitaa asa anumu, nmina bamu taa bamu ba Gyerusalem ke ba bute bamu asu.

Pochi towe kanan mu nu o kole Onyiripe gyii

⁶ "N maa naa n kpee nu n naa tiri Damasiko kakyowape ase mu, opula to nu i njalige mi ansi su fee bulayi maa wee usee mu lu susu ba kyaaboco me. ⁷ Nu n lu tiye kase nu obule ku maa taase me ye, 'Sooli! Sooli! Mune waa nu fu nyanla me kanun?'

⁸ "Nu n taase ye, 'Fu anumu nu, Onyiripe?' Nu o lee kono ye, 'Me Yesu mu nu n gye Ganasareti-nyin nu fu nyanla mu nu.' ⁹ Tuto nu bamu nu ba bu me ase mu, ba wu njaligesa mu, amaa ba man bu obule mu nu ki towe me ase mu.

¹⁰ "Nu n taase ye, 'Onyiripe, nene nu n waa?'

"Nu Onyiripe mu towe me ye, 'Kusu, ke fu kpee Damasiko. Tuto nu oku ii biti o ba towe fu koto mu nu lbwaare towe yila ye fu waa.' ¹¹ Lu kanan mu nu i njalige mi ansi su mu, i yege nu n bilinj gyaaatanapu. Nu me burisa ana mu nu ba bu me ase mu ba kitaa me kubaa to kpee Damasiko.

¹² "Nu onyin ku bu tuto nu bee tu mu ye Ananiyasi. Nu ee sun lbwaare ee buu Gyiwu abi nbara mu kyeekeyee su, nu Gyiwu abi mu nu ba te tuto mu, ba su beeree ba sa mu. ¹³ Nu o ba me ase ba yile towe me ye, 'Me burisa Sooli, fu ansi i bugi.' Nu opula to nu mi ansi a bugi nu n wu mu.

¹⁴ "Tuto nu o towe me ye, 'Ane naana ana lbwaare i lee fu yila fee fu bu mu kebiti, ke fu wu mu kyaaafole kyreykyire Yesu mu, ke fu nu mu asin mu lu mu kono to. ¹⁵ Ke fu baa fu gye mu kesintin ogyipu sa asa kpini, lu koto mu nu fu wu nu fu nu mu su. ¹⁶ Nu mine nu fu bila fu gyoo? Kusu yile ke fu yege ba gye fu lbwaare kekyugyee ke o taa fu alibi kee fu, ke fu tu Onyiripe kitu.'

Yesu sun Pochi kpee bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu ase

¹⁷ "Saŋa mu nu n bwii kpee Gyerusalem nu n kpee n kole kabwaare-kole kabwaare-sunkpa aye mu to mu, n nye ansi su kileekaapu. ¹⁸ Nu n wu Onyiripe Yesu nu o towe me ye, 'Waa bilen lu Gyerusalem, lu fee fu kesintin asin mu nu fii biti fu gyii lu me n-yu su mu, ba mee ye ba koolle gyii.'

¹⁹ "Nu n towe ye, 'Onyiripe, bamu gbaa-gbaa be nyi kanan mu nu n loo bamu kabwaare kulekpa ibu ana to, n dayi yege n kitaa bamu nu ba koolle fu gyii mu n kpee n tii obu. ²⁰ Saŋa mu nu bee moco fu kesintin ogyipu Sitefen mu, n yile tuto kyula mu kelewu mu, nu me i ki bamu nu ba moco mu mu ikaale su. ²¹ Nu Onyiripe mu towe me ye, "nate, n biti n sun fu lu nfu kpee kata-kata bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu ase.' "

²² Nu asa mu ba nu Pochi katowe naa fuu mu asin mu nu o towe fale su. Tuto nu ba diyaa bamu ibule kuusi ye, "Fan lee onyin numu lu kase su, o man dagaa maa bila kyina nkpa to."

²³ Saŋa mu nu bee kuusi bee lee bamu ikaale bee fugiti, yege bee waa apurutiti mu, ²⁴ nu anaakopu obulisa mu sa kono

ye ba taa Pɔɔli loo bamu kɔkpaara su. Ke ba tɔwe mu taase mu kɔto mu nu ɔ waa, nu bee kuusi bee worige mu su kanun. ²⁵ Amaa sanja mu nu ba ηmina Pɔɔli ke ba bun mu tɔwe mu mu, ɔ taase obɔlisa mu nu ee ku anaakɔpu kɔlfa su mu ye, "I de okpa fee ba tɔwe ɔmu nu Roma obii ba kɔole mu fee odibii, nu ba man pɔta gyii mu asin ke ba bun mu kɔpwe?"

²⁶ Sanja mu nu obɔlisa mu nu ee ku anaakɔpu kɔlfa su mu nu kanun mu, ɔ naa kase asin mu sa anaakɔpu kpini obɔlisa mu. Nu ɔ tɔwe mu ye, "Roma abi ba kɔole onyun numu fee odibii nun, amaa ku kɔto mu nu an biti an waa?"

²⁷ Imu su anaakɔpu obɔlisa mu naa taase Pɔɔli ye, "Tɔwe me, Roma abi ba kɔole fu fee odibii?"

Nu Pɔɔli lee kɔno ye, "Eehn, n gye."

²⁸ Nu anaakɔpu obɔlisa mu ye, "N nyita afulee gaa pɔyi nu Roma abi ba kɔole me fee odibii."

Amaa Pɔɔli lee kɔno ye, "Mee me bure ba kɔuge me nun fee Roma odibii."

²⁹ Imu su bamu nu ba daa bee biti fee ba taase Pɔɔli kɔno to asin mu, ba bwii kamaa bilen. Nu ɔ waa anaakɔpu obɔlisa mu gbaa kufuu fee maa yege nu ba ηmina Pɔɔli yege ɔ gye Roma obii.

Pɔɔli yile Gyiwu abi kubu-kubu abɔlisa mu ansi to

³⁰ Anaakɔpu obɔlisa mu maa biti ɔ wu kɔto kolun mu nu Pɔɔli dan waa su nu Gyiwu abi bee pwi mu mu, umu su lukaake mu, ɔ yege nu ba sanje Pɔɔli. Nu ɔ tu Gyiwu abi aseepu bɔlisa ye bamu kubu-kubu abɔlisa mu ba sare. Tuto nu ɔ biya Pɔɔli ba yile bamu ansi to.

23

¹ Nu Pɔɔli ku kubu-kubu abɔlisa mu kyimm, nu ɔ tɔwe ye, "Me toɔmaa ana, n nyi me kɔkɔlo to fee lu mi kusun mu nu n sun sa lbwaare ba fuw ndaga, ɔ burɔn lbwaare ase." ² Opula manja to nu oseepu bɔlisa ase Ananiyasi mu, sa bamu nu ba yile tiri Pɔɔli mu kɔno ye, ba da mu kɔno su. ³ Nu Pɔɔli lee kɔno ye, "Kida nu lbwaare ii biti ɔ da fu gbaa fu, fu kebunbun ansi wuya. Fu kyuna tuto bɔla nbara su tale me, amaa yege fu gbaa-gbaa fu, fu fɔyi nbara, lu fee fu sa kɔno ye ba da me kɔno su."

⁴ Bamu nu ba yile tiri Pɔɔli mu, ba taase mu ye, "lbwaare oseepu bɔlisa ase nu fu saale fale?" ⁵ Nu Pɔɔli lee kɔno ye, "Me toɔmaa ana, n man nyi fee ɔ gye lbwaare oseepu bɔlisa ase nun. Kpali fee ba kyurɔo yila ye, 'Man tɔwe asin libi gyaga obɔlisa mu nu ee ku fu asa su.' "

⁶ Pɔɔli maa ba bu fee asa mu aku ba gye Sadusi nu aku moɔ ba gye Farasii abi mu, ɔ tɔwe ye, "Me toɔmaa ana, ngbaa me n gye Farasii nun, me-se gbaa gye Farasii obii nun. Kelewu kyinji tamaa mu nu n su su, nu bee gyii me asin fale." ⁷ Maa tɔwe kanun asin mu, nu umoore ɔ tɔwe Sadusi ye Farasii abi mu nsana. Nu kubu mu kɔ barige to anyo. ⁸ (Sadusi abi mu ba man kɔole gyii fee kiwu kyinji abee lbwaare nbɔɔ abee n-yaayu ɔ bu to, amaa Farasii abi bure ba kɔole umu kpini gyii.)

⁹ Nu olanba mu waa olon. Nu nbara akaapupu mu nu ba gye Farasii abi mu, ba kusɔ yile bee gyii umoore olon su ye, "An man wu alibi aku lu onyun numu su. Akuto fee lbwaare Kayaayu abee lbwaare kabɔɔ ku ɔ tɔwe mu ase." ¹⁰ Sanja mu nu olanba mu nye akyo gaa mu, kufuu kɔ kɔta anaakɔpu obɔlisa mu, fee be kan bite Pɔɔli kyate to. Imu su ɔ sa mu anaakɔpu kɔno fee, ba kpilge loo sakyo mu to naa gbebi Pɔɔli kɔole lu bamu ase, ke ba taa mu kpee anaakɔpu opula.

¹¹ Lukaake kagyanbwe mu, Onyurɔpe Yesu ba yile mu ase, tɔwe mu ye, "Nye kɔkɔlo! Fee kanan mu nu fu lee me kesintin mu kaapu Gyerusalem mu, kanun maa nu ɔ dagaa fee fu bɔla lee me asin mu kaapu Roma kade gbaa."

Ba ηmina fee ba moɔ Pɔɔli

¹² Kayi maa ke mu, Gyiwu abi aku ba waa kɔno bo ntan ye, ba man dan moɔ Pɔɔli mu, ba mee ye be gyii nu ba mee ye be nuu. ¹³ Bamu nu ba waa kanun kɔno mu ba kyɔ asa adina. ¹⁴ Nu ba kpee bamu aseepu bɔlisa ye abɔlisa mu ase naa tɔwe bamu ye, "An bo ntan ye an man dan moɔ Pɔɔli, an mee ye ɔ gyii. ¹⁵ Imu su nbunbu fu ye kubu-kubu abɔlisa mu, fen sun naa tɔwe anaakɔpu obɔlisa mu ye, ɔ bwiiyaa Pɔɔli ba fane ansi to. Ke fan waa fee fen biti fan lonɔ nu mu asin mu to danbirasa. Imu su an kɔula ane n-yi fee, nu ba kan ba su mu bee ba mu, pɔyi ke ɔ fuw nfu mu an biti a moɔ mu okpa to."

¹⁶ Amaa Pɔɔli kawɔpa-bii maa nu kanan mu nu ba ηmina mu, nu ɔ kpee naa loo anaakɔpu mu aye, naa tɔwe Pɔɔli. ¹⁷ Nu Pɔɔli tu anaakɔpu abɔlisa mu oku, nu ɔ tɔwe mu ye, "Taa kyaafole numu kpee fane okusɔpu obɔlisa ase. ɔ su asin kpape ku ɔ tɔwe mu." ¹⁸ Imu su ɔ taa mu kpee okusɔpu obɔlisa mu ase. Nu ɔ tɔwe mu ye, "Pɔɔli mu nu an taa ba tii obu mu, ɔ tu me. Nu ɔ ye n taa kyaafole numu ba fu ase, lu fee ɔ su asin aku ɔ tɔwe fu."

¹⁹ Nu Anaakɔpu okusɔpu obɔlisa mu, kɔta kyaafole mu kɔbaa to lu ɔkaa su. Nu ɔ taase mu ye, "Mune asin nu fu su fu tɔwe me?"

20 Nii Pɔɔɔɔ kawɔpa-bii mu tɔwe mu ye, "Gyiwu abi abilisa mu ba tɔwe kyula ye, bee biti ba kɔle fu fɛɛ fu taa Pɔɔɔɔ ba kɔbu-kɔbu abilisa mu ase ɔke. Ke ba pɔna fu ye bee biti ba loɔɔ nu mu asin mu to danbirasa. 21 Amaa man kyula sa bamu. Lu fɛɛ asa mu to aku ba kyo asa aduna be bun afitiri to bee gyoo mu. Nii ba bɔ ntan fɛɛ ba man dan mɔɔ mu mu, ba mɛɛ ye be gyii nii ba mɛɛ ye be nuu. Imu su ba kɔula bamu n-yi bee gyoo ba nu lu fu ase ke ba waa."

22 Nii anaakɔpu ɔkɔsɔpu ɔbilisa da kɔyaafɔle mu kumu ye, "Man kan tɔwe ɔku fɛɛ fu tɛɛ ba tɔwe fale asin numu sa mɛ." Nii ɔ lɛɛ mu ɔkpa.

Ba taa Pɔɔɔɔ kpee Kasariya

23 Tutɔ mu nii anaakɔpu ɔkɔsɔpu ɔbilisa mu, tu mu kamaa to abilisa anyɔ sa bamu kɔnɔ ye, "Fan lɛɛ anaakɔpu anyɔ, ye igbanje adiipu adusuno, ye akpe atɔpuɔ alfa anyɔ. Ke fan kɔula fane n-yi ke fan lu nfu ndaga kagyanbwe kerefi akpanɔ kpee Kasariya. 24 Fan sa Pɔɔɔɔ gbaa igbanje aku, ke fan ku mu su naa fuɔ ɔsɔwɔle ɔkɔsɔpu Felisi ase."

25 Nii ɔ kyurɔɔ ɔwɔle naa sa Felisi. Eɛ tɔwe ye,

26 "Mɛ anaakɔpu ɔkɔsɔpu ɔbilisa Kilo-diyo Lisiya i kyurɔɔ fale ɔwɔle numu n sa fu ɔsɔwɔle ɔkɔsɔpu kpare Felisi.

"N fwaala fu.

27 "Gyiwu abi aku i kɔta ɔnyɔn numu ye bee biti ba mɔɔ mu. N maa bu fɛɛ ɔ gye Roma odibii mu, nii maa mɛ ayaafɔle an kɔle mu yege. 28 Nii n maa biti n bu kɔto mu nii ɔ waa nii bee pwɔ mu mu, n taa mu ba bamu kɔbu-kɔbu abilisa mu ansi to. 29 N bu fɛɛ asin mu nii ba su be pwɔ mu mu, i gye bamu Gyiwu abi nbara asin nii. Amaa n man wu alibi mu nii ɔ waa nii i dagaa fɛɛ ba mɔɔ mu abɛɛ ba tii mu obu.

30 N maa nu fɛɛ Gyiwu abi aku ba njmina fɛɛ ba mɔɔ mu mu, n waa bilɛn taa mu biya fu. Nii n tɔwe mu apwɔpu mu ye ba ba pwɔ mu fu ansi to."

31 Imu su anaakɔpu mu ba waa kanan mu nii ba sa bamu kɔnɔ mu. Kagyanbwe manja nii ba taa Pɔɔɔɔ kpee naa loo Antipatirisi. 32 Luɔkaake mu anaakɔpu mu nii ba naa ayaa to mu, ba bwii kpee bamu anaakɔpu opula. Nii igbanje adiipu mu ba taa mu kpee Kasariya. 33 Anaakɔpu mu ba maa fuɔ Kasariya mu, ba taa ɔwɔle mu sa ɔsɔwɔle ɔkɔsɔpu mu, nii ba taa Pɔɔɔɔ waa mu abaa to. 34 Maa kale ɔwɔle mu, nii ɔ taase Pɔɔɔɔ ɔsɔwɔle kɔlɔn mu nii ɔ lu su. Maa bu fɛɛ Pɔɔɔɔ lu Silisiya ɔsɔwɔle su mu, 35 nii ɔ tɔwe Pɔɔɔɔ ye, "Nii fu apwɔpu ba kan ba mu, n biti n nu fu ase." Nii ɔ

sa kɔnɔ fɛɛ ba naa ku mu su Owura lala Herodi lenbu to.

24

Gyiwu abi ba pwɔ Pɔɔɔɔ Felisi ansi to

1 Pɔɔɔɔ maa fuɔ Kasariya nke nnuu kamaa to mu, oseepu bilisa ase Ananiyasi ye abilisa aku ye loya mu nii bee tu mu ye Tetulu ba ba. Nii ba taa bamu asin pwɔsa ba pwɔ Pɔɔɔɔ ɔsɔwɔle ɔkɔsɔpu Felisi ansi to. 2 Saja mu nii ba tu Pɔɔɔɔ ba loo tutɔ mu, nii Tetulu taa asin tuɔ ɔkɔsɔpu Felisi ansi to. Nii ɔ ye, "ɔsɔwɔle ɔkɔsɔpu kpare, fu ɔsɔwɔle kɔkita danbirasa su mu, an nye kayi yuuli gaa, nii lu fu kanyaasin su mu, fu yege nii ato damante a loɔɔ sa anɛ ɔsɔwɔle numu su. 3 Katn kumaa ye ɔkpa kumaa numu su mu, an taa kensi-gyii kɔle fu awaasa mu, nii an fwaala fu gaa. 4 Amaa kanan mu nii n man nyita fu saja su mu, n kɔle fu fɛɛ fu nu anɛ ase gberɛɛ lu ɔnyɔn numu asin su. 5 An wu ɔnyɔn numu maa gye alibi wuya, nii ɔ su kamɔɔre-gyii ɛɛ kola Gyiwu abi dulinyaa to kpini. Nii ɔ buɔ ɔ gye kɔbu mu nii bee tu kumu ye Nasarene mu ɔgyankpaapu. 6 Nii naafɔɔ ɔ biti fɛɛ ɔ taa ineesi waa kabwaare-sunkpa aye mu, nii an kɔta mu. [Naafɔɔ an daa biti fɛɛ i gyii mu asin fɛɛ kanan mu nii anɛ nbara i kaapu mu. 7 Amaa anaakɔpu ɔkɔsɔpu ɔbilisa Lisiya ba butte kɔle mu ɔlɔn su lu anɛ abaa to. 8 Nii ɔ sa kɔnɔ ye mu apwɔpu ba ba fu ansi to.] Nii fu gbaa-gbaa fu tuɔ mu to ku mu, fii biti fu wu fɛɛ asin mu nii an taa an pwɔ mu mu, i gye kesintin."

9 Nii Gyiwu abi mu ba yile kyula ye asin mu nii ba taa pwɔ mu mu, kpini i bu to kanɔn.

Pɔɔɔɔ lɛɛ mu kɔnɔ Felisi ansi to

10 ɔsɔwɔle ɔkɔsɔpu maa sa Pɔɔɔɔ ɔkpa ye ɔ tɔwe mu, nii ɔ tɔwe ye, "N nyi fɛɛ fu i gye asin ɔgyipu danbirasa lu Gyiwu ɔsɔwɔle numu su nsu damante. Imu su i waa mɛ ɔkon fɛɛ fu ansi to nii n biti n tɔwe mɛ asin. 11 Fu taale taase ke fu wu fɛɛ i waa fɛɛ nke kudu anyɔ numu mu n kpee Gyerusalem n naa sun lbwaare. 12 Nii mɛ apwɔpu banumu ba man wu n maa gyii umɔɔre kabwaare-sunkpa aye mu to, abɛɛ n maa fun n waa asa kabwaare-kɔle igyanekpa, kade mu to katn ku. 13 Nii ba mɛɛ taale kaapu to asin mu nii ba tun gyaga mɛ su fale, fɛɛ i gye kesintin. 14 Amaa n kyula fɛɛ Yesu ɔkpa mu nii ba ku fɛɛ i gye alibi ɔkpa mu, kumu kukaapu nii n su n sun anɛ naana ana lbwaare. Nii kɔto kumaa mu nii ba kyurɔɔ waa Mosesi nbara iwɔle to, ye lbwaare Atwɛpu iwɔle

to mu n koolle umu kpini gyii. ¹⁵ Nu n su tamaa lbwaare ase fee kanan mu nu anyin banumu gbaa ba su mu, ye sanja ku ii biti o ba nu lbwaare ii biti o kyini bamu nu bamu ukpa i kyiigi ye bamu nu bamu ukpa i man kyiigi lu lewu to. ¹⁶ Imu su n kpan me n-yu, n waa kutu mu nu ki buron lbwaare ye nyimisa ase.

¹⁷ "N maa lu Gyerusalem nsu damante kamaa mu, n bwii kpee tuto, taa afulee ba ye sa me asa, ke n taa kekee sa lbwaare. ¹⁸ N maa dan lowe me ineesi kifwu mu, nu n waa unumu mu, nu me apwupu mu ba wu me kabwaare-sunkpa aye mu to. Amaa ba man wu oku me ase, nu n man waa ilawu iku. ¹⁹ Amaa Gyiwu abi aku mu nu ba lu Asiya kubaafun i kyina ba bu tuto. Nu naafon n waa alibi aku mu, bamu i dagaa fee ba ba pwu me fu ansi to. ²⁰ Abee yege asa anumu ba towe alibi mu nu ba wu lu me su sanja mu nu n kpee naa yile kubu-kubu abulisa mu ase mu. ²¹ Amaa sanja mu nu n yile bamu ansi to mu, kutu kulon nkun nu n kuusi towe bamu ye, 'Kelewu kyini asin mu nu n towe nu ndaga ba pwu me fu ansi to fale.' "

²² Nu osowole okusupu Felisi mu nu o wola o nyi Yesu Okpa asin mu su mu, o nin asin mu naa yila kake pupwe. Nu o towe ye, "Anaakoru Okusupu Lisiya kan ba mu, n biti n ku fu asin mu to." ²³ Nu o sa anaakoru mu obulisa konu ye, o taa Pooli naa ku mu su danburasa. Ke o man yege mu n-yu i nyan mu, ke o sa okpa ke mu asa ba ba boco mu su ke ba kye mu to.

²⁴ Nke kalisa nku kamaa mu, Felisi maa mu-ka Durusila mu nu o gye Gyiwu-kyu mu ba ba. Nu o sun tu Pooli, nu o yege nu Pooli towe Yesu Krisito kikoolle-gyii mu to asin sa mu. ²⁵ Pooli maa maa su ee towe nbara kyigisa asin ye n-yu kukita ye lbwaare katala mu nu kii biti ki ba mu, i waa Felisi kufuu. Nu o ye, "I koke wakanu, nate. Nu n kan nye sanja mu n biti n tu fu." ²⁶ Tuto mu yege ee waa tamaa fee Pooli ii biti o sa mu afulee ke o yege mu. Imu su sanja kumaa mu, ee sun ee tu Pooli nu bee biri aligyima.

²⁷ Nsu nyo kamaa mu ba lee Felisi nu ba taa Pokiyu Fesitu ba yii mu ayaa to. Amaa Felisi maa biti fee o waa kutu ku bola Gyiwu abi ansi mu, o yege nu Pooli san o tii obu.

25

Fesitu gbaa ba gyii Pooli asin mu

¹ Nu Fesitu maa ba Kasariya fee osowole okusupu mu, umu nke nsa kamaa mu, o lu tuto kpee Gyerusalem. ² Nu aseepu bulisa ye Gyiwu abi abulisa ba taa Pooli asin mu

naa tuv mu ansi to. ³ Nu ba kole Fesitu gaa fee o waa bamu kokolo biti sa bamu. Imu i gye fee o yege Pooli o lu Kasariya ba Gyerusalem. Kpalu fee ba waa bamu nfeere ye ba naa bun okpa to, ke ba nye moco Pooli. ⁴ Nu Fesitu lee konu ye, "Pooli tii obu Kasariya, nu i mee ye i kyeere me gbaa-gbaa me n biti n kpee tuto. ⁵ Fan lee fane abulisa aku ke maa bamu a kpee Kasariya. Nu fan kan fan su onyun mu asin libi aku mu, ke fan naa mu fan towe."

⁶ Fesitu maa kyina bamu ase fee nke nburuwa abee nke kudu kamaa to mu, o lu tuto kpee Kasariya. Kayi ki maa ke mu, o naa kyina asin ogyikpa kagya su. Nu o sa konu ye ba taa Pooli ba mu ansi to. ⁷ Sanja mu nu Pooli ba tuto mu, Gyiwu abi abulisa mu nu ba lu Gyerusalem ba tuto mu, ba yile kyaaboco mu. Nu bee tin atuntusa bee gyaga mu su, amaa yege ba mee taale kaapu umu kase. ⁸ Nu Pooli lee asin mu konu ye, "N man waa alibi aku lu Gyiwu abi nbara su, abee kabwaare-sunkpa aye mu to, abee Roma Owura lala Kayisa."

⁹ Amaa Fesitu maa biti fee o waa Gyiwu abi kokolo biti su mu, o taase Pooli ye, "Fii biti fee n kpiya fu Gyerusalem, ke n naa gyii fu asin mu nu bee pwu fu fale su mi ansi to abee?"

¹⁰ Nu Pooli lee konu ye, "Nbuibu n yile opula mu nu Roma Owura lala Kayisa ee gyii asin mu, nu i dagaa be gyii me asin. Amaa Gyiwu abi bure n man waa bamu alibi aku, fee kanan mu nu fu gbaa-gbaa fu, fu nyi fale. ¹¹ Fee nu me asin aku a bun me kopwe, nu i dagaa fee n wu bure, man kina kumu. Amaa asin mu nu ba tu gyaga me su fale, nu i man gye kesintin mu, oku mee taale lee me sa bamu. Imu su n biti n taa me asin mu naa tuv Kayisa ansi to."

¹² Nu Fesitu maa mu atowe kyatopu ba maa towe lowe kamaa mu, ba towe Pooli ye, "Fu maa tee towe ye fu taa fu asin kpee Kayisa ansi to mu, Kayisa ansi to nu fi kpee."

Fesitu buu Pooli asin mu sa Owura Agiripa

¹³ I maa gyii nke nku kamaa to mu, Owura Agiripa ye mu pukyu Benisi ba kpee Kasariya ba naa fwaala osowole okusupu Fesitu. ¹⁴ Ba maa kyina tuto nke nku mu, Fesitu towe Pooli n-yu su asin sa owura Agiripa ye, "Onyun ku bu to nu Felisi yege nu o tii obu. ¹⁵ Sanja mu nu n kpee Gyerusalem mu, aseepu bulisa ye Gyiwu abi abulisa ba biya Pooli asin pwusa mi ansi to, nu bee biti fee n bun mu kopwe.

¹⁶ "Nu n towe bamu ye, i man gye ane Roma abi adtdaa-sun fee a bun oku kopwe, amoco maa bamu nu ba pwu mu mu, ba

gyanje ke ba gyii asin mu poyi ke ba bun mu kupwe.¹⁷ Saŋa mu nu bamu abilisa ba buu me ba nfu mu, n man taa asin mu kpu kase. Amaa umu lukaake mu, n kpee naa kyina asin mu ogyikpa, nu n sa kono ye ba taa onyin mu ba tuto.¹⁸ Amaa saŋa mu nu mu apwupu ba kusu yile mu, ba man taale kaapu to asin libi mu nu n da fe nfeere mu tku lu mu su.¹⁹ Amaa asin mu nu ba nye lu mu su i gye maa bamu kabwaare-sunkpa kamore-gyii, ye onyin ku mu nu bee tu ye Yesu nu o wu mu, nu Pɔɔli i towe fee o san o te nkpa to.²⁰ Nu asin numu kimege to i kita me nfeere. Imu su n taase mu ye, 'Fii biti fee fu kpee Gyerusalem ke ba naa gyii fu asin numu tuto abee?'²¹ Amaa Pɔɔli maa kole fee ee biti o baa o tii obu mu, naa fu saŋa mu nu Roma Owura lala Kayisa ii biti o gyii mu asin mu, kanun su n kita mu n yila naa fu saŋa mu nu n biti n taa mu naa sa owura lala Kayisa.' "

²² Nu Owura Agiripa towe Fesitu ye, "Me gbaa-gbaa me n biti fee n nu lu onyin numu ase." Nu Fesitu lee kono ye, "Oke fii biti fu nu lu mu ase."

Pɔɔli ba yile Agiripa maa Benisi ansi to

²³ Imu su lukaake mu Owura Agiripa maa mu-pukyi Benisi ba suu-to, nu asa ba taa beere sa bamu, nu anaakɔpu abilisa lala ye kade mu to abilisa ba naa gyanje asin ogyikpa mu. Nu Fesitu sa kono nu ba naa biya Pɔɔli.²⁴ Nu Fesitu kusu towe ye, "Owura Agiripa ye fane mu nu fan gyanje ane ase nfu kpini fan nu asin numu. Onyin numu nu Gyiwu abi kpini ba kole me lu Gyerusalem ye Kasariya nfu fee o man dagaa maa bila kyina nkpa to.²⁵ N wu fee o man waa alibi mu nu o dagaa lewu. Amaa lu fee o maa taa mu asin naa sa Owura lala Kayisa su mu, n waa me nfeere fee n kpiya mu Roma.²⁶ Amaa n man nye asin kitii mu nu n kyɔɔɔ naa sa me Owura lala Kayisa. Imu su n taa mu ba fane ansi to, fonfon fu owura Agiripa, fee an kan ku mu asin mu to mu, n nye asin ku lu mu su ke n kyɔɔɔ.²⁷ Lu fee i man su kase fee n lee obu tiipu kyase Owura Kayisa, yege n man kaapu to asin mu nu bee su ba pwu mu."

26

Pɔɔli bwii buu mu kono to asin mu sa Agiripa

¹ Nu Owura Agiripa towe Pɔɔli ye, "Nbuɔbu okpa de sa fu fee fu towe fu asin." Nu Pɔɔli kusaa mu kɔbaa piili ee towe ye,² "Owura Agiripa, i gye kumu okon sa me fee ndaga n maa yile fu ansi to n biti n lee kono lu asin mu nu Gyiwu abi

ba tun gyaga me su fale kpini.³ Fonfon fee fu bure fu nyi Gyiwu abi anaana to kpini ye bamu umore-libi. Imu su n kole fu fee fu nye kokolo ke fu nu me ase.

⁴ "Gyiwu abi kpini be nyi me kakyina to lu koo mi kibi to. Nu be nyi kanaan mu nu n du me gbaa-gbaa me osuwole su ye Gyerusalem to.⁵ Nu bee biti ba gyii kesintin mu, ba wola be nyi me koo didaa fee, n kyina n gye Farasii kubu mu nu lu gye ane kabwaare-sun, nu ki su ane nbara kyekye mu oku.⁶ Ndaga n yile nfu nu bee tale me, lu fee n su tamaa lu asin mu nu lbwaare da mu kokolo su sa ane anaana ana mu su.⁷ Fale kokolo mu nu lbwaare da mu su, nu tsirayi abi nbuno kudu anyo ba su tamaa ye bee biti ba nye su, nu bee sun lbwaare kakyowape ye kagyanbw. Owura danbirasa, fale tamaa numu su nu Gyiwu abi mu bee pwu me.⁸ Mune i waa nu i bulun sa fane Gyiwu abi nu fan mee kole fen gyii fee lbwaare i kyini alewupu?"

⁹ "Me gbaa-gbaa me n daa kole gyii fee i dagaa fee n waa kuto kumaa mu nu n taale waa kun Yesu Kanasareti-nyin mu kitu.¹⁰ Nu kanun gbaa nu n waa Gyerusalem kade to. N nye onlu lu aseepu bilisa ase n naa n kita lbwaare asa tii obu. Nu saŋa mu nu ba moɔ bamu mu, me kono ki tii su.¹¹ Saŋa kumaa n kpee Gyiwu abi kabwaare-kole igyankpa, nu n yege nu bee nyanla bamu. Nu n nyan bamu ba towe nbusaa asin gyaga Yesu su. Lu fee kanaan mu nu n kisi bamu su mu, n kpee asa nde su n naa nyanla bamu."

Pɔɔli towe kanaan mu nu o gyanje Yesu nu o kole mu gyii

¹² "Kanun asin numu su nu n kyina naa kole owole ye onlu lu aseepu bilisa mu ase, nu n kpee Damasiko.¹³ Me Owura danbirasa, n maa kpee nu i naa fu kakyowape ase mu, nu n wu fitla ku lu susu ki nhalge ki kyo kyowe ba kyaaboo maa bamu nu ana mu.¹⁴ Nu ane kpini an tye kase, nu n nu obule ku maa towe Hibriwu katowe to ye, 'Sooli, Sooli, mune i waa nu fu nyanla me kanun? I bulun sa fu fee fu maa koo ye mi kebiti'."

¹⁵ "Nu n taase ye, 'Fu anumu nu, Onyiripe?' Nu Onyiripe towe ye, 'Me Yesu mu nu fu nyanla mu nu.¹⁶ Amaa kusu yile fu ayaa su. N lee me n-yi kaapu fu, ke n taa fu waa me kyaafole ye mi kesintin ogyipu. Nu kuto mu nu fu wu lu me n-yi su, ye ato mu nu n biti n lee kaapu fu mu, ke fu taa towe asa.¹⁷ N biti n sun fu kpee fu gbaa-gbaa fu asa ye bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu ase, ke n molige fu lu bamu abaa to.¹⁸ Ke fu naa bugi bamu ansi, ke fu lee bamu lu kitenenbiri to ba fitla to. Ke

fu lee bamu lu Sitaane olon to ba lbwaare ase. Ke bamu nu bee biti ba koolle gyii mu, ba nye alibi kutaakee, ke ba nye okytnakpa mu nu lbwaare lonjo yila sa mu asa mu.'

*Poolh towe mu kusun
waasa sa Agiripa*

¹⁹ "Imu sv, Owura Agiripa, n man waa kusv to olon sa kilɛkaapu mu nu ki lu susv mu. ²⁰ Kanin sv n gyankpaa towe asin numu sa Damasiko abi, ye Gyerusalem abi. N bula towe sa bamu nu ba bu Gyudeya osuwle sv kpini, ye bamu nu ba man gye Gyiwu abi. N naa towe bamu ye ba kyege bamu nfeere lu alibi to, ke ba ba lbwaare ase, ke ba waa imu nu i kaapu fee ba yege libi kiwaa. ²¹ Lu unumu sv nu Gyiwu abi ba kita me kabwaare-sunkpa aye mu to, nu bee biti ba mɔɔ me. ²² Amaa lbwaare i kye me to ba fuv ndaga kake numu. Imu sv nu n yile nfu i lee Yesu kesintin asin n kaapu asa kpini. Nu asin mu nu lbwaare atowepu ye Moses towe yila ye ii biti i ba mu, imu asin manja nu n towe fale. ²³ Asin mu i gye ye, i dagaa fee Omv nu lbwaare wola lee mu maa gyii aworɔfo, ke o baa o gye kelewu kyini to ogyankpaapu, ke o towe fitla mu asin sa Gyiwu abi ye bamu nu ba man gye Gyiwu abi kpini."

²⁴ Poolh maa lee mu asin mu kase kanin mu, nu Fesitu tin mu sv punte ye, "Poolh, fu loo ubun nun? Fu owole kinyi kibansa i yege nu fu nfeere i nyita."

²⁵ Nu Poolh lee konɔ ye, "Osuwle Okusupu Fesitu, n mee loo ubun nun, n towe kesintin asin mu nu kanyaasin bu imu to. ²⁶ Owura Agiripa, n koolle gyii fee fu gbaa fu nyi asin numu sv. Imu sv nu n yile kinyin to, n towe fale. Nu asin mu nu n towe fale imu iku i man baala fu sv, lu fee ba man waa iku asiiri to. ²⁷ Owura Agiripa, fu koolle lbwaare atowepu mu asin gyii? N nyi fee fu maa koolle gyii."

²⁸ Tutɔ nu owura Agiripa taase Poolh ye, "Fu nyi fee fu taale taa sanja dee numu to kyege me nfeere, ke n ba bilinj Krisito obii abee?"

²⁹ Nu Poolh lee konɔ ye, "I gye sanja dee numu to nun o, ii biti i kyeere nun o, imu nu n kole n lu lbwaare ase i gye ye, o yege fu ye bamu nu ba sare bee nu me ase nfu mu kpini ba bilinj fee me, amaa ba man taa agbeeleebi nmina bamu fee me."

³⁰ Sanja maa to nu Owura Agiripa maa mu pukyɔ Benisi ye Osuwle Okusupu Fesitu ye bamu nu ba te tutɔ mu kpini ba kusv lu. ³¹ Ba maa lu obu mu to mu, bee biri asin mu kiligyima, nu ba towe abaa ye, "Onyin numu man waa kotɔ mu nu i dagaa fee ba mɔɔ mu, abee ba tii mu obu."

³² Nu Agiripa towe Fesitu ye, "Onyin numu man din towe, ye ee biti o taa mu

asin naa sa Owura lala Kayisa nun, naafoo an taale yege mu."

27

Poolh bola nkyu sv ee kpee

Roma

¹ Sanja mu nu ba taa nfeere fee a kpee Roma kade to mu, ba taa Poolh maa bamu nu ba tii bamu obu mu aku, waa anaakopu kulfa obulsa mu nu bee tu mu ye obulsa Yuriyo abaa to. Nu o lu Owura lala Kayisa anaakopu kubu mu to. ² Nu an taa okoh lala mu nu ki lu Adaramitiyo kade to, nu kii biti ki kpee Asiya osuwle kabaafun koku sv kebunɔ. Nu Kamasedoniya-nyin Arisitako mu nu o lu Tesalonika mu gbaa tii ane sv.

³ Imu lukaake mu, a naa dan Sidon kade to. Nu anaakopu kulfa Yuriyo waa Poolh adanburasa, sa mu okpa fee o naa wu mu kyemune ana, ke o nye nkyeto lu bamu ase.

⁴ Nu an lu tutɔ bola opu sv, lu fee afuu mu imaa daa i gyanja ane sv mu, an bola kpee Sipuru kifintin mu ase katun mu nu afuu mu a man bulun. ⁵ A maa bola opu sv naa kara Kilikiya ye Panfliya, nu a naa dan Mira mu nu ki bu Lisiya osuwle sv mu.

⁶ Tutɔ nu anaakopu obulsa mu wu okoh lala ku mu nu ki lu Alekisandiya kade to kii kpee Itali. Nu o taa ane naa waa kumu to. ⁷ Nu an nate nkyu sv bwahn-bwahn gyii nke nku nu i waa olon sa ane, poyt nu an naa fuv Kinido. Lu fee afuu mu i maa man sa ane okpa sv mu, an bola naa tiri Kereti kefintin mu, nu an kara Salimone kade to. ⁸ A maa naa an kara kyun nbunɔ-nbunɔ sv mu, an kpune poyt nu an ba fuv katun mu nu bee tu lkoh lala Odankpa Danburasa, nu ki bu tiri Laseya kade.

⁹ Lu fee an maa kyeere okpa to gaa sv mu, nu konɔ-nmina sanja maa kyun mu, nkyu sv kibola waa kufuu. Imu sv Poolh da bamu amu to towe bamu ye, ¹⁰ "Anyin, n wu fee ane okpa mu nu an kpee fale, ii biti i biya kumu libi, ye gyerebi lu okoh lala mu ye kumu isola. Nu ane gbaa ane an man lu." ¹¹ Amaa anaakopu obulsa mu o man nu Poolh asin mu, okoh wuya mu ye kumu okpa okaapupu ase nu ee nu.

¹² Lu fee ikoh odankpa manja man burɔn sa awoo sanja. Nu bamu gaalaagaa ba towe kyula ye ba kpan bamu n-yu ke ba fuv Fonike. Tutɔ ikoh odankpa mu i burɔn sa awoo sanja. Fonike gye odankpa nu ki de Kereti kefintin, mu nu ki ku akpilige kitiye ye adii kitiye nsana to.

Afuu lala a tigi waa bamu opu sv

¹³ Sanja mu nu afuu pii i daa i lu akpilige mu, asa mu be nyi fee ba nye afuu mu nu

bee biti. Imu sv ba lee kublito mu nu ki kɩtaa okuli lala ki yila, nu ba kyaga bamu okpa sv ba naa Kereti ukaa sv ukaa sv. ¹⁴ Amaa i man kyereee nu afuu bulunsa aku, i daa apaa mu nu bee ti ye Adu ye Kyowe klu afuu. Nu i daa lu kefintin mu sv. ¹⁵ Sanja mu nu ane okuli i gyanja afuu mu, okuli mu man bila ee taale ee kpee ansi to. Imu sv an yege ane n-yu sa afuu mu, nu i sii i sv ane i naa. ¹⁶ Nu i sola ane naa lu kifintin pii mu nu be ti ye Kuda, nu kii kun afuu mu gberee. Nu i waa olon sa ane poyi nu an taale kɩtaa okuli pii mu nu kulala mu ki bute mu. ¹⁷ Anyin mu ba maa nye okuli-pii mu, ba taa kumu waa kulala mu to, nu ba taa ife nmina kyaaboo okuli lala mu kinkin. Nu i waa bamu kufuu fee afuu mu ii biti i sola bamu naa wote Libiya kikyafa. Imu sv ba boo abaala mu, nu ba yege nu afuu mu i sii i sv okuli mu i naa. ¹⁸ Afuu mu i maa nyanla ane kanin mu, kayi ki maa ke mu, ba piili bee lee okuli mu to isola bee tuv nkyu mu to. ¹⁹ Imu kake sasapu mu, ba taa bamu abaa bee lee okuli mu gbaa-gbaa to ato bee tuv nkyu mu to. ²⁰ An gyii nke gaalaagaa yege a mee wu kyowe abee akykipebi, yege afuu mu moo i san i daa kanin. Imu sv ane okumaa numu man bila o sv tamaa fee o sv nkpa.

²¹ A maa kyuna akun nke gaalaagaa numu yege a mee gyii sehn mu, nu Pooi kusu yile bamu nsana towe ye, "Anyin, fan daa nu me katowe ye an man lu Kereti mu, naafoo fale awurufo ye gyerebi numu man dun ba ane sv. ²² Amaa n towe fane fee fan nye kokolo, fane oku mee ye o sii to, amoo okuli mu nkun ii biti o nyita. ²³ Lu fee ndee kagyanbwe, lbwaare mu nu n gye mu lee, nu n sun me mu, mu kaboo ba yile me ase. ²⁴ Nu o towe ye, 'Pooi, man waa kufuu. I dan i gye fee fu naa yile Owura lala Kayisa ansi to. Nu fu sv mu, lbwaare taa bamu nu be tii fu sv fale kpini nkpa sa bamu'. ²⁵ Imu sv anyin, fan nye kokolo. N koole lbwaare gyii fee kutu kumaa mu nu o towe me mu, kanin nu ee biti o waa. ²⁶ Amaa i waa kanan kumaa afuu mu ii biti i sola ane naa dan kefintin ko sv.

Awurufo kigyii opu mu sv

²⁷ "Nu a maa gyii nke kudu ana, yege i san i sv ane u kyaa u boo Adiratiki opu mu sv. Kiyiridi sanja mu, okuli mu to kusun awaapu mu, i waa bamu fee bee nin bee tiri kidenbi. ²⁸ Nu ba lee ofe kalasa tuv katun mu nu ba gyan nkyu mu sv mu, nu ba wu ye tuto onye bunkyin gye abaa nswu to adunyo. Ba maa bila nin ba ansi to gberee mu, ba bila tuv ofe mu wu fee tuto onye gye abaa nswu to kudu anu. ²⁹ Nu i waa ane kufuu fee akoto an biti a naa wote afule-buu fee. Imu sv nu ba lee abulto

ana mu nu u kɩtaa okuli u yile mu, tuv nkyu mu to, nu ba kole kabwaare-kole fee kayi ki ke bamu. ³⁰ Nu okuli mu to kusun awaapu mu ba maa paa fee ba sile lu okuli lala mu to. Imu sv ba lee okuli-pii mu gyaga opu sv, bee pina fee bee biti ba naa lee abulto mu aku okuli mu ansi to. ³¹ Nu Pooi towe anaakopu obulisa mu maa anaakopu mu ye, fee nu anyin anumu ba man kyuna okuli lala mu to bure, fan mee ye fan nye nkpa.

³² "Imu sv anaakopu mu ba kɩtaa ife mu nu i sv okuli-pii mu to mu tije to. Nu ba yege kumu to nu ki kyun."

³³ Nu imu kibwayike ase mu, Pooi tutoo bamu ase ye be gyii agyito. Nu o towe bamu ye, "Fane nke kudu ana numu nu fan te ye kafun, yege sehn mee loo fane nno to, nu fan te ye akun. ³⁴ Imu sv n kole fane nun fan kusy gyii agyito, ke fan nye olon. Fane to okulon kinyinibi kulon gbaa mee ye ki foyi." ³⁵ Pooi maa towe unumu kamaa mu, o taa bodobodo nu o taa afwaala sa lbwaare bamu ansi to. Tuto nu o gya bodobodo mu to piili ee we. ³⁶ Nu bamu kpini nkolo n tye bamu, nu okumaa numu gyii agyito. ³⁷ Nu ane mu nu an bu okuli lala mu to mu, an gye asa alafa anyo ye adusuno ye asiye (276). ³⁸ Sanja mu nu ba gyii nme mu, ba lee tboota to agyito mu tuv opu to, ke okuli mu o kusaa oduu.

Okuli lala mu kiboyi

³⁹ Kayi maa ke mu, ba man taale bui kebuno mu. Amaa ba wu kidenbi ko nu ki gye kikyafa. Nu ba waa bamu nfereere fee nu bee taale mu, ba taa okuli lala mu naa dan tuto. ⁴⁰ Imu sv ba tije ife mu nu i sv abulto mu nu i kɩtaa okuli lala mu to i yile mu waa opu mu to. Nu opula manja to mu, nu ba sanje ife mu nu i sv iyu mu nu be sv be kaapu okpa. Tuto nu ba nmina kɩtaa lala mu nu bee ti kumu ye abaala okuli mu kon ase sa afuu, ke afuu mu a sola bamu i kpee kebuno. ⁴¹ Amaa okuli lala mu kase to naa wote kikyafa. Nu kumu ansi to mu ki man bila ki taale ki bilinji. Nu apaa a daa kumu kamaa to mu gye-gye to.

⁴² Nu anaakopu mu ba waa bamu nfereere fee ba moo obu atii pu mu, ke ba man nye tye nkyu to sile. ⁴³ Amaa anaakopu obulisa mu, biti fee o molige Pooi. Imu sv o man sa bamu okpa ke ba waa bamu nkolo biti. Nu o towe bamu nu be nyi nkyu kutye mu ye, ba gyankpaa fugi tye to ke ba tye lu kpee ofuli sv. ⁴⁴ Nu bamu nu ba san mu, ba taa bamu n-yu bun-bun itaabo diy-e-diy-e sv. Nu aku moo ba taa bamu n-yu bun okuli iyu boyisa mu sv. Kanin nu i sola okumaa numu naa dan ye alanfiya.

28

A maa fuv Malita kifintin sv

¹ A maa fuv kifintin mu sv ye alanfiya nu, an bu fee bee tu kumu ye Malita. ² Kifintin mu sv nde abi ba waa ane nsa-nsa koole ane abaa anyo. Bulayi maa da nu awoo a bu to sv mu, ba deela fulon sa ane ye a wule. ³ Nu PooL naa koola nya o ba waa fulon mu to. Maa taa nya mu ee waa fulon mu to mu, nu fulon mu awulawula i maa wiili kwanse mu, nu o dun PooL kibaa yege o kyole sv. ⁴ Sanja mu nu kifintin mu sv nde abi ba wu kwanse mu maa kyole mu kibaa sv mu, nu ba towe abaa ase ye, "Onyin numu biti o baa o gye omooapu nu. Lu fee maa nye nu o lu opu mu to gbaa mu, omuni ee ka alibi ako mu mee ye o yege o nye nkpa." ⁵ Amaa PooL maa nmanyan kwanse mu to fulon mu to mu, sehn man waa mu. ⁶ Nu asa mu ba fe nfeere fee PooL ii biti o purja abee o tiye opula manja to ke o wu. Amaa ba maa gyoo naa fuv sanja kv nu ba wu fee sehn man waa PooL mu, ba kyeege bamu nfeere, nu ba towe ye, o gye odakpa kv nu.

⁷ Kanin kifintin manja sv okusupu mu nu bee tu mu ye Pubilo sv kase nu ki bu tiri katun mu nu an yile mu. Onyin mu waa ane nsa-nsa, nu o koole ane mu kipaara sv, kita ane kifo nke nsa. ⁸ Sanja maa Pubilo mu-se de ee lo kibirima yege ee kyaale. Nu PooL naa loo taa mu abaa gyaga mu sv, kule kabwaare-kule, nu o nye alanfiya. ⁹ Inumu i maa waa kanin mu, nu kifintin mu sv alopu mu kpini ba ba PooL ase nu ba nye alanfiya. ¹⁰ Lu kanin sv ba taa beere sa ane okpa kumaa nu sv. Nu sanja maa fuv fee a lu toto mu, ba kee ane ato mu nu i tiri sa ane.

PooL naa fuv Roma

¹¹ A maa kyina toto lbwaayi isa kamaa mu, a naa loo okul lala mu nu ki lu Alekisanda nu ki ba sii toto awoo sanja mu. Ba kyan idakpa nbwaaara-bii mu gyaga kumu sv. ¹² A maa lu toto mu, an naa yile Sirakusi kade to, nu an gyii toto nke nsa. ¹³ Lu toto mu, an naa fuv Regiyo kade to. Lu kaake mu afuu a da lu akpulge, umu sv kake nyosapu mu, an naa fuv Putoli kade to. ¹⁴ Toto manja nu an wu akoole-gyipu aku, nu ba towe ane ye a ba kyina bamu ase nke nsuno. Fale nu an nate naa fuv Roma. ¹⁵ Akoole-gyipu mu nu ba bu Roma ba maa nu fee an ba mu, ba kusv ba gyanja ane. Aku ba nate kanin ba gyanja ane Apiya Kigya opula, nu aku moo ba ba gyanja ane ofutekpa asa opula mu to. PooL maa wu bamu kanin mu, o fwaala lbwaare, nu mu kokolo ki tiye mu. ¹⁶ An maa fuv Roma mu, ba sa PooL okpa fee

maa onaakapu mu nu ee ku mu sv mu ba naa kyina ntun mu nu mu PooL ii biti.

PooL towe abwaaresin

Roma kade to

¹⁷ Nke nsa kamaa mu, PooL tu Gyiwu abulsa mu nu ba bu toto mu ba sare. Nu o towe bamu ye, "Me tomaa ana Gyiwu abi, amaa n maa man waa ane asa alibi aku gbaa, nu man nyita ane naana ana nbara mu, ba kitaa me naa tii Gyerusalem, nu ba taa me waa Roma abi abaa to. ¹⁸ Amaa Roma abi ba maa gyii me asin mu, ba waa nfeere fee ba yege me, lu fee ba man wu alibi mu nu n waa nu i dagaa ba moo me. ¹⁹ Sanja mu nu Gyiwu abi ba kina fee ba man yege me mu, nu i nyan me, nu n taa asin mu ba Owura lala Kayisa ase. Amaa i man gye fee n biti n ba tu me asa ntale nu. ²⁰ Fale asin numu sv nu n tu fane, ke n lee asin mu kase sa fane. Lu Omu nu lstrayi abi kpini ba sv tamaa mu sv mu, nu ndaga ba nmina me agbeeleebi."

²¹ Nu ba lee kono ye, "An man nye owule lu Gyudeya lu fu sv. Nu ane burisa ana mu nu ba lu toto mu oku man ba waa adiboyi-sin, nu ba man towe asin libi kv lu fu sv. ²² Amaa ane Gyiwu abi an biti an wu fu nfeere. Lu fee an nyi fee kubu mu nu fu bu kumu to fale, katn kumaa numu asa bee towe bee yii kumu."

²³ Gyiwu abi mu ba yla kake kv, ke ba maa PooL ba gyanje. Kanin kake manja maa fuv mu, bamu asa damante ba kpee katn mu nu PooL te mu. Lu nyenyenu naa fuv kalaatpwe mu, o kpan mu n-yu towe bamu lbwaare kuwura-gyii mu asin. O bola Mosesi nbara ye lbwaare atowepu iwule mu sv kaapu bamu lu Yesu sv ye, ba koole mu gyii. ²⁴ Nu aku ba koole asin mu gyii, amaa aku moo ba man koole gyii. ²⁵ Sanja mu nu PooL towe asin mu laalaalawe mu, asa mu ba gyii abaa umooe, nu bamu kpini ba yaase to. Asin mu nu PooL towe mu i gye fee, "Kayaayu Kyirekyire mu bola lbwaare otowepu Isaya sv towe kesintin sa fane naana ana ye,

²⁶ 'Kpe asa anumu ase naa towe bamu ye, "Fen biti fan nu asin, amaa fan mee ye fan nu kase.

Fen biti fan kv ke fan kv, amaa fen mee ye fen wu."

²⁷ Lu fee asa anumu nkolo i budu, nu bamu asv a bulun, nu ba kitaa bamu ansi bun sv.

Nu i man gye kanin sv mu, naafoo bamu ansi ii biti i wu, ke bamu asv a nu, ke ba biya bamu nkolo kase, ke ba bilinj ba me ase ke n kye bamu.' "

²⁸ “Kanun su n biti fan bu fee, lbwaare taa mu kamolige mu naa sa bamu nu ba man gye Gyiwu abi, nu bee biti be nu mu.”

²⁹ Pɔɔli maa towe asun numu kamaa to mu, Gyiwu abi mu ba kusu lu ba gyii abaa umɔɔre.

³⁰ Pɔɔli kyina kukpaara mu nu o koolɛ nu ee ka kumu su kuko nsu nnyo laalaa-muu. Nu ee koolɛ okumaa mu nu ee ba ee boɔ mu su mu. ³¹ O yile kunyɛn to ee towe lbwaare kuwura-gyii mu asun, nu ee kaapu asun lu Yesu Krisito su, yege sehn man tii mu okpa.

Ɔwɔle mu nu Pɔɔh kyurɔɔ naa sa Roma abi

Afwaala ye kabwaala asin

¹ Me, Pɔɔh ɛ kyurɔɔ ɔwɔle numu n sa fane. N gye Yesu Krisito kɛyaafɔle mu nu ɔ tu me ye n ba waa mu osunpu, nu ɔ lɛɛ me yila ye n ba tɔwe lbwaare asin danbirasa mu. ² lbwaare wɔla da mu kɔkɔlo su, bola mu atɔwɛpu su nu ba kyurɔɔ asin danbirasa numu waa Asunkyan yilasa Kyurekyure mu tɔ. ³ Asin mu ɛ tɔwe ɛ lu anɛ-Nyurɛpe Yesu Krisito su, nu ɔ gye lbwaare mu-bii, nu ba kɔɔge mu nyumisa lu Owura Dawidi kɛnaana tɔ. ⁴ Anɛ-Nyurɛpe Yesu Krisito mu nu lbwaare Kayaayu Kyurekyure ɔlon mu kyinji mu lu lewu tɔ, lɛɛ mu kaapu fɛɛ mu ɛ gye lbwaare mu-bii mu. ⁵ Lu mu ye mu kitu su lbwaare sa anɛ kabwaala, nu ɔ waa anɛ Krisito kusun asunpu, ke a tɔwe kaapu bamu nu ba man gye Gyiwu abi, ke ba nu asin mu kase ke ba kɔɔle Krisito mu gyii. ⁶ Nu fane gbaa fane fan tii bamu nu lbwaare tu ye ba be bilinji Yesu Krisito lɛɛ mu su.

⁷ Imu su nu n kyurɔɔ ɔwɔle numu n sa fane mu nu fan bu Roma, nu lbwaare u su kebiti sa, nu ɔ tu fane ye fan ba waa mu lɛɛ mu. N fwaala fane, nu n kɔle kabwaala ye kayu-yuuli mu nu ki lu anɛ-Se lbwaare ye anɛ-Nyurɛpe Yesu Krisito ase mu ki ba fane su.

Pɔɔh ii biti Roma kɛpe naa tɔwe Abwaaresin

⁸ Kɔto mu nu ki gyankpaa mu ɛ gye fɛɛ, fane kpini su mu, n bɔla Yesu Krisito su n su afwaala n sa me lbwaare, lu fɛɛ asa beɛ tɔwe fane lbwaare kɔkɔle-gyii numu asin dulinyaa tɔ katun kɔmaa. ⁹ lbwaare mu nu n taa me kɔkɔlo kpini n sun mu, nu n tɔwe Mu-Bii asin danbirasa mu, ɛ gye mi kesintin ogyipu fɛɛ sɛja kɔmaa n nyinji fane su, me kabwaare-kɔle tɔ. ¹⁰ Nu n kɔle kabwaare-kɔle sɛja kɔmaa numu fɛɛ nu lbwaare kan kyula mu, ɔ bugi ɔkpa sa me nbunbu ke n ba bɔɔ fane su.

¹¹ Lu fɛɛ mi ansi ɛ de fane su fɛɛ n ba wu fane, ke n taa lbwaare Kayaayu tɔ kakeɛ ba sa fane, ke ɛ waa fane ɔlon fane kɔkɔle-gyii tɔ. ¹² Imu ɛ gye fɛɛ a kpan anɛ n-yu ke a taa kɔkɔle-gyii mu nu an bu kɔmu tɔ fale kye abaa tɔ. ¹³ Me burisa ana akɔɔle-gyipɛ, n biti fan bu fɛɛ n nmina lu lu fine kpini fɛɛ n ba fane ase. Amaa ba lu halu ndaga kuto kɔ kii tii me ɔkpa. N biti kanan mu nu n waa ke n nye aku lu fane ase tɔto tɔ ba ba kɔɔle Yesu gyii, fɛɛ kanan

mu nu n nye aku lu bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu tɔ mu.

¹⁴ Nu ɛ de sa me fɛɛ n tɔwe asin danbirasa mu sa bamu nu be nyi ɔwɔle ye bamu nu ba man nyi ɔwɔle, bamu nu ba gye anyaasunpu ye bamu nu ba gye amelensipu. ¹⁵ Kanun su nu mi ansi ɛ payi fɛɛ n ba tɔwe asin danbirasa mu sa fane mu nu fan bu Roma mu gbaa.

¹⁶ I man su me ipeeli lu asin danbirasa mu su, lu fɛɛ umu ɛ gye lbwaare ɔlon mu nu u sa ɔsa kumaa mu nu ɔ kɔɔle gyii mu kamɔlɛge. Gyiwu abi mu ɛ gyankpaa kɔɔle gyii, ye bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu gbaa. ¹⁷ Lu fɛɛ asin danbirasa mu tɔ mu, ɛ lɛɛ kaapu kanan mu nu lbwaare ɛ waa nu anɛ ukpa ɛ kyiiigi mu ansi tɔ. Ukpa kyiiigisa numu npili ye umu laalaalɔwe kpini ɛ yile sa kɔkɔle-gyii, fɛɛ kanan mu nu ba kyurɔɔ yila ye, "Kɔkɔle-gyii tɔ nu ukpa kyiiigisa wuya ii biti ɔ nye nkpa."

lbwaare agbu lu alibi su

¹⁸ lbwaare lɛɛ mu agbu lu susu kaapu asa mu nu bamu ukpa ɛ man kyiiigi ye alibi awaapu mu nu ba taa bamu alibi tii kesintin mu ɔkpa. ¹⁹ Nu lbwaare bute bamu asu, lu fɛɛ kɔto mu nu ba taale bu lu lbwaare su mu, lbwaare gbaa-gbaa ɛ lɛɛ umu ifuli kaapu bamu. ²⁰ Lu koo sɛja mu nu lbwaare tu dulinyaa mu, ɔ bola mu atɔ tɔusa mu su lɛɛ mu keduli mu nu a mee taale taa ansi wu mu kaapu nyumisa. Imu ɛ gye mu ɔlon mu nu ɛ man su ɔkaa, ye mu keduli mu nu kumu su nu ɔ gye lbwaare kesintin mu. Imu su ɔmu nu ɔ man kɔɔle gyii mu, man su kɔno ɔ lɛɛ.

²¹ Ba nyi lbwaare maa bu tɔ, amaa ba man su bunyaa abɛɛ afwaala beɛ sa mu. Amaa nfɛɛɛɛ danbirasa kɔ ɛ man bu la ɛ bu bamu tɔ, nu bamu nkɔlo tɔ i bilinji kitentenbiri. ²² Ba ye bamu ɛ gye anyaasunpu, amaa ba gye amelensipu nu. ²³ Nu ba bilinjaa lbwaare mu nu ɔ bu tɔ kakpaa mu bunyaa ba su beɛ sa ato mu nu ba pɔyɛ umu fɛɛ anyumisa, nbwiibi ye atɔbwaaya ye atɔbwaaya kpɛsa.

²⁴ Imu su lbwaare lɛɛ mu ansi yege bamu, nu ba taa kɛgyagaa beɛ waa bamu nkɔlo biti, nu beɛ waa kɛgyagaa libi manja beɛ njaabaa abaa. ²⁵ Lu fɛɛ ba taa lbwaare kesintin mu kyere antɔjesa, nu beɛ sun ato mu nu lbwaare tu mu, lan yege mu lbwaare mu nu ɔ tɔbu umu mu, nu ɛ dagaa fɛɛ a yun mu sɛja kumaa mu. Amen!

²⁶ Lu unumu su lbwaare lɛɛ mu ansi yege bamu sa ba maa bamu kɛgyagaa ipeeli, akyu ba yege anyin ase kade nu ba sii beɛ de ye bamu burisa ana akyu yege ɛ man gye lbwaare ɔkpa su. ²⁷ Kanun ɔkpa manja su nu anyin gbaa ba biti ba yege kade ye

akyu, nu kide ye bamu burisa ana anyin i su bamu obule, nu bee waa apeeli-sin be de ye abaa, nu ba nye kigyagaa mu kusu bute lu bamu gbaa-gbaa bamu kayu-wole to.

²⁸ Lu fee kanan mu nu ba kina lbwaare kibu lu bamu nfeere to mu, umu su nu lbwaare yege bamu nfeere boroboro sa bamu, ke ba waa ato mu nu i man dagaa ye ba waa. ²⁹ Nu i yege nu ba kyaga su bee waa asun libi, kensi payi libi, kikisi libi, kumoo, kamore-gyii, npuna, kiku ansi waa asun libi ye asa kukuli, ³⁰ kitin antjesa gyaga asa su, lbwaare akisipu, asa kisaale, n-yu kkaapu, alala-sin, okpa pupwe su ktaa waa alibi, bee waa kusu to olun bee sa bamu-nyi ana ye bamu-se ana. ³¹ Ba man su nfeere, ba man su kesintin, ba man su kebiti sa asa, be mee su asa su. ³² Yege be nyi fee lbwaare nbara mu u towe ye, okumaa mu nu ee waa fale alibi mu, dagaa lewu gbaa mu, amaa man gye fale ato numu nkon nu bee waa, ba bila bee towe bee yile bamu nu bee waa kanin mu kamaa.

2

Ibwaare kesintin katale

¹ Imu su fu kumaa mu nu fii bun fu burisa kupwe mu, fu man su kono fu lee. Nu fu kumaa mu nu fu bun fu burisa kupwe mu, fu bun fu n-yu gbaa kupwe numu, lu fee ngbaa fu fu waa alibi kulun manja. ² Amaa an nyi fee lbwaare kupwe mu nu o su sa bamu nu bee waa kanin ato libi mu, i de kesintin okpa su. ³ Imu su fee fu nyumisa, fu kan fii bun fu burisa ana kupwe, yege ngbaa fu fu waa alibi kulun manja mu, fu fe nfeere fee fu taale sile lu lbwaare kupwe kibun mu to abee? ⁴ Abee fu bun ansi lu kidanburasa mu nu lbwaare i waa ee sa fu fee maa nye kokolo ee sa fu ye maa su kenyiita sa fu? Fu man nyi fee lbwaare i waa adanburasa anumu kpini ee sa fu ke i kye fu to ke fu yege alibi kiwaa?

⁵ Amaa lu fu kusu to olun ye alibi ki mee yege kiwaa su mu, fu kuvla kusu bute sa fu n-yu fu gyoo lbwaare agbu lala mu kake mu nu ee biti o lee kaapu alibi awaapu mu kesintin katale mu to. ⁶ lbwaare ii biti o ka osa kumaa numu koko kanan mu nu i dagaa mu lu ato mu nu o waa mu su. ⁷ Nu bamu nu ba su kenyiita bee waa kidanburasa, bee biti lbwaare bunyaa ye beere ye nkpa mu nu i man su okaa mu, bamu ii biti ba nye nkpa kakpaa. ⁸ Nu asa mu nu bee ku bamu nkon lee, nu ba kina kesintin asin mu kunu nu bee waa asun libi mu, lbwaare agbu ii biti i ba bamu su ke o man su bamu kuwee. ⁹ Nu aworufu ye

kayyee ii biti i ba asa mu nu bee waa alibi mu kpini su. Ii biti i gyankpaa ba Gyiwu abi su, ye bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu gbaa su. ¹⁰ Amaa bunyaa ye beere ye kayu yuuli ii biti i ba sa asa mu nu bee waa adanburasa mu kpini, nu Gyiwu abi mu ii biti ba gyankpaa ye bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu gbaa. ¹¹ Lu fee lbwaare man su nmeege to.

¹² Bamu nu ba man nyi Mosesi nbara, nu ba waa alibi mu, bee biti ba wu, nu i man gye ye ba maa kina Mosesi nbara mu kibuu su. Nu bamu nu be nyi Mosesi nbara mu, nu ba lu umu to waa alibi mu, kanin nbara manja nu bee biti ba taa bun bamu kupwe. ¹³ Lu fee man gye bamu nu be nyi Mosesi nbara mu, nu lbwaare u ku fee ba man gyii kupwe, amaa bamu nu bee waa nbara mu awaasa mu, bamu nu lbwaare ii wu fee bamu ikpa i kyigi. ¹⁴ Nu bamu nu ba man gye Gyiwu abi nu ba man su Mosesi nbara, amaa bee waa ato mu nu i kyuna nbara mu su mu, ba man su nbara mu bure, amaa nbara kesintin i bu bamu to. ¹⁵ I yege nu bamu awaasa i kaapu fee bamu nkolo to mu, be nyi nbara mu. Nu bamu nfeere to gbaa i gyii bamu kesintin, lu fee bamu nfeere to i kaapu ye unumu i buron nu unumu fale i man buron. ¹⁶ Nu kanin manja nu ii biti i ba waa kake mu nu lbwaare ii biti o bola Yesu Krisito su taa nyumisa asiiri to awaasa gyii bamu asin, fee kanan mu nu asin danburasa mu nu n towe mu i kaapu mu.

Gyiwu abi ye Mosesi nbara

¹⁷ Nu fu towe ye fu gye Gyiwu nyumisa, nu fu taa fu n-yu tub Mosesi nbara mu su, nu fu kaapu fu n-yu fee fu gye lbwaare lee. ¹⁸ Nu fu towe ye fu nyi lbwaare kebiti, lu fee fu bu la Mosesi nbara mu, nu fu nyi ato mu nu i buron. ¹⁹ Nu fu towe ye fu i gye agyaatanapu ikpa okaaappu, nu fu i gye omu nu ee kaapu bamu nu ba bu kitentibiri to mu fitla. ²⁰ Nu fu towe ye fu i gye amelensipu otowewaapu, ye nbii wuribi okaappu. Nu fu nyi Mosesi nbara mu, nu umu to nu kinyi ye kesintin mu bu. ²¹ Nu fu towe ye fu kaapu fu burisa ana asansa, nu mune i waa nu fu mee kaapu fu n-yu? Fu towe abwaaresin ye, keyu man buron, yege foo fu fii yuuri. ²² Nu fu towe ye asa ba man lu bamu-ka ana abee bamu-kuli ana kamaa mu, nu foo fu fu mee lu fu lee kamaa? Fii kisi idakpa kusun, yege foo fu fii yuuri idakpa ato fu lu idakpa isunkpa ibu to. ²³ Fu mu nu fu kaapu fu n-yu ye fii nyi Mosesi nbara mu, man gye fu i gyila lbwaare ipeeli fee fu maa nyita nbara mu? ²⁴ Fee kanan mu nu Asunkyan yilasa mu i towe ye, "Lu

fane Gyiwu abi su mu, bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu bee towe asin bee nyita lbwaare kitu."

25 Fee nu fen kan buu Mosesi nbara mu, kanin bire fu oduu katun mu su tonu. Amaa nu fu tin fu oduu nu fu mee buu nbara mu bire, i du nun fee fu maa man tin oduu mu. 26 Nu omu nu o man tin oduu nu ee waa kuto kumaa kyeekyee fee kanan mu nu Mosesi nbara mu i kaapu mu, mune i waa nu lbwaare mee ye o taa mu fee omu nu o tin oduu? 27 Imu su o man tin mu oduu, yege ee waa kuto kumaa kyeekyee fee kanan mu nu Mosesi nbara mu i kaapu mu, ee biti o bun fu mu nu fu gye Gyiwu obii, nu fu tin fu oduu, nu fu nyita nbara mu kopwe.

28 Lu fee i man gye kayi-wole to ato awaasa i waa oku Gyiwu obii gbaa-gbaa, nu oduu katun mu, man gye kayi-wole to ato waasa nu. 29 Amaa omu nu o gye Gyiwu obii kesintin mu, mu kokolo to i kaapu, nu oduu katun mu i gye kokolo awaasa mu nu Kayaayu mu u waa, man gye Mosesi nbara mu u waa. Kanin asa manja u nye kyin lu lbwaare ase man gye nyimisa ase.

3

lbwaare i gye kesintin wuya

1 Imu su nu oku kan towe ye o gye Gyiwu obii mu, mune tonu nu o nye lu to? Abee mune tonu i bu oduu katun to? 2 Okpa kumaa su tonu bu to. Lu fee tonu mu nu ki gyankpaa i gye ye, Gyiwu abi mu abaa to nu lbwaare taa mu konu to asin mu waa. 3 Nu i kan ba fee aku ba man su kukoolle-gyii mu, bamu kuman koolle gyii mu, i taale yege nu lbwaare o man waa kanan mu nu o towe yla mu abee? 4 Ayee! I mee ba kanin. Amaa nu nyimisa kumaa gye antijesa wuya mu, lbwaare bire san o gye mu kesintin wuya, fee kanan mu nu ba kyuroo waa Asinkyan yilasa mu to ye, "I dagaa fee fu lbwaare asin towesa i maa lee fu kesintin kaapu, nu ba kan pwu fu mu ke fu gyii asu."

5 A taa fee ane awaasa mu nu i man buron, nu i lee kaapu fee lbwaare awaasa i de okpa mu, umee mu bire, nu o bute ane kusu mu, an biti a towe ye lbwaare man waa asin mu kyeekyee? (Kanan mu nu nyimisa i towe mu, nu n towe fale). 6 Ayee! Nu i gye kanin mu, nene nu lbwaare ii biti o waa ke o tale dulinyaa? 7 Oku ii biti o gyii umooe ye, fee nu me antijesa i yege nu lbwaare kesintin ki lojo lu ifuli mu, nu mu bunyaa mu tii su mu, mune i waa nu ee bun me kopwe fee n gye alibi owaapu? 8 Lu fale asin su mu, aku bee biti ba towe ye, "Fan yege a waa alibi, ke asa

ba wu lbwaare adanburasa." Asa mu nu bee towe fale asin numu bee saale me ye me gbaa me n towe kanin mu, lbwaare ii biti o bun bamu kopwe fee kanan mu nu i dagaa.

*Oku man bu to ye
o man gye alibi owaapu*

9 Nene nu an biti a towe unumu? Ane Gyiwu abi an gye asa kpare an kyoo bamu nu ba san mu abee? Ayee! N te wola towe fee Gyiwu abi mu ye bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu kpini alibi i gyii bamu su olon. 10 Fee kanan mu nu Asinkyan yilasa mu i towe katun ku ye, "Oku man bu to nu mu ukpa i kyiigi, halu okulun gbaa.

11 Oku man bu to nu ee nu lbwaare asin kase, nu oku man bu to o naa ee biti lbwaare.

12 Nu okumaa numu kpeli mu ansi lu lbwaare su, nu bamu kpini ba man su kyaare, nu oku man bu to nu ee waa kidanburasa halu okulun gbaa.

13 Bamu nno to asin towesa i moo fee lewu. Antijesa nkun i bola bamu nmandulu su.

Bamu nno to asin i du fee kwanse kobwe.

14 Bee towe asa nno, nu bamu nno to asin towesa i bulit.

15 Nyimisa kumoo man bu bamu osun.

16 Katun kumaa mu nu ba kpee mu ba yege nu asa bee gyii gyerebi nu bee wu awurufu.

17 Nu ba mee yege nu kayi yuuli ke ba asa to.

18 Nu ba man sile lbwaare kpini-kpini."

19 To, an nyi fee asin kumaa mu nu nbara mu u kaapu mu, u towe u sa bamu nu bee buu nbara mu. Imu su oku mee nye towe sehn ye mee mu o man waa alibi aku. Nu okumaa mu nu o bu dulinyaa to mu, lbwaare ii biti o bun mu kopwe lu mu alibi su. 20 Lu fee oku mee taale buu nbara mu luwe, ke lbwaare o wu fee mu awaasa i buron mu, lbwaare ase. Nbara mu i de sa nun ke a wu ane alibi.

Kukoolle-gyii u biya ikpa kikiyiigi

21 Amaa nbunbu bire lbwaare lee okpa mu nu nyimisa o bola su ke mu ukpa i kyiigi mu ase mu kaapu, nu i man gye nbara kibuu. Halu umu nu lbwaare atowepu ye nbara mu kpini i gyii umu kesintin Asinkyan yilasa mu to. 22 Okpa mu nu lbwaare i bola su, ke o wu fee asa ukpa ii kyiigi mu ase mu, i gye ba maa koolle Yesu Krisito gyii. Nu okumaa numu lee man kwu. 23 Lu fee okumaa numu waa alibi nu o pan lbwaare bunyaa mu.

24 Lu lbwaare kabwaala kakee su mu, o hola Yesu Krisito kikoole asa yege mu su, nu o kyula sa bamu fee bamu ukpa i kyiigi mu ase. 25 Nu lbwaare lee Yesu Krisito ye o be wu lu asa alibi su. Mu nkalan kikyeege worige su mu, asa mu nu lee biti ba koole mu gyii mu, ke ba maa lbwaare nsana i lojɔ. Nu kusu bute mu nu lbwaare ii biti o bute ane mu, Yesu yile ane ayaa to koole umu. O waa inumu nu ke o lee mu kesintin kaapu. Lu fee bamu nu ba waa alibi didaa mu, o man bute bamu asu 26 O nye kenyiita gyoo ba fuu Yesu Krisito kelewu mu nu o wu sa alibi mu. O bila lee kaapu fee mu awaasa i de okpa, nu ee yege nu asa mu nu ba koole Yesu gyii mu bamu ukpa i kyiigi mu ase.

27 Mune kuto su nu an kaapu ane n-yi? Sehn man bu to. Mune i waa su nu a mee taale kaapu ane n-yi? Lu fee man gye nbara mu kibuu i yege nu lbwaare i wu fee nyumisa ukpa i kyiigi, amaa i lu ane kikoole-gyii mu su. 28 Kuto mu nu an nu kase i gye ye nyumisa kikoole Yesu Krisito gyii su nu lbwaare i wu fee mu ukpa i kyiigi mu ase, amaa man gye nbara mu kibuu su. 29 lbwaare mu gye Gyiwu abi nkun lbwaare nun? O man gye bamu nu ba man gye Gyiwu abi gbaa lbwaare nun abee? Eehn! O gye bamu nu ba man gye Gyiwu abi gbaa lbwaare nun. 30 lbwaare gye okulun nun, umu su lu kikoole-gyii su nu ee biti o wu Gyiwu abi mu fee bamu ukpa i kyiigi, nu lu kikoole-gyii su nu ee biti o wu bamu nu ba man gye Gyiwu abi gbaa mu fee bamu ukpa i kyiigi mu ase. 31 Kanun su kikoole-gyii kunumu ki yege nu nbara mu i bilinjɔ kyan abee? Ayee! I man de kanun. Amaa kikoole-gyii i yege nu an buu nbara mu su kyeekyee.

4

Abraham kikoole-gyii

1 Mune asin nu an biti a towe lu ane naana Abraham su? Mune i waa Abraham asin mu to? 2 Nu i kan i gye Abraham awaasa su nu lbwaare wu mu fee mu ukpa i kyiigi mu, naafɔɔ o su kuto mu nu o taa kaapu mu n-yi, amaa man gye lbwaare ansi to. 3 Mune nu Asunkyan yilasa mu i towe? "Abraham koole lbwaare gyii, lu mu kikoole-gyii manja su nu lbwaare kyula ye mu ukpa i kyiigi." 4 Nu osa mu nu ee sun kusun mu bee ka mu kɔko nun, mu kukoka mu ki man gye kakee nun sa mu, amaa i gye mu kusun mu kɔko nu bee ka mu. 5 Nu i man gye oku kusun mu nu ee waa su, amaa maa koole gyii fee i gye lbwaare u yege nu alibi owaapu mu nu ba koole Yesu gyii mu bamu ukpa i kyiigi mu, bamu kikoole-gyii mu i yege

nu lbwaare i koole bamu kyula fee bamu ukpa i kyiigi. 6 Inumu nu Dawidi gbaa wola towe ye kumu okon wuya i gye osa mu nu lbwaare kyula fee mu ukpa i kyiigi nu i man gye mu awaasa su. Nu Dawidi towe ye,

7 "Kumu okon wuya ana i gye asa mu nu lbwaare taa bamu alibi kee bamu, nu o fuu bamu alibi lu bamu su.

8 Kumu okon wuya i gye osa mu nu Onyurɔpe lbwaare man bila ye o nyinjɔ mu alibi su."

9 Kumu okon mu nu Dawidi towe mu asin mu, i gye sa Gyiwu abi nkun nun, abee ye bamu nu ba man gye Gyiwu abi gbaa? Nu an wola towe ye, Abraham koole lbwaare gyii, nu mu kikoole-gyii manja su nu lbwaare kyula ye mu ukpa i kyiigi. 10 Sanja moɔ to nu inumu i waa sa mu? Sanja mu nu o tun oduu mu abee sanja mu nu o man putɔ tun oduu mu? I gye sanja mu nu o man putɔ tun. 11 Abraham oduu katun mu gye sunkaala nun, nu i kaapu to fee mu kikoole-gyii su nu sanja mu nu o man putɔ tun mu oduu mu, nu lbwaare kyula ye mu ukpa i kyiigi. Kanun su mu i gye asa kpini mu nu ba koole gyii nu ba man putɔ tun bamu iduu mu kpini bamu-se, nu i yege nu lbwaare kyula ye bamu ukpa i kyiigi. 12 Nu o bila o gye bamu nu ba tun iduu mu bamu-se, man gye ba maa tun iduu su, amaa lu fee bamu gbaa bamu, ba maa naa kikoole-gyii okpa kulun mu nu ane naana Abraham nate su poyɔ nu o tun oduu mu.

13 lbwaare da mu kokolo su sa Abraham maa mu anaana-bii ye bee biti ba baa ba gye dulinyaa to kapatye agyipu. Fale kokolo su kida mu man gye nbara mu kibuu su, amaa lu mu kikoole-gyii su nu lbwaare kyula ye mu ukpa i kyiigi mu ase. 14 Nu bamu nu ba kan bee buu nbara mu, i gye dulinyaa kapatye agyipu bure, kanun bure kikoole-gyii mu ki gye kyan, nu kokolo su kida mu man su kyaare. 15 Lu fee bamu nu ba foyɔ nbara mu, bee nye lbwaare kusu bute. Amaa nu nbara i man bu to mu, nbara kifoyɔ gbaa man bu to.

16 Imu su lu kikoole-gyii su nu asa bee nye kuto mu nu lbwaare da mu kokolo su sa bamu mu. I gye kabwaala kakee sa Abraham kinaana to. I man gye bamu nu bee buu nbara mu nkun, amaa ye bamu nu ba koole gyii gbaa fee kanan mu nu Abraham koole gyii mu. Lu fee mu i gye ane kpini ane-se. 17 Fee kanan mu nu ba kyurɔɔ yila mu ye, "N waa fu ose sa ndendemande kpini." lbwaare ase mu Abraham i gye ose sa ane kpini. Abraham koole lbwaare mu nu ee kyinjɔ alewupu

εε ba nkpa tɔ mu gyii, nu lbwaare εε sa alewupu nkpa. Nu kuto mu nu ki man wɔla ki bu tɔ mu, mu i yege nu ki ba.

¹⁸ I maa du fεε tamaa man bu tɔ gbaa mu, Abraham kɔɔle gyii nu ɔ su tamaa. Nu ɔ ba waa ɔse sa ndendemande gaalaagaa fεε kanan mu nu lbwaare tɔwe mu ye, "Kanun nu fu anaana-bii bee biti ba ba nye akyɔ fεε akyikpebi." ¹⁹ Abraham gyii fεε nsu kɔɔlfa nu o nyi mu kayi-wɔle ki maa pɔɔ. Nu mu-ka Sara gbaa bile nu ɔ man kɔɔge ki. Lu unumu kpini su Abraham kɔɔle-gyii ki man yɔɔ. ²⁰ Nu kuto mu nu lbwaare da mu kɔkɔlo su sa mu mu, ɔ man gyii umu umɔɔre, amaa ɔ nye kɔkɔle-gyii tɔ ɔlon nu ɔ taa bunyaa sa lbwaare. ²¹ Nu ɔ kɔle kyula fεε kuto mu nu lbwaare da mu kɔkɔlo su ye ee biti ɔ waa sa mu mu, ee biti ɔ taale waa. ²² Fale su nu, "lbwaare kyula ye mu ikpa i kyii." ²³ Imu nu ba kyurɔɔ ye Abraham ikpa i kyii lbwaare ase mu, man gye mu nkɔn su nu ba kyurɔɔ kanun. ²⁴ Amaa ane kpini su nu ba kyurɔɔ kanun. Kanun su ane gbaa ane mu nu an kɔle lbwaare mu nu o kyini ane-Nyirpe Yesu lu lewu tɔ gyii mu, lbwaare ii biti ɔ kɔle ane fεε ane ikpa i kyii. ²⁵ Kpal fεε ane alibi su lbwaare lεε mu sa fεε o wu, nu o kyini mu ba nkpa tɔ nu lu mu su mu lbwaare kɔle ane fεε ane ikpa i kyii.

5

Kɔkɔle-gyii i biya kayi-yuuli ye kensi-gyii

¹ Kanun su, lu ane kɔkɔle-gyii su mu, lbwaare kyula ye ane ikpa i kyii mu ase, nu lu ɔnyirpe Yesu Krisito su mu, kayi yuuli ki bu anaa lbwaare nsana. ² Lu mu su nu an taa ane kɔkɔle-gyii nye kabwaala mu nu nbunbu an yile kumu tɔ fale. Nu ane ansi i gyii lu fεε an su tamaa fεε an biti an nye bunyaa mu nu lbwaare ii biti ɔ sa ane susu mu. ³ Nu man gye kanun nkɔn su, amaa awɔrɔfo mu nu an gyii fale gbaa mu, ane ansi i gyii, lu fεε awɔrɔfo i yege nu asa ba nye aniya yile tɔ. ⁴ Nu aniya kyile tɔ mɔɔ i biya kibulabu, nu kibulabu ki biya tamaa. ⁵ Nu tamaa mee waa kyan, lu fεε lbwaare bola Kayaayu Kyrekyyre mu nu ɔ taa sa ane mu su kyεεge mu kebiti mu bola ane nkɔlo tɔ.

⁶ Sanja mu nu ane anyumisa a mee bila taale waa sehn mu, kanun sanja manja tɔ kyεkyεe nu Krisito ba wu sa ane alibi awaapu. ⁷ Ii biti i waa ɔlon sa nyumisa fεε o wu sa ɔsa mu nu mu ikpa i kyii gbaa. Amaa ɔmu nu ɔ gye adanbrasa ɔwapu bure akuto fεε ɔku ii biti ɔ waa kɔkɔlo ɔsu ye ee biti o wu sa mu. ⁸ Amaa lbwaare lεε mu kebiti mu nu ɔ su sa ane mu kaapu lu

unumu su. Lu fεε a maa san an gye alibi awaapu gbaa mu, nu Krisito ba wu sa ane.

⁹ Lu Yesu Krisito nkalan su nu lbwaare kɔle kyula fεε ane ikpa i kyii mu ase. Kanun manja su lu Krisito su mu, ee biti ɔ molige ane lu mu kusu bite mu tɔ. ¹⁰ Halu sanja mu nu an gye lbwaare akisipu mu, nu ɔ yege mu-bii Yesu ba wu nu i lonɔ anaa mu nsana. Lu fεε Yesu maa te nkpa tɔ su mu, ee biti ɔ molige ane lu kusu bite kakpaa mu tɔ. ¹¹ Nu i man gye unumu nkɔn, amaa umu nu i bila i tii su i gye fεε ane ansi i gyii lu kɔlonɔ mu nu ane-Nyirpe Yesu Krisito ba lonɔ anaa lbwaare nsana mu su.

Lewu bola Adam su ba, nu nkpa i bola Yesu Krisito su ba

¹² Nu lu nyumisa kulɔn awaasa su nu alibi i ba dulinyaa, nu lu alibi su nu lewu ba dulinyaa tɔ. Nu fale su nu lewu nye ɔkpa asa kpini su, lu fεε ɔkumaa numu waa alibi. ¹³ Imu su pɔyi ke lbwaare ɔ biya nbara mu, alibi i wɔla i bu dulinyaa tɔ. Amaa sanja mu nu nbara mu i man bu tɔ mu, ba mee taa alibi bee ti sehn. ¹⁴ Amaa lu alibi su mu, lewu gyii nyumisa su kuwura lu Adam su ba fuw Mosesi sanja su, halu ba maa man nyita lbwaare kɔɔsa mu fεε Adam lεε mu gbaa. ɔkpa ku su mu Adam i yile sa Yesu mu nu ɔ ba ba kamaa tɔ mu.

¹⁵ Amaa lbwaare kabwaala kakeε mu man du fεε Adam alibi mu. Kpal fεε Adam kulɔn alibi mu su mu, ɔkumaa numu wu. Amaa lbwaare kabwaala mu nu ɔ taa keε ɔkumaa numu lu Yesu Krisito kulɔn su mu, ki gye koto kpare. ¹⁶ Kanun manja gbaa nu lbwaare kakeε mu ki man du fεε kanan mu nu Adam nyumisa kulɔn alibi i ba waa mu. Nyumisa kulɔn alibi katala su mu, i bun ɔkumaa numu kupwe. Amaa lu asa alibi gaalaagaa kiwaa kamaa mu, ɔmu nu εε yege nu lbwaare u taale kyula fεε nyumisa ikpa i kyii mu ase mu, i ba. ¹⁷ Nyumisa kulɔn alibi su nu lewu gyii asa su ɔlon lu kanun nyumisa kulɔn manja su. Nu Yesu Krisito nyumisa kulɔn gbaa su mu, anyumisa ba nye kabwaala nu lbwaare ii kyula fεε bamu ikpa i kyii mu ase, nu ba nye lbwaare ase kakyina kakpaa. Imu su kuto mu nu Yesu Krisito waa mu, ki kyo lewu ɔlon mu nu ki da gyii ane su mu.

¹⁸ Imu su fεε kanan mu nu nyumisa kulɔn alibi su nu asa kpini ba gyii kupwe mu, kanun manja su nu nyumisa kulɔn ikpa kikiyiigi su mu, nu lbwaare ii kyula ye asa bamu ikpa i kyii, nu ba nye nkpa. ¹⁹ Fεε kanan mu nu Adam kulɔn waa kusu tɔ ɔlon nu ɔ man nu lbwaare ase, nu asa kpini ba bilini alibi awaapu mu, kanun manja su nu Yesu Krisito kulɔn biya lu

asɔ kase nu lbwaare ase nu ɪ yege nu lbwaare kyula asa gaalaagaa fɛɛ bamu ɪkpa i kyiigi mu ase.

²⁰ Mosesi nbara mu ɪ ba nun, ke ɪ yege asa ba wu alibi nu beɛ waa mu kɔkyɔ. Amaa alibi kiwaa ki maa nye akɔyɔ mu, yege lbwaare kabwaala mu ki nye akɔyɔ ki tii sɔ. ²¹ Fɛɛ kanan mu nu alibi nye ɔlɔn nyumisa sɔ nu ɔ nye lewu mu, kanun manja sɔ nu asa ba nye lbwaare kabwaala fɛɛ maa kyula fɛɛ asa ɪkpa i kyiigi mu ase. Imu sɔ lu ane-Nyirɔpe Yesu Krisito sɔ mu, asa ba nye nkpa kakpaa.

6

Alibi man bila ɪ sɔ ane sɔ ɔlɔn

¹ Kanun sɔ, mune nu an biti a tɔwe? A kyaga sɔ an waa alibi ke lbwaare kabwaala mu ki nye akɔyɔ ki tii sɔ abɛɛ? ² Ayee! Alibi ɪ man bila sɔ ane sɔ ɔlɔn, lu fɛɛ i du nun fɛɛ a maa wu mu, nene nu an bila taale kyina alibi mu tɔ? ³ Abɛɛ fan man nyi fɛɛ ane kpini mu nu ba gyeɛ ane lbwaare kekyugyee mu waa Yesu Krisito tɔ mu, ɪ waa fɛɛ anaa mu an waa kɔkɔlɔn mu lewu tɔ abɛɛ? ⁴ Nu lu ane lbwaare kekyugyee mu sɔ mu, anaa mu an wu, nu ba pula anaa mu. Imu sɔ fɛɛ kanan mu nu ɔsɛ lbwaare taa mu bɔnyaa kyini mu lu lewu tɔ mu, ane gbaa ane an biti a kyina kakyina pupwe tɔ.

⁵ Fɛɛ anaa mu a maa gye kɔkɔlɔn lu mu kelewu mu sɔ mu, kanun manja sɔ nu anaa mu an biti a ba an gye kulɔn lu mu kikyini bwii ba nkpa tɔ mu. ⁶ Nu an nyi fɛɛ ba da ane alibi n-yu didaa mu ye mu mata oyu laasa sɔ mu, nu ɪ yege nu ane alibi n-yu didaa man bila ki sɔ ɔlɔn ane sɔ, ke a man bila taa ane n-yu waa anye sa alibi. ⁷ Lu fɛɛ ɔkɔmaa mu nu ɔ wu mu, ɔ nye mu n-yu lu alibi kiwaa sɔ.

⁸ Fɛɛ anaa Krisito a maa wu fale mu, an kɔole gyii fɛɛ anaa mu an biti a buga kyina. ⁹ Nu an nyi fɛɛ Krisito maa kyini lu lewu tɔ fale mu, ɔ mɛɛ bila ye ɔ wu, nu lewu man bila ɔ sɔ mu sɔ ɔlɔn. ¹⁰ Nu kelewu mu nu ɔ wu mu, ɔ wu sa ane alibi kulu kɔlɔn kakpaa, amaa nkpa mu nu ɔ te kumu tɔ mu, ɔ te sa lbwaare.

¹¹ Kanun ɔkpa manja sɔ, fan ku fane n-yu fɛɛ fan wu, nu alibi kiwaa ki man bila ki sɔ fane sɔ ɔlɔn, amaa fan te sa lbwaare, lu fɛɛ fan naa Yesu Krisito fan waa kɔkɔlɔn. ¹² Imu sɔ fan man yege alibi i gyii kuwura fane kayu-wɔle sɔ, ke fan man buu atɔ libi mu nu fane kayu-wɔle ii biti ɪ waa mu.

¹³ Fan man taa fane n-yu katun kɔ sa alibi ke ɪ taa waa asun libi, amaa fan taa fane n-yu sa lbwaare fɛɛ bamu nu lbwaare lɛɛ bamu lu lewu tɔ ba nkpa tɔ mu, ke fan taa fane kayu-wɔle kpini taa sa mu, ke ɔ taa

fane waa ɪkpa kyiiigisa atɔ. ¹⁴ Nu fan man bila yege alibi i gyii fane sɔ ɔlɔn, lu fɛɛ fan man bu Mosesi nbara mu kase, amaa lbwaare kabwaala mu tɔ nu fan bu.

An gye anye sa lbwaare

¹⁵ Kanun sɔ mune nu an biti a tɔwe? Fɛɛ a maa man bila an bu nbara mu kase, nu an nye lbwaare kabwaala mu, a kyaga sɔ an waa alibi? Ayee! ¹⁶ Fan man nyi fɛɛ nu fan kan taa fane n-yu sa ɔku nu fan nu mu ase mu, fan gye anye sa ɔsa manja. Imu sɔ nu fan kan buu alibi mu, fan gye anye sa umu, nu ɪ sɔ fane i kpee lewu tɔ, amaa nu fan kan buu lbwaare mu, umu ɪ sɔ fane i kpee ɪkpa kyiiigisa tɔ. ¹⁷ Fan kyina fan gye anye sa alibi, amaa n fwaala lbwaare fɛɛ nbunbu bure fan taa fane nkɔlɔ kpini buu kesintin kikaapu mu nu ba taa kaapu fane mu. ¹⁸ lbwaare kɔole fane lu alibi tɔ, nu fan ba bilini anye sa ɪkpa kyiiigisa awaasa.

¹⁹ Fane kɔkɔle-gyii ki maa man pɔta waa ɔlɔn sɔ, nu n taa kayu-wɔle tɔ asin n kala n sa fane fale. Didaa mu fan kyina taa fane n-yu bilini anye alibi tɔ, nu fan waa alibi kɔkyɔ tii sɔ. Kanun sɔ nu ɪ dagaa fɛɛ nbunbu fan taa fane n-yu kpini fɛɛ anye sa ɪkpa kyiiigisa awaasa, ke fan ba bilini lbwaare lɛɛ. ²⁰ Sanja mu nu fan gye anye sa alibi mu, lbwaare ɪkpa kyiiigisa asin mu, fan man taa umu waa sehn. ²¹ Mune tɔnɔ nu fan nye lu kanun sanja manja, lu kanun atɔ manja mu nu ndaga ɪ gye ipeeli-sin sa fane fale? Kanun atɔ manja ɪ biya lewu. ²² Amaa nbunbu fan maa man bila fan gye anye sa alibi fale, nu fan bilini anye sa lbwaare mu, tɔnɔ mu nu fen biti fan nye mu ɪ gye fan maa bilini lbwaare asa, nu ɪ biya fane nkpa kakpaa. ²³ Nu alibi kɔkɔka ɪ gye lewu, amaa lbwaare kakeɛ mu nu ɔ bola ane-Nyirɔpe Yesu Krisito sɔ sa ane ɪ gye nkpa kakpaa.

7

Asin lu Mosesi nbara mu sɔ

¹ Mɛ birisa ana akɔole-gyipu, fane kpini fan nyi fɛɛ sanja mu nu nyumisa san ɔ te nkpa tɔ mu, sanja maa nkɔn nu nbara mu ɪ sɔ ɔlɔn mu sɔ. ² I du nun fɛɛ ɔkyu kilipu. Sanja mu nu mu-kuli san ɔ te nkpa tɔ mu, kekili nbara mu ɪ nmina mu sa mu-kuli. Amaa nu mu-kuli mu kan wu bure ɔ nye mu n-yu lu kekili nbara mu tɔ. ³ Kanun sɔ nu ɔ kan kili ɔnyun pupwe yege mu-kuli san ɔ te nkpa tɔ mu, ɔ lu mu-kuli kamaa numu. Amaa nu mu-kuli mu kan wu bure ɔ nye mu n-yu lu kekili nbara mu tɔ, nu ɛɛ bila taale kili ɔnyun pupwe nu ɪ mɛɛ kaapu fɛɛ ɔ lu mu-kuli kamaa nun.

⁴ Imu sɔ mɛ-daa ana ye mi-supu ana, kanun manja nu fane gbaa fane fan maa kɔole Yesu Krisito gyii mu, fan bola mu

kayɩ-wɔle sɔ wu nɩn. Imɔ sɔ Mosesi nbara mɩ ɩ man bɩla ɩ sɔ fane sɔ ɔlɔn. Imɔ sɔ nɔɩnɔɩ bure fan gye sa Krisito mɩ nɩ ɔ wu kyiiɔ lɩ lewu tɔ mɩ, ke a nye waa adanbɩrasa sa lbwaare. ⁵ Fɛɛ sanja mɩ nɩ an bɩ ane gbaa-gbaa kayɩ-wɔle kebiti tɔ mɩ, nbara mɩ ɩ yege nɩ kayɩ-wɔle kebiti mɩ nɩ ɩ gye alibi mɩ, ɩ waa kusun ane n-yɩ tɔ, nɩ an sun asun libi nɩ ɩ sɔ ane ii kpee lewu tɔ. ⁶ Amaa nɔɩnɔɩ an nye ane n-yɩ lɩ nbara mɩ nɩ ɩ daa kyɩna ŋmina ane mɩ tɔ, lɩ fɛɛ i du nɩn fɛɛ anaa Krisito a maa wu. Imɔ sɔ nɩ a man bɩla an sun nbara didaa mɩ nɩ ba kyɔrɔɔ yɩla mɩ, amaa an sun lbwaare ɔkpa pɔpwe mɩ nɩ ɩ bola Kayaayu mɩ sɔ.

Mosesi nbara ye alibi

⁷ Imɔ sɔ mɩne nɩ an biti a tɔwe? Nbara mɩ ɩ gye alibi nɩn abee? Ayeel! I man gye alibi nɩn. Nbara mɩ ɩ yege nɩ n bɩ kɔtɔ mɩ nɩ alibi ɩ gye. Nɩ nbara mɩ ɩ man dɩn tɔwe ye, “Man yege fu ansi ɩ payɩ ɔkɔ atɔ sɔ mɩ” naafɔɔ n mɛɛ ye n bɩ kɔtɔ mɩ nɩ onsi-payɩ gye. ⁸ Nɩ nbara unum sɔ nɩ alibi a bola nye ɔkpa mɛ tɔ, nɩ ɩ sɔ mɛ ɔbɔle nɩ n biti alibi kɔmaa kɩwaa tii sɔ. Lɩ fɛɛ nɩ nbara ɩ man bɩ tɔ mɩ, alibi mɩ kɔnɔ ki wu. ⁹ Sanja kɔ tɔ mɩ n daa kyɩna yege n man nyi Mosesi nbara mɩ. Amaa sanja mɩ nɩ ba bɩ lbwaare kɔnɔsa mɩ, nɩ n lan bɩ fɛɛ alibi tɔ nɩ n tɛ, nɩ n wu. ¹⁰ Nɩ n lan bɩ fɛɛ lbwaare kɔnɔsa mɩ nɩ naafɔɔ ɩ biya mɛ nkpa mɩ, ɩ taa mɛ kpee lewu tɔ. ¹¹ Nɩ alibi ɩ bola lbwaare kɔnɔsa mɩ sɔ nye ɔkpa pɩna mɛ, nɩ ɩ bola umɩ sɔ mɩ mɛ. ¹² Mosesi nbara mɩ i du kyɩrekyɩre, nɩ lbwaare kɔnɔsa mɩ gbaa i du kyɩrekyɩre, nɩ i du kyɩrekyɩre nɩ ɩ bɔrɔn. ¹³ Imɔ sɔ fale kɔtɔ danbɩrasa nɩmɩ ɩ biya mɛ lewu nɩ? Ayeel! Amaa alibi a bola kɔtɔ danbɩrasa nɩmɩ sɔ nɩ ɩ yege nɩ n wu lewu. Inumɩ ɩ waa nɩn ke alibi ɩ lɩ ifuli kaapɔ kanan mɩ nɩ i du. Nɩ kɔnɔsa mɩ kɩ yege nɩ an taale wu kesintin fɛɛ alibi ɩ gye alibi ɩ man bɔrɔn nɩn kpini-kpini.

¹⁴ An nyi fɛɛ nbara mɩ ɩ gye lbwaare Kayaayu tɔ atɔ nɩn, amaa mɛɛ mɛ bure n gye kayɩ-wɔle nyɩmɩsa nɩn, nɩ alibi i gyii mɛ sɔ nɩ ɩ waa mɛ fɛɛ kɩnye. ¹⁵ N mɛɛ nɩ mɛ awaasa mɩ kase. Lɩ fɛɛ atɔ mɩ nɩ n biti fɛɛ n waa mɩ, mɛɛ taale n waa, amaa umɩ nɩ n mɛɛ biti mɩ, umɩ nɩ n waa. ¹⁶ Nɩ fɛɛ nɩ n kan waa umɩ nɩ n mɛɛ biti fɛɛ n waa bure, n kyula fɛɛ nbara mɩ ɩ bɔrɔn. ¹⁷ Kanɩn bure kanan mɩ nɩ i du mɩ, man gye mɛ gbaa-gbaa mɛ ɩ waa atɔ waasa libi nɩmɩ, amaa alibi mɩ nɩ ɩ bɩ mɛ tɔ mɩ ɩ waa umɩ. ¹⁸ Nɩ n nyi fɛɛ mɛ gbaa-gbaa mɛ tɔ nɩ ɩ gye mɛ kɩbaabɔtɔ

dɩdaa mɩ, kɔtɔ danbɩrasa kɩ kɩ man bɩ mɩ tɔ. I gye mɛ kɩpɩre fɛɛ n waa adanbɩrasa, amaa n mɛɛ taale n waa. ¹⁹ Adanbɩrasa mɩ nɩ n biti fɛɛ n waa mɩ, n mɛɛ waa umɩ, amaa alibi mɩ nɩ n mɛɛ biti fɛɛ n waa mɩ, umɩ nɩ n waa. ²⁰ Fɛɛ nɩ n kan waa kɔtɔ mɩ nɩ kɩ man gye mɩ kebiti fɛɛ n waa mɩ, man gye mɛ ɩ waa umɩ kanɩn, amaa alibi mɩ nɩ ɩ bɩ mɛ tɔ mɩ, umɩ ɩ waa kanɩn.

²¹ N wu fɛɛ sanja kɔmaa mɩ, kanɩn nɩ ɩ waa mɛ nɩn. Lɩ fɛɛ sanja kɔmaa mɩ nɩ n biti fɛɛ n waa adanbɩrasa mɩ, alibi nɩ ɩ sɩla mɛ naa waa. ²² Nɩ mɛ kɔkɔlɔ tɔ mɩ, n kɔle lbwaare nbara mɩ kyula fɛɛ umɩ nɩ n biti n buu. ²³ Amaa n wu nbara kɩ maa bɩ mɛ tɔ ɩ waa kusun, nɩ ɩ kɔ ye lbwaare nbara mɩ nɩ n kɔle kyula mɛ kɔkɔlɔ tɔ mɩ. Nbara nɩmɩ ɩ yege nɩ alibi gyii mɩ kumu nɩ i loo mɛ n-yɩ tɔ kpini. ²⁴ Mɛ awɔrɔfɔ wuya nɩmɩ! Anumɩ ii biti ɔ mɔltge mɛ lɩ kayɩ-wɔle awaasa libi mɩ nɩ kɩ sɩ mɛ kii kpee lewu tɔ fale? ²⁵ N afwaala lbwaare fɛɛ ɔ bola ane-Nyɩrɩpe Yesu Krisito sɔ mɔltge mɛ.

Mɛ gbaa-gbaa mɛ kɔkɔlɔ tɔ mɩ, n buu lbwaare nbara mɩ, amaa mɛ kɩbaabɔtɔ dɩdaa mɩ, kii biti alibi kɩwaa.

8

lbwaare Kayaayu mɩ yege nɩ an nye ane n-yɩ

¹ Imɔ sɔ, nɔɩnɔɩ lbwaare kɔpwe kubun man bɩ tɔ sa ane mɩ nɩ anaa Yesu Krisito an waa kɔkɔlɔn mɩ. ² Lɩ fɛɛ a maa bola Yesu Krisito sɔ mɩ, lbwaare Kayaayu nbara pɔpwe mɩ nɩ kɩ sa nyɩmɩsa nkpa mɩ, ɩ yege nɩ n nye mɛ n-yɩ lɩ nbara mɩ nɩ ɩ tɔwe ye, nɩ n kan waa mɩ alibi n biti n wu mɩ. ³ Kɔtɔ mɩ nɩ Mosesi nbara mɩ ɩ man taale waa, kpalt fɛɛ ane kayɩ-wɔle mɩ maa man bɩla kɩ bɔlɔn ki buu nbara mɩ, lbwaare taale waa fɛɛ maa sun mɩ gbaa-gbaa mɩ-bii fɛɛ nyɩmɩsa alibi awaapɔ keduli. Nɩ ɔ taa mɩ n-yɩ waa saraga sa ane alibi, ba buu alibi mɩ nɩ i gyii nyɩmɩsa kayɩ-wɔle sɔ mɩ kɔpwe. ⁴ lbwaare waa fale nɩn ke a taale waa kesintin ɩkpa danbɩrasa mɩ nɩ nbara ii biti mɩ, lɩ fɛɛ an man bɩla an buu ane kayɩ-wɔle dɩdaa mɩ, amaa an buu lbwaare Kayaayu kebiti mɩ.

⁵ Nɩ bamɩ nɩ ba naa kayɩ-wɔle dɩdaa tɔ mɩ, bamɩ nfeɛre ɩ de kayɩ-wɔle kebiti sɔ nɩn, amaa bamɩ nɩ ba naa Kayaayu tɔ mɩ, bamɩ nfeɛre ɩ de Kayaayu kebiti tɔ nɩn. ⁶ Fɛɛ kayɩ-wɔle kebiti kan gyii ɔkɔ nfeɛre sɔ mɩ, ɩ biya mɩ lewu nɩn, amaa ɔmɩ nɩ lbwaare Kayaayu kebiti gyii mɩ nfeɛre sɔ mɩ, ɩ biya mɩ nkpa ye keyuula. ⁷ Lɩ fɛɛ nɩ ɔkɔ kan taa mɩ nfeɛre tɩv kayɩ-wɔle kebiti sɔ mɩ, ɔ gye lbwaare

okisipu. Nu o mee buu lbwaare nbara, nu o mee taale buu su gbaa. ⁸ Nu bamu nu bee waa bamu kayu-wole kebiti mu, ba mee bola lbwaare ansi.

⁹ Amaa fane bure fen mee waa fane kayu-wole kebiti, amaa lbwaare Kayaayu mu nu ki bu fane to mu kebiti nu fen waa. Nu osa kumaa mu nu o man su Krisito Kayaayu mu, o man gye Krisito lee. ¹⁰ Amaa fane mu nu Krisito bu fane nkolo to mu bure, fane n-yaayu mu nu i bu fane to mu i su nkpa. Lu fee lbwaare towe ye fane ukpa i kyiiigi mu ase, amaa lu fane alibi su mu fane kayu-wole kii biti ki wu. ¹¹ Nu i kan i gye fee lbwaare mu nu o kyinji Yesu lu lewu to mu Kayaayu bu fane to bure, kanun lbwaare mu nu o kyinji Yesu lu lewu to mu, ii biti o sa fane kayu-wole nkpa, lu mu Kayaayu mu nu ki bu fane to fale su.

¹² Imu su me-daa ana ye mi-supu ana, nbunbu koto mu nu ki dagaa i gye fee a man taa ane kayu-wole kebiti waa ane kakyina to. ¹³ Nu fan kan taa kayu-wole asun libi waa fane kakyina to bure fen biti fen wu, amaa nu fan bola Kayaayu mu su kina nu fan yege kayu-wole asun libi mu bure, fen biti fan nye nkpa. ¹⁴ Bamu nu ba buu lbwaare Kayaayu okpa kaapusa bamu mu, bamu i gye lbwaare mu-bii ana. ¹⁵ Lu fee Kayaayu mu nu lbwaare sa fane mu, mee waa fane anye ke fan baa fan su kufuu. Amaa fan nye Kayaayu mu nu ku waa fane lbwaare mu-bii ana. Imu olon to nu an taale tu lbwaare ye, "Abaa! Ane-Se." ¹⁶ lbwaare Kayaayu mu gbaa-gbaa i lee i kaapu ane nkolo to kesintin fee an gye lbwaare mu-bii ana. ¹⁷ Nu a maa gye mu-bii ana fale su mu, an biti a nye koto mu nu o da mu kokolo su ye ee biti o sa ane mu. Nu ana Krisito an biti a buga nye kanun koto manja. Amoo ana mu an buga gyii mu aworufu mu, poyi ke ana mu a buga gyii mu bunyaa mu.

Kakaaku bunyaa ki nye

¹⁸ Nu n wu fee nbunbu aworufu mu nu an gyii fale mu, oku mee taale taa kaala bunyaa mu nu lbwaare ii biti o lee kaapu ane mu. ¹⁹ lbwaare ato tusa mu kpini bee gyugyub ba gyoo lbwaare o ba lee mu-bii ana mu kaapu. ²⁰ Nu ato tusa mu kpini i ba waa ato kiyon mu nu i man gye imu kebiti su, amaa lbwaare i waa imu kanun ke o sa imu tamaa. ²¹ Lu fee ato tusa mu kpini bee biti ba koolo bamu n-yu lu lewu ye kinyita to, ke ba ba nye bamu n-yu ye bunyaa mu nu i de sa lbwaare mu-bii ana mu.

²² Nu an nyi fee ato tusa mu kpini bee yiyee ba fub halu ndaga, fee kanan mu nu okyu ii dunji mu. ²³ Nu i man gye imu

nkun u yiyee, amaa ane gbaa-gbaa mu nu an nye Kayaayu mu nu ki gye lbwaare kakee gyankpaasa mu gbaa an yiyee ane nkolo to. An yiyee an gyoo kake mu nu lbwaare ii biti o taa ane waa mu-bii ana, ke o koolo ane kayu-wole yege mu. ²⁴ Lu tamaa mu nu an su mu su mu, lbwaare molige ane. Amaa nu oku su tamaa lu koto mu nu o tee wola wu mu, man gye tamaa kpini-kpini. Nu anumu i su tamaa koto mu nu o tee wola o su mu su? ²⁵ Amaa koto mu nu an man pita nye nu an su imu su tamaa mu an nye kenyiita nun an gyoo kumu.

²⁶ Kanun okpa kulon su nu Kayaayu mu i kye ane to saha mu nu ane n-yu i yoo ane mu. Kpali fee a maa man nyi koto mu nu a kule, nu a man nyi kanan mu nu a towe ane kabwaare-kole to mu, Kayaayu mu gbaa-gbaa ii muusi ee towe atowe-bi mu nu oku mee taale taa konu towe nu o yile to ee kule ee kye ane to. ²⁷ Nu lbwaare mu nu o nyi ane nkolo to mu, nyi nfeere mu nu i bu Kayaayu mu to, lu fee Kayaayu mu i yile to ee kule ee sa akoolo-gyipu mu lu lbwaare kebiti su.

An kyo bamu nu ba ko gyii lu mu

²⁸ Nu an nyi fee ato kumaa mu nu i ba mu, lbwaare su imu kpini ee waa kusun, ke i kpee naa lwe danbirasa sa bamu nu bee biti mu asun mu. Bamu i gye asa mu nu lbwaare wola tu, fee kanan mu nu o wola towe yila mu. ²⁹ Nu bamu nu lbwaare wola o nyi mu, nu o lee bamu yila ke ba ba waa fee mu-bii keduli mu, ke mu-bii mu o ba waa nbii damante mu to obii gyankpaasa. ³⁰ Nu bamu nu o lee yila mu, o tu bamu, nu bamu nu o tu mu, o towe ye bamu ukpa i kyiiigi mu ase, nu bamu nu bamu ukpa i kyiiigi mu ase mu, o taa mu bunyaa mu sa bamu.

³¹ Inumu kpini kamaa mu, mune nu an biti a towe? Fee nu lbwaare kan o yile ane kamaa mu, anumu i taale ko ye ane? ³² Nu lbwaare mu nu o man kina mu-bii kitaa sa, nu lu ane alibi su mu, o yege nu o be wu sa ane mu, mune su nu o mee ye o taa ato kpini tii mu su bwaala ane? ³³ Nu lbwaare gbaa-gbaa maa towe ye an gyii asu mu, anumu ii biti o taale pwu ane mu nu lbwaare wola lee yila sa mu n-yu mu? ³⁴ Anumu i gye omuni o bun ane kupwe? Yesu Krisito abee. Ayee! Mu i wu sa ane nu o kyinji lu lewu to sa ane, nu o te lbwaare gyisa su o yile to ee kule ee kye ane to. ³⁵ Mune i taale barige ane lu Krisito kebiti mu to? Kayiyee, abee kikipne, abee kanyanla, abee akon, abee kitiri, ato mu nu a su kufuu, abee kumomo? Inumu kpini i mee taale barige ane lu Yesu kebiti mu

to. ³⁶ N tōwe kanin lu fēe Asinkyan yilasa mu i tōwe ye,
 “O! Ibwaare, kpali fu su bēe mōō ane kake kōmaa,
 nu ba taa ane waa fēe nbulɔpu mu nu bee biti ba naa mōō bamu mu.”

³⁷ Amaa lu Yesu Krisito kebiti mu nu ɔ su sa ane su mu, an kɔ an lu umu kpini-kpini to. ³⁸ Nu n nyi i maa gye kesintin fēe lewu nun o, nkpa nun o, Ibwaare nbōō nun o, nbwɔ libi nun o, ato mu nu i bu to nbunbu nun o, ato mu nu ii biti i ba nun o, kase su ato nun o, ɔlun nun o, ³⁹ sɔsu nun o, kase to kase to ato nun o, ato mu nu Ibwaare tɔb mu, kuku mēe taale barige kebiti mu nu ki bu an naa mu nsana lu ɔnyɔɔɔpe Yesu Krisito su.

9

Ibwaare lēe Israyi abi fēe mu asa bitisa

¹ Lu maa Krisito a maa gye kɔkɔlɔn su mu, asɔn mu nu n tōwe fale i gye kesintin, n mēe tɔn antɔjesa. Kayaayu Kyrekyure mu ye mē nfeere to ii gyii mē kesintin, fēe umu nu n tōwe fale i man gye antɔjesa. ² Mē ɔto to i fɔyi mē nu mē kɔkɔlɔ to ki nyita sa mē asa. ³ Naafɔ nu ii biti i waa mu, n biti n taa mē n-yi sa ke Ibwaare ɔ tōwe mē nnɔ, ke i barige maa Yesu nsana, ke i yege mē asa Israyi abi ba nye nkpa. ⁴ Israyi abi ba gye Ibwaare asa. Bamu nu Ibwaare lēe nu ɔ taa bamu waa mu asa, bamu nu ɔ lēe mu bunyaa kpare mu kaapu, nu maa bamu ba waa katowe kyula, nu ɔ sa bamu mu Nbara mu, nu ɔ kaapu bamu ɔkpa mu nu ba taa su sun mu, nu bamu nu ɔ da kɔkɔlɔ su sa. ⁵ Nu Israyi abi banumu to nu Ibwaare asa kpare-kpare mu ba lu, nu Krisito maa ba fēe nyumisa kayi-wole to mu, ɔ lu kanun kinaana manja to. Ibwaare i gye ɔmɔni kutɔ kōmaa ki bu mu kase, nu ayin-bi a gye mu lēe kakkpaa. Amen!

⁶ Amaa i man gye ye Ibwaare man waa asɔn mu nu ɔ da mu kɔkɔlɔ su tōwe yila mu to nun. Kpali fēe man gye bamu nu ba lu Israyi kinaana mu to kpini i gye Israyi abi kesintin. ⁷ Abee i man gye bamu nu ba lu Abraham kinaana mu to kpini i gye Abraham anaana-bii. Lu fēe Ibwaare tōwe sa Abraham ye, “Lu Isaki kanan to nu fii biti fu nye anaana-bii. ⁸ Asɔn mu kase i gye ye, man gye nbii mu nu Abraham kɔuge mu kpini i gye Ibwaare mu-bii ana. Amōō bamu nu Ibwaare da mu kɔkɔlɔ su sa Abraham mu nkɔn i gye mu anaana-bii. ⁹ Kpali fēe fale nu Ibwaare da mu kɔkɔlɔ su tōwe Abraham, ‘Kesu kaku fale sanja ke n ba bwii ba mu, fu-ka Sara ii biti ɔ kɔuge kebii-nyumisa-bii.’

¹⁰ “Man gye umu nkɔn. Amaa ɔkyu mu nu ba tu mu ye Rebeka mu ɔ kɔuge nbwara-bii mu nu bamu-se gye ane naana Isaki. ¹¹ Amaa ba maa man pita kɔuge bamu gbaa ke ba waa asɔn danburasa abee alibi mu, Ibwaare wola lēe kaapu fēe kanan mu nu ee lēe ɔku nu ee tu mu mu, i man bɔla ɔsa maa awaasa su. ¹² Lu fēe pɔyi ba kɔuge nbii mu Ibwaare tōwe Rebeka ye, ‘ɔbulsa ase mu ii biti o be sun kebii ase mu.’ ¹³ Kanun nu ɔ wola tōwe Asinkyan yilasa mu to ye, ‘N biti Gyekobu, amaa n kisi Esawu.’

¹⁴ “Imu su nene nu an biti a tōwe? A tōwe ye Ibwaare mēe waa mu asɔn kyeekyee abee? Ayee, i man gye kanun. ¹⁵ Kpali fēe ɔ tōwe Mosesi ye, ‘ɔmu nu n biti n wu kōwee mu, mu nu n biti n wu kōwee, nu ɔmu nu mē kɔkɔlɔ ku kyɔɔ mu su mu, mu nu mē kɔkɔlɔ kii biti ki kyɔɔ mu su.’

¹⁶ Imu su i man gye nyumisa kɔpɔre su abee maa kpan mu n-yi su, amaa i gye Ibwaare kōwee kuwu nun. ¹⁷ Kpali fēe Asinkyan yilasa mu to mu Ibwaare tōwe Faro ye, ‘Inumu su nu n bun fu kuwura ke n bɔla fu su lēe mē ɔlun kaapu, ke asa mu nu ba bu dulinyaa kpini to ba yin mē kɔtu.’ ¹⁸ Inumu kpini i kaapu fēe bamu nu Ibwaare ii biti o wu kōwee mu, bamu nu ee wu kōwee, nu bamu nu ee biti ba waa mu kusɔ to ɔlun mu, ee yege nu ba waa kusɔ to ɔlun.

¹⁹ “Fane to ɔku ii biti ɔ taase me ye, ‘Nu i gye kanun bire, ɔku mēe taale kina Ibwaare kebiti mu, mune i waa su nu Ibwaare san ee pwɔ ane kusɔ to ɔlun su?’ ²⁰ Amaa nyumisa, fu i gye anumɔ, nu fu taale tōwe gyanja Ibwaare? Kutɔ pɔyisa i taale tōwe ɔmu nu ɔ pɔyi kumu mu ye, ‘Mune i waa nu fu pɔyi mē fale?’ ²¹ Lu fēe ɔpɔyɔpu su ɔkpa fēe ɔ barige kabole kuli to kinyɔ, ke ɔ taa kuku pɔyi lape mu nu bee yege bēe yila kensi-gyii ake, ke ɔ taa kuku pɔyi lape mu nu bee gyii to kake kōmaa.

²² “Kanun ɔkpa kulun su nu Ibwaare ii biti fēe ɔ lēe mu agbu kaapu asa, ke ba wu mu ɔlun mu, amaa bamu nu ɔ nye agbu bamu su, nu i dagaa fēe o nyita bamu mu, ɔ nye kenyiita gaa sa bamu. ²³ Nu ɔ bɔla ee biti fēe ɔ lēe mu bunyaa kpare mu kaapu mu asa mu nu ee wu bamu kōwee, nu ba gye bamu nu ɔ lonjo bamu yila sa mu bunyaa mu. ²⁴ Ane i gye bamu nu ɔ tu mu, nu i man gye Gyiwu abi mu to nkɔn, amaa ɔ tu bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu to gbaa. ²⁵ Fēe kanan mu nu Ibwaare tōwe ɔtɔwepu Hoseya ɔwole mu to mu ye, ‘Asa mu nu naafɔ ba man gye mē asa mu, n biti n tu bamu mē asa. Nu ɔsɔwole mu nu n man su kebiti sa bamu mu, n biti n biti bamu.’

26 Nii ii biti i ba fee opula mu nuu lbwaare towe bamu ye,
‘Fan man gye me asa mu,
kanun opula manja to nu bee biti ba tu
bamu, lbwaare nkpa wuya mu-bii
ana.’ ”

27 lbwaare otowepu Isaya gbaa kuusi
towe lu Israyi abi su ye,
“Halii Israyi abi ba maa kyo fee opu kono
kikyafa fale gbaa mu,
bamu to akahisa aku nu lbwaare ii biti
o ba moliye.

28 Onyiripe lbwaare ii biti o gyii mu asin
kase su bilen-bilen ke o lwee umu
ke o tun umu kidye.”

29 I du nun fee kanan mu nu Isaya wola
towe yila mu ye,
“Fee nu lbwaare Olon kpini wuya
man dun dan yege ane odu to sa aku
yila mu,
naafoo an dun muuri fee Sodom ye Gomora
abi mu.”

*Israyi abi ba man koolle
asin mu gyii*

30 Imu su mine nu an biti a towe? An
biti an towe ye, bamu nu ba man gye
Gyiwu abi, nu bamu ansi an man payi
bee biti ikpa kyiiigisa mu, lu bamu kikoolle
Yesu gyii su mu, lbwaare koolle bamu fee
bamu ikpa i kyiiigi mu ase. 31 Amaa Israyi
abi mu bire, ba payi ansi bee buu nbara
mu bee biti fee lbwaare i koolle bamu ye
bamu ikpa i kyiiigi mu ase, yege ba man
nye umu. 32 Mine maa waa su? Lu fee ba
man taa kikoolle-gyii su bee biti, amaa ba
su ba naa ye awaasa su nun. Nu ba siti
“Kubuu sitisa” mu lu tnye, 33 fee kanan mu
nu lbwaare towe lu Yesu mu nu o yile sa
kubuu numu asin Asinkyan yilasa mu to
ye,

“Fan ku! N taa kubuu mu nu ki yege asa
ba siti mu yila Siyon kade to.
Ke kanun kifole-buu manja ki yege asa
ba lu bee tye.
Amaa okumaa mu nu o koolle mu gyii mu,
mee ye o gyii ipeeli.”

10

1 Me-daa ana ye mi-supu ana, me kokolo
biti ye me kabwaare-kole i gye ye lbwaare
o moliye Israyi abi. 2 Lu fee n taale gyii
kesintin lu bamu su kaapu fee bee payi
ansi bee buu lbwaare bire, amaa bamu
kensi payi man yile kinyi su. 3 Nu ba man
nyi kanan mu nu lbwaare u koolle asa fee
bamu ikpa i kyiiigi mu ase. Imu su bee ki
fee bamu gbaa-gbaa bamu awaasa i yege
nu bamu ikpa i kyiiigi. Imu su ba man brya
bamu n-yu kase ba buu lbwaare ikpa mu
nu i yege o kyula fee bamu ikpa i kyiiigi mu

ase. 4 Imu kesintin i gye ye Krisito i waa
nbara mu kusun mu lwee, nu okumaa mu
nu o koolle mu gyii mu, lbwaare ii biti o
towe ye mu ikpa i kyiiigi mu ase.

5 Mosesi kaapu asa kanan mu nu ba buu
nbara mu, ke lbwaare o koolle bamu fee
bamu ikpa i kyiiigi mu ase. Nu o kyuroo
ye, “Osa kumaa mu nu o buu umu mu
ee biti o nye nkpa lu umu su.” 6 Amaa fee
kanan mu nu Asinkyan yilasa mu i towe
lu kikoolle-gyii mu nu i yege nu lbwaare
i koolle asa ye bamu ikpa i kyiiigi mu ase
mu i gye fee, “Man kan towe fu kokolo to
ye, anumu ii biti o dii kpee susu? (umu i
gye ye, ke o kputigaa Yesu ba kase), 7 abee
man towe ye, anumu ii biti o kputige kpee
kase-kase to? (umu i gye ye, ke o naa kusaa
Yesu lu kamande to ba.)” 8 Amaa nene nu
i kyaga su i towe? “lbwaare asin mu i tiri
fu to, nu i bu fu kono to ye fu kokolo to.”
Inumu i gye kikoolle-gyii asin mu nu an
towe mu. 9 Nu fu kan taa fu kono lee towe
ye, Yesu i gye Onyiripe mu, nu fu koolle gyii
fu kokolo to ye lbwaare kyini mu lu lewu
to mu, fii biti fu nye kamoliye. 10 Lu fee
kokolo to nu nyumisa i koolle ee gyii, nu
lbwaare koolle mu fee mu ikpa i kyiiigi. Nu
o kan lee kono towe ye Yesu i gye Onyiripe
mu, ee biti o nye kamoliye. 11 Fee kanan
mu nu lbwaare Asinkyan yilasa mu i towe
ye, “Okumaa mu nu o koolle mu gyii mu, o
mee ye o gyii ipeeli kpa.” 12 Gyiwu abi ba
man kwu ye bamu nu ba man gye Gyiwu
abi mu to. Lu fee Onyiripe kulon i gye
Onyiripe sa asa kpini. Nu o su kusee kokyo
ee sa okumaa mu nu ee tu mu kitu mu,
13 fee kanan mu nu Asinkyan yilasa mu i
towe ye, “Okumaa mu nu o tu Onyiripe mu
kitu mu, ee biti o nye kamoliye.”

14 Nene nu bee biti ba waa ke bamu nu
ba man putta koolle mu gyii mu, ba taale
tu mu kitu? Nu ba man kan nu mu asin
mu, nene nu bee biti ba waa ke ba koolle
mu gyii? Nu oku man putta towe bamu
abwaarestu mu, nene nu bee biti ba waa
ke ba nu? 15 Nu oku man kan suu bamu ye
ba naa towe asin danbirasa mu, nene nu
bee biti ba waa ke ba naa towe asin mu?
lbwaare Asinkyan yilasa mu i towe ye,
“Bamu nu ba naa bee towe asin danbirasa
mu, bamu knate mu ki buron gaa.”

16 Amaa man gye Israyi abi kpini i koolle
asin danbirasa mu gyii. Lu fee lbwaare
otowepu Isaya towe ye, “Onyiripe lbwaare,
anumu i koolle ane asin towesa mu gyii?”
17 Kanun bire lu asin danbirasa mu kitowe
lu Yesu Krisito su nu asa bee nu asin mu.
Nu lu asin mu kinu su, nu asa bee koolle
bee gyii. 18 Amaa n taase ye, Gyiwu abi mu
nu ba man koolle gyii mu, ba man nu asin
mu nun? Ba nu ye bamu asu. Asinkyan
yilasa mu i towe ye,

“Asin danburasa kitowe mu, ii kpee dulinjaa to kpini, nu asin towesa numu i kpee isuwole kpini su.”

19 N bila taase ye, “Israyi abi ba man nu kase nin? Ba nu kase, lu fee Mosesi wola gyankpaa towe bamu ye, lbwaaere ye, ‘N biti n taa bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu, nu ba man gye kubu fee fane mu, waa fane kensi payi. N biti n taa asa mu nu ba man nyi me mu waa fane agbu.’

20 Nu otowepu Isaya yile kunyinto kyaga su towe fee lbwaaere ye,

‘Bamu nu ba man ku biti me gbaa mu, bamu nu n yege nu ba wu me. Nu bamu nu ba man taase me su mu, n lee me n-yu n kaapu bamu.’

21 Amaa lu Israyi abi mu su bure lbwaaere towe ye,

‘Halu Israyi abi ba maa bamu kusu to olon, ye bamu kikina me su mu, n san n da kibaa n tu bamu kake komaa ye ba ba me ase.’ ”

11

Ibwaaere wu Israyi abi mu kowee

1 Nu n taase ye, lbwaaere kina mu asa Israyi abi nun abee? Ayee! Ngbaa me n gye Israyi obii nun. Nu n gye Abraham kanaana-bii nu n lu Bengyamin kebuno.

2 lbwaaere man kina mu asa mu nu o wola o nyi bamu mu. Nu fan man nyiini asun mu nu Eligya towe Asunkyan yilasa mu to mu? Eligya maa fabule ee sa lbwaaere lu Israyi abi su ye, 3 “Onyirpe lbwaaere, ba moɔ fu otowepu kpini, nu ba boyi fu saraga nswu kpini. Nu me nkun i sii nu bee biti ba moɔ me.” 4 Amaa lbwaaere lee mu kono ye, “N lee anyin ngbin nsuno yila sa me n-yu, nu bamu oku gbaa man munja odakpa Baali.”

5 Kanun su ane sanya numu to gbaa, lbwaaere lee mu asa kalisa aku lu mu kabwaala su. 6 Nu lbwaaere kilee mu i gye kabwaala su bure, kanun bure i man bila i gye kusun mu nu nyimusa sun. Nu i kan i gye kusun su bure, kabwaala man bila ki gye kabwaala.

7 Imu su mine? Kuto mu nu Israyi abi bee kpan bamu n-yu bee biti mu ba man nye kumu, amoo bamu mu nu lbwaaere lee bamu mu i nye. Amaa bamu mu nu ba san mu nkolo i bolon. 8 Fee kanan mu nu Isaya towe Asunkyan yilasa mu to ye, “lbwaaere waa bamu nfeere to fee amelen-sipu,

nu ba mee taale taa bamu ansi wu, nu ba mee taale taa bamu asu gbaa nu ba fuɔ ndaga kake numu.”

9 Nu Dawidi gbaa towe lu ulun iwole mu to ye,

“lbwaaere o yege bamu ansi ogyikpa i bilinj odub da bamu, ke i bila yege ba lu tye, ke i baa i gye bamu kusu bite.

10 lbwaaere o yege bamu ansi i bun ke ba man bila wu, ke o yege awurɔfo i nu bamu ke i yege ba nyon to kakpaa.”

Ibwaaere kamolige mu ki de sa asa kpini

11 Nu n bila taase ye, “Israyi abi ba maa siti tye mu, ba mee bila taale kusu? Ayee!” Amaa lu bamu alibi su mu, bamu nu ba man gye Israyi abi mu bee biti ba ba nye kamolige ke i yege Israyi abi ba nye kayi basa. 12 Nu fee Israyi abi alibi unumu i yege dulinjaa to asa kpini ba nye ato kpare, nu Israyi abi kitie kunumu ki yege ke bamu nu ba man gye Israyi abi ba nye tonɔ gaa mu, mine tonɔ nu dulinjaa to asa ba mee ye ba nye nu fee Israyi abi mu ba kan bwii koolle gyii mu?

13 Nbinbu n towe n sa fane mu nu fan man gye Gyiwu abi mu nun. Fee n maa gye Krisito osunpu mu nu o sun me fane ase mu, kusun mu ki gyii mi ansi. 14 N su tameraa fee akoto mi kusun mu kii biti ki taale yege me gbaa-gbaa me asa ba nye kayi basa ke bamu aku ba nye kamolige.

15 Sanya mu nu lbwaaere kina Israyi abi mu, umu i yege nu dulinjaa abi ba bwii ba lbwaaere ase. Kanun su nu lbwaaere bwii koolle Israyi abi mu, ii biti i baa i du nun fee alewupu ii bwii kyini ba nkpa to. 16 Fee nu ba kan lee ato ku to uku waa saraga sa lbwaaere mu, umu nu i san mu gbaa i gye lbwaaere lee nun. Fee nu ba taa oyu ilin waa saraga sa lbwaaere mu, kanun bure n-yaabi mu kpini i gye lbwaaere lee.

17 Israyi abi ba du nun fee olifu oyu mu nu ba duu kumu kewu to, nu bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu, ba du fee olifu oyu mu nu ki koyi afitiri to mu. I du nun fee ba maa ne kewu to oyu duusa mu kyaa-bi ku foyi, ke ba taa afitiri to lee mu kyaa-bi ba njmina kyaga kuduusa mu su. Nu i kan ba kanun mu n-yaabi mu nu ba njmina kyaga mu, u nye nkyu danburasa u lu oyu duusa mu ilin to. Nu fan ku unumu mu, fane mu nu fan man gye Gyiwu abi mu, fane i gye n-yaabi mu nu ba taa lu afitiri to mu.

18 Imu su fan man kaapu fane n-yu fee fan kyɔ kewu to oyu duusa mu n-yaabi mu. Lu fee man gye fane u sa ilin mu nkpa, amaa ilin mu u sa fane nkpa. 19 Akoto fii biti fu towe ye, “Ba ne n-yaabi foyi ke ba nye taa me njmina kyaga su.” 20 I bu to kanun. Lu fee ba maa man koolle gyii su nu ba ne bamu foyi. Nu fane kikoolle-gyii su nu

fan ba yii bamu ayaa to. Kanun so fan man kan kusaa fane n-yu, amaa fan baa fan daa fane n-yu so. ²¹ Lu fee fan baa fen nyi fee lbwaare maa man yege Gyiwu abi mu nu ba yile sa oyu duusa mu kusu bute mu, kanun manja nu o mee ye o yege fane gbaa. ²² Imu so fan ku kanan mu nu lbwaare wu asa kowee ye mu katale okpa so. Bamu nu ba waa mu kusu olon mu, ee tale bamu okpa so, amaa fane fane bure ee su fane kowee. Nu fan kan kyaga so koolle mu kowee kuwu gyii mu, ee biti o kyaga so ee wu fane kowee. Nu i man gye kanun mu, ee biti o ne fane tub. ²³ Nu Gyiwu abi bure, nu ba kan yege bamu kuman koolle gyii mu bure, lbwaare ii biti o bwiiyaa bamu ba kyaga oyu duusa mu so. lbwaare so olon o taale waa kanun. ²⁴ Fan ku, fane gbaa-gbaa fane i gye afitiri to olifu n-yaabi, nu lbwaare ne fane lu toto ba kyaga kewu to olifu oyu duusa mu so. Imu so i mee ye i ba i bulon sa lbwaare fee o bwiiyaa kewu oyu duusa mu n-yaabi ba kyaga kumu gbaa-gbaa so.

lbwaare i wu asa kpini kowee

²⁵ Me-daa ana ye mi-supu ana, n biti fee fan baa fen nyi fale asin baalasa numu so, ke fane to oku o man kusaa mu n-yu. Gyiwu abi aku ba nye kokolo osu naa fuu sana mu nu bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu gaalaagaa ba ba koolle Yesu gyii. ²⁶ Lu fale okpa so nu tsrayi abi kpini bee biti ba nye kamolige. Kanun manja nu lbwaare towe Asinkyan yilasa mu to ye, "Siyon kade to nu Omolgepu mu ii biti o lu.

Ee biti o ba yege tsrayi abi kpini ba yege asin gyaga kiwaa.

²⁷ Nu n kan taa bamu alibi kee bamu mu, umu ii biti i kaapu fee maa bamu katowe kyula mu ki ba to."

²⁸ Lu tsrayi abi asin danbirasa mu kekina so mu, ba bilinj lbwaare mu-dun ana. Amaa bamu kekina mu i yege fane mu nu fan man gye Gyiwu abi fan nye tono. Amaa lu lbwaare kilee to mu, ba gye mu asa bitisa lu bamu naana ana so.

²⁹ Nu lbwaare kan kee oku kakee abee nu o kan tu oku mu, o man bila ye o kyeege mu nfeere. ³⁰ Fee kanan mu nu fane mu nu fan man gye Gyiwu abi fan kyina waa lbwaare ase kusu to olon, nu nbunbu lbwaare wu fane kowee, kpalh fee Gyiwu abi ba maa waa kusu to olon so, ³¹ lu kanun manja so nu nbunbu ngbaa bamu bee waa kusu to olon, ke i ba fee ngbaa bamu lbwaare o wu bamu kowee fee kanan mu nu o wu fane gbaa fane kowee mu. ³² Nu lbwaare yege nu asa kpini kusu to olon gyii bamu so, kanan mu nu i waa ke o wu bamu kowee.

Ayin-bi i gye lbwaare lee

³³ Fan ku lbwaare ato kpare mu nu o so mu. lbwaare kanyaasin ye mu kinyi man so okaa.

Anumu i taale bu mu ntale to kyeekyee?

Nu anumu i taale ku biti wu mu ukpa naa lube?

³⁴ "Fee kanan mu nu ba kyuroo yila Asinkyan yilasa mu to ye,

Nu anumu i nyi Onyurpe lbwaare nfeere abee anumu i gye mu otowewaapo?"

³⁵ "Nu anumu i tee sa lbwaare ato ku, ke lbwaare o ba ka umu kuko?"

³⁶ Lu fee ato kpini i lu lbwaare ase, nu mu olon so

nu umu kpini i bu to, nu umu kpini i gye mu lee.

Mu nu bunyaa gye mu lee kakpaa. I ba kanun.

12

Fan taa fane n-yu kpini sa lbwaare

¹ Imu so me-daa ana ye mi-supu ana, n so lbwaare kowee kuwu mu nu o so sa ane mu, n kule fane fee fan taa fane n-yu kpini sa lbwaare, ke i waa fee saraga kolonjo ato mu nu i te nkpa to, nu i du kyirekyire, nu i bola lbwaare ansi. Inumu i gye fane kabwaare-sun mu nu i lu fane nkolo to nu i dagaa. ² Fan man kase dulinyaa numu to asin waasa, amaa fan kyeege fane kibaabuto, ke fan nye nfeere popwe mu nu i buron. Imu ii biti i yege fan taale kaala bu lbwaare kebiti ye kuto mu nu ki buron ye umu nu i gyii mu ansi ye umu nu i de kyeekyee naa fuu okaa.

³ N bola lbwaare bwaala kekee mu nu o taa sa me mu so, n towe n sa fane okumaa numu ye, o man ku mu n-yu o kyo kanan mu nu o du, amaa o biya mu nfeere kase lu mu kikoolle-gyii mu nu lbwaare kaala sa mu so mu. ⁴ Fee kanan mu nu ane okumaa numu so kayu-wule kulon ye ikyagakpa kukwu-kukwu, nu kukumaa numu so kumu kusun sunsa mu, ⁵ kanun manja nu a maa kyo gbaa mu, an buga waa kubu kulon Krisito to, fee kanan mu nu kayu-wule so ikyagakpa kukwu-kukwu, nu i gye kayu kulon mu.

⁶ Nu an so kabwaala kakee kukwu-kukwu mu nu lbwaare taa sa ane. Nu oku lee i gye lbwaare maa bola mu so ee towe asin mu, o taa waa lbwaare otowepu kusun fee kanan mu nu mu kikoolle-gyii ki kaapu mu. ⁷ Nu oku lee kan o gye o taa sun mu toomaa ana mu, o taa sun bamu. Nu oku lee kan o gye kikaapu mu, o taa kaapu asa. ⁸ Nu oku lee kan o gye kitowe waa mu, o towe waa. Nu oku lee kan o gye kekee sa

asa mu nu ii tiri bamu mu, o lee mu kokolo to sa. Nu oku lee kan o gye kibilsa mu, o ku su kpan mu n-yu waa. Nu oku moo lee kan o gye kuwee kuwu mu, o bugi mu kokolo to su asa su.

Kebiti abaa

⁹ Fan biti abaa lu fane nkolo to. Fan yege alibi i waa fane kuto kisisa, ke fan kitaa kidanburasa to kinkin. ¹⁰ Fan biti fane burisa ana Krisito abi fee kinyi-bii. Ke fan taa beeree sa abaa fan kyɔ fane n-yu. ¹¹ Fan kpan fane n-yu, ke fan man waa wɔlɔgyɔ, amaa fan taa fane ɔlɔn kpini sun ɔnyirupe. ¹² Fan yege fane ansi i gyii lu fane tamaa mu nu fan su mu su. Nu fan kan fen gyii awɔrɔfo mu, fan nye kokolo yile to, ke fan kyaga su fen kule kabwaare-kule saɲa kumaa. ¹³ Nu fane burisa ana Krisito abuuu mu nu ato ku i tiri bamu mu, fen kye bamu to, ke fan waa aniya kitaa afo fane akpaara su.

¹⁴ Fan kule lbwaare o waa bamu nu bee kisi fane gbaa mu kusee. Eehn! Fan kule mu o waa bamu kusee, ke fan man towe bamu nno. ¹⁵ Bamu nu bee gyii ansi mu, fan naa bamu fan buga gyii ansi, nu bamu nu bee bota bee su mu, fan naa bamu fen bota to su. ¹⁶ Fan waa kɔno kulɔn towe kyula abaa. Fan man kaapu fane n-yu, amaa fan taa fane n-yu buga asa mu nu ba man bu sehn to mu. Fan man fe nfeere fee fan nyi fan kyɔ okumaa numu.

¹⁷ Okumaa mu nu o waa fane alibi mu, fan man taa alibi ka mu kuko. Fan ku ye ɔdan ke fan waa kuto mu nu okumaa ii biti o wu fee i burɔn. ¹⁸ Fan waa fane abaa okaa lee, ke fan naa okumaa numu fan kyina kayi yuuli to. ¹⁹ Me kyemune ana, fan man taa alibi ka okumaa mu nu o waa fane alibi mu kuko. Fan yege koto kumaa sa lbwaare. Lu fee Asunkyan yilasa mu i towe ye ɔnyirupe lbwaare towe ye, "Me i gye ɔmu nu n teela asa, nu n ka alibi kuko." ²⁰ Nu Asunkyan yilasa i bila towe ye,

"Fee nu akɔn i kan i su fu okisipu mu, sa mu agyito ke o gyii,
nu bulfo kan o su mu mu, sa mu nkyu ke o nuu.

Fu nye nu fu waa kanun mu, i du nu fee fu maa kɔla afɔlɔn-gyi gyaga mu kumu nsana."

²¹ Fan man yege alibi i gyii fane su, amaa fan taa fane adanburasa gyii alibi su.

13

Fan biya fane n-yu kase sa Kibane abilsa

¹ I dagaa fee okumaa numu maa biya mu n-yu kase sa kibane alɔlɔnpu. Lu fee ɔlɔnpu ku man bu to, amoo ɔmu nu

lbwaare yila mu. Nu alɔlɔnpu mu nu ba bu to mu, lbwaare i yii bamu. ² Kanu su okumaa mu nu ee kɔsu ee yile ɔlɔnpu ku su mu, ee kɔsu ee yile kuto mu nu lbwaare yila mu su. Nu bamu nu bee waa kanun mu, bee biti ba biya kɔsu bute sa bamu n-yu. ³ Kpal fee bamu nu bee waa adanburasa mu ba man sile tsɔwɔle akusɔpu, amoo bamu nu bee waa alibi nkɔn i sile bamu. Imu su nu fen mee biti fan baa fan sile alɔlɔnpu mu, kanun bire fan baa fen waa adanburasa, ke i yege ba yu fane. ⁴ Kpal fee lbwaare i lee bamu waa akusɔpu ke i kye fane to ke i waa ɔdan sa fane. Amaa nu fan waa alibi bire, fan sile bamu kpal fee man gye kɔyan su nu ba su ɔlɔn fane su. Lu fee ba gye lbwaare ayaafɔle mu nu ba yile mu ayaa to ba bute alibi awaapu asu. ⁵ Imu su i dagaa fee fan biya fane n-yu kase sa alɔlɔnpu mu. Man gye kɔsu bute nkɔn su, amaa fen nyi fane nfeere to fee imu i dagaa fee fan waa.

⁶ Inumu kpini su mu fan ka fane tɔtɔv sa kibane, lu fee alɔlɔnpu mu ba gye lbwaare ayaafɔle nu, nu ba su bamu saɲa kpini bee waa bamu kusun. ⁷ Fan ka okumaa numu kuko mu nu i dagaa mu. Nu i kan i gye tɔtɔv mu fan ka tɔtɔv. Nu i kan i gye lenpoo mu, fan ka lenpoo. Nu i kan i gye n-yu kibiya kase mu, fan biya n-yu kase. Nu i kan i gye beeree moo mu, fan taa beeree sa.

Fan biti abaa

⁸ Fan man yege oku kuko ki sii fane su, amaa kuko mu nu ki dagaa ki de fane su mu, i gye fee fan biti abaa. Lu fee okumaa mu nu o su kebiti sa mu burisa mu, mu ii buu Mosesi nbara mu su kyeekyee. ⁹ Mosesi nbara mu i towe ye, "Man lu fu-ka abee fu-kuli kamaa, man moo nyumisa, man kan yuuri, man kan yege fu ansi i payi oku ato su." Nbara mu ye imu nu i bila i tii su mu, imu kpini kumu i gye nbara mu nu i towe ye, "Biti fu burisa fee fu n-yu." ¹⁰ Okumaa mu nu o su kebiti sa mu burisa mu, mee waa mu alibi. Imu su nu fu kan fii biti fu burisa ana mu, fu buu nbara mu numu.

¹¹ Kanun su fan buu nbara numu, lu fee fen nyi nbunbu saɲa mu nu an bu kumu to fale. Saɲa mu fɔv fee fan kyini lu fane nsure to, lu fee ane kamolige saɲa mu tiri to nbunbu i kyɔ kake mu nu an koolle Yesu gyii mu. ¹² Kagyanbwe ki tee ku lbwe, nu kayike moo kil tiri to. Imu su fan yege a lee kitentebiri awaasa mu tɔv, ke a taa fitla ato mu nu an taa ko kitentebiri to awaasa mu taa bun. ¹³ Fan yege ane kubaabɔto ki baa ki burɔn yege ki ku to fee kakyɔwape, ke an man nyita saɲa iseele

libi abee kata-buu to, abee ane to oku o man lu mu-ka abee mu-kuli kamaa, an man waa ineesi ato, ke a man ko nluu ke a man waa kensi payi libi ye abaa. ¹⁴ Amaa fan taa Onyuripe Yesu Krisito waa fee fane akaale bunsan. Ke fan man fe nfeere kanan mu nu fane alibi kayi-wole mu ki taa waa kumu kebiti.

14

Man pwu fu burisa mu

kikoole-gyii to

¹ Nu fane akoole-gyipu mu to oku kikoole-gyii ki man bulon mu, fan koole mu, amaa fan man gyii mu umooore. ² A taa fee oku kikoole-gyii ki yege nu ee taale gyii koto kumaa, amaa oku mu nu mu kikoole-gyii ki man bulon mu, ee gyii afatee ipu nkun. ³ Osa mu nu ee gyii koto kumaa numu mu, o man ku osa mu nu o mee gyii umu mu kiyan. Nu osa mu nu o mee gyii kanun ato mu, o man pwu osa mu nu ee gyii kanun ato mu, lu fee lbwaare kyula sa mu. ⁴ Imu sv, fu i gye anumu nu fu pwu oku kiyaafole? Mu-Nyuripe lbwaare mu gbaa-gbaa i taale wu fee o yile to abee o waa tiye. Nu ee biti o taale yile, lu fee Onyuripe lbwaare ii biti o yege o taale yile.

⁵ Oku sv nfeere fee kake ku ki tiri ki ky o nke nku, nu oku moo i ku fee nke mu kpini i gye kyekyee. Fane okumaa numu nfeere mu nu o fe ye i buron mu, o yile umu to. ⁶ Omu nu ee ku fee kake ku ki tiri mu, ee waa kanun ee sa Onyuripe lbwaare. Nu omu nu ee gyii kunun mu, ee gyii yege ee taa beere ee sa Onyuripe lbwaare. Lu fee o sv afwaala ee sa lbwaare. Nu omu nu o mee gyii moo mu, ee waa kanun o sv beere ee sa Onyuripe lbwaare, ke mu gbaa mu o taa afwaala sa lbwaare. ⁷ Nu ane oku man bu to nu o te sa mu n-yu, nu kanun gbaa nu fu wu mu, fu man wu sa fu n-yu. ⁸ Nu an kan a te nkpa to, an te sa Onyuripe mu nun. Nu an kan wu gbaa mu, an san an gye Onyuripe mu lee. Imu sv an te nkpa to nun oo, an wu nun oo, an gye Onyuripe mu lee.

⁹ Krisito wu nu o bwii kyinji ba nkpa to, lu fale sv nu o gye Onyuripe sa bamu nu ba te nkpa to ye alewupu. ¹⁰ Imu sv mune i waa nu fii bun fu burisa kupwe, abee nu fu ku fu burisa kiyan? Lu fee ane kpini an biti an naa yile lbwaare ansi to, ke o gyii ane asun.

¹¹ Kpali fee Onyuripe lbwaare towe Isaya Asinkyan yilasa owule mu to ye, "N maa dan n bu to fale, okumaa numu ii biti o murja me,

ke nyimisa kumaa numu o bugi kono towe ye me i gye lbwaare."

¹² Imu sv ane okumaa numu ii biti o ba lee kono lu koto mu nu o waa mu sa lbwaare.

¹³ Kanun sv, fan yege ke a yege abaa kupwe kubun. Amaa fan man waa ato mu nu ii biti i yege fane burisa ana ba siti abee ba waa alibi. ¹⁴ Onyuripe Yesu mu lee kaapu me, nu n koole gyii fee koto ku ki man bu to nu ki gye koto kisisa kumu kbaa sv. Amaa nu oku kan ku fee koto ku ki gye ikisii bure, ki gye ikisii to mu. ¹⁵ Fee nu i kan i gye fu agyito gyisa sv, nu fu burisa kokolo ki nyita mu mu, kanun bure fu awaasa i mee kaapu kebiti. Man taa fu agyito gyisa nyita fu burisa mu nu Krisito wu sa mu sv ¹⁶ Man yege koto mu nu fii nyi fee ki gye koto danburasa mu, ki biliji koto libi asa ase. ¹⁷ Lu fee lbwaare kuwura-gyii to kakyina mu to mu, i man gye kegyi ye kunuu asun nun, amaa i gye awaasa danburasa ye kayi yuuli ye kensi-gyii mu nu Kayaayu Kyirekyure mu ku sa mu. ¹⁸ Lu fee okumaa mu nu ee sun Krisito fale okpa sv mu, u bola lbwaare ansi, nu asa gbaa bee wu ye i buron.

¹⁹ Imu sv fan yege a kpan ane n-yu waa koto mu nu ku biya kayi yuuli, ke a kye abaa to ke a dan ane kikoole-gyii to. ²⁰ Fan man kpali agyito sv nyita lbwaare kusun. Agyito kpini i buron, amaa i man de okpa fee fu gyii agyito ku ke i yege fu burisa o waa alibi. ²¹ I buron fee fu man gyii kunun ke fu man nuu nta abee koto kumaa mu nu kii biti ki yege fu burisa o tiye.

²² Imu sv koto kumaa mu nu fu koole gyii lu ato numu sv mu, yege i baa i bu faa lbwaare nsana. Kumu okon wuya i gye osa mu nu o man bun mu n-yu kupwe lu koto mu nu o ku fee ki buron sa mu sv. ²³ Amaa osa mu nu mu nfeere i du sika-sika lu koto kigyii sv yege nu ee gyii kumu mu, lbwaare i wala bun mu kupwe. Lu fee mu kigyii mu man lu mu kikoole-gyii to. Nu awaasa kumaa mu nu i man lu kikoole-gyii to mu gye alibi nun.

15

¹ Ane mu nu an yile Yesu Krisito kikoole-gyii to ye olon mu, i dagaa fee an maa kye bamu nu bamu kikoole-gyii ki man bulon mu to, ke a man taa waa ane nkolo biti. ² Fan yege ane okumaa numu o waa kidanburasa kye mu burisa to, ke o nye olon yile kikoole-gyii to. ³ Kpali fee Krisito gbaa man waa koto mu nu ki bola mu nkun ansi, fee kanan mu nu Yesu towe lu Asunkya yilasa mu to ye, "Asebi kpini mu nu bee saale fu lbwaare mu, me nu bee saale." ⁴ Lu fee koto kumaa mu nu ba kyuroo yila Asunkyan yilasa mu to didaa mu, ba kyuroo nun ye i ba kaapu ane asun. Inumu ii biti i yege i waa ane aniya to, ke i sa ane kenyiita, yege an sv tamaa.

5 N kole lbwaare mu nu ee sa asa kenyiita nu ee waa bamu aniya to mu, fee fan maa buu Yesu Krisito fale mu, o sa fane kono kolun. 6 Saamu lu fane kokolo kolun ye kono kolun su mu, fen biti fan buga yin ane-Nyiripe Yesu Krisito Mu-Se lbwaare.

7 Fan taa kokolo fuuli koole abaa fee kanan mu nu Krisito koole fane mu, ke i yege i biya ayun-bi sa lbwaare. 8 N towe fane fee Krisito i ba biliŋi Gyiwu abi kiyaafole, ke i kaapu fee lbwaare i gye kesintin wuya, nu o yege asun mu nu o da mu kokolo su sa adidaapu mu i ba to.

9 Nu i bila yege nu bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu, ba taa bunyaa sa lbwaare lu mu kowee kuwu su, fee kanan mu nu Asunkyan yilasa i towe ye,

“Imu su n biti n yin fu, bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu to, n biti n bu ulon yin fu kitu.”

10 Nu i bila towe ye, “Fane mu nu fan man gye Gyiwu abi mu fanaa lbwaare asa ansi i gyii.”

11 Nu Asunkyan yilasa mu i bila towe ye, “Fane mu nu fan man gyii Gyiwu abi mu kpini fan yin Onyiripe lbwaare, ke ndendemande kpini fan bu ayun-bi ulon sa mu.”

12 Nu lbwaare otowepu Isaya bila towe ye, “Gyeese kanan to mu oku ii biti o kusu be gyii kuwura bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu kpini su.

Mu to nu ba su tamaa.”

13 N kole fee lbwaare mu nu ee sa asa tamaa mu, fee fan maa koole mu gyii fale mu, o sa fane kensi-gyii ye keyuula. Ke mu Kayaayu Kyirekyure olon mu i yege fane tamaa o nye akyo.

Poolh asin sa bamu nu ba man gye Gyiwu abi

14 Me-daa ana ye mi-supu ana, me gbaa-gbaa me n koole gyii fee kidanburasa ki bu fane to, nu fan su kinyi gaa nu fan taale kaapu abaa. 15 Lu me owole mu nu n kyuroo fane fale su mu, n bugi me kokolo to n nyinji fane asun aku, lu fee lbwaare kabwaala mu nu o taa sa me mu su. 16 Lu fee lbwaare lee me waa Yesu Krisito osopnu sa bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu. Nu n sun fee mu-seepu, ke n towe asun danburasa mu, ke i yege bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu, nu Kayaayu Kyirekyure mu loŋo bamu yila mu, ba ba waa fee saraga mu nu i bola lbwaare ansi.

17 Imu su n taale kaapu me n-yu Yesu Krisito su lu kusun mu nu n sun sa lbwaare mu su. 18 N waa me nfeere fee n mee ye n towe kuto ku, amoo kuto mu nu Krisito bola me atowesa ye me awaasa su biya bamu mu nu ba man gye Gyiwu abi mu ba be buu lbwaare. 19 Lu olon

mu nu lbwaare sa me i gye sunkaala ye adangana lu mu Kayaayu mu olon to su, kanun su nu n towe Krisito asun danburasa mu kanan mu nu i dagaa lu Gyerusalem, kyaaboo nde-bii su naa fuu Ilirikum. 20 Mi kebiti i gye fee n towe asun danburasa mu ntun mu nu ba man pita nu Krisito su, saamu ke n man kyaga oku kusun piilisa su. 21 Amaa fee kanan mu nu Asunkyan yilasa mu i towe ye,

“Asa mu nu ba man pita towe bamu mu asun mu, bee biti ba wu mu.

Ke bamu nu ba man pita nu mu, bee biti ba nu kase.”

22 Inumu su nu n kpan me n-yu sanja kumaa fee n ba boo fane su, amaa i tii me okpa fane ase kiba.

Poolh ii biti o naa boo Roma akoole-gyipu mu

23 Amaa nbunbu opula ku man bila o bu kubaafon kinumu katun ku mu nu n maa waa kusun, nu n bila n kpan me n-yu nsu damante fee n ba boo fane su 24 Imu su n waa nfeere fee n kan kpee Sipen mu, n biti n bola fane ase. N su tamaa fee n ba boo fane su sanja mu nu n biti n bola kyon mu, ke maa fane an buga gyii ansi, ke fan kye me to ke n naa fuu toto. 25 Amaa nbunbu bire n bu okpa su n kpee Gyerusalem n naa kye Krisito abuupu to. 26 Masedoniya ye Akyiya akoole-gyipu bire ba taa kensi-gyii waa tututu sa Krisito abuupu mu to atiripu mu nu ba bu Gyerusalem mu. 27 Masedoniya ye Akyiya akoole-gyipu bamu ansi i gyii fee ba maa waa kanun sa Gyiwu abi akoole-gyipu mu. Nu i dagaa fee ba maa waa kanun ke ba taa ka bamu kuko. Lu fee bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu, ba nye Gyiwu abi mu Kayaayu to nkyeto ato, umu su i dagaa fee ba baraga bamu kakyina to ato sa Gyiwu abi mu. 28 Nu n kan taa tututu numu waa bamu abaa to lowe mu, n biti n bola fane ase kpee Sipen kade to. 29 N nyi fee me kiba mu nu n ba fane ase mu, n su Krisito kabwaala lala mu n biya fane.

30 Me-daa ana ye mi-supu ana, n su Onyiripe Yesu Krisito ye kebiti mu nu ki lu lbwaare Kayaayu to fee fan kole kabwaare-kole olon kye me to. 31 Fan kole fee lbwaare o lee me lu bamu nu ba man koole gyii Gyudeya ifuli su mu abaa to. Ke fan bila kole fee Krisito abuupu mu nu ba bu Gyerusalem mu ba koole nkyeto mu abaa anyo. 32 Lu kanun su nu lbwaare kan kyula mu n biti n taa kensi-gyii lala ba fane ase, ke i waa maa fane aniya to. 33 lbwaare keyuula wuya o baa o bu fane kpini ase. Amen!

16

Pɔɔli Afwaala

¹ N biti n lee ane pukyu Fobe mu nu o su owole numu ee biya fane fale n kaapu fane. Mu i gye Krisito abuu pu mu nu ba bu Kenkireya, nu ee kye bamu to mu. ² N kole fane, fan koolle mu Onyurpe mu kitu to su, fee kanan mu nu i dagaa fee Krisito abuu pu ba ktaa abaa mu, ke fan sa mu nkyeto kumaa mu nu i tiri mu, lu fee o kye asa gaalaagaa to nu ngbaa me n tii su.

³ Fan fwaala Prisila maa Akwila, mu nu n maa bamu an waa Yesu Krisito kusun mu. ⁴ Nu ba taga apu lu me su. I man gye me nkun i fwaala bamu, amaa ye Krisito abi kubu-kubu mu nu ba man gye Gyiwu abi mu kpini bee fwaala bamu nsa ye kusun.

⁵ Fan fwaala Krisito kubu mu nu ku gyanje Prisila ana kikaara su mu.

Fan fwaala me kyemune danbirasa Epanetu. Mu i gye omu nu o da kikoolle Yesu Krisito gyii Asiya osowole su kpini.

⁶ Fan fwaala Meeri mu nu o sun kusun gaa sa fane mu.

⁷ Fan fwaala Androniko maa Gyuniya, me kuu pu ana mu nu ba tii maa bamu obu mu. Nu asa gaalaagaa be nyi bamu ye odan Krisito asunpu mu to, nu ba gyankpaa me koolle Yesu Krisito gyii.

⁸ Fan fwaala Ampiliyatu mu nu n su kebiti sa mu Onyurpe to.

⁹ Fan fwaala Ubano, ane burisa kusun owaapu Krisito to, ye me kyemune danbirasa Sitakusi.

¹⁰ Fan fwaala Apelesi mu nu o lee kaapu kesintin ye o taa mu n-yu sa Krisito.

Fan fwaala bamu nu ba bu Arisitobulu kikaara su kpini.

¹¹ Fan fwaala me kuu pu Herodiyon. Fan fwaala Nasiso kikaara su abi kpini mu nu ba gye Onyurpe lee mu.

¹² Fan fwaala akyu numu, Trifina maa Trifosa mu nu ba kpan bamu n-yu sun Onyurpe kusun mu.

Fan fwaala me kyemune danbirasa Pesi, nu ngbaa mu o gye okyu mu nu o kpan mu n-yu waa Onyurpe kusun mu.

¹³ Fan fwaala Onyurpe kyaafole Rufusi, ye mu-nyi, mu nu o taa me waa mu-bii kuu gesa.

¹⁴ Fan fwaala Asinkrito, ye Felegon ye Hemesi ye Patrobasi ye Hemesi ye Krisito abuu pu mu nu ba bu bamu ase mu.

¹⁵ Fan fwaala Filologo ye Gyuliya ye Neresu maa mu pukyu ye Olipasi ye Krisito

abuu pu mu nu ba bu bamu ase mu kpini.

¹⁶ Fan taa kinyi-bii afwaala fwaala abaa. Krisito kubu-kubu mu kpini bee fwaala fane.

¹⁷ Me-daa ana ye mi-supu ana, n kole fane nun, ke fan ku danbirasa lu bamu nu bee biti ba biya nbarige fane to, nu bee kpakyare kubula mu nu ba kaapu fane mu, nu i yege asa bee tutu bamu kikoolle-gyii to. Fan lee fane n-yu lu bamu to. ¹⁸ Kpalh fee bamu nu bee waa kanun mu, be mee sun ane-Nyurpe Yesu Krisito, amaa bamu kuru lee nu bee biti. Lu bamu ntowe danbirasa ye kiyaa-bi su mu, ba su bee pina akoolle-gyipu mu nu ba man pu dan kikoolle-gyii to. ¹⁹ Okumaa numu nu kanan mu nu fan taa fane n-yu sa Krisito mu. Kanun su mi ansi i gyii fane su gaa. Amaa n biti fee fan baa fan gye anyasunpu lu kidanbirasa kiwaa su, ke fan lee fane n-yu lu alibi kiwaa to.

²⁰ I mee ye i kyereee nu lbwaare keyuula wuya mu, ii biti o yege ke fan gyii Sitaane su. Ane-Nyurpe Yesu kabwaala mu ki baa ki bu fane su.

²¹ Me burisa osunsunpu Timoti i fwaala fane. Kanun maa nu me kuu pu ana Lukiyo ye Gyason ye Sosipata gbaa bee fwaala fane.

²² Me Tetiyo mu nu n kyuroo Pɔɔli owole numu, n fwaala fane Onyurpe kitu to su.

²³ Gayusi mu nu o gye me kikaara wuya, nu Krisito abi gbaa bee gyanje mu kikaara su mu, i fwaala fane.

Erasitu mu nu o gye kade mu to afulee okusupu ye ane-supu Kwatu bee fwaala fane. ²⁴ (Ane-Nyurpe Yesu Krisito kabwaala mu ki baa ki bu fane ase. Amen.)

²⁵ Fan yege a taa bunyaa sa lbwaare, lu fee mu i taale yege fan nye olun yile fane kikoolle-gyii mu to, fee kanan mu nu n towe asin danbirasa mu lu Yesu Krisito su mu. Kanun asin mu i gye kesintin asin mu nu i baala lu koo didaa mu.

²⁶ Nu nbunbu i bola lbwaare atowepu Asunkyan yilasa mu su lee kaapu. Nu lbwaare mu nu o te kakpaa mu sa kono, ye ba towe kanun kesintin asin baalasa sa ndendemande kpini, ke ba koolle Yesu Krisito gyii ke ba nu mu ase. ²⁷ Lu Yesu Krisito su mu, lbwaare kanyaasin wuya mu nkun nu bunyaa gye mu lee kakpaa. Amen!

1 Ɔwɔle gyankpaasa mu nu Pɔɔli kyurɔɔ naa sa Korinto abi

Afwaala

¹ Ɔwɔle numu lu me, Pɔɔli mu nu lbwaare bola mu kebiti su tu me, fee n ba waa Yesu Krisito osunpu, ye ane burisa Sositiini ase.

² An kyurɔɔ kumu an sa fane Krisito kubu mu nu fan bu Korinto kade to, fane mu nu Yesu tu ba waa mu lee, nu fan ba bilinji lbwaare asa, taa buga ye bamu nu ba bu katn kumaa numu bee sun ane-Nyuripe Yesu Krisito, mu nu o gye anaa bamu kpini Ɔnyuripe mu.

³ Ane-Se lbwaare ye ane-Nyuripe Yesu Krisito ba bwaala fane ke ba sa fane kayi yuuli.

Pɔɔli i fwaala lbwaare

⁴ Sana kumaa numu n fwaala lbwaare n sa fane lu kabwaala mu nu o bola Yesu Krisito su taa sa fane mu. ⁵ Kpalɔ fee fan maa bu Yesu Krisito to su mu, fan dan koto kumaa numu to lu fane katowe ye fane kinyi to. ⁶ Lu fee Yesu Krisito asin mu nu an lee towe fane mu i kyuna fane to danbrasa. ⁷ Imu su fan man pan lbwaare Kayaayu kakee mu kuku, fee fan maa te fan gyoo sana mu nu lbwaare ii biti o ba lee ane-Nyuripe Yesu Krisito kaapu mu. ⁸ Mu ii biti o waa fane olon to kanun naa fvu okaa, ke fane n-yu su i man nye alibi aku, kake mu nu ane-Nyuripe Yesu Krisito ii biti o bwii ba mu. ⁹ lbwaare mu nu o tu fane ye fan naa mu-bii Yesu Krisito mu fan ba waa kikyemune okon mu, mu i gye omu nu ee towe nu o mee lu umu kamaa.

Krisito kubu mu

to nbarige to asin

¹⁰ Me-daa ana ye mi-supu ana, n su ane-Nyuripe Yesu Krisito kitu, n kole fane fee, fane kpini fan towe kyula abaa, ke nbarige to ku i man ba fane to. Ke fan waa kono kolon fane nfeere to ye koto kumaa numu to. ¹¹ Me-daa ana ye mi-supu ana, Kilowe kukpaara su abi aku ba ba towe me ye, nluu i bu fane nsana. ¹² Koto mu nu n towe mu i gye ye fane to oku u towe ye, "N buu Pɔɔli." Nu oku mɔɔ ye, "Mee me n buu Apolosi", nu onumu mɔɔ ye, "Mee me n buu Pita." Nu oku gbaa ye, "Mee me n buu Krisito nu."

¹³ Ba barige Krisito to waa kubu-kubu nun abee? Pɔɔli nu ba da oyu laasa su sa

fane abee? Abee Pɔɔli kitu to nu ba gye fane lbwaare kekyugyee? ¹⁴ N su afwaala n sa lbwaare fee n maa man gye fane oku lbwaare kekyugyee, amoo Krisipu* maa Gayusi nkon nu n gye. ¹⁵ Imu su oku mee taale towe ye me kitu to nu ba gye mu lbwaare kekyugyee. ¹⁶ N bila n nyinji fee n maa gye Sitefen maa mu kukpaara su abi lbwaare kekyugyee. Inumu kamaa mu, n mee bila nyinji fee n gye oku. ¹⁷ Lu fee Krisito man sun me ye n ba gye asa lbwaare kekyugyee. Amaa o sun me nun ye n ba towe asin danbrasa mu sa asa, nu i man gye nyumisa kanyaasin nu n su n towe, ke i naa ba fee Krisito kelewu mu nu o wu oyu laasa su asin mu i pan umu olon.

Krisito i gye lbwaare olon ye kanyaasin

¹⁸ Krisito oyu laasa mu su kelewu asin mu, i gye amelensi-sun sa bamu nu ba bu kemuuri okpa su mu. Amaa ane mu nu lbwaare u molige mu, asin manja i gye lbwaare olon mu. ¹⁹ Lu fee lbwaare towe Asunkyan yulasa mu to ye,

"N biti n nyita anyaasinpu kanyaasin, ke n yege anyipu kinyi i waa kyan."

²⁰ Nu i gye kanan bure mu dulinyaa numu to onyaasinpu bu fine? Abee okaapupu bilisa ase mu bu fine? lbwaare man kaapu fee dulinyaa numu to kanyaasin gye amelensi-sun mu ase nun abee? ²¹ Lu mu lbwaare kanyaasin mu to mu, o njmina yla fee, dulinyaa asa ba mee taale bola bamu kanyaasin su bu mu. Amaa i gye lbwaare kupire su fee, o bola asin mu nu asa bee ku fee i gye amelensi-sun mu nu an towe fale mu su molige bamu nu bee koolle bee gyii mu. ²² Asin mu i gye amelensi-sun sa bamu, lu fee Gyiwu abi bee ku bee biti asin kyinkyinsa, nu Giriki abi mɔɔ bee ku bee biti kanyaasin. ²³ Amaa aneene bure an towe Yesu Krisito kelewu oyu laasa mu su asin, nu umu i gye asin mu nu ii tii Gyiwu abi okpa, nu ba mee koolle bee gyii, nu i bila i gye amelensi-sun sa bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu. ²⁴ Amaa bamu nu lbwaare tu ba kamolige mu to bure, be gye Gyiwu abi nun oo, ba man gye Gyiwu abif nun oo, asin mu nu i bu to i gye ye Krisito i gye lbwaare olon ye lbwaare kanyaasin. ²⁵ Lu fee lbwaare amelensi-sun mu i kyo nyumisa kanyaasin, nu lbwaare kapoose i su olon i kyo nyumisa olon.

²⁶ Me-daa ana ye mi-supu ana, fan nyinji kanan mu nu fan daa fan du pɔyi nu lbwaare tu fane ba kamolige mu to mu.

* 1:14 1:14 Ba kyurɔɔ waa Asunpu 8:18 ye Krisipu numu koolle Ɔnyuripe Yesu gyii, nu ba gye mu lbwaare kekyugyee Korinto kade to. † 1:24 1:24 Pɔɔli tu bamu nu ba man gye Gyiwu abimu ye Giriki abi.

Kanan sanya manja nyumisa ansi su mu, fane to gberede ku i gye anyaastrupu, nu gberede ku i gye alonpu, nu gberede ku i lu kuwura-gyii kebunco. ²⁷ Amaa ato mu nu dulinyaa asa bee ku ye i gye amelensi-sin mu, umu nu lbwaare lee taa gyila dulinyaa to anyaastrupu ipeeli. Nu ato mu nu i man bulun dulinyaa numu to mu, umu nu o bila taa gyila umu nu i bulun mu ipeeli. ²⁸ Nu ato mu nu dulinyaa asa bee ku kyan, nu ba man taa tu sehn, nu bee ku ye i man su tonco mu, umu nu lbwaare taa jaabaa ato mu nu dulinyaa asa bee ku fee i gye ato kpare mu, ²⁹ ke nyumisa ku o man nye kaapu mu n-yu lbwaare ase. ³⁰ Lu fee lbwaare i yege nu anaa Yesu Krisito an waa kukulun, nu lbwaare waa Krisito nu o baa o gye ane kanyaasin wuya. Nu mu su nu lbwaare wu fee ane ikpa i kyigi, nu ane i gye mu asa kyurekyure, nu a nye kamolhe. ³¹ Imu su fee kanan mu nu ba kyurco waa Asinkyan yilasa mu to mu ye, "Okumaa mu nu ee biti o kaapu mu n-yu mu, o kaapu mu n-yu lu koto mu nu Onyuripe waa mu su."

2

Yesu Krisito kelewu oyu laasa su mu asin

¹ Me-daa ana ye mi-supu ana, n maa ba fane ase ba lee lbwaare kesintin asin mu towe fane mu, n man taa konco to okon abee kanyaasin kibansa nun ba towe fane. ² Lu fee n waa me nfeere sanya mu nu n bu fane ase mu fee, n mee biti n bila bu asin aku towe tii Yesu Krisito, ye mu kelewu mu nu o wu oyu laasa su mu nkun. ³ N maa ba fane ase mu, n taa kipoose ye kufuu ye kikyukya gaa nun ba. ⁴ Me asin towesa ye me abwaaresin kitowe mu to mu, n man taa nyumisa kanyaasin pupole fane, amaa lbwaare Kayaayu mu i lee mu olun mu kaapu fane. ⁵ Saamu, fane kikoolo-gyii ki mee ye ki baa ki gyan nyumisa kanyaasin su, amaa ki baa ki gyan lbwaare olun su.

Ibwaare kanyaasin

⁶ Inumu kpini gbaa mu, an towe kanyaasin asin an sa bamu nu ba tee dan kikoolo-gyii mu to mu, man gye dulinyaa numu to kanyaasin, abee kumu alonpu kanyaasin mu nu bamu olun mu ii biti i ba fuu okaa mu. ⁷ Amaa kanyaasin asin mu nu an towe fane fale i gye lbwaare kanyaasin baalasa, mu nu o wula nmina yila ye ee biti o taa kanyaasin manja bunyaa ane, poyi nu o piili dulinyaa mu. ⁸ Nu dulinyaa numu to alonpu mu to oku man taale bu kanun kanyaasin manja, nu ba daa bu nun, naafco ba man din da Onyuripe bunyaa wuya mu oyu laasa su.

⁹ Amaa i du nun fee kanan mu nu ba kyurco waa Asinkyan yilasa mu to mu ye, "Kuto mu nu oku ansi i man pu wu, nu asu i man pu nu, nu oku man pu fe umu nfeere mu, i gye koto mu nu lbwaare lonjo yila sa bamu nu bee biti mu mu."

¹⁰ Amaa lbwaare bola mu Kayaayu su lee mu kanyaasin baalasa mu kaapu ane. lbwaare Kayaayu mu u meege koto kumaa numu to ee ku, halu lbwaare asin mu nu i gye mu oto to asin nu i baala mu gbaa. ¹¹ Oku mee taale bu nfeere mu nu oku u fe, amoo mu gbaa-gbaa mu. Kanun manja nu oku mee taale bu lbwaare nfeere, amoo mu gbaa-gbaa mu Kayaayu mu nkun. ¹² Man gye dulinyaa numu to kayaayu nu lbwaare taa sa ane, amaa Kayaayu mu nu ki lu lbwaare ase mu, nu an nye, ke a taale nu ato mu nu lbwaare taa kee ane mu kase. ¹³ Imu su man gye nyumisa kanyaasin asin kaapusa nu an su an towe fane. Amaa i gye asin mu nu Kayaayu mu kaapu ane, fee kanan mu nu an lee Kayaayu to asin mu kase an kaapu bamu nu ba su Kayaayu mu. ¹⁴ Amaa osa kumaa mu nu o man su lbwaare Kayaayu mu, mee ye o taale koolo ato mu nu u lu lbwaare Kayaayu mu ase mu kyula. Asin mu i gye amelensi-sin sa osa mu, o mee ye o taale nu umu kase, lu fee lbwaare Kayaayu mu nkun u yege nu asa bee nu umu kase. ¹⁵ Nu osa mu nu o su lbwaare Kayaayu mu bire, ee taale meege koto kumaa to wu umu to, amaa mu gbaa-gbaa mu lee bire, oku mee taale meege umu to wu sehn. ¹⁶ I du nun fee kanan mu nu ba kyurco waa Asinkyan yilasa mu to mu ye, "Anumu i taale bu Onyuripe lbwaare nfeere?"

Nu anumu i taale towe waa mu?"
Amaa aneene bire an fe nfeere kanan mu nu Krisito u fe mu.

3

Krisito i gye omu nu okumaa numu o buu

¹ Me-daa ana ye mi-supu ana, n man taale towe fane ase fee bamu nu ba su lbwaare Kayaayu mu. Amaa n towe fane fee bamu nu bamu nfeere i gyan dulinyaa ato su, abee bamu nu ba man putu dan Krisito kikoolo-gyii mu to. ² Kanun su man gye agyito budusa nu n taa sa fane, amaa kinyapu-kyu nu n taa sa fane. Lu fee kanun sanya manja mu, fan man putu dan fuu agyito manja kigyii, nu halu ba lu ndaga gbaa mu fan man putu fuu umu kigyii. ³ Lu fee fane nfeere i san i gyan dulinyaa ato su. Kayu-basa ki maa bu fane to, nu fen ko ye abaa mu, u mee kaapu

nun fée fane nfeere i san i gyan dulinyaa ato su abee? Inumu u kaapu nun fée fen san fen waa fée kanan mu nu dulinyaa asa bee waa mu. ⁴ Nu fane to oku u towe ye, "N buu PooL." Nu oku moo u towe ye, "N buu Apolosi nun." Inumu i mee kaapu nun fée fen san fen du fée dulinyaa asa nun abee?

⁵ Inumu kpini mu, anumu i gye Apolosi? Nu me, PooL i gye anumu? An gye lbwaare ayaafole nun, nu fan bola ane su ba kooLe Yesu gyii. Ane okumaa numu waa mu kusun fée kanan mu nu Onyiripe Yesu taa sa mu ye o waa mu. ⁶ Me i duu, nu Apolosi moo i wurige su nkyu, amaa lbwaare i yege nu ki koyi dan. ⁷ Imu su omu nu ee duu, ye omu nu ee wurige su nkyu mu, bamu asin man tiri, amaa lbwaare asin i tiri, lu fée mu u yege nu ato duusa mu u dan. ⁸ Osa mu nu ee duu ye omu nu ee wurige su nkyu mu kpini bee waa kusun kolon nun. Nu bamu okumaa numu ii biti o nye mu kokoka, lu kanan mu nu o waa mu kusun mu su. ⁹ Lu fée ane kpini an boga nun an waa lbwaare kusun. Nu fen du nun fée lbwaare kodoo, nu fen bila fen du fée lbwaare obu.

¹⁰ Lu lbwaare kabwaala mu nu o taa bwaala me su mu, n du nun fée opoyipu onyipu mu nu o yii obu kase, nu oku u poyi ee gyaga kumu su. Amaa okumaa o baa o da su kanan mu nu ee poyi ee gyaga su. ¹¹ Lu fée oku mee bila taale yii opore gyankpaasa, tii kumu nu lbwaare wola yii mu su, nu kumu i gye Yesu Krisito. ¹² Aku bee biti ba taa suwa, abee gbityi abee abuu mu nu i su ogyalin abee iyu abee aftiri abee afatee poyi gyaga opore gyankpaasa mu su. ¹³ Okumaa numu kusun mu nu o sun sa lbwaare mu, ii biti i lu ifuli. Lu fée Krisito kake lala mu nu ee biti o bwii ba mu, ii biti i lee okumaa numu kusun kudubi kaapu. Fulon ii biti o ba lee okumaa numu kusun kaapu, ke i kaala kusun mu nu okumaa numu waa sa lbwaare mu, o dan ku. ¹⁴ Nu fulon mu man kan taale nyita oku kapoyi mu nu o poyi gyaga su mu, mu ii biti o nye kokoka. ¹⁵ Amaa okumaa mu nu fulon mu dee mu kusun mu bure, o sun foyi numu. Nu mu gbaa-gbaa mu bure ee biti o nye kamolige, amaa ii biti i baa i du nun fée maa sile lu fulon to.

¹⁶ Abee fan man nyi ye fane gbaa-gbaa fane i gye Kabwaare-sunkpa aye mu, nu lbwaare Kayaayu mu te fane to abee? ¹⁷ Imu su nu oku kan nyita Kabwaare-sunkpa aye mu, lbwaare gbaa ii biti o nyita mu, lu fée Kabwaare-sunkpa aye mu nu ki gye lbwaare lee mu, ki gye kyirekyire nun, nu fane i gye kanun Kabwaare-sunkpa aye manja.

¹⁸ Oku i gye oku o man pina mu n-yu. Nu fane to oku kan ee fe nfeere fée o

gye onyaasunpu dulinyaa asa ansi su mu, i dagaa maa waa mu n-yu fée omelensipu, ke o nye bilinjy onyaasunpu gbaa-gbaa. ¹⁹ Lu fée dulinyaa numu to kanyaasin gye amelensi-sun lbwaare ase. I du nun fée kanan mu nu ba kyuroo waa Asunkyan yilasa mu to ye, "Anyaasunpu mu, bamu kanyaasin awaasa mu to nu lbwaare su ee kitaaw bamu." ²⁰ Nu ba bila kyuroo waa Asunkyan yilasa mu to ntun ku ye, "Onyiripe nyi fée anyaasunpu mu nfeere i maa gye kiyen." ²¹ Imu su oku i gye oku, o man taa mu n-yu twu nyimusa su ke o kaapu mu n-yu, lu fée koto kumaa numu gye fane lee nun. ²² Nu me PooL nun-oo, abee Apolosi nun-oo, abee Pita nun-oo, abee dulinyaa numu nun-oo, abee nkpa nun-oo, abee lewu nun-oo, abee nbunbu nun-oo, abee oke asin nun-oo, umu kpini i gye fane lee nun ²³ Nu fane gbaa fane fan gye Krisito lee nun, nu Krisito moo gye lbwaare lee.

4

Krisito asunpu mu kusun sunsa

¹ Kanun su i dagaa fan maa ku ane fée an gye Krisito ayaafole, nu lbwaare taa mu kesintin asin baalasa mu waa ane abaa to ye a lee umu kaapu. ² Nu koto mu nu ki dagaa sa omu nu ba taa asin waa mu abaa mu i gye fée, o buu mu-nyiripe mu asin mu su. ³ Amaa meeme ase bure, nu fane abee asin ogyipu ku gyii me asin mu, i man tiri me, me gbaa-gbaa n mee gyii me n-yu su asin. ⁴ Me nfeere to mu, n man wu asin pwusa ku me n-yu su, amaa i mee kaapu fée n gyii asu. Amoo Onyiripe mu nkun i gye me asin ogyipu. ⁵ Imu su fan man kan gyii oku asin, bun mu kupwe, poyi ke kake mu o fvu. Fan gyoo Onyiripe mu o ba poyi. Ee biti o ba lee koto mu nu ki baala kitententbiri to mu ba fitila to, ke o lee asa nkolo to asin baalasa ifuli. Kanun sanja manja nu okumaa ii biti o nye kiyin mu nu i dagaa mu lu lbwaare ase.

⁶ Me-daa ana ye mi-supu ana, lu fane su nu n taa n maa Apolosi waa sunkaala sa fane, ke fan bila asin towesa mu nu u towe ye, "Fan man waa asin mu nu ba kyuroo yila mu kyun su." Imu i gye ye, fan man kaapu fane n-yu naa yile oku kamaa ke fan kina oku. ⁷ Mune nu fan su nu u kaapu fée fan kyo asansa? Mune nu fan su nu i man gye lbwaare i sa fane? Nu i kan i gye lbwaare i sa fane umu mu, mune i waa su nu fen kaapu fane n-yu, fée man gye lbwaare i sa fane?

⁸ Fan tee nye koto kumaa mu nu fen biti nun abee? Fan tee ba waa afulee wuya ana nun abee? Fan tee ba bilinjy awura yege a man gye nun abee? Nu fan daa fan gye awura kesintin to mu, naafoo i

bɔrɔn gaa ke anaa fane a ba bɔga gyii kuwura. ⁹ Mɛ ase mu, i du nu fɛe lbwaare maa taa ane mu nu an gye Yesu asunpu mu, waa asii-amaapu fɛe bamu nu ba bun bamu kupwe, nu bee biti ba naa moɔ bamu asa nsana mu. Nu i du fɛe an bilinjɛ sunku sa kase su asa ye lbwaare nbɔɔ ye dulinyaa kpini. ¹⁰ Krisito su an gye amelensipu, amaa fanee fane fan gye anyaasunpu lu Krisito su. Anɛnɛ bire a man bɔlɔn, amaa fanee fane bire fan bɔlɔn. Asa bɛɛ sa fane bɛɛrɛɛ, nu anɛnɛ bire ba man taa ane tu sehn. ¹¹ Taa ba fuɔ ndaga mu, an naa akun ye bulfo, nu an bun akyiibi, nu an nye kidaye libi-libi, nu an man su ane gbaa-gbaa kewu-kyinasa. ¹² Anɛ gbaa-gbaa ane abaa nu an su an sun kusun. Nu oku kan towe ane nno mu, an waa mu kusee. Nu ba kan nyanla ane mu, an nye kenyiita an yile to. ¹³ Nu ba maa saale ane mu, an nye kenyiita an lɛɛ bamu kɔnɔ danburasa. An bilinjɛ dulinyaa kpini akpaa nu asa bɛɛ ku ane fɛe kɔgyaakpa ba lu ndaga.

¹⁴ N man kyɔrɔɔ unumu n sa fane n gyila fane ipeeli. Amaa fan maa gye mɛ nbii bitisa su mu, nu n da fane amu to. ¹⁵ Halu nu fan kan fan su asa fɛe ngbu kudu nu bɛɛ kaapu fane Krisito asin mu gbaa mu, fane-se ana ba man gye adamante. Lu fɛɛ, lu Yesu Krisito su mu n ba bilinjɛ fane-se, lu asin danburasa mu nu n towe sa fane mu su. ¹⁶ Imu su n kole fane nu ye fan kase mɛ to. ¹⁷ Lu fale su nu n sun Timoti fane ase. Nu mu i gye mi-bii mu nu n biti mu asin gaa, nu o gye kesintin ogyipu Onyiripe mu to. Nu mu ii biti o be nyinjɛ fane mɛ ukpa mu nu n taa n buu Krisito Yesu, nu umaa unu nu n kaapu Krisito kɔbɔ-kɔbɔ katun kɔmaa numu mu, i waa kɔkɔlɔn.

¹⁸ Fane aku fen kusaa fane n-yu fen fe nfeere fɛɛ, akuto n mɛɛ bɔla ye n ba bɔɔ fane su. ¹⁹ Amaa nu Onyiripe kan kyula bire, i mɛɛ ye i kyɛrɛɛ n biti n ba fane ase ke mɛ gbaa-gbaa mɛ n ba wu olɔn mu nu bamu nu bɛɛ kaapu bamu n-yu mu ba su, man gye bamu ntowe nkɔn. ²⁰ Lu fɛɛ lbwaare kuwura-gyii mu man gye asin kitowe, amaa kɔ gye lbwaare olɔn mu to ato waasa nu. ²¹ Kumɔmɔ nu fen biti n taa ba fane ase? Fen biti fɛɛ n taa kɔkyɔkyɔ nu n ba, abɛɛ n taa kebiti ye keyuula ba fane ase?

5

Fan gya okyu bitipu mu lu kɔbɔ mu to

¹ Kesintin to, n nu asin lu fane su fɛɛ, kakyu abɛɛ kanyin biti agyaga-sun kbansa i maa bu fane to. Nu halu bamu nu be mee sun lbwaare gbaa, ba mɛɛ waa kanun

agyaga-sun manja. Imu i gye ye fane to oku u de ye mu-se mu-ka. ² Mune su nu unumu i bu fane to, nu fen kusaa fane n-yu? I dagaa fan maa bɔɔta to, ke fan lɛɛ onyin mu nu o sun fale kusun mu lu fane kɔbɔ mu to. ³ Halu n maa man bu fane ase kayu-wole to gbaa mu, n bu fane ase kayaayu to. Nu n tɛɛ wɔla bun onyin manja kupwe fɛɛ n maa bu fane ase to to mu. ⁴ Nu fan kan gyanɛ Onyiripe Yesu Krisito kitu to, nu n bu fane ase kayaayu to, nu anɛ-Nyiripe Yesu Krisito olɔn mu bu fane ase mu, ⁵ fan lɛɛ fale onyin numu lu fane ase sa Sitaane, o nyita mu alibi kayu-wole mu, ke lbwaare o mɔlɔge mu kala kake mu nu Onyiripe Yesu ii biti o ba mu.

⁶ Fane n-yu kɔkaapu kɔ man bɔrɔn. Fan man nyi fɛɛ kɔfɛ tinsa pii u yege nu bodobodo ii tin? ⁷ Fan lɛɛ kɔfɛ tinsa mu nu kɔ gye alibi mu lu fane to, yege fan man su ineesi ukɔ. Ke fan baa fan du fɛɛ bodobodo pupwe mu nu kɔ man su kɔfɛ tinsa, fɛɛ kanan mu nu n nyi fan maa du mu. Lu fɛɛ Yesu Krisito mu nu o gye Kanyanɛ nbunɔ kabɔlɔpu mu, lbwaare tɛɛ taa mu waa kɔlɔnɔ sa anɛ. ⁸ Imu su fan yege a gyii Kanyanɛ nbunɔ kesu kɔnɔ, ke a lɛɛ alibi ye kumu to olɔn mu nu i du fɛɛ bodobodo mu nu kɔ su kɔfɛ tinsa didaa mu. Amaa fan yege i gyii Kesu kɔnɔ mu, fɛɛ asa mu nu ba su kidanburasa ye kesintin mu fɛɛ bodobodo mu nu kɔ man su kɔfɛ tinsa mu.

⁹ N wɔla kyɔrɔɔ owule sa fane ye, fan man taa fane n-yu bɔga asa mu nu ba bu kakyu abɛɛ kanyin biti kɔgyagaa mu to. ¹⁰ N maa towe kanun mu, man gye bamu nu be mee sun lbwaare, nu bɛɛ waa kakyu abɛɛ kanyin biti kɔgyagaa, ye onsi-payi libi abɛɛ bamu nu bee yuuri abɛɛ bamu nu bɛɛ sun idakpa, nu n diyɛ. Naafɔɔ nu i gye ye fan man taa fane n-yu bɔga ye kanun asa manja bire, amɔɔ fan lu dulinyaa to kpini-kpini. ¹¹ Amaa kutɔ mu nu n kyɔrɔɔ n sa fane mu i gye ye, fan man taa fane n-yu bɔga ye okɔmaa mu nu ɛɛ tu mu n-yu ye Krisito obuupu, yege o gye akyu abɛɛ anyin bitipu, ye onsi-payi libi wuya, abɛɛ odakpa osunpu, abɛɛ asa atu onyitapu, abɛɛ otabɔɔpu, abɛɛ oyu. Fan naa osa manja fan man bɔga gyii gbaa.

¹² I man gye mi kusun fɛɛ n gyii bamu nu ba man bu Krisito kɔbɔ mu to asin, amaa bamu nu ba bu Krisito kɔbɔ mu to mu, i dagaa n maa gyii bamu asin. ¹³ lbwaare ii biti o gyii bamu nu ba man tii Krisito kɔbɔ mu su asin. Amaa fɛɛ kanan mu nu ba kyɔrɔɔ waa Asunkyan yɔlasa mu to mu, "Fan gya alibi owaapu lu fane to."

6

Akwɔle-gyipu fan man kan samaa abaa

¹ Nii fane to oku maa mu burisa, Krisito obuupu ba kan nye asin mu, mune i waa su nu ee kpee naa samaa mu asin agyipu mu nu ba man nyi lbwaare mu ase, nu o man taa mu kpee Krisito abuupu mu ase ke ba lonjo bamu? ² Fan man nyi ye ane, lbwaare asa ii biti a tale dulinyaa abi? Nu i gye fee ane ii biti a tale dulinyaa abi asin bure, mune i waa su nu fen mee taale lonjo fane nsana to asin wuribi? ³ Fan man nyi fee ane, nu lbwaare ii biti o yege a tale mu nbɔɔ mu? Imu su mune i waa nu fen mee taale lonjo abaa ndaga kakyina numu to asin? ⁴ Imu su nu fan kan fan su fale asin fane nsana mu, mune i waa nu fan su fen kpiya asin agyipu mu nu Krisito kubu mu ba man su beere sa bamu mu, ye ba gyii fane asin? ⁵ I man su fane ipeeli? Amoo fan man su onyaasunpu kolun fane to, mu nu ee taale lonjo fane wole-wole nsana? ⁶ Amaa fane fane bure, Krisito obuupu i taa mu burisa Krisito obuupu asin ee kpee ee sa bamu nu ba man kwɔle Yesu gyii mu ase.

⁷ Fan maa nye asin nu fen samaa abaa mu, i kaapu nun fee fan tee wola gyii tiye fane kwɔle-gyii to nun. Mune i waa nu odunwura mu mee kyula ye mu asin i man buron? Mune i waa nu o mee yege ke ba sisii mu? ⁸ Amaa fane wole-wole Krisito abi fen siisi abaa, nu fen waa fane burisa ana koto mu nu ki man buron.

⁹ Fan man nyi ye alibi awaapu mu, ba mee ye ba nye loo lbwaare kuwura-gyii mu to? Fan man yege oku o pina fane. Lu fee asa mu nu bee waa kakyi abee kanyin biti kigyagaa, ye idakpa asunpu, abee bamu nu bee lu bamu-kuli ana abee bamu-ka ana kamaa, ye anyin mu nu bee de ye bamu burisa ana anyin, ¹⁰ ye ayuu, ye onsi-payi libi wuya ana, ye atabuu, ye bamu nu bee nyita asa ati, ye bamu nu bee pina asa bee gyii mu, fale asa anumu oku mee ye o nye loo lbwaare kuwura-gyii mu to. ¹¹ Fale nu fane aku fan kyina fan du, amaa nbunbu bure lbwaare fwu fane alibi, nu o lonjo fane yla sa mu n-yu, nu o kwɔle fane kyula ye fane ikpa i kyiiigi mu ase lu onyirpe Yesu Krisito ye ane lbwaare Kayaayu mu su.

Krisito abi kayi-wole i gye Kabwaare-sunkpa aye mu.

¹² Fane to oku i towe ye, "N su okpa fee n waa koto kumaa numu." I gye kesintin, amaa man gye umu kpini i buron sa mu. Ngbaa me n taale towe ye, n su okpa fee n waa koto kumaa numu, amaa n mee ye n waa me n-yu kinye sa koto ku. ¹³ Fane

to oku i towe ye, "Agyito i bu to sa oto, nu oto gbaa bu to sa agyito." I gye kesintin, amaa lbwaare ii biti o nyita umu kpini. Nyumisa kayi-wole ki man bu to sa kakyi ye kanyin biti kigyagaa, amaa ki gye sa onyirpe nun, nu onyirpe moo bu to sa kayi-wole. ¹⁴ lbwaare taa mu olun kyini Yesu lu lewu to, kanun nu ee biti o kyini ane gbaa ane lu lewu to. ¹⁵ Fan man nyi ye fane n-yu i gye Yesu kayi-wole abaafun mu abee? Imu su i dagaa fee n taa me n-yu mu nu ki gye Krisito kayi-wole kubaafun mu naa de ye oburokoon-kyyi abee? Afuloo! I mee ye i ba kanun. ¹⁶ Fan man nyi fee okumaa mu nu o taa mu kayi-wole naa buga ye oburokoon-kyyi mu, maa mu ba bilini kayi-wole kolun nun? Lu fee ba kyurɔɔ waa Asunkyan yulasa mu to ye, "Bamu anyo ba bilini kayi-wole kolun nun." ¹⁷ Amaa omu nu o taa mu n-yu buga ye onyirpe mu, maa mu ba bilini kukolon nun kayaayu to.

¹⁸ Imu su fan sile lu kakyi abee kanyin biti kigyagaa to. Lu fee alibi kumaa mu nu nyumisa i waa mu, i mee waa mu kayi-wole ineesi, amaa nyumisa kumaa mu nu o waa kanyin abee kakyi biti kigyagaa mu, o waa mu gbaa-gbaa kayi-wole alibi nun. ¹⁹ Fan man nyi ye fane kayi-wole i gye Kayaayu Kyirekyire mu kabwaare-sunkpa aye mu? Fan man nyi ye lbwaare i sa fane Kayaayu manja, nu o te fane to? Fan man te fane kibaa su, ²⁰ lu fee lbwaare soo fane ogyalun. Imu su fan taa fane kayi-wole waa ato mu nu i sa lbwaare bunyaa.

7

Kekili asin

¹ Nu lu asin mu nu fan kyurɔɔ owole buya me mu su mu, n biti n lee umu kɔno. I buron fee onyin maa kyina yege o man mata okyuu. ² Amaa lu kakyi abee kanyin biti kigyagaa su mu, i dagaa onyin kumaa numu maa nye mu gbaa-gbaa mu-ka, ke okyuu kumaa gbaa o nye mu gbaa-gbaa mu-kuli. ³ Onyin kilipu o kyula maa mu-ka ba buga odekpa, ke okyuu kilipu gbaa o kyula maa mu-kuli ba buga odekpa. ⁴ Lu fee okyuu kilipu kayi-wole man bila ki gye mu gbaa-gbaa mu nkun lee nun, amaa ki gye mu-kuli gbaa lee nun. Kanun manja nu onyin kilipu gbaa kayi-wole man gye mu nkun lee, amaa ki gye mu-ka gbaa lee nun. ⁵ Imu su onyin maa mu-ka ba man kina abaa ase kide kanyin ye kikyuu. Amoo fan towe kyula abaa ye fan mee ye fan de ye abaa sanja gberee, ke fan nye-nye sanja sa kabwaare-kule. Amaa umu kamaa mu, fan bwii buga de kanyin ye kikyuu, saamu Sitaane mee nye tuw fane to ku, lu fan maa

mee taale kɩtaa fane n-yu sv. ⁶ N maa tɔwe ye okɔmaa ɔ nye mu gbaa-gbaa mu-ka abee mu gbaa-gbaa mu-kuli mu, man gye ye n nyan fane nun, nu i man gye nbara nun ye okɔmaa numu ɔ kili. ⁷ Naafɔɔ n biti fee onyin kɔmaa numu ɔ baa ɔ du fee kanan mu nu n du fale. Amaa nyumisa kɔmaa numu sv mu gbaa-gbaa kakɛe mu nu lbwaare taa sa mu, onumu lee kwu, nu onumu lee gbaa kwu.

⁸ Nbuunbu lu bamu nu ba man pɩta kili ye akulapu-kyu mu, n tɔwe bamu fee i burɔn sa bamu fee ba maa man kili fee kanan mu nu n man kili mu. ⁹ Amaa nu ba mee ye ba kan taale kɩtaa bamu n-yu bure, i dagaa ba maa kili. Lu fee nu ba kili mu, i burɔn sa bamu i kyo kakyu abee kanyin biti kayalaga ki maa bu bamu tɔ.

¹⁰ Lu bamu nu ba kili mu mɔɔ, n sa fane kɔnɔ, nu kanun kɔnɔsa manja man lu me ase, i lu Onyurɩpe Yesu Krisito ase nun. Imu i gye ye okyu kilipu ɔ man kina mu-kuli. ¹¹ Amaa nu ɔ kan kina mu-kuli mu, ɔ man bila kili, amɔɔ ɔ bwii kpee, ke maa mu-kuli ba naa loŋɔ abaa. Nu okpa kulɔn manja sv onyin gbaa ɔ man kina mu-ka.

¹² Nu asansa mu mɔɔ me gbaa-gbaa me i tɔwe inumu, man gye Onyurɩpe. Nu fane Krisito abuupu oku kan ɔ sv okyu mu nu ɔ man gye okɔɔle-gyipu, nu okyu mu kyula ye maa onyin mu ba kyina mu, onyin mu ɔ man kina mu. ¹³ Nu fane Krisito obuupu okyu kan ɔ sv onyin mu nu ɔ man gye okɔɔle-gyipu, nu onyin mu kyula ye maa okyu mu ba kyina mu, okyu mu ɔ man kina onyin mu. ¹⁴ Lu fee okyu mu maa gye okɔɔle-gyipu sv mu, lbwaare wu fee onyin mu nu ɔ man gye okɔɔle-gyipu mu, n-yu sv i man bila i sv ineesi. Kanun manja nu onyin mu nu ɔ gye okɔɔle-gyipu sv mu, lbwaare wu fee okyu mu nu ɔ man gye okɔɔle-gyipu mu, mu n-yu sv i man bila i sv ineesi. Nu man gye kanun mu bamu-bii ana bee biti ba baa ba gye ineesi nbii, amaa i maa ba fale sv mu lbwaare wu fee ba man sv ineesi.

¹⁵ Amaa Krisito obuupu mu nu mu-ka abee mu-kuli mu nu ɔ man gye Krisito obuupu, nu ee biti fee ɔ kina mu bure mu, ɔ yege mu ɔ nate. Nu i kan ba kanun mu, kekili nbara i man njina mu, lu fee lbwaare tu ane nun ye a ba kyina kayu yuuli tɔ. ¹⁶ Fu Krisito obuupu okyu, akuto fu sv nu fu-kuli ii biti ɔ bola nye kamolige? Nu fu Krisito obuupu onyin, akuto fee fu sv nu fu-ka ii biti ɔ bola nye kamolige?

Fan kyina kakyina mu nu fan wola fan mu.

¹⁷ Okɔmaa numu ɔ kyaga sv kyina kakyina mu nu Onyurɩpe taa sa mu, fee kanan mu nu ɔ wola ɔ du pɔyi nu lbwaare

tu mu ye ɔ be sun mu mu. Inumu i gye kɔnɔsa mu nu n kaapu Krisito kɔbu-kubu mu kpini tɔ. ¹⁸ Nu onyin mu nu ɔ tun mu oduu pɔyi nu lbwaare tu mu mu, ɔ man bun mu oduu kulɔpane sv, nu onyin mu nu ɔ man kan tun oduu, nu lbwaare tu mu mu, ɔ man tun mu oduu. ¹⁹ Fu tun oduu oo, fu man tun oduu oo, man gye imu i gye kuto mu nu ki tiri. Amaa kuto mu nu ki tiri mu, nu fe fane fan buu lbwaare nbara mu sv. ²⁰ Imu sv okɔmaa numu ɔ baa ɔ du fee kanan mu nu ɔ wola ɔ du pɔyi nu lbwaare tu mu ye ɔ be sun mu mu. ²¹ A taa fee nu fu kan fu gye kune pɔyi nu lbwaare tu fu ye fu ba sun mu mu man yege i tɔwɔwɔ fu. Amaa nu fu nye okpa mu nu fu taa kɔɔle fu n-yu bure, waa kanun. ²² Lu fee fane okɔmaa mu nu ɔ gye kune nu Onyurɩpe tu mu, nu ɔ be bilinj Krisito obuupu mu, Krisito i yege nu ɔ nye mu n-yu. Nu okpa kulɔn manja sv, fane okɔmaa mu nu ɔ nye mu n-yu nu Onyurɩpe tu mu ye ɔ ba waa Krisito obuupu mu, gye Krisito kune. ²³ Lu fee Krisito sɔɔ fane kpini ogyalun, imu sv fan man gye anye sa asa. ²⁴ Me burisa ana Krisito abuupu, kanan mu nu okɔmaa numu wola ɔ du pɔyi nu lbwaare tu mu mu, ɔ kyina kanun ye lbwaare.

Bamu nu ba man pɩta kili mu ba kyina kanun

²⁵ Nbuunbu bamu nu ba man pɩta kili mu bure, n man nye nbara ku lu ane-Nyurɩpe Yesu ase lu bamu sv. Amaa me Pɔɔli gbaa-gbaa n tɔwe n sa bamu lu me nfɛere tɔ, fee n maa gye omu nu Onyurɩpe wu kɔwee sv mu, fen taale kɔɔle me gyii fee asun mu nu n tɔwe fane fale, n mee puna fane nun. ²⁶ Me ase mu, i burɔn fee bamu nu ba man pu kili mu, ba kyina kanun, lu fee nbuunbu kakyina kanumu tɔ waa olɔn. ²⁷ Nu onyin mu nu ɔ tee kili mu, ɔ man kina mu-ka. Amaa onyin mu nu ɔ man pɩta kili mu, ɔ man mata okyu. ²⁸ Nu onyin kan kili mu, ɔ man waa alibi. Nu okyu mu nu ɔ man pɩta kili nu ɔ kan kili mu, ɔ man waa alibi. Amaa asa mu nu ba kili mu, awurɔfo mu nu bee biti be wu kakyina kanumu tɔ mu, imu nu n mee biti fan maa wu.

²⁹ Me-daa ana ye mi-supu ana Krisito abuupu, kuto mu nu n kaapu mu i gye ye, sanya man bila ɔ kyo ke dulinyya ki ba laalaabwe, imu sv lu ndaga u sv ii kpee mu, anyin mu nu ba kili mu ba kyina fee anyin mu nu ba man sv akyu. ³⁰ Kanun manja nu bamu nu ba bɔɔta tɔ mu, ba waa fee i maa man tiri bamu, nu bamu nu bamu ansi i gyii mu mɔɔ, ba waa fee bamu ansi ii mee gyii, nu bamu nu ba sɔɔ mu, ba waa fee ato mu nu ba sɔɔ mu, i man gye

bamu lee. ³¹ Bamu nu ba taa dulinyaa ato waasa bee sun kusun mu, ba waa fee i man tiri bamu. Lu fee kanan mu nu dulinyaa du nbunbu numu mu, ku kyon numu.

³² N biti fee fan lee fane n-yu lu nfeere kubansa to. Nu onyin mu nu o man su okyu mu, Onyiripe mu kusun i tiri mu, lu fee ee kpan mu n-yu ee waa kusun kanan mu nu i gyii Onyiripe ansi. ³³ Amaa onyin kilipu bire, mu nfeere i gyan dulinyaa asun su nun, kanan mu nu ee biti o gyii mu-ka ansi. ³⁴ Imu su nfeere nnyo-nnyo nu o su. Nu okyu mu nu o man kili mu moo Onyiripe mu kusun i tiri mu. Lu fee umu i gye fee o taa mu n-yu ye mu kala kpini sa Onyiripe. Amaa okyu-kilipu bire mu nfeere i gyan dulinyaa asun su nun, ye kanan mu nu ee biti o waa ke o gyii mu-kuli ansi. ³⁵ Fee kanan mu nu i kye fane to su, nu n towe fane umu n man gye ye n nyan fane nun. Amaa n biti fan waa koto mu nu ki de okpa yege ki buron, ke fan nye taa fane n-yu kpini sa Onyiripe mu naa lowe.

³⁶ Nu i kan ba fee onyin maa okyu ba nmina fee ba kili, nu onyin mu mee taale kitaa mu n-yu mu, nu okyu mu moo dan fuw kekili mu, onyin mu o waa koto mu nu ki dagaa, ke ba kili abaa. I man gye alibi nu. ³⁷ Amaa nu onyin kan fe nfeere ye o mee ye o kili, nu o yile su kanu mu, oku o man nyan mu, nu o taale kitaa mu n-yu mu i buron. ³⁸ Imu su onyin mu nu o kili okyu mu i buron, nu onyin mu nu o man kili okyu mu moo mu i buron gaa.

³⁹ Okyu kilipu mu nu mu-kuli san o te nkpa to mu, o mee taale kina mu-kuli ke o naa kili onyin pupwe. Amaa nu mu-kuli mu wu bure, o su okpa o taale kili onyin mu nu mu kokolo kii biti, amaa o baa o gye Krisito obuupu. ⁴⁰ Me ase mu, okyu kyuna mu nkun mu, ii biti i waa odan sa mu, i kyo maa kili. Nu n koole gyii fee lbwaare Kayaayu mu ki te me to.

8

Agyito mu nu ba taa lonjo sa idakpa

¹ Nbuunbu, taa lu agyito mu nu ba taa lonjo sa idakpa mu, an nyi fee ane kpini an su kinyi fee kanan mu nu fen taale fen towe mu. Kinyi u biya n-yu kukusaa, amaa kebiti ku kye asa to. ² Osa kumaa mu nu ee fe nfeere fee o nyi koto ku mu, o mee nyi naa fuw kanan mu nu i dagaa fee o baa o nyi mu. ³ Amaa omu nu ee biti lbwaare mu, mu nu lbwaare nyi.

⁴ Imu su lu agyito mu nu ba taa lonjo sa idakpa mu kigyii mu, an nyi fee odakpa ku man bu to nu ki su nkpa, nu an nyi fee lbwaare kulon kison i bu to. ⁵ Halu

idakpa mu nu bee tu bamu ye anyiripe nu ba bu susu abee kase su, nu i gye kesintin fee idakpa ye anyiripe gaalaagaa ba bu to gbaa mu, ⁶ aneene bire, lbwaare kulon nu an nyi maa bu to, nu mu i gye Ose mu nu o tuw koto kumaa numu, nu an bu to sa mu, nu Onyiripe kulon i bu to, mu i gye Yesu Krisito mu nu lbwaare bola mu su tuw koto kumaa numu, nu mu su nu an bu to.

⁷ Amaa man gye okumaa numu i nyi fale asun numu. Idakpa asun mu i wola din aku, umu su ba lu ndaga nu ba kan gyii kanun agyito mu, bee fe nfeere fee agyito mu i gye idakpa lee nun. Ba maa man pu bu abwaaresun mu to gaa su mu, nu ba kan gyii mu bee fe nfeere nun fee ba waa bamu n-yu ineesi. ⁸ Amaa agyito mee taale kye ane to ke a nin tiri lbwaare. Nu a man kan gyii mu, a mee ye a pan sehn, nu an kan gyii moo mu, a mee ye a nye sehn.

⁹ Amaa fan baa fan da su lu okpa mu nu fan nye mu su, ke bamu nu ba man pu bu abwaaresun mu to gaa mu, ba man tye kukoole-gyii to. ¹⁰ Nu i kan ba fee oku mu nu o man pu bu abwaaresun mu to gaa, nu o wu fu mu nu fu nyi abwaaresun mu to gaa, fu maa te odakpa to fii gyii mu, umu i mee yege, ke ngbaa mu o naa gyii agyito mu nu ba taa lonjo sa odakpa mu abee? ¹¹ Imu su fu burisa mu nu Krisito wu sa mu, nu o man pu bu abwaaresun mu to gaa mu, ee biti o nyita lu fu kinyi gaa mu su. ¹² Nu fu kan waa fu burisa alibi fale okpa su mu, fu yege nu mu kukoole-gyii ki lee su, nu fu waa Krisito alibi. ¹³ Imu su nu agyito mu nu n gyii, ii biti i yege me burisa o tye alibi to bure, n mee bila ye n gyii kanun agyito manja, ke n yege o lu tye.

9

Ikpa mu nu i de sa Krisito asunpu

¹ N man bu me n-yu nun abee? N man gye Krisito osunpu nun abee? N man wu Yesu ane-Nyiripe nun abee? Man gye fane i gye kusun mu nu n waa sa Onyiripe mu tonjo? ² Halu nu aku ba man ku me fee n gye Krisito osunpu gbaa mu, faneee fane bure n gye Krisito osunpu sa fane. Lu fee fane gbaa-gbaa fane kakyina Onyiripe mu to mu, umu ii duligi fee n gye Krisito osunpu nun.

³ Fale asin numu nu n su n lee bamu nu bee towe ye n man gye Krisito osunpu mu konjo. ⁴ N maa Banabasi a man su okpa fee i gyii ke anuu lu kusun mu nu an sun mu su abee? ⁵ A man su okpa fee a kili Krisito abuupu akyu, ke a taa bamu buu ane n-yu fee kanan mu nu Krisito asunpu aku, ye Onyiripe Yesu mu-supu ana ye Pita bee waa mu abee? ⁶ Abee ane nkun i

dagaa fɛɛ a taa anɛ abaa waa kusun biti anɛ agyito-gyisa?

⁷ Ɖnaakɔpɔ mɔɔ ii sun kusun, nu ɛɛ ka mu gbaa-gbaa mu n-yu kɔkɔ? Ɖɔɔɔpɔ mɔɔ i bu to, nu o mee gyii mu ndɔɔ to agyito? Atɔbwaayaa ɔkpaɔ mɔɔ i bu to, nu o mee nuu mu atɔbwaaya mu kinyapɔ-kyu. ⁸ Man gye nyumisa nfeɛɛɛ nu n sɔ n tɔwɛ fale asɔn numɔ, lu fɛɛ i bu lbwaare nbara mu to gbaa. ⁹ Ba kyurɔɔ yla Mosesi Nbara mu to ye, "Man n̄mina naate-nyunsa kɔnɔ, sanya mu nu ɛɛ waa agyito to kusun mu." Amɔɔ fu nyi fɛɛ naate-nyunsa asɔn nkɔn nu lbwaare tɔwɛ fale? ¹⁰ lbwaare maa tɔwɛ kanun mu, man gye anɛ nu ɛɛ tɔwɛ ɛɛ sa abɛɛ? Ɛɛhn! Kesintin, anɛ nu ba kyurɔɔ umu sa. Lu fɛɛ ɔmu nu ɛɛ banɛ tɔfɔle, ye ɔmu nu ɛɛ tɔnɛ ayu mu, bɛɛ sun kpini bɛɛ waa kanun yege ba sɔ tamaa fɛɛ bɛɛ nye bamu agyito-gyisa lu umu to. ¹¹ Nu an maa duu kayaayu to atɔ duusa fane to mu, nu a nye kakyuna numɔ to atɔ tirisa lu fane ase mu, ii kisi nun? ¹² Nu akɔ ba sɔ ɔkpa fɛɛ ba kɔɔle fale atɔ tirisa lu fane ase mu, a man sɔ ɔkpa an kyɔ bamu?

Haltu a maa sɔ kanun ɔkpa gbaa mu, a man taa umu waa sehn. Amaa an nye kenyiita yile to, ke i man nye tii Asin danburasa lu Krisito sɔ mu ki yelge. ¹³ Fan man nyi fɛɛ bamu nu bɛɛ sun kusun kabwaare-sunkpa aye mu to mu, bɛɛ nye bamu agyito bɛɛ lu tɔto nun? Nu fan man nyi fɛɛ bamu nu bɛɛ lɛɛ saraga lbwaare kaswu mu sɔ gbaa, bɛɛ nye bamu lɛɛ lu atɔ mu nu ba taa ba lɛɛ saraga sa lbwaare mu. ¹⁴ Kanun manja nu Ɖnyuripe Yesu sa kɔnɔ yla ye, bamu nu bɛɛ tɔwɛ asin danburasa mu, bɛɛ biti ba nye bamu agyito gyisa lu bamu asin danburasa kitɔwɛ mu to.

¹⁵ Amaa n man taa fale ukpa unumu to ɔku waa kusun. Nu n man kyurɔɔ unumu nun ke i yege fan waa kanun atɔ sa me. Nu n kan wu gbaa mu, i bɔ fɛɛ ɔku ɔ maa yege nu kɔto mu nu kumu sɔ n kaapu me n-yu mu i maa waa kyan. ¹⁶ Nu n kan tɔwɛ asin danburasa mu, n man sɔ ɔkpa fɛɛ n kaapu me n-yu. I dan i gye nun fɛɛ, n tɔwɛ asin danburasa mu. Imu sɔ nu n kan n man tɔwɛ asin danburasa mu, me laaku. ¹⁷ Nu n kan n waa kusun mu me kɔpɔre to mu, n biti n nye kukɔka lala. Nu n man kan sun kusun mu lu me kɔpɔre to bure, n dan waa kusun mu nu lbwaare taa sa me ye n waa mu nun dee. ¹⁸ Nu munɛ i gye me kukɔka? Imu i gye fɛɛ n tɔwɛ asin danburasa mu yege n man kɔɔle umu sehn, nu n mee taa ukpa mu nu n sɔ lu asin danburasa kitɔwɛ mu sɔ taa nye me atɔ tirisa.

¹⁹ N bu me n-yu nun, n man gye ɔku kunye, amaa n waa me n-yu kunye sa

ɔkumaa numɔ, ke n nye-nye asa kɔkyɔ ba be bilinjɔ Krisito lɛɛ. ²⁰ Nu n maa bu Gyiwu abi ase mu, n waa me n-yu nun fɛɛ Gyiwu obii, ke n nye-nye bamu ba be bilinjɔ Krisito lɛɛ. Nu n maa bu bamu nu ba bu Mosesi nbara mu kase mu, yege mee me n man bu nbara mu kase mu, n waa me n-yu nun fɛɛ kanan mu nu ba du mu, ke n nye-nye bamu ba ba bilinjɔ Krisito lɛɛ. ²¹ Kanun ɔkpa kulɔn sɔ nu n maa bu bamu nu ba man bu Mosesi nbara mu kase mu, n waa me n-yu fɛɛ ɔsa mu nu ɔ man bu nbara mu kase, ke n nye-nye bamu ke ba be buu Krisito. Inumu i mee kaapu nun fɛɛ n mee buu lbwaare nbara mu, n buu Krisito nbara mu nu. ²² Nu n maa bu bamu nu ba man pu bu abwaaresun mu to gaa ase mu, n waa me n-yu nun fɛɛ ngbaa me n man pu bu abwaaresun mu to gaa, ke n nye-nye bamu ba be buu Krisito. N taa me n-yu waa kɔto kumaa numɔ sa asa kpini, ke n nye-nye ɔkpa kumaa numɔ sɔ yege bamu akɔ ba nye kamɔlge. ²³ Asin danburasa mu sɔ nu n waa unumu kpini, ke n nye-nye kusee mu nu i bu asin danburasa mu to mu.

²⁴ Fan man nyi fɛɛ asilepɔ kɔkyɔ bɛɛ waa kadandan abaa kisile to mu, bamu to ɔkulɔn ii biti o gyii sɔ ke ɔ nye kakɛɛ. Imu sɔ fan payi ansi sile kanan mu nu fan nye gyii sɔ, ke fan nye umu kakɛɛ.

²⁵ Ɖsa kumaa mu nu ɔ gye kadandan abaa ɔsilepɔ mu, ɛɛ payi mu ansi ɛɛ kuula mu n-yu danburasa. Bameɛ bamu bure, bɛɛ waa kanun bee biti kakɛɛ mu nu kii biti ki be nyita. Amaa anɛnɛ bure, an payi ansi an sun an biti kakɛɛ mu nu ki mee nyita kpini-kpini. ²⁶ Kanun sɔ n mee sile fɛɛ ɔsa mu nu ɛɛ sile kyan, nu n mee kɔ kolu fɛɛ ɔmu nu ɛɛ tɔw akotɔɔ afuu to. ²⁷ N nyan me n-yu, nu n yege nu kii nu me ase, ke i man naa ba fɛɛ, nu n kan tɔwɛ asin danburasa sa asa mu, ke meeme n pan kakɛɛ mu.

10

Fan man waa alibi mu nu Isirayi abi ba waa mu

¹ Mɛ-daa ana ye mi-supu ana, n biti fɛɛ fan nyinjɔ kɔto mu nu ki kyina waa anɛ naana ana mu. Sanya mu nu ba kɔsɔ lu Egiyipti ba buu Mosesi bee kpee mu, lbwaare i yege nu kabwaare-wɔle kun bamu kpini, nu ɔpɔ banɛ to kuno nu bamu kpini ba nate kumu to bule lu. ² Lu kabwaare-wɔle mu nu ki kun bamu ye ɔpɔ mu to kunate faa mu sɔ mu, ba nye lbwaare keyyugyee bilinjɔ Mosesi abuupu. ³ Bamu kpini ba gyii agyito mu nu i lu lbwaare ase mu. ⁴ Nu bamu kpini ba nuu nkyu mu nu lbwaare yege nu i lu kifule to mu. Ba nuu lu kifule mu nu kumaa bamu ba naa

mu, nu kanun kifole manja i gye Krisito. ⁵ Amaa umaa umu kpini gbaa mu, lbwaare ansi i man gyii bamu gaalaagaa su, nu ba wu-wu yaase ba de ofuli mu su.

⁶ Nbuunbu asin numu kpini i waa nun kaapu i da ane amu to, ke i man yege ane nfeere i gyaga alibi kiwaa su, fee kanan mu nu adidaapu mu ba waa mu. ⁷ Fan man sun idakpa fee kanan mu nu bamu to aku ba kyina waa mu. Ba kyuroo Asunkyan yilasa mu to lu bamu su ye, "Asa mu ba kyina nu ba gyii, nu ba nuu, nu ba kusu yile kyaa." ⁸ A man waa kakyi abee kanyin biti kigyagaa fee kanan mu nu bamu to aku ba daa kyina waa mu, nu kake kulun to bamu asa ngbin adonyo ye asa ba wu mu. ⁹ Fan man yege a too Onyirupe lbwaare to ku, fee kanan mu nu bamu aku ba daa kyina waa mu, nu ananse ba be duni bamu mo mu. ¹⁰ Fan man kolite fee kanan mu nu bamu aku ba kyina kolite mu, nu lbwaare sun mu kaboo mu nu ee mo asa, nu o ba mo bamu mu.

¹¹ Asin numu kpini i tu asa mu, nu i gye sunkaala sa asa. Ba kyuroo umu yila fee i da ane amu to. Lu fee sanja mu nu an bu dulinyaa to fale mu, ii kpee laalaalwue numu. ¹² Imu su okumaa mu nu o nyi ye o yile mu ayaa su kenken mu, o baa o da su ke o man lu tye. ¹³ Kutuu to ku ku man ba fane su yege ki man puta ba nyumisa su. lbwaare gye kesintin wuya, nu o mee ye o yege kutuu to ku mu nu fen mee ye fan taale yile to mu ki ba fane su. Amaa nu kutuu to ku kan ba fane su mu, lbwaare ii biti o kaapu fane okpa ke fan taa lu to, ke fan taale yile to.

¹⁴ Imu su me burisa ana danburisa, fan lee fane n-yu lu idakpa kusun to. ¹⁵ N towe fane ase fee anyaasunpu, umu su fane gbaa-gbaa fane fan fe nfeere lu asin mu nu n towe fale to ku. ¹⁶ Ane Krisito abuuu a maa gyii Onyirupe agyito mu, kuburu ye nta mu nu an taa afwaala an sa lbwaare mu, an kan nuu koopu mu to mu, i kaapu nun fee anaa Krisito an buga waa kokulun lu nkalan mu su. Nu an kpee bodobodo to mu, u waa nun fee anaa Krisito an buga waa kokulun mu kayi-wole to nun. ¹⁷ Lu fee bodobodo kulun i bu to, halu a maa kyo fale gbaa mu, an gye kayi-wole kulun nun, lu fee ane kpini an gyii bodobodo kulun manja.

¹⁸ A taa Israyi abi asin kaala ku. Bamu nu ba taa kutobwaaya lonjo sa lbwaare mu, nu ba gyii umu mu, i kaapu nun fee ba maa lbwaare ba waa kokulun mu kosoriga kaswu mu su. ¹⁹ Nbuunbu mune nu n biti n towe? I kaapu nun fee atobwaaya mu nu ba taa lonjo sa mu i gye kuto ku, abee idakpa mu i gye kutoku?

²⁰ Aye, amaa n biti n kaapu nun fee, idakpa asunpu kolonjo mu nu bee lonjo mu, bee lonjo bee sa nbwu libi nun, man gye lbwaare. N mee biti fan naa nbwu libi fan maa buga. ²¹ Fan mee taale nuu Onyirupe Yesu koopu mu to, ke fan bila naa nuu nbwu libi koopu to. Fan mee taale gyii Onyirupe Yesu agyito, ke fan bila naa gyii nbwu libi agyito. ²² Nu an kan waa kanun mu, an biti lbwaare o nye agbu nun abee? An bulun an kyo lbwaare nun abee?

Fan waa ato mu nu u bya lbwaare bunyaa

²³ Fane to oku i towe ye, "N su okpa fee n waa kuto kumaa numu." I gye kesintin, amaa man gye umu kpini i buron sa me. Fen towe ye, "N su okpa fee n waa kuto kumaa numu." Amaa man gye kuto kumaa numu u kye to. ²⁴ Oku o man ku biti kuto mu nu ki buron sa mu wole nkun, amaa o ku biti kuto mu nu ki buron sa mu burisa ana.

²⁵ Fen taale gyii kunun kumaa mu nu bee fe kunun ofekpa, amaa fan man taase katn mu nu ki lu, ke i wuliti oku nfeere to.

²⁶ Lu fee ba kyuroo waa Asunkyan yilasa mu to ye, "Kase ye kuto kumaa mu nu ki bu kumu su mu kpini gye lbwaare lee nun."

²⁷ Nu bamu nu ba man gye Krisito abuuu mu to oku kan da kubaa tu fane ye, fan ba ke fan buga gyii, nu fan waa nfeere ye fen kpee mu, fen gyii agyito kumaa mu nu ba taa be yii fane ansi to, ke fan man taase sehn, ke i wuliti oku nfeere to.

²⁸ Amaa nu oku kan towe fane ye, ba taa agyito numu sa odakpa mu, lu omu nu o towe fane ye asa nfeere su mu, fan man gyii. ²⁹ Man gye fane nfeere su nun n towe kanun, amaa omu nu o towe fane mu nfeere su. Fane oku ii biti o taase ye, "Nu n kan su okpa n gyii ato numu mu, mune u waa nu oku nfeere su mu, n mee taale gyii?"

³⁰ Nu n kan taa afwaala sa lbwaare poyi nu n gyii agyito mu, mune i waa nu oku i pwu me yege n taa afwaala sa lbwaare poyi nu n gyii?"

³¹ To! Kuto kumaa mu nu fen waa nun-oo, fen gyii nun-oo, fen nuu nun-oo, fan waa umu kpini kanan mu nu ii biti i taa bunyaa sa lbwaare. ³² Amaa fan man kan waa kuto mu nu kii biti ki yege asa ba siti tye bamu kukoole-gyii to, ba gye Gyiwu abi nun-oo, bamu nu ba man gye Gyiwu abi nun-oo, halu bamu nu ba gye Krisito akooole-gyipu gbaa. ³³ Kanun nu ngbaa me n waa. N waa kuto kumaa mu nu kii biti ki gyii okumaa numu ansi okpa kumaa numu su. Lu fee n mee waa kuto mu nu ki buron sa me wole nkun, amaa kuto mu nu ki buron sa asa gaalaagaa, ke ba nye kamolige.

11

1 Imu sv fan kase me to, fee kanan mu nu n kase Krisito to mu.

Kabwaare-sun to nbara lu kumu sv kubun

2 N yin fane, lu fee fen nyinji me sv lu kuto kumaa kinumu to, nu fen buu kikaapu mu nu n taa waa fane abaa to mu.

3 Amaa n biti fan bu fee onyin kumaa kumu i gye Krisito, nu okyu-kilipu kumu i gye mu-kuli, nu Krisito kumu i gye lbwaare. 4 Imu sv onyin kumaa mu nu ee kole kabwaare-kole, abee lbwaare u bola mu sv ee towe, yege o bun mu kumu sv mu, ee gyila mu kumu mu nu ki gye Krisito mu ipeeli numu. 5 Nu okyu kumaa mu nu ee kole kabwaare-kole abee lbwaare u bola mu sv ee towe, nu o man bun mu kumu sv mu, ee gyila mu kumu mu nu ki gye mu-kuli ipeeli numu, i dan i du nun fee maa kpaate mu kumu mu. 6 Nu okyu mu nu o man kan bun mu kumu sv bire, i dagaa maa kpaate mu kumu. Nu i gye ipeeli-sin sa okyu maa kpaate mu kumu, abee maa gyate mu inyini sv mu, kanun bire o bun mu kumu sv. 7 Onyin bire man dagaa maa bun mu kumu sv, sana mu nu ee kole kabwaare-kole, abee lbwaare u bola mu sv ee towe mu. Lu fee onyin mu to nu lbwaare keduli ye mu bunyaa u lee u kaapu. Amaa okyu mu u lee onyin bunyaa u kaapu. 8 Lu fee lbwaare man tuv onyin lu okyu to, amaa o tuv okyu nun lu onyin to. 9 Nu lbwaare man tuv onyin nun sa okyu, amaa o tuv okyu nun sa onyin. 10 Lu inumu sv ye lbwaare nboco sv mu, i dagaa okyu maa bun mu kumu sv, ke i kaapu fee o bu mu-kuli kase.

11 Amaa inumu kpini, lu Onyiripe ikpa sv mu, okyu tiri sa onyin, nu onyin gbaa tiri sa okyu. 12 Lu fee okyu lu onyin to nun, nu okyu moco i kuge onyin. Amaa kuto kumaa numu lu lbwaare ase nun. 13 Fane gbaa-gbaa fane fan ku, nu okyu maa kole kabwaare-kole, yege o man bun mu kumu sv mu, i buron kanun abee? 14 I wola i de fee onyin kumaa mu nu mu inyini i waa nswu i kyole mu, i gye ipeeli sa mu. 15 Amaa okyu bire, nu o kan o sv inyini bunswusa mu, i gye bunyaa nun sa mu. Lu fee lbwaare sa okyu inyini bunswusa nun, ke i bun mu sv. 16 Amaa okumaa mu nu ee biti o gyii inumu umocore mu, kuto mu nu n sv n towe i gye ye, a man buu ato waasa kv Krisito to tii inumu sv. Nu lbwaare kubu-kubu kumaa numu to gbaa kanun nu i du.

Onyiripe agyito ye imu okpa sv kigyii

17 Nbuonbu asin mu nu n biti n ba towe fane fale bire n mee yin fane, lu fee

fane kigyaje kumaa numu to mu, i mee biya adanburasa, amoo ii nyita nun ii tii sv. 18 Imu nu i gyankpaa mu, n nu ye sana kumaa nu fane kubu fen gyanje mu, nbarige i bu fane to, nu n koolle imu kv gyii. 19 Kesintin to, i dagaa nbarige i maa bu fane to, saamu ke i yege okumaa numu o bu fane to bamu nu bee sun lbwaare kesintin to. 20 Nu fan maa gyanje mu, man gye Onyiripe agyito mu, nu fen gyii. 21 Lu fee fan maa gyii mu, okumaa numu ii gyii mu lee nun, nu fen mee gyoo abaa, kanun sv akun u moco aku, yege aku moco bese buu. 22 Imu sv fan man sv akpaara mu nu fen gyii ke fen nu imu sv nun? Abee fen biti fan nbaaba lbwaare kubu mu nun, ke bamu nu ba man sv sehn mu ba gyii ipeeli? Mune nu fen biti n towe fane? N yin fane inumu sv abee? N mee ye n yin fane.

23 Lu fee kuto mu nu n nye lu Onyiripe Yesu ase mu nu n taa kaapu fane. Imu i gye fee, kagyambwe, poyi ke ba lee ane-Nyiripe Yesu sa mu, o taa bodobodo, 24 nu o fwaala lbwaare, nu o gya bodobodo mu to, nu o towe ye, "Inumu i gye me kayu-wole, mu nu n taa sa fane. Fan waa fale taa nyinji me." 25 Ba maa gyii lwe mu, okpa kulon manja sv o taa kocoru ye nta mu, nu o towe ye, "Kocoru numu i gye me nkalan mu nu lbwaare taa waa katowe kyula pupwe maa asa nsana. Fan waa fale, sana kumaa mu nu fan nuu imu mu, taa nyinji mu." 26 Kanun sv sana kumaa mu nu fen gyii bodobodo numu, nu fen nuu lu kocoru numu to mu, i kaapu nun fee fen da Onyiripe Yesu kelewu mu kibonhon naa sv sana mu nu ee biti o bwii ba mu.

27 Imu sv okumaa mu nu ee gyii Onyiripe Yesu bodobodo abee ee nuu lu kocoru mu to, okpa mu nu i man dagaa sv mu, o gyii kopwe, lu fee o man buu Onyiripe n-yu ye mu nkalan mu. 28 Kanun sv, okumaa numu dagaa maa ku mu gbaa-gbaa mu kokolo to, poyi ke o lan gyii bodobodo mu, ke o nuu lu kocoru mu to. 29 Lu fee okumaa mu nu ee gyii bodobodo mu, nu ee nuu lu kocoru mu to, nu o mee bu Onyiripe n-yu mu kase mu, o gyii kopwe. 30 Lu fale sv nu fane to gaalaagaa n-yu i yolage fane, nu fen lo, nu aku moco ba wu. 31 Amaa nu an kan gyankpaa ku ane gbaa-gbaa nkolo to poyi mu, naafoc lbwaare mee ye o bun ane kopwe. 32 Amaa nu lbwaare kan bun ane kopwe nu o bite ane kosu mu, ee waa kanun nun, ke o man taa ane tii dulinyaa asa mu nu ee biti o muuri mu sv.

33 Imu sv me-daa ana ye mi-supu ana, nu fan kan gyanje ke fan gyii Onyiripe agyito mu, fan gyoo abaa. 34 Nu akun a kan a moco oku mu, o gyankpaa gyii mu kikaapara sv, saamu, nu fan gyanje mu i mee ye i biya lbwaare kopwe kubun.

Nu lu asin mu nu i san mu bire, n kan ba mu, n biti n lonjo umu sa fane.

12

Ibwaare Kayaayu to kakee

¹ Me-daa ana ye mi-supu ana, lu lbwaare kayaayu to nkee asin mu bire, n mee biti fee fan kyina kitenbiri to. ² Sitaane pina fane, nu fan foyi, nu fan naa sun idakpa mu nu i mee towe. ³ Imu su n biti fan bu fee, okumaa mu nu lbwaare Kayaayu bu mu to mu, mee taale towe ye, "Nbusaa asin i gyan Yesu su." Nu oku mee taale lee towe ye, "Yesu i gye Onyiripe," amoo Kayaayu Kyirekyire mu bu mu to.

⁴ Kayaayu to nkee mu i kwu i kwu, amaa lbwaare Kayaayu kulon manja u kee umu kpini. ⁵ Kusun kukwu-kukwu ki bu kabwaare-sun to, amaa Onyiripe kulon manja nu an sun. ⁶ Nu Kusun sunsa gbaa bu to kukwu-kukwu, amaa lbwaare kulon manja u sa okumaa numu olon, nu o su ee sun kusun komaa numu.

⁷ Amaa Kayaayu mu lee mu n-yu kaapu okumaa numu to, nu o sa okumaa numu nkyyeto mu nu i nye kye kubu mu to. ⁸ Kayaayu manja u sa oku kanyaasin katowe, nu ee sa oku moo kinyi katowe. ⁹ Nu Kayaayu kulon manja u sa oku kikoolle-gyii lala, nu ee sa oku moo olon mu nu o taa kye alo. ¹⁰ Kayaayu mu u sa oku olon mu nu o waa asin kyinkyinsa, nu oku moo lbwaare bola mu su ee towe, nu o sa oku moo o bu n-yaayu danbirasa ye alibi. Nu o sa oku moo katowe mu nu o mee nu kase, nu o sa oku katowe mu nu o mee nu mu kase kilee. ¹¹ Inumu kpini i gye Kayaayu kulon manja kusun sunsa, nu o su mu ee sa okumaa numu fee kanan mu nu ee biti.

Kayit-wule kulon ye kumu abaaƒon

¹² Nyumisa kayit-wule su abaaƒon-abaafon kokyɔ, halu i maa kwu i kwu gbaa mu, i san i gye kayit-wule kulon. Kanu nu Krisito kubu gbaa ki du nu. ¹³ Kayaayu kulon manja i yege nu ba gye ane kpini lbwaare kekyugyee, ba waa Krisito kayit-wule kulon. Halu bamu nu ba gye Gyiwu abi, ye bamu nu ba man gye Gyiwu abi, ye anye, ye bamu nu ba man gye anye gbaa mu, lbwaare sa Kayaayu kulon manja nu ku waa kusun ane nkolo to.

¹⁴ Nyumisa kayit-wule su abaaƒon kukwu-kukwu kokyɔ, man gye kubaafon kulon. ¹⁵ Nu kyaa kan towe ye, "N man gye kbaa, umu su n man tii kayit-wule mu su" mu, halu nu ki kan towe kanu gbaa mu, ki san ki tii n-yu mu su. ¹⁶ Nu kusɔ kan towe ye, "N man gye kinsi, umu su n man tii kayit-wule mu su" mu, halu

nu ki kan towe kanu gbaa mu, ki san ki tii n-yu mu su. ¹⁷ Nu kayit-wule kpini ki daa ki gye kinsi nkun nu, nene nu kii biti ki waa nu asin? Nu ki daa ki gye kusɔ nkun nu, nene nu kii biti ki waa nu ɔson? ¹⁸ Amaa lbwaare taa nyumisa abaaƒon mu kukumaa numu yii kayit-wule mu su opula mu nu ee biti. ¹⁹ Nu abaaƒon mu kpini i daa i gye kubaafon kulon mu, naafɔ nene nu kayit-wule mu ii biti o baa o du? ²⁰ Amaa kanan mu nu i du mu, abaaƒon-abaafon mu i kyɔ, amaa i gye kayit-wule kulon nu.

²¹ Imu su kinsi ki mee taale towe kbaa ye, "Fu nkyyeto man tiri me." Nu kumu ki mee taale towe ayaa ye, "Fane nkyyeto man tiri me." ²² Nu fan ku mu, nyumisa kubaafon mu nu fan ku ye ki man bulon mu, kumu asin i tiri gaa. ²³ Kayit-wule abaaƒon-abaafon mu nu i man su beeree gaa mu, umu manja nu an munkura. Nu umu nu i man burɔn ansi su mu, umu nu an ku su danbirasa. ²⁴ Amaa ane abaaƒon mu nu i burɔn ansi su mu, i man tiri fee a ku umu su ye odan. lbwaare taa kayit-wule abaaƒon mu nu kyaga abaa su, nu o taa bunyaa sa umu nu i man su bunyaa umu gbaa-gbaa umu kbaa su mu, ²⁵ ke nbarige to ku i man ba kayit-wule mu to, amaa umu kpini u ku abaa su kyekyee. ²⁶ Nu kubaafon kulon ii gyii awɔrɔfo mu abaaƒon mu kpini ii gyii awɔrɔfo, nu kubaafon kulon kan nye bunyaa mu, abaaƒon mu kpini ii gyii okon.

²⁷ Nbuɔnbu fane kpini i buga waa kayit-wule mu nu ki gye Krisito lee mu. Nu fane okumaa numu gye kumu kubaafon ku nu. ²⁸ Nu lu Krisito kubu mu to mu, lbwaare lee aku, nu o sa bamu asunsunsa. Kigyankpaasa mu i gye Krisito asunpu, nu kunyɔsapu mu i gye lbwaare atowepu, nu kisasapu mu i gye abwaaresin akaapupu. Nu o bila lee adangana awaapu, ye bamu nu bee kye alo, ye asa akyetɔpu, ye bamu nu bee ku Krisito kubu mu asin to, ye bamu nu bee towe ntowe mu nu be mee nu umu kase. ²⁹ Bamu kpini ba gye Krisito asunpu nu abee? Bamu kpini ba gye lbwaare atowepu nu abee? Bamu kpini ba gye abwaaresin akaapupu nu abee? Bamu kpini ba gye adangana awaapu nu abee? ³⁰ Bamu kpini ba sa kakee mu nu ku kye alo nu abee? Bamu kpini bee towe ntowe mu nu be mee nu umu kase abee? Bamu kpini ba sa kakee mu nu ku lee katowe mu nu be mee nu kase mu nu abee? Ayee! ³¹ Amaa fan taa fane nkolo kpini biti Kayaayu nkee mu nu i tiri gaa mu.

Nu nbuɔnbu n biti n kaapu fane okpa mu nu ki tiri ki kyɔ unumu kpini.

13

Kanan mu nu Kebiti ki du

¹ Nu n kan n taale n towe asa abee lbwaare nboɔ nde towesa, nu n man sɔ kebiti sa me birisa mu, i du nu n fee agongon mu nu ki sɔ olanba mu, abee kidulonbi mu nu ki sɔ ulawu mu. ² Nu n kan n sɔ kakee mu nu lbwaare u bola me sɔ ee towe, nu n nyi lbwaare asin baalasa kpini, nu n sɔ kinyi, nu n sɔ kikɔɔle-gyii mu nu n taale kusaa abu gbaa, nu n man sɔ kebiti bure, n man gye sehn. ³ Nu n kan taa me koto kumaa mu nu n sɔ kee atiripu, nu n kan taa me n-yu sa ye ba tuwa gbaa,* nu n man sɔ kebiti mu, n mee ye n nye toɔ ku.

⁴ Okumaa mu nu ɔ sɔ kebiti mu, ɔ sɔ kenyiita, nu ee waa kidanbirasa, nu ɔ man sɔ kayu-basa, nu ɔ mee waa alala-sin, nu ɔ mee kaapu mu n-yu. ⁵ ɔ mee waa kumu nu ki man dagaa, nu ɔ mee ku ee biti mu nkun lee, nu ɔ mee nye agbu bilen-bilen, nu ɔ mee taa oku asin ee waa mu ɔ to tɔ. ⁶ Okumaa mu nu ɔ sɔ kebiti mu, alibi kiwaa i mee waa mu okon, amaa mu ansi i gyii kesintin sɔ. ⁷ Sana kumaa ee yile to naa fuɔ okaa, nu ɔ sɔ kikɔɔle-gyii, ye kenyiita, ye tamaa koto kumaa numu tɔ.

⁸ Kebiti ki man sɔ okaa. Amaa lbwaare kibola sɔ ee towe, ye katowe mu nu be mee nu kase, ye kinyi, umu kpini ii biti u ba fuɔ okaa. ⁹ Lu fee koto mu nu lbwaare yege nu an nyi, ye umu nu ee bola ane sɔ ee towe mu u gye gberɛɛ nu. ¹⁰ Amaa nu koto mu nu ki du kyeekeye lwe kan ba mu, kumu nu ki man du kyeekeye mu ii biti u kyɔn. ¹¹ Sana mu nu n gye kebiti mu, n towe fee kebiti, nu n fe nfeɛɛ fee kebiti, nu n gyii umɔɔre fee kebiti. Amaa n maa ba dan mu n yege abii-sin mu. ¹² Nbuɔnbu bure, an wu ato nu ane ansi sɔ, fee a maa ku digi mu nu ki man ku to mu tɔ, amaa sana ku an biti a wu koto kumaa ane ansi sɔ danbirasa. Nbuɔnbu asin mu nu n nyi mu u gye gberɛɛ, amaa sana ku n biti n bu koto kumaa tɔ lwe, fee kanan mu nu lbwaare nyi me mu.

¹³ Fee kanan mu nu i du mu, ato asɔ anumu u bu tɔ. Imu u gye kikɔɔle-gyii, ye tamaa ye kebiti. Amaa kebiti u kyɔ umu kpini.

14

Ntowe nkeɛ asin

¹ Fan payi ansi buu kebiti ukpa, ke fan taa fane nkolo kpini biti Kayaayu tɔ nkeɛ mu, fonfon lbwaare kibola nyumasa sɔ ee towe kakeɛ mu. ² Nu oku u towe katowe mu nu asa be mee nu umu kase mu, ɔ mee towe

ee sa asa, amaa ee towe ee sa lbwaare nu, lu fee oku mee nu koto mu nu ee towe mu kase. Lu lbwaare Kayaayu mu olon to mu, ee towe lbwaare asin baalasa. ³ Amaa ɔsa mu nu lbwaare u bola mu sɔ ee towe mu, ee towe ee waa asa olon to, ye aniya to, nu ee yuula bamu nkolo. ⁴ ɔsa mu nu ee towe katowe mu nu asa be mee nu kase mu, u kye mu wule nkun to nu, amaa ɔmu nu lbwaare u bola mu sɔ ee towe mu, u kye Krisito kubu mu kpini to nu. ⁵ Naafɔɔ n biti fee fane kpini fan towe ntowe mu nu fen mee nu umu kase mu, amaa kumu nu n biti u gye ye fan lee lbwaare asin towe. Lu fee ɔmu nu lbwaare u bola mu sɔ ee towe mu, kyɔ ɔmu nu ee towe katowe mu nu asa be mee nu umu kase mu, amoo oku bu to nu ee taale lee umu kase, ke u nye kye Krisito kubu mu tɔ.

⁶ Me-daa ana ye mi-supu ana, nu n kan ba fane ase n towe katowe mu nu fen mee nu umu kase mu, mune toɔ nu fen biti fan nye lu umu sɔ? Amaa nu n buya fane lbwaare asin kileekaapu, abee kanyaasin, abee asin mu nu lbwaare bola me sɔ towe, abee asin kaapusa mu, umu ii biti u kye fane to. ⁷ Fan yege a taa ato lansa fee nleebi ye adunle mu nu u man sɔ nkpa waa sunkaala. Nu oku kan ee fule keleebi abee ee lan kidunle, nu ii mee su kanan mu nu u dagaa mu, nene nu bee biti ba waa bu umu asubi mu okon? ⁸ Nu kana kabile ɔfulepu mu man kan fule kabile ti kyeekeye mu, nene nu bee biti ba waa bu fee ba kula kpee kana? ⁹ Kanun marja nu u de sa fane. Nu fan kan fen towe katowe mu nu asa be mee nu umu kase mu, nene nu oku ii biti ɔ waa bu koto mu nu fen towe? I du nu fen fee fen maa towe fen sa afuu mu. ¹⁰ Ntowe kukwu-kukwu gaalagaa u bu dulinyaa tɔ, amaa umu kpini u sɔ umu kase. ¹¹ Nu n mee kan n nu katowe mu nu oku u towe me ase mu, ɔ gye ɔfo kyilim me ase, nu ngbaa me n gye ɔfo kyilim mu ase. ¹² Kanun nu fane gbaa fane mu nu fen taa fane nkolo kpini biti lbwaare Kayaayu tɔ nkeɛ mu, fan kpan fane n-yu biti nkeɛ mu nu ii biti u yege Krisito kubu mu ki nye olon dan tii sɔ mu.

¹³ Imu sɔ ɔsa mu nu ee towe katowe mu nu be mee nu umu kase mu, u dagaa maa kule lbwaare ke ɔ sa mu kakeɛ mu nu ee taale lee umu nu ee towe mu kase. ¹⁴ Lu fee nu n kule kabwaare kule katowe mu nu be mee nu umu kase mu, lbwaare Kayaayu mu nu ɔ bu me to mu u kule, amaa me nfeɛɛɛ bure u man tii sɔ. ¹⁵ Imu sɔ mune nu n biti n waa? N biti n taa Kayaayu mu nu ɔ bu me to mu kule kabwaare-kule, nu n biti n taa me nfeɛɛɛ gbaa kule kabwaare-kule. N biti n taa Kayaayu mu nu ɔ bu me to

* 13:3 13:3 Tuwa: Giriki iwole aku u towe nfu ye "ke n nye kaapu me n-yu".

mu bu olon, ke n taa me nfeere gbaa bu olon. ¹⁶ Nu oku kan taa Kayaayu mu nu ki bu mu to ee fwaala lbwaare katowe mu nu be mee nu umu kase mu to mu, nene nu asa pupwe mu nu ba bu bamu to mu bee waa kyula su ye, "I waa kanun", * yege be mee nu asin mu nu ee tawe mu kase? ¹⁷ Halu nu fu afwaala mu nu fu su fu sa lbwaare mu i baa i buron nene, i mee ye i kye fu burisa ana mu to.

¹⁸ N fwaala lbwaare fee n maa towe ntowe mu nu asa be mee nu umu kase mu n kyo fane okumaa numu. ¹⁹ Amaa nu n biti n towe Krisito kubu to mu, n towe ntowe mu nu asa be n kase n su n kaapu bamu, i kyo fee n maa towe ntowe ngbin-du mu nu asa be mee nu umu kase.

²⁰ Me-daa ana ye mi-supu ana, fan yege nfeere ki fe fee nbii. Lu alibi ukpa kukwu-kukwu su mu, fan baa fan du fee nbii, amaa fane nfeere to mu, fan kaapu fee fan dan. ²¹ lbwaare Asinkyan yilasa mu to mu, Onyiripe lbwaare towe ye, "N biti n bola asa mu nu ba su ntowe kukwu-kukwu mu su, ye afo kyilim ntowe su n towe sa me asa.

Halu umu kpini gbaa mu, ba mee ye be nu me ase."

²² Imu su katowe mu nu asa be mee nu umu kase mu, i man gye sunkaala sa akoolle-gyipu, amaa asin mu nu lbwaare bola nyumisa su towe mu, gye sa bamu nu ba gye akoolle-gyipu, man gye bamu nu ba man koolle gyii. ²³ Imu su nu fane Krisito kubu mu kpini kan gyanje, nu okumaa numu u towe katowe mu nu asa be mee nu kase, nu asa pupwe ye bamu nu ba man koolle gyii kan ba bu toto mu, ba mee ye ba towe ye fane kpini fen lo ubon nun? ²⁴ Amaa nu i kan ba fee lbwaare u bola fane kpini su ee towe asin, nu bamu nu ba man koolle gyii ye asa pupwe ba ba fane ngyanje mu to mu, ii biti i yege ba wu bamu alibi mu nu bee waa. Ke fane asin towesa mu ii biti i bun bamu kupwe. ²⁵ Inumu ii biti i yege bamu nkolo to asiri asin libi mu i lu ifuli, ke ba manja sun lbwaare, bugi bamu nno towe ye, "lbwaare bu fane ase kesintin."

Krisito abi ngyanje nbara

²⁶ Me-daa ana ye mi-supu ana, mune nu n biti n kaapu? Kuto mu nu n kaapu mu i gye ye, nu fan kan gyanje fen sun lbwaare mu, fan waa kuto mu nu kii biti ki kye fane kpini to. Akoto fane to oku su kalunbu, oku moo su kukaapu, oku moo su kuleekaapu, nu oku su katowe mu nu asa be mee nu umu kase, nu oku moo su katowe mu kase

kulee. I dagaa fan waa numu kpini ke i nye kye Krisito kubu mu to. ²⁷ Nu oku kan ee towe katowe mu nu asa be mee nu umu kase mu, i dagaa ba maa gye asa nyo abee asa asa, ke ba towe kukulun-kukulun, nu i tiri fee oku maa lee asin mu kase. ²⁸ Amaa nu oku kan o man bu to o lee umu kase bure, otawepu mu, o laato ngyanje mu to, ke o towe sa mu n-yu ye lbwaare.

²⁹ Nu bamu nu lbwaare bola bamu su ee towe mu, i dagaa ba maa gye asa anyo abee asa asa, ke asansa mu ba nu ke ba ku umu to ye odan. ³⁰ Amaa nu oku kan o te ngyanje mu to, nu o nye lbwaare kuleekaapu mu, omu nu o yile ee towe mu, o laato poyi. ³¹ Lu fee fane kpini fen taale towe asin mu nu lbwaare u bola fane su ke fan towe mu, ke i yege fane kpini fan buka ke i kye fane to. ³² Osa kumaa mu nu lbwaare bola mu su ee towe mu, ee taale ktaa mu n-yu lu mu katowe mu su. ³³ lbwaare mee biti ato i suguti to, amaa ee biti kakyina to i baa i su kpee kyeekyee kanyi-yuuli to.

Fee kanan mu nu i du Krisito kubu-kubu mu to mu, ³⁴ akyu ba bun bamu nno su kubu kumaa to. I man de okpa fee ba towe. Amaa ba biya bamu n-yu kase fee kanan mu nu nbara mu u kaapu mu. ³⁵ Nu ba kan ba su asin taasesa uku mu, ba tase bamu-kuli ana bamu akpaara mu. Lu fee i gye ipeeli-sin fee okyu maa towe Krisito kubu to.

³⁶ Fane Korinto abi, fen nyi fee fane ase nu lbwaare asin mu i piili abee? Abee fan nyi ye fane wole nkun ase nu i ba?

³⁷ Nu oku kan fe nfeere fee o gye osa mu nu lbwaare u bola mu su ee towe, abee o su lbwaare Kayaayu to kakee mu, i dagaa maa taale bu fee, umu nu n kyuroo n sa fane fale gye Onyiripe mu konosa. ³⁸ Amaa nu osa manja kan kina ye o mee nu fale asin mu, fane gbaa fan kina mu.

³⁹ Imu su me-daa ana ye mi-supu ana, fan taa fane nkolo kpini biti kakee mu nu lbwaare u bola fane su ee towe mu. Amaa fan man ti okpa ye oku o man nye towe katowe mu nu asa be mee nu umu kase mu. ⁴⁰ Amaa fan waa kuto kumaa numu kyeekyee ye kumu okpa su.

15

Yesu kikiyi ni lu lewu to

¹ Me-daa ana ye mi-supu ana, nbunbu n biti fee n nyiji fane asin danburasa lu Yesu mu nu n towe mu asin sa fane, nu fan koolle kyula, nu fan san fan yile umu to mu. ² Nu fan kan ktaa asin danburasa mu nu n towe sa fane mu fen kenken mu, u

* 14:16 14:16 "I waa kanun" kase i gye Amen.

bɔya fane kamolige. Nu ɪ man gye kanun bure, fane kɔkɔle-gyii ki gye kɔyan.

³ Lu fee asun mu nu n nye, nu ngbaa me n su n sa fane nu ɪ tiri ɪ kyo umu kpini mu, ɪ gye ye Krisito ba wu lu ane alibi su, fee kanan mu nu ba kyurɔɔ waa Asɔnkyan yilasa mu to mu. ⁴ Nu ba pula mu, nu umu kake sasapu mu, Ibwaare kyini mu ba nkpa to fee kanan mu nu ba kyurɔɔ waa Asɔnkyan yilasa mu to mu. ⁵ Nu ɔ lee mu n-yu kaapu Pita, nu ɔ bwii lee mu n-yu kaapu asunpu kudu anyo mu. ⁶ Imu kamaa mu ɔ lee mu n-yu kaapu mu abuupu mu nu ba kyo alifa anuu sanya kolon to. Sanya mu nu n kyurɔɔ inumu mu bamu gaalaagaa ba san ba te nkpa to, nu bamu aku moɔ ba wu. ⁷ Imu kamaa mu ɔ lee mu n-yu kaapu mu-supu Gyemisi, poyi nu ɔ lee mu n-yu kaapu mu asunpu mu kpini. ⁸ Imu kpini laalaalɔwe mu, ɔ lee mu n-yu kaapu ngbaa me, mu nu n du fee ɔmu nu ɔ man fuɔ kɔkɔɔge nu ba kɔɔge mu mu.

⁹ Krisito asunpu mu kpini to mu, me ɪ gye ɔmu nu ɔ man taa bamu to, nu n man dagaa gbaa ba tu me Krisito osunpu, lu fee n kyina nyanla Krisito abuupu mu. ¹⁰ Amaa lu Ibwaare kabwaala mu su, nu n du fee kanan mu nu n du fale, nu mu kabwaala mu nu ɔ su sa me mu, man gye kɔyan. Nu n ba payi ansi waa kusun gaa n kyo asunpu mu kpini, nu ɪ man gye me ɔlon su nu n taale waa kusun mu, amaa Ibwaare ɔlon mu nu ki bu me to mu ɪ waa. ¹¹ Imu su, nu me ase nu fan nu asin danburasa mu nun-oo, nu bamu ase nu fan nu nun-oo, umu kpini ɪ gye asin kolon mu nu an towe sa fane, nu fan kɔle umu gyii mu.

Alewupu kikiyini lu lewu to

¹² Nu a maa towe fane ye Krisito kyini lu lewu to mu, mune ɪ waa su nu fane aku bee gyii umɔɔre, ye kelewu-kyini man bu to? ¹³ Nu kelewu kyini daa man bu to mu, kanun bure Krisito gbaa man kyini ba nkpa to. ¹⁴ Nu Krisito man dun kyini ba nkpa to mu, kanun bure ane abwaaresin mu nu an towe mu, man su kyaare, nu fane kɔkɔle-gyii mu gbaa man su kyaare. ¹⁵ Naafɔɔ nu ɪ gye kanun bure mu, ii biti ɪ ba fee an tun antjesa gyaga Ibwaare su, lu fee an towe kaapu to fee Ibwaare kyini Krisito lu lewu to. Amaa nu kelewu kyini man bu to mu, kanun bure Ibwaare man kyini Yesu lu lewu to. ¹⁶ Lu fee nu kelewu kyini man bu to mu, kanun bure Krisito gbaa man dun kyini ba nkpa to. ¹⁷ Nu Ibwaare man dun kyini Krisito ba nkpa to mu, kanun bure fane kɔkɔle-gyii ki gye kɔyan, nu fan san fan bu fane alibi to. ¹⁸ Nu ɪ gye kanun mu, ɪ kaapu nun

fee bamu nu ba kɔle Krisito gyii nu ba wu mu, ba wu muuri. ¹⁹ Nu ɪ kan ɪ gye kase su nfu nkɔn nu an su tamaa Krisito to bure, ane asun ɪ su kɔwee gaa ɪ kyo ɔkumaa numu dulinyaa numu to.

²⁰ Amaa umu kesintin ɪ gye fee, Ibwaare kyini Krisito lu lewu to ba nkpa to. Inumu ɪ dan ɪ gye kesintin nun fee, Krisito ɪ gye ɔgyankpaapu sa alewupu mu nu Ibwaare ii biti ɔ kyini bamu lu lewu to ba nkpa to mu. ²¹ Lu fee kanan mu nu lewu bola nyumisa kolon su ba dulinyaa to mu, kanun manja nu kelewu kyini ba nkpa gbaa to mu bola nyumisa kolon su ba. ²² Fee kanan mu nu asa kpini ba lu Adam to, nu Adam alibi su asa ba wu mu, kanun nu asa kpini mu nu ba gye Krisito lee mu bee biti ba nye nkpa Krisito lewu mu su. ²³ Amaa fale nu kelewu kyini mu ii biti ɪ waa. Krisito ɪ wola gyankpaa kyini lu lewu to ba nkpa to. Nu ɔ kan bwii ba mu, ee biti ɔ kyini bamu nu ba gye mu lee mu. ²⁴ Inumu kamaa mu, ke laalaalɔwe mu ɪ ba. Kanun sanya mu, Krisito ii biti ɔ nyita kibulsa-kigyii kumaa numu ye alɔlonpu kumaa numu ye ɔlon kumaa numu, ke ɔ taa kuwura-gyii mu waa mu-Se Ibwaare kibaa to. ²⁵ Lu fee ɪ dagaa Krisito maa gyii kuwura naa fuɔ sanya mu nu Ibwaare ii biti ɔ taa mu dun ana kpini waa mu ayaa kase. ²⁶ Laalaalɔwe ɔdon mu nu Ibwaare ii biti ɔ nyita mu ɪ gye lewu. ²⁷ Lu fee ba kyurɔɔ waa Asɔnkyan yilasa mu to ye, "Ibwaare taa kuto kumaa numu waa mu kase." Nu maa towe kanun mu, ɪ de ɔkpa fee asin mu nu ɔ towe ye, kuto kumaa numu mu, Ibwaare gbaa-gbaa mu nu ɔ taa kuto kumaa numu waa Krisito kase mu man tii su. ²⁸ Nu sanya mu nu Ibwaare kan ba taa kuto kumaa numu waa Krisito kase mu, Obii mu gbaa-gbaa ii biti ɔ taa mu n-yu waa mu-Se Ibwaare mu nu ɔ taa kuto kumaa waa mu kase mu, abaa to. Ke Ibwaare ɔ be gyii kuwura kuto kumaa numu su.

²⁹ Nu kelewu kyini man bu to mu, mune ɪ waa su nu aku bee biti fee be gye bamu Ibwaare kekyugye sa bamu nu ba tee wu mu? Nu alewupu ba mee ye be kyini ba nkpa to mu, ɪ waa nene su nu aku bee biti fee be gye bamu Ibwaare kekyugye sa bamu nu ba wu mu? ³⁰ Nu aneene bure, mune ɪ waa su nu an taga apu sanya kumaa kanun? ³¹ Me-daa ana ye mi-supu ana, n towe fane kesintin to fee n gyanje lewu asin sanya kumaa. Nu n kaapu me n-yu fane su, fee fan maa gye ɔnyiripe Yesu Krisito abuupu mu su mu, umu su nu n towe kanun. ³² Nu n kan n ko ye asa mu nu ba du fee ndunbwe Efeso ɔsɔwile su, lu nyumisa nfeere su mu, mune nu n biti n nye lu umu to? Nu alewupu ba mee ye be

kyinji ba nkpa to bure, fan yege a buu asin mu nu bee towe ye,
"Fan yege i gyii ke a nuu,
ke oke a wu."

³³ Fan man kan yege ba pina fane. "Asa libi to kibuga, ii nyita nyimisa danbirasa nfeere." ³⁴ Fan bwii fe nfeere danbirasa, ke fan yege alibi kiwaa. N towe fane unumu nun n gyila fane ipeeli fee, aku ba bu fane to yege ba man nyi lbwaare.

Kelewu-kyinji kayi-wole

³⁵ Amaa oku ii biti o taase ye, "Nene nu alewupu bee biti ba kyinji ba nkpa to? Nu mine kayi-wole nu bee biti ba baa ba so?" ³⁶ Mine kimelensi asin taasesa ndee? Fu mee nyi fee koto mu nu fu duu kase to mu, ki mee ye ki koyi, amoo ki wu poyi. ³⁷ Nu koto mu nu fii duu mu, man gye kumu oyu mu nu ki tee dan lowe mu gbaa-gbaa nu fu so fii duu, amaa ki gye oyu mu kibii nun fee kuyu kibi abee kikyennee kibi. ³⁸ Nu lbwaare i sa oyu kumaa numu kumu n-yu kanan mu nu ee biti. Nu o sa kibi kumaa numu kumu gbaa-gbaa kumu n-yu kudubi. ³⁹ N-yu wole kpini man gye kukolun. Nyimisa kayi-wole kwu nu atobwaaya lee gbaa kwu. Nbwiihi lee kwu nu un lee gbaa kwu. ⁴⁰ Nu susu n-yu wole ato i bu to, nu kase su n-yu wole ato gbaa bu to. Nu susu n-yu wole bunyaa mu kwu, nu kase su n-yu wole bunyaa gbaa kwu. ⁴¹ Kyowe kiku to kwu, nu obwaay kiku to kwu, nu akyyikpebi gbaa kiku to kwu. Nu kikyikpebi kumaa numu su kumu gbaa-gbaa kiku to.

⁴² Kanun mana nu kelewu kyinji mu ii biti i ba waa. N-yu wole mu nu bee pula mu u gyoo nun, amaa n-yu pupwe mu nu lbwaare ii biti o kyinji lu lewu to mu bure mee ye i gyoo. ⁴³ Kayi-wole kumaa mu nu bee pula mu, gye koto boroboro nu ki man su olon, amaa nu lbwaare kan kyinji kumu bure mu, kii biti ki baa ki su bunyaa ye olon. ⁴⁴ Nu ba kan pula kumu mu, ki gye dulinyaa to kayi-wole nun, amaa nu lbwaare kyinji kumu mu, ki gye kayaayu to kayi-wole nun.

Fee kanan mu nu dulinyaa to kayi-wole bu to mu, kanun mana gbaa nu kayaayu to kayi-wole bu to. ⁴⁵ Fee kanan mu nu Asinkyan yilasa mu i towe ye, "Adam gyankpaasa mu nu lbwaare too mu ba bilinji nyimisa kusa." Amaa Yesu Krisito mu nu bee tu ye Adam laalaalwe mu, gye lbwaare Kayaayu mu nu ku sa nkpa. ⁴⁶ Man gye kayaayu to kayi-wole i gyankpaa ba. Amaa dulinyaa numu to kayi-wole i gyankpaa ba, poyi nu kayaayu to kayi-wole ba. ⁴⁷ Adam gyankpaasa mu lu kase su nun, lu fee ise

nu lbwaare taa poyi mu. Amaa Adam nyosapu mu nu o gye Krisito mu, lu susu nun. ⁴⁸ Kanun so fee kanan mu nu Adam mu nu o lu kase su du mu, kanun nu kase su asa gbaa ba du. Nu kanan mu nu Adam mu nu o lu susu du mu, kanun nu mu asa gbaa ba du nun. ⁴⁹ Fee kanan mu nu an duli kase su nyimisa mu, kanun su an biti an baa an duli nyimisa mu nu o lu susu mu gbaa.

⁵⁰ Me-daa ana ye mi-supu ana asin mu nu n biti fen bu mu i gye ye, koto mu nu ki so kayi-wole ye nkalan mu, mee taale nye loo lbwaare kuwura-gyii mu to. Nu ane kayi-wole mu nu ku gyoo mu, mee taale kyina kakpaa. ⁵¹ Fan nu asin baalasa numu danbirasa. Man gye ane kpini ii biti a wu. Amaa sanja ku to mu lbwaare ii biti o kyege ane Krisito abupu mu keduli ye kayi-wole. ⁵² Nu unumu kpini ii biti i waa opula to fee ansi su kunabee, sanja mu nu kabule laalaalwe mu kan fole mu. Lu fee kabule mu ii biti o su, nu bamu nu ba wu mu, bee biti ba kyinji ba nkpa to, nu ba mee ye ba bla wu. Nu ane mu nu an san an te nkpa to mu, an biti a kyege. ⁵³ Lu fee kayi-wole mu nu ku gyoo mu, dagaa ki maa kyege waa kumu nu ki mee gyoo. Nu kayi-wole mu nu kii wu mu, dagaa ki maa kyege waa kumu nu ki mee wu. ⁵⁴ Imu su nu i kan ba fee, kayi-wole mu nu ku gyoo mu, kyege waa kumu nu ki mee gyoo, nu kayi-wole mu nu kii wu mu, kyege waa kumu nu ki mee wu mu, too nu Asinkyan yilasa mu ii biti i ba kesintin to. Imu i gye ye, "Ba ko gyii lewu su muuri mu."

⁵⁵ "Lewu, fu olon mu nu fu so fii gyii asa su mu bu fine?"

Lewu, fu ogyubu nu fu so fii yii asa mu bu fine?"

⁵⁶ Ogyubu mu nu lewu su ee yii mu i gye alibi, nu alibi moo nye umu olon lu nbara to. ⁵⁷ Amaa afwaala i gye lbwaare lee, fee maa bola ane-Nyirupe Yesu Krisito su nu o yege nu an ko lu lewu olon to.

⁵⁸ Imu su me-daa ana ye mi-supu, fan yila to kenken, ke fan man yege koto ku ki gyinyen fane. Fan payi ansi waa Onyirupe kusun mu sanja kumaa. Lu fee fen nyi fee kusun mu nu fen sun Onyirupe to mu, i mee ye i waa kyan.

16

Afulee kotuu naa sa Krisito abi

¹ Nbuunbu lu afulee mu nu fen too fan naa sa Krisito abi mu nu ba bu Gyerusalem mu, fan waa fee kanan mu nu n towe Krisito kubu-kubu mu nu i bu Galati osuwole su mu. ² Imu i gye ye,

* 16:2 16:2 Gyiwu abi kake gyankpaasa i gye Kwasida.

Gyiwu abi kake gyankpaasa* kumaa mu, fane okumaa numo o lee mu afulee mu nu o nye mu to uku yula, fan man gyoo naa fuo kake mu nu n biti n ba poyi ke fan lan lee. ³ Nu n ba mu, ke fan taa tuntu mu sa asa mu nu fan lee mu, ke n kyuroo owule mu nu i kaapu asa mu nu ba gye, ke n sun bamu, ke ba taa fane tuntu mu kpee Gyerusalem kade to. ⁴ Amaa nu i kan ba fee ngbaa me n kpee mu, ke ba buu me ke a kpee.

*Ato mu nu Pooi
ii biti o waa*

⁵ N kan lu Masedoniya owule su mu, ke n ba fane ase. Lu fee n waa nfeere fee n biti n bola tuto poyi ke n ba fane ase. ⁶ Akoto n biti n kyina fane ase gberee, abee gbangban ii biti o tu me fane ase, ke fen taale sun me okpa kpee katn kumaa mu nu n biti n kpee. ⁷ Inumu bure, n mee biti fee n dan wu fane ke n nmayi su kyun. Nu Onyirpe lbwaare kan kyula mu, n biti fee n gyii nke gberee ku fane ase. ⁸ Amaa n san n biti n baa n bu Efeso kade nfu, naa fuo Pentekosi kesu kono ngyane mu saja. ⁹ Lu fee lbwaare bugi okpa lala ku sa me, ke n nye waa kusun mu, amaa bamu nu bee kisi me mu ba kyo nfu.

¹⁰ Nu Timoti kan ba fane ase mu, fan kntaa mu danbirasa ke mu ansi i gyii. Lu fee ee sun Onyirpe Yesu kusun mu nun, fee kanan mu nu ngbaa me n sun fale. ¹¹ Imu su fane to oko o man kan nmanyan mu, amaa fan sun mu okpa kayi yuuli to, ke o bwii ba tu me nfu. N ku mu ye ane birisa ana Krisito abupu mu okpa.

¹² Nbuubu lu ane birisa Apolosi su mu, n payi ansi waa mu aniya to fee, o tii ane birisa ana Krisito abupu mu su, ke ba ba booo fane su. O man pu yile kyula ye ee biti o ba nbuubu, amaa nu o kan nye okpa mu, ee biti o ba.

¹³ Fan baa fan da su, ke fan yile fane kukoole-gyii mu to kenken, ke fan yile kunyun to, ke fan nye olon. ¹⁴ Fan taa kebiti sun fane kusun kumaa numo.

¹⁵ Fen nyi fee Sitefana maa mu kupaara su abi, i gye asa mu nu ba gyankpa koole Krisito gyii Akiya owule su, nu ba taa bamu n-yu sa bee kye abupu mu to. ¹⁶ Me-daa ana ye mi-supu ana, n kole fane nun fee fan biya fane n-yu kase sa kanun asa manja, ye asa kumaa mu nu ee waa kanun kusun manja mu. ¹⁷ Saja mu nu Sitefana maa Fotunatu ye Akayiku ba ba me ase mu, mi ansi i gyii. Lu fee fan maa man bu mi ase mu, bamu i gye bamu nu ba be yii fane ayaa to waa umu nu fan daa ye fan waa mu. ¹⁸ Ba yeye nu me kokolo ki yuuli me, fee kanan mu nu ba waa sa fane

gbaa fane mu. Fale asa i dagaa fan maa lee bamu kitu.

Laalaalwe fwaala

¹⁹ Krisito kubu-kubu mu nu i bu Asiya owule su mu kpini bee fwaala fane. Akwila maa Prisila ye Krisito kubu mu nu bee gyanje bamu kupaara su mu, bee fwaala fane gaa lu Onyirpe kitu to su. ²⁰ Ane birisa ana akoole-gyipu mu nu ba bu nfu mu kpini, bee fwaala fane. Fan taa kibiri abaa to fwaala abaa lu fane nkolo to.

²¹ Me Pooi gbaa-gbaa i taa me kbaa kyuroo afwaala unumu n sa fane.

²² Okumaa mu nu o mee biti ane-Nyirpe Yesu Krisito mu, lbwaare o towe mu kono. "Maranata" kumu kase i gye ye, "Ane-Nyirpe, ba!"

²³ Ane-Nyirpe Yesu Krisito o bwaala fane. ²⁴ Lu Yesu Krisito kitu to su mu, mi kebiti ki baa ki bu fane kpini ase. Amen!

Ɔwɔle nyɔsapu mu nu Pɔɔli kyurɔɔ naa sa Korinto abi

Afwaala 1

¹ Ɔwɔle numu lu me, Pɔɔli mu nu lu lbwaare kebiti su nu n ba waa Krisito Yesu Osunpu mu, ye ane burisa danburasa Timoti ase. An kyurɔɔ an su an sa fane lbwaare kubu mu nu fan bu Korinto kade to, ye lbwaare asa mu nu ɔ lonɔ hamu yila sa mu n-yu, nu ba bu Akiya ɔsuwɔle su mu kpini.

² Ane-Se lbwaare ye ane-Nyurɔpe Yesu Krisito ba bwaala fane, ke ba sa fane kayu yuuli.

lbwaare su kɔkɔlo yuuli sa ane

³ Fan yege a fwaala lbwaare, ane-Nyurɔpe Yesu Krisito mu-se. Nu mu i gye kuwɛ kuwu kumu ye kɔkɔlo yuuli wuya. ⁴ Nu ee yuula ane nkɔlo lu ane awurɔfo to, ke ane gbaa ane a taale taa kɔkɔlo yuuli mu nu an nye lu lbwaare ase mu yuula bamu nu ba bu awurɔfo kumaa to mu nkɔlo. ⁵ Lu kanan mu nu an gyii Yesu Krisito awurɔfo damante gbaa mu, kanun manɔ nu kɔkɔlo yuuli damante gbaa bola Krisito su ba ane su. ⁶ Nu an kan gyii awurɔfo mu, u yege nu fan nye nkɔlo yuuli ye kamolige. Nu an kan nye kɔkɔlo yuuli lu lbwaare ase mu, fane gbaa fane fen nye kɔkɔlo yuuli mu nu u biya fane ɔlon, ye kenyiita ke fan taale yile to gyii awurɔfo kulɔn mu nu ane gbaa ane an gyii mu. ⁷ Ane tamaa mu nu an su fane su mu bulun, nu an nyi fee fan maa gyii awurɔfo mu nu an gyii mu, kanun manɔ nu fen biti fan nye kɔkɔlo yuuli fee kanan mu nu an nye mu.

⁸ Me-daa ana ye mi-supu ana, an mee ye a taa awurɔfo mu nu an gyii Asiya ɔsuwɔle su baala fane su. Awurɔfo mu nu an wu mu i nyan ane naa ban su halu an man bila an su tamaa ane nkpa su. ⁹ Kesintin to, ane nkɔlo to mu, an nyi fee ba bun ane lewu kupwe. Amaa unumu i waa nun ke a man taa ane n-yu tuv ane gbaa-gbaa ane n-yu su, amɔɔ lbwaare mu nu ee kyinji alewupu mu. ¹⁰ Mu i lee ane lu fale alewu-sun numu to, nu ɔ maa su ee lee ane, nu an su tamaa fee ee biti ɔ kyaga su lee ane, ¹¹ fee fan maa kule kabwaare-kule fen kye ane to fale. Ke i yege lbwaare o nu kabwaare-kule mu nu asa gaalaagaa bee kule bee sa ane mu, ke ɔ waa ane kusee, ke ba taa afwaala sa mu lu ane su.

Pɔɔli kyeege mu nfeere mu nu o nmina yila mu

¹² Kuto kulɔn mu su nu an kaapu ane n-yu i gye ye, ane nfeere u kaapu ane ye, kesintin ye kɔkɔlo fufuli mu nu i lu lbwaare ase, nu an taa kyina dulinyaa numu to, fonfon lu anaa fane kakyina to. Man gye dulinyaa numu to kanyaasin nu an taa waa unumu, amaa lbwaare i taa bwaala ane. ¹³ Lu fee n mee kyurɔɔ kuto mu nu fen mee taale karage abee kuto mu nu fen mee taale nu kumu kase. Nu n su tamaa, ¹⁴ fee fan maa nu asin mu kase gberɛe lu ane ase fale mu, fen biti fan ba nu umu kase luwe, ke fan kaapu fane n-yu lu ane su, fee kanan mu nu an biti a kaapu ane n-yu lu fane su Ɔnyurɔpe Yesu kake mu nu ee biti o bwii ba mu.

¹⁵ Lu fee n maa su unumu kpini tamaa su mu, n nmina yila fee n biti n daa kuba buɔ fane su, saamu ke fan nye tonɔ lu unyo. ¹⁶ N nmina yila ye n kan n kpee Masedoniya ɔsuwɔle su mu, n biti n buɔ fane su, nu n kan bila lu tutɔ n ba kyun mu, ke n bila buɔ fane su, ke fan kye me to ke n taale naa fuɔ Gyudeya ɔsuwɔle su. ¹⁷ N maa nmina yila ye n biti n ba fane ase, nu n man taale ba mu, u kaapu nun fee n gye dulinyaa to nno nnyo-nnyo wuya ana mu nu bee kyula ye "Eehn", ke opula manɔ to ba bwii kyeege kono towe ye "ayee" abee?

¹⁸ Amaa fee kanan mu nu lbwaare gye kesintin wuya fale mu, kanun manɔ nu ane asin mu nu an towe an sa fane mu, man gye nno nnyo-nnyo asin. ¹⁹ Lu fee lbwaare mu-Bii Yesu Krisito asin mu nu n maa Silasi* ye Timoti an towe sa fane mu, asin mu i man kyina i gye "nno nnyo-nnyo," amaa mu asin kpini i gye "kukulɔn nun". ²⁰ Lu fee ato mu nu lbwaare da mu kɔkɔlo su sa mu kpini i ba to lu Yesu Krisito su. Imu su nu an bunyaa lbwaare mu, an bola Yesu su an kyula ye "Amen." ²¹ lbwaare yege nu anaa fane kpini an nye ɔlon yile Krisito to, nu ɔ lee ane yila sa mu n-yu, ²² nu ɔ taa mu keduligi gyaga ane su fee mu i bu ane, nu ɔ taa mu Kayaayu Kyurekyure mu sa ane, mu nu ɔ taa yila kase sa ato mu nu ɔ waa yila sa ane mu.

²³ lbwaare i gye mi kesintin ogyipu fee, n maa mee biti fee n ba bute fane asu su mu, kanun su nu n man bila ba fane ase Korinto kade to. ²⁴ I man gye ye an towe an nyan fane lu kanan mu nu fan kɔole gyii su, fee a maa gye abɔisa su. Lu fee an nyi fan maa yile kɔkɔle-gyii mu to kenken. Amaa kanan mu nu a waa ke i kye fane to ke fan nye kɔkɔlo fuuli su nu an waa kanun.

* 1:19 1:19 Silasi nu ba bila bee tu ye Silifanu mu.

2

1 Imu sɔ n waa me nfeere fee, n man bula ye n bwii ba fane ase, ke n nyita fane nkolo. 2 Nu n kan yege nu fane nkolo i nyita fane mu, anumɔ ii biti ɔ yege mi ansi i gyii? Amoo man gye fane mu nu n nyita fane nkolo mu abee? 3 Kanun sɔ nu n daa kyurɔɔ ɔwɔle maɲa ba sa fane. N mee biti n maa ba fane ase, ke fane mu nu naafɔɔ fen biti fan yege mi ansi i gyii mu, fan nyita me kɔkolo. Nu n kooɔle fane kpini gyii me kɔkolo tɔ fee, nu mi ansi i gyii mu, fane gbaa fane ansi ii biti i gyii. 4 Saɲa maɲa, toɔɔɔ lala ye kɔkolo nyita ye ansikyu nu n taa kyurɔɔ fane ɔwɔle mu. Man gye ye n biti fee n nyita fane nkolo nu. Amaa n biti ye fan bu mi kebiti lala mu nu n sɔ sa fane mu.

Alibi kɪtaakee

5 Nu oku kan nyita ɔsa ku kɔkolo mu, man gye me kɔkolo nu o nyita, okpa ku sɔ mu fane kpini nkolo. Nu n mee biti n maa towe asin mu kyun sɔ. 6 Kusɔ bute mu nu ki lu fane gaalaagaa ase ba mu sɔ mu, kukwe mu. 7 Nbuɛnbu mu, fan taa mu alibi kee mu, ke fan towe yuula mu kɔkolo, ke mu kɔkolo o man nyita mu kyun sɔ. 8 N kule fane nu, fan yege ɔ bu fee fan san fan sɔ kebiti sa mu. 9 Kuto mu sɔ nu n daa kyurɔɔ fane ɔwɔle maɲa i gye ye, n waa fane nu nu, ke n wu kanan mu nu fen nu fen sa me kuto kumaa tɔ. 10 Nu oku kan waa alibi, nu fan taa kee mu mu, ngbaa me n taa kee mu. Nu kuto ku ki kyina ki bu to nu i tiri fee n taa kee gbaa mu, n waa kanun Krisito ansi to lu fane sɔ. 11 Saamu Sitaane mee nye okpa taale ane tɔ. Lu fee an nyi mu ukpa golon-golon mu nu ɔ sɔ o naa mu.

Katowe kyula pɔpwe mu kusun awaapɔ

12 N maa kpee Trowa kade tɔ, naa towe Krisito asin danbirasa mu, n wu fee ɔnyiripe bugi okpa sa me. 13 Amaa me nfeere i man de me. Lu fee n man wu me burisa Titusi toto.* Imu sɔ n kala bamu, nu n yii sɔ kpee Masedoniya ɔsɔwɔle sɔ.

14 Amaa an fwaala lbwaare. Lu a maa waa kukolon ye Krisito sɔ mu, lbwaare gyankpaa ane saɲa kumaa fee bamu nu ba ko nye sa Krisito. Nu ɔ bɔla ane sɔ yaase Krisito kinyi mu kpee katun kumaa fee tuulaale liifensa. 15 An du nun fee ato liifensa mu nu Krisito taa lee saraga sa lbwaare. Nu u yaase loo bamu nu bee nye kamolige ye bamu nu bee foyt mu tɔ. 16 Bamu nu bee foyt ase mu, Krisito kinyi mu gye ɔson mu nu ki biya lewu, nu bamu nu bee nye kamolige mu, ki gye

ofen mu nu ki biya nkpa. Nu anumɔ i dagaa kusun numo kiwaa? 17 A man du fee asa gaalaagaa mu nu ba man sɔ beere sa asin danbirasa mu, nu bee sɔ bee gyii yawu bee biti toɔɔ. Amaa lu lbwaare maa sun ane sɔ mu, an taa kɔkolo fuuli towe asin danbirasa mu lbwaare ase fee Krisito ayaafole.

3

1 An bula an biti a lee ane n-yu kaapu fane kanan mu nu an du nun abee? Abee i dagaa fee ane gbaa ane, a nye ɔwɔle mu nu u lee ane u kaapu kanan mu nu an du biya fane, abee a nye lu fane ase, fee kanan mu nu asa aku bee waa mu? 2 Fane gbaa-gbaa fane i du fee ɔwɔle mu nu ki lee kanan mu nu an du mu ki kaapu, nu Kayaayu mu kyurɔɔ gyaga fane nkolo sɔ, ke okumaa numo o wu ke o bu ane-daa. 3 Kesintin to mu, fane kubaabuto ki lee ki kaapu fee, lu ane kusun sɔ mu, fan gye ɔwɔle mu nu Krisito kyurɔɔ. Nu i man gye inki nu ba taa kyurɔɔ ɔwɔle mu, amaa lbwaare mu nu ɔ gye nkpa wuya mu Kayaayu nu ba taa kyurɔɔ kumu. Nu i man gye abuu patula-patula sɔ nu ba kyurɔɔ gyaga, amaa nyumisa kɔkolo sɔ nu ba kyurɔɔ gyaga.

4 A maa taale towe unumu bɔla Krisito sɔ mu, an taa ane n-yu to lbwaare sɔ. 5 A mee towe nu ye ane gbaa-gbaa ane olon nu an sɔ an waa kusun mu, amaa lbwaare i yege nu an taale waa kusun mu. 6 Mu lbwaare i yege nu an dagaa mu katowe kyula pɔpwe mu kusun asunpu. Nu ki man gye Nbara kyurɔɔsa lee, amaa ki gye Kayaayu Kyurekyure mu lee. Nbara kyurɔɔsa mu u biya lewu nu, amaa Kayaayu mu ki sa nkpa nu.

Katowe kyula pɔpwe mu bunyaa

7 Nbara mu, lbwaare kyurɔɔ gyaga abuu patula-patula sɔ sa Mosesi. Saɲa maa mu, Nbara mu ba ye lbwaare bunyaa nhalgesa, nu Israyi abi ba man taale ki mu ansi to, lu fee mu ansi sɔ u nhalge gaa, halu i maa kpa sɔ gbaa mu. Nu Nbara mu nu umu kusun biya lewu, nu ki sɔ fale bunyaa mu, 8 mune i waa sɔ nu Kayaayu mu kusun mee ye ɔ baa ɔ sɔ bunyaa kuko? 9 Nu kusun mu nu kii bun nyumisa kopwe, ki kan ki sɔ bunyaa mu, mune i waa sɔ nu kusun mu nu ki biya ukpa kikiyiigi sa asa mu mee ye ɔ biya bunyaa kuko? 10 Nu an taa nbuɛnbu bunyaa kpare mu kaala ye bunyaa gyankpaasa mu, bunyaa gyankpaasa mu man gye sehn. 11 Nu kumu nu ki ba nu ki man kyere mu ki ba ye bunyaa mu, mune i waa sɔ nu kumu nu ki

* 2:13 2:13 Pɔɔh nyi fee ee biti o wu Titusi toto ke o nye nu koto mu nu kii kpee sɔ Korinto abi kobo mu tɔ, ke i waa mu okon.

bv to kakkpa mɛɛ yɛ kɪ baa kɪ sʊ bʊnyaa kɪkyo?

¹² Kanɪn sʊ, a maa sʊ fale tamaa sʊ mʊ, an yɪle kɪnyɪn tɔ anɛ atɔwɛsa tɔ. ¹³ A man du fɛɛ Mosesi mʊ nɪ ɔ taa kɪtaa-bi bun mʊ ansi sʊ, kɛ Isɪrayɪ abi ba man nyɛ wu kanan mʊ nɪ bʊnyaa mʊ ɪ kpa sʊ mʊ ansi sʊ mʊ. ¹⁴ Amaa bamʊ nʆɛɛrɛ ɪ man nu asɪn mʊ kase. Ba lɪ halɪ ndaga nɪ bɛɛ kale katɔwɛ kyula dɪdaa ɔwɛle mʊ, i du nɪn fɛɛ kʊtɔ kʊ kɪ san kɪ bun bamʊ nʆɛɛrɛ sʊ, amɔɔ nyɪmɪsa waa kʊkʊlɔn yɛ Krisito, pɔyɪ nɪ kii bugi mʊ nʆɛɛrɛ sʊ.

¹⁵ Halɪ ba lɪ ndaga, saɲa kʊmaa mʊ nɪ bɛɛ kale Mosesi nbara ɔwɛle mʊ, i du nɪn fɛɛ kʊtɔ bunsɔ mʊ san o bun bamʊ nʆɛɛrɛ sʊ. ¹⁶ Amaa nɪ ɔkʊ kan bilɪnɪ ba ɔnyɪrɪpɛ mʊ asɛ mʊ, mʊ kʊtɔ bunsɔ mʊ kii bugi. ¹⁷ ɔnyɪrɪpɛ mʊ ɪ gye Kayaayu, nɪ katɪn mʊ nɪ ɔnyɪrɪpɛ Kayaayu mʊ bʊ mʊ, n-yɪ kɪnyɛ bʊ tʊtɔ. ¹⁸ Nɪ anɛ kpɪni mʊ nɪ kɪtaa-bi man bun anɛ nʆɛɛrɛ sʊ mʊ, an lɛɛ ɔnyɪrɪpɛ bʊnyaa mʊ kaapʊ. Anɛ kɪbaabʊtɔ kii bilɪnɪ waa fɛɛ mʊ keduli, nɪ saɲa kʊmaa an nyɛ mʊ bʊnyaa mʊ an tii sʊ, nɪ unumʊ ɪ lɪ ɔnyɪrɪpɛ Kayaayu mʊ asɛ.

4

An nyɛ Abwaaɛsɪn mʊ fɛɛ kapatɪyɛ anɛ nkɔlɔ tɔ

¹ Imʊ sʊ lbwaaɛrɛ maa wu anɛ kʊwɛɛ sʊ mʊ, ɔ taa asɪn danbɪrasa kɪtɔwɛ kusun numʊ waa anɛ abaa tɔ, nɪ anɛ abaa mɛɛ yɛ ɪ yɔɔ. ² An kɪna ipɛɛlɪ-sɪn yɛ atɔ baala waasa, nɪ a mɛɛ taa kɔnɔ tɔ kɔn an pɪna asa, nɪ a mɛɛ bilɪnɪjaa lbwaaɛrɛ asɪn mʊ. Amaa anɛɛnɛ bɪrɛ, an tɔwɛ kesɪntɪn asɪn mʊ sakyo tɔ, kɛ ɔkʊmaa numʊ ɔ bɪ mʊ nʆɛɛrɛ tɔ kanan mʊ nɪ an du lbwaaɛrɛ ansi tɔ. ³ Nɪ kʊtɔ kʊ kan kɪ bun anɛ asɪn danbɪrasa mʊ nɪ an tɔwɛ fale gbaa mʊ, ii bun ɪ sa bamʊ nɪ bɛɛ muuri mʊ nkʊn nɪn. ⁴ Bɛɛ mɛɛ kʊɔlɛ bɛɛ gyii lɪ fɛɛ Sitaanɛ mʊ nɪ eɛ gyii kuwura kase sʊ mʊ, bun bamʊ nʆɛɛrɛ sʊ, kɛ ba man taalɛ wu asɪn danbɪrasa mʊ fitɪla mʊ nɪ kɪ gye Krisito bʊnyaa mʊ, nɪ mʊ ɪ gye lbwaaɛrɛ keduli gbaa-gbaa mʊ. ⁵ Man gye anɛ gbaa-gbaa anɛ n-yɪ sʊ asɪn nɪ an tɔwɛ, amaa Yesu Krisito n-yɪ sʊ asɪn nɪ an tɔwɛ, mʊ ɪ gye ɔnyɪrɪpɛ, nɪ lɪ mʊ sʊ mʊ an gye fanɛ ayaafɔlɛ. ⁶ lbwaaɛrɛ mʊ nɪ ɔ tɔwɛ Asɪnkyan yɪlasa mʊ tɔ yɛ, “ɪ ŋmanɛ kitɛntɛnbɪrɪ tɔ” mʊ, mʊ lbwaaɛrɛ kʊlɔn maɲa ɪ yɛgɛ nɪ ɪ ŋmanɛ anɛ nkɔlɔ tɔ, kɛ a nyɛ bɪ lbwaaɛrɛ bʊnyaa mʊ nɪ kɪ ŋalɪgɛ Krisito ansi tɔ mʊ.

⁷ Asɪn numʊ ɪ gye kapatɪyɛ kpare mʊ nɪ lbwaaɛrɛ taa waa anɛ tɔ, amaa an du nɪn fɛɛ nlobi mʊ nɪ kapatɪyɛ kpare mʊ ɪ bʊ

umʊ tɔ mʊ, kɛ ɪ kaapʊ fɛɛ ɔlɔn kpare mʊ lɪ lbwaaɛrɛ asɛ, man gye anɛ asɛ. ⁸ Saɲa kʊmaa, ba nyan anɛ, amaa a man patɪyɛ, ɪ wulɪtɪ anɛ tɔ, amaa anɛ abaa ɪ man yɔɔ, ⁹ ba nyanla anɛ, amaa lbwaaɛrɛ man yɛgɛ nɪ ba da anɛ tʊb lewu-lewu, amaa a man wu. ¹⁰ Saɲa kʊmaa an sʊ Yesu kelewu mʊ anɛ n-yɪ tɔ nɪn, kɛ Yesu nkpa mʊ nɪ ɔ sʊ mʊ kɪ nyɛ lɪ anɛ kayɪ-wɛlɛ tɔ kaapʊ. ¹¹ Kpalɪ fɛɛ anɛ mʊ nɪ an san an tɛ nkpa tɔ fale mʊ, lɪ Yesu sʊ mʊ saɲa kʊmaa an tɛ lewu kɔnɔ, kɛ mʊ nkpa mʊ ɪ nyɛ lɪ ifulɪ anɛ kayɪ-wɛlɛ mʊ nɪ kii bitɪ kɪ wu mʊ tɔ. ¹² Inumʊ ɪ kaapʊ fɛɛ an gyanɔ alewɪ-sɪn, amaa umʊ sʊ nɪ fen bitɪ fen nyɛ nkpa kakkpaa.

¹³ Asɪnkyan yɪlasa mʊ tɔ mʊ, ɔkʊ tɔwɛ yɛ, “N kʊɔlɛ gyii, umʊ sʊ nɪ n tɔwɛ.” Kanɪn kɪkʊɔlɛ-gyii kʊlɔn maɲa nɪ anɛ gbaa anɛ an sʊ, umʊ sʊ nɪ an tɔwɛ kanɪn. ¹⁴ Lɪ fɛɛ an nyɛ fɛɛ lbwaaɛrɛ mʊ nɪ o kyɪnɪ ɔnyɪrɪpɛ Yesu lɪ lewu tɔ ba nkpa tɔ mʊ, nɪ lɪ anaa Yesu kɪwaa kʊkʊlɔn sʊ mʊ eɛ bitɪ o kyɪnɪ anɛ, kɛ ɔ taa anaa fanɛ buga kpee mʊ asɛ. ¹⁵ Fanɛ sʊ nɪ lbwaaɛrɛ waa unumʊ kpɪni kanɪn, fɛɛ kanan mʊ nɪ mʊ kabwaaala mʊ kɪ kyɔ, nɪ asa gaalaagaa bɛɛ nyɛ kumʊ mʊ, ɪ yɛgɛ nɪ bɛɛ fwaala lbwaaɛrɛ nɪ bɛɛ bʊnyaa mʊ.

Kakyɪna pɔpɔwɛ mʊ tamaa

¹⁶ Kpalɪ inumʊ sʊ mʊ, anɛ abaa ɪ mɛɛ yɔɔ. Halɪ anɛ kayɪ-wɛlɛ kɪ maa pɔɔ kii tii sʊ gbaa mʊ, anɛ kakyɪna pɔpɔwɛ mʊ ɪ nyɛ ɔlɔn ii tii sʊ kake kumaa. ¹⁷ Nɪ anɛ awɔrɔfɔ wurɪbi mʊ nɪ an gyii nɪ ɪ mɛɛ kyɛɛɛɛɛ fale mʊ, ɪ buya anɛ bʊnyaa lala mʊ nɪ ɪ man sʊ ɔkaa, nɪ ɪ kyɔ awɔrɔfɔ mʊ nɪ an gyii fale gaa mʊ. ¹⁸ Imʊ sʊ a man sʊ anɛ ansi an gyaga atɔ mʊ nɪ nyɪmɪsa sʊ mʊ ansi eɛ wu mʊ sʊ, amaa umʊ nɪ nyɪmɪsa mɛɛ wu yɛ ansi mʊ. Lɪ fɛɛ atɔ mʊ nɪ nyɪmɪsa sʊ mʊ ansi eɛ wu mʊ mɛɛ kyɛɛɛɛɛ, amaa umʊ nɪ bɛɛ mɛɛ wu yɛ ansi mʊ bɪrɛ ɪ bʊ tɔ nɪn kakkpaa.

5

Nyɪmɪsa pɔpɔwɛ Krisito tɔ

¹ Lɪ fɛɛ an dan an nyɛ fɛɛ anɛ kayɪ-wɛlɛ mʊ nɪ kɪ du fɛɛ tɛntɪ abɪ mʊ nɪ anɛ kala ana ba tɛ umʊ tɔ kase sʊ nʆɪ ɪ kan wu mʊ, an bitɪ an nyɛ ɪbu kyɪna tɔ lɪ lbwaaɛrɛ asɛ, ɪbu mʊ nɪ ɪ bʊ tɔ kakkpaa sʊsʊ, nɪ ɪ man gye nyɪmɪsa kɪbaa nɪ ba taa pɔyɪ. ² Lɪ fale sʊ an yɪyɛɛ nɪ an kpaala, an bitɪ fɛɛ naafɔɔ lbwaaɛrɛ o bun anɛ kayɪ-wɛlɛ mʊ sʊ fɛɛ ɪkaalɛ. ³ Lɪ fɛɛ nɪ ɪ kan bun anɛ sʊ mʊ, ɪ mɛɛ bɪla ɪ du fɛɛ an naa kɪbulunkpan. ⁴ A maa bʊ tɛntɪ kubuu mʊ tɔ kase sʊ nʆɪ mʊ, an yɪyɛɛ fɛɛ kasɪla maa nyɪyɛ anɛ, man gye fɛɛ an bitɪ nɪn fɛɛ a lɪ kase sʊ kayɪ-wɛlɛ mʊ tɔ, amaa an bitɪ fɛɛ

Ibwaare o bun ane kumɔ nu ki gye sɔsɔ lɛɛ mu, ke umɔ nu ii wu mu i kyeege waa umɔ nu i sɔ nkpa kakpaa.

⁵ Nu Ibwaare i gye omɔ nu o loŋo ane yila sa fale kakyeege numɔ, nu o taa mu Kayaayu mu sa ane mu nu o taa yila kase sa ato mu nu o waa yila ye ee biti o sa ane mu. ⁶ Imu sɔ an nye nkolo yile to sanya kumaa. Nu an nyi fee a maa san an te kayi-wole to nfi mu, u kaapu nin fee an bu kata ye Onyiripe Yesu. ⁷ Ane kikoolɛ Yesu gyii mu nu an sɔ an naa mu, man gye ato mu nu an wu ye ane ansi. ⁸ An yile to ye tamaa. Nu an biti ye an lu kayi-wole numɔ to ke a naa kyina ane-Nyiripe Yesu mu ase. ⁹ Imu sɔ, nu an san an te kayi-wole to kase sɔ nun-oo, abee an lu kayi-wole to nun-oo, koto mu nu ane ansi i payi sɔ i gye ye a waa koto mu nu ku bola Yesu ansi. ¹⁰ Lu fee i dan i de nin ye, ane kpini an biti an naa yile Krisito kuwura-gyii asin ogyikpa, ke okumaa numɔ o nye katalɛ lu koto kumaa mu nu o waa sanya mu nu o bu kayi-wole to mu. Alibi nun-oo, adanbirasa nun-oo, ee biti o nye kokoka mu nu i dagaa mu.

Ibwaare maa asa nsana kolŋo

¹¹ Fee a maa nyi koto mu nu bee tu ye Onyiripe Ibwaare kasile mu, an kpan ane n-yu an towe an pupole asa ke baa koolɛ mu gyii. Ibwaare i nyi ane danbirasa, asa mu nu an gye, nu n tamaa fee fane gbaa fane fen nyi ane fane feere to. ¹² Man gye ye an bila an biti a kaapu fane kanan mu nu an du, amaa koto mu nu an waa mu i gye fee an sa fane okpa, ke fan nye kaapu fane n-yu lu ane sɔ, ke fan taale lee bamu nu bee kaapu bamu n-yu mu kɔnɔ, lu ato mu nu bee wu ye ansi mu sɔ, nu i man gye umɔ nu i lu asa nkolo to. ¹³ Nu ane katowe numɔ i kan i kaapu fee ane amu ii nyita mu, Ibwaare sɔ nu an du kanun. Amaa nu ane amu to i kan i du kyeekyee bure, fane sɔ nu i du kanun. ¹⁴ Krisito kebiti mu nu o sɔ sa ane mu, gyii ane amu. Lu fee an koolɛ gyii fee asa kolon wu sa okumaa numɔ, umɔ sɔ i du nun fee ane gbaa ane an maa wu tii mu sɔ mu. ¹⁵ O wu sa asa kpini, saamu bamu nu ba te nkpa to mu ba man bila ba te sa bamu n-yu, amaa ba te sa omɔ nu o wu, nu o bwii kyinji ba nkpa to sa bamu mu.

¹⁶ Imu sɔ nbunbu man gye nyumisa ukpa sɔ nu an sɔ an kaala kanan mu nu nyumisa du. Sanya ku to mu kanun nu an daa kaala Krisito nun, amaa nbunbu bure a man bila an kaala mu kanun. ¹⁷ Kanun sɔ, nu okɔ kan ba o gye Krisito lee mu, o bilinji nyumisa pupwe. Kakyina didaa mu ki kyon, nu kakyina pupwe ki ba. ¹⁸ Imu kpini i lu Ibwaare ase nun, mu i bola

Krisito sɔ loŋo ana mu nsana, nu o taa maa asa nsana kolŋo kusun mu waa ane abaa to. ¹⁹ Imu i gye ye, Ibwaare bola Krisito sɔ ee loŋo maa dulinyaa asa nsana, yege o mee ku asa alibi mu nu ba waa sɔ. Nu o taa maa asa nsana kolŋo asin mu waa ane abaa to ye an towe. ²⁰ Imu sɔ an gye Krisito ayaa to ayilepu mu nu ba sun fane ase, nu i du fee Ibwaare u bola ane sɔ nun ee kole fane. Imu sɔ an yile Krisito ayaa to an kole fane ye fanaa Ibwaare nsana i loŋo. ²¹ Ibwaare yege Krisito mu nu o man waa alibi ku mu, ba waa ane alibi osolapu, nu lu mu sɔ mu ke ane ukpa i kyiiigi Ibwaare ase.

6

¹ Fee kanan mu nu Ibwaare maa ane an sun mu kusun mu, an kole fane fee Ibwaare kabwaala mu nu fan nye mu, fan man yege i waa kyan. ² Lu fee Ibwaare towe ye,

“Me sanya mu kyeekyee to maa fuɔ mu, n nu fane ase,
nu me kake molgesa maa fuɔ mu, n kye fane to.”

Nu me, Pɔoli n towe fane ye, nbunbu sanya numɔ i gye Ibwaare sanya kyeekyee to mu, nu ndaga kake kanumɔ ki gye kamolige kake mu.

Pɔoli maa mu birisa ana awɔrɔfo mu nu ba gyii

³ A maa mee biti okɔ o wu asin libi ukɔ ane kusun mu to sɔ mu, a mee biti a maa waa koto mu nu kii biti ki tii okɔ okpa. ⁴ Amaa koto kumaa mu nu an waa mu, an waa nun an kaapu fee an gye Ibwaare ayaafole. An nye kenyiita yile awɔrɔfo to, ye kayi kutaa to, ye tokorɔ to. ⁵ Asa ba dayi ane, nu ba taa ane tii ibu, nu ba bute nin ane sakyɔ to. Nu an waa kusun olon sɔ, nu a mee nye an de nsure, nu an naa ye akon, ⁶ yege ane n-yu sɔ i maa man sɔ ineesi ukɔ, nu an sɔ kanyaasin, ye kenyiita, ye kidanbirasa kiwaa, ye Kayaayu Kyurekyure mu olon ye kebiti abaa gaa. ⁷ An towe kesintin asin mu, nu Ibwaare olon mu waa kusun ane to. An sɔ ukpa kyiiigisa fee adonto, ke a taa kun ke a taa ko. ⁸ Asa aku ba sa ane beere, nu aku moɔ ba ŋaabaa ane, aku ba saale ane, nu aku ba yin ane. Ba ku ane fee asa apinapu, yege aneene an gye kesintin wuya ana. ⁹ Ba waa fee ba man bu ane, yege katun kumaa asa be nyi ane, ba ku ane fee a maa ye a wu, amaa yege an san an te nkpa to, ba bute ane asu, yege a man wu. ¹⁰ Ba ku ane fee asa mu nu bamu asin i sɔ kowee, yege sanya kumaa ane ansi i gyii, ba ku ane atiripu, amaa yege an waa asa gaalaaga ato wuya ana,

ba ku fɛɛ a man sɔ sehn yege ane ɪ sɔ kɔtɔ kɔmaa.

¹¹ Oo Korinto abi, an tɔwe tigi fane, nu an bugi ane nkɔlɔ tɔ sa fane. ¹² Anɛnɛnɛ bɪrɛ, an man kɪtaa ane n-yu ye fane, amaa fane ɪ kɪtaa fane n-yu ye anɛ. ¹³ Mɛ Pɔɔlɪ, n tɔwe n sa fane fɛɛ mi-bii ana. Fen bugi fane nkɔlɔ tɔ sa anɛ, fɛɛ kanan mɔ nu an bugi ane lɛɛ sa fane mɔ.

Fan man waa kɔkɔlɔn ye bamɔ nu ba man gye akɔɔlɛ-gyipu mɔ

¹⁴ Fan man waa kɔkɔlɔn ye bamɔ nu ba man gye akɔɔlɛ-gyipu mɔ. Kpalɪ fɛɛ, mɪnɛ ɪ bɔ ɪkpa kikyigi ye nbara kikina nsana? Abɛɛ nɛnɛ nu kɪtɛntɛnbiri maa ɪmɔɔjɛsa ɪ nye waa kɔlɔn? ¹⁵ Nɛnɛ sɔ nu Krisito maa Sɪtaanɛ* ba taalɛ waa kɔnɔ kɔlɔn? Mɪnɛ ɪ bɔ ɔmɔ nu ɔ kɔɔlɛ gyii ye ɔmɔ nu ɔ man kɔɔlɛ gyii nsana? ¹⁶ Mɪnɛ kɪtɔwɛ kyula ɪ bɔ kabwaarɛ-sunkpa aye mɔ ye ɪdakpa nsana? Lu fɛɛ anɛ ɪ gye lbwaarɛ mɔ nu ɔ tɛ nkpa tɔ mɔ kabwaarɛ-sunkpa aye mɔ. Mɔ ɪ tɔwɛ ye, "N bitɪ n kyɪna bamɔ tɔ, kɛ n nate bamɔ tɔ, n bitɪ n baa n gye bamɔ lbwaarɛ, kɛ ba baa ba gye mɛ asa."

¹⁷ Imumɔ sɔ ɔnyɪrɪpɛ lbwaarɛ bɪla tɔwɛ ye, "Fan tɪn fan n-yu lu bamɔ ase, kɛ fan bariɛge fane n-yu lu bamɔ tɔ. Fan man taa fane n-yu mata ineesi kɔtɔ kɔ, saamɔ kɛ n kɔɔlɛ fane.

¹⁸ N bitɪ n baa n gye fanɛ-Sɛ, nu fane ii bitɪ fan baa fan gye mi-bii ana anyɪnsa ye akyɪnsa, mɛ, ɔlɔnpɔ lbwaarɛ mɔ, ɪ tɔwɛ kanɪn."

7

¹ Mɛ-bɪrɪsa ana, lbwaarɛ da mɔ kɔkɔlɔ sɔ lu fale atɔ numɔ kpini sɔ sa anɛ. Kanɪn sɔ fan yege a fwɪ anɛ n-yu lu atɔ mɔ nu ɪ waa kayɪ-wɔlɛ ye kayaayu ineesi mɔ fɔyɪ. Fan yege a sɪlɛ lbwaarɛ kɛ a payɪ ansi waa anɛ n-yu kyɪrɛkyɪrɛ yɪla sa mɔ.

Korinto kɔbɔ mɔ ɪ yege nu Pɔɔlɪ ansi ɪ gyii

² Fan bugi fane nkɔlɔ tɔ sa anɛ. Nu an man waa ɔkɔ kilibi, nu an man nyita ɔkɔ, a man sisiɪ ɔkɔ. ³ N mɛɛ tɔwɛ umumɔ n bun fane kɔpwe, n wɔla tɔwɛ fane dɪdaa ye fan bɔ anɛ nkɔlɔ tɔ, umɔ sɔ an tɛ nkpa tɔ nu ɔo, an wu nu ɔo, anaa fane nu. ⁴ N sɔ kɪkɔɔlɛ-gyii fane tɔ, nu fane sɔ mɔ n kaapu mɛ n-yu, nu ɪ waa mɛ aniya anɛ tɔɔrɔɔ kpini tɔ, nu mi ansi ɪ gyii naa kyɔn sɔ.

⁵ Lu fɛɛ a maa ba Masedoniya ɔsɔwɔlɛ sɔ mɔ, anɛ kayɪ-wɔlɛ kɪ man nye ɔfɔbte. Asa ba tɔɔrɔɔ anɛ, nu ba gyii anɛ umɔɔrɛ

katɪn kɔmaa numɔ, nu kufuu kɪ kɪtaa anɛ. ⁶ Nu lbwaarɛ mɔ nu ee yuula asa mɔ nu bamɔ abaa ɪ yɔɔ nkɔlɔ mɔ, mɔ maɲa bɔla Titusi mɔ nu ɔ lu fane ase ba mɔ sɔ yuula anɛ nkɔlɔ. ⁷ Nu ɪ man gye mɔ kuba mɔ nkɔn sɔ, amaa kanan mɔ nu fan yege nu mɔ kɔkɔlɔ ki yuuli mɔ mɔ. ɔ tɔwɛ anɛ kanan mɔ nu fen gyɔgyɔb fɛɛ fen nye wu mɛ mɔ, ye kanan mɔ nu fan nu fane n-yu, ye fane kebiti kpare mɔ nu fan sɔ sa mɛ mɔ. Lu umumɔ kpini sɔ mɔ, ɪ waa mɛ ɔkɔn naa kyɔn sɔ.

⁸ Halɪ mɛ ɔwɔlɛ mɔ nu n kyɔrɔɔ sa fane mɔ nyita fane nkɔlɔ gbaa mɔ, n man nu mɛ n-yu. Nu n daa bɪ fɛɛ ii bitɪ ɪ kɔ fane halɪ ɪ maa man kyɛrɛrɛ gbaa mɔ, naafɔɔ n de nu mɛ n-yu. ⁹ Amaa nbɪnbɪ ɪ waa mɛ ɔkɔn, nu ɪ man gye ye asɪn mɔ nu ɪ nyita fane nkɔlɔ sɔ nu ɪ waa mɛ ɔkɔn, amaa fane nkɔlɔ kɪnyita mɔ ɪ yege nu fan nye nfɛrɛ kikyɛge. Lu fɛɛ fane nkɔlɔ kɪnyita mɔ gye kɔtɔ mɔ nu lbwaarɛ yɪla kɪmɔ kanɪn. Imɔ sɔ an nyɪ fɛɛ a man waa fane alibi aku. ¹⁰ Lu fɛɛ kɔkɔlɔ nyita mɔ nu kɪ gye kɔtɔ mɔ nu lbwaarɛ yɪla kɪmɔ mɔ, ɪ bya nfɛrɛ kikyɛge mɔ nu ɪ mɔlɛge asa, nu kunu n-yu man bɔ umɔ tɔ, amaa dulɪnyaa tɔ kɔkɔlɔ nyita bɪrɛ ɪ bya lewu nu. ¹¹ Fan kɪ kɔkɔlɔ nyita mɔ nu lbwaarɛ yɪla mɔ, kɔtɔ mɔ nu kɪ bya fane. ɪ yege nu fan yɪlɛ tɔ lɛɛ alibi mɔ lu fane tɔ, nu fan waa bilɛn lɛɛ fane kɔnɔ, nu fan nye agbɔ lala lu alibi ɔwaaɔpɔ mɔ sɔ, nu fane nkɔlɔ ɪ ɲmaa fane, nu fen bitɪ fɛɛ fan wu mɛ bilɛn, nu fane ansi ɪ payɪ fɛɛ fan lɔɲɔ fane nsana, nu fen bitɪ fɛɛ fan bɪtɛ alibi ɔwaaɔpɔ mɔ kɔsɔ. ɔkpa kɔmaa numɔ sɔ mɔ, fan lɛɛ kaapu fɛɛ alibi aku ɪ man maa fane lu asɪn numɔ tɔ. ¹² Imɔ sɔ halɪ n maa kyɔrɔɔ ɔwɔlɛ mɔ sa fane gbaa mɔ, man gye ɔmɔ nu ɔ waa alibi mɔ sɔ, abɛɛ ɔmɔ nu ba waa mɔ alibi mɔ sɔ, amaa n kyɔrɔɔ ɔwɔlɛ maa nu, kɛ ɪ yege kɛ fane gbaa-gbaa fen wu kanan mɔ nu fane nkɔlɔ ɪ gyan anɛ sɔ lbwaarɛ ase. ¹³ Lu umumɔ sɔ mɔ ɪ waa anɛ aniya tɔ.

Kɔtɔ mɔ nu kɪ bɪla kɪ tii sɔ ɪ gye ye, fan yege nu anɛ ansi ɪ gyii, lu Titusi kɛnsi-gyii mɔ sɔ, lu fɛɛ fane kpini fan yege nu mɔ kɔkɔlɔ ki yuuli mɔ. ¹⁴ Pɔyɪ kɛ ɔ ba fane ase mɔ, n kaapu mɛ n-yu fane sɔ sa mɔ, nu fan man gyɪla mɛ ipeeli mɔ ase. Fɛɛ kɔtɔ kɔmaa mɔ nu an tɔwɛ sa fane maa gye kesintin mɔ, kanɪn maɲa nu kanan mɔ nu an kaapu anɛ n-yu fane sɔ sa Titusi mɔ, ɪ waa kesintin. ¹⁵ Mu kebiti mɔ nu ɔ sɔ sa fane mɔ lɔɲɔ tii sɔ, fɛɛ maa nyɪɲi fan anɛ mɔ nu fane kpini fan nu mɔ ase, nu fan taa kufuu ye kikyɪkya kɔɔlɛ mɔ mɔ. ¹⁶ Mɛmɛ bɪrɛ, ɪ waa mɛ ɔkɔn fɛɛ n maa

* 6:15 6:15 Sitaane kɪtɪ kɔ ɪ gye Beeliya. Kɪmɔ nu ba daa kyɔrɔɔ waa nfiɪ.

taale taa me n-yu tuv fane su kuto kumaa to.

8

Kebiti to afulee kekee

¹ Me-daa ana ye mi-supu ana, an biti fee fan bu koto mu nu lbwaare kabwaala mu waa Krisito kubu-kubu mu nu i bu Masedoniya osuwole su mu to. ² Saŋa mu nu bee gyii aworufo, nu asin wuribi ii tu bamu, nu halu ba maa bamu kitiri gbaa mu, lu kensi-gyii lala mu nu ki bu bamu to su mu, bee bugi bamu nkolo to bee kee (afulee). ³ N towe fane kesintin ye ba kee kanan mu nu bee taale kee, halu naa kyun bamu olon su. Nu lu bamu gbaa-gbaa bamu kipiye su mu, ⁴ ba payi ansi kole ane fee bamu gbaa bamu ba nye okpa mu nu ba taale taa kye lbwaare asa mu nu ba bu Gyudeya osuwole su mu to. ⁵ Nu ba waa kyun su kanan mu nu an waa tamaa ye be taale mu, amaa ba gyankpaa taa bamu n-yu naa sa Onyuripe Yesu, nu lu lbwaare kebiti to su mu, ba taa bamu n-yu sa ane gbaa ane. ⁶ Imu su an kole Titusi mu nu o wola piili kekee kusun kunumu kase mu, fee o kyaga su waa fane aniya to, ke fan tiisi waa fane kekee kusun mu naa lwe. ⁷ N man wu koto mu nu fan man waa kyun su. Lu kikoolo-gyii to nun oo, katowe to nun oo, kinyi to nun oo, ki payi ansi kye to nun oo, kebiti mu nu fan su sa ane nun oo, fan waa umu kpini naa kyun su. Imu su an biti fee fan waa kyun su lu fane kekee kusun numu gbaa to.

⁸ Man gye ye n yila konosa ku n sa fane nun, amaa n biti fee n nye taa fane kebiti mu taa kaala ye aku mu nu bee payi ansi bee waa kanun kudanburasa mu lee, saamu n nye wu kanan mu nu fane kebiti mu gye kesintin. ⁹ Lu fee fen nyi ane-Nyuripe Yesu Krisito kabwaala mu, fee maa gye ato wuya gbaa mu, kpali fane su mu o be bilinji otiripu, ke lu mu kitiri mu su mu, fan ba bilinji ato wuya ana.

¹⁰ Me nfeere lu asin numu su sa fane i gye ye, i buron fee fan maa lwe kusun mu nu fan piili sun-to mu. Fane i gye bamu nu ba gyankpaa ba sa nkee mu, nu fen bila fen sa lu fane kipiye to. ¹¹ Imu su kanan mu nu fen yii kusun mu kase mu, fan lwe kumu. Fan payi ansi waa kusun mu naa lwe, fee kanan mu nu fan payi ansi nmina yila mu, ke fan waa fane abaa okaa. ¹² Lu fee nu oku kan ee kee mu kipiye su lu ato mu nu o su mu su mu, umu i bala lbwaare ansi, man gye lu ato mu nu o man su mu su.

¹³ Man gye ye an biti an taa aku kitiri ba sola fane ke fen kee kyun su, amaa an biti fee fane kpini kakyuna to ki waa kyeekye.

¹⁴ Nbuunbu bure fane i su gaa, nu i dagaa fee fen kye bamu nu ii tiri bamu mu to. Saŋa mu nu i kan ii tiri fane moo mu, nu ba su gaa mu, ke ba kye fane gbaa fane to. Saamu fane kpini kakyuna to ki waa kyeekye. ¹⁵ Fee kanan mu nu ba kyuroo waa Asunkyan yilasa mu to ye, "Osa mu nu o koola kukyo mu, man nye naa han su, nu osa mu nu o koola pii mu gbaa, i kukwe mu kyeekye."

Titusi maa bamu nu ba sun bamu Korinto kade to mu

¹⁶ N fwaala lbwaare gaa fee maa yege nu Titusi payi ansi ee kye fane to, fee kanan mu nu ngbaa me n kye fane to mu. ¹⁷ Man gye ye a maa towe an kole mu su nu ee ba fane ase, amaa lu kanan mu nu fane asin i tiri mu su mu, o taa mu gbaa-gbaa mu kipiye to nun ee ba fane ase. ¹⁸ An sun ane burisa ku fee o buu mu ba fane ase. Mu i gye osa mu nu Krisito kubu-kubu mu kpini bee yin mu, lu asin danburasa mu kitowe mu su. ¹⁹ Kuto mu nu ki bila ki tii su mu i gye ye, Krisito kubu-kubu mu i lee mu ye, a maa su nkee numu kusun mu, o tii ane su. Inumu i gye kusun mu nu an waa an su beere an sa Onyuripe Yesu, ke i kaapu kanan mu nu an payi ansi an kye to.

²⁰ An da ane n-yu su ke oku o man pwu ane lu nkee damante mu nu ba taa waa ane abaa to ye a lu su mu. ²¹ Kuto mu nu an biti mu i gye ye, a waa umu nu i de okpa. Man gye Onyuripe wole ansi to nkun, amaa asa gbaa ansi to.

²² Kanun manja nu an bila sun ane burisa ku tii bamu su. Mu nu an wu fee ukpa gaalaagaa su mu, o su kensi payi ee kye to. Nbuunbu mu maa su kikoolo-gyii fane to su mu, o payi ansi gaa fee o ba kye to. ²³ Titusi bure, o gye me burisa kusun osunpu omu nu n maa mu an kye fane to. Nu ane burisa ana asansa mu nu ba maa mu bee kpee mu bure, ba yile Krisito kubu-kubu mu ayaa to nun ke i taa beeree bya Krisito. ²⁴ Imu su fan lee fane kebiti mu kaapu bamu, ke Krisito kubu-kubu mu ba wu kumu kesintin, ke ba wu koto mu su nu an kaapu ane n-yu fane su mu.

9

Afulee nkyeto sa Krisito kubu mu nu ki bu Gyerusalem kade to

¹ Kesintin su, i man tiri fee n bila kyuroo owole sa fane, lu afulee kekee kusun sa lbwaare asa, mu nu ba bu Gyudeya osuwole su mu. ² Lu fee n nyi kanan mu nu fen biti fan kye bamu to. Nu n kaapu me n-yu fane su n sa Masedoniya abi. N towe bamu ye lu koo sun-to nu fane Akiya

10

osuwole sv abi fan kuvla n-yu ye fan sa afulee. Imu 1 kusaa asa gaalaagaa nu bamu gbaa bee kuvla bamu n-yu kanin. ³ Amaa n sun ane burisa ana banumu fane ase, saamu kanan mu nu n kaapu me n-yu lu fane sv n sa Masedoniya abi mu, i man ba waa kryan. Amaa fee kanan mu nu n towe bamu mu, n nyi fan maa kuvla fane n-yu fen waa kanin. ⁴ Lu fee nu Masedoniya asa kv ba kan buu me ba, nu ba be wu fee fan man kuvla fane n-yu mu, ane ipeeli i gye kawe bola, ke fanofo fane lee kilantan bola, fee a maa taa ane n-yu tuv fane sv mu. ⁵ Imu sv n wu ye i tiri fee n kole me burisa ana ye ba gyankpaa me ba fane ase, ke ba ba kuvla afulee tuvuv mu nu fan da fane kokolo sv fee fen biti fen sa mu. Amaa i baa i gye tuvuv mu nu i lu nkolo to, man gye umu nu bee nyan fane.

⁶ Fan nyinji fee okumaa mu nu o duu ato duusa gberere mu, ee nye adoo-gyito gberere, nu omu nu o duu ato duusa gaa mu, ee nye adoo-gyito gaa. ⁷ Fane okumaa numu o sa kanan mu nu o fe nfeere lu mu kokolo to ye ee biti o sa mu, ke i man ba waa fee u ko mu, abee oku u nyan mu. Lu fee lbwaare ii biti omu nu ee sa kokolo fuuli to. ⁸ lbwaare u taale yege ke fan nye kabwaala kyun sv, saamu fen biti fan nye kuto kumaa mu nu kii tiri fane, ke fan nye kyun sv, ke fan kye kusun danbirasa kumaa to. ⁹ Fee kanan mu nu ba kyuroo waa Asunkyan yilasa mu to ye,

“lbwaare ii bugi mu kokolo to, ee kee atiripu ato,

nu mu kidanbirasa ki man sv okaa.”

¹⁰ lbwaare mu nu ee sa oduupu ato duusa ye agyito-gyisa mu, mu kulon manja ii biti o sa fane ato duusa mu, ke i koyi, ke i soyi, ke fan tije kukyo, kidanbirasa sv. ¹¹ Ee biti o yege fan bilinji ato wuya ana okpa kumaa numu sv, ke fan taale waa kidanbirasa sanya kumaa numu. Ke lu afulee mu nu fan bola ane sv kee mu, i yege asa kpini ba taa afwaala sa lbwaare.

¹² Kekere kusun mu nu fen waa fale, man gye lbwaare asa wole nkun to nu u kye, amaa i yege nu asa gaalaagaa ba sv afwaala bee sa lbwaare. ¹³ Lu fee, fane kusun danbirasa maa kaapu asa kanan mu nu fan du mu, bee biti ba taa bunyaa sa lbwaare, lu Krisito asun danbirasa mu nu fan kole gyii, ye kolee towe ye afulee kekee mu nu fen kye bamu to ye okumaa numu sv. ¹⁴ Imu sv bamu gbaa bamu nkolo i gyan fane sv, nu bee biti ba baa bee kole kabwaare-kole bee sa fane, lu lbwaare kabwaala kukyo mu nu o sa fane sv mu. ¹⁵ Fan yege a taa afwaala sa lbwaare, lu kekee mu nu ki man sv kudubi mu sv.

Pooli lee kono kaapu mu kusun mu to

¹ Lu Krisito n-yu kase kibuya ye mu kubwahn sv mu, n kole fane. Me, Pooli mu nu fane to aku bee towe ye, n kan n bu fane ase mu, n biya me n-yu kase katowe to, amaa nu n man kan n bu fane ase mu, n yile kinyin to n towe mu, ² n kole fane fee n kan ba fane ase mu, fan man yege n ba yile kinyin to towe sa fane. Amaa n kan ba mu, n biti n ba yile kinyin to towe sa bamu nu bee fe nfeere ye dulinyaa ato danbirasa kebiti sv nu an waa lbwaare kusun mu. ³ I gye kesintin fee an bu dulinyaa numu to bure, amaa man gye dulinyaa numu to kinaa nu an ko. ⁴ Adonto mu nu an sv an ko mu, man gye dulinyaa numu to adonto kudubi, amaa i gye lbwaare adonto bulonsa mu nu ii nyita olon kumu kumaa numu. ⁵ An sv umu an nyita nfeere kumaa, ye nfeere to alala-sin kumaa mu nu ii tii nyimisa kinye bu lbwaare, nu an ko gyii nfeere kumaa numu sv fee odun, ke o ba nye kusu-nu sa Krisito. ⁶ Nu fan kan nye kusu-nu naa lobe mu, an biti a ba bute bamu nu ba waa kusu to olon mu asu.

⁷ Fane fane bure svsv-wole nkun nu fen ku ato. Nu fane to oku kan kole mu n-yu gyii fee o gye Krisito lee mu, i dagaa maa wu fee ane gbaa ane an gye Krisito lee nu, fee kanan mu nu mu gbaa mu gye mu. ⁸ Halu nu n kan n kaapu me n-yu kyun sv gbaa lu olon mu nu Onyiripe sa ane ye a taa kye fane to ke i kpiya fane ansi to, nu i man gye ye an bute fane tuv kase sv mu, ipeeli i mee ye i gyii me lu umu sv. ⁹ Nu n mee biti i naa ba fee, n kyuroo me uwole n sv n jaala fane. ¹⁰ Lu fee aku bee towe ye, “Pooli uwole mu nu o kyuroo mu, sv asin mu nu i bulon nu i budu. Amaa nu o bu ane ase bure, o poo nu mu asin towesa i mee kaapu sehn.” ¹¹ Kanun asa mu i dagaa ba maa bu fee, asin kumaa mu nu an man bu fane ase nu an kyuroo ane uwole to sa fane mu, umu manja nu an bu fane ase gbaa, an biti a towe fane.

¹² Kesintin to mu, i sv ane kufuu gbaa fee a taa ane n-yu an biri, abee an kaala ye bamu nu bee lee bamu n-yu bee kaapu fee ba gye asa kpare mu. Fee ba maa sv bamu n-yu bee biri abaa abee bee kaala abaa mu, man gye amelensi-sin ndee abee? ¹³ Nu aneene bure, a mee ye a kaapu ane n-yu naa kyun ane ikaa sv. Amaa an biti a kaapu ane n-yu lu kusun mu nu lbwaare taa waa ane abaa to, halu an waa kumu ba fuv fane ase mu. ¹⁴ Nu a mee kaapu ane n-yu lu fane sv an kyun sv, naafoo a man din fuv fane ase mu, amaa ane i gyankpaa taa Krisito asun danbirasa mu kitowe ba

fɔv fane ase. ¹⁵ Imv sɔ a mɛɛ kaapv ane n-yu lu kusun mv nu aku ba waa mv sv, fɛɛ ane i waa umv mv. Amaa ane tamaa i gye fɛɛ fane kɔkɔle-gyii mv nu fan sv mv, ki nye akvɔ tii sv, ke ane kusun mv nu an sun fane ase mv, ki nye yelge tii sv naa fɔv katn mv nu lbwaaere yla mv okaa. ¹⁶ Ke a nye tɔwe asɩn danburasa mv sa tsɔwɔle mv nu i bv fane ansi tɔ mv. Lu fɛɛ an mee biti a maa kaapv ane n-yu lu kusun mv nu okv tɛɛ wɔla waa kase kv sv. ¹⁷ Amaa i dagaa fɛɛ a maa waa fɛɛ kanaan mv nu ba kyɔrɔɔ waa Asɩnkyan ylasa mv tɔ mv. Imv i gye ye, "Okumaa mv nu ee biti o kaapv mv n-yu mv, o kaapv mv n-yu lu kɔtɔ mv nu Onyɩrɩpe lbwaaere waa mv sv." ¹⁸ Lu fɛɛ man gye osa mv nu o lɛɛ mv n-yu kaapv kanaan mv nu o du mv, nu lbwaaere ansi ii gyii mv sv, amɔɔ osa mv nu lbwaaere lɛɛ kaapv kanaan mv nu o du mv.

11

Pɔɔli maa antɩjesa asunpu mv

¹ Nu fan kan nye kenyiita gberɛɛ sa me lu me amelensi-sun numv sv mv, naafɔɔ i bɔrɔn. Nu n nyi fɛɛ fen biti fen waa kanun. ² Krisito ayaa tɔ nu n yɩle n kɔ fane sv kɔkɔrɔkɔ fale. Fen du nun fɛɛ mv nu o man nyi onyɩn nu o man sv ineesi ikv, nu n sv n sa onyɩn kekili, nu onyɩn manja i gye Krisito. ³ Amaa n sv kufuu fɛɛ okv ii biti o be nyita fane nfeere lu Krisito mv nu fan taa fane nkɔlɔ kpini buu mv mv, fɛɛ kanaan mv nu kunanse taa mv kɔnɔ okɔn pɩna Hawa mv. ⁴ Lu fɛɛ okumaa mv nu o ba tɔwe asɩn lu Yesu kv sv, nu o kwɩ ye Yesu mv nu an tɔwe mv asɩn mv, abɛɛ nu fan kan nye kayaayu kv, nu ki kwɩ ye kayaayu mv nu fan daa kɩnye mv, abɛɛ nu fan nu asɩn danburasa kv, nu i kwɩ lu asɩn danburasa mv nu fan kɔɔle gyii mv, i kaapv nun fɛɛ fen mee kere kanun ato kɔkɔle kyula. ⁵ Amaa n mɛɛ fe nfeere ye n bv bamv nu beɛ waa bamv n-yu asunpu kpare mv kase pii fale gbaa. ⁶ Nu n kan n gye omv nu o man nyi katɔwe gbaa mv, n sv kɩnyi lu asɩn danburasa mv tɔ. Nu an kaapv fane okpa kumaa sv ye sanja kumaa, nu kanun nu i gye.

⁷ N maa tɔwe lbwaaere asɩn danburasa sa fane mv, n man kɔɔle fane sehn, nu biya me n-yu kase, ke i nye waa fane asa kpare mv, n waa alibi nun abɛɛ? ⁸ N taa kɩkpɩne tvv Krisito kɔbv-kɔbv mv ikv sv, lu fɛɛ n kɔɔle nkɩyɛtɔ lu bamv ase, ke n nye ba kye fane tɔ. ⁹ Sanja mv nu n kyɩna n bv fane ase nu i tiri me mv, n man yege nu i waa kasɔla fane sv. Lu fɛɛ me burisa ana mv nu ba lu Masedoniya mv ba

biya me ato mv nu ii tiri me. N kitaa me n-yu okpa kumaa numv sv kanaan mv nu n man ba waa kasɔla fane sv, nu n biti n kyaga sv waa kanun. ¹⁰ Fɛɛ Krisito kesintin mv maa bv me tɔ fale mv, n tɔwe ye okv man bv Akiya kɩbaafɔn numv sv, nu okv mee taale tii me n-yu kɩkaapv numv sv. ¹¹ N maa tɔwe fale mv, i kaapv nun fɛɛ n mee biti fane asɩn abɛɛ? Ayee! lbwaaere nyi fɛɛ n biti fane asɩn. ¹² Nu mv nu n waa mv n biti n kyaga sv n waa, ke i nye tii bamv nu bee biti ikpa ba kɔsaa bamv n-yu mv okpa. Lu fɛɛ beɛ kaapv ye kanaan mv nu beɛ waa kusun mv, aana bamv lɛɛ gye kɔlvn nun. ¹³ Kanun asa manja ba gye antɩjesa asunpu mv nu beɛ pɩna asa lu kanaan mv nu bee sun kusun mv sv, nu ba baala bamv daa beɛ waa fɛɛ ba gye Krisito asunpu. ¹⁴ Inumv i man gye asɩn kyinkyinsa, lu fɛɛ Sitaane gbaa-gbaa i taale baala mv daa ɛɛ nhalge fɛɛ lbwaaere kabɔɔ. ¹⁵ Kanun gbaa nu i man gye asɩn kyinkyinsa fɛɛ Sitaane ayaafɔle gbaa ba baala bamv daa, nu ba waa bamv n-yu fɛɛ nbɔɔ mv nu bamv ikpa ii kyiiigi mv. Laalaaluwe mv bee biti ba nye bamv asun libi kɔkɔka.

Pɔɔli awɔrvɔfɔ kigyii fɛɛ maa gye Krisito osunpu mv sv

¹⁶ N pɩla tɔ n tɔwe ye, okv o man fe nfeere fɛɛ n gye omelensipu. Amaa nu fen kan fe nfeere kanun mv, umv bure fen taa me kanaan mv nu fen biti fan taa omelensipu mv, ke n nye kaapv me n-yu gberɛɛ. ¹⁷ Imv nu n tɔwe fale, man gye kɔtɔ mv nu Onyɩrɩpe mv ii biti fɛɛ n tɔwe, aama n-yu kɩkaapv asun numv tɔ mv, n tɔwe nun fɛɛ omelensipu. ¹⁸ Fɛɛ asa gaalaagaa ba maa kaapv bamv n-yu fɛɛ kanaan mv nu dulɩnyaa abi beɛ waa mv, ngbaa me n biti n kaapv me n-yu. ¹⁹ Fan maa ye fan sv kanyaasɩn gaa sv mv, fen nye kenyiita fen nu amelensipu ase. ²⁰ Kesintin tɔ bamv nu beɛ waa fane fɛɛ anye, abɛɛ ba sv fane bee biliɩji sv, abɛɛ bee gyii fane, abɛɛ beɛ kv fane kɩyan, abɛɛ beɛ kpaale fane itan gbaa mv, fen taale fen nye kenyiita fen sa bamv. ²¹ I sv me ipeeli nu n kɔɔle kyula fɛɛ, ato mv nu beɛ waa fale bure, an gye apɔɔsvɩpɩ umv tɔ gaa.

Amaa nu okv kan o man sv kufuu fɛɛ ee biti o kaapv mv n-yu kɔtɔ kv sv mv, n maa tɔwe fɛɛ omelensipu fale mv, ngbaa me n mee ye n waa kufuu fɛɛ n kaapv me n-yu umv sv. ²² Asa manja ba gye Hibriwu abi nun abɛɛ? Kanun nu ngbaa me n gye. Ba gye Israyɩ abi nun abɛɛ? Kanun nu ngbaa me n gye. Ba gye Abraham anaana-bii nun abɛɛ? Kanun nu ngbaa me n gye. ²³ Ba gye Krisito ayaafɔle nun abɛɛ? N nyi me katɔwe numv maa duli ibun bure, aama n

gye kyaafole kpare n kyo bamu. N sun kusun olun su n kyo bamu, nu ba tii me ibu saja kumaa numu i kyo bamu, ba taa awulibi tuje me libi-libi i kyo bamu, nu n gyanja lewu saja kuko. ²⁴ Gyiwu abi ba taa awulibi tuje me adisa ye akpano kanun ulu inuu. ²⁵ Nu Roma abi gbaa ba taa abilito kpekpesen da me ulu isa, nu saja ku asa ba twu me abuu, nu okoli lala taa me naa wate ulu isa, nu kakaaku n de opu su kalayi tiye kyowe. ²⁶ Me kinata to mu, n gyanja kinsi-payi gaalaagaa. N nye kinsi-payi lu ubon kubola su, ye ayu mu nu bee nyan bee koole ato abaa to, ye me asa Gyiwu abi, ye bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu abaa to. Nu n nye kinsi-payi nde lala to, ye usuwole su, ye opu su. Nu n nye kinsi-payi lu bamu nu bee pina ye ba gye ane Krisito abuupu mu ase. ²⁷ N sun kusun kenken nu n kpine, halu nke damante n mee nye nsure n de. Akun ye bulfo nu n naa, nu saja gaalaagaa sehn man loo me kono to. Nu n pan ato bunsu nu n de awoo. ²⁸ Inumu kpini i naa de, umu nu i nyan me kake kumaa mu i gye ye n fe Krisito kubu-kubu mu su. ²⁹ Anumu kukoole-gyii u kooje su, nu n mee su n sa mu? Anumu nu ba pina mu ba waa alibi to, nu me oto to mee foyi me?

³⁰ Nu n kan i tiri fee n kaapu me n-yu mu, n biti n kaapu me n-yu lu me kooose su nun. ³¹ Ane lbwaare mu nu o gye ane-nyirupe Yesu Mu-Se, nu ayin-bi i gye mu lee kakraa mu, i nyi ye umu nu n towe fale man gye antjesa. ³² Saja mu nu n bu Damasiko kade to mu, Owura Aretasi mu osuwole okutsupu mu lee akunpu ye ba kun nbuno mu nu ii loo Damasiko kade mu nu kubandiyi ki kyaaboo kumu mu, ke ba nye kntaa me. ³³ Amaa aku ba taa me waa kilantan to, bule kubandiyi mu obo to, kpilgaa me yii, nu n nye silu lu mu abaa to.

12

Poohi kuwu ansi su fee idee

¹ I dagaa n maa kyaga su kaapu me n-yu. Halu i maa man su tonoo gbaa mu, nbunbu bire n biti n towe ato mu nu lbwaare yege nu n wu fee idee, ye asunlee kaapusa mu nu o taa sa me. ² Onyin ku kyina o bu to, nu o gye Krisito obuupu. Nsu kudu ana ndee nu lbwaare taa mu kpee susu sasapu mu to. N man nyi ye unumu i waa kanun nun kesintin, abee ansi su ato nu o wu fee idee, amoo lbwaare nkun i nyi. ³ N bwii n towe ye, onyin numu mu kayu-wule kpini nu i taa kpee susu nun o, mu kala nkun nu i taa kpee nun o, n man nyi, amoo lbwaare nkun i nyi. ⁴ Amaa lbwaare maa

taa mu kpee paradise mu, o nu asin mu nu ba mee taale towe, ye umu nu nyimisa man su okpa ye o towe. ⁵ Imu su nu n biti n kaapu me n-yu mu, koto mu nu ki ba onyin numu su nu n biti n kaapu n-yu. N mee ye n kaapu me n-yu lu me n-yu su, amoo me kapoose su nkun. ⁶ Halu nu n kan n kaapu me n-yu gbaa mu, n mee ye n waa omelensipu. Lu fee umu nu n towe mu i gye kesintin. Amaa n lee me n-yu lu n-yu kikaapu to, ke oku o man nye kaala me kyun koto mu nu o wu me maa waa su, abee umu nu n towe su.

⁷ Kanan mu nu i waa ke n man taa lbwaare kuleekaapu damante mu nu o taa sa me mu waa n-yu alala-sin su mu, o yege nu Staane sun kulo-libi ku waa me n-yu to fee owii, nu kii yii me. Nu kulo kii nyanla me, nu kii tii me okpa, ke n man nye n waa me n-yu alala-sin to. ⁸ N kole Onyirupe Yesu ulu isa fee o lee umu lu me su. ⁹ Amaa o lee me kono ye, "Me kabwala mu nu n su sa fu mu, i kukwe fu. Lu fee fu kooose mu to nu me olun mu u lu ifuli." Imu su n biti n kaapu me n-yu kensi-gyii to gaa lu me kooose to, ke Krisito olun mu ki ba bun me su. ¹⁰ Imu su lu Krisito su mu, mi ansi i gyii lu me kooose to, ye asebi to, ye kayu kntaa to, ye kanyanla to, ye aworubo to. Lu fee saja mu nu n poo mu, saja maa nu n su olun.

Poohi kayiye sa Korinto abi

¹¹ N waa fee omelensipu, amaa fane i nin me nu n waa kanun. Naafoo fane i dagaa fan maa lee kanan mu nu n du mu kaapu. Lu fee halu n maa man gye sehn gbaa mu, bamu nu bee waa bamu n-yu ye ba gye "Krisito asunpu kpare" ba man kyo me pii fale gbaa. ¹² Nu ato mu nu u lee u kaapu fee n gye Krisito osunpu mu i gye ye, n nye kokolo yule to, nu i yege nu lbwaare n waa usinkaala ye adangana ye asin kyinkyinsa fane ase. ¹³ Mine ato nu Krisito kubu-kubu asansa mu ba nye nu fane bire fan man nye? Amoo afulee asin nu n man taa ba sula fane. Nu i gye kanun bire fan taa me alibi kee me.

¹⁴ Nbinbu n koula lowe n ba booo fane su ulu sasapu. Nu mee biti fee n maa bilinj kasula sa fane, lu fee man gye fane ato nu n biti, fane gbaa-gbaa nu n biti. Nu man gye nbii ii biti ato bee yla bamu akubgepu, amoo akubgepu ii biti bee yla bamu-bii ana. ¹⁵ Imu su n biti n kpine ke n nyita me koto kumaa fane su, ke n taa me n-yu gbaa tii su. Fee n maa su kebiti lala fale sa fane mu, fen biti fan nye kebiti pii sa me nun? ¹⁶ N nyi fan maa koole kyula fee n man bilinj kasula fane su. Amaa aku bee towe ye n taa me kanyaasin okpa su n nye fane. ¹⁷ Nene su? Asa mu nu n sun bamu

fane ase mu, n bola bamu su gyii fane nun abee? ¹⁸ Me i kole Titusi ye o kpee fane ase, nu n sun ane burisa ku ye o buu mu kpee. Abee fen fe nfeere ye Titusi ba pina fane gyii nun? Man gye nfeere kolon ye okpa kolon su nu anaa mu an naa?

¹⁹ Akuto fen fe nfeere nun fee an towe an lee ane konon nun. Ayee! Man gye kanun nun. Amaa an towe nun fee kanan mu nu Krisito ii biti fee a towe lbwaare ase mu. Me kyemune ana danburasa, koto kumaa mu nu an waa mu, an waa nun kanan mu nu i kye fane to. ²⁰ I su me kufuu fee n kan ba fane ase mu, n mee ye n ba wu fane fee kanan mu nu n biti fee n ba wu fane mu, nu fane gbaa fen mee ye fen wu me kanan mu nu fen biti fan wu me mu. I su me kufuu fee nu n kan bwii ba fane ase mu, me lbwaare ii biti o buya me kase fane ansi to, ke me kokolo ki nyita me lu asa gaalaagaa mu nu ba wola waa alibi, nu ba man kyeege bamu nfeere lu kayu-wole ineesi, ye kakyu ye kanyin biti kigyagaa, ye agyaga-sin kumaa mu nu i tii su mu.

13

Kumu to kida laalaabwe

¹ Kuru mu i gye me lu sasapu mu nu n biti n ba booo fane su. Ba kyurooo waa Asinkyan yilasa mu to ye, "Poyi ke ba kole asin ku kyula mu, i dagaa asa anyo abee asa asa ba maa gyii mu kesintin."

² Sanja mu nu n ba booo fane su kunyosapu mu, n da bamu nu ba wola waa alibi ye asansa mu amu to. Nu nbunbu n maa man bu fane ase fale mu, n bula n nyinji fane ye, nu n kan ba mu, n mee ye n yege bamu nu ba san bee waa alibi mu. ³ Lu fan maa biti fee n kaapu fane fee Krisito u bola me su ee towe mu, fen biti fan wu. Lu fee man gye ye o yuuli ye fane nun, amaa o gye olonpu mu nu o bu fane to. ⁴ Lu fee i gye kesintin fee mu keyuuli su nu ba da mu mata oyu laasa su, amaa lu lbwaare olon to su mu o te nkpa to. Kanun nu ane gbaa ane an yuuli fee mu, amaa lu lbwaare olon to su mu, an tii Krisito su ke a boga kyuna sun fane.

⁵ Fan ku fane kakyuna to ke fan ku ye i kaapu fee fan su kukoole-gyii abee? Fan man nyi fee Krisito Yesu te fane to? O te fane to, amoo kanun bure fan tiye fane kakyuna to nun. ⁶ Nu n su tamaa fee fen biti fan bu ye aneene bure a man tiye. ⁷ An kole lbwaare fee fan man kan waa alibi. I man gye ye asa ba wu ane ye an waa ato, amaa fan waa koto mu nu ki de okpa, halu

nu i du fee an waa tiye gbaa. ⁸ Lu fee a mee taale waa koto mu nu kii tii Krisito kesintin mu okpa, amoo koto mu nu ku kye kesintin mu to nkun. ⁹ Nu fan kan fan bulon, nu aneene an pooo mu, u waa ane okon. Nu ane kabwaare-kole i gye fee fan dan fane kukoole-gyii to naa luwe kyeekyee. ¹⁰ Imu su nu fan wu fee n maa man bu fane ase fale mu, n kyurooo fane unumu. Saamu nu n kan ba fane ase mu, n mee biti fee n taa olon mu nu Onyirupe Yesu taa sa me mu towe manyan fane. Olon manja nu o taa sa me ye n kye fane to, ke fan dan fane kukoole-gyii to, man gye ye a taa olon mu nin fane too.

Afwaala laalaabwe

¹¹ Me-daa ana ye mi-supu ana, me katowe mu laalaabwe mu i gye ye, fan kyuna danburasa, fan payi fane ane ansi ke fane kakyuna to ki waa odan kyeekyee, fan nu me ase, fan towe kyula abaa, ke fan kyuna kayu-yuuli to. N kole fee lbwaare mu nu o gye kebity wuya ye kayu yuuli wuya mu, o baa o bu fane ase.

¹² Fan taa kibiri abaa to fwaala abaa. ¹³ lbwaare asa mu kpini bee fwaala fane.

¹⁴ Ane-Nyirupe Yesu Krisito kabwaala, ye lbwaare kebity, ye Kayaayu Kyurekyure mu kikyemune okon mu, i baa i bu fane kpini ase.

Ɔwɔle mu nu Pɔɔli kyurɔɔ naa sa Galati abi

Afwaala

¹ Mɛ Pɔɔli mu nu n gye Krisito osunpu, nu i man gye asa kɔbu ku, abɛɛ ɔsa ku i lɛɛ mɛ. Amaa Yesu Krisito yɛ Ɔsɛ Ibwaare mu nu o kyini mu lu lewu to mu i lɛɛ mɛ waa osunpu. ² N kyurɔɔ ɔwɔle n kyɔnɛ fane Krisito kɔbu-kɔbu mu nu fan bu Galati ɔsɔwɔle sɔ, nu akɔɔlɛ-gyipu mu nu ba bu nfi mu kpini ba tii mɛ sɔ nu an fwaala fane.

³ Anɛ-Sɛ Ibwaare maa anɛ-Nyirɛpe Yesu Krisito ba bwaala fane ke ba sa fane kayi-yuuli. ⁴ Lu anɛ alibi sɔ mu, Yesu kyula taa mu n-ɣu lɛɛ saraga wu sa anɛ, ke ɔ nye lɛɛ anɛ lu ndaga kakyuna libi ɔɔɔn mu to. Anɛ-Sɛ Ibwaare kebiti to nu o kyula nu unumu kpini i waa kanɔn. ⁵ Bonyaa ɔ baa ɔ gye Ibwaare lɛɛ kakpaa! Amen.

Asin Danbirasa kɔɔn

i bu to

⁶ I kyinkyin mɛ gaa fɛɛ fan maa tee bilinj fane kamaa sa Ibwaare bilɛn, yege mu i bola Krisito kabwaala mu sɔ tu fane. Nu fan bilinj kpee fan buu asin kɔkwɛ mu nu aku bɛɛ towe ye umu i gye asin danbirasa mu. ⁷ Kesintin yege asin danbirasa kɔ man bila i bu to. Amaa n towe fane unumu nu, lu fɛɛ asa aku bɛɛ wuliti fane to, bee biti fɛɛ ba kyɛge Krisito asin danbirasa mu. ⁸ Amaa, halɛ anɛ abɛɛ Ibwaare kabɔɔ, kan lu susu ba towe fane asin danbirasa kɔ, nu i kwɛ ye umu nu an towe sa fane mu, mu laaku, lu fɛɛ Ibwaare ii biti ɔ bute mu kɔsu kakpaa. ⁹ Fɛɛ kanan mu nu an wɔla towe mu, n bila n pla to ye, nu ɔsa ku kan ɛɛ towe fane asin danbirasa kɔ, nu i kwɛ ye umu nu fan kɔɔle waa fane lɛɛ mu, Ibwaare ii biti ɔ bute mu kɔsu kakpaa.

¹⁰ Nu umu nu n towe fale mu, i kaapu nun fɛɛ n biti nyumisa ɔ kɔɔle mɛ kyula nun abɛɛ? Ayee! N biti Ibwaare nkɔn ɔ kɔɔle mɛ kyula. N biti nyumisa ansi i gyii mɛ sɔ nun abɛɛ? Nu n kan n biti fɛɛ nyumisa ansi i gyii mɛ sɔ mu, naafɔɔ n mɛɛ ye n bila n gye Krisito kyaafole.

Kanan mu nu Ibwaare

tu Pɔɔli ba waa Krisito osunpu

¹¹ Mɛ birisa ana akɔɔlɛ-gyipu, n biti fan bu fɛɛ, asin danbirasa mu nu n towe mu, i man gye asin mu nu i lu daadimaadi ase. ¹² Nu man gye nyumisa kɔ ase nu n nye umu, abɛɛ ɔsa ku i kaapu mɛ umu. Amaa Yesu Krisito i lɛɛ umu kaapu mɛ.

¹³ Lu fɛɛ fan daa nu mɛ kakyuna mu nu n bu kumu to dɔdaa saja mu nu n daa n bu Gyiwu abi kabwaare-sun mu to mu. Nu fan nu kanan mu nu n daa taa kumu to ɔɔɔn nyanla Krisito abi mu nu Ibwaare lɛɛ mu, nu n kpan mɛ n-ɣu fɛɛ n nyita Krisito kabwaare-sun mu. ¹⁴ Nu mɛ sara sɔ Gyiwu abi adamantɛ mu to mu, n gyankpaa bamu anɛ Gyiwu abi kabwaare-sun mu to. Nu anɛ anaana-to awaasa mu n yege nu i gyii mi kumu, nu n kpan mɛ n-ɣu ye i yilɛ. ¹⁵ Amaa lu Ibwaare kabwaala sɔ mu, ɔ wɔla lɛɛ mɛ yila pɔɔyɛ nu ba kɔuge mɛ, nu ɔ tu mɛ ye n ba sun mu. ¹⁶ Nu i bola Ibwaare ansi fɛɛ ɔ lɛɛ Mu-Bii mu kaapu mɛ, ke n towe asin danbirasa mu lu Mu-Bii mu sɔ, sa bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu, nu n man taase biti kɔkaapu lu ɔsa ku ase. ¹⁷ Nu n man kpee Gyerusalem naa wu bamu nu ba gye Krisito asunpu mu pɔɔyɛ nu ngbaa mɛ n ba waa osunpu mu. Amaa n dan kɔsu opula manja to nu, kpee Arabiya ɔsɔwɔle sɔ, nu kamaa to n lu toto bwii ba Damasiko kade to.

¹⁸ Nsu nsa kamaa to mu, nu n kpee Gyerusalem naa wu Pita.* Nu n kyina mu ase nke kudu anu. ¹⁹ N man wu Krisito asunpu mu ɔku tii sɔ, amɔɔ anɛ-Nyirɛpe Krisito mu-supu Gyemisi nkun. ²⁰ Ibwaare sɔ, kɔto mu nu n kyurɔɔ n sa fane fale gye kesintin, n mɛɛ tun antɔjesa. ²¹ Imu kamaa to mu n kpee Siriya ye Kilisiya isɔwɔle sɔ. ²² Kanɔn saja manja to mu, Krisito abi kɔbu-kɔbu mu nu i bu Gyudeya ɔsɔwɔle sɔ mu, ba man pu wu mɛ ye ansi. ²³ Amaa kɔto kɔɔn mu nu ba nu lu asa ase mu i gye ye, “Ɔnyin mu nu ɔ daa ɛɛ nyanla anɛ mu, nbunbu bire ɛɛ towe kɔkɔlɛ Yesu gyii asin mu nu naafɔɔ ɔ daa kpan mu n-ɣu fɛɛ o nyita mu.” ²⁴ Imu sɔ ba yin Ibwaare lu kɔto mu nu ba nu lu mɛ sɔ.

2

Krisito Asunpu mu ba kyula kɔɔle Pɔɔli

¹ Nsu kudu ana kamaa to mu, n bwii kpee Gyerusalem. N maa Banabasi i kpee nu n taa Titusi tii sɔ kpee. ² N kpee toto nun, lu fɛɛ Ibwaare i lɛɛ kaapu mɛ fɛɛ n kpee. N maa abɔlisa mu an gyanɛ anɛ nkun, nu n lɛɛ asin danbirasa mu nu n towe n sa bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu kase kaapu bamu. N waa kanɔn nun ke i man naa ba fɛɛ kusun mu nu n waa ye umu nu n san n waa fale mu, i man ba bilinj kyian. ³ Amaa Titusi mu nu ɔ bu mɛ ase, yege be nyi maa gye Giriki nyumisa gbaa mu, ɔku man nyan mu ye ɔ tun mu oduu. ⁴ Amaa fale asin numu i ba, lu fɛɛ asa ku mu nu bɛɛ pina ye ba gye akɔɔlɛ-gyipu fɛɛ anɛ mu ba be loo anɛ to,

* 1:18 1:18 Pita gye Krisito osunpu nu ba bila ba tu mu ye Kefasi.

ke ba ba ku ane n-yu kanye Krisito Yesu to, ke ba nye taa ane biliŋi Gyiwu nbara mu anye. ⁵ Amaa a man daa yege ane n-yu sa bamu. An waa kanun nun ke kesintin asin danburasa mu i nye sii fane to kanun.

⁶ Nu bamu nu ba daa ba gye Krisito kubu mu agyankpaapu mu, ba man taa sehn tii me asin danburasa mu nu n kaapu mu su. Halu ba maa gye agyankpaapu gbaa mu, i man tiri me. Lee fee lbwaare bire mee ku nyumisa ansi su. ⁷ Amaa koto mu nu agyankpaapu hanumu ba wu i gye fee, lbwaare i taa asin danburasa mu waa me abaa to ye n tawe umu sa bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu, fee kanan mu nu o taa asin kulun manja waa Pita abaa to ye o tawe sa Gyiwu abi mu. ⁸ Lu fee lbwaare mu nu mu olon bola Pita, mu nu o gye Krisito osunpu sa Gyiwu abi, nu olon mu ii sun kusun bamu to mu, lbwaare manja olon i bola me, Pooli gbaa, mu nu n gye Krisito osunpu sa bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu, nu olon manja ii sun kusun bamu to. ⁹ Gyemisi maa Pita ye Gyon nu okumaa num nyi ba maa gye kubu mu abilisa gbaa-gbaa mu, ba bu fee lbwaare bwaala ngbaa me. Imu su ba gycw n maa Banabasi abaa to kaapu fee anaa bamu kpini an sun kusun kulon. Nu an kyula ye n maa Banabasi a waa kusun bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu to, ke bamu mow ba waa kusun mu Gyiwu abi to. ¹⁰ Kuto kulun mu nu ba tawe ane tii su i gye ye, a nyinji atiripu mu nu ba bu bamu to mu, nu umu i gye koto mu nu n wola payi mi ansi n waa.

Pooli tawe tigi Pita ye koto mu nu o waa mu man buron

¹¹ Sanja ku Pita maa kyina ba Antiyoki mu, n tawe tigi mu ye koto mu nu o waa mu man de okpa. ¹² Asin mu i gye ye, poyi ke Gyemisi o sun anyin aku kpee Antiyoki mu, naafow Pita maa Krisito abuupu mu nu ba man gye Gyiwu abi mu i buga bee gyii lape kulon to. Amaa sanja mu nu anyin mu ba naa fuv tuto mu, Pita tun mu n-yu lu Krisito abuupu mu nu ba man gye Gyiwu abi mu asin kigyii, lu fee o sile asa mu nu bee tawe ye bamu nu ba man gye Gyiwu abi gbaa ba tun oduu mu. ¹³ Kanun gbaa nun, nu Gyiwu abi ansana mu nu ba bu tuto mu ba gye nno nnyo-nnyo wuya ana fee kanan mu nu Pita waa mu, halu i yege Banabasi gbaa foyi okpa o buu bamu.

¹⁴ N maa wu fee koto mu nu bee waa mu, man buu asin danburasa mu kesintin okpa su mu, n tawe Pita Krisito abuupu mu kpini ansi to ye, "Gyiwu obii i gye fu, yege fu kakyina to du fee bamu nu ba man gye Gyiwu abi. Mune su nu fu nyan Krisito

abuupu mu nu ba man gye Gyiwu abi mu ye ba kyina fee Gyiwu abi?"

¹⁵ Kakuwge to mu, maa fu an gye Gyiwu abi gbaa-gbaa, a man gye "bamu nu ba man gye Gyiwu abi, nu ba man buu Gyiwu nbara mu". ¹⁶ Amaa an nyi fee i man gye Mosesi nbara mu kibuu su nu lbwaare i taa nyumisa fee, mu ukpa ii kyiigi, amow o koolle Yesu Krisito gyii. Imu su, amow ane gbaa ane an koolle Krisito Yesu gyii, ke lbwaare o wu ane fee ane ukpa ii kyiigi lu kikoolle-gyii mu nu an su Krisito to, nu i man gye nbara mu kibuu su. Lu fee oku man bu to, nu lbwaare i wu fee maa buu nbara mu su nu mu ukpa ii kyiigi.

¹⁷ Nu i kan i gye fee ane kibola Krisito su mu, nu lbwaare i wu fee ane ukpa i kyiigi mu ase, nu umu u yege nu an wu fee ane gbaa ane an gye alibi awaapu fee bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu, umu u kaapu nun fee Krisito sa alibi kiwaa olon tii su nun abee? Ayee! I man gye kanun! ¹⁸ Nu n kan kina nbara mu, nu n bwii n kyinji umu mu, kanun bire n tiye alibi to. ¹⁹ Lu fee n maa buu nbara mu, n wu fee i mee sa nkpa. Imu su n wu sa nbara mu, ke n nye kyina sa lbwaare. ²⁰ Nu i waa nun fee n maa Krisito nu ba daa mata oyu laasa su. Nu n man bua n te sa me n-yu, amaa Krisito Kayaayu mu ki bu me to. Nu kakyina mu nu n te kumu to nbunbu fale mu, kikoolle lbwaare mu-Bii gyii mu to nu n te, mu ii biti me asin, nu o taa mu nkpa yla sa me. ²¹ Nu n man taa lbwaare kabwala mu yla ukaa su, lu fee nu i kan i gye nbara mu kibola su nu nyumisa ukpa ii biti i kyiigi lbwaare ase mu, kanun bire i kaapu nun fee Krisito kelewu mu man tiri.

3

Kikoolle Yesu gyii abee nbara kibuu

¹ Fane Galati abi nfeere i man fuv fane! Anumu i waa fane biila* kanun? Fane gbaa-gbaa fane ansi to nu n tawe bugi to Yesu Krisito kelewu oyu laasa mu su asin sa fane. ² Kuto kulon nu n biti n taase fane. Fan maa daa nye lbwaare Kayaayu mu, Mosesi nbara kibuu mu su nu fan nye Kayaayu mu, abee fan maa nu asin danburasa nu fan koolle gyii mu su nu fan nye kumu? ³ Mune nu nfeere i man fuv fane kanun? lbwaare Kayaayu nu fan taa piili fane Krisito kusun mu, amaa nbunbu mune su nu fen biti fan taa fane gbaa-gbaa olon taa lbwe? ⁴ Aworofw mu nu fan wu fale kpini mu i waa kyian nun abee? N koolle gyii fee i man waa kyian. ⁵ Fan nyi fee fan maa buu Mosesi nbara mu su nu lbwaare sa fane mu Kayaayu nu ee waa usunkaala ee sa fane mu, abee lu fan maa

* 3:1 3:1 Biila nfu i kaapu asa kapina.

nu asin danbirasa mu, nu fan koolle gyii su?

6 Ba kyuroo waa Asunkyan yilasa mu to ye, "Abraham kikoole lbwaare gyii su, nu lbwaare koolle mu kyula fee mu ikpa i kyiiigi." 7 Imu su fan bu fee bamu nu ba koolle lbwaare gyii mu, i gye Abraham anaana-bii gbaa-gbaa. 8 Ba gyankpaa kyuroo waa Asunkyan yilasa mu to fee lu bamu nu ba man gye Gyiwu abi kikoole-gyii su mu, lbwaare ii biti o koolle bamu kyula fee bamu ikpa i kyiiigi. Kanun su o wola towe asin danbirasa mu sa Abraham ye, "Fu su nu n biti n bola waa dulinyaa asa kpini kusee." 9 Abraham maa koolle gyii su nu lbwaare waa mu kusee. Imu su bamu nu ba koolle gyii mu kpini, lbwaare ii biti o waa bamu kusee tii Abraham su.

10 Nu bamu nu ba taa bamu n-yu kpini gyaga nbara mu kibuu su ke ba bola lbwaare ansi mu, ba bu lbwaare nno kitowe mu to. Lu fee ba kyuroo waa Asunkyan yilasa mu to ye, "Okumaa mu nu o man kyaga su ee buu kuto kumaa mu nu ba kyuroo waa Mosesi nbara owole mu to mu, lbwaare nno kitowe mu gyan bamu su." 11 I bugi to kaapu kesintin fee, oku man bu to nu ee bola nbara kibuu mu su, ke lbwaare o wu mu fee mu ikpa i kyiiigi mu ase. Lu fee, ba kyuroo waa Asunkyan yilasa mu to ye, "Kikoole-gyii to nu ikpa kyiiigisa wuya ii biti o nye nkpa." 12 Nbara mu kibuu man gyan kikoole-gyii su, fee kanan mu nu ba kyuroo waa Asunkyan yilasa mu to ye, "Okumaa mu nu ee waa kuto kumaa mu nu nbara mu i kaapu mu, ee biti o nye nkpa lu umu kibuu su."

13 Amaa nno kitowe mu nu i gyan ane su fee a maa man buu nbara mu, Krisito ka umu kuko. Maa wu oyu laasa su mu, o koolle kono towe mu nu ki gyan ane su mu sola. Lu fee ba kyuroo waa Asunkyan yilasa mu to ye, "lbwaare towe nno waa osa kumaa mu nu o saa oyu su mu."

14 Krisito ka ane alibi kuko, ke kusee mu nu lbwaare waa Abraham mu, i nye bola Krisito Yesu su taa ba sa bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu gbaa, taa lu kikoole-gyii su mu, a nye Kayaayu mu nu lbwaare da mu kokolo su ye ee biti o sa mu.

Mosesi Nbara mu ye lbwaare kokolo su kida sa Abraham

15 Me birisa ana Krisito abupu, n biti n taa dulinyaa kakyina numu to asin kaala asin numu. Nu asa ku ba kan bo ntan yila bamu nsana mu, oku mee taale nyita umu abee o taa kuto ku tii su. 16 lbwaare maa da mu kokolo su sa Abraham maa mu kanaana-bii mu, ba man kyuroo waa Asunkyan yilasa mu to ye, "fu anaana-bii,"

nu umu ii biti i kaapu fee asa mu ba kyo. Amaa asin mu i towe ye, "fu kanaana-bii," nu umu kase i kaapu fee mu kanaana-bii kulon, nu obii manja i gye Krisito. 17 Kuto mu nu n kaapu mu i gye ye lbwaare da mu kokolo su sa Abraham. Nu nsu ana ye adisa kamaa to poyi nu lbwaare sa nbara mu, amaa nbara mu i man taale nyita abee kpayi katowe kyula mu nu lbwaare waa yila mu. 18 Imu su nu i kan i gye nbara mu kibuu su nu nyumisa ii biti o nye lbwaare kusee mu, kanun bure, i man gye lbwaare kokolo su kida mu su nu i bila i gyan. Amaa lu lbwaare kabwaala mu su mu, o bola mu kokolo su kida mu su taa kusee sa Abraham.

19 Nu i gye kanun bure, mine su nu lbwaare sa nbara mu? lbwaare daa taa nbara mu nun tii su ke i kaapu kuto mu nu alibi i gye. I dagaa nbara mu maa kyina naa fuu sanya mu nu Abraham kanaana-bii mu nu lbwaare da mu kokolo su yila sa mu mu, o ba. lbwaare taa nbara mu bola mu nbo su taa sa Mosesi mu nu o yile lbwaare maa asa nsana mu abaa to. 20 Amaa nu i dan i gye nyumisa kulon mu, nsana oyilepu man tiri. lbwaare bure gye okulon nun.

21 Imu su i kaapu nun fee, nbara mu ye lbwaare kokolo su kida mu, mee kyina abaa su nun abee? Aye, man gye kanun nun kpini-kpini! Lu fee nu nyumisa daa nye nbara ku nu i taale sa nyumisa nkpa mu, naafoo kanun nbara manja kibuu i taale yege nyumisa ikpa i kyiiigi lbwaare ase. 22 Amaa Asunkyan yilasa mu i towe ye, dulinyaa asa kpini ba bu alibi kubaa to nun. Imu su koto mu nu lbwaare da mu kokolo su ye ee biti o sa mu, gyan Yesu Krisito kikoole-gyii su, nu bamu nu ba koolle gyii mu, nu ee biti o taa sa.

23 Poyi ke kikoole-gyii mu ki ba mu, nbara mu i dan nyan ane waa to nun fee bamu nu ba tii bamu obu biri su, naa fuu sanya mu nu kikoole-gyii mu ki ba lu ifuli. 24 Imu su nbara mu i kyina i gye ane okusupu naa fuu sanya mu nu Krisito ba. Saamu, bola lu ane kikoole-gyii su mu, lbwaare ii biti o wu fee ane ikpa i kyiiigi mu ase. 25 Nbuunbu kikoole Krisito gyii maa ba fale bure, a man bila an bu nbara mu nu i gye ane okusupu mu kase.

lbwaare Mu-Bii ana

26 Kpalu fee fan maa koolle Krisito Yesu gyii su mu, fane kpini fan gye lbwaare mu-bii ana. 27 Nu fane kpini mu nu ba gye fane lbwaare kekyugyee waa Krisito lee mu, i yege nu Krisito kudubi mu bu fane to. 28 Imu su lbwaare ase bure, i man bila i bu to fee aku ba gye Gyiwu abi abee ba man gye Gyiwu abi, abee aku ba gye

anye abee aku ba gye nde abi, abee aku ba gye anyin abee ba gye akyu, lu fee fane kpini fan gye kokulun Krisito Yesu to. ²⁹ Nu fan kan fan gye Krisito lee mu, kanun bure fan gye Abraham anaana-bii, nu fen biti fan nye kuto mu nu lbwaare da mu kokolo su sa Abraham mu.

4

¹ Kuto mu nu n towe i gye ye, kebii-pii mu nu ee biti o gyii mu-se kapatye nu o man pu dan, nu halu koto kumaa maa gye mu lee gbaa mu, o man kwu ye kunye mu nu o bu kikpaara mu su mu. ² Maa san o gye kebii-pii mu, o su asa mu nu bee ku mu su, ye bamu nu bee ku mu ato mu su bee sa mu, naa fuw saja mu nu mu-se yila mu ye o gyii kapatye mu. ³ Kanun nu ane gbaa ane an daa an du fee nbii mu nu ane anaana-to ye dulinyaa numu to ato kaapusa, u nyan ane fee anye. ⁴ Amaa saja mu nu lbwaare yila kyeekyee maa fuw mu, o sun mu gbaa-gbaa Mu-Bii dulinyaa numu to. Nu o yege nu okyu kuvge mu Gyiwu obii nua nbara mu to, ⁵ ke o nye koole bamu nu ba bu nbara mu kase mu yege, ke ane kpini an nye ba biliji lbwaare mu-bii ana. ⁶ Lu fan maa gye lbwaare Mu-Bii ana su mu, o sun Mu-Bii Kayaayu mu o ba kyina fane nkolo to. Kayaayu mu u yege nu an taale tu lbwaare ye, "Aba* abee Jse." ⁷ Imu su fan man bila fan gye anye, amaa fan gye lbwaare mu-bii ana nun. Nu fan maa gye mu-bii ana fale bure, fan gye mu kapatye mu agyipu.

*Pooli kaytyee lu
Galati abi su*

⁸ Saja mu nu fan man nyi lbwaare mu, fan gye anye sa idakpa mu nu i man gye anyirupe ku. ⁹ Amaa nbunbu fan maa bu lbwaare fale, abee n towe ye lbwaare bure i ba bu fane fale mu, nene su nu fen bila bwii naa buu kanun idakpa ato kaapusa mu nu i man su olun ku, nu i man su tonoo? Fen biti fan bila biliji anye sa umu nun abee? ¹⁰ Fan su kensi-gyii nke sa Gyiwu abi nke nku, ye lbwaay iku, ye tsanja iku, ye nsu nku. ¹¹ Fane asin i su me kufuu, nu n fe nfeere fee akoto me kkpune mu nu n kpune fane su fale ii biti i waa kyan.

¹² Me-daa ana ye mi-supu ana, n kule fane nun fee fan baa fan du fee me. Lu fee ngbaa n maa gye Gyiwu obii mu, n ba waa me n-yu fee fane. Nu fan man waa me alibi aku. ¹³ Fee kanan mu nu fan nyi mu, lu me kulo su nu n gyankpaa ba towe asin danburasa mu sa fane. ¹⁴ Halu me kulo ki maa gye kasula sa fane gbaa mu, fan man lee fane ansi yege me, nu fan man kina me. Amaa fan koole me abaa anyo fee n

maa gye lbwaare kaboo, abee n maa gye Krisito Yesu gbaa-gbaa mu. ¹⁵ Nu kanun saja maa mu, kensi-gyii lala bu fane to lu me su. Nu n taale n towe gbaa ye, nu koto mu nu fen taale nun, naafoo fen kyole fane ansi gbaa fan sa me. Nu nbunbu, mune i waa? ¹⁶ N ba biliji fane don lu kesintin mu nu n towe n sa fane mu su nun abee?

¹⁷ Nu kanun asa mu nu bee kaapu fane asin kokwu mu bure, bamu ansi i payi fane su, amaa bamu nfeere to man buron. Koto mu nu bee biti mu i gye fee, ba barge fane lu me ase, ke fane gbaa fane fan baa fen nu bamu ase. ¹⁸ I buron fee fane ansi i maa payi lu koto ku su, nu koto maa gye koto danburasa, ke i man naa waa fee saja mu nu n bu fane ase mu nkun, amaa saja kumaa. ¹⁹ Mi-bii ana danburasa, fee kanan mu nu kedunjidi u kutaa okyu mu, kanun manja nu i bila u waa me sa fane, naa fuw saja mu nu Krisito kudubi mu ki loo bola fane to. ²⁰ N daa biti nun fee n san n bu fane ase nbunbu, naafoo n nye kyeege kanan mu nu n towe olun su n sa fane mu, lu fee me nfeere i tooro me fane su.

*Kinye-kyu Haga mu-bii
ye odibii Sara mu-bii*

²¹ Fan yege n taase fane mu nu fen biti fan buu nbara mu. Fan man nu koto mu nu nbara mu i towe mu kase nun abee?

²² Asinkyan yilasa mu i towe ye, Abraham su nbii-nyansa anyo, kinye Haga mu-bii i gye oku, nu odibii Sara moo mu-bii gye oku. ²³ Obii mu nu kinye-kyu kuvge mu, mu kakuve du nun fee kanan mu nu daadimaadi kuvge obii mu, amaa odibii mu-bii mu bure, ba kuvge mu bola asin mu nu lbwaare wola da mu kokolo su towe yila mu su nun.

²⁴ Fale ato numu i gye asin kaalasa mu nu i su kase. Akyu anyo mu ba yile sa ntowe-kyula anyo mu nu lbwaare waa maa asa nsana mu. Kinye-kyu Haga i yile sa katowe kyula mu nu lbwaare waa Sinayi kibu mu su mu, nu nbii mu nu Haga kuvge mu gye anye nun. ²⁵ Nu Haga i yile sa Sinayi kibu mu nu ki bu Arabiya osuwole su mu, nu ki bila yile sa ndaga Gyerusalem kade lala mu, nu kumaa kumu asa kpini ba gye anye nun. ²⁶ Amaa susu Gyerusalem mu bure gye odibii-kyu, nu mu i gye ane-nyi. ²⁷ Lu fee ba kyuroo waa Asinkyan yilasa mu to ye,

"O ogbentipu-kyu,
fu mu nu fu man kuvge ku,
yege i waa fu okon,
fu mu nu fu man puta dunji ku mu,
taa kensi-gyii lala kuusi waa ulawo.
Lu fee okyu mu nu mu-kuli sile yege mu
mu, ii biti o nye nbii

* 4:6 4:6 Aba i gye Arabiki katowe to. Imu kase i gye Jse.

o kyo okyuu mu nu mu-kuli man sile yege mu."

²⁸ Imu sv me-daa ana ye mi-supu ana, fan gye fee kanan mu nu lbwaare da mu kokolo sv yla poyi nu Sara ba kuvge Isaki mu, kanun manja nu fane gbaa fane fan gye. ²⁹ Kanun sanja manja mu, obii-nyinsa mu nu ba kuvge mu daadimaadi kakuvge ukpa sv mu, nyanla obii-nyinsa mu nu ba kuvge mu lbwaare kayaayu olun to mu. Nu kanun nu i du nbunbu gbaa. ³⁰ Amaa mune asin nu ba kyoroo waa Asinkyan yilasa mu to mu? Imu i gye ye, "Gya kunye-kyu mu maa mu-bii-nyinsa mu, lu fee kunye-kyu mu-bii maa odibii-kyu mu mu-bii ba mee buga bee gyii ose mu kapatiye." ³¹ Imu sv me-daa ana ye mi-supu ana, an man gye kunye-kyu mu mu-bii ana nun, amaa an gye odibii-kyu mu mu-bii ana nun.

5

Krisito yege nu a nye ane n-yu lu nbara mu to

¹ Krisito koolle ane yege nu an nye ane n-yu. Kanun sv fan yile to kenken, ke fan man bila yege ba taa fane waa nbara mu kibuu anye.

² Fan nu! Me Poo! n gyii fane kesintin fee nu fan kan yege nu ba tuje fane iduu mu, i bola lbwaare ansi mu, kanun bire Krisito man bila o sv kyaare sa fane kpini-kpini. ³ N bila n da fane amu to ye, okumaa mu nu o yege nu ba tin mu oduu mu, kanun bire i dagaa maa buu nbara mu kpini. ⁴ Fane mu nu fen biti fee fan buu nbara mu, ke lbwaare o wu fee fane ukpa i kyiiigi mu ase mu, fan barige lu Krisito ase, nu fan lee fane n-yu lu lbwaare kabwaala mu to. ⁵ Amaa aneene bire, Kayaayu Kyrekyure mu yege nu an sv tamaa an gyoo lbwaare o koolle ane kyula fee, ane ukpa i kyiiigi mu ase lu ane kikoolle-gyii sv. ⁶ Lu fee, a maa buu Krisito Yesu fale mu, an tuje iduu-o, an man tuje iduu-o, man gye umu i tiri. Kuto mu nu ki tiri i gye ye Krisito kikoolle-gyii mu nu ku yege nu an nye kebiti sa abaa.

⁷ Naafoo fan kyua fan yile to danburasa. Anumu i fun waa fane nu fan yege kesintin okpa mu kibuu? ⁸ N nyi fee man gye lbwaare mu nu o tu fane ye fan ba waa mu lee mu, i waa kanun. ⁹ Fan nyiiji fee, "Bodobodo inyifo kifa-tinsa gberEE u yege nu bodobodo inyifo mu kpini i tin." ¹⁰ N koolle Onyurpe mu gyii fee, fan man ye fan kyeege naa buu okpa pupwe kv. Okumaa mu nu ee nyita fane nfeere manja mu, osa kumaa mu nu o gye mu, lbwaare ii biti o buite mu kusv. ¹¹ Me-daa ana ye mi-supu ana, nu n kan n kaapu ye iduu kitin i gye

asin tirisa nun, naafoo mune i waa sv nu Gyiwu abi ba san bee nyanla me? Nu i daa i gye kanun nun, naafoo Krisito kiwu oyu laasa sv asin mu, man din buya asin kv. ¹² N biti fee bamu nu bee tooroo fane lu iduu kitin sv mu, naafoo ba lee bamu awee tii bamu iduu kitin sv!

¹³ Me-daa ana ye mi-supu ana, fane bire, lbwaare koolle fane yege nu fan nye fane n-yu lu kanun Mosesi nbara kibuu mu to. Amaa fan man kan yege fane n-yu kunye mu ki sa fane ukpa, ke fane kayu-wole kayalaga mu ki gyii fane sv. Amaa fan taa kebiti sun abaa. ¹⁴ Mosesi nbara mu kpini i lu konosa kulun to mu nu ku towe ye, "Biti fu burisa fee fu n-yu." ¹⁵ Nu fan kan fan du fee ndunbwe nu fen duji nu fen larige abaa mu, fan baa fan da sv, man gye kanun mu fen biti fan moo abaa.

Ibwaare Kayaayu mu ye ane kayu-wole

¹⁶ Imu sv n towe fane ye, fan yege Kayaayu Kyrekyure mu o kaapu fane okpa, ke fan man nye buu fane kayu-wole kayalaga. ¹⁷ Lu fee koto mu nu Kayaayu mu ii biti mu, mee kyina ye koto mu nu kayu-wole u yalaga mu, nu koto mu nu kayu-wole u yalaga mu gbaa mee kyina ye koto mu nu Kayaayu mu ii biti mu. Bee ko ye abaa sanja kumaa, umu sv nu i bulun fee fan waa koto mu nu fen biti mu. ¹⁸ Amaa nu fan yege nu Kayaayu mu kaapu fane okpa mu, kanun bire fan man bu nbara mu kase.

¹⁹ Kayu-wole asun libi i mee baala. Imu kv i gye kilu okuli abee okaa kamaa, ye kigyagaa ineesi, ye kaburukone, ²⁰ ye idakpa kusun, ye akpa-sin, ye kekisi, ye keluu, ye kayu-basa, ye kunye agbu, ye me nkun n nye, ye nbarige to, ye nfeere kufe fee me nkun asin i buron. ²¹ Iku moo i gye ye kensi payi libi, ye kata-buu, ye kensi-gyii kibansa, ye alibi kumaa mu nu i tii sv. N da fane amu to fee kanan mu nu n wola da fane amu to mu ye, okumaa mu nu o te fale kakyina to mu, mee ye o nye loo lbwaare kuwura-gyii mu to.

²² Amaa ato mu nu lbwaare Kayaayu mu u yege nu asa bee waa mu i gye kebiti, ye kensi-gyii, ye keyuula, ye kenyiita, ye kuwEE kuwu, ye kidanburasa kiwaa, ye kesintin kigyii, ²³ ye kibwahn kiwaa, ye n-yu kikitaa. Nbara kv man bu to nu u ko ii tii umu. ²⁴ Bamu nu ba gye Krisito Yesu asa mu bire, ba taa bamu alibi kayu-wole kayalaga ye kumu kokolo biti mu da mata oyu laasa mu sv moo umu kpini. ²⁵ Kayaayu Kyrekyure mu maa sa ane kakyina pupwe fale bire, fan yege ke o gyankpaa ane koto kumaa numu to. ²⁶ Fan man yege ke a kaapu ane n-yu, ke a man

waa ane burisa ana agbu-sun, ke fan man ko abaa kokoroko.

6

Fan kye abaa to

¹ Me-daa ana ye mi-supu ana, nu fane to oku kan tye alibi to mu, fane mu nu fan buu lbwaare Kayaayu mu okpa kyekyee su mu, fan taa kebiti kye mu to, ke o bwii ba okpa danbirasa mu su. Amaa fan ku fane n-yu su danbirasa, ke Sttaane o man nye okpa tuv fane gbaa fane to ku. ² Fan yege fane burisa ana asun i baa i gye fane asun. Nu fan kan waa kanun mu, umu u kaapu fee fen gyii Krisito nbara numu su. ³ Nu oku kan fe nfeere ye o gye kuto ku, yege o man gye sehn mu, ee pina mu n-yu nu. ⁴ Okumaa numu o ku kanan mu nu mu gbaa-gbaa mu awaasa i du. Nu i kan i buron mu, kanun bure ee taale kaapu mu n-yu lu mu awaasa mu su, yege o man taa mu n-yu kaala oku lee. ⁵ Lu fee i dagaa okumaa numu maa sula mu gbaa-gbaa mu kasula.

⁶ Okumaa mu nu bee kaapu mu ab-waaresin mu, i dagaa maa kye mu okaaapu mu to, lu ato danbirasa mu nu o su mu.

⁷ Fan man pina fane n-yu. Oku mee taale sisii lbwaare. Kuto kumaa mu nu nyumisa duu mu, kumu nu ee tye. ⁸ Okumaa mu nu ee duu ke o gyii mu alibi kayi-wole ansi mu, mu kayi-wole manja to nu ee biti o tye lewu, nu okumaa mu nu ee duu ke o gyii Kayaayu mu ansi mu, Kayaayu manja to nu ee biti o nye nkpa kakpaa. ⁹ A man yege kidanbirasa kiwaa o fii ane, lu fee nu an man kan yege umu kiwaa mu, kakaaku an biti a ba gyii umu ton. ¹⁰ Imu su fee kanan mu nu an nye umu okpa fale, fan yege ke a waa kidanbirasa sa asa kpini, fonfon bamu nu ba gye ane burisa ana akool-gyipu mu.

Laalaabwe kumu to kida

¹¹ Ye fan wu akyoroo-bi lala numu? Me gbaa-gbaa me kuba nu n taa kyoroo umu nfu biya fane!

¹² Bamu nu bee biti ye asa ba wu bamu ifuli su kidanbirasa mu, u nyan fane ye fan tye fane iduu. Kuto mu su nu bee waa kanun i gye ye, be mee biti ba towe Krisito kelewu oyu laasa mu su asun, ke oku nyanla bamu. ¹³ Halu Gyiwu abi ba maa buu iduu kitn gbaa mu, be mee buu Gyiwu abi nbara mu. Amaa bee biti ye fan tye fane iduu, ke ba nye kaapu bamu n-yu ye fan nu bamu katowe. ¹⁴ Amaa me bure, n mee kaapu me n-yu, amoo ane-Nyurpe Yesu Krisito kelewu oyu laasa mu su nkun, nu kumu su nu dulinyaa ato man gye sehn mi ansi su, nu ngbaa n man bila n gye sehn

dulinyaa to. ¹⁵ Nu nyumisa tun oduu oo, o man tun oduu nun oo, man gye umu i tiri. Kuto mu nu ki tiri mu i gye fee Krisito sa ane kubaabuto pupwe. ¹⁶ Nu bamu nu ba su kubaabuto pupwe nu bee buu umu asun mu, lbwaare keyuula ye mu kwee kuwu i bun bamu su, ye bamu nu ba gye mu lee mu kpini su.

¹⁷ Lu ndaga u su ii kpee mu, oku i gye oku o man bila sa me tooro, lu fee alopane mu nu n nye lu Yesu su mu, u kaapu fee n gye mu lee.

¹⁸ Me-daa ana ye mi-supu ana, ane-Nyurpe Yesu Krisito kabwaala mu ki baa ki bu fane kpini ase. Amen.

Ɔwɔle mu nu Pɔɔli kyurɔɔ naa sa Efeso abi

Afwaala

¹ Me, Pɔɔli mu nu lu lbwaare kebiti su nu n ba waa Krisito Yesu osunpu mu, i kyurɔɔ ɔwɔle numu n biya fane mu nu fan gye lbwaare asa, nu fan kɔɔle Krisito Yesu gyii kesintin to, nu fan bu Efeso kade to mu.

² Anɛ-Sɛ lbwaare ye anɛ-Nyiripe Yesu Krisito ba bwaala fane ke ba sa fane kayi-yuuli.

lbwaare bola Krisito su waa anɛ kusee

³ Fan yege a fwaala lbwaare mu nu ɔ gye anɛ-Nyiripe Yesu Krisito mu-Se. Kpalɛ fɛɛ a maa waa kɔkɔlon ye Krisito mu, lbwaare taa kusee kumaa mu nu i bu mu aye susu mu bwaala anɛ. ⁴ Pɔɔyi ke lbwaare ɔ tuɔ dulinyaa mu, ɔ bola anaa Krisito kiwaa kɔkɔlon mu su lɛɛ anɛ waa mu lɛɛ, ke a ba waa asa mu nu a man su alibi abɛɛ asun pwiɔsa ku mu ase. Lu kebiti mu nu ɔ su sa anɛ su mu, ⁵ ɔ nmɛna yila ye, bola Yesu Krisito su mu, ee biti ɔ taa anɛ bilɛni mu-bii ana. Inumu i gye mu kɔkɔlo biti. ⁶ Imu su fan yege an yin lbwaare, lu fɛɛ mu kabwaala damante mu su mu, ɔ bola mu-Bii bitisa mu su bwaala anɛ ato kpini. ⁷ Lu mu-Bii Yesu nkanal mu nu ɔ kyeege mu su mu, an nye anɛ n-yu fɛɛ lbwaare maa taa anɛ alibi keɛ anɛ, nu lu mu kabwaala lala mu su mu, ⁸ ɔ yege nu an nye kanyaasin ye kinyi. ⁹ Asun baalasa mu nu lbwaare nmɛna yila mu, nbunbu ɔ lɛɛ umu kaapu anɛ. Imu nu ɔ nmɛna kpini yile Yesu Krisito su lu koo didaa kanan mu nu ee biti. ¹⁰ Asun mu nu lbwaare nmɛna yila mu, nu umu saɲa kyɛkyɛɛ kan fuɔ mu, ee biti ɔ taa kuto kumaa mu nu ki bu susu ye kase su buɔa to, ke Krisito ɔ waa umu kpini kumu. ¹¹ lbwaare i yege nu kuto kumaa numu i waa, fɛɛ kanan mu nu ɔ wɔla nmɛna yila, nu i gye mu nfeere mu. Nu anaa Krisito kiwaa kɔkɔlon su mu, ɔ wɔla lɛɛ anɛ lu koo npiili ase ye a ba waa mu asa lu mu kebiti mu nu ɔ wɔla nmɛna yila mu su. ¹² Saamu, anɛ mu nu an gyankpaa an su tamaa Krisito to mu, a yin lbwaare bunyaa mu. ¹³ Kanun nu i du sa fane. Saɲa mu nu fan nu kesintin asun mu nu i gye asun danbirasa, nu i biya fane kamolɛge mu, fan kɔɔle Krisito gyii, nu lbwaare taa mu keduligi gyaga fane su. Kumu i gye Kayaayu Kyurekyure mu nu ɔ

wɔla da mu kɔkɔlo su yila ye ee biti ɔ sa fane mu. ¹⁴ Kayaayu Kyurekyure mu i gye ɔmu nu lbwaare taa yila kase, fɛɛ an biti a nye kuto mu nu ɔ da mu kɔkɔlo su ye ee biti ɔ sa mu asa mu. Inumu i gye anɛ tamaa fɛɛ anɛ mu nu an gye mu lɛɛ mu, an biti an nye anɛ n-yu. Fan yege a yin lbwaare bunyaa mu.

Pɔɔli kabwaare-kule

¹⁵ Fale su, lu saɲa mu nu n nu fane kɔkɔle Ɔnyiripe Yesu gyii, ye fane kebiti mu nu fan su sa lbwaare asa mu, ¹⁶ n man yege afwaala kiɔta sa lbwaare me kabwaare-kule to lu fane su. Nu n nyini fane su, ¹⁷ n kule anɛ-Nyiripe Yesu Krisito lbwaare mu nu ɔ gye bunyaa wuya mu ye, ɔ sa fane mu Kayaayu mu nu kii biti ki sa fane kanyaasin, ke ɔ lɛɛ lbwaare kaapu fane, ke fan nye bu mu danbirasa. ¹⁸ N bila n kule lbwaare fɛɛ ɔ buɛi fane nfeere to, ke fan nye bu tamaa mu nu ɔ tu fane kumu su mu, ye bunyaa kapatye kpare mu nu ɔ da mu kɔkɔlo su ye ee biti ɔ sa mu asa mu. ¹⁹ N kule mu ye ɔ yege fan bu mu ɔlon kpare mu nu ɔ taa waa anɛ mu nu an kɔɔle mu gyii mu to. Ɔlon lala numu man su birasa, ²⁰ nu ɔlon maɲa nu lbwaare lɛɛ kaapu Krisito to fɛɛ maa kyini mu lu lewu to, nu ɔ taa mu kyuna mu kuba gya sa susu. ²¹ Nu Krisito ii gyii kuwura awura ye alɔnpu ye kinyin kigyii ye anyiripe kpini su. Nu ɔ su ɔlon kpare ɔ kyɔ kuto kumaa mu nu ki su kiɔ dulinyaa numu to ye kumu nu kii biti ki ba ba mu to. ²² Nu lbwaare taa kuto kumaa numu waa Krisito kase, nu ɔ lɛɛ mu ba waa kumu sa mu kubu mu kuto kumaa to. ²³ Kubu mu kpini i gye Krisito kayi-wule, nu mu i gye kumu sa kayi-wule mu, nu mu u yege nu kuto kumaa numu u lwɛ kyɛkyɛɛ ɔkpa kumaa numu su.

2

Yesu to nu an nye nkpa

¹ Fane fane naafɔɔ fan kyuna fan du nun fɛɛ asa mu nu ba wu mu,* lu fɛɛ fan waa lbwaare kusu to ɔlon ye alibi. ² Kanun saɲa maɲa fane kakyuna to mu, fan kyuna fan buu dulinyaa numu awaasa, nu fan buu n-yaayu libi kpini owura mu nu ɔ bu asa to ee sun kusun nbunbu, nu be mee nu beɛ sa lbwaare mu. ³ Anɛ kpini an kyuna an du fɛɛ bamu saɲa ku to, yege an bu anɛ kayi-wule kɔpɛre to, nu an buu umu kayalaga ye kuto mu nu anɛ nkɔlo ii biti mu. Naafɔɔ anɛ kpini an tii bamu nu lbwaare kusu bute de ɔ gyoo bamu mu su. ⁴ Amaa lu lbwaare kebiti lala mu nu ɔ su sa anɛ ye mu kuwɛɛ kuwu kɔkyɔ mu su

* 2:1 2:1 Naafɔɔ bamu alibi i barige ba maa lbwaare nkpa wuya mu nsana.

mu, ⁵ ane mu nu an kyina an du fee asa mu nu ba waa lbwaare kusu to olon mu, o bola Krisito su sa ane nkpa. Lu lbwaare kabwaala mu su nu fan nye kamolige. ⁶ Anaa Krisito Yesu kiwaa kukulun su mu, i waa fee lbwaare buga kusaa anaa Yesu lu lewu to. Nu o sa ane okyinakpa Yesu ase susu, ⁷ ke o taa lee kaapu sanja kumaa numu to fee mu kabwaala ye kebiti mu nu o su sa ane mu, ba mee taale taa kaala sehn, lu kuto mu nu Yesu Krisito waa mu su. ⁸ Lu fee lbwaare kabwaala mu su nu o molige fane kpali fane kikoolle-gyii su, nu i man gye fane gbaa-gbaa fane awaasa su, i gye lbwaare kakae nun. ⁹ Nu i man gye oku kusun sunsa su nu o nye kamolige, ke oku o man nye kaapu mu n-yu. ¹⁰ Lu fee lbwaare waa ane asa pupwe, nu anaa Krisito Yesu kiwaa kukulun su mu, o tuu ane ye a waa ato danbirasa, mu nu o wola lonjo yila ane ye an waa mu.

*Bamu nu ba koolle gyii mu
kpini ba waa kukulun
ye Krisito*

¹¹ Imu su fane mu nu fan man gye Gyiwu abi kakolge to mu, Gyiwu abi mu bee ti fane ye, "bamu nu ba man tije iduu," nu bee ti bamu n-yu ye, "iduu atuppu." (Amaa unumu i gye nyumisa awaasa mu nu ba waa umu kayu-wole su nun). ¹² Fan nyinji fee kanun sanja manja mu, fan man tii Krisito su, fan kyina fan gye afo kyilim nu fan man tii Israyi abi mu su, nu fan man tii katowe kyula mu nu lbwaare da mu kokolo su yila mu su, fan man nyi lbwaare nu fan man su tamaa. ¹³ Anaa nbunbu fane mu nu naafoo fan kyina fan bu kata ye lbwaare mu, fanaa Krisito fan waa kukulun, nu lu mu nkalan kikyeege mu su mu, lbwaare buite fane tiri mu to.

¹⁴ Lu fee Yesu gbaa-gbaa i biya ane keyuula nu mu i taa Gyiwu abi ye bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu buga waa asa kulon. Nu o lee kekisi mu nu ki barige bamu nsana fee kibandiyee mu tuu. ¹⁵ O taa mu kayu-wole waa saraga tun Gyiwu abi nbara mu kibuu ye umu kikaapu, ke o nye taa asa yiri ntun nnyo mu buga waa asa kulon ye mu Krisito. O waa kanun nun biya keyuula. ¹⁶ Nu lu mu kelewu oyu laasa mu su mu, o nyita kekisi mu nu ki bu bamu nsana mu, nu o waa bamu kukulun. Nu lu mu kelewu mu su mu, o lonjo bamu ye lbwaare nsana. ¹⁷ Imu su Krisito ba, nu o ba towe keyuula asin danbirasa mu sa fane mu nu fan kyina fan bu kata ye lbwaare mu, ye Gyiwu abi mu nu ba bu tiri lbwaare mu. ¹⁸ Nbunbu lu Krisito su mu, ane mu nu an gye Gyiwu abi ye bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu kpini, an taale

bola Kayaayu kulon mu su ba Jose lbwaare ase.

¹⁹ Kanun su, fane mu nu fan man gye Gyiwu abi mu, fan man bila fan gye afo kyilim ye ndendemande abi, amaa fanaa lbwaare asa fan gye nde-bii ye lbwaare kikaapa su asa nun, ²⁰ nu fan du nun fee opore mu nu ba poyi gyaga kisibi mu nu ki gye Krisito asunpu ye lbwaare atowepu mu su mu, nu Krisito Yesu gbaa-gbaa i gye kumu kibontonbulonto kubuu kpare mu. ²¹ Nu mu u su obu mu katn kumaa numu buga to, nu ee yege nu kii dii susu ki ba waa kabwaare-sunkpa kyreyire sa Onyiripe mu. ²² Fanaa Krisito kiwaa kukulun su mu, fane mu nu fan man gye Gyiwu abi nu fan koolle gyii mu, lbwaare taa fane buga ye asansa mu, ke fan ba waa mu Kayaayu mu okyinakpa.

3

*Pooli lee lbwaare
asin baalasa mu sa
Krisito abuupu*

¹ Lu fale su, me Pooli, mu nu ba tii me obu Krisito Yesu su, lu Krisito asin mu nu n towe n sa fane mu nu fan man gye Gyiwu abi mu su mu, n kole lbwaare n sa fane.

² Kesintin to fan nu ye lbwaare kabwaala mu su nu o taa kusun numu sa me lu fane su. ³ Imu i gye asin baalasa, nu lbwaare lee kaapu me fee kanan mu nu n wola kyuroo umu gberee yila mu. ⁴ Nu fan kan kale umu mu, fen biti fan taale wu fee n nu asin baalasa lu Krisito su mu kase. ⁵ Saamu didaa mu, lbwaare man lee asin manja kaapu didaa asa mu, amaa nbunbu bire o bola mu Kayaayu mu su lee kanun asin baalasa manja kaapu Krisito asunpu ye atowepu mu nu o lee mu. ⁶ Asin baalasa mu i gye ye, lu asin danbirasa mu su mu, bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu bee biti ba ba nye kusee damante mu buga tii Gyiwu abi mu su, nu bamu kpini bee biti ba baa ba gye asa kulon, ke ba nye kusee ato mu nu lbwaare bola Krisito Yesu su da mu kokolo su yila mu.

⁷ lbwaare bwaala me, lu mu olon kusun mu su waa me asin danbirasa numu osunpu. ⁸ Halu n maa man fuu lbwaare asa mu to kaluwe ase gbaa mu, lbwaare taa asin danbirasa mu kitowe bwaala me ye, n towe Krisito kusee mu nu oku mee taale taa kala sehn mu, sa bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu. ⁹ Nu lbwaare taa waa me kabaa to ye, n yege okumaa numu o wu kanan mu nu asin baalasa numu ii sun kusun. Saamu didaa mu, lbwaare mu nu o tuu kuto kumaa numu mu taa asin mu baala, ¹⁰ ke nbunbu numu o nye bola Krisito kubu mu su lee mu kanyaasin

damante kɔkwɛ-kɔkwɛ mu kaapu nboɔ ye awura ye alɔnpu mu nɛ ba bu susu mu. ¹¹ Ɔ waa unumu fɛɛ kanan mu nɛ ɔ wɔla ŋmina yɛla lu npiili ase mu, nɛ ɔ bɔla anɛ-Nyɛrɛpɛ Krisito Yesu sɔ waa kanɔn. ¹² Lu a maa waa kɔkɔlɔn ye Krisito, nɛ an kɔɔle mu gyii sɔ mu, an taale yɛle lbwaare ansi tɔ kɔnyɛn tɔ yege a man sɔ kufuu. ¹³ Imu sɔ n tɔwe fane ye, fan man yege fane abaa i yɔɔ, lu awurɔfɔ mu nɛ n wu fane sɔ fale. Inumu ii biti i biya fane tɔnɔ.

*Pɔɔli kabwaare-kɔle sa
Krisito abi mu nɛ ba bu
Efeso*

¹⁴ Nu n kan fɛ nfeere lu atɔ mu nɛ lbwaare waa sa fane fale mu, n muɔa me amulii sɔ n kɔle anɛ-Se lbwaare n sa fane. ¹⁵ Mu tɔ nu yiri kɔmaa mu nɛ ki bu kase sɔ ye umu nɛ i bu susu mu kpini i lu. ¹⁶ N kɔle lbwaare ye, lu mu bunyaa kpare mu tɔ mu, ɔ bɔla mu Kayaayu mu sɔ, waa fane kala ana ɔlɔn gaa. ¹⁷ Mɛ kabwaare-kɔle i gye ye, lu fane kɔkɔle-gyii sɔ mu, Krisito ɔ ba kyina fane nkɔlɔ tɔ. Nu n bɛla n kɔle ye, fan nye ilin ke fan yɛle fane kebiti tɔ kenken, ¹⁸ ke fan naa lbwaare asa mu kpini fan nye ɔlɔn nu Krisito kebiti mu nɛ ki man sɔ ɔkaa nɛ ki man sɔ burisa mu kase. ¹⁹ Halu i maa bu tɔ fɛɛ ɔkɔ mɛɛ taale nu Krisito kebiti mu kase lɔwe gbaa mu, n kɔle lbwaare fɛɛ ɔ yege fan nu kebiti mu kase, ke fane kɛbaabɔtɔ ki baa ki du fɛɛ mu lɛɛ mu gbaa-gbaa.

²⁰ Fan yege a yɛn lbwaare, lu fɛɛ mu ɔlɔn mu nɛ ii sun kusun anɛ tɔ mu sɔ mu, ɛɛ taale waa atɔ damante ɔ kyɔ umu nɛ an kɔle mu, ye umu nɛ a mɛɛ fe umu nfeere gbaa mu. ²¹ Nu lu Krisito Yesu sɔ mu, mu abupu mu kpini ba taa bunyaa bɛɛ sa lbwaare lu ndaga u sɔ ii kpee naa fɔv saɔa mu nɛ i man sɔ ɔkaa. Amen!

4

*Krisito kɔbu mu gye
kayɛ-wɔle kɔlɔn nɛn*

¹ Kanɔn sɔ, mɛ mu nɛ ba tii mɛ obu kpali kusun mu nɛ n sun n sa Ɔnyɛrɛpɛ mu sɔ mu, n kɔle fane ye, fan kyina kakyina mu nɛ ki dagaa ye kitu mu nɛ ɔ tu fane ba waa mu lɛɛ mu. ² Fan baa fen biya fane n-yɛ kase, ke fan baa fen du bɔhn, yege fan sɔ kenyiita, nu lu kebiti sɔ mu fan man taa abaa asɛn waa fane nkɔlɔ tɔ. ³ Fan bɔla fane kayɛ yuuli mu nɛ ki buga fane mu sɔ kpan fane n-yɛ kitaa kɔnɔ kɔlɔn mu nɛ lbwaare Kayaayu mu sa fane mu tɔ kenken. ⁴ Anɛ kpini an gye fɛɛ kayɛ-wɔle kɔlɔn nɛn, nu Kayaayu kɔlɔn kpɛn nɛ an sɔ, fɛɛ kanan mu nɛ lbwaare tu anɛ ba tamaa kɔlɔn tɔ mu.

⁵ An sɔ Ɔnyɛrɛpɛ kɔlɔn nɛn, ye kɔkɔle-gyii kɔlɔn, ye lbwaare keyyugyee kɔlɔn. ⁶ An sɔ lbwaare kɔlɔn mu nɛ ɔ gye anɛ kpini Ɔsɛ. Mu i gye anɛ kpini Ɔnyɛrɛpɛ, ɛɛ bɔla anɛ kpini sɔ ee sun kusun, nɛ ɔ bu anɛ kpini nkɔlɔ tɔ.

⁷ Amaa Krisito taa mu kabwaala nkɛɛ mu sa anɛ ɔkɔmaa nɛmu, fɛɛ kanan mu nɛ ɔ barige tɔ yɛla mu. ⁸ Fɛɛ kanan mu nɛ ba kyurɔɔ waa Asunkyan yɛlɛsa mu tɔ ye, “Ɔ maa dii kpee susu legelege mu, ɔ taa bamu nɛ ɔ kɔ nye mu kpee nɛ ɔ kɛɛ asa atɔ damante.”

⁹ Maa tɔwe ye, “Ɔ maa dii kpee susu legelege” mu, kumu kase i gye nɛnɛ? Kumu kase i gye ye pɔyi ke o dii kpee susu mu, ɔ wɔla lu susu nɛn ba kase sɔ, kase tɔ kase tɔ. ¹⁰ Ɔmu nɛ ɔ kpilige ba kase sɔ mu, i gye ɔmu nɛ o dii kpee susu mu. O dii kpee susu-susu abwaare-wɔle kamaa, ke ɔ nye ɔ bu kase sɔ ye susu katɛn kɔmaa. ¹¹ Mu i gye ɔmu nɛ ɔ sa nkɛɛ. Ɔ lɛɛ akɔ waa mu asunpu, nɛ ɔ waa akɔ mu atɔwɛpu, ɔ waa akɔ asɛn danburasa atɔwɛpu, nɛ ɔ waa akɔ mɔɔ agyankpaapu ye akaapɔpu. ¹² Krisito waa bamu kanɔn nɛn ke ba nye lɔŋɔ lbwaare asa ba waa Krisito kusun mu, ke mu kɔbu mu nɛ ki gye mu kayɛ-wɔle mu ki nye ki dan kɔkɔle-gyii tɔ, ¹³ naa fɔv fɛɛ anɛ kpini an nye kɔnɔ kɔlɔn kɔkɔle-gyii mu tɔ, ke a bu lbwaare mu-Bii mu, ke a dan danburasa naa lɔwe fɛɛ Krisito kudubi mu.

¹⁴ Saamu an man bɛla an gye nbii ke asa ba nye taa antɔjesa kɔkaapu ye kigolon-golon kɔnɔ tɔ kɔn pɛna anɛ ke anɛ nfeere i baa i du fɛɛ afuu umaa da nɛ apaa i kyɛnkpɛn tɔ mu. ¹⁵ Amaa a taa kebiti tɔwe kesintin asɛn mu, ke a dan ba waa fɛɛ Krisito ɔkpa kɔmaa nɛmu sɔ, nɛ mu i gye kumu mu. ¹⁶ Krisito sɔ nu kayɛ-wɔle abaafɔn-abaafɔn mu i kyaa abaa sɔ, nu ikyagakpa mu u kitaa abaafɔn mu buga abaa tɔ. Imu sɔ nu kɛbaafɔn kɔmaa nɛmu waa kumu kusun ye ɔdan mu, kayɛ-wɔle mu kpini u dan nɛ u nye ɔlɔn kebiti tɔ.

*Fan lu fane ikpa didaa tɔ
ke fan bilinji asa pɔpwɛ*

¹⁷ Imu sɔ n tɔwe fane unumu, nɛ n yɛle umu sɔ Ɔnyɛrɛpɛ kitu tɔ ye, fan man kyina fɛɛ bamu nɛ be mee sun lbwaare mu. Fale asa nfeere i man sɔ kyaare. ¹⁸ Kitentenbiri ki bun bamu nfeere sɔ, nɛ ba mɛɛ ye ba fan nye nkpa mu nɛ lbwaare sɔ ɛɛ sa mu, lu bamu kuman nyi ye bamu nkɔlɔ ɔsu mu sɔ. ¹⁹ Lu kanan mu nɛ ipeeli i man bɛla i bu bamu ansi sɔ mu, ba taa bamu kayɛ-wɔle bɛɛ waa asɛn gyaga kɔmaa nɛmu mu nɛ i gyii bamu amu.

²⁰ Amaa fanɛɛ fanɛɛ bɛrɛ, man gye unumu nɛ fan bɛla lu Krisito sɔ. ²¹ N nyi fan

maa nu mu sv, nu ba kaapu fane kesintin asin mu nu i bu Yesu to mu. ²² Imu sv fan yege fane kakyina didaa mu foyi. Kakyina didaa mu kayalaga daa kyina u pina fane nun, nu ii nyita fane. ²³ Nu i dagaa fane nkolo ye fane nfeere kpini i waa apupwe, ²⁴ ke fan kyina kakyina pupwe mu nu lbwaare tov kumu nu umu ikpa i kyiigi, nu i du kyurekyure, nu i gye lbwaare keduli mu.

²⁵ Imu sv fane okumaa numu o yege atijesa, ke fan baa fen gyii kesintin fen sa fane burisa ana. Lu fee ane kpini an gye kayi-wule kolon asa nun. ²⁶ Nu oku kan nye agbu mu, o man yege mu agbu mu i yege o waa alibi, nu o man kyaga agbu mu sv naa tye kyowe. ²⁷ Ke o man sa Sutaane okpa kpini-kpini. ²⁸ Okumaa mu nu o kyina ee yuuri mu, o man bila yuuri, amaa o taa mu abaa sun kusun mu nu ki sv tonu, ke o nye iku kye atiripu to.

²⁹ Fan man yege ntowe libi ku i lu fane nno to, amoo nkyeto ntowe mu nu ii kpiya asa ansi to, nu bee nye bamu ato tirisa mu. Saamu bamu nu bee nu mu, ba nye-nye fane katowe mu tonu. ³⁰ Fan man waa ke lbwaare Kayaayu Kyurekyure mu kokolo o nyita mu. Lu fee Kayaayu manja nu lbwaare taa dulugi fane kaapu fee, mu asa i gye fane sa Kake lala mu nu ee biti o molige fane mu. ³¹ Fan man bila yege asin i ko fane, abee fan taa asin waa fane nkolo to, abee fan nye agbu. Fan man punte abaa sv, abee fan saale abaa, abee fan kisi abaa ikpa kukwu-kukwu sv. ³² Amaa fan baa fen waa abaa kidanbrasa, ke fan baa fan sv asa kowe, ke fan baa fan sv alibi fen kee abaa fee kanan mu nu lbwaare bola Krisito sv taa fane alibi kee fane mu.

5

Fan kyina kijnanjesa mu to

¹ Kpalu fan maa gye lbwaare mu-bii ana mu nu ee biti fane gaa sv mu, fan kase lbwaare to. ² Fan nye kebiti sa abaa fane kakyina to, fee kanan mu nu Krisito nye kebiti sa ane, nu o taa mu n-yu lee saraga nu o wu fwu ane alibi, nu kanun saraga mu ii lii fen femm* nu ku bola lbwaare ansi mu.

³ Lu fan maa gye lbwaare asa sv mu, i man dagaa oku maa nu fee kanyin abee kakyi biti kigyagaa, abee ineesi iku, abee onsi-payi libi ku i baa i bu fane to. ⁴ Nu i man dagaa fan maa towe ineesi asin, abee amelensi-sun, abee agyaga-sun, amaa fan taa afwaala sa lbwaare. ⁵ Fan dan fen nyi kesintin to fee okumaa mu nu ee waa kakyi abee kanyin biti kigyagaa,

abee ineesi asin, abee onsi-payi libi mu, o mee ye o nye loo Krisito maa lbwaare kuwura-gyii mu to. Onsi-payi libi du nun fee kusun idakpa mu. ⁶ Lu fee fale ato numu sv nu lbwaare agbu ii biti i ba bamu nu ba waa mu kusu to olon mu sv. Imu sv fan man yege oku o taa ntowe kyan pina fane, ⁷ kanun sv faa naa kanun asa manja fan man buga waa sehn.

⁸ Fane gbaa fane kitenbiri ki kyina ki bu fane nkolo to nun, amaa nbunbu bire fan maa gye Onyuripe asa sv mu, kanmanje bu fane nkolo to nun. Imu sv fan yege fane kakyina to i kaapu fee fan gye injanjesa mu to asa. ⁹ Lu fee injanjesa numu i biya kidanbrasa kiwaa ye ikpa kikyigi ye kesintin kigyii. ¹⁰ Ke fan waa aniya waa koto mu nu ku bola lbwaare ansi. ¹¹ Fan man taa fane n-yu naa tii kitenbiri awaasa mu nu i mee kuge obii danbrasa mu sv, amaa fan lee umu kaapu ye i gye alibi. ¹² I gye apeeli-sun gbaa fee fan towe ato mu nu asoto olon wuya ana bee baala bee waa mu asin. ¹³ Amaa koto kumaa mu nu injanjesa mu lee ifuli sv mu, okumaa numu ii wu kanan mu nu ki du. ¹⁴ Lu fee nu injanjesa i ba koto kumaa sv mu, kanun koto manja mee baala. Imu sv nu ba towe yla ye, "Fu, nsure odepu, kyinj, kusu lu lewu to,

ke Krisito injanjesa mu i ba fu sv."

¹⁵ Fan ku danbrasa ke fan man kyina fee amelensipu, amaa fan kyina fee anyaasnpu. ¹⁶ Nu fan kan nye okpa kumaa numu ye fan waa kidanbrasa mu, fan man yege i kyun fane sv, lu fee sara numu to mu libi i nye akyo. ¹⁷ Fan man waa fee amelensipu, amaa fan kpan fane n-yu bu koto mu nu Onyuripe Yesu ii biti fee fan waa. ¹⁸ Fan man kan nuu nta buu, ke i nye nyita fane amu. Amaa fan yege Kayaayu Kyurekyure mu o loo bola fane to gaa. ¹⁹ Fan taa Asinkyan yilasa mu ubn ye abwaaresin ubn ye Kayaayu kulakaapu ubn fen towe fen waa abaa. Fan taa fane nkolo kpini bu ubn sa Onyuripe. ²⁰ Sara kumaa numu fan taa afwaala sa Jse lbwaare koto kumaa numu to, lu ane-Nyuripe Yesu Krisito ktu to sv.

Akyi-kilipu ba maa bamu-kuli ana asin

²¹ Fan biya fane n-yu kase sa fane burisa ana ke i sa Krisito beeree.

²² Akyi-kilipu, fan biya fane n-yu kase sa fane-kuli ana fee Onyuripe nu fen waa fen sa mu. ²³ Lu fee okuli mu i gye kumu sa mu-ka, fee kanan mu nu Krisito gye kumu sa mu abupu kubu, mu nu ki gye mu

* 5:2 5:2 Didaa mu asa bee tuwa ato liifensa bee waa saraga bee sa lbwaare.

kayɩ-wole, nu mu ɩ gye kumu omolɔgepu mu. ²⁴ Imu su fee kanan mu nu Krisito abuu pu mu bee biya bamu n-yu kase bee sa Krisito mu, kanun manja nu ɩ dagaa fee akyu-kilipu gbaa ba biya bamu n-yu kase sa bamu-kuli ana kuto kumaa to.

²⁵ Anyun-kilipu, fan nye kebiti sa fane-ka ana fee kanan mu nu Krisito nye kebiti sa mu kubu mu, nu o taa mu n-yu waa saraga wu sa bamu mu. ²⁶ Ke o nye bola nkyu ye mu asin mu su gye bamu waa kyirekyire sa mu n-yu. ²⁷ O waa kanun nin ke mu kubu mu ba baa ba gye asa mu nu ba su beere, yege ba man su ineesi, abee alibi aku, abee awaasa libi, yege ba du kyirekyire, nu ba man su asin pwusa aku bamu n-yu su. ²⁸ Okpa kolon manja su, ɩ dagaa fee anyun-kilipu ba maa nye kebiti sa bamu-ka ana, fee kanan mu nu ba su kebiti sa bamu gbaa-gbaa n-yu mu. Okumaa mu nu ee biti mu-ka mu, ii biti mu gbaa-gbaa mu n-yu nun. ²⁹ Osa ko man bu to nu ee kisi mu gbaa-gbaa mu n-yu, amaa ee bila kumu, yege ee ku kumu su, fee kanan mu nu Krisito ɩ ku mu kubu mu su mu. ³⁰ Lu fee ane ɩ gye Krisito kayɩ-wole ye umu abaa fon kokwu-kokwu mu. ³¹ Ba kyuroo waa Asunkyan yilasa mu to ye, "Lu fale su onyin ii biti o lu mu-nyi ye mu-se ase, ke o taa mu n-yu naa buga mu-ka to, ke bamu asa anyo mu ba ba waa kayɩ-wole kolon." ³² Imu ɩ gye asin baalasa mu nu ɩ budu, amaa mee me asin mu nu n towe fale mu ɩ yile sa Krisito maa mu kubu mu nun. ³³ Amaa n towe fane ye, onyin kumaa numu o nye kebiti sa mu-ka, fee kanan mu nu o su kebiti sa mu gbaa-gbaa mu n-yu mu, nu ɩ dagaa okyu-kilipu kumaa numu mo maa biya mu n-yu kase sa mu-kuli.

6

Nbii ye bamu akvɔgepu

¹ Nbi, lu fan maa gye Onyuripe lee su mu, fan nu fane akvɔgepu ase, lu fee umu ɩ dagaa fee fan waa. ² Ibwaare nbara mu nu ɩ towe ye, "Nu sa fu-se ye fu-nyi," mu, umu ɩ gye nbara gyankpaasa mu nu kokolo su kida tii su. ³ Kokolo su kida mu ɩ gye ye, nu fu kan nu sa fu-se ye fu-nyi mu, "ii biti ɩ waa odan sa fu, ke fu kyuna kase su kyeree."

⁴ Akvɔgepu, fan man waa kuto mu nu kii biti ku yege fane nbii ba nye agbu, amaa fan ku bamu su, ke fan taa Onyuripe kikaapu mu bila bamu.

Anye ye bamu-nyuripe ana

⁵ Anye, fan nu sa fane kase su anyuripe ana, ke fan sile bamu lu fane nkolo kpini

to, fee kanan mu nu fen biti fan waa sa Krisito mu. ⁶ Fan man nu sa bamu ansi su wole ke fan nye gyii bamu amu, amaa fan maa gye Krisito anye su mu, fan waa kuto kumaa numu lu fane nkolo to Ibwaare kypire su. ⁷ Fan sun bamu lu fane nkolo to fee fan maa sun Onyuripe mu, nu man gye asa nu fen sun mu. ⁸ Lu fee fan nyi fee, Onyuripe mu ii biti o ka okumaa numu kuko lu kusun danburasa mu nu o waa mu su. ɩ man tiri fee o gye kanye abee ee gyii mu kubaa su.

⁹ Anyuripe mo, kanun manja su nu ɩ dagaa fee fan waa fane anye. Fan man jaala bamu, lu fee fu nyi fee omu nu o gye fanaa bamu kpini Onyuripe mu bu susu nun, nu o mee mege to.

Nyumisaa maa n-yaayu libi ɩ ko

¹⁰ Me asin laalaalowe mu gye ye, fan nye olon lu Onyuripe ye mu olon lala mu to. ¹¹ Fan taa adun to mu nu Ibwaare sa fane mu kpini bun, ke fan nye taale ko ye Staaane kanyaasin ukpa libi mu. ¹² Lu fee man gye anaa anyumisa ɩ ko. Amaa an ko ye awuragypu ye ablonpu mu nu ba bu afuu to. An ko ye n-yaayu libi mu nu ii gyii kuwura dulinyaa kitenenbiri numu to. ¹³ Imu su fan taa adunto mu nu Ibwaare sa fane mu kpini bun. Saamu nu nke libi kan ba mu, fan taale nye olon ko tii Staaane ukpa libi mu. Nu fan kan ko lwe gbaa mu, fan yile fane ayaa su. ¹⁴ Fan yile to kenken, ke fan taa kesintin waa kurisu njina fane nse to. Ke fan taa ukpa kigyii waa fee kibule to panpasan kun fane nkolo su. ¹⁵ Fan kuula fane n-yu biti asin danburasa mu nu ɩ biya keyuula mu kitowe fee fane ayaa su asibita. ¹⁶ Saja kumaa fan taa kukole-gyii kutaa fee kubaa to kuto kunsaa. Kumu nu fen taale taa dunla Olibilibi* fulon anyenbi mu nu ee tuw fane mu kono. ¹⁷ Fan taa kamolige fee abilito kuwuro bun, ke fan taa abwaaresin mu nu ɩ gye kunaa to sakunde, mu nu Kayaayu mu ɩ sa mu kutaa. ¹⁸ Ke fan taa Kayaayu mu olon kule kabwaare-kule kuto kumaa to, ke Ibwaare o kye fane to. Lu unumu su mu, fan baa fan da su, ke fan waa aniya kule kabwaare-kule saja kumaa fen sa Ibwaare asa mu kpini.

¹⁹ Fan kule kabwaare-kule sa ngbaa me fee saja kumaa nu n kan bugi me kono mu, Ibwaare o sa me asin towea, ke n nye yile kunyin to lee asin danburasa mu nu naafoo ɩ baala mu kaapu. ²⁰ Asin danburasa numu su nu Krisito sun me, nu ba tii me obu fale. Fan kule Ibwaare fee n taale towe asin danburasa mu kunyin to fee kanan mu nu ɩ dagaa.

* 6:16 6:16 Olibilibi mu gye Staaane nun.

Laalaalɔwe afwaala

²¹ Ane birisa bitisa Tikiku, ɔ gyɛ ɔnyirɛ kɔyaafɔle mu nu ɔ taa kɔkɔlo kolɔn ee sun mu, mu ii biti ɔ ba tɔwe fane kɔto kɔmaa, ke fane gbaa fane fan nye bu kanan mu nu n du ye kɔto mu nu n waa.

²² Fale su nu n sun mu fane ase, ke fan nye bu kanan mu nu an du ke ɔ tɔwe waa fane aniya to.

²³ ɔse lbwaare ye ɔnyirɛ Yesu Krisito ba sa fane, ane-daa ana ye ane-supu ana keyuula ye kebiti ye kɔkɔle-gyii.

²⁴ lbwaare ɔ bwaala bamu nu ba su kebiti mu nu ki man su ɔkaa sa ane-Nyirɛ Yesu Krisito mu.

Ɔwɔle mu nu Pɔɔli kyurɔɔ naa sa Filipi abi

Afwaala 1

¹ Ɔwɔle numu lu me Pɔɔli ye Timoti, mu nu an gye Krisito Yesu ayaafɔle mu ase. Nu an kyurɔɔ an sa fane lbwaare asa kpini mu nu fanaa Krisito Yesu fan waa kɔkɔlɔn, ye fane abulisa ye akyetɔpu mu nu fan bu Filipi kade tɔ mu. ² Ane-Se lbwaare ye ane-Nyuripe Yesu Krisito ba bwaala fane ke ba sa fane kayi yuuli.

Pɔɔli kabwaare-kɔle sa Krisito abuu pu mu nu ba bu Filipi

³ N fwaala me lbwaare saɲa kumaa mu nu n nyiji fane su mu. ⁴ Nu saɲa kumaa n maa kɔle lbwaare n sa fane kpini mu, n kɔle ye kɔkɔlo fuuli tɔ, ⁵ lu kanan mu nu fan ba tii me su nu an waa asin danburasa kitɔwe kusun saɲa mu nu fan kɔɔle gyii ba fuɔ halu nbunbu. ⁶ Imu su n dan n nyi fɛe lbwaare mu nu o piili kusun danburasa fane tɔ mu, ee biti o kɔ su ke ii kpee su naa luwe kyɛkyɛe kake mu nu Krisito Yesu ii biti o bwii ba mu. ⁷ Kpalɛ fɛe saɲa kumaa fan maa bu me kɔkɔlo tɔ su mu, umu okpa nun fɛe n fe fale nfeere numu lu fane su. Halu n maa bu obu tiisa tɔ gbaa mu, abɛɛ n maa kɔ n kun asin danburasa mu ye i yile mu, fane kpini fan taa fane n-yu tii lbwaare kusun mu nu o taa bwaala me mu su. ⁸ N su Krisito Yesu kebiti mu n sa fane kpini, nu lbwaare nyi kanan mu nu i yile me su fɛe n wu fane.

⁹ Me kabwaare-kɔle sa fane mu i gye ye, fane kebiti mu nu fan su mu ki nye akyɔ tii su, ke fan dan fane kinyi ye kase kunu kɔtɔ kumaa tɔ, ¹⁰ saamu fen nye taale bu kɔtɔ mu nu ki burɔn kyɔn su yege ineesi ye asin pwiisa kɔ man bu fane n-yu su naa fuɔ Krisito kɔba mu. ¹¹ Ke fane kakyuna tɔ awaasa kpini i kyiigi lu Yesu Krisito su waa ɔdan, ke i taa bunyaa ye ayin-bi sa lbwaare.

Pɔɔli kitii obu mu i yege nu Asin danburasa mu i yelge

¹² Me-daa ana ye mi-supu ana, n biti fan bu fɛe, kɔtɔ mu nu ki tu me mu, i yege nu asin danburasa mu yelge kpee ansi tɔ. ¹³ Lu kanun su mu, owura-kpa akunpu mu kpini ye okumaa mu nu o bu nfu mu, ba bu fɛe ba maa tii me obu lu n maa gye Krisito kanye mu su. ¹⁴ Kpalɛ ba maa tii me obu su mu, i yege Krisito akɔɔle-gyipu gaalaagaa ba yile kinyin tɔ bɛɛ tɔwe asin danburasa mu, yege ba man su kufuu.

¹⁵ Nu i gye kesintin nun fɛe aku lu kayi basa ye kolu biti mu nu ba su me su, nu ba su bɛɛ tɔwe asin lu Krisito su, amaa aku bure ba taa nfeere danburasa nun bɛɛ tɔwe Krisito asin mu. ¹⁶ Ba mee bamu bure, kebiti su nu bɛɛ waa kanun, lu fɛe be nyi lbwaare maa taa asin danburasa mu kukun waa me abaa tɔ. ¹⁷ Amaa aku bure, bɛɛ ku bee biti bamu nkɔn lɛɛ su nu bɛɛ tɔwe, man gye nfeere danburasa su, be nyi fɛe bɛɛ waa kanun nun ke me awɔrɔfo i loŋo tii su yege n tii obu. ¹⁸ Imu su mine i tiri? Kɔtɔ mu nu ki tiri i gye fɛe, nu nfeere libi nu ba su oo, abɛɛ kesintin tɔ nun oo, okpa kumaa anum su mu, ba tɔwe Krisito asin mu. Nu lu unumu su nu mi ansi i gyii.

Nu n biti n kyaga su gyii mi ansi, ¹⁹ lu fɛe n nyi lu fane kabwaare-kɔle tɔ ye Yesu Krisito Kayaayu Kyurekyure mu nkyeto su mu, asin mu nu i tu me mu, ii biti i yege n nye me n-yu lu umu tɔ. ²⁰ Me kɔpɔre ye tamaa mu nu n su i gye fɛe, n mee ye n waa kɔtɔ mu nu kii gyila me ipeeli, amaa n yile kinyin tɔ, saamu, lewu tɔ nun oo, nkpa tɔ nun oo, lu nbunbu ye saɲa kumaa, asa ba bunyaa Krisito lu me su. ²¹ Lu fɛe mee me bure, n maa te nkpa tɔ fale mu, n te sa Krisito, nu n kan wu mɔɔ nun, i gye toɔ sa me. ²² Amaa nu n kan n san n te nkpa tɔ mu, n taale waa kusun danburasa. Imu su nkpa nun oo, lewu nun oo, n man n nyi kumu nu n lɛɛ. ²³ N sii n kyɔle umu anyɔ nsana. Me kɔpɔre tɔ n gye fɛe n lu kase su nfu, ke n naa kyuna Krisito ase, umu i bɔ. ²⁴ Amaa n maa san n te kase su fale mu, umu burɔn sa fane. ²⁵ N maa kɔɔle unumu gyii mu, n nyi fɛe n biti n baa n bu tɔ, ke n kyaga su kyuna ye fane kpini, ke i kpiya fane ansi tɔ, ke fane nkɔlo i fuuli fane kɔkɔle-gyii tɔ. ²⁶ Saamu, me kibula ba kyuna fane ase mu, bola me su mu, fane ansi ii biti i gyii Krisito Yesu tɔ tii su.

²⁷ Nu kɔtɔ mu nu ki tiri i gye fɛe, fan yege fane kakyuna tɔ awaasa umaa asin danburasa lu Yesu Krisito su kanan mu nu i kaapu mu, i waa kɔkɔlɔn. Saamu n kan bu fane ase oo, n man bu fane ase oo, n biti n nu fɛe fan yile tɔ kenken kɔnɔ kɔlɔn tɔ, nu fan su nfeere kɔlɔn fen payi ansi lu asin danburasa mu kɔkɔle-gyii su. ²⁸ Nu n biti n bila nu ye fan man sile fane dun ana okpa kumaa su. Nu unumu ii biti u kaapu bamu fɛe bee biti ba wu muuri, ke fane bure fan nye kamolige, lu fɛe lbwaare u yege nu unumu i ba kanun. ²⁹ Lu fɛe man gye ye lbwaare sa fane okpa ye fan ba kɔɔle Krisito gyii nkɔn, amaa awɔrɔfo kigyii lu mu su gbaa tii su. ³⁰ Nbuɔnbu fan ba tii me su kolu mu tɔ, fɛe kanan mu nu fan daa kyuna wu n maa kɔ mu, kanun kolu kɔlɔn manɲa nu n san n kɔ fale.

2

Fan biya n-yu kase fee Krisito

¹ FEE nu fane abaa i man yoo lu fan maa bu Krisito to su mu, nu kebiti mu nu o su sa fane su nu fane nkolo ii fuuli fane mu, nu fan naa lbwaare Kayaayu mu fan su konon kolon mu, nu fan su kebiti ye kuwee kuwu sa abaa mu, ² kanun bure fan yege nu mi ansi i gyii naa lwee kyeekeyee, fee fan maa su nfeere kolon ye kebiti kolon ye nu fan yile koto kolon su. ³ Fan man waa koto ko biti fane nkon lee abee fan waa fane n-yu alala-sun to, amaa fan biya fane n-yu kase, ke fan fe nfeere fee fane burisa ana ba kyoo fane. ⁴ Fane okumaa numu o man ku biti koto mu nu ku kye mu nkon to, amaa koto mu nu ku kye okumaa numu to.

⁵ I dagaa fane nfeere u baa i du fee Krisito Yesu lee mu.

⁶ Krisito maa gye lbwaare kedubi fale gbaa mu,
o man yile kumu su kita a to fee maa lbwaare ba gye kyeekeyee.

⁷ Amaa o waa mu n-yu fee o man gye sehn, nu o waa mu n-yu kinye,
nu o be bilinj nyumisa, nu ba wu mu maa gye nyumisa,

⁸ o biya mu n-yu kase nye kosu-nu sa lbwaare naa fuv lewu to,
halu oyu laasa su lewu.

⁹ Lu utumu su mu lbwaare kusaa mu naa kyina susu opula kpare,
nu o sa mu kitu mu nu ki kyoo atu kpini,

¹⁰ ke nyumisa ye koto kumaa mu nu ki bu susu ye kase su ye kamande to kpini,
ba muja sun Yesu kitu,

¹¹ ke okumaa numu o bugi konon lee towe ye, Yesu Krisito i gye Onyuripe mu,
ke bunyaa o baa o gye ose lbwaare lee.

Fan njalge fee akypkebi

dulinyaa to

¹² Imu su me kyemune ana danbirasa, fee kanan mu nu n bu fane ase nu fan nu sa me sana kumaa mu, halu nu n man bu fane ase gbaa mu, fan waa kanun tii su gaa. Fan taa beere sa lbwaare ke fan sile mu ke fan sun kamolge mu nu fan nye mu kusun naa lwee. ¹³ Lu fee lbwaare i gye omu nu ee waa kusun fane to sana kumaa, nu ee yege nu fen waa mu kokolo biti ye koto mu nu o yile su.

¹⁴ Koto kumaa mu nu fen waa mu, fan man kolte abee fan gyii abaa umore.

¹⁵ Saamu fane n-yu i mee nye asin pwusa ye ineesi uku, yege fan gye lbwaare mu-bii ana mu nu fan man su alibi ku, nu fan su fan te ye nfeere libi wuya ana ye asin libi awaapu. Nu i dagaa fan maa njalge su bamu to fee akypkebi mu nu i bu susu

u njalge mu, ¹⁶ fee fan maa su asin mu nu u sa nkpa fen sa bamu fale. Nu fan kan waa kanun mu, ii biti i yege ke n nye kaapu me n-yu kake mu nu Krisito ii biti o bwii ba mu, ke i kaapu fee me kikan n-yu ye kpayi ansi waa kusun fane to mu, i man waa kiyen. ¹⁷ Fane kikoolle Onyuripe mu gyii ye kusun sa mu mu, du nun fee saraga sa mu, halu nu bee biti ba kyeege me nkalan worige tii waa saraga mu su, ii biti i waa me okon gaa ke n maa fane ansi i gyii. ¹⁸ Imu su i dagaa fane gbaa fane i waa fane okon, ke maa fane ansi i gyii.

Pooli sun Timoti maa Epafuroditu kpee Filipi abi ase

¹⁹ Nu i gye Onyuripe Yesu kebiti to mu, n su tamaa fee i mee ye i kyeeere n biti n sun Timoti fane ase, ke n nye nu fane su ke me kokolo o nye de me. ²⁰ N man bila n su oku fee mu, nu fane kibaabuto asin i tiri mu.

²¹ Lu fee asansa mu kpini bamu lee nkon nu bee biti, man gye umu nu i gye Yesu Krisito lee. ²² Amaa fane gbaa-gbaa fan nyi kanan mu nu Timoti lee mu daa kaapu, lu fee o tii me su nu an sun asin danbirasa kusun mu, fee ose ye obii. ²³ Imu su, n su tamaa fee nu n dan nye wu kanan mu nu ii kpee su u sa me mu, n biti n sun mu fane ase. ²⁴ Nu n su tamaa Onyuripe to fee, i mee ye i kyeeere n gbaa-gbaa me n biti n ba fane ase.

²⁵ Amaa n fe nfeere fee ii tiri fee, n bwii sun ana burisa Epafuroditu fane ase. N maa mu an buga an waa kusun, nu an ko an kun asin danbirasa fane ase. Nu mu i bila o gye fane kaboo mu nu fan sun, nu o ba kye me to umu nu i tiri me mu.

²⁶ I gyogyuu mu ye o wu fane kpini, nu mu kokolo ki nyita mu, lu fee fan maa nu ye ee lo su mu. ²⁷ I gye kesintin fee o lo, halu i san gberere o wu. Amaa lbwaare wu mu kuwee nu man gye mu nkon, amaa ye ngbaa me, nu o yege nu n man boota to tii su. ²⁸ Imu su i gyogyuu me gaa fee n sun mu fane ase. Saamu, nu fan kan bila wu mu mu, ke i waa fane okon tii su, ke me kuboota to mu i lwee. ²⁹ Imu su fan taa kensi-gyii koolle mu abaa anyo fee maa gye fane burisa okoolle-gyipu Onyuripe Yesu to mu. Fan taa beere sa asa fee mu kudubi, ³⁰ lu fee i san gberere o wu kpalu Krisito kusun mu su, nu o taa mu nkpa taga apu, kye me to lu nkyeto mu nu fan man taale kye me to mu.

3

Kibu Krisito i biya ikpa kigyigi lbwaare ase

¹ Me-daa ana ye mi-supu ana, umu nu i san mu i gye ye, fane ansi i gyii lu fan maa

waa kùkùlòn yé Ònyúrípé Yesu sù m̀! Nù ì man gye asin tòòròosa sa mé fée n maa bíla n kyuròò atò kùlòn manja n sa fane, amaa ì gye nkyetò sa fane nùn.

² Fan kù yé òdan lù asa m̀ nù be du fée igyoonò nù ba gye alibi awaapù, nù ba yìlè kayù-wolè* kùtin sù. ³ Lù fée ane m̀ nù an bóla lbwaare Kayaayu m̀ sù an sun m̀, nù an kaapù ane n-yù lù ane kíwaa kùkùlòn yé Krisito Yesu sù m̀, ane nù ba t̀jé iduu kesintin tò m̀. Nù a man taa ane n-yù t̀wò kayù-wolè kùtin sù. ⁴ Naafòò ngbaa mé n sù òkpa n taa mé n-yù t̀wò kanùn awaasa sù.

Nù òkù kan éé fè nfeere fée ò sù òkpa ò taa m̀ n-yù t̀wò kayù-wolè kùtin sù m̀, naafòò mé ì sù òkpa n kyo m̀. ⁵ Ba t̀n mé oduu kake buruwasapù, nù n gye tsirayì obii nùn, nù n lù Bengyamin kebunò, nù n gye Hibriwu obii gbaa-gbaa, nù taa lù nbara m̀ kibuu sù m̀, n kyùna n gye Farasii nùn, ⁶ nù lù mé n-yù kùkpan Gyiwu kabwaare-sun tò m̀, n nyanla Krisito kùbù-kùbù m̀, nù lù òkù kùnye òkpa kigyigi lù Gyiwu nbara m̀ kibuu sù m̀, n man sù kilibi umò tò.

⁷ Amaa kùtò kùmaa m̀ nù n daa kù fée ì gye tònò sa mé m̀, nbunbù bírè lù Yesu Krisito sù m̀, ì man bíla ì gye sehn mé ase. ⁸ Man gye umò nkòn, kùtò kùmaa nùm gye mé ase fée atò foyisa, lù fée umò nù ì gye atò kpare sa mé m̀, ì gye n ba b̀ù Mé-Nyúrípé Yesu Krisito. Lù Krisito sù m̀ n pan kùtò kùmaa, nù n kù umò fée kgyaakpa sù atò, ke n nye-nye Krisito. ⁹ Saamù, n waa kùkùlòn yé m̀ kakpaa, yege n man bíla n sù n gbaa-gbaa mé òkpa kikyigi lù nbara m̀ kibuu sù, amaa òkpa kikyigi m̀ nù ì bóla kùkòlè Krisito gyii sù. Nù òkpa kikyigi nùm, m̀ nù ì lù lbwaare ase m̀, gyan kùkòlè-gyii sù nùn. ¹⁰ Nù kùtò m̀ nù n bitì ì gye fée, n baa n nyi Krisito yé m̀ kelewu kyinjì òlun m̀, ke n gyii m̀ awòròfò m̀ òkù, ke n ba waa fée n wu buga yé m̀, ¹¹ saamù ì waa nene lbwaare ì nye kyinjì ngbaa mé lù alewupu tò, ba nkpa tò.

Pòhì kùkpan n-yù kabwaare-sun tò

¹² N mée kaapù nùn fée n tée nye umò abée n tée wùla waa kyèkyèe naa lùwè. Amaa n kpan mé n-yù ke n kítaa kùtò m̀ nù Krisito Yesu t̀ù mé waa m̀ lèe m̀ tò. ¹³ Mé-daa ana yé mi-supu ana, n mée fè nfeere fée mé kùbaa tée kítaa umò. Amaa kùtò kùlòn m̀ nù n waa m̀ ì gye fée, kùtò kùmaa m̀ nù kù wùla kyùn mé kamaa m̀, n tan kùm sù, ke n waa aniya fùb kùtò m̀ nù kù de mi ansi tò m̀. ¹⁴ Imù sù n kpan

mè n-yù nùn n sulè ntintin naa lùwè, ke n nye-nye nkpa kakeè m̀ nù lbwaare bóla Krisito Yesu sù t̀ù asa m̀.

¹⁵ Nù ane m̀ nù an dan kùkòlè-gyii m̀ tò m̀ kpini, ì dagaa a maa sù nfeere kùlòn nùm. Amaa nù fane akù bée kan bée fè nfeere m̀ nù ì kwù m̀, lbwaare ii bitì ò lèe umò gbaa kase sa fane. ¹⁶ Nù kùtò m̀ nù kù tìrì ì gye fée, fan yege a kítaa kùkaapù m̀ nù an wùla nye m̀ nkòn.

¹⁷ Mé-daa ana yé mi-supu ana, fan kase mé awaasa tò, ke fan pèese bamù nù ba tè kakyina m̀ nù an kaapù tò yìla sa fane m̀. ¹⁸ Lù fée kanan m̀ nù n wùla tòwè fane, nù nbunbù n bíla n tòwè umò yé ansikyu gbaa, yé asa gaalaagaa bamù kakyina tò du nùn fée ba maa kisi Krisito kelewu oyu laasa m̀ sù asin. ¹⁹ Asa anùm bírè, bamù kala ana bee bitì ba muuri, nù bamù t̀ò nù bee sun, nù bamù ipeeli-sin tò nù bée kùsaa bamù n-yù. Nù bamù nfeere ì gyan dulinyyaa atò wùlè nkòn sù nùn. ²⁰ Amaa aneene bírè, ane aye b̀ù sùsù nùn. Nù ì gyògyòbù ane an gyòò ane Òmòlègèpù, Ònyúrípé Yesu Krisito m̀ nù ee bitì ò lù t̀tò ba m̀. ²¹ Nù ò kan ba m̀, ee bitì ò kyèege ane n-yù-wolè m̀ nù ii wu fale, ke ò waa umò fée m̀ gbaa-gbaa kayù-wolè m̀ nù kù sù bunyaa m̀. Òlòn m̀ nù ò sù nù éé taalè éé yege kùtò kùmaa kù baa kù b̀ù m̀ kase m̀, nù ee bitì ò taa waa kanùn.

4

¹ Imù sù mé-daa ana yé mi-supu ana m̀ nù n bitì fane asin gaa m̀, n bitì kuwu fane. Fane sù nù mi ansi ì gyii nù n nye kùtù. Mé kyemune ana danbírasa, fan yìlè Ònyúrípé m̀ tò kenken kanùn.

Asin kaapusa laalaalùwè

² N kùlè Yuwodiya maa Sintike fée ba maa gye Ònyúrípé asa fale sù m̀, ba tòwè kyula abaa. ³ Nù n kùlè ngbaa fù mé bírìsa kusun òwaapù kesintin tò,* fée fù kye kanùn akýù anyò m̀ tò. Lù fée ba kye mé tò asin danbírasa kusun m̀ kù yelge tò. Akýù nùm maa Kelementi yé mé tómaa ana asunpu kpini m̀ nù bamù atù ì b̀ù lbwaare nkpa òwùlè m̀ tò m̀, ba kyo mé tò gaa.

⁴ Fan yege fane ansi ì gyii sanja kùmaa, fée fan maa gye Ònyúrípé lèe m̀, n bíla n pùla tò yé, fan yege fane ansi ì gyii! ⁵ Fan yege òkùmaa ò wu fane kanan m̀ nù fen du bwahn. Lù fée Ònyúrípé kùba m̀ kù tìrì tò. ⁶ Fan man yiyèe lù kùtò kù sù, amaa kùtò kùmaa tò m̀, fen kùlè kabwaare kùlè fwaala lbwaare ke fen taa fane asin tìrìsa kpini t̀wò mu ansi tò. ⁷ Saamù, lbwaare

* 3:2 3:2 Kayù-wolè kùtin ì yìlè sa iduu kùtin. * 4:3 4:3 “Kusun òwaapù kensintin tò” yìla sa òkù kùtù m̀ nù kù gye Sisigu.

ii biti ɔ sa fane mu kayu yuuli gaa mu nu nyumisa mee taale nu kase, ke ki kun fane nkole ye fane nfeere fee fan maa koolo Krisito Yesu gyii mu.

⁸ Me-daa ana ye mi-supu ana, me asin laalaalbwe i gye ye, fan yege fane nfeere i baa i gyan koto mu nu ki gye kesintin su, ye koto mu nu ki su beere, ye koto mu nu ki de okpa, ye koto mu nu ki man su ineesi, ye koto mu nu ki su kebiti, ye koto mu nu ansi ii gyii su. Nu koto ko ki kan ki buron gaa abee ki su kiyin mu, fale ato unumu nu fen fe umu nfeere. ⁹ Fan waa koto kumaa mu nu fan bula abee fan nye lu me ase, abee fan nu abee fan wu n maa waa, ke lbwaare kayu yuuli wuya mu ɔ baa ɔ bu fane ase.

Pɔɔli afwaala lu nkee mu su

¹⁰ Lu n maa gye Onyuripe lee su mu, mi ansi i gyii gaa, fee nbunbu numu bure fan bula kaapu fee me asin i tiri fane. Nu kesintin to n nyi me asin i maa tiri fane, amaa okpa nu fan man nye ke fan kaapu fee me asin i tiri fane. ¹¹ Man gye ye me n-yu i kita me su nu n towe kanun, lu fee n bula okpa kumaa su fee umu nu n su mu i kokwe me. ¹² Nu n nyi koto mu nu ki tiri kakyina to, nu n bula n nyi koto mu nu kanye kokyo to gbaa du. N bula umu okpa kumaa su, umu su sanya kumaa ye katun kumaa umu nu n su mu i kokwe me. Halu n nye gyii nme abee n naa akun, halu n su naa bansu abee n man su gbaa mu i kokwe me. ¹³ N taale waa koto kumaa numu lu olon mu nu Krisito u sa me mu su.

¹⁴ Amaa fan waa kusun gaa fee fan maa kye me to sanya mu nu n bu aworfo to mu. ¹⁵ Fane Filipi abi gbaa fan nyi danbirasa fee, sanya mu nu n piili asin danbirasa katowe Masedoniya osowole su, nu n lu fane ase toto mu, Krisito kobo ko man kee me afulee lu kusee mu nu ba nye mu su, amoo fane nkun. ¹⁶ Halu sanya mu nu n bu Tesalonika kade to nu i tiri me mu, fan kye me to afulee lu kananku. ¹⁷ Man gye fee nkee nu n dan n ku n biti lu fane ase su nu n towe kanun, amaa n biti fee lbwaare ɔ taa agyaga tii fane awaasa danbirasa kokoka mu su. ¹⁸ Nu n tee nye koto kumaa mu nu ii tiri me mu, halu naa ban kanan mu nu n biti mu gbaa su, lu fee ato mu nu fan taa sa Epafuroditu ye ɔ biya me mu i loo me abaa to. Ato mu i du fee saraga ato liifensa mu nu ba taa lee saraga sa lbwaare, nu ɔ koolo umu, nu i bola mu ansi. ¹⁹ Me lbwaare, lu mu ato kpare damante mu to mu, ee biti ɔ sa fane koto kumaa mu nu kii tiri fane lu fan maa gye Krisito Yesu lee su.

²⁰ Bunyaa ɔ baa ɔ gye ane-Se lbwaare lee kakpaa-kakpaa. Amen.

Afwaala laalaalbwe

²¹ N fwaala lbwaare asa kumaa mu nu ɔ gye Krisito Yesu lee mu. Krisito abi mu nu ba bu me ase nfu gbaa bee fwaala fane.

²² lbwaare asa kpini mu nu ba bu nfu mu bee fwaala fane, fonfon bamu nu ba bu Roma abi Owura lala kupaara su mu.

²³ Onyuripe Yesu Krisito kabwaala ki baa ki bu fane kpini ase. Amen!

Ɔwɔle mu nu Pɔɔli kyurɔɔ naa sa Kolose abi

Afwaala

¹ Mɛ, Pɔɔli mu nu lu lbwaare kebiti su nu n ba waa Krisito Yesu osunpu, ye ane burisa Timoti i kyurɔɔ ɔwɔle numu. ² An kyurɔɔ an sa fane lbwaare asa, mu nu fan gye ane burisa ana nu fan kɔɔle Krisito gyii, nu fan bu Kolose kade to mu.

An kule ane-Se lbwaare fee mu kabwaala ye keyuula i baa i bu fane ase.

Pɔɔli afwaala ye kabwaare-kɔle

³ Saɲa kumaa nu an kule kabwaare kule an sa fane mu, an fwaala lbwaare, ane-Nyirupe Yesu Krisito Mu-Se. ⁴ Lu fee an nu kanaan mu nu fan kɔɔle Krisito Yesu gyii, ye kebiti mu nu fan su sa lbwaare asa kpini mu. ⁵ Saɲa mu nu kesintin asin mu nu i gye asin danbirasa mu gyankpaa ba fane ase mu, fan nu tamaa mu nu i su. Imu su fane kikɔɔle-gyii ye kebiti mu gyan kanun tamaa, mu nu lbwaare taa yila sa fane susu. ⁶ Dulinya numu kpini to mu, asin danbirasa mu u soyi abi, yege u yehge fee kanaan mu nu i waa fane to, lu kake mu nu fan nu asin danbirasa mu, nu fan nu lbwaare kabwaala mu kase kesintin to. ⁷ Epafarasi, ane burisa Krisito kyaafɔle kesintin to mu, i ba yile ane ayaa to towe fane lbwaare kabwaala mu asin, ⁸ nu mu i towe ane kebiti mu nu lbwaare Kayaayu mu sa fane.

⁹ Lu unumu su, lu kake mu nu an nu fane su mu, a man yege kikɔle lbwaare sa fane. An kule lbwaare ye ɔ sa fane kanyaastn ye kase kunu bola Kayaayu mu su, ke i yege fan taale bu mu kebiti mu. ¹⁰ Nu an kule lbwaare kanun nun ke i yege fan kyina kakyina mu nu ɔnyirupe mu ii biti, nu ii gyii mu ansi ɔkpa kumaa numu su, ke fane kɔbaabuto i biya adanbirasa ke fan dan lbwaare kinyi to. ¹¹ An kule lbwaare ye ɔ sa fane ɔɔn kpare lu mu bunyaa ɔɔn mu to, saamu fen nye-nye kenyiita ye nkɔle yile to. Fan yege fane ansi i gyii, ¹² ke fan taa afwaala sa lbwaare mu nu ɔ yege nu fan dagaa mu kuwura-gyii kɔnmanesa mu to npatye mu nu ɔ su ee sa mu asa mu. ¹³ Lu fee mu i molige ane lu kitenbiri ɔɔn mu to, nu ɔ taa ane ba mu-Bii bitisa mu kuwura-gyii to. ¹⁴ Mu i molige ane, nu lbwaare taa ane alibi kee ane.

Krisito kyɔ kɔto kumaa numu

¹⁵ lbwaare mu nu ɔku man pɔtta wu mu mu, mu kudubi i gye Krisito Yesu, lbwaare mu-bii mu, nu ɔ bu to pɔyi nu lbwaare tuu kɔto kumaa. ¹⁶ Lu fee lbwaare bola mu su nun tuu kɔto kumaa, susu ato ye kase su ato, fane nu an wu ye ansi ye imu nu a mee wu ye ansi, awuragya, ye n-yaayu libi, ye awuragyipu ye alubɔnpu. Mu su nu lbwaare bola tuu kɔto kumaa, nu ɔ taa imu kpini waa mu abaa to. ¹⁷ ɔ bu to pɔyi nu lbwaare tuu kɔto kumaa numu, nu mu kɔpɔre su nu kɔto kumaa ki bu to kyeekeye. ¹⁸ Nu mu i gye kumu sa mu kɔbu mu kpini, fee kanaan mu nu kumu gye sa kayi-wɔle mu. Nu mu i yege nu kayi-wɔle mu su nkpa, ye ɔgyankpaapu mu nu o kyini lu lewu to, ke ɔ baa ɔ gye ɔgyankpaapu kɔto kumaa numu to. ¹⁹ Lu fee i gye lbwaare kɔpɔre nun fee mu kedubi mu kpini i baa i bu mu-bii mu to. ²⁰ Mu-Bii Yesu kelewu oyu laasa mu su, ye nkalan mu nu ɔ kyeege mu su, nu lbwaare bola su taa loɲɔ susu ye kase su ato mu kpini ye mu nsana.

²¹ Saɲa ku to mu, naafɔ fane kumaa nu fan taa kaapu lbwaare, nu lu fane alibi su mu fan kisi mu fane nkɔle to. ²² Amaa nbunbu bure, lbwaare bola Krisito mu nu o be bilinji nyumisa nu o wu mu su, loɲɔ fanaa mu nsana. ɔ waa unumu ke fan ba waa asa kyerekyere, yege fan man su ineesi ye asin pwiisa ku lbwaare ase, ²³ nu fan kan kyaga su kɔle Krisito gyii, nu fan yile to kenken nu fan man kyeege lu tamaa mu nu fan su lu asin danbirasa mu to mu. Asin danbirasa manja nu fan nu, nu ba towe sa ɔsa kumaa numu kase su, nu me, Pɔɔli n baa n gye kusun mu osunpu fale.

Pɔɔli kusun sa Krisito kɔbu mu

²⁴ Nbuunbu mi ansi i gyii fee n man gyii awurɔfo sa fane. Lu fee me awurɔfo to mu, ngbaa me n wu Krisito awurɔfo mu nu i san mu sa mu asa, mu nu ba gye mu kɔbu kpini mu. ²⁵ lbwaare waa me Krisito kɔbu mu kyaafɔle, nu o sun me ye n ba waa mu kusun. Kusun mu i gye ye n lee mu asin mu kpini kase sa fane. ²⁶ Asin baalasa mu nu lbwaare man lee umu ifuli sa didaa abi, amaa nbunbu bure ɔ lee umu kaapu mu asa. ²⁷ I gye lbwaare kɔpɔre to fee ɔ lee asin baalasa mu nu i gye bunyaa asin mu kaapu ndendemande asa kpini. Asin baalasa mu i gye ye Krisito maa bu fane to mu, fan su tamaa ye bunyaa lu lbwaare ase.

²⁸ An taa kanyaastn mu nu lbwaare sa ane mu an towe abwaaresin, nu an da ɔkumaa numu kumu to, yege an kaapu ɔkumaa numu ke a taa mu waa lbwaare abaa to fee ɔ nye dan kikɔle Krisito gyii mu to kyeekeye. ²⁹ Inumu su nu n taa ɔɔn

mu nu Krisito sa me nu ii sun kusun me to mu, n kpan me n-yu n sun mu.

2

¹ N biti fan wu kanan mu nu n moƆ me n-yu gaa n sa fane, ye bamu nu ba bu Lawodisiya kade to ye bamu nu ba man puta wu me ye ansi mu. ² N waa unumu ke i waa fane kpini ɔlon to, ke fan taa kebiti waa kono kolun. Fale so mu, fen biti fan nu asin kɔmaa num kyeekyee naa lowe, ke i yege fan bu lbwaare asin baalasa mu, umu i gye Krisito gbaa-gbaa mu. ³ Mu nkɔn to nu kanyaasun ye kinyi lu lbwaare so kpini baala. ⁴ N towe fane unumu nun ke ɔku ɔ man nye taa kono to kon asin pupwe ku ba pɔna fane. ⁵ Halu n maa man bu fane ase fale gbaa mu, me nfeere i gyan fane so, nu i waa me ɔkon n maa nu fee fen waa umu nu i dagaa, nu fen so kɔkɔle Krisito gyii mu to kenken.

Krisito to nu an nye ane n-yu

⁶ Imu so, fee fan maa tee kɔle Krisito Yesu fee mu i gye fane-Nyuripe mu, fan kyina ye mu kanun. ⁷ Ke fan nye ilin yile mu to ke fan dan, ke fane kɔkɔle-gyii Krisito to mu i waa ɔlon tii so fee kanan mu nu ba kaapu fane mu. Ke fan taa afwaala sa lbwaare gaa.

⁸ Fan baa fan da so ke fan man yege aku ba taa nyumasa kanyaasun ye antɔjesa pɔna fane bilinji bamu anye. Lu fee bamu kɔkaapu mu gye anaana-to ye dulinyaa numu to n-yaayu libi lee nun, nu i man lu Krisito ase.

⁹ Lu fee Krisito Yesu to nu lbwaare laalaamuu mu kpini bu, ¹⁰ nu fan naa Krisito kwaa kɔkolɔn so mu, fan nye mu nkpa numu lowe kyeekyee. Mu i gye kumu sa awura ye alonpu kpini. ¹¹ Fan naa Krisito kwaa kɔkolɔn so mu, i waa nun fee Krisito maa tuje fane iduu mu, nu man gye nyumasa i taa abaa tuje fane. Krisito kituje fane iduu mu, i kaapu nun fee ɔ lee fane lu alibi ɔlon mu nu i bu fane nkɔlo to mu. ¹² Ba maa gye fane lbwaare kekyugyee mu, i du nun fee ba maa pula fane tii Krisito so, nu ba bila kyinji fane tii mu so ba nkpa to mu. Lu fee fan kɔle lbwaare ɔlon mu nu ɔ taa kyinji mu ba nkpa to mu gyii.

¹³ Fan kyina fan du nun fee alewupu mu lbwaare ase lu fane alibi, ye fane kuman buu lbwaare nbara so. Amaa lbwaare kyinji fane tii Krisito so ba nkpa to. Nu lbwaare taa ane alibi kpini kee ane, ¹⁴ nu ɔ kpayi kɔpwe mu nu ba kyɔrɔɔ yula lu ane kuman buu nbara mu so mu. ɔ lee umu nu i du nun fee ba da umu tii Krisito so mata oyu laasa mu so. ¹⁵ Nu lbwaare ɔla

Krisito kelewu oyu laasa mu kɔle n-yaayu libi ye alonpu mu ɔlon kpini, nu ɔ naabaa bamu sakyɔ to kaapu fee o gyii bamu so.

¹⁶ Imu so fan man yege ɔku o bun fane kɔpwe lu ato mu nu fen gyii abee fen nuu mu so, abee fan maa mee gyii kesu kono ku ye ɔbwaayi pupwe kake gyankpaasa abee Gyiwu abi kake fɔutesa ake kensi-gyii. ¹⁷ Inumu i gye sunkaala sa ato gbaa-gbaa mu nu ii biti i ba mu. Nu ato gbaa-gbaa manja i gye Krisito nun. ¹⁸ Imu so fan man kan yege ɔku o bun fane kɔpwe towe ye fan man dagaa kɔkɔka mu, lu fan maa man biya fane n-yu kase nu fan mee sun lbwaare nɔɔo fee mu mu. Kanun ɔsa manja u towe ye ɔ nye ansi so kilɛkaapu mu, amaa nyumasa nfeere nu ɔ so ee waa alala-sun kanun. ¹⁹ Nu ɔ man bila taa mu n-yu tii Krisito mu nu ɔ gye kumu mu sa kayi-wole mu kpini. Nu Krisito u yege nu kayi-wole mu kpini ku nye ɔlon, ikyni ye kiyagakpa mu kpini bɔga kitaa abaa, nu u dan kanan mu nu lbwaare ii biti.

²⁰ Lu fan maa wu tii Krisito so nu fan barige fane n-yu lu dulinyaa numu ato kaapɔsa to fale mu, mune i waa so nu fan san fan bu kakyina didaa mu to nu fan buu umu ikpa? ²¹ Kanun akaapusa mu aku i gye ye, "Fan man kitaa kunumu to! Fan man gyii unumu! Fan man mata unumu!" ²² Ato kisisa mu kpini ii biti i ba kyɔn. Lu fee i gye dulinyaa numu to asa kɔkaapu nun. ²³ Kanun nbara mu du nun fee kanyaasun maa bu umu to mu, fee kanan mu nu bee kpan bamu n-yu bee waa fee ba maa sun lbwaare nɔɔo gaa mu, nu bee pɔna ye bee biya bamu n-yu kase, nu bee waa bamu kayi-wole awurɔfo. Amaa unumu kpini mee kye bamu to ke ba yege alibi kwaa.

3

Krisito abuuu kakyina to nbara

¹ Lu lbwaare maa kyinji fane tii Krisito so ba nkpa to so mu, fan taa fane nkɔlo gyaga sɔsu ato so, katun mu nu Krisito te kuwura-gya so lbwaare gyisa* so mu.

² Fan taa fane nfeere gyaga sɔsu ato so, man gye kase so ato so. ³ Lu fee fan wu sa fane kakyina didaa mu, nu nbunbu fane nkpa i baala tii Krisito so lbwaare ase. ⁴ Nu Krisito mu nu ɔ gye fane nkpa kan lu ifuli mu, fane gbaa fane fen biti fan lu ifuli ye mu bunyaa mu.

⁵ Imu so fan lee fane n-yu lu kase so kɔbaabuto libi kɔmaa numu to, fee abawole kebiti, ye agyaga-sun, ye kanyun ye kanyi bitu kayelge, ye onsi-payi libi, ye me nkɔn n nye mu nu i gye kusun idakpa mu. ⁶ Lu

* 3:1 3:1 lbwaare gyisa so u kaapu mu bunyaa ye mu ɔlon opula. † 3:6 3:6 Agbu lala mu u ba bamu nu be mee nu lbwaare ase mu so.

inunso su mu lbwaare agbu lala mu i bu okpa u ba.⁷ Naafoo kanun nu fan kyina fen waa, nu alibi mu ii gyii fane so.⁸ Amaa nbunbu bure, n towe fane ye fan lee fane n-yu lu fale ato numo kpini to, fee agbu ye agbu libi, ye kekisi ye nyumisa kitu-nyita ye ntowe gyaga mu nu u lu fane nno to.⁹ Fan man tun antjesa sa abaa, lu fan maa lee fane kubaabuto ddaa ye umu awaasa libi too mu.¹⁰ Nbuunbu ane okumaa numo biliji nyumisa pupwe nun, nu fan baa fan du fee fane otobu lbwaare mu, ke fan ba bu mu danburasa.¹¹ Lu kubaaboto pupwe numo su mu, i man bila i tiri fee oku gye Giriki obii* abee Gyiwu obii, abee bamu nu ba tun iduu abee bamu nu ba man tun iduu. I man tiri fee oku gye ofo kyilim abee oku ansi i man bugi, abee oku gye kunye abee oku man gye kunye, amaa umu nu i tiri mu i gye ye Krisito i gye koto kumaa, nu mu i bu akooe-gyipu kpini to.

¹² Kanun so fee lbwaare maa tu fane ba waa mu asa kyreykre, nu o so kebiti sa fane mu, fan taa kuwee kuwu, ye kidanburasa kiwaa, ye n-yu kase kubya, ye bwahn kiwaa ye kenyiita fun fee kaale.¹³ Nu fane burisa kan waa fane alibi mu, fan kpala umu so, ke fan taa alibi kee abaa. Fan taa kee fee kanan mu nu Onyiripe taa kee fane mu.¹⁴ Nu inunso kpini kumu i gye kunye kebiti sa abaa, kumu u bute umu kpini buga waa konoo kolon kyeekeye.

¹⁵ Lu fan maa gye kayi-wole kolon abi so mu, lbwaare tu fane ba waa Krisito keyuula mu to. Imu so fan yege keyuula mu ki gyii kuwura fane nkolo to. Fan taa afwaala sa lbwaare.¹⁶ Fan yege Krisito asin mu i kyina fane to gaa. Fan taa kanyaasin kaapu abaa ke fan da abaa amu to. Fan taa Asunkyan yilasa mu ulon ye abwaaresun ulon ye Kayaayu kileekaapu ulon fwaala lbwaare lu fane nkolo to.¹⁷ Nu koto kumaa mu nu fen waa abee fen towe mu, fan waa umu kpini Onyiripe Yesu kitu to so, ke fan bola mu so taa afwaala sa Jose lbwaare.

Krisito abuu pu kupaara so nbara

¹⁸ Akyu-kilipu, fan baya fane n-yu kase sa fane-kuli ana, kanun i dagaa Krisito okyu maa waa.

¹⁹ Anyun-kilipu, fan nye kebiti sa fane-ka ana ke fan man nmanyan bamu.

²⁰ Nbi, fan nu sa fane akubgepu koto kumaa numo to, lu fee inunso ii gyii Onyiripe Yesu mu ansi.

²¹ Akubgepu fan man waa fane-bii ana agbu, man gye kanun bamu abaa ii biti i yoo.

²² Anye, fan nu sa fane-nyiripe ana mu nu ba bu kase so nfu mu koto kumaa numo to. Man gye saja mu nu bamu ansi i gyan fane so mu nkun nu fan waa, ke fan nye kuwee kuwu lu bamu ase. Amaa fan nu sa bamu kesintin to lu fane nkolo to, lu Onyiripe mu beeree so.²³ Koto kumaa mu nu fen waa mu, fan taa fane nkolo kpini waa umu fee fan maa waa umu fen sa Onyiripe mu, nu man gye asa,²⁴ fee fan nyi fan maa biti fan nye kukoka mu nu Onyiripe taa yila mu asa mu. Lu fee Krisito i gye Onyiripe gbaa-gbaa mu nu fen sun mu.²⁵ Okumaa mu nu o waa alibi mu alibi kukoka nu ee biti o nye, lu fee lbwaare man so nmeege to.

4

¹ Kase so anyiripe, fan ku fane anye so kanan mu nu i dagaa nu i buron, lu fee fane gbaa fane fan nyi fan maa so Onyiripe soso.

Asin kaapusa mu nu i tii so

² Fan nye saja sa kabwaare-kule saja kumaa, ke fan baa fan da so kabwaare-kule to, ke fan taa afwaala sa lbwaare.³ Ke fan kole kabwaare-kule sa ane gbaa-gbaa ane fee, lbwaare o bugi okpa sa mu asin mu kitowe, ke a nye okpa towe asin baalasa lu Krisito so, umu so nu n tii obu fale.⁴ Fan kole kabwaare-kule fee n taale n bugi to n towe asin mu kyeekeye fee kanan mu nu i dagaa fee n towe mu.⁵ Fan bu kanyaasin lu kanan mu nu fan kyina ye bamu nu ba man gye Krisito abuu pu mu, nu okpa ku kan bugi sa fane ye fan towe bamu Krisito asin mu, fan towe umu sa bamu.⁶ Fan yege fane ntowe i baa i bukoo fee nfole, ke fan bu kanan mu nu fan lee konoo sa okumaa mu nu o taase fane asin mu.

Afwaala laalaalwae

⁷ Ane burisa Tikiku danburasa mu nu o gye kesintin obuupu ye kiyaafole Onyiripe kusun to mu, ii biti o ba towe fane kanan mu nu n du nfu.⁸ Inunso so nu n sun mu fane ase, ke fan nye bu kanan mu nu an du nfu, ke o be towe saje fane nkolo to.⁹ Maa ane burisa danburasa Krisito okooe-gyipu Onesimu mu nu o gye fane aye obii mu, nu n sun mu fane ase. Bamu ii biti ba towe fane asin mu nu ii kpee so nfu kpini.

¹⁰ Me burisa Arisitako mu nu o bu me ase obu tiisa to mu u fwaala fane. Kanun nu Banabasi mu-supu Maki gbaa u fwaala fane. N wola towe fane ye nu o kan ba fane ase mu, fan ku mu so danburasa.¹¹ Gyosuwa mu nu ba bila bee tu mu ye Gyusitisi mu gbaa i fwaala

* 3:11 3:11 Giriki obii i gye okumaa mu nu o man gye Gyiwu obii mu.

fane. Bamɔ nkɔn ɪ gye Gyiwu abi mu nu ba tii me burisa ana su, nu ba gye lbwaare kuwura-gyii mu to asunsunpu, nu ba kye me to ye odan. ¹² Epafarasi mu nu o gye fane aye abi nu o gye Yesu Krisito kyaafole mu u fwaala fane. Sana kumaa numu ee kole lbwaare gaa ee sa fane fee, o waa fane ke fan yile to kenken, ke fan dan ke fane Krisito kukole-gyii ɪ nye ilin gaa, ke fan waa lbwaare kebiti su. ¹³ Ngbaagbaa me n nyi kanan mu nu Epafarasi taa fane asin ye Lawodisiya abi ye Hirapoli abi asin waa mu asin tirisa, nu ee wu fane lewu. ¹⁴ Ane kyemune danburasa Luka mu nu o gye okyepu* mu, ye Demasi bee fwaala fane. ¹⁵ Ngbaa me n fwaala ane burisa ana mu nu ba bu Lawodisiya mu, ye okyu Nimfa ye Krisito kubu mu nu bee gyanje mu aye mu.

¹⁶ Nu ba kan kale owole numu sa fane lwe mu, fan ku su ke ba kale owole mana sa Krisito kubu mu nu ku bu Lawodisiya kade to mu gbaa, ke fane gbaa fane fan kale owole mu nu n kyuroo naa sa Lawodisiya abi mu.

¹⁷ Fan towe Akipusi ye, "Ku su ke fu lwe kusun mu nu fu nye lu Onyuripe ase mu."

¹⁸ Me Pɔɔli ɪ taa me gbaa-gbaa me kɪbaa kyuroo afwaala numu n sa fane. Fan man tan su fee n san n bu obu kitii to. lbwaare o bwaala fane.

* 4:14 4:14 Okyepu nfu ɪ kaapu ye asa mana gye dokita nin.

Ɔwɔle gyankpaasa mu nu Pɔɔli kyurɔɔ naa sa Tesalonika abi

1 Me Pɔɔli maa Silasi ye Timoti i kyurɔɔ ɔwɔle numu an sa fane Krisito abi kɔbu mu nu fan bu Tesalonika mu, nu fan gye Ɔse lbwaare ye Ɔnyurɔpe Yesu Krisito asa mu. lbwaare kabwaala ye kayi-yuuli ki baa ki bu fane ase.

Tesalonika abi kikɔle-gyii ye bamu kusun danbirasa

2 Saɲa kumaa an fwaala lbwaare lu fane su, nu an nyinji fane kpini su ane kabwaare-kule to. ³ Ane kabwaare-kule sa lbwaare mu nu ɔ gye ane-Se mu, an nyinji fane su kanan mu nu fan sun kusun lu fane kikɔle-gyii to, ye kebiti mu nu fan taa waa kusun bolonsa, ye kanan mu nu fan nye kɔkɔlo yile to lu tamaa mu nu fan su ane-Nyurɔpe Yesu Krisito to mu.

4 Ane-daa ana ye ane-supu ana, an nyi fee lbwaare kebiti su nu ɔ lee fane waa mu lee. ⁵ Lu fee an man taa asun danbirasa mu ba towe sa fane kɔno to nkon nu. Amaa an ba towe fane asun mu ye Kayaayu Kyurekyure mu ɔbn to, nu i yege nu fan kɔle asun mu gyii ye i gye kesintin. Nu fan wu kakyuna danbirasa mu nu an kyina ye fane, ke i kye fane to. ⁶ Fan kase ane ye Ɔnyurɔpe mu awaasa to, umu su halu awurɔfo mu nu fan bu umu to gbaa mu, fan kɔle asun mu ye kensi-gyii mu nu Kayaayu Kyurekyure mu sa fane mu. ⁷ Imu su akɔle-gyipu mu nu ba bu Masedoniya ye Akiya mu kpini bee ku fane awaasa nu bee bila umu. ⁸ Nu Ɔnyurɔpe asun mu i man yalage lu fane ase kpee Masedoniya ye Akiya nkon, amaa fane lbwaare kikɔle-gyii asun mu, i yalage kpee katn kumaa numu. Kanun su i man daaga fee a bila towe kutɔ ku lu umu su. ⁹ Lu fee bamu gbaa-gbaa bamu bee towe kifɔ kita mu nu fan kita ane. Bee towe asa kanan mu nu fan kyeege lu idakpa kusun to, ba sun lbwaare mu nu ɔ su nkpa ye kesintin mu.

10 Nu bee towe kanan mu nu fan gyoo lbwaare Mu-Bii Yesu mu nu ɔ kusa mu lu lewu to, mu kibwii lu susu ba mu asun. Nu mu u kɔle ane lu lbwaare agbu lala mu nu kii biti ki ba asa su mu.

2

*Pɔɔli kusun sunsa
Tesalonika kade to*

1 Ane-daa ana ye ane-supu ana Krisito abuuu, fane gbaa-gbaa fane fen nyi fee ane kiba mu nu an ba fane ase mu man

waa kyan. ² Pɔyi ke a ba fane ase mu, fen nyi kanan mu Filipi abi ba saale ane nu ba yege nu an gyii awurɔfo. Amaa halu ba maa kɔsu yile ane su gbaa mu, lbwaare kye ane to nu an nye kɔkɔlo yile to, nu an taale towe fane mu asun danbirasa mu. ³ Asun mu nu an towe an kule fane fale mu, an man fɔyi ɔkpa, nu i man gye nfeere libi ku su, nu i man gye npina asun. ⁴ Amaa lbwaare u ku wu ane nu ɔ taa Asun danbirasa katowe waa ane abaa to. Imu su man gye nyumisa kebiti su nu an waa, amaa kanan mu nu i bola lbwaare ansi mu. Mu ii nyi ane nkɔlo to ye ane nfeere. ⁵ Fane gbaa-gbaa fen nyi fee an man taa kɔno to kɔn asun towe fane. Nu an man taa sehn baala fane su ke a nye kutɔ ku lu fane ase. lbwaare i gye ane kesintin ogyipu. ⁶ An man kyuna an biti ayun-bi lu asa ase abee fane ase abee ɔku ase.

Fee kanan mu nu an gye Krisito Asunpu fale mu, naafɔ an su ɔkpa fee a bilinji kasɔla fane su, ⁷ amaa an yoo ane n-yu kyuna fane ase fee kanan mu nu talapu u yoo mu n-yu ee ku mu-bii ana su mu. ⁸ A maa biti fane asun gaa su mu, man gye lbwaare Asun danbirasa mu nkon nu an taa biya fane. Amaa an taa ane n-yu gbaa sa fane tii su, lu fee fan bilinji ane abitipu. ⁹ Me-daa ana ye mi-supu ana, n kɔle gyii fee fen nyinji kanan mu nu an waa kusun gaa saɲa mu nu an bu fane ase mu. An waa kusun kakyowape ye kagyanbwe an ku ane n-yu su, saɲa mu nu an towe fane asun danbirasa mu, kanan mu nu a man bilinji kasɔla fane ɔku su.

10 Fane mu nu fan kɔle Yesu gyii mu, fan naa lbwaare i gye ane kesintin agyipu lu kanan mu nu an kyuna fane to, nu an man su ineesi iku, nu ane iku i kyiigi, nu alibi ku man bu ane n-yu su. ¹¹ Lu fee fan nyi kanan mu nu an bila fane ɔkumaa numu, fee kanan mu nu ɔse u bila mu gbaa-gbaa mu-bii ana mu. ¹² An waa fane aniya to, nu an towe yuula fane nkɔlo, nu an towe waa fane kanan mu nu fan kyuna kakyuna danbirasa mu nu i bola lbwaare ansi. Mu i tu fane ba mu kuwura-gyii ye mu bunyaa mu to.

*Tesalonika abi mu
kikɔle-gyii ye kenyiita*

13 Nu ane gbaa ane an bila an kyaga su an fwaala lbwaare, lu fee fan maa kɔle lbwaare asun mu nu fan nu lu ane ase mu, fan man kɔle asun mu fee asa asun, amaa fan kɔle umu gyii fee i gye lbwaare asun mu gbaa-gbaa, fee kanan mu nu i gye kesintin mu. Kanun lbwaare asun manja ii sun kusun fane mu nu fan kɔle gyii mu to. ¹⁴ Fane, me-daa ana ye mi-supu ana, an wu fee asun libi mu nu i ba tu lbwaare

kubb-kubb mu nu i gye Krisito lee, nu i bu Gyudeya mu, kanun asin libi kulun manja i ba tu fane gbaa. Lu fee kanan mu nu fane gbaa fane fan wu awurufo fane gbaa-gbaa asa abaa to mu, kanun nu ba wu awurufo Gyiwu abi abaa to. ¹⁵ Bamu i gye bamu nu ba moo Onyuripe Yesu, nu didaa mu bamu i moo lbwaare atowepu mu, nu bamu akulun manja i gya ane kyuje mu. Bamu asin i mee gyii lbwaare ansi, nu ba kusu yile asa kpini su. ¹⁶ Nu ba kpan bamu n-yu fee naafoo bee tii ane okpa, ke a man nye towe Asin danburasa mu sa bamu nu ba man gye Gyiwu abi mu, ke lbwaare o molige bamu. Lu fale okpa su mu, ba kula bamu alibi gyaga abaa su naa fub umu laalaalawe. Nibunbu mu lbwaare nye agbu waa bamu, nu ee biti o bute bamu asu.

Pooli ii biti fee o bila naa
boo Tesalonika abi sv

¹⁷ Amaa me-daa ana ye mi-supu ana, sana dee ku mu nu ba barige anaa fane nsana mu, an lu fane ansi su bure, amaa fane asin i san i bu ane nfeere to. Imu su i yile ane ansi su gaa fee okpa kumaa numu su mu a bwii ba wu fane. ¹⁸ An biti gaa fee a ba fane ase. Me Pooli, n kpan me n-yu sana gaalaagaa su fee a ba fane ase, amaa Sitaane tii ane okpa. ¹⁹ Ane-Nyuripe Yesu Krisito kibwii ba mu, mune i gye ane tamaa ye ane kensi-gyii ye ane bunyaa kinye mu ansi to? Man gye fane? ²⁰ Kesintin mu, fane i gye ane bunyaa ye kensi-gyii.

3

Ba sun Timoti kpee
Tesalonika

¹ Imu su a maa wu ye a man bila ye a taale waa kutu ku lu umu su mu, an waa ane nfeere fee ane nkun an sii Antensi kade to nfu. ² Nu an sun ane-supu Timoti mu nu o gye ane burisa lbwaare kusun obuupu mu nu anaa mu an towe asin danburasa lu Krisito su. An sun mu ye o ba waa fane olun to ye aniya to fane kukoolle-gyii su. ³ Ke kanyanla mu nu u ba fane su fale, i man yege fane to oku o bwii kamaa. Fane gbaa-gbaa fane fen nyi fee i gye lbwaare kebiti nu kanyanla numu i ba ane su. ⁴ Kesintin to, sana mu nu an bu fane ase mu, an taale an towe fane fee an biti an nye kanyanla. Nu i ba kanun kesintin fee kanan mu nu fan nyi mu. ⁵ Lu inumu su n maa man bila ye n taale kyuna yege n man wu fane mu, n sun Timoti ye o ba ku kanan mu nu fan yile fane kukoolle-gyii to. Lu fee i su me kufuu fee fale otutokuru mu ba tub fane to ku, ke i yege ane kikipine mu i waa kiyan.

Timoti ba towe asin
bukonsa lu
Tesalonika abi sv

⁶ Amaa Timoti dan lu fane ase ba nbunbu numu nu o buya asin bukonsa lu fane kukoolle-gyii ye fane kebiti mu nu fan su. Nu o towe ane ye ane asin a bu fane nkolo to nu fen nyini ane su gaa sana kumaa numu, nu fen biti fee anaa fane an wu abaa, fee kanan mu nu ane gbaa ane an biti mu. ⁷ Imu su, me-daa ana ye mi-supu ana, anaa ane awurufo mu nu an gyii ye kanyanla mu nu a wu mu kpini mu, lu fane kukoolle-gyii su mu i waa ane olun to. ⁸ Nibunbu bure, ane nkolo i tye ane lu kanan mu nu fan yile Onyuripe mu to kenken mu. ⁹ Afwaala moo nu an biti a taa sa lbwaare lu fane su, lu kensi-gyii mu nu lbwaare yege nu an nye lu fane su fale? ¹⁰ Kakyuwape ye kagyanbwe kpini an kule kabwaare-kule gaa lu ane nkolo to fee a bila nye wu fane, ke a sa fane kutu mu nu ki tiri fane kukoolle-gyii mu to.

¹¹ Nu ane kabwaare-kule i gye ye ane-Se lbwaare gbaa-gbaa ye ane-Nyuripe Yesu ba bugi okpa sa ane ke a ba fane ase. ¹² An kule ane-Nyuripe Yesu ye, o yege fane kebiti ku nye akyo tii su, ke fan biti abaa ye okumaa numu gaa, fee kanan mu nu ane gbaa an su kebiti sa fane mu. ¹³ An kule fee o sa fane kokolo osu, ke alibi ye ineesi iku i man bu fane n-yu su ane-Se lbwaare ansi to, sana mu nu ane-Nyuripe Yesu ii biti o ba maa lbwaare asa mu.

4

Kakyuna mu nu i bola lbwaare ansi

¹ Me-daa ana ye mi-supu ana, an sa fane kono ye fan kyuna kakyuna mu nu i gyii lbwaare ansi, nu fan nu sa ane. An laalaalawe asin mu i gye ye an su Onyuripe Yesu an kule fane ye, fan kitaa to ke fan waa umu nu i kyo fale tii su. ² Lu fee fen nyi kikaapu mu nu an kaapu fane lu Onyuripe Yesu olun to.

³ I gye lbwaare kebiti nun fee fan man waa fane n-yu ineesi, ke fan lee fane n-yu lu abawole-sin to. ⁴ Ke fane okumaa numu o kun mu n-yu lu kakyu abee kanyun biti su, kanan mu nu o baa o du kyurekyure ke o nye beere. ⁵ Ke mu awaasa i man ba i gye kayalaga okpa su fee bamu nu ba man nyi lbwaare maa mu ukpa mu. ⁶ Nu oku o man taa fale awaasa libi numu waa mu burisa, abee o sisii mu kayalaga asin ku to. Lu fee Onyuripe ii biti o bute bamu nu bee waa fale alibi asu, fee kanan mu nu an wola towe fane nu an da fane amu to mu. ⁷ lbwaare man tu ane ye an ba waa agyaga-sin nun, amaa a ba kyuna kakyuna kyurekyure to. ⁸ Imu su okumaa mu nu ee

kina kukaapu numu mu, man gye nyumisa nu ee kina, amaa lbwaare mu nu ee sa ane mu Kayaayu Kyurekyure mu, nu ee kina.

9 Nu lu kinyi-bii kebiti bure su mu, i man bila i tiri fee a kyuroo owble sa fane. Lu fee lbwaare kaapu fane gbaa-gbaa fane kanan mu nu fan biti abaa. 10 Nu kesintin to mu, fen biti fane burisa ana mu nu ba bu Masedoniya kase su kpini. Amaa ane burisa ana, an towe an waa fane aniya to fee fan kyaga su waa kanun tii su.

11 Fan kpan fane n-yu ke fan kyina kayu yuuli to, ke okumaa numu o man taa mu n-yu waa asa asin to, ke fan taa fane abaa sun kusun. An wola towe fane unumu kpini. 12 Lu kanun su mu, fen biti fan nye beeree lu asa mu nu ba man tii fane su mu ase, ke i yege ke fan man taa fane n-yu tub oku su.

Onyirpe Yesu kibwii ba mu

13 Me-daa ana ye mi-supu ana, a mee biti fee fan baa fan bu kitenbiri to lu alewupu su, abee fane nkolo i nyita fane fee asansa mu nu ba man su tamaa mu. 14 An koole gyii fee Yesu wu nu o bwii kyiji ba nkpa to, kanun manja nu an bila koole gyii fee bamu nu ba koole Yesu gyii nu ba wu mu, lbwaare ii biti o bwii kyiji bamu ba nkpa to, ke ba maa Yesu ba bwii ba. 15 Lu Onyirpe mu gbaa-gbaa konoo to asin mu, nu an towe fane ye ane mu nu an san an te nkpa to naa fuu kake mu nu Onyirpe ii biti o ba mu, a mee ye a gyankpaa alewupu mu. 16 Lu fee Onyirpe mu gbaa-gbaa ii biti o kplige lu susu ee ba kase, ye ilawu lala konosa ye lbwaare kaboo burisa owble ye lbwaare kabile, ke bamu nu ba wu Krisito to mu ba gyankpaa kyiji. 17 Imu kamaa mu, ane mu nu an sii nu an san an bu nkpa to mu, ee biti o kita ane buga bamu to abwaare-wole to, ke a naa gyanja Onyirpe mu susu. Ke a naa kyina ye Onyirpe mu kakkpaa. 18 Imu su fan taa fale asin numu towe waa abaa olon to.

5

Fan kuvla fane n-yu gyoo Yesu kibwii ba mu

1 Me-daa ana ye mi-supu ana, i man bila i tiri fee a kyuroo asin ku lu sanja ye kake mu nu unumu ii biti i ba mu sa fane. 2 Lu fee fane gbaa-gbaa fen nyi kesintin to fee Onyirpe Yesu Kake Lala mu nu ee biti o ba mu, ii biti i baa i du nin fee oyu maa ba kagyanbwe mu. 3 Sanja mu nu asa bee towe ye, "An su kayu yuuli nu sehn man bila ye o waa ane" mu, toto nu kenyiita kii biti ki ba bamu su opula to fee kanan mu nu kedunjidi ku kitaa oto wuya mu. Nu

bamu oku mee ye o taale lee mu n-yu lu kanun aworfo mu to.

4 Amaa fane akoole-gyipu bure, fan man bu kitenbiri to, ke kanun kake manja ki ba purigi fane fee oyu mu. 5 Fane kpini fen gye fitila to asa nu fen naa kayike to. Amaa a man gye kagyanbwe asa mu nu an naa kitenbiri to. 6 Imu su fan man yege an baa an du fee bamu nu ba de tan su mu, amaa fan yege an kuvla ane n-yu ke an baa an da su. 7 Lu fee bamu nu bee de mu, bee de kagyanbwe nun, nu bamu nu bee buu nta mu, bee buu kagyanbwe nun. 8 Amaa fee a maa gye kayike to asa mu, fan yege an kuvla ane n-yu, ke a taa ane kooole-gyii ye kebiti waa kuto kunsu kun ane nkolo su fee kanan mu nu anaakopu bee waa mu. Ke a taa kamohge mu nu an su tamaa mu waa kowuru bun ane amu su fee anaakopu aworu. 9 Lu fee lbwaare man tu ane ye a ba gyii aworfo lu mu agbu lala mu su. Amaa o tu ane ye lu Onyirpe Yesu Krisito su ke a ba nye kamohge. 10 Yesu Krisito wu sa ane nun, umu su an kan an te nkpa to nun oo, abee an wu nun oo, anaa mu a buga kyina. 11 Imu su fan towe waa abaa olon to, ke fan kye abaa to fee kanan mu nu fen wola fen waa fale.

Laalaabwe asin ye afwaala

12 Ane-daa ana ye ane-supu ana, an kule fane fee fan taa beeree sa fane agyankpaapu mu nu fanaa bamu fen sun Onyirpe Yesu Krisito mu. Bee kpan bamu n-yu bee waa kusun nu bee kaapu fane kanan mu nu fan kyina kakyina danburasa to. 13 Lu kusun mu nu bee sun su mu, fan taa beeree lala sa bamu ke fan biti bamu asin gaa. Ke fan taa kayu-yuuli kyina ye abaa. 14 Ane-daa ana ye ane-supu ana, an towe fane ye, fan da awolegyopu mu nu ba bu fane to mu amu to, ke fan towe waa bamu nu ba man su nkolo mu, ke fan kye apooopu mu to, ke fan nye kenyiita sa okumaa numu. 15 Fan ku su ye odan ke fane to oku o man taa alibi ka alibi kuko. Amaa sanja kumaa fan kpan fane n-yu fan waa kidanburasa fen sa abaa ye okumaa numu.

16 Fan yege fane ansi i gyii sanja kumaa. 17 Fan kyaga su fen kule kabwaare-kule sanja kumaa. 18 Fan taa afwaala sa lbwaare kuto kumaa to. Lu fee unumu nu lbwaare ii biti fee fan waa lu Yesu Krisito olon to su. 19 Fan man dun Kayaayu Kyurekyure folon mu kusun. 20 Nu lbwaare Kayaayu kan lee asin sa mu atowepu nu bee towe fane mu, fan man mirigi asin mu nno. 21 Amaa fan tubu bamu asin towesa ye kuto kumaa to ku, ke fan kitaa umu nu i buron. 22 Ke fan lee fane n-yu lu alibi kumaa numu to.

²³ Ibwaare mu nu o gye keyuula wuya mu, o loho fane koto kumaa numo to yila sa mu n-yu. Ke o ku fane kayaayu ye fane kala ye fane kayu-wole kpini so, ke alibi aku i man ba i bu fane so kake mu nu ane-Nyirpe Yesu Krisito ii biti o bwii ba mu. ²⁴ Ibwaare mu nu o tu fane waa mu lee mu, mu i gye kesintin wuya nu ee biti o waa kanu. ²⁵ Ane-daa ana ye ane-supu ana, fan kule kabwaare-kule sa ane. ²⁶ Fan fwaala Krisito abi mu kpini ke fan taa kebiti baari abaa. ²⁷ Lu ane-Nyirpe Yesu Krisito kitu to so, n towe fan ye fan kale owole numo sa akole-gyipu mu kpini.

²⁸ Ane-Nyirpe Yesu Krisito kabwaala k baa ki bu fane ase.

Ɔwɔle nyɔsapu mu nu Pɔɔli kyurɔɔ naa sa Tesalonika abi

Afwaala

¹ Mɛ Pɔɔli maa Silasi ye Timoti i kyurɔɔ ɔwɔle numu an sa fane Krisito abi kɔbu mu nu fan bu Tesalonika, nu fan gye anɛ-Sɛ lbwaare ye Ɖnyurɔpe Yesu Krisito asa mu.

² Anɛ-Sɛ lbwaare ye anɛ-Nyurɔpe Yesu Krisito ba bwaala fane ke ba sa fane kayi yuuli.

Yesu Krisito kibwii ba

mu asin

³ Anɛ-daa ye anɛ-supu ana, i tiri fɛɛ an fwaala lbwaare saɲa kumaa numu lu fane su. Nu i dagaa fɛɛ a maa waa kanun. Lu fɛɛ fane kɔkɔle-gyii ku dan kii tii su, nu fane kebiti mu nu fan su sa abaa mu kii tii su. ⁴ Imu su nu anɛ gbaa-gbaa anɛ an taale da anɛ nkɔlo su, an tɔwe fane n-yu su asin an sa lbwaare kɔbu-kɔbu mu to kpini, lu kanan mu nu fen nye nkɔlo yile fane kɔkɔle-gyii to, lu fane kanyanla ye awɔrɔfo mu nu fen gyii mu to.

⁵ Inumu kpini i kaapu fɛɛ lbwaare katalɛ mu ki du kyɛkyɛɛ. Imu ii biti i yege ke fan baa fan dagaa sa lbwaare kuwura-gyii mu nu fen gyii kumu su awɔrɔfo mu.

⁶ lbwaare gye kesintin ogyipu nun. Mu ii biti ɔ taa awɔrɔfo tɛla bamu nu bɛɛ nyanla fane mu. ⁷ Ee biti ɔ sa fane mu nu fen gyii awɔrɔfo mu ye anɛ kpini ɔfɔte, saɲa mu nu anɛ-Nyurɔpe Yesu ee biti ɔ lu susu ba maa mu nbɔɔ lɔlɔnpu ye fulɔn mu.

⁸ Nu fulɔn nu lbwaare ii biti ɔ taa butɛ bamu nu bee kina mu mu, ye bamu nu ba waa kusu to ɔlɔn sa Ɖnyurɔpe Yesu Krisito Asin danburasa mu. ⁹ lbwaare ii biti ɔ butɛ bamu kusu mu nu ki gye kenyiita kakpaa, ke ɔ gya bamu lu mu ansi ye mu bunyaa mu ɔlɔn to.

¹⁰ Kanun kake mu nu Yesu ii biti ɔ ba mu, mu asa mu nu ɔ lɔɔɔ yila mu, bee biti ba kusaa mu kitu susu, ke bamu nu ba kɔle gyii mu ba yin mu. Fane gbaa fane fan tii su, lu fɛɛ fan kɔle mu asin mu nu an tɔwe fane mu gyii.

¹¹ Inumu kpini i maa bu anɛ nfɛɛre to su mu, an kule kabwaare kule an sa fane saɲa kumaa numu fɛɛ lbwaare ɔ lɔɔɔ fane, ke fan dagaa kitu mu nu ɔ tu fane mu. Ke lu mu ɔlɔn to su mu ɔ yege kɔto danburasa kumaa mu nu fan fe nfɛɛre ye fen biti fan waa mu, i waa ɔdan sa fane, ke fane kɔkɔle-gyii kusun mu nu fen waa mu fan taale waa kumu naa luwe. ¹² An kule inumu kabwaare kule fɛɛ anɛ-Nyurɔpe Yesu Krisito kitu ki dii susu, ke asa ba wu mu

bunyaa fane to, ke lu Yesu Krisito su mu, fane kitu ki dii susu fɛɛ kanan mu nu lbwaare maa anɛ-Nyurɔpe Yesu Krisito ba bwaala fane mu.

2

Ɖmu nu o mee buu sehn

mu asin libi

¹ Anɛ-daa ana ye anɛ-supu ana, lu anɛ-Nyurɔpe Yesu Krisito kuba mu su ye kanan mu nu a buga naa gyanja mu su mu, an kule fane ye, ² nu ɔku kan ba fane ase ye lbwaare lɛɛ mu asin sa mu ye ɔ tɔwe fane mu, abɛɛ ɔ nye ɔkala ku abɛɛ ɔ nye ɔwɔle lu anɛ ase mu nu ku tɔwe ye Ɖnyurɔpe Yesu kake lala mu ki tɛɛ ba mu, fan man yege fane nfɛɛre i wuliti fane to abɛɛ i nmaa fane nkɔlo. ³ Ɖkpa kumaa numu su mu fan man yege ɔku ɔ pina fane. Lu fɛɛ kanun kake mu mee ye ɔ ba, amɔɔ ɔmu nu ee biti ɔ ba kusu yile kina lbwaare mu, ɔ ba pɔɔɔ. Nu nyumisa mu nu o mee buu sehn, nu ee biti ɔ wu fɔyi kakpaa mu, ii biti i lɛɛ mu ifuli pɔɔɔ ke kake mu ki fu. ⁴ Ee biti ɔ kusu yile kuto kumaa mu nu nyumisa ii sun fɛɛ idakpa ye umu to ato ye lbwaare gbaa. Imu su ee biti ɔ kusaa mu n-yu inumu kpini su, ke ɔ naa kyuna kabwaare-sunkpa aye mu to, ɛɛ tɔwe ye mu i gye lbwaare.

⁵ Fen mee nyinji fɛɛ saɲa mu nu n kyina n bu fane ase mu n tɔwe fane inumu kpini?

⁶ Nu nbunbu fan nyi kuto mu nu kii tii ɔmu nu o mee buu sehn mu ɔkpa, lu fɛɛ saɲa mu nu ii biti i ba lɛɛ mu ifuli mu i man pu fu. ⁷ Lu fɛɛ ɔmu nu o mee buu sehn mu ɔlɔn mu i wula ii sun kusun asiri to, nu i yege asa bɛɛ waa kusu to alɔn. Amaa ɔmu nu ee kun kumu nbunbu mu, ii biti ɔ kyaga su ee kun kanun naa fu saɲa mu nu lbwaare ii biti ɔ lɛɛ mu lu ɔkpa mu su. ⁸ Tutɔ nu lbwaare ii biti ɔ lɛɛ ɔmu nu o mee buu sehn mu ifuli, nu Ɖnyurɔpe Yesu kan bwii ba mu, ke ɔ taa mu kɔɔɔ to afuu mu mɔɔ mu, ke ɔ taa mu bunyaa nyita mu kakpaa. ⁹ Ɖmu nu o mee buu sehn mu kuba mu, ee biti ɔ sun Sitaane kusun. Ee biti ɔ taa Sitaane ɔlɔn waa adangana ye sunkaala ye asin kyinkyinsa pina asa. ¹⁰ Nu ee biti ɔ bɔla ɔkpa kumaa su taa asin libi pina bamu nu bee biti ba nyita mu. Bee nyita, lu fɛɛ ba kina kesintin mu nu kii biti ki mɔlɔge bamu mu. ¹¹ Lu inumu su lbwaare u yege nu antɔjesa lala ba bamu nfɛɛre to, ke ba lan bɛɛ kɔle antɔjesa mu bee gyii, ¹² ke bamu nu ba kina kesintin kɔkɔle-gyii mu, nu bamu ansi i gyii alibi kitwaa su mu kpini bee biti ba gyii kɔpwe.

Fan yile fane kɔkɔle-gyii to kenken

¹³ Ane-daa ana ye ane-supu ana mu nu Onyiripe ii biti fane asin, i dagaa sanja kumaa numu a maa fwaala lbwaare sa fane. Lu fee lbwaare wola lee fane lu npiili ase mu ye ee biti o molige fane. O waa unumu nin lu Kayaayu Kyurekyure mu olon to ye fane kukole kesintin mu gyii, ke fan baa fan gye bamu nu o lonjo yile sa mu n-yu. ¹⁴ lbwaare bola mu asin danbirasa mu nu an towe mu su tu fane ye fan ba nye ane-Nyiripe Yesu Krisito bunyaa mu. ¹⁵ Kanun su, ane-daa ana ye ane-supu ana, ane asin mu nu an kaapu fane ye umu nu an kyuroo sa fane mu, fan yile to ke fan kitaa umu to kenken.

¹⁶ Ane-Nyiripe Yesu Krisito gbaa-gbaa ye ane-Se lbwaare mu nu bee biti ane asin gaa mu, ba bola kabwaala mu su towe waa ane olon to kakpaa, nu ba sa ane tamaa danbirasa. ¹⁷ An kole fee lbwaare o towe kitaa fane nkolo, ke o waa fane olon to lu fane koto danbirasa kumaa mu nu fen waa ye umu nu fen towe.

3

Fan kole kabwaare kole

sa ane

¹ Ane-daa ana ye ane-supu ana, ane laalaalawe asin mu i gye ye, fan kole kabwaare kole sa ane ke Onyiripe asin mu i nye yalage bilen-bilen, ke i nye beere lala fee kanan mu nu i nye fane ase mu. ² Ke fan kole kabwaare kole ye lbwaare o lee ane lu amu to olon wuya ana ye asin libi wuya ana abaa to, lu fee man gye okumaa numu u kole Yesu gyii. ³ Amaa Onyiripe mu gye kesintin wuya nin, nu mu ii biti o sa fane olon ke o kun fane lu Sitaane kbaa to. ⁴ An su kukole-gyii Onyiripe mu to fee ee yege nu fen waa, nu fen biti fan kyaga su waa ato mu nu an sa fane kono ye fan waa mu. ⁵ An kole kabwaare kole ye, Onyiripe o bilinjaa fane nfeere kpee lbwaare kebiti mu to ye Yesu Krisito kokolo kunye yile to mu to.

Oku o man waa owulegyopp

⁶ Ane-daa ana ye ane-supu ana, lu Onyiripe Yesu Krisito kitu to su mu, an sa fane kono ye fane birisa mu nu o mee biti kusun kwaa, nu mu kbaabuto ki man naa ye kikaapu mu nu fan nye lu ane ase mu, fan kitaa fane n-yu lu mu su. ⁷ Fane gbaa-gbaa fane fen nyi kanan mu nu i dagaa fee fan buu ane ayaa natesa. Lu fee sanja mu nu an bu fane ase mu a man kyina waa wulogyo, ⁸ nu an man gyii oku agyito yege a man ka umu kuko. Amaa an payi ansi waa kusun ye kikipine kakyuwape ye kagyanbwe kanan mu nu ane kkyina fane ase mu i man waa kasula sa fane to oku. ⁹ A maa waa unumu mu, i

man gye nun ye a man su okpa ke a taa ane n-yu tuw fane nkyeto su, amaa an waa yila nin ke fan nye buu ane ayaa natesa su. ¹⁰ Halu sanja mu nu an bu fane ase mu an sa fane kono ye, "Okumaa mu nu o mee biti kusun kwaa mu, o man gyii."

¹¹ An nu ye aku ba bu fane to ba su wulogyo. Be mee sun kusun ku, amoo asa asin to kinate loo. ¹² Bamu nu be du kanun mu, an sa bamu kono nu an towe an sa bamu Onyiripe Yesu Krisito kitu to su ye ba biti kusun waa biti bamu agyito gyisa. ¹³ Amaa fane, ane-daa ana ye ane-supu ana bure, fan man yege kidanbirasa kiwaa i fii fane.

¹⁴ Nu fane to oku kan kina ane asin mu nu an kyuroo waa owule numu to fale mu, fan baa fan da mu su. Fanaa mu fan man bila buga waa sehn, ke ipeeli i kitaa mu. ¹⁵ Fan man taa mu waa fee fane dun, amaa fan towe waa mu fee fane-nyi mu-bii ana to oku.

Laalaalawe afwaala

¹⁶ Ane kabwaare kole i gye ye ane-Nyiripe Yesu Krisito gbaa-gbaa mu nu o gye kayi-yuuli wuya mu, o sa fane kayi-yuuli sanja kumaa ye okpa kumaa su. Ane-Nyiripe Yesu o baa o bu fane kpini ase.

¹⁷ Me Pooi me gbaa-gbaa me i taa me kbaa kyuroo afwaala numu. Kanun nu n duligi me iwole kpini. Fale nu n kyuroo.

¹⁸ Ane-Nyiripe Yesu Krisito kabwaala ki baa ki bu fane kpini ase.

Ɔwule gyankpaasa mu nu Pɔɔli kyurɔɔ naa sa Timoti

Afwaala

¹ Me, Pɔɔli ɪ kyurɔɔ ɔwule numu. Lu lbwaare ane Ɔmoligeɖu ye Krisito Yesu mu nu ɔ gye ane tamaa kɩɩre su nu n ba waa Krisito Yesu Osunpu. ² N kyurɔɔ n sa fu Timoti mu nu lu Yesu kɩkɔɔle-gyii su nu fu gye me kesintin tɔ kebii. Kabwaala ye kɔwee kuwu ye kayɩ yuuli mu nu ɪ lu Ɔse lbwaare ye ane-Nyɩɩɩɩ Krisito Yesu ase mu ki ba fu su.

Kumu tɔ kɩda lu antɩɩesa kɩkaapu sv

³ Fɛe kanan mu nu n tɔwe waa fu saɩa mu nu n kpee Masedoniya mu, sii kyɩna Efeso tɔtɔ ke fu nye tii antɩɩesa akaapupu mu kɩkaapu ɔkpa. ⁴ Tɔwe sa bamu ye ba yege asɩɩkpan ikisii-sun ye kakɔɔge tɔ nkyaga su asɩn. Lu fɛe fale ato numu ɩ biya umɔɔre-libi nu, nu ɪ mee kye asa kabwaare-sun mu nu ku bɔla kɩkɔɔle-gyii su mu tɔ. ⁵ Kuto mu nu me kɔnɔsa numu yile su mu ɪ gye ye, asa ba nye kebiti mu nu ki lu kɔkɔɔ fuuli tɔ, ye nfeere mu nu ɪ bɔɔɔn, ye kɩkɔɔle-gyii kesintin tɔ. ⁶ Aku ba man bila ba buu unumu, amaa ba buu ntɔwe mu nu ɪ man su kase. ⁷ Bee biti ba baa ba gye lbwaare nbara akaapupu mu, amaa ba man nyi nu be mee nu asɩn mu nu beɛ yile umu su beɛ tɔwe mu kase.

⁸ An nyi fɛe nbara mu ɪ bɔɔɔn, nu ɔkumaa numu kan buu umu ɔkpa su mu, ɪ bɔɔɔn sa mu. ⁹ Nu an bila an nyi ye nbara mu ɪ man de sa ukpa kyigisa wuya ana, amaa ɪ de sa nbara anyitapu ye kɔsu tɔ ɔɔn wuya ana, ye bamu nu ba mee bunyaa lbwaare ye alibi awaapu, ye bamu nu ba man du kyɩɩkyɩre ye bamu nu be mee sun lbwaare, ye bamu nu beɛ mɔɔ bamu-se ana abee bamu-nyi ana, ye asa amɔɔɔɔ. ¹⁰ Nbara mu ɪ bu tɔ sa bamu nu beɛ lu bamu-kuli ana abee bamu-ka ana kamaa, ye bamu nu beɛ waa agyaga-sun, ye bamu nu ba kɩtaa asa beɛ fe ke ba nye afulee, ye antɩɩesa wuya ana, ye bamu nu beɛ tɩn antɩɩesa beɛ bu ntan, ye bamu nu beɛ waa asɩn kumaa mu nu ɪ mee buu kesintin kɩkaapu mu. ¹¹ Kɩkaapu numu ki lu bunyaa asɩn danburasa mu nu lbwaare mu nu ayenbi ɪ gye mu lee mu taa waa me abaa tɔ ye n tɔwe n sa asa.

Pɔɔli afwaala sa lbwaare fɛe maa bwaala mu

¹² N su afwaala n sa ane-Nyɩɩɩɩ Krisito Yesu, mu nu ɔ sa me ɔɔn ye n waa kusun,

nu ɔ wu me fɛe kesintin-gyipu, nu ɔ lee me ye n ba waa mu kusun mu. ¹³ Naafɔɔ saɩa ku tɔ mu, n kyɩna n tɔwe n nyita Krisito mu, yege n nyanla mu abuuu, nu n biti bamu keluu. Amaa lbwaare wu me kɔwee, lu fɛe n man kyɩna n nyi nu, nu n man kyɩna kɔɔle mu gyii. ¹⁴ Ane-Nyɩɩɩɩ Krisito bwaala me gaa, nu ɔ yege nu n kɔɔle mu gyii, nu n nye mu kebiti mu.

¹⁵ Katowe numu gye kesintin nu, nu ɪ tiri fɛe ɔkumaa ɔ kɔɔle umu gyii. Asɩn mu ɪ gye ye, Krisito Yesu ba dulinyaa tɔ nu ye ɔ ba mɔlge alibi awaapu, nu bamu tɔ kpini mu, me ɪ gye olibilibi mu. ¹⁶ Amaa lbwaare wu me kɔwee, saamu Krisito Yesu ɪ nye lee mu kenyiita lala mu kaapu, ke ɪ ba waa sunkaala sa asa mu nu bee biti ba ba kɔɔle mu gyii mu kpini, ke ba nye nkpa kakpaa. ¹⁷ Imu su fan yege a taa beereɛ ye bunyaa sa Owura mu nu ɔ te kakpaa naa fuɔ saɩa mu nu ɪ man su ɔkaa. Nu mu nkun ɪ gye lbwaare, nu ɔ mee wu, nu a mee wu mu ye ansi. Amen!

¹⁸ Mi-bii Timoti, n sa fu fale kɔnɔsa mu nu ii buu asɩn mu nu lbwaare ɔtɔweɖu wɔla tɔwe yɩla lu fu su mu. Nu fu kan taa umu waa kusun mu, fii biti fu kɔ Ɔnyɩɩɩɩ asɩn mu ɩkɔ, ¹⁹ yege fu su kɩkɔɔle-gyii mu tɔ nu fu bu fu kɔkɔɔ tɔ ye ato mu nu fu waa mu ɪ bɔɔɔn. Aku ba kina unumu nu bamu kɩkɔɔle-gyii ɪ muuri fɛe afuu maa muuri ɔkɩl mu. ²⁰ Bamu tɔ aku ɪ gye Himenasu ye Alekisasi. N yege bamu waa Staane abaa tɔ, ke ɪ kaapu bamu ye ba man bila tɔwe yii lbwaare.

2

Krisito kubu mu tɔ kabwaare-sunkpa

¹ Kanɩn su, kɔtɔ mu nu ki tiri nu n kule ye fan waa mu ɪ gye ye, fan taa asa asɩn tirisaa tɔ lbwaare ansi tɔ, ke fan kule kabwaare kule, ke fan yile bamu ayaa tɔ kule lbwaare sa bamu, ke fan taa afwaala sa lbwaare. ² Fan kule kabwaare kule sa awura ye alɔɔɔnpu kpini, ke a kyɩna keyuula ye kayɩ-yuuli tɔ, ke a sun lbwaare danburasa, ke a kyɩna kakyɩna mu nu ɪ dagaa. ³ Inumu ɪ bɔɔɔn, nu umu ii gyii lbwaare ane Ɔmoligeɖu mu ansi, ⁴ nu mu ii biti fɛe asa kpini ba nye kamolige ke ba ba bu kesintin mu. ⁵ Lu fɛe lbwaare kulɩn ɪ bu tɔ, nu ɔsa kulɩn ɪ yile lbwaare maa asa nsana, nu Krisito Yesu ɪ gye kanɩn nyimisa maɩa, ⁶ nu mu ɪ taa mu nkpa lee saraga wu kɔɔle asa kpini, unumu ɪ gye adanse asɩn mu nu lbwaare lee kaapu saɩa mu nu ɪ dagaa. ⁷ Kanɩn maɩa su nu lbwaare lee me waa asɩn mu kabɔɔ ye Krisito osunpu. Nu n gye kesintin ye kɩkɔɔle-gyii mu ɔkaapupu sa bamu nu ba

man gye Gyiwu abi mu. N towe kesintin nun, n mee tun antijesa.

⁸ N biti fee Krisito kubu kumaa numu to mu, anyin ba kusaa bamu abaa kyirekyire* kule kabwaare kule yege agbu ye kamore-gyii man bu bamu to.

⁹ N bila n biti fee akyu mu ba bun ato mu nu i kukwe bamu, nu i dagaa, nu i man su agyaga-sin. Ba man waa bamu inyini adawo-adawo, nu ba man taa suwa ato abee agyibi ye ataa mu nu i su ogyalin mu bun.[†] ¹⁰ Amaa ba taa kubaabuto danbirasa mu nu ki dagaa fee akyu mu nu bee sun lbwaare.

¹¹ Akyu ba bun bamu nno su biya bamu n-yu kase biila ato. ¹² N man sa okpa ye okyu o kaapu abee o baa o su olon onyin su, i tiri fee o waa surum. ¹³ Lu fee Adam nu lbwaare gyankpaa twi poyi nu o twi Hawa. ¹⁴ Nu man gye Adam nu Sitaane pina, amaa okyu mu, nu Sitaane pina nu o bilinji alibi owaapu. ¹⁵ Amaa nu akyu ba kan kyaga su yile kikole-gyii mu to ye kebiti ye kyirekyire to, nu ba waa umu nu i dagaa mu, lbwaare ii biti o molige bamu lu nbii kikube su.

3

Krisito kubu abilisa ye akyetopu kilee

¹ Katowe numu gye kesintin nun, ye oku kan ee biti Krisito kubu obilisa kusun mu, ee biti kusun kpare nun. ² Imu su i dagaa fee Krisito kubu obilisa maa gye nyumisa mu nu mu n-yu su man su asin, nu o kili okyu kulon kpen, nu mu nfeere i de, nu ee kita mu n-yu, nu o su beere, nu ee koolo afo, nu ee taale kaapu, ³ nu o man gye otabupu, abee o du kirikiri, amaa o du bwahn, yege o man gye oluu bitipu abee omu nu mu ansi i payi afulee su. ⁴ I dagaa maa taale ku mu gbaa-gbaa kikaara su danbirasa, ke o ku fee mu-bii ana bee nu mu ase nu bee buu mu danbirasa. ⁵ (Nu oku kan o man nyi kanan mu nu o ku mu gbaa-gbaa mu kikaara su mu, nene nu ee taale ku lbwaare kubu mu su?) ⁶ I man dagaa maa gye nyumisa pupwe Krisito kubu mu to, ke o ba kaapu mu n-yu ke o lu tiye, fee kanan mu nu Sitaane lu tiye nu o nye kusu bute mu. ⁷ I dagaa maa gye osa mu nu bamu nu ba man gye Krisito akoolo-gyipu gbaa ba tu mu kitu danbirasa, ke o man nye tiye Sitaane odwu to ke o gyii ipeeli.

⁸ Kanun manja gbaa nu i dagaa Krisito kubu mu akyetopu mu ba maa gye asa

mu nu ba su beere, nu ba man gye nno nyo-nyo wuya ana, yege be mee nuu nta gaa, nu ba man su onsi-payi libi lu afulee su. ⁹ I dagaa ba maa bu bamu nkolo to fee ato mu nu bee waa mu i buron Krisito to kikole-gyii, mu nu i gye kesintin asin mu nu lbwaare lee kaapu mu. ¹⁰ I tiri fee Krisito kubu mu o gyankpaa waa bamu ku, amaa nu bamu n-yu su kan man su asin ku mu, ba nye waa akyetopu kusun mu.

¹¹ Kanun okpa manja su, i tiri fee bamu akyu* ana gbaa ba baa ba su beere, nu ba man gye akyu mu nu bee nyita asa atu, amaa bamu nfeere i de, nu asa ba koolo bamu gyii kuto kumaa numu to.

¹² Krisito kubu okyetopu o baa o gye onyin mu nu o kili okyu kulon kpen, nu ee taale ku mu-bii ana ye mu kikaara su danbirasa. ¹³ Bamu nu ba waa akyetopu kusun danbirasa mu, bee nye beere, nu bee taale yile kunyin to towe bamu kikole Krisito Yesu gyii mu.

¹⁴ Halu n maa su tamaa ye n biti n ba fu ase nke nnyo numu to gbaa mu, n kyuroo asin numu n biya fu, ¹⁵ saamu, nu n kan n man ba bilen mu, fii biti fu bu kanan mu nu i dagaa fee asa ba kyuna lbwaare kikaara su, nu kumu i gye lbwaare mu nu o te kakpaa mu kubu mu. Kubu mu i su kesintin kenken fee kanan mu nu sabare su lenbu to mu. ¹⁶ Nu i man su kamore-gyii fee ane Krisito kikole-gyii mu, i gye asin baalasa kpare. Imu i gye ye,

O lee mu n-yu kaapu fee nyumisa,
nu lbwaare Kayaayu mu koolo mu kyula kuto kumaa numu to,
nu lbwaare nbo ba wu mu,
nu ba towe mu asin sa dulinyaa asa kpini,
nu asa ba koolo mu gyii dulinyaa numu to,
nu lbwaare taa mu kyon susu.

4

Kumu to kida lu antijesa akaapupu su

¹ Kayaayu Kyirekyire mu bugi to towe ye nke laalaalowe mu to mu, aku bee biti ba ba yege bamu kikole-gyii mu, ke ba buu n-yaayu libi antijesa mu ye nbwu libi kikaapu mu. ² Fale kikaapu mu lu antijesa nno nnyo-nyo wuya ana mu ase nu. Bee ku ansi bee tije antijesa yege bamu nkolo mee nmaa bamu. ³ Ba bila bee tii asa okpa fee ba man kili, ke ba man gyii agyito ku. Amaa lbwaare i twi fale agyito numu sa fee, mu asa mu nu ba

* 2:8 2:8 Abaa kyirekyire kase i gye ye asa mu nu be du kyirekyire lbwaare ase. † 2:9 2:9 Saamu didaa mu akyu mu nu bee taa fale ato waa bamu n-yu su mu, kaapu nun fee ba gye aburokoone-kyu. * 3:11 3:11 Akyu nfu mu gbaa i taale i yila sa bamu-ka ana.

koole mu gyii, nu be nyi kesintin mu, ba koole umu abaa anyo ke ba taa afwaala sa lbwaare. ⁴ Lu fee kuto kumaa mu nu lbwaare tuv mu buron, nu i man dagaa fee a kina umu to tku, i dagaa fee a koole umu ke a taa afwaala sa lbwaare. ⁵ Kpal ffe lbwaare asin ye kabwaare-kule mu lonj umu sa kigyii.

Krisito Yesu kiyaafole danbirasa

⁶ Nu fu kan fu kaapu fu-daa ana ye fu-supu ana fale asin numu mu, fii biti fu baa fu gye Krisito Yesu kiyaafole danbirasa, fee fu maa dan kesintin asin danbirasa kikooole-gyii ye kukaapu danbirasa mu nu fii buu mu. ⁷ Lee fu n-yu lu asurukpan ikisii-sin ye adidaasin mu nu i man su tonu, ke fu yege kabwaare-sun danbirasa i din fu. ⁸ Nyumisa n-yu kiteenje to mu, i sa mu tonu gheree ku, amaa kabwaare-sun danbirasa u biya mu tonu kuto kumaa numu to, lu fee u sa mu nkpa nbunbu kakyina numu to ye nkpa kakpaa kakyina mu nu kii biti ki ba mu. ⁹ Katowe numu gye kesintin nun, nu i tiri fee okumaa numu o koole umu gyii. ¹⁰ Inumu su an payi ansi an sun kusun gaa, lu fee an taa ane tamaa gyaga lbwaare mu nu o te kakpaa, nu o gye Omoligeppu sa asa kpini mu, fonfon bamu nu ba koole mu gyii mu.

¹¹ Kaapu bamu ato numu, ke fu yile bamu su fee ba buu umu. ¹² Man yege oku o ku fu feere fee fu maa gye kebii su. Amaa yege fu katowe, ye fu kibaabuto, ye fu kebiti, ye fu kikooole-gyii, ye fu kyirekyire kakyina mu i waa asin kaalasa sa akooole-gyipu mu. ¹³ Poyi ke n ba mu, taa fu n-yu sa Asinkyan yilasa mu kitarage sakyu to, ke fu towe abwaaresin, ke fu kaapu umu. ¹⁴ Man kan kina fu kakee mu nu lbwaare bola kilakaapu asin mu su sa fu, sana mu nu Krisito kubu abilisa ba taa abaa gyaga fu su kule kabwaare-kule sa fu mu.

¹⁵ Kita umu to ke fu taa fu n-yu kpini sa umu kiwaa to, ke okumaa numu o wu kanan mu nu fii kpee ansi to fu kikooole-gyii to. ¹⁶ Baa fu da fu n-yu su ye fu Abwaaresin kikaapu mu su. Baa fu maa su, lu fee nu fu kan waa kanun mu, fii biti fu molige fu n-yu ye bamu nu bee nu fu ase mu.

5

Akulapu-kyu kikita

¹ Man kan towe yii kunyin-bilisa, amaa towe waa mu fee maa gye fu-se. Towe waa ayaafole mu fee ba maa gye fu-daa ana ye fu-supu ana. ² Ke fu towe waa akyyu-nyu mu fee fu-nyu ana, ke fu towe waa nbitebii mu fee fu-pukyuu ana yege agyaga-sin nfeere ku man tii su.

³ Taa beere sa akulapu-kyu mu nu ba te bamu abaa su, ke fu ku bamu su. ⁴ Amaa nu okulapu-kyu kan o su nbii abee anaana-bii mu, i tiri fee nbii mu ba kaapu bamu kabwaare-sun mu nu u towe ye ba ku bamu gbaa-gbaa akpaara su asa su mu. Saamu, bamu awaasa mu, u teela bamu akougeppu ye bamu naana ana mu. Inumu u bola lbwaare ansi. ⁵ Okulapu-kyu mu nu o te mu kibaa su, nu o man su okuisupu mu, ee taa mu tamaa gyaga lbwaare su nun, nu ee kule kabwaare-kule kakyuwape ye kagyanbwe, ee kule lbwaare ye o kye mu to. ⁶ Amaa Okulapu-kyu mu nu o taa mu n-yu sa kensi kigyii mu, o te nkpa to bire, yege o du fee maa wu nun. ⁷ Towe fale asin numu sa Krisito kubu mu, ke asa ba man nye towe asin aku yii bamu. ⁸ Imu su okumaa mu nu o man kan ku mu kouppu ana su, fonfon mu kikaara su asa su mu, o kina kikooole-gyii mu, nu mu alibi i kyo asa mu nu ba man koole Yesu Krisito gyii mu gbaa.

⁹ Okulapu-kyu mu nu o man pu fuv nsu adisiye mu, i man dagaa fee ba taa mu kitu tii okulapu-kyu atu mu su. I dagaa okulapu-kyu mu maa gye okyu mu nu o man lu mu-kuli kamaa, ¹⁰ nu asa be nyi mu adanbirasa mu nu ee waa, fee ee bila mu-bii ana danbirasa, nu ee kitaafu, nu ee biya mu n-yu kase ee kye lbwaare asa to, nu ee kye bamu nu bee wu aworofu mu to, nu ee taa mu n-yu sa adanbirasa kumaa numu kiwaa.

¹¹ Man kan taa akulapu-kyu mu nu ba man pu bile mu atu tii okulapu atu mu su, lu fee nu i kan ba fee bamu kayalaga gyan kekili su i kyo kiyege bamu n-yu sa Krisito mu, ¹² bee biti ba gyii kupwe lu bamu kakolo su kida gyankpaasa sa Krisito mu to. ¹³ Imu kamaa mu bee biti ba bilinji awolegyoppu, yege ba naa ba naa asa akpaara su. Nu man gye umu nkun, ba naa bee kuli asa, yege bee loo asa asin to, nu asin mu nu i man dagaa nu bee towe. ¹⁴ Imu su n biti fee okulapu-kyu mu nu ba man pu bile mu ba kili, ke ba kouge nbii ke ba ku bamu akpaara su, saamu, odun mu mee nye-nye okpa towe asin libi ku lu ana su. ¹⁵ Lu fee akulapu-kyu mu nu ba man pu bile mu, aku be tee bee buu Sitaane ikpa.

¹⁶ Nu okyu-kooole-gyipu ku kan o su akulapu-kyu mu nu ba gye mu kouppu ana mu, i dagaa maa kye bamu to ke i man waa kasola sa Krisito kubu mu, saamu Krisito kubu mu i nye kye akulapu-kyu mu nu i tiri bamu mu to.

Kitowe waa Krisito kubu abilisa mu

¹⁷ Krisito kubu abilisa mu nu bee ku kubu mu asin kyeekye su mu, beere ye

kukoka dagaa sa bamu lu unyo, fonfon bamu nu bee sun abwaaresin katowe ye umu kikaapu mu. ¹⁸ Lu fee ba kyuroo waa Asinkyani yilasa mu towe ye, "I man dagaa ba imina naate kono saja mu nu ee waa kusun agyito opula mu." Nu ba bila kyuroo katun ku ye, "Kusun owaapu mu dagaa mu kukoka." ¹⁹ Man kan koole alibi mu nu oku ba towe fu lu Krisito kubu mu obilisa ku su gyii, amoo ba waa asa anyo abee asa. ²⁰ Bamu nu bee waa alibi mu, towe yii bamu Krisito kubu mu ansi to ke i waa asansa mu kufuu.

²¹ N yile lbwaare ye Krisito Yesu, ye lbwaare nboco mu nu o lee mu ansi to, n towe fu ye, fu buu nnosa unumu, yege fu man yile oku kamaa abee fu su nmeege to lu koto ku to.

²² Man kan kpaala taa fu abaa gyaga asa su waa bamu abilisa kabwaare-sun mu to, ke fu man kan taa fu n-yu loo aku alibi to. Kita fu n-yu lu ineesi su.

²³ Man bila nuu nkyu nkun, baa fii nuu nta gberere, kpali fee fu oto to maa taale u ko fu ye fu alo wuribi mu su.

²⁴ Asa aku alibi i dan lu ifuli nun, nu u gyankpaa bamu ii kpee lbwaare kusu bute mu to. Aku lee moo kamaa to nu ii biti i ba lu ifuli. ²⁵ Okpa kolun manja su, nu aku kudanbiraasa kiwaa ii biti i lu ifuli. Nu halu umu nu i mee lu ifuli gbaa mu i mee taale baala.

6

¹ Anye mu nu ba bu bamu-nyurpe ana kase mu kpini, i tiri fee ba maa taa beere sa bamu-nyurpe ana, ke asa ba man nye okpa towe asin libi ku yii lbwaare kitu abee ane asin mu nu an kaapu mu. ² Anye mu nu bamu-nyurpe ana ba gye akoole-gyipu mu, ba man kooje beere mu nu ba su sa bamu mu su, fee ba maa bamu ba maa gye kukolon Krisito to mu su. Amaa i dagaa fee ba sun bamu kokolo fuuli to, lu fee anyurpe mu nu bee nye tono bee lu anye mu kusun to mu, ba gye akoole-gyipu nu anye mu ba su kebiti sa bamu. Fale asin unumu i tiri fee fu kaapu bamu, ke fu waa bamu aniya to ke ba buu umu.

Kefulee biti bansa

³ Okumaa mu nu ee kaapu asin pupwe, nu o mee koole ane-Nyurpe Yesu Krisito kesintin asin mu, ye ane kabwaare-sun kikaapu ee gyii mu, ⁴ o gye osa mu nu ee kusaa mu n-yu susu yege o man nyi sehn. Kanun osa manja su umoo-re-libi ye nluu koko lu asin su, nu umu u biya kayu basa ye nbarige to ye asebi ye nfere libi kufe. ⁵ Osa manja ii gyii umoo-re nun fee bamu nu bamu nfere i nyita, nu ba man

bila ba su kesintin asin mu, bamu nfere i gye fee kabwaare-sun i gye okpa mu nu bee bola su nye afulee.

⁶ Amaa kabwaare-sun danbiraasa su tono gaa, nu ato mu nu an su mu i kan kukwe ane mu. ⁷ Lu fee a man biya sehn dulinyaa numu to, nu a mee taale taa sehn lu kumu to. ⁸ Amaa nu an kan an su agyito ye ato bunsu mu, a yege i kukwe ane. ⁹ Asa mu nu bee biti ba waa ato wuya ana mu, bee tye kutuu to ku to ye odoo to, ke be loo kimelensi ye kayalaga libi-libi gaalaagaa to, ke i bute bamu muuri ke ba wu nyita. ¹⁰ Lu fee kefullee biti gaa gye alibi kumaa numu olukpa nun. Aku ba maa biti afulee kibansa su mu, ba foyi lu bamu kikoole-gyii to, nu i yii bamu nkolo to fee deebi.

Poohi katowe laalaalowe sa Timoti

¹¹ Amaa fu gye lbwaare nyumisa nun, umu su lee fu n-yu lu fale ato numu kpini to, ke fu ko biti ukpa kikiyiigi ye kabwaare-sun danbiraasa ye kikoole-gyii ye kebiti ye kenyaata ye bwahn kiwaa. ¹² Ko kikoole-gyii keluu danbiraasa mu, ke fu nye nkpa kakpaa mu nu lbwaare tu fu ba waa kumu to, saja mu nu fu bugi fu kono towe fu kikoole-gyii sakyu to, nu ba nu mu. ¹³ N yile lbwaare mu nu u sa koto kumaa nkpa mu, maa Yesu Krisito mu nu o bugi mu kono towe kesintin asin mu sa Pontu Paleti mu ansi to mu, n towe fu ye, ¹⁴ fu buu nnosa unumu, ke fu kiwaa umu kyeekyee, naa fuu kake mu nu ane-Nyurpe Yesu Krisito ii biti o ba mu. ¹⁵ lbwaare mu nu ayenbi i gye mu lee, nu mu nkun i gye Olulunpu, ye awura to Owura, ye anyurpe mu Onyurpe, mu ii biti o yege Krisito Yesu kibwii ba mu ku ba to mu gbaa-gbaa mu saja mu. ¹⁶ Mu nkun i gye Omu nu o bu to kakpaa, nu o man bu to o wu kakaaku, nu mu o te umanjesa mu nu u nhalge nu nyumisa ku mee taale tiri mu to, nu oku man puuta wu mu, nu oku mee taale wu mu. Bunyaa ye olun i gye mu lee kakpaa Amen.

¹⁷ Towe bamu nu ba su dulinyaa numu to ato mu fee, ba man ba bee ku bamu n-yu abee ba taa bamu tamma gyaga bamu ato mu nu u taale foyi mu su. Amaa ba taa bamu n-yu tuu lbwaare mu nu ee sa ane koto kumaa mu nu an nye fale, nu u waa ane okon mu su. ¹⁸ Towe bamu fee ba waa kudanbiraasa ke bamu awaasa i baa i buron gaa, ke ba lee bamu ato mu nu ba su mu to kye abaa to. ¹⁹ Nu ba kan waa kanun mu, ii biti i waa fee bee kuula ato bee yila bee sa bamu n-yu susu nun. Saamu, bee biti ba nye nkpa mu nu i gye kesintin nkpa mu.

²⁰ Timoti ku koto mu nu lbwaare taa waa fu kibaa to mu su danbiraasa. Lee fu

n-yu lu ntowe kuyan ye umooe-gyaga mu
nu aku bee tu ye kinyi mu to. ²¹Imu nu
aku bee kaapu fee ba so, nu i yege nu ba
foyi bamu kikooe-gyii mu.

Uwaaere kabwaala ki baa ki bu fane ase.

Ɔwɔle nyɔsapu mu nu Pɔɔli kyurɔɔ naa sa Timoti

Afwaala

¹ Me, Pɔɔli mu nu lu lbwaare kebiti su nu n ba waa Krisito Yesu osunpu, nu o sun me ye n towe Nkpa asin mu nu lbwaare da mu kɔkɔlɔ su yila, nu an nye lu kɔkɔlɔn kiwaa ye Krisito Yesu mu.

² N kyurɔɔ ɔwɔle numu n sa fu, mi-bii bitisa Timoti. ANE-SE lbwaare ye ane-Nyuripe Krisito Yesu kabwaala ye kɔwee kuwu ye keyuula i baa i bu fu ase.

Pɔɔli tɔwe waa Timoti

³ N fwaala lbwaare mu nu n sun mu yege n man su alibi aku fee kanan mu nu me naana ana ba daa sun mu mu. Sana kɔmaa n nyinji fu su me kabwaare-kule to kagyanbwe ye kakyɔwape. ⁴ N nyinji fu ansikyu mu su, nu i bu me to gaa fee n wu fu, saamu me kɔkɔlɔ i nye fuuli me. ⁵ N nyinji fu kɔkɔle-gyii kesintin mu nu fu su, nu fu naana-kyutsa Lowisi ye fu-nyi Yunisi gbaa ba nye mu. Nu n nyi kesintin fee kanun nu ngbaa fu su. ⁶ Lu fale su mu, n nyinji fu fee, nin fulɔn waa lbwaare kakae, mu nu n kyina taa me abaa gyaga fu su, nu fu nye mu to. ⁷ Lu fee lbwaare man sa ane Kayaayu mu nu ki waa ane afuupu, amaa ɔ sa ane Kayaayu mu nu ki sa ane ɔlɔn, ye kebiti ke a bu kanan mu nu an kitaa ane n-yi.

⁸ Imu su i man waa fu ipeeli fee, fu maa tɔwe kesintin asin lu ane-Nyuripe mu su, abee i waa fu ipeeli lu me su fee ba maa tii me obu. Amaa fu gbaa fu gyii awurɔfo sa asin danbirasa mu, lu ɔlɔn mu nu lbwaare taa sa fu mu su. ⁹ Mu i mɔltge ane, nu ɔ tu ane ba waa mu gbaa-gbaa asa, nu i man gye ye an waa kuto mu nu ki burɔn su, amaa lu mu gbaa-gbaa mu kinmina yila ye mu kabwaala su. Nu Krisito Yesu su nu ɔ bola taa kabwaala numu bwaala ane pɔyi nu ɔ tɔb kuto kumaa numu. ¹⁰ Amaa nbunbu ɔ bola ane Ɔmɔltgepu Krisito Yesu kɔba mu su ba lee kabwaala numu kaapu ane, nu ɔ bola asin danbirasa mu su nyita lewu ɔlɔn mu, nu ɔ lee nkpa mu nu ki man su ɔkaa mu ifuli. ¹¹ Nu lbwaare lee me waa Krisito osunpu ye ɔkaapupu ye asin danbirasa numu ɔtɔwepu. ¹² Kanun su nu n gyii unumu awurɔfo fale. Amaa i man su me ipeeli, lu fee n nyi ɔmu nu n kɔole mu gyii, nu n nyi kesintin to fee ee taale kun koto mu nu n taa waa mu abaa to naa fu mu kake laalaalɔwe mu.

¹³ Timoti, kitaa kesintin asin kaapusa mu nu fu nye lu me ase mu kenken, ke fu buu umu, yege fu su kɔkɔle-gyii ye kebiti mu nu lu Krisito Yesu su an nye mu. ¹⁴ Bola Kayaayu Kyurekyure ɔlɔn mu nu ki bu ane to mu su, kun asin kpare mu nu lbwaare taa waa fu abaa to mu.

¹⁵ Fu nyi fee ane burisa mu nu ɔ bu Asiya ɔsɔwɔle su mu kpini, ba sile yege me, nu Figelusi maa Hemogene gbaa ba tii su.

¹⁶ N kule Ɔnyuripe fee o wu Onesiforu kɔkpaara su abi kpini kuwee, lu fee sana kɔmaa ee yege me kɔkɔlɔ kii fuuli me. Nu i man su mu ipeeli fee ba tii me obu gbaa.

¹⁷ Kuto mu nu ki tii su i gye ye, sana mu nu ɔ ba Roma mu, ɔ nate biti me halu naa fuu sana mu nu o wu me. ¹⁸ Ɔnyuripe o wu mu kuwee mu kake laalaalɔwe mu. Fu nyi danbirasa kanan mu nu ɔ kye me to ukpa gaalaagaa su sana mu nu n bu Efeso kade to mu.

2

Krisito ɔnaakɔpu mu nu ee gyii kesintin

¹ Imu su mi-bii, bola kabwaala mu nu ki bu Krisito Yesu to mu nye ɔlɔn. ² Nu asin kaapusa mu nu fu nu lu me ase sakyɔ ansi to mu, taa umu waa asa mu nu fu kɔole bamu gyii mu abaa to, ke ngbaa bamu be taale taa kaapu aku gbaa. ³ Yile to gyii awurɔfo ye ane, fee Krisito Yesu ɔnaakɔpu danbirasa. ⁴ Ɔnaakɔpu i payi ansi lu mu kusun sunsa su, ke i nye bola mu ɔbulsa ansi, umu su ɔ mee taa mu n-yi ee waa asa mu nu ba man gye anaakɔpu mu awaasa to. ⁵ Kanun manja nu asilepu ba kan bee sile, nu ɔmu nu o gyii su kan ɔ man buu kɔsile nbara mu, ɔ mee ye ɔ nye kigyii su kakee mu. ⁶ Nu onsi-payi ɔɔɔɔpu mu nu ee waa kusun mu, i dagaa maa gyankpaa gyii lu kudɔɔ mu to. ⁷ Fe nfeere lu kuto mu nu n towe fale su, lu fee Ɔnyuripe mu ii biti ɔ yege fu taale nu ato numu kpini kase.

⁸ Nyinji Yesu Krisito mu nu ɔ lu uwura Dawidi kanan to nu lbwaare kyinji mu lu lewu to mu. Inumu i gye asin danbirasa mu nu n towe mu, ⁹ nu n gyii umu awurɔfo fale, halu ba taa agbeeleebi njmina me fee maa gye alibi ɔwaaapu. Amaa lbwaare asin mu bure, ɔku mee taale taa agbeeleebi njmina umu. ¹⁰ Imu su nu n yile to gyii awurɔfo kumaa numu, lu asa mu nu lbwaare lee yila mu su, ke ngbaa bamu ba bola Krisito Yesu su nye kamɔltge ye bunyaa mu nu ki man su ɔkaa mu.

¹¹ Katowe numu gye kesintin nin, nu an kan wu ye mu bure, an biti a kyuna nkpa to ye mu.

¹² Nu an kan yile to gyii awurɔfo bure, an biti i gyii kuwura ye mu.

Nu an kan kina mu bure,
 ngbaa mu ii biti o kina ane.
 13 Nu an man kan koole gyii mu,
 mee mu bure o san ee gyii mu asin su,
 lu fee o mee towe asin, nu ee lu umu
 kamaa.

*Osunsunpu mu nu o bola
 lbwaare ansi*

14 Kyaga su nyinji bamu fale ato numu
 su. Yile lbwaare kitu to da bamu amu
 to lu ntowe su kamore-gyii, lu fee i man
 su kyaare, amoo ii nyita bamu nu bee
 nu umu mu nun. 15 Kpan fu n-yu ke
 lbwaare o wu fu fee fu dagaa, nu fu gye
 kusun osunpu mu nu i man dagaa maa su
 ipeeli mu kusun mu su, nu o nyi lbwaare
 kesintin asin mu kikaapu kyekyee. 16 Lee
 fu n-yu lu aligyima mu nu i mee bunyaa
 lbwaare, lu fee bamu nu bee waa umu
 mu, u bute bamu u lu lbwaare ase gaa.
 17 Nu kanun asa mu kikaapu u yelge fee
 kitamee. Anyin anyo mu nu ba tii bamu
 su i gye Himenasu maa Filetusi. 18 Ba foyi
 kesintin asin mu okpa, nu bee kaapu ye,
 asa kikiyi lu lewu to mu tee wola ba kyon,
 nu kikaapu numu ii nyita akoole-gyipu mu
 aku kikoole-gyii. 19 Amaa lbwaare asin
 du nun fee opore gyankpaasa mu nu o yii
 mu, nu i yile gin, nu ba kyoro asin numu
 ba gyaga kumu su ye, "Onyurpe lbwaare
 nyi bamu nu ba gye mu lee," nu ba bila
 kyoro ye, "Okumaa mu nu o lee towe ye
 o gye Onyurpe mu lee mu, dagaa maa yege
 alibi kiwaa."

20 Kikpaara lala su mu, ato mu nu bee
 gyii bee nu umu to kukwu-kukwu i bu to.
 Ba taa suwa abee gbiti waa iku, nu ba taa
 iyu abee kabole waa umu iku moo. Umu
 iku i de sa nke kpare kigyii, nu iku moo
 i man de sa nke kpare ku. 21 Nu oku kan
 lee mu n-yu lu alibi kiwaa to mu, ee biti o
 baa o de sa nke kpare kigyii mu, lu fee o
 ba waa kyurekyure, nu o su kyaare sa mu
 onyurpe mu, nu o kubla mu n-yu yila sa
 kusun danburasa kumaa numu.

22 Amaa lee fu n-yu lu ayaafole-sun
 kayalaga libi to, ke fu taa fu ansi gyaga
 ukpa kikiyi gi ye kikoole-gyii ye kebiti ye
 kayi yuuli su, buga ye bamu nu ba taa
 kokolo fuuli su bee sun Onyurpe mu su.
 23 Umu su lee fu n-yu lu kimelensi umore
 mu nu i man su kase mu to, lu fee fu nyi i
 maa biya nluu. 24 Onyurpe kyaafole man
 dagaa maa ko keluu, amaa o dagaa maa
 waa kidanburasa ee sa okumaa numu, ke o
 taale kaapu, ke o nye kenyiita koto kumaa
 numu to. 25 Bamu nu bee gyii mu umore
 mu, i dagaa maa lee asin mu kaapu bamu
 laakale su, akuto fee lbwaare ii biti o bugi
 okpa sa bamu, ke ba yege alibi kiwaa, ke
 ba ba bu kesintin asin mu. 26 Ke ba nye

nfeere danburasa, ke ba sile lu odoo mu
 nu Sitaane suv ktaa bamu, nu bee nu mu
 ase bee waa ato mu nu ee biti mu to.

3

*Ato mu nu ii biti i ba
 waa nke laalaalwe to mu*

1 Amaa baa fu nyi unumu fee, nke
 laalaalwe mu to mu, awurufo damante
 ii biti i ba asa su. 2 Lu fee, asa bee
 biti ba ku biti bamu nkon lee, ye kefulee
 biti bansa, ye n-yu kikaapu, ye alala-sun,
 ye asa kisaale, ye kusu to olon sa bamu
 akoojgepu, nu oku waa kidanburasa sa
 bamu gbaa ba mee lee mu kitu, nu ba
 mee taa lbwaare bee tu sehn, 3 nu ba
 mee ye be nye kebiti sa oku, nu be mee
 wu oku kowee, nu bee biti ba nyita asa
 kitu, nu ba mee taale ktaa bamu n-yu,
 nu asa bee biti ba sile bamu, nu bee biti
 ba kisi kidanburasa, 4 nu bee biti ba waa
 adiboyipu, nu ba mee fe nfeere poyi nu
 bee waa koto ku, nu bee kaapu bamu
 n-yu, nu bee biti dulinyaa to okon ba kyo
 lbwaare. 5 Bee biti ba sun lbwaare ansi su,
 amaa ba kina mu olon mu. Man buga ye
 kanun asa.

6 Bamu to aku bee taa kanyaasin libi bee
 loo akpaara su, nu bee taa kono to kon bee
 puna akyu mu nu ba mee taale ktaa bamu
 n-yu, nu bamu alibi i du fee kasula i gyan
 bamu su, nu kayalaga libi kukwu-kukwu
 bu bamu to. 7 Kanun akyu mu bee kpan
 n-yu sanja kumaa bee bula, amaa ba mee
 taale ba bu kesintin mu. 8 Fee kanan mu
 nu Gyanise maa Gyanberesi ba daa kyuna
 kusu yile Mosesi su mu, kanun nu fale
 anyin anumu gbaa bee ko bee tii kesintin
 mu okpa. Bamu amu i nyita, nu ba man
 su oyilekpa kikoole-gyii mu to. 9 Bamu
 awaasa numu mee kpiya bamu ansi to, lu
 fee okumaa numu ii biti o wu kanan mu nu
 ba melensi, fee kanan mu nu Gyanise maa
 Gyanberesi kimelensi i daa lu ifuli mu.

Poohi konosa sa Timoti

10 Amaa fee fu bure, fu nyi asin mu
 nu n kaapu mu kpini, ye me kakyina
 to, ye koto mu nu mi ansi i gyan su,
 ye me kikoole-gyii, ye me kenyiita, ye
 mi kebiti, ye me kyile to gyii awurufo.
 11 Fu nyi kanan mu nu asa ba nyanla
 me, ye awurufo mu nu n gyii Antiyoki
 ye Ikonyum ye Lisitira nde to, nu n nye
 kenyiita yile kanyanla mu kpini to, nu
 Onyurpe Yesu Krisito lee me lu umu kpini
 to. 12 I gye kesintin fee, okumaa mu nu ee
 biti o buu Krisito Yesu, ke o waa lbwaare
 kebiti mu, ee biti o nye kanyanla. 13 Alibi
 awaapu ye apnapu bure bamu alibi ii biti
 i lonjo tii su nun, kanan mu nu bee puna
 asa mu, kanun gbaa nu ii biti i puna bamu.

¹⁴ Amaa fɛɛ fɛ bɛrɛ, kyaga sɔ kɪtaa kɔtɔ mu nɪ fɛ bɪla nɪ fɛ kɔɔlɛ gyii mu tɔ, lɪ fɛɛ fu nyi bamu nɪ fɛ bɪla lɪ bamu ase, ¹⁵ nɪ lɪ fɛ kibii tɔ mu, fu nyi Asinkyan yɪlasa kyɛkyɛrɛ mu, nɪ umu ɪ taale sa fɛ kanyaasɪn mu nɪ ɪ bɪya kamolɪgɛ bɔla kɪkɔɔlɛ Krisito Yesu gyii sɔ. ¹⁶ Asinkyan yɪlasa mu kpini ɪ lɪ lbwaare ase nɪn, nɪ ɪ burɔn sa kɪkaapɔ, ye katɔwe yii, ye kɪtɔwe kyii, ye kɪbɪla ɪkpa kikiyiigi tɔ, ¹⁷ saamu lbwaare ɔsa ɪ nye dan tɔ sa kusun danburasa kɔmaa kiwaa.

4

¹ Krisito Yesu ii biti ɔ ba ye mu kuwura-gyii ba tale asa mu nɪ ba tɛ nkpa tɔ, ye alewupu. N yɪlɛ lbwaare maa Yesu Krisito ansi tɔ n sa fɛ kɔnɔ ye, ² tɔwe asin danburasa mu. Kɔbɪla fɛ n-yɪ saɲa mu nɪ ɪ dagaɔ ye saɲa mu nɪ ɪ man dagaɔ, taa kenyiita kpini tɔwe kyii asa ɪkpa, ke fɛ tɔwe yii asa, ke fɛ tɔwe waa asa ɔlɔn tɔ. ³ Lɪ fɛɛ saɲa kɔ ii biti ɔ ba nɪ asa ba mɛɛ ye be buu kesintin kɪkaapɔ mu. Amɔɔ be buu bamu kayalaga tɔ asin. Bee biti ba kɪ biti akaapɔ damante kyaabɔɔ bamu n-yɪ, ke bɛ kaapɔ bamu asin mu nɪ ɪ bɔkɔn bamu asɔ tɔ ke be nɪ. ⁴ Ba man bɪla ye be nɪ kesintin mu, bee biti ba biliɲi ba buu asɪrɪkpan ikisii-sɪn. ⁵ Amaa fɛɛ fɛ bɛrɛ, baa fɛ da fu kumu sɔ asin kɔmaa numu tɔ, nye kɔkɔlɔ yɪlɛ awɔrɔfɔ tɔ, waa asin danburasa kusun mu ɔtɔwɛpɔ, sun fɛ kusun kanan mu nɪ ɪ dagaɔ naa lɔwe.

⁶ Mɛɛ mɛ bɛrɛ mɛ saɲa fɛ fɛɛ n wu, nɪ i du nɪn fɛɛ mɛ nkpa ɪ kyɛɛgɛ ɪ wɔrɪgɛ fɛɛ saraga sa lbwaare. ⁷ N kɔ keluu danburasa mu, nɪ n sɪlɛ kɪsɪlɛ mu naa fɛɛ ɔkaa, nɪ n kɪtaa kɪkɔɔlɛ-gyii mu tɔ. ⁸ Nbuɪnbɪ kɔtɔ mu nɪ kii gyoo mɛ mu ɪ gye kigyii sɔ kakeɛ, mu nɪ ɔnyɪrɪpɛ, ɪkpa kyiiigisa ɔtalepɔ mu ii biti ɔ taa sa mɛ kanɪn kake maɲa, nɪ man gye mɛ nkɔn, amaa ye bamu nɪ ɪ gyɔgyɔbɔ bamu ye be wu ɔnyɪrɪpɛ Yesu kɪba mu.

Pɔɔlɪ laalaabɔwe asin

⁹ Kpan fɛ n-yɪ ke fɛ ba mɛ ase bilɛn, ¹⁰ lɪ fɛɛ Demasi sɔ kebiti sa dulinyaa numu tɔ atɔ, nɪ ɔ sɪlɛ yege mɛ kpɛɛ Tesalonika kade tɔ. Kresensi kyɔn Galati kade tɔ, nɪ Titusi mɔɔ kyɔn Dalimatiya kade tɔ. ¹¹ Luka nkɔn ɪ bɔ mɛ ase. Biti Maki ke fɛ taa mu bɪya mɛ, lɪ fɛɛ mu ɪ taale kyɛ mɛ tɔ, mi kusun mu tɔ. ¹² N sun Takikusi ye ɔ kpɛɛ Efeso kade tɔ. ¹³ Nɪ fɛ kan fɪ ba mu, fɛ taa mɛ balumaasɔ mu nɪ n yege yɪla Kapusi ase Trowa kade tɔ, ye mɛ ɪwɔlɛ, fɔnfɔn umu nɪ ba taa atɔbwaaya ɪwɔlɛ waa mu bɪya mɛ.

¹⁴ Alekisanda mu nɪ ɔ gye bayɪpɔ mu waa mɛ alibi gaa. Kɔtɔ mu nɪ ɔ waa mɛ

mu, ɔnyɪrɪpɛ ii biti ɔ ka mu kɔkɔ. ¹⁵ Fɛ gbaa fɛ, baa fɛ da mu sɔ, lɪ fɛɛ ɔ yɪlɛ sɔ kenken ee tii anɛ asin tɔwɛsa mu ɔkpa.

¹⁶ Kake gyankpaasa mu nɪ n yɪlɛ n lɛɛ kɔnɔ mɛ asin kigyii tɔ mu, ɔkɔ man ba yɪlɛ mɛ kamaa, ɔkɔmaa numu pale mu kamaa sa mɛ. N kɔlɛ lbwaare fɛɛ ɔ man ka bamu kɔkɔ lɪ umu sɔ. ¹⁷ Amaa lbwaare yɪlɛ mɛ kamaa nɪ ɔ sa mɛ ɔlɔn, nɪ n nye tɔwe asin mu lɔwe, nɪ bamu nɪ ba man gye Gyiwu abi mu gbaa ba nɪ umu. Nɪ lbwaare lɛɛ mɛ lɪ burane kɔnɔ tɔ. ¹⁸ ɔnyɪrɪpɛ Yesu mu ii biti ɔ lɛɛ mɛ lɪ alibi kɔmaa mu tɔ, ke ɔ bɪya mɛ sɔsɔ kuwura-gyii mu tɔ ye alanfɪya. Mɔ nɪ bunyaa gye mu lɛɛ kakpaa. Amen.

Afwaala laalaabɔwe

¹⁹ Fwaala Prisila maa Akwila ye Onesiforu kɪkpaara sɔ asa kpini. ²⁰ Erasitu sii ɔ tɛ Korinto kade tɔ, nɪ n yege Trofimumu mu nɪ ɛɛ lɔɔ mu, Miletu kade tɔ. ²¹ Kpan fɛ n-yɪ ke fɛ fɔbɔ nɪfɪ pɔpɔ ke gbangban ɔ fɔbɔ. Ebulusi ye Pudensi ye Linusi ye Kilodiya ye bamu burisa ana kpini bɛɛ fwaala fu.

²² ɔnyɪrɪpɛ ye fɛ kayaayu fan kyina. lbwaare ɔ bwaala fane.

Ɔwɔlɛ mu nu Pɔɔli kyurɔɔ naa sa Titusi

Afwaala

¹ Ɔwɔlɛ numu lu mɛ Pɔɔli, lbwaare kɔyaafɔlɛ yɛ Yesu Krisito osunpu mu ase. O sun mɛ yɛ n ba kyɛ mu asa mu nu ɔ lɛɛ mu kɔkɔlɛ-gyii tɔ, kɛ n kaapu bamu kɛ ba bu kesintin mu nu ku yege nu asa beɛ buu kabwaare-sun danbirasa, ² mu nu kɔkɔlɛ-gyii yɛ kinyi i gyan nkpa kakpaa tamaa mu sv. lbwaare mu nu ɔ mɛɛ tɔn antɔjesa mu, da mu kɔkɔlɛ sv sa anɛ nkpa numu lu koo npiili ase, ³ nu sanja kyɛkyɛɛ mu tɔ mu, lbwaare anɛ Ɔmɔlɔgepu mu lɛɛ mu asin kaapu, fɛɛ maa taa waa mɛ abaa tɔ, nu ɔ sa mɛ kɔnɔ yɛ n tɔwe asin mu sa asa.

⁴ N kyurɔɔ n sa fu Titusi, mu nu n taa fu fɛɛ mi-bii gbaa-gbaa anɛ kɔkɔlɛ-gyii kulɔn mu tɔ mu.

Kabwaala yɛ kayi yuuli mu nu ki lu anɛ-Sɛ lbwaare yɛ anɛ Ɔmɔlɔgepu, Ɔnyirɛpe Yesu Krisito ase mu yɛ fu fan kyɔna.

Titusi kusun Kereti ɔsɔwɔlɛ sv

⁵ Kɔtɔ mu sv nu n yege fu Kereti ɔsɔwɔlɛ sv mu i gye fɛɛ, fu nye lɔnɔ umu nu u san mu luwe, kɛ fu yii abulisa kade kumaa numu Krisito kubu mu tɔ, fɛɛ kanan mu nu n kaapu fu mu. ⁶ I dagaa ɔbulisa maa gye ɔsa mu nu mu n-yu sv man sv asin pwɔsa, nu ɔ kili ɔkyu kulɔn kpen, nu mu-bii ana bɛ gye akɔlɛ-gyipu, mu nu ba man sv kusu tɔ ɔlɔn abɛɛ kibii libi. ⁷ Fɛɛ ɔbulisa maa gye Krisito kubu ɔkusɔpu mu, i dagaa maa gye ɔsa mu nu mu n-yu sv man sv asin pwɔsa, nu ɔ mɛɛ kusa mu n-yu, nu ɔ mɛɛ nye agbu benbilen, nu ɔ mɛɛ buɔ nta, nu ɔ man gye oluu bitipu, nu ɔ man sv onsi-payi libi afuleɛ sv. ⁸ Amaa ɔ dagaa maa gye ɔsa mu nu ɛɛ kɔlɛ afo, nu ɔ sv kebiti sa umu nu i buɔrɔn, nu ɛɛ kitaa mu n-yu, nu mu ikpa i kyiiigi, nu ɔ sɔlɛ lbwaare nu mu awaasa du kyɛkyɛɛ. ⁹ I dagaa maa taale kitaa kesintin asin danbirasa mu kenken, fɛɛ kanan mu nu ba kaapu umu mu, kɛ ngbaa mu ɔ taale taa kesintin kɔkaapu mu tɔwe waa asa, kɛ ɔ taa umu tii bamu nu beɛ gyii umu umɔɔɛ mu ɔkpa.

¹⁰ Lu fɛɛ asa gaalaagaa bɛɛ kusɔ bɛɛ yile asin mu sv, nu bɛ sv bamu ntɔwe kɔyan bɛɛ pɔna asa, fɔnfɔn Gyiwu abi akɔlɛ-gyipu. ¹¹ I dagaa fu tii bamu ntɔwe mu ɔkpa, lu fɛɛ bɛ sv bamu npɔna kɔkaapu mu beɛ nyita akpaara sv abi lu kɔkaapu danbirasa mu sv. Bɛɛ baa ipeeli-sin

numu beɛ bitɔ afuleɛ. ¹² Halu Kereti abi atɔwɛpu mu tɔ ɔku tɔwe yɛ, “Kereti abi bɛ gye antɔjesa wuya ana nun sanja kumaa, nu bɛ du fɛɛ ndunbwe libi, nu bɛ gye awɔlɛgyɔpu agyipu lala.” ¹³ Asin mu nu ɔ tɔwe mu i gye kesintin. Imu sv taa kensi payi tɔwe yii bamu, kɛ bamu kɔkɔlɛ-gyii i nye yile kinkin, ¹⁴ kɛ ba man nu Gyiwu abi asɔrɔkpan ikisii-sin mu, abɛɛ bɛ nu sa bamu nu beɛ kina kesintin asin mu. ¹⁵ Bamu nu ba man sv ineesi mu, kɔtɔ ku man gye ineesi bamu ase, amaa bamu nu ba sv ineesi nu ba mɛɛ kɔlɛ beɛ gyii mu, sehɔn man gye kyirekyire bamu ase, amaa alibi i bɔla bamu nfɛɛɛɛ yɛ bamu nkɔlɔ tɔ kpini. ¹⁶ Bɛɛ tɔwe yɛ bɛ nyi lbwaare, amaa bamu awaasa tɔ mu beɛ kina mu. lbwaare ii kisi bamu awaasa kpini, nu bɛ gye kusɔ tɔ ɔlɔn wuya ana, nu ba mɛɛ taale waa kidanbirasa kakaako.

2

Kɔtɔ mu nu i dagaa Krisito abi ba waa

¹ Amaa fɛɛ fu buɔɛ, i dagaa fu kaapu asin mu nu ii buu kesintin kɔkaapu mu. ² Tɔwe anyɔn abulisa fɛɛ bamu nfɛɛɛɛ i baa i de, kɛ ba baa bɛ sv bɛɛɛɛ, kɛ ba kitaa bamu n-yu, kɛ ba kitaa kesintin kɔkɔlɛ-gyii mu tɔ, kɛ ba nye kebiti sa abaa, kɛ ba nye nkɔlɔ yile tɔ.

³ Kanun maa nu fu tɔwe akyu-nyɔ mu fɛɛ ba kyɔna kakyɔna mu nu i dagaa fɛɛ Krisito abuupu ba kyɔna mu. Ba man nate nyita asa atuu abɛɛ ba baa bɛ gye atabɔɔpu, amaa ba kaapu umu nu i buɔrɔn. ⁴ Kanun gbaa nu ba kaapu abite mu kanan mu nu beɛ bitɔ bamu-kuli ana yɛ bamu-bii ana, ⁵ kɛ ba kitaa bamu n-yu kɛ ba man waa kigyagaa, kɛ ba waa bamu akpaara sv asun, kɛ ba waa adanbirasa, kɛ ba biya bamu n-yu kase sa bamu-kuli ana, kɛ ɔku ɔ man nye tɔwe asin libi nyita lbwaare asin mu.

⁶ Kanun maa nu fu tɔwe waa ayaafɔlɛ gbaa fɛɛ ba kitaa bamu n-yu. ⁷ Lu kɔtɔ kumaa tɔ mu, i dagaa fu maa waa kɔtɔ mu nu ki buɔrɔn kɛ asa bɛ kase fu tɔ. Lu fu kɔkaapu tɔ mu taa kensi payi yɛ kɔkɔlɔ fuuli kaapu. ⁸ Yege fu katɔwe ki baa ki de ɔkpa, yege i man sv asin pwɔsa ku, kɛ bamu nu bɛ kusɔ yile fu sv mu bɛ gyii ipeeli, lu fɛɛ ba mɛɛ yɛ bɛ nye alibi ku tɔwe lu anɛ sv.

⁹ Kaapu anyɛ mu fɛɛ bɛ biya bamu n-yu kase sa bamu-nyirɛpe ana kɔtɔ kumaa tɔ, kɛ i bɔla bamu ansi. Amaa ba man kan tɔwe gyana bamu-nyirɛpe ana, ¹⁰ abɛɛ ba yuuri bamu. Amaa ba waa umu nu i buɔrɔn kɛ bamu-nyirɛpe ana bɛ kɔlɛ bamu gyii, kɛ bamu awaasa i yege lbwaare, anɛ

Omohgepu asin kaapusa mu, i baa i bu obule.

¹¹ Lu fee lbwaare lee mu kabwaala mu nu ki biya kamohge ifuli sa asa kpini. ¹² Kabwaala mu kaapu ane kanan mu nu a lee ane n-yi lu ukpa libi ye dulinyaa to ato kayalaga su, ke a taale kitaa ane n-yi, ke a waa umu nu i de okpa, ye kabwaare-sun danbirasa kakyuna numu to, ¹³ fee a maa gyoo tamaa kpare kake mu nu ane lbwaare lala, ye Omohgepu Yesu Krisito ii biti o bwii ba ye mu bunyaa mu. ¹⁴ Mu gbaa-gbaa mu kyula wu ka ane kuko, lee ane lu alibi kpini to, nu o waa ane mu gbaa-gbaa mu asa mu nu ba man su ineesi, nu u gyogyuu bamu fee ba waa umu nu i buron.

¹⁵ Inumu i gye ato mu nu i dagaa fu kaapu. Towe waa bamu ke fu towe yii bamu olon to. Man yege oku o feere fu.

3

Krisito abuuwu kakyuna to

¹ Nyinji Krisito abuuwu mu fee ba biya bamu n-yi kase sa awuragyipu ye kibane alonpu ke ba nu sa bamu, ke ba baa bee biti kidanbirasa kumaa kiwaa, ² ke ba man towe asin libi gyaga oku su, amaa ba nye keyuula ye abaa, ke ba baa bee su bee sa abaa, ke ba biya bamu n-yi kase sa okumaa numu.

³ Saja ku to mu, ane gbaa ane an daa melensi, nu an waa kusu to olon, an foyi okpa, nu an gye anye sa kigyagaa ye kayalaga kumaa numu. Nu an su kumu to olon ye kayi basa, nu bee kisi ane nu ane gbaa ane an kisi bamu. ⁴ Amaa saja mu nu ane Omohgepu lbwaare mu kebiti ye mu kowee kuwu lu ifuli mu, ⁵ o mohlge ane. Man gye ane adanbirasa kiwaa su nu o mohlge ane, amaa lu mu kowee kuwu su nu o bola mu Kayaayu mu nu ki fwu ane mu su, sa ane kakuge pupwe ye nkpa pupwe mohlge ane. ⁶ lbwaare bola ane Omohgepu Yesu Krisito su sa ane mu Kayaayu Kyirekyire mu gaa. ⁷ Saamu, lu mu kabwaala mu su mu, ane ukpa i kyigi mu ansi to, ke a ba waa mu nkpa karkaa mu nu an su umu tamaa mu agyipu. ⁸ Katowe numu gye kesintin nu. Nu n biti fee fu bwii pla asin numu to, ke bamu nu ba koolo lbwaare gyii mu, ba taa bamu n-yi sa kidanbirasa kiwaa. Fale ato numu i buron gaa nu i su tonu sa okumaa numu.

⁹ Amaa lee fu n-yi lu kimelensi umore-libi to ye kakuge to nkyaga su ye kamore-gyii ye nluu kuko lu nbara su, lu fee unumu i gye kiyen nu i man su tonu kpini-kpini. ¹⁰ Osa mu nu o bu fane to nu o su asa amu ee wote abaa mu, towe yii mu

ki lu kolon abee lu unyo. Nu o man kan yege mu, barige fu n-yi yege mu. ¹¹ Baa fii nyi fee kanun osa manja alibi i gyii mu nfeere ye mu kumu, yege mu gbaa-gbaa nyi fee umu nu ee waa mu gye alibi.

Laalaalwue asin

¹² N dan kan sun Atemasi abee Tikiku fu ase mu, waa aniya ke fu ba gyanja me Nikopoli kade to, lu fee n waa me nfeere fee n kpee toto awoo saja. ¹³ Waa koto kumaa mu nu fu taale, ke fu kye Senasi mu nu o gye loya mu ye Apolosi to, ke ba nye koto kumaa mu nu ki tiri bamu lu okpa mu nu bee biti ba kpee mu. ¹⁴ I dagaa ane birisa ana Krisito abuuwu mu, ba lu kanan mu nu ba nye saja sa kusun kiwaa, ke i kye asa to ke ba nye bamu ato tirisa, ke ba man kyuna kakyuna mu nu ki man su tonu.

¹⁵ Bamu nu ba bu me ase nfu mu kpini bee fwaala fu. Fwaala okumaa mu nu ee biti ane asin, nu ana bamu an bu kikole-gyii mu to mu kpini. lbwaare kabwaala ki baa ki bu fane ase.

Ɔwɔle mu nu Pɔɔli kyurɔɔ naa sa Filemon

Afwaala

¹ Ɔwɔle numu lu me Pɔɔli mu nu lu Krisito Yesu kusun sɔ nu ba tii me obu mu, ye ane burisa Timoti ase.

An kyurɔɔ an sa fu Filemon, ane kyemune danburasa ye ane burisa osunpu, ² ye ane-pukyu Afiiya ye ane burisa Krisito to ɔnaakɔpu Akyipusi, ye Krisito kɔbu mu nu beɛ gyanɛ fu kɔkpaara sɔ mu.

³ Ane-Se Ibwaare ye ane-Nyurɛpe Yesu Krisito kabwaala ye keyuula ki baa ki bu fane ase.

Pɔɔli kabwaare kole

⁴ Mi-supu Filemon, sanya kumaa mu nu n kole kabwaare-kole mu, n nyinji fu sɔ nu n fwaala Ibwaare lu fu sɔ. ⁵ Lu fɛɛ, n nu kanan mu nu fu kɔɔle Ɔnyurɛpe Yesu gyii ye kebiti mu nu fu sɔ sa Ibwaare asa mu kpini. ⁶ Me kabwaare-kole i gye fɛɛ, payi ansi kyaga sɔ tɔwe fu kɔkɔle-gyii mu kaapu asa. Saamu, fu i nye bu ato danburasa mu nu an sɔ lu Yesu Krisito sɔ mu kpini lɔwe. ⁷ Mi-supu Filemon, fu kebiti mu nu fu sɔ mu yege nu mi ansi i gyii gaa nu i waa me aniya tɔ, lu fɛɛ fu yege nu Ibwaare asa nkɔlɔ i de bamu nu ba nye ɔɔn.

Pɔɔli kɔkɔle sa Onesimu

⁸ Imu sɔ, lu Yesu Krisito sɔ mu, naafɔɔ n sɔ ɔkpa n taale nyan fu lu kɔto mu nu i dagaa fɛɛ fu waa mu sɔ, ⁹ amaa n kole fu lu kebiti ikpa sɔ. Nu me, Pɔɔli mu nu n bule, nu lu Yesu Krisito kusun sɔ mu, nbunbu n tii obu fale mu, ¹⁰ n kole fu lu mi-bii Onesimu,* mu nu ɔ ba bilinji mi-bii Krisito tɔ sanya mu nu n bu obu kitii tɔ fale. ¹¹ Naafɔɔ saamu, ɔ daa ɔ man sɔ kyaare sa fu, amaa nbunbu bure ɔ sɔ kyaare sa n maa fu kpini.

¹² Imu sɔ, n bwiiyaa mu n biya fu, nu n biti mu asɔn gaa, kɔɔle mu sa me. ¹³ Naafɔɔ n daa n biti fɛɛ ɔ baa ɔ bu me ase, ke ɔ yii fu ayaa tɔ eɛ kye me tɔ sanya mu nu n tii obu fale lu asɔn danburasa mu katɔwe sɔ. ¹⁴ Amaa n mee biti fɛɛ n waa kɔto ku yege n man nyi fu nfɛɛɛ, ke i man naa ba fɛɛ n nyan fu nun, amaa i baa i gye fu kebiti. ¹⁵ Akɔto Onesimu barige mu n-yu lu fu ase nke gberɛɛ ku nun, saamu nu ɔ kan bwii ba mu fii biti fu nye mu kakpaa, ¹⁶ yege ɔ man bule ɔ gye kɔnye nkɔn, amaa ɔ kyɔ kɔnye lu fɛɛ ɔ gye fu burisa bitisa Krisito tɔ. Nu n biti mu me kɔkɔlɔ tɔ gaa, kanun manja nu

ngbaa fu fii biti fu ba biti mu fu kyɔ me, lu fɛɛ ɔ gye fu kɔnye, nu ɔ bule ɔ gye fu burisa Ɔnyurɛpe mu tɔ.

¹⁷ Imu sɔ fu kan fu nyi fɛɛ fu burisa i gye me mu, fu bwii kɔɔle mu ye ɔdan fɛɛ kanan mu nu fii biti fu kɔɔle me mu. ¹⁸ Nu ɔ kan waa fu alibi aku abee ɔ sɔ fu kɔkɔ mu, taa umu kpini sula me. ¹⁹ Me Pɔɔli, n sɔ me gbaa-gbaa me kubaa n kyurɔɔ unumu ye n biti n ka fu kɔkɔ manja. Ngbaagbaa fu, fu sɔ me fu n-yu sɔ kɔkɔ lu nkpa mu nu n yege nu fu nye mu sɔ. ²⁰ Imu sɔ mi-supu Filemon, n biti fɛɛ fu ku Krisito Ɔnyurɛpe mu sɔ ke fu waa unumu sa me, ke me kɔkɔlɔ ki de me. ²¹ N maa kyurɔɔ fu fale n kɔɔle fu gyii fɛɛ fii biti fu waa sa me, nu n nyi fɛɛ fii biti fu waa fu kyɔ umu nu n tɔwe fale gbaa.

²² Amaa kɔto kulɔn mu nu ke bule ke tii sɔ i gye ye, lɔɔɔ afo obu yila me, lu fɛɛ n sɔ tamaa fɛɛ Ibwaare ii biti ɔ kyula fane kabwaare-kole, ke ɔ yege ba tigi me ke n ba fane ase.

Laalaabɔwe afwaala

²³ Me burisa Epafarasi mu nu maa mu an tii obu lu Krisito Yesu sɔ mu, u fwaala fu. ²⁴ Kanun nu Maki maa Arisitako ye Demasi ye Luka mu nu be gye me burisa ana asunpu mu beɛ fwaala fu.

²⁵ Ane-Nyurɛpe Yesu Krisito kabwaala ki baa ki bu fane ase.

* **1:10** 1:10 Onesimu kase i gye 'ɔmu nu ɔ sɔ kyaare'.

Ɔwɔle mu nu ba kyurɔɔ naa sa Hibriwu abi

Ibwaare bola mu-bii sɔ

tɔwe mu asin sa ane

¹ Saɲa mu didaa mu Ibwaare bola mu atɔwepu sɔ nun tɔwe mu asin sa ane naana ana saɲa gaalaagaa ye ukpa kukwu-kukwu sɔ. ² Amaa nke laalaalɔwe numɔ tɔ mu, ɔ bola Mu-Bii Yesu sɔ nun tɔwe mu asin sa ane. Mu ɔ gye ɔmu nu Ibwaare bola mu sɔ tuw sɔsu ye kase ye umu kɔtɔ kumaa numɔ, nu ɔ wɔla lee mu fee kɔtɔ kumaa ii biti ɔ baa ɔ gye mu lee. ³ Nu mu ɔ lee Ibwaare bunyaa ɲaligesa kpare mu ifuli kaapu, nu mu tɔ nu an wu kanan mu nu Ibwaare gbaa-gbaa du. Nu mu kɔnɔ tɔ asin mu nu ɔ buɟya nu ɔ sɔ ee ku kɔtɔ kumaa numɔ sɔ. Nu maa fwɔ nyumisa alibi kamaa mu, ɔ naa kyina Ɔɔnɔpu Owura lala Ibwaare gyisa sɔ sɔsu. ⁴ Imu sɔ ɔ kyɔ Ibwaare nbɔɔ mu kukyɔ, nu kitu mu nu Ibwaare sa mu mu, bila ki kyɔ bamu lee gaa.

⁵ Lu fee Ibwaare nbɔɔ tɔ ɔmɔmɔ nu Ibwaare tɔwe mu kakaako ye, "Fu gye Mi-Bii, Lu ndaga n gye Fu-Se?"

Abee,

"N biti n baa n gye Mu-Se, ke mɔɔ mu ɔ baa ɔ gye Mi-Bii?"

⁶ Saɲa mu nu Ibwaare biya Mu-Bii gyankpaasa dulinyaa tɔ mu, ɔ bila tɔwe mu nbɔɔ mu nu ba bu sɔsu mu ye, "Fane me nbɔɔ kpini fan muɲa sun mu."

⁷ Nu Ibwaare maa tɔwe lu mu nbɔɔ mu sɔ mu, ɔ tɔwe ye,

"N waa me nbɔɔ fee afuu,* nu n bila waa bamu fee fulɔn anobi."

⁸ Amaa Ibwaare tɔwe sa mu-Bii mu bire ye,

"Fu gye Ibwaare, nu fu kuwura-gyii kii biti ki baa ki bu tɔ kakkpaa,

nu fii biti fu taa kesintin gyii fu kuwura mu kimu ɔkpa sɔ.

⁹ Nu kesintin kigyii nu fii biti, nu fii kisi alibi.

Imu sɔ nu me, Ibwaare n diyaa fu n kyɔ fu tɔmaa ana ɔkumaa numɔ, nu n yege fu kɔkɔlo ki fuuli fu."

¹⁰ Nu Ibwaare bila tɔwe mu-Bii mu nu ɔ tu mu Ɔnyuripe mu ye,

"Lu npiili ase mu fu ii yii dulinyaa kase, nu fu ɔ waa atɔ mu nu ɔ bu sɔsu mu.

¹¹ Inumu kpini ii biti ɔ nyita, amaa fee fu bire fu bu tɔ kakkpaa.

Inumu ii biti ɔ kyate fee atɔ bunsu.

¹² Fii biti fu bɔɔ umu fee ɔkaale bunsu, ke fu kyeege umu fee atɔ bunsu. Amaa fee fu, fu mee ye fu kyeege nu kanan mu nu fu du mu, kanun nu fii biti fu baa fu du, nu fu nsu ɔ man sɔ ɔkaa."

¹³ Ibwaare tɔwe mu-Bii ye, "Kyina me kibaa gyisa sɔ

naa fuw saɲa mu nu n biti n taa fu akisipu waa fu ayaa kase."

Amaa ɔ man tɔwe fale asin numɔ sa mu kabɔɔ kɔku.

¹⁴ Imu sɔ Ibwaare nbɔɔ mu kpini ba gye bamu nu bee sun Ibwaare, nu ɔ sun bamu ye ba ba kye bamu nu bee biti ba ba nye kamɔlige mu tɔ.

2

Kamɔlige mu asin

¹ Lu inumu sɔ mu ɔ dagaa a maa biya asu kase, ke a kita asin danbirasa mu nu an nu mu tɔ ye ɔdan, ke a man kyeege gberɛe-gberɛe lu umu tɔ. ² Fee nu nbara asin mu nu Ibwaare bola mu nbɔɔ mu sɔ tɔwe ane naana ana mu ɔ sun kusun, nu an nyi ye lu koo didaa mu, ɔkumaa mu nu ɔ waa kusu tɔ ɔɔn nu ɔ man buu Ibwaare nbara inumu mu, ɔ nye kusu bite mu nu ɔ dagaa. ³ Kanun bire, fee nu an kan kina kamɔlige lala asin numu mu, nene nu an taale sile lu kusu bite mu tɔ? Fale asin numu nu Ɔnyuripe Yesu gyankpaa tɔwe mu, nu bamu nu ba nu umu mu, ba gyii umu kesintin sa ane. ⁴ Nu Ibwaare gbaa gyii umu kesintin lu mu ɔ sunkaala ye adangana ye asin kyinkyinsa ye mu Kayaayu Kyirekyire mu kakee mu nu ɔ taa sa mu asa lu mu kɔkɔlo biti sɔ.

Yesu biliji daadimaadi fee ane

⁵ Imu sɔ man gye Ibwaare nbɔɔ mu ɔ gye akusupu sa dulinyaa pupwe mu nu ee biti ɔ waa, nu an tɔwe umu asin fale. ⁶ Amaa ɔ sɔ opula ku nu ɔsa ku gyii umu kesintin lee tɔwe ye,

"Mune nu anyumisa ba dan ba gye nu fu fe bamu sɔ nfeere,

nu mune nu daadimaadi nbii-nyunsa ba dan ba gye nu fii wu bamu sɔ kanun?"

⁷ Fu waa bamu pii fu nbɔɔ mu ase saɲa gberɛe,

amaa fu taa bunyaa ye beere sa bamu,

⁸ nu fu taa kɔtɔ kumaa numu waa bamu kase."

Nu Ibwaare maa tɔwe ye ɔ taa kɔtɔ kumaa numu waa nyumisa kase mu, nu sehn man bu tɔ ye ɔ man taa waa mu kase. Nu

* 1:7 1:7 Afuu gbaa bila ɔ gye kayaayu, Hibriwu katowe tɔ.

halu ndaga gbaa, a man pɔta wu fɛe koto kumaa numu ki bu nyumisa kase. ⁹ Amaa an wu Yesu mu nu lbwaare waa mu pii mu nboɔ ase sanya gberɛe ku, nu nbunbu bire, ɔ taa bunyaa ye beereɛ sa mu, lu fɛe ɔ gyii lewu awurɔfo, nu lu lbwaare kabwaala mu su mu, ɔ wu sa okumaa numu.

¹⁰ lbwaare mu nu ɔ tub koto kumaa, nu koto kumaa numu ki bu to sa mu mu, ɔ daga sa mu fɛe ɔ biya mu-bii ana gaalaagaa mu bunyaa mu to. Ke unumu ɔ taale waa mu, ɔ nmina ye Yesu ɔ gyii awurɔfo, ke ɔ ba waa ogyankpaapu danburasa mu nu ee taale molige bamu naa lɔwe. ¹¹ Mu ɔ lee bamu lu bamu alibi to. Imu su mu ye bamu nu ɔ lee bamu lu alibi to mu kpini ba gye ɔse kolon. Imu su nu ɔ man su mu ipeeli fɛe maa tu bamu mu-supu ana. ¹² Nu ɔ towe lbwaare ye, "N biti n tu fu kitu sa mi-supu ana, ke n bu lon yin fu asa nsana to."

¹³ Nu ɔ bila towe ye, "lbwaare, n biti n taa me n-yu tub fu su." Nu ɔ bwii kyaga su ye, "Ku me ndee ye nbii mu nu fu, lbwaare fu taa sa me mu."

¹⁴ Lu fɛe nbii mu ba maa gye anyumisa nu ba su kayi-wole ye nkanan mu, kanin su nu Yesu gbaa ba biliji nyumisa fɛe bamu, ke ɔ taale wu. Lu mu kelewu mu su mu, ɔ nyita Sitaane lon mu nu ɔ su lu lewu su. ¹⁵ Ke ɔ koolɛ bamu nu ba sile lewu, nu lewu kufuu ki gyii bamu amu kakyina to mu, lu Sitaane abaa to. ¹⁶ I gye kesintin fɛe, Abraham kinaana nu ɔ kye to, amaa ɔ man gye lbwaare nboɔ nu ɔ kye to. ¹⁷ Imu su ɔ tiri sa mu fɛe maa waa mu n-yu fɛe mu-supu ana okpa kumaa su, ke ɔ baa ɔ gye koweɛ owupu ye kesintin lbwaare oseepu bilisa ase sa bamu, mu kusun mu nu ee sun ee sa lbwaare mu to. Nu mu ii biti ɔ yile to sa asa kpini ke lbwaare ɔ taa bamu alibi kee bamu. ¹⁸ Lu fɛe mu gbaa-gbaa mu wu awurɔfo nu ɔ nye kotub to ku mu, umu su ee taale kye bamu nu ba nye kotub to ku mu to.

3

Yesu kyo Mosesi

¹ Imu su me-daa ana ye mi-supu ana, lbwaare asa mu nu ɔ tu fane mu, fan yege fane nfeere ɔ baa ɔ gyan Yesu su. Mu ɔ gye lbwaare osunpu ye oseepu bilisa ase mu nu an koolɛ mu gyii nu an lee an towe mu. ² Nu ee nu lbwaare mu nu ɔ lee mu mu ase, fɛe kanan mu nu Mosesi nu lbwaare ase koto kumaa to lu lbwaare aye asa kitu su mu. ³ Yesu gye nyumisa kpare nu ɔ su beereɛ lala ɔ kyo Mosesi, fɛe kanan mu nu kɔkpaara oɔɔɔ su beereɛ lala ɔ kyo kɔkpaara mu gbaa-gbaa. ⁴ Lu fɛe kɔkpaara

kumaa mu nu ba poyi mu, oku ɔ poyi kumu, amaa lbwaare ɔ gye koto kumaa numu oɔɔɔɔ. ⁵ Nu Mosesi gye kyaafole mu nu ee ku lbwaare kɔkpaara mu su, nu ee gyii kesintin koto kumaa to. Nu ee towe koto mu nu lbwaare ii biti ɔ towe kakaaku. ⁶ Amaa Krisito ɔ gye lbwaare Mu-Bii nu ee ku lbwaare kɔkpaara asa su ye kesintin. Nu an kan taa kɔkolo ɔsu, yile tamaa mu to kinyin to mu, umu ɔ kaapu fɛe ane ɔ gye lbwaare kɔkpaara mu su asa.

Fan man waa kusu to lon sa lbwaare

⁷ Kanin su fɛe kanan mu nu Kayaayu Kyirekyire mu towe ye, "Nu fan kan nu mu kono to asin ndaga mu, ⁸ fan man waa nkolo ɔsu

fɛe kanan mu nu ane naana ana ba daa waa, nu ba kusu yile lbwaare su mu, nu ba tub mu to ku sanya mu nu ba bu ofuli su mu.

⁹ Tuto nu fane naana ana ba waa mu, nu ba tub mu to ku, nu ba wu ato mu nu ɔ waa nsu adina mu to mu.

¹⁰ Kanin su nu ɔ waa mu agbu sa kanin kanaana manja asa, nu ɔ towe ye, 'Sanya kumaa bamu nkolo ɔ man gyan mi kebiti su, nu ii be kina me nbara kibuu.

¹¹ Imu su n nye agbu bo ntan ye, N mee ye n bila sa bamu opula fɔutekpa mu nu n daa n biti n sa bamu mu.' "

¹² Kanin su me-daa ana ye mi-supu ana lbwaare asa, fan baa fan da su ke fane to oku ɔ man fe nfeere libi, yege mu kɔkoolɛ-gyii to, ke ɔ man lee mu lu lbwaare mu nu ɔ te nkpa to kakpaa mu ase. ¹³ Amaa kake kumaa fan waa abaa aniya to fɛe kanan mu nu fan san fan te nkpa to ndaga fale, ke alibi ɔ man puna fane to oku ke ɔ waa kɔkolo ɔsu. ¹⁴ Nu an kan yile to kinkin naa fu laalaalowe fɛe kanan mu nu an koolɛ gyii npilli ase mu, anaa Krisito an biti a buga barige umu nu ɔ gye mu lee mu to. ¹⁵ Fɛe kanan mu nu lbwaare Asunkyan yilasa mu ɔ wola towe mu ye,

"Nu fan kan nu mu obule ndaga mu, fan man waa nkolo ɔsu fɛe kanan mu nu fane naana ana ba daa kusu yile mu su sanya mu didaa mu."

¹⁶ Anumu ana ɔ gye bamu nu ba nu lbwaare asin nu ba kusu yile to mu? Man gye bamu nu Mosesi lee lu Egiyipti mu kpini? ¹⁷ Nu anumu ana nu ɔ nye agbu waa nsu adina mu? Man gye bamu nu ba waa alibi nu ba wu ba de-de ofuli su mu?

18 Anumu ana nu lbwaare bo ntan ye, ba mee ye ba nye loo mu opula futekpa to mu? Man gye bamu nu ba waa kusu to olon mu? 19 Imu su an wu fee, lu bamu kuman-koolle-gyi su mu, ba man taale loo mu opula futekpa mu to.

4

Ibwaare asa ba sv ofvute Yesu to

1 Imu sv fee lbwaare maa da mu kokolo sv lu mu opula futekpa kuloo mu, nu ki maa san ki de sa ane sv mu, fan yege a baa an da sv ye odan, ke i man ba fee fane to oku o foyi ke o man nye opula futekpa mu to loo. 2 Lu fee ane gbaa ane an nye nu ba towe asin danbirasa mu sa ane fee kanan mu nu ba towe sa ngbaa bamu mu. Amaa ba man nye asin mu nu ba nu mu tonu, lu fee ba maa nu waa bamu asu to mu, ba man koolle gyii bamu nkolo to. 3 Kanin sv nbunbu ane mu nu an koolle gyii mu, ane ii biti a loo mu opula futekpa mu to, fee kanan mu nu lbwaare towe ye,

"N nye agbu bo ntan ye,
'Ba mee ye ba nye loo mi opula futekpa mu to.' "

Halu sana mu nu o towe kanin mu, o tee wola lowe dulinyaa mu nu o tuv mu kusun. 4 Lu fee Asinkyan yilasa mu i towe katun ku lu kake futesa mu sv ye, "Kake sunosapu mu to mu, lbwaare fute lu kusun mu nu o waa mu kpini to." 5 Nu i bila towe lu asin numu sv ye, "Ba mee ye ba nye loo mi opula futekpa mu to."

6 Imu sv mu ki san ki de fee aku bee biti ba nye loo opula futekpa mu to. Amaa bamu nu ba gyankpaa nu asin danbirasa mu, ba waa kusu to olon, nu ba man nye loo kumu to. 7 Imu sv lbwaare bila yila kake ku, nu ee ti kumu ye, "Ndaga." Nu i maa kyeeree kamaa to mu, lbwaare bola Dawidi sv towe, fee kanan mu nu o wola towe asin manja mu ye,

"Ndaga, nu fan kan nu mu konu to asin mu,

fan man kan waa kokolo osu ye fen mee ye fan nu."

8 Fee nu Gyosuwa din sa bamu ofvute nin, naafoo kamaa to lbwaare man din bila towe kake pupwe ku asin. 9 Kanin bire ofvute fee kake futesa mu ki san ki de sa lbwaare asa, fee kanan mu nu lbwaare fute kake futesa ake mu. 10 Lu fee okumaa mu nu o nye loo lbwaare opula futekpa mu to mu, i kaapu fee o fute lu mu gbaa-gbaa kusun waasa sv, fee kanan mu nu lbwaare gbaa fute lu mu kusun sv mu. 11 Imu sv fan yege a kpan ane n-yu okpa kumaa sv, ke a loo kanin opula futekpa mu to, ke i man nye ba fee fane

to oku o waa kusu to olon, ke o foyi okpa naa lu tye fee bamu mu.

12 Lu fee lbwaare asin mu i sv nkpa, nu ii sun kusun. Nu asin mu i buye i kyoo sakunde gyimba anyoo, nu i taale nye loo nyumisa kokolo to ye mu nfeere to, nu i barige nyumisa ukyagakpa ye awiya to npu. Nu ki bila ki tale nyumisa kokolo ye mu nfeere to. 13 Nu koto kumaa mu nu lbwaare tuv mu kuku man bu to, nu ki baala mu ansi sv. Amaa koto kumaa numu ki de tentengilen mu ansi sv. Nu ane okumaa numu ii biti o yile lee mu konu mu ansi to.

Krisito i gye ane lbwaare Oseepu bilisa ase

14 Lu kanin sv fan yege a yile ane kikoolle-gyii mu nu an sv mu to kenken, lu fee an sv lbwaare oseepu bilisa ase kpare. Mu i gye Yesu, lbwaare mu-bii mu nu o kyun susu lbwaare ase mu. 15 Lu fee ane oseepu bilisa ase man gye omu nu o mee taale wu ane kowee lu ntn mu nu a mee taale an kitaa ane n-yu mu. Amaa an sv omu nu o nye kutuv to ku ato kpini to fee ane, nu mee mu man waa alibi ku. 16 Imu sv fan yege a nye kokolo yile to, ba lbwaare ansi to mu kuwura-gya mu ase katun mu nu kabwaala ki bu, ke o wu ane kowee ke a nye kabwaala mu nkyeto sana mu nu i tiri san ane mu.

5

1 lbwaare Oseepu bilisa ase kumaa numu, bee lee mu lu mu asa to nin, ke o yile bamu ayaa to sun lbwaare. Nu o bila o sv bamu nkee ye saraga ee sa lbwaare, ke o fwu bamu alibi. 2 Kanin osa manja u nye kenyiita ee wu asa mu nu ba man nyi nu ba foyi lbwaare okpa mu kowee. Lu fee ngbaa mu gye nyumisa nin, nu ee taale waa alibi. 3 Lu utumu sv nu i dagaa maa lee mu gbaa-gbaa n-yu sv alibi saraga fee kanan mu nu ee lee asa mu alibi saraga mu.

4 Nu oku mee taale taa beeree sa mu n-yu fee mu i gye oseepu bilisa ase, amoo lbwaare i gye omu nu ee lee mu, fee kanan mu nu o kyina lee Aron mu. 5 Kanin okpa manja sv nu Krisito gbaa man sa mu n-yu beeree fee o gye lbwaare oseepu bilisa ase. Amaa lbwaare lee mu nin towe mu ye, "Fu i gye Mi-bii,

Lu ndaga n gye Fu-Se."

6 Nu o bila towe katun ku Asinkyan yilasa mu to ye,

"Fu gye oseepu kakkpa fee okpa kulon mu nu Mekisedeki kyina o gye mu."

7 Sana mu nu Yesu te nkpa to kase sv mu, o sawu kenken ye ansikyu kole lbwaare

m̄ nu ɛ taale lɛɛ mu lu lewu tɔ. Lu fɛɛ maa biya mu n-yu kase sa lbwaare mu, o nu Yesu ase. ⁸ Halu maa gye lbwaare mu-Bii gbaa mu, ɔ bula fɛɛ kunu lbwaare kade i biya awɔrɔfo kigyii. ⁹ Maa taale waa lbwaare kɔkɔlo biti lɔwe kyɛkyɛɛ sɔ mu, mu o be bilini nkpa kamɔlɛge mu kumu, nu ɛ sa bamu nu bee nu mu ase mu nkpa kakpaa. ¹⁰ Nu lbwaare i lɛɛ mu waa mu oseepu bilisa ase fɛɛ kanan mu nu Mekisedeki kyina ɔ gye mu.

Fan man kan bwii kamaa

¹¹ Naafɔɔ n sɔ asin damante n tɔwe fane lu unumu sɔ, amaa fan maa mee nu asin kase bilen sɔ mu, i bɔlɔn gaa sa fɛɛ n lɛɛ umu kase sa fane. ¹² Naafɔɔ halu nbunbu numu gbaa, i dagaa fɛɛ fan maa tɛɛ fan gye lbwaare asin mu akaapɔpɔ. Amaa i maa san i tiri sa fane fɛɛ fan nye ɔsa kɔ, ke ɔ bila lɛɛ lbwaare asin gyankpaasa mu kaapɔ fane mu, fan du nun fɛɛ nbii pupwe mu nu kunyapɔ tiri sa bamu, nu i man gye agyito budusa. ¹³ Lu fɛɛ okumaa mu nu ɔ san ɛɛ nyapɔ kunyapɔ mu, ɔ man pɔta dan. ɔ san ɔ gye kebiu nu o mee nu lbwaare asin mu nu u yege nu nyumisa ikpa i kyiiigi mu kase. ¹⁴ Amaa agyito budusa i gye sa bamu nu ba bula nu ba dan nu ba nu lbwaare asin, nu ba bu adanbirasa ye alibi mu.

6

¹ Imu sɔ fan yege a yege Krisito kusun asin gyankpaasa mu nu an bula mu kanun, ke a dan kikɔle-gyii mu tɔ kpee ane ansi tɔ. I man dagaa a maa bila bwii naa bila npiili ase asin mu, fɛɛ nfeere kikyɛɛge lu ato gyaga tɔ, ye kikɔle lbwaare gyii, ² ye kikaapɔ lu lbwaare keyugyee sɔ, ye abaa kitaɔ gyaga asa sɔ kule kabwaare kule, ye alewupu kikiyini, ye lbwaare katale mu nu ki de kakpaa. ³ Nu lbwaare kan kyula mu, fale nu an biti a waa ke a dan.

⁴ Ii biti i baa i bɔlɔn sa bamu nu ba yege bamu kikɔle-gyii tɔ, fɛɛ ba bila taale kyɛɛge bamu nfeere lu bamu alibi tɔ bwii ba lbwaare ase. Lu fɛɛ lbwaare wɔla nmanje bamu nfeere tɔ sanya kɔ, nu ba daa nye lbwaare kakeɛ ku, nu ba maa akɔle-gyipu mu ba buga nye Kayaayu Kyurekyure mu. ⁵ Nu ba nu lbwaare asin mu, nu ba wu fɛɛ i bɔrɔn, nu ba bu kakyina pupwe mu nu kii biti ki ba mu ɔlɔn. ⁶ Imu sɔ nu ba kan fɔyi lu lbwaare ɔkpa mu sɔ mu, ii biti i baa i bɔlɔn sa bamu ye ba bila bwii kyɛɛge bamu nfeere lu bamu ikpa tɔ ba lbwaare ase. Lu fɛɛ i du nun fɛɛ ba maa bila be da lbwaare mu-Bii mu oyu laasa sɔ bee gyila mu ipeeli sakyo tɔ.

⁷ Lu fɛɛ kase mu nu bɔlayi i da kumu sɔ sanya kumaa, nu ki sɔ kii nuu mu, i waa adɔɔ-gyito mu nu i bɔrɔn i sa bamu nu beɛ dɔɔ kumu sɔ mu, kase mu i nye kusee lbwaare ase. ⁸ Amaa kase mu nu ki kɔyi iwii ye afitiri mu bɔre man sɔ kyaare, nu ki man bu kata ye lbwaare ɔ tɔwe kumu nno. Nu umu laalaalɔwe mu fɔlɔn ii biti ɔ deɛ kumu.

⁹ Mɛ tɔmaa ana kinyi-bii ɔkon, halu a maa tɔwe fale gbaa mu, fane bɔre a man sɔ kufuu sa fane, an nyi fan maa sɔ ato danbirasa mu nu i lu fane kamɔlɛge mu sɔ. ¹⁰ lbwaare gye kesintin ogyipu. ɔ mee ye ɔ tan fane kusun mu nu fan waa ye kebiti mu nu fan sɔ sa mu mu sɔ. Imu sɔ nu fan kye mu asa tɔ, nu fen san kyaga sɔ fen kye bamu tɔ. ¹¹ Ato mu nu i tiri ane lu fane ase i gye ye, okumaa numu ɔ kpan mu n-yu waa kanun adanbirasa naa fuɔ ɔkaa, kanan mu nu i waa ke fane tamaa mu nu fan sɔ mu i ba tɔ kesintin. ¹² Imu sɔ a mee biti fɛɛ fan ba bilini awɔlegyɔpɔ kabwaare-sun tɔ, amaa fan kase bamu nu ba sɔ kikɔle-gyii ye kenyiita mu tɔ, nu bee biti ba nye kuto mu nu lbwaare da mu kɔkɔlo sɔ sa bamu mu.

An sɔ tamaa sa lbwaare asin mu nu ɔ da mu kɔkɔlo sɔ tɔwe mu

¹³ Sanya mu nu lbwaare da mu kɔkɔlo sɔ sa Abraham mu, ɔ taa mu gbaa-gbaa kitu bo ntan, lu fɛɛ oku man bu tɔ ɔ kyɔ mu, ¹⁴ nu ɔ tɔwe ye, “N tɔwe fu kesintin tɔ ye, n biti n waa fu kusee, ke n yege fu kɔnaana ba nye akɔ.” ¹⁵ Imu sɔ Abraham nye kenyiita gyoo nu ɔ nye kuto mu nu lbwaare da mu kɔkɔlo sɔ sa mu mu.

¹⁶ Nu asa be kan bee biti ba bo ntan mu, beɛ taa ɔsa mu nu ɔ kyɔ bamu gbaa-gbaa bamu kitu bo ntan. Ntan kɔbo mu u kaapɔ kesintin, nu i yege ntan mu nu ba bo mu i tin kamɔre-gyii mu tɔ. ¹⁷ Lu kanun manja sɔ, lbwaare maa biti fɛɛ bamu nu ɔ da mu kɔkɔlo sɔ sa bamu ba wu fɛɛ ɔ mee ye ɔ kyɛɛge mu nfeere mu, ɔ yile umu sɔ bo ntan. ¹⁸ Imu sɔ nu lbwaare waa fale ato anyɔ anumu. Imu i gye mu kɔkɔlo sɔ kida ye mu ntan kɔbo, mu nu i kaapɔ fɛɛ lbwaare mee kyɛɛge, abee ɔ mee taale tin antɔesa. Kanun sɔ ane mu nu an sile naa loo mu mu, a kpan ane n-yu gaa ke a kitaɔ tamaa mu nu ki de ane ansi tɔ mu kenken. ¹⁹ Fɛɛ kanan mu nu kibɔlɔto kpare mu nu ki budu nu kitaɔ okulu lala ki yile katn kulɔn mu, kanun nu ane tamaa i kitaɔ ane yile katn kulɔn ane kikɔle-gyii tɔ. Kanun tamaa numu i bɔla loo lbwaare osunkpa opula kyurekyurekpa kikyurekyure susu mu tɔ. ²⁰ Tɔto i gye katn mu nu Yesu yile ane ayaa tɔ gyankpaa ane naa loo. Mu i ba waa

Ibwaare oseepu bilisa ase kakpaa fee okpa kolon mu nu Mekisedeki kyina o gye mu.

7

Ibwaare Oseepu bilisa Mekisedeki

1 Mekisedeki numu kyina gyii Salem kade kuwura, nu o bila o gye Olonpu Ibwaare Owura lala mu Oseepu bilisa ase. Sanja mu nu Abraham naa ko taale awura aku, nu o bwii ee ba mu, Mekisedeki gyanja mu, nu o waa Abraham kusee. 2 Nu ato mu nu Abraham naa nye iko mu to mu, o barige umu to ntun kudu, nu o taa ketun kolon sa Mekisedeki. Mekisedeki kitu mu kase i gye ye, "Ikpa-kyiigisa Owura." Nu o bila o gye Salem owura, nu Salem kase i gye ye "Kayu yuuli." 3 Nu oku man nyi sehn lu mu-se abee mu-nyi su, nu o man lu kinaana ku to. Nu oku man nyi mu kikube abee mu lewu asin. Nu o gye Ibwaare Oseepu bilisa ase kakpaa fee Ibwaare mu-Bii mu.

4 Fan kitu kanan mu nu Mekisedeki gye nyumisa kpare. Halu Abraham mu nu o gye ane naana ana to ogyankpaasa mu, ato mu nu o naa ko iko nye mu, o barige umu to ntun kudu nu o taa ketun kolon sa mu. 5 Nu Mosesi nbara mu i kaapu fee bamu mu nu ba gye Lewi kinaana mu, nu bee gyii Ibwaare kiseepu mu i su okpa ba koolo ato mu nu ba barige to ntun kudu to mu ketun kolon bamu asa ase, yege bamu asa gbaa ba gye Abraham kinaana to. 6 Mekisedeki man gye Lewi kanan to mu nu bee gyii Ibwaare kiseepu mu to oku, amaa o koolo nbarige to ntun kudu mu to ketun kolon lu Abraham ase nu o waa mu kusee, nu Abraham mu o gye asa mu nu Ibwaare wula da mu kokolo su sa mu. 7 Nu i man su kamore-gyii fee omu nu ee waa kusee mu, mu i gye obilisa o kyo omu nu ee koolo kusee mu. 8 Lu Ibwaare kiseepu mu asin to mu, aseepu mu nu bee koolo nbarige to ato ntun kudu to ketun kolon mu bee wu. Amaa lu Mekisedeki mu nu o koolo ntun kudu to ketun kolon mu bire, ba lee towe ye o te nkpa to. 9 Nu oku gbaa i taale towe ye, Lewi kebuno abii to bamu nu bee koolo ntun kudu to ketun kolon gbaa mu ba gye Abraham anaana-bii nun. Imu i kaapu fee Abraham maa ka ntun kudu to ketun kolon mu, bamu gbaa ba ka kanun. 10 Lu fee sanja mu nu Mekisedeki gyanja Abraham mu, ba man puta kubee Lewi kebuno abii mu.

Yesu du nun fee Mekisedeki

11 Nu Lewi kinaana kiseepu kigyii mu nu ki buu Mosesi Nbara mu, ki daa taale waa nyumisa kyeekyee nun, naafoo mune waa su nu i san i tiri fee Ibwaare oseepu pupwe ku o bila be gyii kiseepu fee okpa

kolon mu nu Mekisedeki kyina o gye mu, nu i man gye Lewi kinaana-bii Aron lee mu? 12 Fee nu Ibwaare kiseepu kigyii i maa kyeege mu, kanun gbaa nu i dagaa fee Nbara mu gbaa i maa kyeege. 13 Nu Yesu mu nu asin numu i towe i lu mu su fale mu, lu kebuno ku to nun. Nu kebuno mana to oku man puta gyii Ibwaare kiseepu ke o sun kiseepu kusun. 14 Lu fee i gye kesintin fee ane-Nyuripe Yesu mu lu Gyuda kebuno to nun, amaa kanun kebuno mana bire, Mosesi man towe ye bee biti ba be gyii Ibwaare kiseepu. 15 Nu asin mu i lee kaapu to danbirasa. Ibwaare oseepu pupwe ku ba, nu o du fee Mekisedeki. 16 Nu o ba waa Ibwaare oseepu yege o man lu Lewi kinaana mu to, amaa Ibwaare waa mu oseepu bola mu nkpa mu nu i su olon nu i man su okaa. 17 Lu fee Asunkyan yilesa mu i towe lu mu su ye, "Fu i gye Ibwaare oseepu kakpaa, fee okpa kolon mu nu Mekisedeki kyina o gye mu."

18 Kanun su didaa nbara mu nu ba buu mu bire, ba yege umu yila ikaa su, lu fee i man bolun nu i man su tonu. 19 Lu fee Mosesi nbara man taale waa kuto kumaa lube Ibwaare kebiti su kyeekyee. Amaa nbunbu an su tamaa danbirasa mu nu an bola su an nin an tiri Ibwaare.

20 Kuto mu nu ki bila ki tii su i gye ye, Ibwaare bo ntan kiseepu pupwe numu su. Yege bamu nu ba ba waa Ibwaare aseepu mu kpini, Ibwaare man bo ntan sa bamu.

21 Amaa Yesu bire maa ba waa Ibwaare oseepu mu, Ibwaare bo ntan tii su, nu o towe mu ye,

"Me Nyuripe Ibwaare n bo ntan, nu n mee ye n kyeege me nfere, fu i gye oseepu kakpaa."

22 Lu Ibwaare ntan numu su mu, Yesu i ba waa omu nu o yile katowe kyula mu nu Ibwaare waa ana mu nsana mu to, nu ki boron ki kyo kididaa mu.

23 Kumu nu ki bila ki tii su i gye ye, bamu nu ba gyankpaa gyii Ibwaare kiseepu mu ba kyo gaa. Lu fee nu oku kan wu yege mu kusun mu, opupwe u ba ee yii mu ayaa to.

24 Amaa lu kanan mu nu Yesu maa te nkpa to kakpaa su mu, ee gyii Ibwaare kiseepu mu nu ki man su okaa. 25 Imu su Yesu i taale molige bamu nu ba bola mu su ba Ibwaare ase mu kakpaa, lu fee o te nkpa to kakpaa nu o yile to ee kule Ibwaare ee sa bamu.

26 Nu Yesu i gye Ibwaare Oseepu bilisa ase mu nu o dagaa sa ane a maa nye. Nu mu i bola Ibwaare ansi, nu mu n-yu su man su alibi ku, nu o man su ineesi ku, nu o man du fee alibi awaapu, nu Ibwaare diyaa mu susu o kyo okumaa numu mu aye. 27 Nu Yesu man du fee Ibwaare Aseepu abilisa banban mu nu bee gyankpaa bee

lee bamu n-yu su alibi saraga kake kumaa, poyi nu bee lee asa n-yu su alibi saraga mu. Amaa Yesu bure man waa kanun, o taa mu mu n-yu lee saraga sa alibi awaapu kilu kolon. ²⁸ Mosesi nbara kikaapu mu su mu, asa mu nu ba be gyii lbwaare kiseepu bilisa mu kpini ba gye bamu nu ba man taale kitaa bamu n-yu kyeekeyee. Amaa Mosesi nbara mu kamaa mu, lbwaare bo ntan lee mu-Bii ba waa Oseepu bilisa ase mu nu o du kyeekeyee naa fuv okaa.

8

Oseepu bilisa Yesu Krisito i biya katowe kyula pupwe

¹ Nbuunbu asin mu nu an towe fale kpini mu i gye ye, an su lbwaare oseepu bilisa ase mu nu o te lbwaare kuwura-gya lala mu gyisa su susu. ² Nu ee sun kiseepu kusun opula kyurekyurekpa kikyurekyire mu to, nu ki gye tanti kubuu gbaa-gbaa mu nu ki bu susu mu. Nu Onyiripe lbwaare gbaa-gbaa i yii kumu, man gye nyimisa.

³ Bee lee lbwaare oseepu bilisa ase kumaa numu ye o baa o su nkee ye atobwaaya kolonjo ee sa lbwaare. Imu su i dagaa fee ane oseepu bilisa ase Krisito numu gbaa maa nye kutu ku taa lonjo sa lbwaare. ⁴ Nu o din o bu kase su nun, naafoo o mee ye o baa o gye lbwaare oseepu kpini-kpini. Lu fee bamu nu bee gyii lbwaare aseepu mu, ba wula ba bu to bee lee saraga fee kanan mu nu Mosesi nbara mu i kaapu mu. ⁵ Nu kase su lbwaare aseepu kusun mu gye susu lee mu keduli nun, man gye kumu gbaa-gbaa nun. Kanun su sanja mu nu Mosesi ii biti o yii lbwaare tanti kubuu mu, lbwaare da mu kumu to towe mu ye, "Ku su, ke fu yii mi osunkpa tanti kubuu mu kyeekeyee fee kanan mu nu n kaapu fu kibu mu su mu." ⁶ Amaa Yesu gyii kiseepu kusun mu nu ki buron gaa ki kyo lbwaare aseepu banban mu lee. Nu katowe kyula pupwe mu nu Yesu waa yla ana lbwaare nsana mu gbaa, ki buron ki kyo kididaa mu, nu ki bila ki su kokolo kida danbirasa ki kyo kididaa mu.

⁷ Fee nu katowe kyula didaa mu nu lbwaare waa maa asa nsana, nu ki daa ki du kyeekeyee nun, naafoo i man tiri sa lbwaare fee o bila waa kunyosapu mu. ⁸ Amaa Onyiripe lbwaare wu alibi lu asa mu su, nu o towe ye, "Sanja ku ii biti o ba ke me, Onyiripe lbwaare n biti n waa katowe kyula pupwe maa Israyi abi ye Giyiwu abi nsana.

⁹ Nu ki mee ye ki baa ki du fee katowe kyula mu nu n maa bamu naana ana a kyuna waa mu, sanja mu nu n kitaa bamu abaa to, gyankpaa bamu lee bamu lu Egyipiti mu.

Lu fee ba maa man gyii kesintin lu me katowe kyula mu to su mu, n pale me kamaa sa bamu.

¹⁰ Nke mu nu ii biti i ba fale to mu, unumu i gye katowe kyula mu nu n biti n waa maa Israyi abi nsana.

N biti n taa me nbara waa bamu nfeere to, ke n kyuroo umu waa bamu nkoloo to.

N biti n baa n gye bamu lbwaare, ke ba baa ba gye me asa.

¹¹ Nu oku i gye oku man bila ye o kaapu mu tomaa abee mu-nyi mu-bii towe mu ye, 'Bu Onyiripe lbwaare.'

Lu fee okumaa numu ii biti o ba bu me lu nbii su naa fuv abulisa su.

¹² N biti n taa bamu alibi kee bamu, ke n man bila nyinji bamu alibi kake aku.

Me, Onyiripe lbwaare n towe kanun."

¹³ Nu lbwaare maa towe lu katowe kyula pupwe mu su mu, u kaapu fee katowe kyula gyankpaasa mu ki waa kididaa. Nu kutu kumaa mu nu ki ba waa kididaa, nu ki man su kyaare mu, kii biti ki ba foyi.

9

Kabwaare-sun kase su

¹ Kanun su katowe kyula gyankpaasa mu nu lbwaare waa maa asa nsana mu, ki su umu kabwaare-sun nbara ye tanti kubuu opula kyurekyurekpa mu nu ki bu kase su mu. ² Nu ba taa kitaa lala sutasa barige kumu to ipula unyo. Opula gyankpaasa mu to nu bee tu ye Opula Kyurekyire nu kumu to nu fitila ogyagakpa ye teeburi ye bodobodo mu nu ba taa sa lbwaare mu bu. ³ Nu kitaa mu kamaa i gye opula nyosapu mu nu bee tu ye Opula Kyurekyurekpa Kikyurekyire. ⁴ Nu tutu nu suwa kaswu mu nu bee tuwa ato liifensa kumu su, ye katowe kyula kidakaa mu nu ba taa suwa nyale kumu mu bu. Kidakaa mana to nu suwa bonburon mu nu ki su "Mana" agyito mu nu lbwaare sa bamu naana ana ofuli su mu bu. Nu Aron kikepi mu nu ki poroge afatee bunboli, ye abuu panpasan anyo mu nu Mosesi kyuroo lbwaare nbara kudu mu gyaga su mu bu. ⁵ Nu ba waa ato anyo* aku mu nu ba su atee ba gyan kidakaa mu su, nu u kaapu fee lbwaare bu

* 9:5 Bee tu ato numu ye Kyerabim.

toto. Ba yaase bamu atee bun kidakaa mu obunkpa nu bee tu toto ye Opula mu nu lbwaare su alibi ee kee. Amaa an mee taale lee asin numu kpini kase sa fane nbunbu numu kokolon-kolon.

⁶ Fale nu ba waa kuto kumaa numu yila, ke lbwaare aseepu mu bee loo tanti opula kyurekyurekpa mu to kake kumaa bee waa bamu kiseepu kusun awaasa. ⁷ Amaa, amoo lbwaare Oseepu bilisa ase mu nkun ii loo Opula Kyurekyurekpa Kikyurekyure mu to. Nu kesu kumaa to mu, ee loo tuto kulu kulon nun. Nu atobwaaya nkalan nu o su ee loo toto, nu ee taa kule mu gbaa-gbaa kumu su alibi ye alibi mu nu mu asa ba waa yege ba man nyi ye i gye alibi mu. ⁸ Bola unumu su mu, Kayaayu Kyurekyure mu i lee kaapu fee sanja mu nu tanti kubuu lala gyankpaasa mu maa san o yile fale bure, okpa mu man puta bugi kpee Opula kyurekyurekpa Kikyurekyure mu to. ⁹ Inumu i gye asin kaapusa sa ane mu nu an te ndaga kakyina numu to. I kaapu fee nkee mu nu ba taa biya lbwaare, ye atobwaaya mu nu ba taa loho sa lbwaare gbaa mu, i mee taale yege asa mu nu bee sun mu mu, bamu nfeere i bu fee lbwaare taa bamu alibi kee bamu. ¹⁰ Imu nu bee waa mu kpini mu i gye ikisii lu agyito kigyii ye ato nuusa su ye ato kifwu ye n-yu su kigyee. Inumu i gye ansi su awaasa nbara mu nu bee waa naa fuu sanja mu nu lbwaare biya kabwaare-sun powwe katowe kyula pupwe mu to.

Krisito abi kpini i gye kayii-wule kulon

¹¹ Amaa Krisito ba fee lbwaare Oseepu bilisa ase sa ato danbirasa mu nu i bu to nbunbu fale. Nu o loo tanti kubuu lala mu nu ki dagaa, nu ki gye kikapare, nu i man gye nyimisa i yii kumu, nu ki man gye dulinyaa numu to lee mu. ¹² Krisito maa loo tanti kubuu Opula Kyurekyurekpa Kikyurekyure mu to mu kulu kulon kakpaa mu, o man taa nbwe ye unaate nkalan loo naa waa kolonjo. Amaa o taa mu gbaa-gbaa mu nkalan loo nun naa ka alibi koko ke a nye kamolhe mu nu ki su nkpa kakpaa. ¹³ Didaa lee mu bure nbwe ye unaate nkalan, ye naate kadanba mu nu ba tuwa mu nso nu ba su bee njamate bamu nu ba waa ineesi mu, ke i kaapu fee ba nye bamu n-yu su kifwu. Nu unumu i kan taale fwu bamu n-yu su ineesi mu, ¹⁴ kanun bure, Krisito nkalan mu nu i bola Kayaayu mu nu ki su nkpa kakpaa su mu, nu o taa mu gbaa-gbaa n-yu waa kolonjo kpare sa lbwaare mu, nene su nu mu nkalan manja i mee taale fwu ane nfeere lu awaasa libi mu nu i su ane ii kpee lewu to mu? Inumu

ii biti i yege ke a nye sun lbwaare mu nu o te nkpa to mu kakpaa.

¹⁵ Kpali unumu su mu, Krisito i gye omu nu o yile asa ye lbwaare nsana sa katowe kyula pupwe mu nu lbwaare waa mu, ke i yege bamu nu lbwaare tu bamu mu, ba ba nye mu kusee mu nu o da mu kokolo su sa bamu mu kakpaa. Inumu ii biti i waa nun, lu fee Krisito taa mu n-yu sa lewu nu o ka bamu mu nu ba waa alibi katowe kyula gyankpaasa mu to mu koko.

¹⁶ Fee nu asa ku kan waa katowe yila lu mu kapatye su mu, i tiri fee asa manja maa wu nun poyi ke i sun kusun. ¹⁷ Lu fee katowe yilasa mee taale waa kusun yege asa mu nu o waa kumu mu, san o te nkpa to, amoo o wu nun poyi ke i waa kusun. ¹⁸ Inumu su nu halu katowe kyula gyankpaasa mu gbaa nu nkalan i man kyeege wurige mu, i mee sun kusun. ¹⁹ Lu fee sanja mu nu Mosesi lee lbwaare nbara mu kpini towe asa mu, kuto mu nu i dagaa ba waa mu, o taa unaate ye nbwe nkalan buga ye nkyu. Nu o taa kebula pipee taa njmina ye afatee,† nu o taa nyo nkalan ye nkyu mu to taa njmate-njmate nbara owole mu ye asa mu kpini su. ²⁰ Nu o towe ye, "Nkalan numu i kaapu katowe kyula mu nu lbwaare waa fane mu nsana, nu o sa fane kono ye fan buu." ²¹ Kanun okpa kulon manja su nu Mosesi taa nkalan mu njmate-njmate lbwaare tanti kubuu lala ye kabwaare-sun ato waasa mu nu ba su bee sun lbwaare mu kpini su. ²² Imu su fu lu mu, Mosesi Nbara sanja mu, atobwaaya nkalan nu ba su bee fwu ineesi. Nu nkalan i man kyeege mu, lbwaare mee ye o taa alibi kee.

²³ Imu su nu kase su tanti kubuu mu, ye ato kumaa mu nu i bu umu to mu, nu i yile sa susu gbaa-gbaa lee mu, i tiri fee ba maa taa nkalan fwu umu. Amaa susu gbaa-gbaa lee mu, i dagaa ba maa taa nkalan mu nu i kyo atobwaaya lee mu fwu umu. ²⁴ Imu su Krisito man loo kabwaare-sunkpa opula kyurekyure mu nu asa ba taa bamu abaa waa mu to, nu ki gye susu lee kigbaa-gbaa mu keduli. Amaa o loo susu lee kigbaa-gbaa mu to naa yile ane ayaa to lbwaare ansi to nbunbu. ²⁵ Nu Krisito man taa mu n-yu ee loo susu Opula Kyurekyurekpa Kikyurekyure kesu kumaa, fee kanan mu nu lbwaare Oseepu bilisa ase i taa atobwaaya nkalan ee loo Opula Kyurekyurekpa Kikyurekyure mu to kulu kulon kesu kumaa numu mu. ²⁶ Kanun bure, naafoo Krisito ii biti o ba ee gyii awurufo kesu kumaa lu koo sanja mu nu lbwaare tub dulinyaa mu. Amaa nbunbu dulinyaa maa kpee kumu laalaalowe mu, o ba taa

† 9:19 9:19 Bee tu kanun afatee numu ye hisopi.

mu gbaa-gbaa n-yu waa kolonjo kulu kolon lee alibi kakpaa. 27 Fee kanan mu nu i de sa daadimaadi kumaa numu ye o wu kulu kolon, ke mu lewu kamaa mu, lbwaare o gyii mu asin. 28 Okpa kolon manja su nu Krisito ba wu kulu kolon kakpaa, ke o lee asa gaalaagaa alibi. Nu ee biti o bwii ba kinyosapu, yege i man gye alibi kilee su nu ee ba. Amaa ee biti o ba molige bamu nu ba kubla bee gyoo mu mu.

10

Krisito taa mu n-yu lee saraga kulu kolon kakpaa

1 Mosesi nbara mu man gye kesintin ato mu nu i bu kamaa u ba mu gbaa-gbaa, amaa i gye umu keduli nu. Lu fale su mu atobwaaya saraga kolonjo kolon mu nu bee waa kesu-kesu kanan mu nu nbara mu u kaapu mu, mee taale waa asa mu nu bee sun lbwaare mu kyeekyee naa lwe. 2 Fee nu atobwaaya saraga kolonjo i dun taale fwu asa mu nu bee sun lbwaare, lu bamu alibi to kulu kolon mu, naafoo ba dun yege saraga kilee, yege ba man bila fe nfeere fee ba gyii alibi kupwe. 3 Amaa kanun atobwaaya saraga kolonjo manja ii nyinji asa mu kesu kumaa bamu alibi mu nu bee waa. 4 Lu fee anaa-nyun ye nbwe nkalan i mee taale lee alibi.

5 Imu su sanya mu nu Krisito u ba dulinyaa to mu o towe lbwaare ye, "Fu mee biti atobwaaya saraga kilee ye ato kekee, amaa fu sa me nyumisa kayu-wole ye n ba taa lee saraga.

6 Nu atobwaaya mu nu bee tuwa fu kaswu su bee lee saraga, ye alibi kitaa kee saraga kilee mu bure, i mee bola fu ansi."

7 Tuto nu n towe ye, "lbwaare, me ndee! N ba nun ke n ba waa fu kebiti fee kanan mu nu ba kyuroo me n-yu su asin waa Asinkyan ylasa mu to mu."

8 Nu o daa ki towe lbwaare ye, "Fu mee biti atobwaaya saraga kilee ye ato kekee, umaa atobwaaya mu nu bee tuwa fu kaswu su bee lee saraga, ye alibi kitaa kee saraga kilee mu, i mee bola fu ansi" (umee mu gbaa mu, umu nu Mosesi nbara mu i kaapu fee ba waa). 9 Tuto nu Krisito bila bwii towe ye, "lbwaare me ndee! N ba nun ke n ba waa fu kebiti." Imu su lbwaare yege atobwaaya saraga kilee mu tub, nu o taa Krisito saraga kilee mu ba yii ayaa to. 10 Lu fee Yesu Krisito maa waa kuto mu nu ki gye lbwaare kebiti su mu, fee maa taa mu gbaa-gbaa n-yu lee saraga kulu kolon kakpaa su mu, o lonjo ane kpini yila sa lbwaare.

11 lbwaare Oseepu kumaa numu yile ee waa mu kabwaare-sun asun kake kumaa, nu sanya kumaa ee lee isaraga kolon manja, yege i mee taale lee asa alibi. 12 Amaa Krisito bure, taa mu n-yu lee saraga kulu kolon sa alibi kakpaa, nu o naa kyina lbwaare kubaa gyisa su. 13 Taa lu kanun sanya manja mu, o sii o te o gyoo fee lbwaare o taa mu dun ana waa mu ayaa kase. 14 Lu fee saraga kolon mu nu o taa mu n-yu lee su mu, o lonjo bamu nu o fwu bamu lu alibi to mu yila sa lbwaare kyeekyee kakpaa.

15 Nu Kayaayu Kyurekyure mu gbaa ii gyii asin numu kesintin kaapu ane, fee kanan mu nu lbwaare gyankpaa towe ane ye, 16 "Nke mu nu ii biti i ba mu, katowe kyula numu nu n biti n waa maa bamu nsana. Me, lbwaare i towe kanun. N biti n taa me nbara waa bamu nkolo to ke n kyuroo umu waa bamu nfeere to."

17 Nu o bwii kyaga su ye, "N mee bila ye n nyinji bamu alibi mu nu ba waa ye kanan mu nu ba foyi okpa nbara mu to mu kakaaku."

18 Imu su lbwaare maa taa asa alibi kee bamu fale bure, i man bila i tiri fee ba kpah alibi su lee saraga. Fan yege an nye nkolo yile lbwaare ansi to. 19 Imu su mi-nyi mu-bii ana akole-gyipu, lu Yesu nkalan mu nu o kyeege worige mu su mu, an su okpa fee an taale loo opula Kyurekyurekpa Kikyurekyure mu to lbwaare ansi to. 20 An taale faa kitaa kunsu mu su, lu fee Yesu i taa mu gbaa-gbaa kayu-wole bugi okpa pupwe mu nu ku sa nkpa mu, sa ane.

21 Nu a maa su lbwaare Oseepu kpare mu nu ee ki lbwaare kikapara asa su mu, 22 fan yege a nin tiri lbwaare. Fan yege a taa kokolo fuuli ye kikoole-gyii mu nu ki man su kamooore-gyii, ye nfeere mu nu u kaapu ye lbwaare taa ane alibi kee ane, ye ane kayu-wole mu nu ba taa nkyu kyurekyure fwu mu, ba lbwaare ase. 23 Fan yege a kitaa tamaa asin mu nu an yile su an towe mu to kenken, lu fee lbwaare mu nu o da mu kokolo su mu, u waa koto mu nu o towe ye ee biti o waa mu. 24 Fan yege a fe nfeere lu kanan mu nu a towe an waa abaa, ke a kye abaa to, ke a waa adanbirasa sa abaa. 25 Fan man yege ke a yege kigyane buga, fee kanan mu nu aku ba mee gyanje bee buga mu, amaa fan yege a waa abaa aniya to, fee fan maa ki wu fee Onyurpe Yesu Kake lala mu kii biti ki ba mu ki tiri to.

26 Fee a maa wola bu kesintin asin numu, nu a ki ansi an san an waa alibi bure, saraga kilee sa alibi ku man bila ki bu to. 27 Amaa koto mu nu ki san i gye

ye, kòkòlò ñmaa mu nù kí de kii gyoo
 lbwaare kòpwe kubun ye fulon yen-yen
 mu nù kii bití kí ba díye lbwaare mu
 òn ana mu. ²⁸ Okumaa mu nù o kina
 Mosesi nbara mu, nù asa anyò abee asa
 asá be gyii kesintin ye ósa mu kina kanin
 nbara mu òre, be mee wu mu kòwée be
 mòò mu nù. ²⁹ Nù kanin òre, bamu nù
 ba tó kiyaa saale lbwaare mu-bii mòò
 de? Kusu òre lala kù de sa bamu, fée
 ba maa man taa lbwaare katowé kyula
 nkalan mu nù ù fwù bamu lù alibi tó mu
 tì sehn, nù ba bíla bwii saale Kayaayu
 Kyurekyure mu nù kù bwaala asa mu?
³⁰ Lù fée an nyi lbwaare maa tówe ye,
 “Mè ù tēla alibi awaapu, Nù mè ù bití n
 òre bamu asù.” Nù ò bíla bwii tówe ye,
 “Mè ònyuripe lbwaare n bití n gyii mè asa
 asù.” ³¹ Kanin sù ù bití ù baa ù gye kufuu
 fée oku maa tiye lbwaare mu nù ò bu tó
 kàkpaa mu kusu òre tó.

³² Fan nyinji fane nke gyankpaasa mu nù
 lbwaare bugi fane ansi, nù fan wu mu
 okpa, nù fan yile tó gyii awurufò, yege fane
 abaa ù man yoo mu. ³³ Saña kù tó mòò mu,
 fan nye asebi ye kanyanla asa nsana tó, ùkù
 mòò mu, fan kye bamu nù ba nye kanin
 awurufò mu tó. ³⁴ Fan sù, nù fan yiyee,
 nù fan sa bamu nù ba kútaa bamu tii obu
 mu sù, nù ba maa kòole fane npatiyé gbaa
 mu, ù man kò fane, amaa fane ansi ù gyii
 nù. Lù fée fane gbaa-gbaa fane fen nyi
 fée fan maa sù npatiyé danbirasa mu nù ù
 bu tó kàkpaa susu.

³⁵ Imu sù fan man yege fane abaa ù yoo,
 fan yile kinyin tó kenken. Lù fée lbwaare
 ù bití ò ka fane kòkòlò lala. ³⁶ Fan nye
 kenyiita yile tó ke fan taale waa kòtò mu
 nù lbwaare ù bití, ke ù yege fan nye kòtò
 mu nù ò da mu kòkòlò sù ye ee bití ò sa
 fane mu. ³⁷ Fée kanan mu nù Asinkyan
 yilasa mu ù tówe ye,
 “Ì san gberée ke òmu nù ee ba mu, ò ba. Ì
 man bíla ye ù kyereere.

³⁸ Nù mè asa mu nù bamu ùkpa ù kyiiigi
 lù bamu kòkòle-gyii sù mu, bee bití
 ba nye nkpa.

Amaa òmu nù ò kan bwii kamaa òre,
 ò mee ye ò bola mi ansi.”

³⁹ Nù an man gye bamu nù bee bwii
 kamaa nù ba mee nye kamòlge mu, amaa
 an gye bamu nù an kòole lbwaare gyii, nù
 an nye kamòlge mu.

11

Adidaapu kòkòle lbwaare gyii mu asin

¹ Mùne ù gye kòkòle-gyii? Kòkòle-gyii
 ù gye ye an nyi fée an bití a nye atò mu
 nù an sù ùmu tamaa, nù a mee wu ùmu
 ye ane ansi yege ù bu tó kesintin mòò.

² Kòkòle-gyii nùmu sù nù lbwaare ansi ù
 gyii adidaapu mu sù.

³ Lù kòkòle-gyii sù nù an nu kase fée
 lbwaare mu kòkòsa nù ò taa tó dulinyaa.
 Imu sù atò mu nù a mee wu ye ansi mu,
 ùmu nù lbwaare taa waa atò mu nù an
 wu fale. ⁴ Lù kòkòle-gyii sù, nù Abeli lee
 saraga danbirasa sa lbwaare, nù ù bórón
 ù kyò mu-daa Ken lee mu nù ò waa mu.
 Nù lù mu kòkòle-gyii sù, nù lbwaare wu
 mu fée mu ùkpa ù kyiiigi, lù fée lbwaare
 gbaa-gbaa mu ansi ù gyii mu saraga mu sù.
 Lù mu kòkòle-gyii nùmu sù mu, halù maa
 wu gbaa mu, mu kòkòle-gyii mu kù san
 kù tówe ane ye ane gbaa ane a kòole gyii
 kanin.

⁵ Enoki kòkòle lbwaare gyii sù mu, nù
 lbwaare taa mu kpee susu yege ò man wu.
 Nù asa ba man bíla wu mu, lù fée lbwaare
 taa mu lù bamu ansi sù kyùn. Asinkyan
 yilasa mu ù tówe ye, poyi ke lbwaare ò
 taa Enoki kpee susu mu, ò bola lbwaare
 ansi. ⁶ Amaa okumaa mu nù ò mee kòole
 lbwaare ee gyii mu, ò mee taale bóla mu
 ansi. Lù fée okumaa mu nù ee ba lbwaare
 ase mu, ù dagaa ò kòole gyii fée lbwaare bu
 tó, nù mu ù gye òmu nù ee ka bamu nù bee
 poyi ansi bee kù bee bití mu mu kòkò.

⁷ Nowa kòkòle lbwaare gyii sù mu, saña
 mu nù lbwaare da mu kumu tó lù atò
 mu nù ù man putta waa mu sù mu, ò
 nu sa lbwaare. Nù ò sale okùlì lala mu
 nù kù mòlge maa mu kùkpaara sù abi
 kpini. Lù mu kòkòle-gyii nùmu sù mu,
 ò bun dulinyaa kpini kòpwe, nù lù mu
 kòkòle-gyii sù mu, lbwaare tii mu ye ùkpa
 kyiiigisa wuya ana mu tó okò.

⁸ Abraham kòkòle lbwaare gyii sù mu,
 saña mu nù lbwaare tii mu ye ò kusu lù
 katun mu nù ò bu mu kpee kase mu nù
 kii bití kù ba bilinji mu kapatye kakaaku
 mu, ò nu sa lbwaare. Nù ò kusu ee kpee,
 yege ò man nyi katun mu ee kpee. ⁹ Lù mu
 kòkòle-gyii sù mu, maa fù kase mu nù
 lbwaare da mu kòkòlò sù sa mu mu, ò yii
 utantì abu kyina tó fée ofo. Nù kanin manja
 sù nù mu-bii Isaki, ye mu kanaana-bii
 Gyekobu mu nù lbwaare da mu kòkòlò sù
 sa bamu mu, gbaa ba kyina. ¹⁰ Abraham
 waa kanin lù fée mu ansi ù gyan kade lala
 mu nù lbwaare gbaa-gbaa ù kyuròò kumu,
 nù ò yii kumu kase, nù ò poyi kumu yila
 kàkpaa mu.

¹¹ Sara kòkòle lbwaare gyii taa tii
 mu-kuli Abraham lee sù, nù ba kòuge
 kebii. Bamu kpini ba búle, nù Sara gye
 ogbentipu. Amaa ba kòole gyii fée lbwaare
 mu nù ò da mu kòkòlò sù sa bamu fée ee
 bití ò sa bamu kebii mu, gye kesintin wuya.
¹² Imu sù Abraham mu nù ò búle kyùn
 sù, halù nù ò mee bíla taale kòuge gbaa
 mu, kòuge obii-nyinsa, nù mu kinaana kù

nye akyo fee sɔsɔ akyikpebi abee ɔpu kɔnɔ kikyafa, nu ɔku mee taale kale bamu.

¹³ Asa numu kpini ba su kɔkɔle-gyii sanya mu nu ba te nkpa to halu naa fuɔ bamu lewu. Nu ba man nye ato mu nu lbwaare da mu kɔkɔlo su ye ee biti ɔ sa bamu mu. Ba wu umu kata-kata, nu i waa bamu ɔkon. Nu ba kɔle kyula nu ba towe ye, ba gye afo nu ba man gye kase kanumu su asa. ¹⁴ Nu asa mu nu beɛ towe kanun asin mu, i kaapu nun fee beɛ ku bee biti bamu gbaa-gbaa bamu aye. ¹⁵ Nu beɛ daa beɛ fe nfeere lu ɔsɔwule mu nu ba kusɔ kumu su mu, naafɔɔ ba dun nye ɔkpa bwii kpee tuto.

¹⁶ Amaa beɛ ku bee biti kade lala mu nu ki burɔn ki kyo kase su lee numu. Kumu i gye kumu nu ki bu lbwaare ase sɔsɔ mu. Imu su i man su lbwaare ipeeli sa bamu fee ba maa tu mu ye bamu lbwaare, lu fee ɔ lonɔ sɔsɔ kade lala yila sa bamu.

¹⁷ Lu Abraham kɔkɔle-gyii su mu, sanya mu nu lbwaare tɔɔ mu to ku mu, ɔ taa mu-bii Isaki ye ɔ naa lee saraga sa lbwaare. Abraham i gye ɔsa mu nu lbwaare da mu kɔkɔlo su sa lu Isaki su mu, amaa nu ɔ kyula fee ee biti ɔ taa mu-bii kulɔn kpen numu naa lee saraga. ¹⁸ Amaa lbwaare wula towe Abraham ye, "Taa bɔla fu-bii Isaki su nu fii biti fu nye anaana-bii mu nu n da me kɔkɔlo su sa fu mu." ¹⁹ Abraham dan ɔ nyi fee lbwaare i bila taale kyini Isaki lu lewu to. Nu fu ku mu, i du nun fee ɔ wu nu, nu Abraham bwii nye mu, mu abaa to.

²⁰ Lu Isaki kɔkɔle-gyii su mu, ɔ waa Gyekobu maa Esawu kusee lu bamu kakaaku kakyuna to su.

²¹ Lu Gyekobu kɔkɔle-gyii su mu, sanya mu nu ee biti ɔ wu mu, ɔ waa Gyosefu mu-bii ana anyo kusee. ɔ taa mu n-yu kpasa mu kikpebi nu ɔ yin lbwaare.

²² Lu Gyosefu kɔkɔle-gyii su mu, sanya mu nu mu lewu tiri to mu, ɔ towe mu asa Israyi abi ye sanya ku i ba bee biti ba lu Egyipiti to. Nu ɔ sa bamu kɔnɔ ye, beɛ kan beɛ lu mu, ba nyini mu awiya su ke ba taa.

²³ Lu Mosesi akusɔgepu kɔkɔle-gyii su mu, sanya mu nu ba kusɔge Mosesi mu, ba taa mu baala lbwaayɔ isa, lu fee ba wu Mosesi maa pɔyi ɔdan, yege ba man buu Owura kɔnɔsa mu gbaa mu i man su bamu kufuu.

²⁴ Lu Mosesi kɔkɔle-gyii su mu, sanya mu nu ɔ kusɔ dan mu ɔ mee biti ba tu mu ye ɔ gye Egyipiti Owura Faro mu-bii kyusa mu-bii. ²⁵ Nu ɔ waa mu nfeere fee maa lbwaare asa ba buga gyii awɔrɔfo mu, i kyo fee ɔ gyii ɔkon kakyuna libi to sanya gberɛe to. ²⁶ Mosesi wu fee i dagaa maa gyii ipeeli lu ɔmu nu lbwaare lee mu su, i kyo Egyipiti npatɔye kpare kpini. Lu fee mu ansi i gyan kɔkɔka mu nu lbwaare

ii biti ɔ ka mu kake kaku mu su. ²⁷ Lu kɔkɔle-gyii su ɔ kusɔ lu Egyipiti to, yege ɔ man su owura agbu mu nu ɔ su mu kufuu. ɔ kpan mu n-yu yile to lu fee ɔ wu lbwaare mu nu ɔku mee wu mu mu. ²⁸ Lu mu kɔkɔle-gyii su mu, ɔ yii Kanyanɛ Nbuno kigyii kake mu. Kanun kake maɔa to nu ɔ yege nu Israyi abi ba taa atɔbwaaya nkalan iɔmate-iɔmate bamu nbuno mu, nu i yege nbii gyankpaasa ɔmɔɔpu mu man nye mata bamu.

²⁹ Lu Israyi abi kɔkɔle-gyii su nu ba nate ɔpu Pipɛe mu to faa fee kase wulesa su. Amaa Egyipiti abi ba maa kpan bamu n-yu ye ba waa kanun mu, nkyu mu i gyii bamu.

³⁰ Lu Israyi abi kɔkɔle-gyii su nu ba nate kyaabɔɔ Gyeriko kade nke nsuno nu kumu ipɔre lala mu nu i kyaabɔɔ kade mu i lu tɔye.

³¹ Lu ɔkyu gyaga Rahabu kɔkɔle-gyii su mu, Israyi abi mu nu ba sun bamu ba naa baala ku Gyeriko kade mu, ɔ kɔtaa bamu kɔfo. Imu su mee mu bure ba man kyina mɔɔ mu buga bamu nu ba waa kusɔ to ɔlon sa lbwaare mu.

³² Mɔne asin nu n bila ye n towe tii su? N mee ye n nye sanya towe adɔdaapu asa fee Gideyon maa Baraki ye Samson ye Gyefeta ye Dawidi ye Samuweli ye lbwaare atɔwɛpu mu asin tii su. ³³ Lu bamu kɔkɔle-gyii su mu, bamu aku ba ko gyii awuragyi lala su, nu bamu aku ba gyii kesintin nate kumu ɔkpa su, nu bamu aku ba nye ato mu nu lbwaare da mu kɔkɔlo su sa bamu mu, nu bamu aku mɔɔ ba tii birane nɔ yege ba man taale waa sehn.

³⁴ Lu bamu kɔkɔle-gyii su mu, bamu aku ba dunla fulɔn yen-yen, nu bamu aku ba lu isakunde lewu to. Bamu aku kapɔɔse ki bilini ɔlon, nu ba waa alubɔnpu iko to gyii bamu dun ana ndendemande anaakɔpu su.

³⁵ Lu kɔkɔle-gyii su mu, akyu aku ba nye bamu-nyi mu-bii ana mu nu ba wu, nu ba bwii kyini ba nkpa to. Aku ba nye kanyanla nu ba yile to kina, fee ba mee lu bamu kɔkɔle-gyii kamaa ke ba nye sile lu lewu to, amaa ba kyula fee bee biti ba wu, ke ba nye kelewu kyini ye nkpa mu nu i burɔn. ³⁶ Lu kɔkɔle-gyii su mu, asa ba yooli aku nu ba tuɔe aku, nu ba da aku mɔɔ igbee taa bamu naa tii ibu to. ³⁷ Lu kɔkɔle-gyii su mu, asa ba twu aku abuu mɔɔ bamu, nu aku mɔɔ ba banɔ bamu to anyo-anyo, nu aku mɔɔ ba taa isakunde mɔɔ bamu. Aku ba taa nbulɔpu ye nbwe iwule ba bun, yege ba naa ba naa kitiri to ye awɔrɔfo ye kanyanla to. ³⁸ Dulinya numu to asa libi ba man bila dagaa fee ba maa kanun asa maɔa ba kyina buga. Bamu kɔkɔle-gyii ki yege nu ba sa ba naa beɛ

yaale ifuli su ye abu so, nu bee baala afule ubo to ye kase ubo lala to.

³⁹ Asa banumu kpini ba nye kiyin lu bamu lbwaare kikoolo-gyii so, yege bamu oku man nye koto mu nu lbwaare da mu kokolo so sa bamu mu. ⁴⁰ lbwaare nmina ato danbirasa mu nu i kyo yila ane, nu ngbaa bamu bee biti ba nye, amaa ba man nye bamu kusun danbirasa mu kokoka, amoo naa fuu saña mu nu an biti a lwe ane kusun poyi ke anaa bamu kpini a naa buga nye kokoka mu kyeekeye.

12

Yesu Krisito nu i dagaa a maa buu

¹ Imu so fee asa damante mu nu ba lee bamu kikoolo-gyii ifuli kaapu, nu ba lee bamu ansi bee ku ane fale so mu, fan yege a lee koto kumaa mu nu kii tii ane okpa, ye ato mu nu u yege nu an tyee alibi to bilen-bilen mu foyi, ke a payi ansi sile kisile mu nu ki de ane ansi to mu naa fuu okaa. ² Fan yege an baa an ku Yesu. Mu i gye omu nu ane kikoolo-gyii mu ki gyan mu so lu npiili ase, nu mu ii biti o yege a taale yile to naa fuu okaa. Nu o nyi okon mu nu ki de kii gyoo mu so mu, o man taa oyu laasa lewu ye umu ipeeli mu tu sehn. Nu nbunbu o te lbwaare kuwura-gya mu gyisa so. ³ Imu so fan ku kanan mu nu Yesu yile to gyii awurufo alibi awaapu mu nu ba gye mu akisipu mu abaa to, fee kanan mu nu i waa ke fane n-yu i man yoo fane ke fane nkolo i man nyita fane.

⁴ Halu fan maa nyanje ansi fen ko fen tii alibi kiwaa fale gbaa mu, fan man pita ko naa fuu katn mu nu ii biti i sola fane kpee lewu to. ⁵ Fen tan asin mu nu lbwaare towe waa fane fee mu-bii ana mu so? Ba kyuroo waa Asinkyun yilasa mu to ye, "Mi-bii, nu Onyuripe lbwaare kan ee bila fu mu, man taa umu waa iwogya asin.

Nu ee kan ee bute fu kusu mu, man yege fu abaa to i yoo.

⁶ Lu fee bamu nu Onyuripe lbwaare ii biti bamu asin mu, bamu nu ee bila, nu okumaa mu nu o koolo mu fee mu-bii mu, ee bute mu kusu."

⁷ Fan nye nkolo yile awurufo to fee kibila, lbwaare u waa fane kanin fee mu-bii ana. Lu fee kebii moo nu mu-se mee bila mu? ⁸ Amaa nu fan man kan nye kibila fee kanan mu nu mu-bii kumaa numu u nye mu, kanin bire fan man gye mu gbaa-gbaa mu-bii ana, oku mu-bii ana i gye fane. ⁹ Inumu kpini gbaa mu, an su kase so nfti ase mu nu bee bila ane, yege an so beeree an sa bamu. Nu mine so nu a mee biya ane n-yu kase gaa sa lbwaare

Ane-Se, mu nu o bu susu, ke a nye nkpa? ¹⁰ Nu ane kase su ase bee bila ane saña gberee fee kanan mu nu bee ku fee i buron sa bamu mu. Amaa ane kidanbirasa su nu lbwaare u bila ane, ke a nye-nye mu kibaabuto kyurekyire mu. ¹¹ Kibila ku man bu to nu ki bokon. Opula mana to mu u koo nun. Amaa bamu nu ba nu sa kibila mu, u yege nu bamu kakyina to ukpa i kyiigi, nu u sa bamu kayi yuuli.

¹² Imu so fan man yege fane abaa a yoo fane, amaa fan kusu yile kitaa to kinkin. ¹³ Fan yege fane ukpa mu nu fen naa so mu i waa ntintin, ke ayaa ye abaa wusa wuya ana ba man foyi okpa, amaa ba nye olun.

Fan ku sv ke a man bwii kamaa

¹⁴ Fan kpan fane n-yu okpa kumaa so, ke fanaa asa kpini fan taale kyina kayi yuuli to, ke fan kyina kakyina mu nu ki man su ineesi. Nu okumaa mu nu o su ineesi mu, o mee ye o wu Onyuripe lbwaare. ¹⁵ Fan baa fan da so ke fane to oku o man pan lbwaare bwaala, ke oku o man ba waa fee oyu bulhisa mu nu ku dan nu ku biya asin nu kii nyita asa gaalaagaa mu. ¹⁶ Fan ku fane n-yu so ye odan, ke fane to oku o man taa kanyin abee kakyi biti kiyagaa waa mu n-yu to. Fan man yege fane to oku o taa lbwaare asin mu tu kyan fee Esawu mu nu lu agyito kolun so, o fe mu kibulisa mu nu o gye kumu kapatyee ogyipu mu sa mu-supu. ¹⁷ Imu kamaa to, fee kanan mu nu fen nyi mu, saña mu nu ee biti fee mu-se o waa mu kusee mu, o pan kumu o man nye kusee mu. O sii taa ansikyu nun ee biti fee naafoo umu nu o wula waa yila mu i kyeege, amaa o man nye umu kanin.

¹⁸ Fan nyinji fee fan man ba Sinayi kubu mu ase fee kanan mu nu Isirayi adidaapu mu ba nin tiri kumu, umaa kumu fulon mu nu u dee yen-yen, yege u waa kitententibiri tummu, nu afuu lala i maa da mu. ¹⁹ Nu ba nu kabile lala ku kusu ye obile ku ulawu maa towe bamu asin, nu kufuu ki kitaa bamu, nu ba kole lbwaare fee o yege katowe. ²⁰ Lu fee asa mu ba man taale yile konosa mu nu lbwaare sa bamu mu. Konosa mu i gye ye, "Halu nu kutobwaaya gbaa kan mata kubu mu, ba tub abuu moo mu." ²¹ Kesintin to mu, asin mu nu i waa tuto mu i waa kufuu gaa, halu Mosesi gbaa towe ye, "I waa me kufuu nu me n-yu i kyukyaa me."

²² Amaa fane bire fan nye okpa ba Siyon kubu mu ase nu ki gye susu Gyerusalem, lbwaare mu nu o bu to kakpaa mu kade lala. Fan ba opula mu nu lbwaare nboo ngbin-ngbin kensi-gyii ngyanje mu to. ²³ Nu fan ba lbwaare nbii

gyankpaasa mu nu ba kyuroo bamu atu susu. Nu fan ba lbwaare mu nu o gye asa kpini asin ogyipu mu ase. Nu fan ba asa mu nu bamu ukpa i kyiiigi nu lbwaare yege nu bamu kala ana ba ba waa kyeekeye mu ase. ²⁴ Nu fan ba Yesu ase, mu i gye omu nu o yile asa ye lbwaare nsana sa katowe kyula pupwe mu nu lbwaare waa mu, nu mu i taa mu nkalan nmate, nu mu nkalan mu u towe asin danbirasa i kyoo Abeli lee mu.

²⁵ Fan ku ye odan ke fan man kina lbwaare mu nu ee towe fane mu asin mu. Lu fee bamu nu ba kina omu nu o towe bamu abwaaresin kase su nfu gbaa mu, ba man taale sile lu kusu bite mu to. Kanin bire, nu an kan kina omu nu ee towe ee lu susu ee sa ane ase kunu mo de, nene nu an taale sile lu kusu bite mu to? ²⁶ Kanin saja mana to lbwaare maa towe mu, kase ki gyinyen. Amaa nbunbu bire lbwaare towe yila ye, "Man gye kase nkun nu n biti n bila gyinyen, amaa susu gbaa tii su." ²⁷ Asin mu nu o towe ye "N biti n bila mu," i kaapu fee ate toosa mu ii biti i gyinyen ke i lu kyun, ke umu nu i mee taale gyinyen mu i sii.

²⁸ Imu su fan yege a taa afwaala lala sa lbwaare fee a maa nye mu lbwaare kuwura-gyii mu nu ki mee taale gyinyen. Ke a taa kabwaare sile ye beere sun lbwaare, okpa mu nu i bola mu ansi. ²⁹ Lu fee ane lbwaare gye fulon mu nu ee dee koto kumaa ee luwe.

13

Fan waa ato mu nu ii biti i bola lbwaare ansi

¹ Fan kyaga su fen biti abaa fee kinyi-bii Krisito to. ² Fan nyinji ke fan kitaaf afo fane akpaara su, lu fee aku ba maa waa kanun mu, ba kitaaf lbwaare nboo kifoo yege ba man da su. ³ Fan nyinji Krisito abii mu nu ba tii bamu obu mu, fee fan maa tii bamu su obu otiikpa mu. Ke fan nyinji bamu nu bee gyii awurofo mu, fee fane ii gyii kanun awurofo mana.

⁴ Okumaa numu dagaa maa taa beeree ye kesintin sa kekili, ke oku o man lu mu-ka abee mu-kuli kumaa naa de oku ase. Lu fee okumaa mu nu ee waa kanyin ye kakyu biti kiyagaa, ye bamu nu bee lu mu-ka ana abee bamu-kuli ana kumaa mu, lbwaare ii biti o tale bamu. ⁵ Fan man yege kufulee biti bansa ki baa ki bu fane kakyuna to, nu umu nu fan su mu i kokwe fane. Lu fee lbwaare towe ye, "Kakaaku n mee ye n yege fane, nu kakaaku n mee ye n kina fan."

⁶ Imu su nu an taale a towe ye, "Onyurpe lbwaare i gye me okyetopu,

n mee ye n baa n su kufuu.

Mune nu nyimisa i taale waa me?"

⁷ Fan nyinji fane agyankpaapu didaa mu nu ba da towe fane abwaaresin mu. Fan yege fane nfeere i baa i gyan kanan mu nu ba kyuna kakyuna danbirasa mu, ke fan kase bamu kikoolo-gyii mu to. ⁸ Kanan mu nu Yesu Krisito du ndee mu, kanin nu o du ndaga, nu kanin nu ee biti o baa o du kakpaa.

⁹ Fan man yege akaapu-bi kukwu-kukwu iku i lee fane lu kesintin okpa mu su. Lu fee i buron sa ane fee ane lbwaare kayaayu mu ki sa ane nkolo to olon, nu i man waa fee nbara mu nu i de sa agyito kigyii, fee kanan mu nu aku ba gyii umu nu i man su tonoo sa bamu mu.

¹⁰ Saja mu didaa mu, ane Israyi abi an su lbwaare kaswu mu nu bee lee saraga kumu su, yege lbwaare aseepu mu nu ba bu tantu kubuu lala mu to bee lee saraga mu, ba man su okpa be gyii umu ato.

¹¹ Nu lbwaare oseepu bilisa ase u taa atobwaaya nkalan ee loo Opula Kyurekyurekpa Kikyurekyure mu to ee lee alibi kitaake saraga, amaa atobwaaya mu inun bire bee tuwa umu kanin kade mu nbwama nin. ¹² Imu su Yesu gbaa gyii awurofo kade nbwama, nu o taa mu gbaa-gbaa nkalan fwu asa lu bamu alibi to. ¹³ Kanin su fan yege a lu kpee mu ase kade mu nbwama naa gyii ipeeli mu nu o gyii mu. ¹⁴ Lu fee dulinyaa numu to mu, a man su kade mu nu a biti a kyuna kumu to kakpaa, amaa an ku kade mu nu kii biti ki ba mu okpa nin.

¹⁵ Imu su fan yege a bola Yesu su lee saraga yun lbwaare saja kumaa, nu kanin saraga mana i gye umu nu an su ane asin towea an lee lbwaare kitu. ¹⁶ Amaa fan man tan danbirasa kiwaa su, ke fan baa fen kye abaa to, lu fee fale isaraga inumu i bola lbwaare ansi.

¹⁷ Fan nu bamu nu ba gyankpaa fane kabwaare-sun mu to ase, ke fan bya fane n-yu kase sa bamu. Lu fee bamu u ku fane kala ana su kake kumaa, nu lbwaare ii biti o taase bamu lu fane ana su. Nu fan kan nu bamu ase mu, u yege ba sun kusun mu ye kensi-gyii, nu i man gye kanin, bee biti ba taa kokolo nyita waa kusun mu, umee mu i mee ye i kye fane to.

¹⁸ Fan kole kabwaare kole fen sa ane. Nu an koolo gyii fee an su nfeere danbirasa, lu fee an biti fee an waa ato mu nu i buron saja kumaa sa lbwaare. ¹⁹ N kole fane gaa fee fan kole kabwaare kole fonfon sa me, ke n nye okpa bwii ba fane ase bilen.

²⁰ lbwaare i gye kayu-yuuli wuya, mu i bola katowe kyula mu nu ki man su okaa mu nkalan su kyinji ane-Nyurpe Yesu Krisito lu lewu to. Yesu i gye nbulupu

Ɔkpapɔ kpare mɔ. ²¹ Nɔ nɔnbunbu bure n kɔle fɛɛ Ɔbwaare ɔ sa fane ato danbirasa mɔ nɔ ii tiri fane, ke fen taale waa mu kebiti. Ke ɔ bɔla Yesu Krisito sɔ taa ane waa kɔto mɔ nɔ u bɔla mu ansi. Yesu Krisito nɔ bɔnyaa gye mɔ lee kakpaa. Amen.

²² Me tomaa ana Krisito abupu, n kɔle fane gaa fɛɛ fen nu me asɔn towe waasa anɔm, lu fɛɛ ɔwɔle mɔ nɔ n kyɔrɔɔ n sa fane fale man bɔnswu.

²³ N bitɔ fɛɛ fen bu fɛɛ ba tigi ane birisa Timoti mɔ nɔ ba daa kɔtaa tii obu mɔ. Nɔ ɔ kan ba bilɛn mɔ, maa mɔ an bitɔ a ba fane ase.

²⁴ Fan fwaala fane agyankpaapɔ mɔ ye Ɔbwaare asa mɔ kpini. Krisito abi mɔ nɔ ba bu Itali mɔ gbaa beɛ fwaala fane.

²⁵ Ɔbwaare kabwaala kɔ baa kɔ bu fane kpini ase. Amen.

Ɔwulɛ mu nu Gyemisi

kyurɔɔ naa sa Krisito abuuƆu

¹ Ɔwulɛ numɔ lu mɛ, Gyemisi mu nu n gye lbwaare maa Ɔnyurɩpe Yesu Krisito kɩyaafɔle mu ase. N sɔ n sa fane Krisito abuuƆu mu nu fan lu tsrayɩ nbunɔ kudu anyɔ mu to mu, nu fan yaase to fan bu dulinyaa to kpini mu. N fwaala fane kpini.

Kɩtɔv to ku ye kɩnye kɔkɔlo yɩle to

² Mɛ-daa ana ye mi-supu ana, kutɔv to ku kɔmaa mu nu ki kan tu fane mu, fan yege fane ansi i gyii. ³ Lu fɛe fan nyi fɛe nu kutɔv to ku ki kan tu fane lu fane kɩkɔle-gyii sɔ mu, ku yege nu fan taale yɩle to. ⁴ Fan kɩtaa kanun kɔkɔlo ɔsu mu kpee ansi to. Nu fan kan waa kanun mu, u yege nu fen dan naa fuɔ ɔkaa, ke kutɔ danburasa ku ɔ man pan fane. ⁵ Nu fane to ɔku kan ee biti kanyaastin de, ɔ kule lbwaare, ee biti ɔ sa mu, lu fɛe lbwaare u sa asa ato kɔkɔlo fuuli sɔ yege ɔ man taase konɔ nkyu. ⁶ Amaa fu kɔmaa mu nu fu kan kule lbwaare mu, u dagaa fɛe fu maa kɔle gyii fɛe ee biti ɔ waa sa fu. Man kan waa sika-sika kpini-kpini, lu fɛe ɔkɔmaa mu nu ɛe waa sika-sika mu, o du nun fɛe ɔpu apaa mu nu afuu u sɔ umu ii kyenken mu. ⁷ Kanun ɔsa manja ɔ man fe nfɛere fɛe ee biti ɔ nye kutɔv to lu Ɔnyurɩpe lbwaare mu ase. ⁸ Lu fɛe nfɛere nnyo-nnyo wuya kpini astin a mɛe bola lbwaare ansi.

⁹ Nu Krisito obuupu otiripu ɔ yege u waa mu ɔkon gaa fɛe lbwaare maa diyaa mu susɔ. Nu ɔkɔmaa mu nu ɔ biya mu n-yu kase nu asa ba man taa mu tu sehn mu, ɔ yege mu ansi i gyii kpalt fɛe lbwaare bire o diyaa mu kɩtu susɔ. ¹⁰ Amaa obuupu ato wuya ɔ yege mu ansi i gyii fɛe lbwaare maa biya mu kase, lu fɛe ee biti o wu kyɔn fɛe kanan mu nu iyu ntɔtɔle danburasa u mɛe kyeereɛ nu u kpɩkpa mu. ¹¹ Kpalt fɛe kyɔwe u lu umu sɔ, ke umu afatɛe mu u bwu ke ntɔtɔle danburasa mu i nyita. Kanun ɔkpa kulɔn sɔ nu ato wuya gbaa ii biti i nyita yege ɔ san ɛe fe umu nfɛere kulɔn manja.

¹² Ɔkɔmaa mu nu ɔ taa kɩkɔle-gyii gyii Sitaane sɔ mu, u waa mu ɔkon. Kpalt fɛe ɔkɔmaa mu nu ɔ taale gyii Sitaane kutɔv to ku sɔ mu, ee biti ɔ nye nkpa kakpaa mu nu lbwaare towe yɩla ye ee biti ɔ taa sa bamu nu bee biti mu mu.

¹³ Fu kɔmaa mu nu Sitaane tɔv fu to ku de, Man kan towe ye "lbwaare u tɔv fu to ɛe ku." Lu fɛe ɔku mɛe taale tɔv lbwaare to ku ke ɔ waa alibi, nu mɔɔ mu ɔ mɛe tɔv

ɔku to ɛe ku. ¹⁴ Amaa nu ɔkɔmaa kan nye kutɔv to ku mu, u lu mu kɔkɔlo biti libi sɔ, nu u pina mu ii kpee kutɔv to ku to. ¹⁵ Nu kɔkɔlo biti libi mu kan dan mu, ki nye ɔto ke ku kɔuge alibi, nu alibi mɔɔ u kan dan lbwe mu, a kɔuge lewu nun.

¹⁶ Mɛ-daa ana ye mi-supu ana danburasa, fan man yege ɔku ɔ pina fane. ¹⁷ Kutɔ danburasa ye kakeɛ mu nu ki burɔn kyɛkyɛ mu u lu susɔ nun. Ato numu kpini ɛe lu lbwaare mu nu ɔ gye fitla kpini mu ase. Mɛe mu ɔ mɛe kyɛge kakaaku, nu kitentenbiri man bu mu to. ¹⁸ Nu u lu mu kpɩre sɔ nun, nu ɔ bola mu kesintin astin mu sɔ nu ɔ sa anɛ nkpa pupwe, nu ɔ waa anɛ mu ato tɔusa to kpini agyankpaapu.

Fan nu ke fan waa

¹⁹ Mɛ-daa ana ye mi-supu ana, fan baa fan nyi unumu. Ɔkɔmaa numu ɔ nye kɔkɔlo ke o nu astin, amaa ɔ man kpaala towe astin, nu ɔ man nye agbu bilen-bilen. ²⁰ Kpalt fɛe nyimisa agbu u mɛe yege nu mu ikpa i kyiigi fɛe kanan mu nu lbwaare ii biti mu. ²¹ Imu sɔ fan kɩtaa fane n-yu lu ineesi kpini to, ye alibi kɔmaa sɔ ke fan biya fane n-yu kase, kɔle abwaarestin mu nu ba duu fane nkɔlo to mu, ke u mɔlɩge fane. ²² Fan man waa astin mu anupu nkɔn, amaa fan waa umu awaasa, nu man gye kanun mu fan pina fane n-yu nun. ²³ Ɔkɔmaa mu nu o nu astin mu, nu ɔ man waa umu awaasa mu, o du nun fɛe ɔsa mu nu ɔ taa digi ku mu ansi to mu. ²⁴ Ɛ ku wu mu n-yu ke ɔ kyɔn, opula manja to mu ɔ tan kanan mu nu o du mu sɔ. ²⁵ Amaa ɔsa kɔmaa mu nu ɔ taa mu nfɛere gyaga ɔkpa mu nu ki man sɔ alibi kpini-kpini, nu ku taale lɛe asa lu alibi to, nu ɔ man tan sɔ, amaa nu ee buu nu ee waa umu nu ee nu mu, lbwaare ii biti ɔ waa mu kusee.

²⁶ Ɔsa kɔmaa mu nu ɔ ye ɔ gye ɔbwaare-sunpu danburasa, yege ɔ mɛe kɩtaa mu kanandulu lu mu astin towesa sɔ mu, ɛe pina mu n-yu nun, nu mu kabwaare-sun ki gye kɩyan. ²⁷ Kutɔ mu nu Ɔse lbwaare ii biti lu kabwaare-sun kyɛkyɛre ye kesintin ɔkpa mu nu ii gyii lbwaare ansi u gye ye, fan ku akulapu ye anmangyi sɔ ye ɔdan, lu bamu awɔrɔfo sɔ, ke fan kɩtaa fane n-yu lu dulinyaa ato karan-karan mu nu ii biti ɛe waa fane n-yu ineesi to mu.

2

Fan man waa nmɛege to

¹ Mɛ-daa ana ye mi-supu ana. Fɛe fan maa gye Ɔnyurɩpe Yesu Krisito bunyaa wuya akɔle-gyipu sɔ mu, fan man kan ku daadimaadi ansi to ke fan waa nmɛege to. ² Fɛe nu afulee wuya bun ukaale danburasa

nii o waa suwa kepini ba fane nsare to. Nii otiripu gbaa bun ikaale mu nii i man gye danburasa ba toto. ³ Nii fan taa beere sa afulee wuya towe mu ye, "Kyna kagya danburasa numu su," ke fan towe otiripu mo ye, "Yile toto" abee "Kyna kase toto." ⁴ Toto mu, man gye nmege to nii fan biya fane nsana to fale? Nii fan kan waa kanin mu, u kaapu fee fan su nfeere libi fen tale ye oku dagaa o kyo oku.

⁵ Me-daa ana ye mi-supu ana danburasa, fan nu me ase. Bamu nii dulinyaa numu to bee ki bamu ye ba gye atiripu mu, nii lbwaare u lee bamu ke ba be bilinji kikoolle-gyii ato wuya ana. Lu fee bee biti ba be nye lbwaare kuwura-gyii mu nii o towe yila ye ee biti o taa sa bamu nii ba su kebiti sa mu mu? ⁶ Amaa fen ki atiripu mu kyan. Man gye afulee wuya ana u nyanla fane, nii bee bite fane bee kpee asin igyikpa mu? ⁷ Man gye bamu akolon manja u towe asin boroboro bee gyaga Yesu Krisito kitu mu nii ke su bunyaa nii ki gyan fane su mu?

⁸ Onyirpe nbara mu to kilala mu nii ki bu lbwaare Asunkyan yilasa mu to mu i gye ye, "Biti fu toomaa fee fu n-yu." Nii fan kan buu nbara numu mu, fan waa kuto mu nii ki dagaa numu. ⁹ Amaa nii fan ki asa to waa nmege to bure fan waa alibi numu. lbwaare nbara su mu i bun fane kupwe fee fan gye nbara mu anyitapu. ¹⁰ Osa kumaa mu nii o buu nbara mu kpini, amaa nu ee foyi umu to kukolon gbaa mu, o gyii kupwe umu kpini-kpini to. ¹¹ Lu fee lbwaare kolon mu nii o towe ye, "Man lu fu-ka abee fu-kuli kamaa" mu, bila towe ye, "Man mo nymisa." Nii fu kan fu man lu fu-ka abee fu kuli kamaa, amaa nii fu mo nymisa bure, fu gyii kupwe nbara mu kpini-kpini to.

¹² Imu su fane atowesa ye fane awaasa to mu, fan baa fan nyi fee lbwaare nbara mu nii fan taa su nye fane n-yu mu, nii bee biti ba taa gyii fane asin. ¹³ Osa kumaa mu nii o mee wu asa kowee mu, lbwaare gbaa mee ye o wu mu kowee. lbwaare kowee kuwu ki nye akyo mu lbwaare katala to.

Kikoolle-gyii ye awaasa

¹⁴ Me-daa ana ye mi-supu ana Krisito abuupu! Mne kyaare nii i su fee oku maa towe ye, o su kikoolle-gyii, yege o man su kumu awaasa mu, kanin kikoolle-gyii manja ki taale molige mu? ¹⁵ Taa fee fu wu opunyun abee opukyuu Krisito abuupu mu nii ba man su ato bunsu ye agyito gyisa. ¹⁶ Ke fane to oku o towe mu ye, "Nate kokolo yuuli su ke lbwaare o yege fu nme." Amaa fu man sa mu ato bunsu ye agyito ke o gyii. Man gye kikoolle-gyii kyan numu? ¹⁷ Kanun nii i du sa kikoolle-gyii.

Kikoolle-gyii mu nii ki man su awaasa bure ki wu numu.

¹⁸ Amaa oku ii biti o towe ye, "Fu su kikoolle-gyii, nii mee me n su awaasa."

Amaa mee me n towe ye, "Kaapu me fu kikoolle-gyii yege ki man su awaasa." Ke mee me n taa me awaasa lee me kikoolle-gyii kaapu fu. ¹⁹ Fu koolle gyii fee lbwaare kolon ee bu to. Kesintin nun! Nbwu libi gbaa ba koolle gyii kanin, yege ba su kufuu bee kykyaa.

²⁰ Fu, omelensipu numu! Fii biti fee ba bila kaapu fu fee kikoolle-gyii mu nii ki man su awaasa mu ki man su kyaare? ²¹ Mne i ba su nii naana Abraham awaasa i bola lbwaare ansi? Lu fee mu awaasa maa de okpa, lu sara mu nii o taa mu-bii Isaki o naa lee saraga kasuu kyrekyure mu su mu. ²² Fu wu fee mu kikoolle-gyii ye mu awaasa kpini i gye kukolon nun. Mu awaasa mu ee yege ni mu kikoolle-gyii mu ki naa fu okaa. ²³ lbwaare Asunkyan yilasa mu i ba to kesintin ye, "Abraham koolle lbwaare gyii, kpali mu kikoolle-gyii manja su nii lbwaare koolle mu fee mu ikpa i kyii." Imu su nii bee tu Abraham ye, "lbwaare mu kymune." ²⁴ Inumu i kaapu fee lu awaasa su nii lbwaare ii wu fee nyumisa ikpa kpini i kyii, amaa man gye mu kikoolle-gyii nkon.

²⁵ Kanun nun nu okyuu Rahabu awaasa i yege ni lbwaare wu fee mu ikpa i kyii. Lu fee o kutaa Isuray abi mu nii ba sun bamu mu kifo, nu o kye bamu to ni ba nye okpa pupwe su sile lu Gyeriko kade mu to. ²⁶ Kanan mu nii okala kan man bu n-yu to, nu ki wu mu, kanun nii i du nun fee kikoolle-gyii mu ni awaasa gbaa i man tii kumu su mu i wu nun.

3

Oku mee ye o taale poola kanandulu

¹ Me-daa ana ye mi-supu ana, fan man yege fane gaalaagaa ansi i payi fee fan ba bilinji akaappu. Lu fee fan nyi fee ane mu nii an kaapu mu, lbwaare katala ane su ii biti u baa i bulon i kyo okumaa numu lee. ² Ane kpini an taale an foyi ikpa, nii osa ku bu to mu nu o mee foyi okpa lu mu atowesa to mu, o du kyekyee nun, nii ee taale kun mu n-yu danburasa.

³ An su nbiriga an waa igbanje nno to nun, kanun mu nii i waa ke ba nu ane ase ke a taale bilinjaa bamu n-yu kpee katn mu nii an biti. ⁴ Fan yege a bila taa ukol lala mu nii i kyo gaa, nu afuu bulonsa ii nin umu waa sunkaala. Imu abaje i du pii-pii, nkee apalpu mu bee taale bilinjaa ukol mu kpee katn kumaa mu nii bee biti. ⁵ Kanun nii kanandulu gbaa gye kuto pii nyumisa n-yu to, amaa ki su alala-sin gaa.

Bila ku kanan mu nu ki foblon-gyi pii ku taale yege nu kupu lala ku dee mu. ⁶ Kanun nu kanandulu gbaa du fee fulon. I du fee kade mu nu alibi i gyii kumu kpini. Nu ki bu nyumisa n-yu to ku waa ato mu nu ee man dagaa. Nu kumu alibi mu akyan'aa nyumisa n-yu kpini nu i nyita mu kakyuna to. Nu ku deela fulon lu aworubo fulon yen-yen to sa kumu gbaa-gbaa kumu n-yu.

⁷ Nyumisa u taale poola atobwaaya libi kokwu-kokwu, nu be poola atobwaaya fee nbwiibi ye atobwaaya kpusa ye atobwaaya mu nu ba bu nkyu to kpini. ⁸ Amaa nyumisa ku mee taale poola kanandulu. Ki gye koto libi mu nu nyumisa mee taale kun kumu, nu ki su kubwe.

⁹ Kanandulu manja nu an su an yin Onyiripe ye ane-Se, nu an bila an su an da ane toomaa ana, mu nu lbwaare to bamu fee mu keduli su mu oyu. ¹⁰ Kono kolon mu nu ba su bee yin mu, kanun kono kolon manja nu ba su bee da nyumisa oyu. Me-daa ana ye mi-supu ane, i man dagaa i maa ba kanun. ¹¹ Nkyu danbirasa ye nkyu mu nu i du memee kpini i taale lu kitiribo kolon to? ¹² Me-daa ana ye mi-supu ana, figi oyu i taale soyi olifu abi, abee kimango oyu ki taale soyi akutu abee? Kanun okpa kolon manja su nu nkyu danbirasa ye nkyu memee o mee taale lu kitiribo kolon to.

Kanyaasin yiri anyo

¹³ Nu fane to oku su kanyaasin nu ee nu asin kase mu, kanun asa manja o taa mu kakyuna danbirasa ye mu awaasa danbirasa ke o biya mu n-yu kase kaapu fee o su kanyaasin. ¹⁴ Amaa nu fan kan fan su kayu basa ye kensi payi libi fane nkolo to, fan man kaapu fane n-yu umu su. Nu i kan ba kanun mu, fan tun antujesa gyaga kesintin mu su. ¹⁵ Kanun kanyaasin manja ki man lu susu nun, amaa ki lu nyumisa to, nu ki gye Sitaane lee, nu ki man gye kyurekyure. ¹⁶ Lu fee katn mu nu kayu basa ye kensi payi libi bu mu, toto nu sugore-sugore ye alibi kiwaa kpini bu.

¹⁷ Amaa kanyaasin mu nu ki lu susu mu, koto mu nu ki gyankpaa mu i gye fee ki man su ineesi, amaa ku yege nu asa be nye kayu yuuli, ye n-yu kase ki biya, ye kikyemune okon, ye kuwu asa kowee, ke u soyi abi danbirasa. Kanun kanyaasin manja mu ki man su kumeege to ye antujesa. ¹⁸ Kayu yuuli wuya ana mu nu bee duu kayu yuuli to mu, bamu u kpa adanbirasa bee lu umu to.

4

Fan biya fane n-yu kase sa lbwaare

¹ Mune u biya fane oko ye nluu mu nu fen koo ye abaa fale? Man gye fane nkolo

biti libi mu nu u lu fane n-yu to u koo ye fane fale abee? ² Fen biti ato aku, amaa fen mee nye. Imu su fen koo abaa. Fen taa olon su fen biti ato, amaa fan mee nye umu, umu su nu fen koo nluu. Fan maa mee nye, lu fee fen mee kule lbwaare. ³ Fan maa taase nu fen mee nye mu, lu fee fen taase ye nfeere libi, ke fan nye taa waa fane nkolo biti.

⁴ Fane asa gyaga ba numu, fan man nyi fee omu nu o yege dulinyaa to ato ii gyii mu kumu mu, o gye lbwaare okisipu nun. Osa kumaa mu nu o yege dulinyaa to ato ii gyii mu kumu mu, ee bilinji lbwaare okisipu. ⁵ lbwaare Asunkyan yilasa maa towe ye, "Kayaayu Kyurekyure mu nu lbwaare taa waa ane to mu, ee koo kokoroko" mu, fan nyi ye o towe unumu kyan nun abee?

⁶ Amaa lbwaare kabwaala mu nu o su sa ane mu bulon gaa. Fee kanan mu nu lbwaare Asunkyan yilasa mu i towe ye, "lbwaare ii tii bamu nu bee kusaa bamu n-yu susu mu okpa, amaa nu ee taa kabwaala ee sa bamu nu bee biya bamu n-yu kase."

⁷ Imu su fan taa fane n-yu sa lbwaare ke fan nu mu ase. Fan tii Sitaane okpa ke o sile lu fane ase. ⁸ Fan nin tiri lbwaare, ke ngbaa mu o nin tiri fane. Fane alibi awaapu, fan lee fane n-yu lu alibi to. Nfeere nnyo-nnyo wuya ana, fan lee nfeere libi lu fane nkolo to. ⁹ Fan bota to, ke fan su, ke fan saawu. Fan kyege fane umase bilinji kusu, ke fan kyege fane kensi-gyii bilinji kowee. ¹⁰ Ke fan biya fane n-yu kase sa Onyiripe lbwaare, ke o kusaa fane susu.

¹¹ Me-daa ana ye mi-supu ana, fan man towe alibi aku lu fane birisa ana su. Lu fee, osa kumaa mu nu ee towe alibi lu mu birisa su nu o bun mu kupwe mu, ee kaapu fee lbwaare nbara mu i man boron, nu o bun nbara mu kupwe. Fee nu fu bun nbara mu kupwe mu, fu man bila fu gye nbara mu obuupu. Fu bilinji umu kupwe obunpu nun. ¹² lbwaare nkun i gye nbara mu osapu, ye umu otalepu. Mu nkun ee taale molge ke o bila taale nyita asa. Imu su fu i gye anumu nu fu tale fu birisa ana?

Man kaapu fu kayu lu oke su

¹³ Nbuunbu, fan nu me ase, fane mu nu fen towe ye, "Ndaga abee oke an biti a kpee kade lala ku to naa kyuna kesu kolon sun kusun ke a bilinji afulee wuya ana."

¹⁴ Amaa fan man towe kanun, yege fan man nyi oke asin ye fane. Lu fee fan du nun fee ife-kyu. U ba i mee kyeere nu u nyaa. ¹⁵ Koto mu nu i dagaa fan towe mu i gye ye, "Nu lbwaare kan kyula, nu an su nkpa mu an biti n waa fale abee unumu." ¹⁶ Amaa fan dan fen kaapu fane n-yu, yege

fen gyeere. N-yu kukaapu ye kikyereere manja kpini i gye alibi nun. ¹⁷ Imu su asa kumaa mu nu o nyi adanburasa mu, nu i dagaa maa waa, nu o mee waa umu mu, o waa alibi numu.

5

*Kumu to kida sa kumu to
obun ato wuya ana*

¹ Fane ato wuya ana, fan nu me ase nbunbu numu. Fan su ke fan saawo kenken lu awurufo mu nu ii biti i ba fane su mu. ² Fane ato mu i gyoo muuri, ke ato wesa ba we fane ato bunsu kpini. ³ Fane isuwa ye igbiti kpini-kpini i waa nkandira, ke kanun nkandira manja i lee fane alibi kaapu, ke i diyee fane kayu-wule fee fulon mu. Fan kubla ato gyaga abaa su nke lala lwe numu. ⁴ Fan ku, kusun awaapu mu nu ba sun fane asun lu fane ndoo ana to mu, nu fan kina bamu ako kuka mu, bee fabile bee sa fane. Bamu nu ba kpa fane adoo-gyito sa fane nu fan kina bamu ako kuka mu, bamu kusu manja kpini i loo lbwaare Owura lala mu asu to. ⁵ Fan taa kunye kyina danburasa ye kensi-gyii kyina dulinyyaa to. Nu fan kure waa nfo gyoo fee kitobwaaya mu nu o dan waa nfo o gyoo kake mossa mu. ⁶ Fan bun bamu nu bamu ukpa ii kyiigi kopwe, moo bamu yege ba man kusu yile fane su.

*Fan nye kenyiita yile
awurufo to*

⁷ Me-daa ana ye mi-supu ana, fan waa kenyiita yile naa fuv Onyuripe Yesu kiba sanya mu. Fan ku kanan mu nu odoo pu su kenyiita o gyoo bulayi gyankpaasa ye kikyee bulayi o ba da mu ndoo to. Yege o su kenyiita o gyoo mu ato-gyisa mu u soyi danburasa. ⁸ Imu su fane gbaa fane fan nye kenyiita ke fan kutaa fane nkolo. Lu fee Onyuripe Yesu kibwii ba sanya mu ki tee tiri to. ⁹ Me-daa ana ye mi-supu ana, fan man puu abaa, ke lbwaare o man tale fane. Otalepu mu man bula o bu kata, o tee tiri to ye kiba.

¹⁰ Me-daa ana ye mi-supu ana, fan nyinji lbwaare atowepu mu nu ba towe asin Onyuripe Yesu kitu to mu. Fan bula kanun mu nu ba wu awurufo nu ba nye kenyiita. ¹¹ Bamu nu ba gyii awurufo nu ba nye kokolo yile to mu, bamu nu lbwaare u waa kusee. Nu fan nu onyun mu nu bee tu mu ye Gyobu kenyiita mu nu o nye mu awurufo kigyii to, ye kanan mu nu lbwaare waa adanburasa sa mu kamaa to mu. Inumu u kaapu fee lbwaare ii su asa su nu ee wu kowee. ¹² Me-daa ana ye mi-supu ana, me asin mu kpini i gye ye, fan man bo ntan tu susu abee kase abee koto kumaa numu. Fan yege fane kekyula

ki baa ki gye "Eehn," ke fane kekina ki waa "ayee." Nu fan waa kanun mu, lbwaare mee ye o bun fane kopwe.

Kikoolo-gyii to kabwaare kole

¹³ Fane to oku kan ee wu awurufo mu, o kole lbwaare ke o kye mu to. Fane oku bu kensi-gyii to mu, o bu ubn yin lbwaare. ¹⁴ Nu fane to oku kan ee lo mu, o tu Krisito abi kubu mu abilisa ke ba ba kole kabwaare-kole sa mu, ke ba suswa mu nfo Onyuripe Yesu kitu to. ¹⁵ Kabwaare kole mu nu ki lu kikoolo-gyii to fale ii biti i yege olopu mu o nye alanfiya. Onyuripe mu ii biti o kye mu ke o kusaa mu. Nu o kan waa alibi aku gbaa mu, lbwaare ii biti o taa mu alibi kee mu. ¹⁶ Imu su fan lee fane alibi towe abaa, ke fan kole kabwaare-kole sa abaa, ke lbwaare o kye fane alo sa fane. Osa mu nu mu ukpa i kyiigi mu, mu kabwaare-kole i bogya nu i sun kusun.

¹⁷ Onyun mu nu bee tu mu ye Eligya gbaa gye nyumisa nun fee ane fale. O kole kabwaare-kole ye bulayi o man da kase su. Nu bulayi yile nsu isa ye lbwaayii isiye. ¹⁸ Imu kamaa mu, nu o bula bwii kole kabwaare-kole ye bulayi o da, nu bulayi tigi, nu ato duusa i koyi, nu i soyi abi kukyo. ¹⁹ Me-daa ana ye mi-supu ana, fee fane to oku kan kina lu kesintin okpa mu su, nu fane to oku bwiiyaa mu ba mu, ²⁰ fan nyinji fee, asa kumaa mu nu o bwiiyaa alibi owaapu lu mu alibi okpa mu su mu, o molige alibi owaapu manja mu kala lu lewu to ba nkpa to, ke lbwaare o taa mu alibi mu nu o waa kpini mu kee mu.

Ɔwɔle gyankpaasa mu nu Pita kyurɔɔ naa sa lbwaare asa

Afwaala

¹ Ɔwɔle numu lu me Pita, mu nu n gye Yesu Krisito osunpu mu ase.

N kyurɔɔ kumu n sa fane mu nu fan gye lbwaare asa, nu fan yaase to, nu fan gye afo Pontiyu ye Galati ye Kapadosiya ye Asiya ye Bitaniya isɔwɔle sɔ mu. ² Fane nu Ɔse lbwaare wɔla o nyi kutɔ kumaa mu nu ɔ waa mu nfeere lu didaa, nu ɔ bɔla mu Kayaayu sɔ lɛ fane waa mu gbaa-gbaa mu asa, ke fan ba buu Yesu ke ɔ taa mu nkalan kpayi fane.

N kɔle lbwaare fɛe ɔ bwaala fane kukyɔ, ke ɔ sa fane kayi-yuuli.

N yin lbwaare fɛe maa sa anɛ tamaa danbirasa

³ An yin anɛ-Nyiripe Yesu Krisito mu-Se lbwaare. Lu fɛe ee su anɛ kɔwee gaa, umu sɔ ɔ bɔla Yesu Krisito kelewu kyinjɔ mu sɔ, nu ɔ sa anɛ nkpa pupwe mu nu ɔ sɔ tamaa mu nu ɔ man sɔ ɔkaa. ⁴ Kanun sɔ an biti an nye lbwaare kapatiye mu nu ki mee nyita nu ki mee gyoo nu ki mee kpa sɔ nu ɔ de i gyoo fane sɔsɔ mu. ⁵ Nu lu fane kikɔle-gyii sɔ mu, lbwaare ɔɔnɔn ii kun fan naa fɔvɔ sɔna mu nu ee biti ɔ lɛe kamolige mu kaapu kake laalaalɔwe mu. ⁶ Nu halu inumu gbaa mu, fan yege fane ansi i gyii, amaa nbunbu numu bire akɔto fen biti fan wu awɔrɔfo gaalaagaa lu asin wuribi kutɔw to ku to. Fane awɔrɔfo mu nu fan gyii fale mu, ɔ kaala fane kikɔle-gyii to u ku. ⁷ Nu fane awɔrɔfo manɔ ɔ lɛe fane kikɔle-gyii mu kedubi mu nu ki kyɔ suwa mu kaapu. Halu suwa maa gye kutɔ nyitasa gbaa mu, ba sɔ fulɔn bɛe kaala kumu bɛe ku kumu kedubi. Inumu sɔ mu ɔ dagaa fɛe ba kaala fane kikɔle-gyii mu nu ki kyɔ suwa mu ku. Nu fan kan taale yɔle to bire, fen biti fan nye kyɔn ye bunyaa ye beere sɔna mu nu Yesu Krisito ii biti ɔ lɛe mu n-yu kaapu mu. ⁸ Halu fan maa man wu Yesu gbaa mu, fen biti mu, yege nbunbu gbaa fen mee wu mu, amaa fen kɔle mu fen gyii nu fan nye kensi-gyii mu nu ɔku mee taale kaala, ⁹ lu fɛe fane kikɔle-gyii ɔ yege nu fen nye tamaa mu nu ɔ gye kamolige sa fane kala ana.

¹⁰ Fale kamolige numu nu lbwaare atɔwɛpɔ mu ba ku to taase biti to, nu ba wɔla towe yɔla ye lbwaare kabwaala mu gye fane lɛe. ¹¹ Krisito Kayaayu mu nu ɔ gye lbwaare Kayaayu, nu ki bu lbwaare atɔwɛpɔ mu to mu, lɛe kaapu bamu kanan mu nu ɔ dagaa Krisito awɔrɔfo kigyii ye

bunyaa mu nu kii biti ki ba kamaa to. Imu sɔ ba ku to taase biti to sɔna ye kanan mu nu ii biti ɔ ba to. ¹² Nu lbwaare lɛe kaapu bamu fɛe asin mu nu ba towe mu ɔ man gye bamu gbaa-gbaa bamu lɛe, amaa asa mu nu bee biti ba ba kamaa to mu lɛe. Fane ɔ gye kamaa to abi mu nu fan nu asin numu lu ndaga atɔwɛpɔ mu nu ba towe asin danbirasa ba sa fane lu lbwaare Kayaayu mu nu ki lu sɔsɔ ɔɔnɔn to mu. Halu lbwaare nbɔɔ gbaa bee biti ba nu asin mu kase.

Fan baa fan du kyrekyire

¹³ Imu sɔ fan yege fane nfeere ɔ baa ɔ de ke fan taa sun kusun, ke fan baa fan da sɔ. Fan nye tamaa lu lbwaare kabwaala mu nu ee biti ɔ taa sa fane sɔna mu nu Yesu Krisito ii biti ɔ lɛe mu n-yu kaapu mu. ¹⁴ Fan waa nbii mu nu bee nu lbwaare ase, ke fan man taa fane n-yu waa atɔ gyaga mu nu fan daa kyɔna fan man nyi nu fan waa mu. ¹⁵ Lu fɛe ɔmu nu ɔ tu fane mu maa du kyrekyire sɔ mu, fane gbaa fane fan baa fan du kyrekyire fane awaasa kpini to. ¹⁶ Lu fɛe lbwaare ɔ towe mu Asinkyan yɔlasa mu to ye, "Fan baa fan du kyrekyire, kpali fɛe n du kyrekyire nu."

¹⁷ I gye kesintin fɛe fan tu lbwaare ye anɛ-Se. Mu ɔ gye ɔmu nu ɔ mee ku ansi to pɔyi nu ee tale ɔkumaa numu maa mu awaasa. Kanan sɔ fan taa kakyina mu nu ki sɔ beere kyɔna dulinyaa to fɛe afo. ¹⁸ Ye fen nyi fɛe man gye atɔ nyitasa fɛe gbɔti abɛe suwa, nu lbwaare taa ka fane kuko lu fane kakyina gyaga mu nu fan buɔla lu fane naana ana ase mu. ¹⁹ Amaa ɔ gye Yesu Krisito nkalan kpare mu nu ɔ sɔ ɔgyalɔn mu, nu ɔ taa ka fane kuko. Krisito du nun fɛe kabɔɔpɔ mu nu ɔ man sɔ kulɔpane abɛe ineesi ku mu nyu sɔ. ²⁰ Pɔyi ke lbwaare ɔ tu dulinyaa mu, ɔ wɔla lɛe Yesu yɔla fɛe ɔ be wu molige fane, nu fane sɔ nu ɔ lɛe mu kaapu sɔna laalaalɔwe numu to. ²¹ Fan bɔla Yesu sɔ nu fan kɔle lbwaare mu nu ɔ kyinjɔ mu lu lewu to, nu ɔ bunyaa mu mu gyii. Imu sɔ fane kikɔle-gyii ye fane tamaa ɔ bu lbwaare to.

²² Nu nbunbu fan maa bya fane asu kase sa kesintin asin mu nu ɔ fwu fane sɔ, nu ɔ yege nu fan nye kebiti sa fane birisa ana akɔle-gyipu mu, fan taa kebiti mu nu ki lu fane nkolo to mu biti abaa. ²³ lbwaare man bɔla kutɔ mu nu ki mee taale kyɔna kakpaa mu sɔ kɔuge fane, amaa ɔ bɔla mu asin mu nu ɔ bu to kakpaa nu ɔ mee kyeege mu sɔ kɔuge fane ²⁴ Lu fɛe Asin kyanyɔlasa mu ɔ towe ye,

Asa kpini be du nun fɛe aftiri,
nu bamu bunyaa kpini du nun fɛe aftiri ntɔtɔle.

Afitiri ii wu ke umu ntutule mu gbaa u kplikpaa tye,
25 amaa Onyiripe asin mu bire i bu to kakkpaa.

Kanun asin manja i gye asin danburasa mu nu ba towe sa fane mu.

2

1 Imu su fan lee fane n-yu lu alibi ukpa kumaa numu su ye npuna ye kebunbun ansi ye kayu basa ye kitu kinyita to. 2 Fan biti asin danburasa mu fee nbii pwpwe mu nu bee ku bee biti kinyapu-kyu mu, ke i yege fan dan fane kamolige mu to naa lwe. 3 Lu fee fan maa daa ku nu fen wu fee Onyiripe adanburasa i buron.

Ibwaare asa ba gya abuu mu nu i su nkpa

4 Fan ba Onyiripe Yesu mu ase. Mu i gye kubuu mu nu ki su nkpa, nu asa ba kina mu, amaa Ibwaare lee mu fee mu i bola mu ansi. 5 Fane gbaa fane fan gye abuu mu nu i su nkpa, ke fan yege o taa fane poyi kabwaare-sunkpa aye. Ke fan bola Yesu Krisito su fan ba waa Ibwaare aseepu kyreykyure, ke fan lee kayaayu to saraga mu nu ki gyii Ibwaare ansi mu sa mu. 6 Lu fee Ibwaare towe mu Asinkyan yilasa mu to ye,

“Fan ku, n su kibontonbulonto kubuu kpare mu nu n lee n yii Siyon kibu su Gyerusalem kade to.

Nu okumaa mu nu o koolle mu gyii mu, man bu to o gyii ipeeli.”

7 Nu kubuu mu ki dagaa sa fane mu nu fan koolle mu gyii mu, amaa ki man dagaa sa bamu nu ba man koolle mu gyii mu.

“Kubuu mu nu apoyipu ba kina mu, kumu i ba biliji kibontonbulonto kubuu tirisaa.”

8 Nu o bila towe ye

“Kubuu manja ku yege bamu nu ba man koolle gyii mu bee siti,

nu ki bila ki gye kifole-buu mu nu ki yege nu bee lu tye.”

Bee siti lu fee ba maa man nu abwaaresin mu, nu kanun nu Ibwaare wola njina yila sa bamu.

9 Amaa fane fane bire fan gye asa mu nu Ibwaare lee, nu fan gye mu aseepu mu nu bee gyii kuwura, nu fan gye Ibwaare osuwule su asa, nu fan bila fan gye mu Ibwaare gbaa-gbaa asa. Mu i lee fane lu kitentenbiri to ba mu fitila kpare mu to fee fan ba lee mu awaasa lala mu kaapu.

10 Sanja ku to mu Ibwaare man kyina ee wu fane kwee, amaa nbunbu bire o wu fane kwee.

11 Mi-nyi mu-bii ana Krisito to, fan gye afo mu nu fan yaase to loo ndendemande to, n towe n waa fane fee fan lee fane n-yu lu kayu-wole kebiti to mu nu ku ko ye okala mu. 12 Fan taa kakyina danburasa kyina ye bamu nu ba man koolle Yesu gyii mu, hahu nu bee pwu fane ye fan gye alibi awaapu gbaa mu, bee biti ba baa bee wu fane awaasa danburasa, ke ba bunyaa Ibwaare kake mu nu ee biti o ba tale asa awaasa mu.

Fan biya fane n-yu kase sa abulunpu ye fane-nyiripe ana

13 Onyiripe su mu, fan biya fane n-yu kase sa anyimisa abulunpu kumaa numu. Fan biya fane n-yu kase sa owura lala mu nu o gye kumu wuya, 14 ye bamu nu o sun fee ba ba bite bamu nu ba waa alibi mu asu, ke ba yin bamu nu ba waa adanburasa mu. 15 Inumu nu Ibwaare ii biti fee fan taa adanburasa kiwaa tii asa mu nu ba man nyi sehn okpa yege ba man nye towe amelensi-sin. 16 Fan kyina fee asa mu nu ba gyii bamu n-yu, amaa fan man taa fane n-yu kigyii mu baala waa alibi. Amaa fan kyina fee Ibwaare ayaafole. 17 Fan taa beeree sa okumaa numu. Fen biti abaa, fane akoolle-gyipu. Fan sile Ibwaare. Fan taa beeree sa Owura lala mu.

18 Kikpaara su ayaafole, fan biya fane n-yu kase sa fane-nyiripe ana ke fan nu bamu ase. Nu i man gye bamu nu ba buron nu ba buwoko mu nkun, amaa ye bamu nu bamu amu to i bulon mu gbaa. 19 Fane mu nu fane ansi i de Ibwaare kebiti su, nu fan kan yile to gyii ubasa wu aworofu yege fan man waa sehn mu, Ibwaare ii biti o waa fane kusee. 20 Nu fane to oku kan waa alibi, nu o nye umu kusu bite lu kidaye su nu o taale yile to mu, mune kumu okon nu o nye? Amaa nu fan nye kusu bite lu adanburasa su nu fan kan yile to gyii aworofu lu umu su mu, umu nu Ibwaare ii biti o waa fane kusee. 21 Nu inumu su nu Ibwaare tu fane, lu fee Krisito gbaa gyii aworofu sa fane ke fan waa fee kanan mu nu o waa yila ane mu, kanun su mu fan buu mu aya to.

22 “O man waa kilibi ku, nu npuna i man bu mu konu to.”

23 Sanja mu nu ba saale mu mu, o man bwiiyaa asebi mu sa. Nu sanja mu nu o gyii aworofu mu, o man njala bamu amaa o taa mu n-yu waa omu nu ee tale kesintin okpa su mu abaa to. 24 Krisito gbaa-gbaa ee koolle ane alibi sula nu ba moko mu oyulaasa mu su, ke i waa fee ane n-yu i wu sa alibi kiwaa, ke a kyina kakyuna mu nu ane ukpa i kyii. Lu Krisito akyyokyyu lo mu su mu fan nye kikyee. 25 Lu fee fan daa

fen du fee nbuloppo foyta, amaa nbunbu bire fan bwii ba fane Okparp mu nu ee kun fane kala ana so mu ase.

3

Kekili to asin

¹ Kanun okpa kulon manja su mu, akyu-kilipu fan biya fane n-yu kase sa fane-kuli ana. Nu fan waa kanun mu fane kubaabuto danbirasa mu kii biti yege bamu to aku mu nu ba man koolo lbwaare asin mu gyii mu, ba kyeege bamu nfeere ke ba koolo asin mu gyii. Nu i man bila i tiri fee fan towe asin mu sa bamu. ² Lu fee fane-kuli ana mu, bee biti ba wu fane kakyina danbirasa mu ye beere mu nu fan su sa abwaare su mu. ³ Nu i man gye n-yu su kulon fee inyini kinmina ye suwa ato suusa fee ukyalagasu ye agbeeleebe abee ataa danbirasa nu fen biti fan taa waa fane n-yu su odan. ⁴ Amaa fan yege fane kubaabuto mu gbaa-ghaa mu nu ki gye n-yu kubiya kase, ye nfeere kase kide mu, o lee fane odan mu nu i mee nyita kakaaku mu kaapu. Kanun odan numu i bola lbwaare ansi. ⁵ Lu fee didaa akyu mu nu bee sun lbwaare nu ba so tamaa mu to mu, kanun okpa numu su nu ba taa waa bamu n-yu odan. Imu i gye fee ba maa biya bamu n-yu kase sa bamu-kuli ana. ⁶ Kanan nu ane naana-kyusa Sara gbaa waa. O nu mu-kuli Abraham ase nu o tu mu ye, "me-nyurpe!" Nu fan kan waa kutu mu nu ki buron nu fan man su kufuu mu, fan gye Sara anaana-bii.

⁷ Kanun okpa kulon manja su nu fane anyun gbaa, fan su fane-ka ana so fane kekili to, yege fan da su fee akyu mu ba man bulon fee fane anyun. Kanun so fan taa beere sa bamu, lu fee fanaa akyu mu kpini fen biti fan nye lbwaare kabwaala nkpa ato mu kpini kyeekyee. Nu fan waa kanun mu, sehn mee ye o tii fane kabwaare-kule okpa.

Kidanbirasa kiwaa ye kumu Aworwfo kigyii

⁸ Me asin mu kpini i gye ye, fane akoolo-gyipu mu kpini fan waa konu kulon ke fan wu abaa kuwee, ke fan biti abaa fee kenyibi, ke fan waa kidanbirasa sa abaa ke fan biya fane n-yu kase sa abaa. ⁹ Fan man taa alibi ka alibi kuko, ke fan man taa asebi ka teela asebi kuko. Amaa fan kule lbwaare fee o taa kusee ka bamu kuko, lu fee inumu su nu lbwaare tu fane ye fan ba waa, ke fan ba nye mu kusee mu. ¹⁰ Imu su nu Asinkyan yilasa mu i towe ye,

"Okumaa mu nu ee biti kakyina danbirasa ye kensi-gyii, ke o kyina nkpa to kyere mu,

o man yege ntowe libi ye atuntinsa i ba i lu mu konu to.

¹¹ Kanun osa manja o yege alibi kiwaa ke o waa imu nu i buron.

O kpan mu n-yu waa kutu mu nu ii biti i biya kayu yuuli, ke o kitaa to danbirasa.

¹² Lu fee lbwaare ee ku bamu nu bamu ukpa i kyigi mu so,

nu ee nu bamu kukole sanya kumaa.

Amaa bamu nu be waa alibi mu bire, lbwaare bilijaa mu kumaa sa bamu."

¹³ Fee nu fane ansi i payi adanbirasa kiwaa su mu, anumu ii biti o waa fane alibi abee? ¹⁴ Halu nu fan kan gyii aworwfo gbaa lu kidanbirasa mu nu fan waa su mu, fanaa kumu okon. Fan man sile bamu ke fan man yege fane nkolo n nyita fane.

¹⁵ Amaa fane fane bure fan taa beere lala sa Krisito lu fane nkolo to, ke fan bu fee mu nkun i gye Jnyurpe. Sanya kumaa numu fan lonu fane n-yu, ke nu oku ba taase fane tamaa mu nu fan su lu lbwaare to mu, ke fan nye konu sa mu.

¹⁶ Amaa fan taa bwahn kiwaa ye beere lee bamu nno, ke i yege fane amu to ee saaje fane. Inumu ii biti i yege bamu nu bee towe bee pwu fane lu Krisito to kakyina danbirasa mu nu fan bu kumu to mu, be gyii ipeeli. ¹⁷ Fee nu i gye lbwaare kebiti fee fen gyii aworwfo kidanbirasa su mu, i buron i kyo fan maa gyii aworwfo alibi su.

¹⁸ Lu fee Krisito gbaa mu nu o maa waa alibi ku mu, wu sa alibi wuya ana. O wu kulu kulon kappaa sa alibi, ke i lonu anaa lbwaare nsana. Ba mo mu kayu-wole to, amaa o bwii kyini kayaayu to ba nkpa to.

¹⁹ Nu o kpee kayaayu to naa to ee asin sa n-yaayu mu nu lbwaare kitaa bamu tii yila mu. ²⁰ Nu fale n-yaayu numu i gye bamu nu didaa ba kyina waa kusu to olon sa lbwaare mu. Amaa lbwaare nye kenyiita kyere sa bamu sanya mu nu Nowa sale okuli lala mu. Inumu kpini to mu, asa kalisa fee asa aburuwa nkun i loo okuli mu to nu ba nye kamolte lu nkyu mu to.

²¹ Nowa sanya nkyu mu i yile sa lbwaare kekyugye mu nu i molte fane. Inumu i man gye kekyugye mu nu u fwu nyimisa n-yu su ineesi. Amaa lbwaare kekyugye i gye nfeere mu nu u yege nu an nye kokolo su kida sa lbwaare. Nu u molte ane lu Yesu Krisito kelewu kyini mu su. ²² Yesu bwii kyun susu naa kyina lbwaare gyisa su, nu lbwaare nbou ye susu awuragyi ye ablonpo kpini ba bu mu kase.

4

lbwaare mu nu o su nkpa

1 Lu fɛɛ Yesu maa gyii awɔrɔfɔ mɔ n-yu to sɔ mu, umɔ sɔ fane gbaa fane fan taa kanun nfeere mɔ waa fane n-yu ɔlɔn. Lu fɛɛ ɔkumaa mɔ nu ɔ taa mɔ n-yu sa awɔrɔfɔ mɔ, alibi i man bɪla i sɔ ɔlɔn mɔ sɔ. ² Imɔ sɔ lu ndaga u sɔ ii kpee mɔ, fan man bɪla taa fane n-yu waa fane kayu-wɔle kebiti, amaa fan waa kuto mɔ nu lbwaare ii biti. ³ Dɪdaa mɔ fan nyita sanja waa ato mɔ nu bamu nu ba man nyi lbwaare ba waa mɔ. Fan taa ineesi waa fane n-yu, fan waa kiburukɔne, ye kata-bu, ye kɪgyaŋe-gyii ye kibu libi, ye kɪbaabuto gyaga ye idakpa kusun. ⁴ Imɔ sɔ i kyinkyin bamu nu ba man nyi lbwaare mɔ fɛɛ fan man bɪla fan tii bamu sɔ fen waa kanun kɪbaabuto gyaga mɔ. Kanan sɔ ba saale fane. ⁵ Amaa bee biti ba ba lɛɛ bamu kɔnɔ lu ato libi mɔ nu ba waa fale sa lbwaare mɔ nu ɔ tɛɛ wɔla kɔula ee gyoo, ke o gyii asa kɪsa ye alewupu mɔ asɪn. ⁶ Kpalɪ unumɔ sɔ nu Yesu Krisito naa towe asɪn danbirasa mɔ sa alewupu mɔ. Lewu mɔ nu ba wu mɔ, i gye kupwe mɔ nu lbwaare bun bamu kayu-wɔle, amaa Yesu asɪn mɔ ii biti i yege bamu kala ana ba kyina nkpa to fɛɛ kanan mɔ nu lbwaare bu to mɔ.

⁷ Ato kumaa numɔ laalaalɔwe i tiri to. Imɔ sɔ fan baa fan da sɔ, ke fan kɪtaa fane n-yu, ke fan taale kɔle kabwaare-kɔle. ⁸ Inumɔ kpini to mɔ, fan biti abaa fane nkɔlo to, lu fɛɛ kebiti kɪ yege nu bee bun ansi bɛɛ lu alibi kpini sɔ. ⁹ Ke fan taa kɔkɔlo fuuli kɔle abaa kɪfo fane akpaara sɔ, yege fan man kɔlite. ¹⁰ lbwaare sa ɔkumaa numɔ kabwaare-sun to kakeɛ kɔkwɪ-kɔkwɪ. Nu i dagaa fɛɛ ɔkumaa numɔ maa kɪ kakeɛ mɔ nu lbwaare taa sa mɔ mɔ sɔ, ke ɔ taa kye mɔ birisa ana to. ¹¹ Fɛɛ nu ɔku lɛɛ i gye asɪn kɪtɔwe mɔ, ɔ towe umɔ nu i gye lbwaare asɪn. Fɛɛ nu ɔku lɛɛ i gye o sun asa mɔ, i dagaa fɛɛ ɔ taa ɔlɔn mɔ nu lbwaare taa sa mɔ mɔ kpini kye to, ke i yege asa ba bɔla Yesu Krisito sɔ yu lbwaare ato kpini to. Mɔ lbwaare manja nkɔn i dagaa ayun-bi ye ɔlɔn lu nbunbu numɔ naa fuɔ sanja mɔ nu i man sɔ ɔkaa. Amen!

Awɔrɔfɔ kigyii lu Krisito kibuu sɔ

¹² Mi-nyi mu-bii ana Krisito to, fan man yege i kyinkyin fane fɛɛ awɔrɔfɔ kutɔb to kɪ mɔ nu fen wu fale mɔ, i gye kutɔ pɔpwe mɔ nu kɪ ba fane sɔ. ¹³ Amaa fan yege fane ansi i gyii fɛɛ fan maa gyii Yesu Krisito awɔrɔfɔ mɔ tku. Inumɔ ii biti i yege fan nye kensi-gyii tii sɔ sanja mɔ nu Yesu ii biti ɔ ba ye mɔ bunyaa mɔ. ¹⁴ Nu asa be kan bɛɛ saale fane fɛɛ fan maa gye Krisito abuupu sɔ mɔ, kumu ɔkɔn i gye fane lɛɛ.

Lu fɛɛ lbwaare Kayaayu ye mɔ bunyaa mɔ i gyan fane sɔ. ¹⁵ Amaa fan man yege fane to ɔku o gyii awɔrɔfɔ fɛɛ ɔ gye asa ɔmɔɔpɔ abɛɛ oyɔ abɛɛ asɪn libi ɔwaaɔpɔ abɛɛ ɔmɔ nu eɛ taa mɔ kɔnɔ eɛ waa asa asɪn to. ¹⁶ Amaa nu fan kan gyii awɔrɔfɔ fɛɛ fan maa gye Krisito abi sɔ mɔ, fan man yege i waa fane ipeeli. Amaa fan taa afwaala nkɔn sa lbwaare fɛɛ Krisito kɪtu kɪ maa gyan fane sɔ. ¹⁷ Sanja mɔ nu lbwaare ii biti o gyii asa asɪn mɔ u fuɔ. Nu lbwaare ii biti o piili katale mɔ lu mɔ asa sɔ. Nu ɔ kan ee biti o piili lu mɔ asa sɔ fale mɔ, bamu nu bee kina abwaaresun mɔ kunu mɔ, nene nu ii biti i baa i du sa bamu? ¹⁸ Fɛɛ kanan mɔ nu Asinkyan yɪlasa mɔ i towe ye,

“Fɛɛ nu i kan i bulɔn sa bamu nu bamu ukpa i kyiigi gbaa ba nye kamɔlɪge mɔ, nene nu ii biti i baa i du sa bamu nu ba man sɪle lbwaare nu bɛɛ waa alibi mɔ?”

¹⁹ Imɔ sɔ bamu nu bee gyii awɔrɔfɔ lbwaare kebiti sɔ mɔ, ba kyaga sɔ bɛɛ waa umɔ nu i burɔn, ke ba taa bamu n-yu waa lbwaare mɔ nu ɔ tɔb bamu mɔ abaa to, lu fɛɛ mɔ u towe asɪn nu ɔ mee laaŋe.

5

Kɪkaapu sa Krisito akɔɔle-gyipu abilisa

¹ Nbunbu mɔ, fɛɛ kanan mɔ nu mɛ, Pita gbaa n gye Krisito akɔɔle-gyipu ɔbulisa mɔ, nu mi ansi i wu kanan mɔ nu Yesu Krisito wu awɔrɔfɔ, nu n biti n nye mɔ bunyaa mɔ nu kɪ biti kɪ ba lɛɛ kaapu mɔ, n towe n sa fane abilisa mɔ nu ba bu fane to mɔ ye, ² n kɔle fane gaa fɛɛ, fan kɪ lbwaare asa mɔ nu ɔ taa waa fane abaa to mɔ sɔ, fɛɛ kanan mɔ nu atɔbwaaya ɔkpaɔpɔ u kɪ atɔbwaaya sɔ mɔ. Nu i man gye ye ba nyan fane, amaa fan kɪ bamu sɔ lu fane nkɔlo to fɛɛ kanan mɔ nu lbwaare ii biti mɔ. Fan man waa fɛɛ fan sɔ fen biti afulee, amaa fan waa kanun taa sun lbwaare. ³ Fan man gyii kuwura bamu nu lbwaare taa ba waa fane abaa to mɔ sɔ, amaa fan yege fane awaasa i baa i gye bamu ato bulasa. ⁴ Nu fɛɛ ɔkpaɔpɔ ɔbulisa mɔ nu ɔ gye Yesu Krisito mɔ kan paate lu ba mɔ, fen biti fan nye mɔ bunyaa kuwura-wɔrɔ mɔ nu kɪ mee nyita mɔ.

Kɪkaapu sa ayaafɔle

⁵ Fɔɔ fane ayaafɔle ye abite, kanun manja sɔ nu i dagaa fɛɛ fan biya fane n-yu kase sa abulisa mɔ. Ke fane kpini fan biya fan n-yu kase sa abaa, lu fɛɛ Asinkyan yɪlasa mɔ i towe ye, “lbwaare ii tii bamu nu bɛɛ kaapu bamu n-yu mɔ ɔkpa,

amaa ee taa beereee ee sa bamu nu bee
biya bamu n-yu kase mu.”

6 Imu su fan biya fane n-yu kase sa
Olunpu lbwaare, ke o kusaa fane susu saja
mu nu i dagaa mu to. 7 Fan taa fane asin
tirisa kpini naa tui mu ansi to, lu fee fane
asin i tiri mu.

8 Fan kitaa fane n-yu, yee fan da su.
Fane okisipu, Sitaane mu, o naa ee kyaaboo
fee kuntun mu nu ee biti oku o kitaa
we. 9 Fan tii mu okpa, ke fan yile fane
kikoolo-gyii to kenken. Lu fee fen nyi fee
fane burisa ana akoolo-gyipu mu nu ba bu
dulinyaa to katn kumaa mu gbaa bee wu
aworofu kulon mu nu fen wu fale. 10 Amaa
fan kan gyii aworofu saja gbere kamaa
mu, nu fan naa Yesu Krisito fan maa gye
kukulon su mu, lbwaare kabwaala wuya
mu nu o tu fane fee fan ba nye mu bunyaa
mu nu ki bu to kakpaa mu, ee biti o kusaa
fane yile, ke o waa fane gin, ke o waa fane
olon to, ke fan nye oyulekpa. 11 Mu lbwaare
i gye olon to kpini olon wuya lu nbunbu
naa fuu saja mu nu i man su okaa. Amen!

Laalaalwe asin

12 Ane burisa Silifanu i kye me to nu
n kyuroo fane owole dee nu mu. O gye
kesintin okoolo-gyipu. N kyuroo n waa
fane aniya to, nu n towe n kaapu to
fee unmu i gye lbwaare kabwaala mu
kesintin. Kanu su fan yile to kenken.

13 Akoolo-gyipu mu nu lbwaare lee Ba-
bilon fee kanan mu nu o lee fane mu, bee
fwaala fane. Nu me kyaafole Maki gbaa
u fwaala fane. 14 Fan taa kebiti lala fwaala
abaa.

Fane kpini mu nu fan naa Krisito fan gye
kukulon mu, fan kyina ye kayu yuuli to.

Ɔwule nyɔsapu mu nu Pita kyɔrɔɔ naa sa lbwaare asa

Afwaala

¹ Ɔwule numu lu me Simon Pita, mu nu n gye Yesu Krisito kyaafole ye osunpu mu ase. N kyɔrɔɔ ɔwule numu n su n sa fane mu nu fan kɔɔle Yesu Krisito gyii, nu fan nye kɔkɔle-gyii kpare fɛe ane lɛe mu. Kɔkɔle-gyii kunumu ki lu ane lbwaare ye Ɔmoligeɔɔ Yesu Krisito mu nu mu ikpa i kyigi.

² Lu fɛe fan maa nyi lbwaare ye ane-Nyuripe Yesu su mu, n kule fɛe fan nye kakyina danbirasa ye kokolo yuuli kokyɔ tii su.

Fan dan fane kabwaare-sun to

³ lbwaare ɔlon kpare su mu, ɔ sa ane koto kumaa mu nu ki tiri ane ke a taale kyina kakyina danbirasa mu nu i gyii lbwaare ansi lu ane kinyi mu nu an nyi lbwaare mu su. Mu i gye ɔmu nu ɔ bɔla mu bunyaa ye mu keduli danbirasa su tu ane. ⁴ Lu fale su mu ɔ sa ane kakee kpare mu nu ɔ da mu kokolo su fɛe ee biti ɔ sa ane mu. Lu kakee numu su mu, an nye taa ane n-yu waa mu lbwaare keduli mu to, ke a lɛe ane n-yu lu nkolo biti mu nu i gye ato gyɔsa dulinyaa numu to. ⁵ Lu utumu su mu fan kpan fane n-yu nye kidanbirasa tii fane kɔkɔle-gyii su, ke fan taa kinyi tii kidanbirasa mu su, ⁶ nu kinyi mu nu fan su mɔɔ mu, fan taa n-yu kɔkita tii su, nu n-yu kɔkita mɔɔ mu, fan nye kenyiita yile to nu fan nye kenyiita yile to mu, fan nye kabwaare-sun danbirasa. ⁷ Lu kabwaare-sun danbirasa su mu, fan taa kinyi-bii kyina ye abaa, nu kinyi-bii mɔɔ mu, fan biti abaa. ⁸ Fɛe nu ato numu kpini i bu fane kakyina to kokyɔ mu, u kye fane to. Nu lu fane kinyi ane-Nyuripe Yesu Krisito su mu, u yege fan baa fan gye asa mu nu fan su kyaare yege fen waa ato mu nu i dagaa. ⁹ Amaa ɔkumaa mu nu ɔ man nye fale ato numu mu gye gyaatanapu nu mu ansi i man ku kata-kata. Nu ɔ tan su fɛe Yesu Krisito fwu mu didaa alibi mu nu ɔ kyina waa mu.

¹⁰ Kanun su mu, me birisa ana akɔle-gyipu fan kpan fane n-yu waa ato mu nu u kaapu fɛe fane nu lbwaare tu nu ɔ lɛe. Nu fan kan waa kanun mu, fan mee ye fan siti ke fan lu tye. ¹¹ Nu fale ɔkpa numu su mu, lbwaare ii biti ɔ kɔle fane abaa anyɔ ane-Nyuripe ye ane Ɔmoligeɔɔ Yesu Krisito susu kuwura-gyii mu nu ki man su ɔkaa mu to.

Pita towe mu kelewu asin

¹² N nyi fɛe fan wola fan nyi umu kpini, nu fan yile kesintin asin mu nu fan kɔle gyii mu to kenken. Amaa i tiri fɛe n bila nyinji fane fale ato numu sanja kumaa. ¹³ N maa san n te nkpa to fale mu, i dagaa n maa nyinji fane asin numu n su n da fane n kyinji. ¹⁴ Lu fɛe n nyi me nke i man bila ee kyɔ kase su nfu fɛe kanan mu nu ane-Nyuripe Yesu Krisito lɛe kaapu me mu. ¹⁵ Nu n biti n kpan me n-yu ɔkpa kumaa su ke mi lewu kumaa mu, fan taale nyinji ato numu sanja kumaa.

¹⁶ Nu a maa towe ane-Nyuripe Yesu Krisito ɔlon ye mu kibwii-ba mu asin mu, i man gye atintnsa asurikpan nu an taa towe fane asin mu. Amaa ane gbaa-gbaa ane ansi i wu mu bunyaa kpare mu. ¹⁷ Nu sanja mu nu ɔ nye beere ye bunyaa lu Ɔse lbwaare ase mu an bu toto. Sanja maa nu an nu Ɔlonpu lbwaare ɔbule maa towe ye “Ɔnumu nkɔn i gye me kokolo to obii bitisa, mu nu ɔ bɔla mi ansi.” ¹⁸ Ane gbaa-gbaa ane a nu fale ɔbule manja maa lu susu, sanja mu nu an bu ƆNyuripe Yesu ase, lbwaare kibɔ mu su mu.

¹⁹ Imu su ane akɔle-gyipu mu an wu fɛe asin mu nu lbwaare atowepu ba towe yila mu, an kɔle umu gyii kesintin. Ke fan kpan fane n-yu kita umu to ye ɔdan. Lu fɛe ki du nun fɛe fitila mu nu ki ku kitentenbiri to, taa naa fu fɛe kibwayike ase, sanja mu nu nyenyenuu kikyikpebi (sanbunkyu) kii biti ki nahge fane nkolo to mu. ²⁰ Imumu kpini kumaa mu, i dagaa fan maa nu kase fɛe, lbwaare asin towe yila sa mu, i man gye lbwaare atowepu mu gbaa-gbaa nfeere to asin. ²¹ Lu fɛe lbwaare asunle towesa mu, i man lu nyumisa kebiti to nun, amaa Kayaayu Kyurekyure mu i sa bamu, nu ba towe abwaaresin mu lu lbwaare ase.

2

Atintnsa abwaaresin akaapupu

¹ Amaa didaa mu antjesa wuya ana ba kyina ba bu Isurayi asa to, nu kanun gbaa nu atintnsa akaapupu bee biti ba baa ba bu fane to. Nu bee biti ba ba kaapu asin mu nu i man gye kesintin yege ii nyita asa mu nu bee buu kanun kikaapu mu. Ke ba kina Ɔnyuripe mu nu ɔ molige bamu, ke bamu kinyita mu ki bwii ba bamu su opula to. ² Lu utumu su mu, akɔle-gyipu mu gaalaagaa bee biti ba buu bamu kibaaboto gyaga numu su. Lu bamu kibaaboto gyaga manja su mu, asa mu nu ba man kɔle gyii mu bee biti ba towe asin libi gyaga kesintin ɔkpa mu su. ³ Lu kensi payi libi atintnsa akaapupu numu bee biti ba taa kanyaasin ɔkpa su pina fane biti afulee. Amaa bamu

otalepu wula waa siriya lu koo didaa o gyoo bamu. Nu ba mee taale lu lbwaare mu nu o gye bamu onyitapu mu abaa to.

4 Fee nu lbwaare maa man yege nboc mu nu ba waa alibi mu kusu kubute, amaa nu o taa bamu tuv waa awurofo kamande, katin mu nu o njina bamu waa kitenbiri boc bunkyinsa to, ba de ba gyoo Kake talesa lala mu. 5 Fee nu lbwaare maa man yege didaa abi mu nu ba waa alibi mu kusu kubute, amaa nu o yege nu nkyu n bola gyii kase ye bamu nu ba man nu lbwaare ase mu. Asa mu nu o molge mu i gye Nowa mu nu o towe ukpa kyiigisa mu asin, ye asa asuno aku. 6 Fee nu lbwaare maa man yege alibi awaapu mu nu ba bu Sodom ye Gomora nde lala mu to kusu bute, amaa o yege fulon dee bamu bilinji ndaara, ke i waa sinkaala sa kamaa to alibi awaapu. 7 Nu lbwaare molge Loti mu nu mu ukpa i kyiigi, nu mu kokolo ki nyita mu lu asa mu kibaaboto gyaga ye kumu to olon mu su. 8 (Nu Loti gye nyimisa danbirasa mu nu o te alibi awaapu mu to kake kumaa ee wu yege ee nu asin libi mu nu bee waa, nu i yege mu kokolo ki nyita mu nu mu kala sile mu ase.) 9 Inumu kpini u kaapu fee lbwaare nyi kanan mu nu ee biti o molge asa mu nu bee nu mu ase lu bamu kotuu to ku to, ke o yege alibi awaapu mu kusu bute yila naa fuu Kake talesa mu ake. 10 Fonfon bamu nu ba taa bamu n-yu sa kigyagaa abee kokolo biti nu ba man taa lbwaare olon tu sehn mu.

Fale atintinsa akaapupu banumu ba man su kufuu, nu ba yile to bee saale bamu nu lbwaare sa bamu bunyaa mu. 11 Nu halu lbwaare nboc mu nu ba su olon gaa ba kyo atintinsa akaapupu anumu gbaa ba mee puu bunyaa wuya ana mu lbwaare ansi to. 12 Amaa fale atintinsa akaapupu anumu awaasa a du nun fee atobwaaya kpensa mu nu ba kubge bamu fee asa ba ktaa ke ba mo. Ba su asebi bee sa kuto kumaa mu nu be mee nu kase. lbwaare ii biti o moo bamu fee kanan mu nu asa bee moo atobwaaya kpensa mu.

13 lbwaare ii biti o taa bamu alibi bwii ka bamu ako. Bamu ase mu klande su alibi kiwaa i gye bamu kayu-wule kensi-gyii. Halu ba maa san ba bu bamu npina ye kigyagaa kigyii ukpa su mu, i gye ipeeli ye naabaa sa bamu fee ba maa ba tii fane su bee gyii mu. 14 Nu be mee wu okyu bee kyun, nu kiburokoon kiwaa ii gyii bamu ansi. Be yege bamu nu bamu kikoolle-gyii ki man bulun mu bee waa alibi. Koto mu nu ki bola bamu nkolo to i gye kensi payi libi. Inumu su mu, lbwaare ii biti o bute bamu asu. 15 Nu ba yege ukpa kyiigisa mu, nu ba foyi naa taa Bewo

mu-bii Balaam ukpa su. Balaam kyina o gye lbwaare otawepu, nu mu kebiti i gye fee o nye afulee lu alibi kiwaa to. 16 Amaa mu kuruma mu gya mu. Mu kuruma mu towe mu ase fee nyimisa, nu i tii lbwaare otawepu Balaam abunpu-sin mu ukpa.

17 Fale atintinsa akaapupu anumu ba du nun fee atiribo mu nu i man su nkyu ye abwaare-wule mu nu afuu a su umu a naa. Bamu nu lbwaare lonjo kitenbiri boc bunkyinsa yila. 18 Ba su alala-sin ntowe mu nu sehn man bu umu to bee kaapu bamu n-yu. Nu ba su kayu-wule kebiti mu nu ki gye kigyagaa bee tuv bamu to bee ku, ke ba nye waa alibi mu nu ba daa kyina bee waa nu ba sile lu umu to mu. 19 Atintinsa akaapupu mu ba da bamu nkolo su sa asa mu ye bee biti ba yege ba nye bamu n-yu, yege bamu gbaa-gbaa bamu ba gye anye sa bamu asun libi. Lu fee nyimisa gye kune sa kuto kumaa mu nu i gyii mu kumu. 20 Fee ba maa ba bu ane-Nyurpe ye Omoligepe Yesu Krisito, nu ba yege ato mu nu u yege nu nyimisa ee waa alibi kiwaa dulinyaa numu to, nu ba kan bila bwii naa loo umu to mu, u nye bamu su olon i kyo kakyina didaa mu nu ba daa ba bu kumu to mu. 21 Naafoc ii biti i baa i buron sa bamu gaa fee ba maa man bu ukpa kyiigisa mu, i kyo fee ba maa bu kumu, nu ba bila bwii kamaa lu lbwaare nbara kyrekyure mu nu ba taa sa bamu mu su. 22 Imu su i ba kanun sa bamu fee kanan mu nu anasan mu i towe ye, "Gyoono bwii naa taa mu ukpalage gyii" nu "Kuuri mu nu ba gye mu mu, bwii naa de bilinji kidpoo to" mu, i gye kesintin.

3

Onyurpe Yesu kibwii-ba Kake mu

1 Mi-nyi mu-bii ana Krisito to, owule numu i gye me Pita owule nyosapu mu nu n kyurooc n su n sa fane. Nu me iwule mu kpini to mu, n su n nyinji fane n da fane n kyinji lu fale ato kpini su. 2 N biti fee fan nyinji asin mu nu lbwaare atawepu kyrekyure mu ba towe yila lu koo didaa, ye ane-Nyurpe ye Omoligepe mu konosa mu nu o taa bola asunpu mu su sa fane mu. 3 Imu nu i gyankpaa umu kpini to mu i gye ye, fan baa fan nyi fee nke laalaalowe mu to mu ajmasepu mu nu ba buu bamu kayu-wule kebiti mu bee biti ba ba njmase fane. 4 Bee biti ba taase ye, "Ye fan towe ye ee biti o bwii ba, o bu fine? Lu koo saja mu nu ane naana ana ba wu mu, ato kpini i dan san i du nun fee kanan mu nu i du lu saja mu nu lbwaare tuv dulinyaa mu." 5 Amaa ba ku ansi nun kina kesintin manja lu fee lbwaare konoc to asin su nu susu

ye kase ba, nu lbwaare yege kase lu nkyu to, nu nkyu su nu o bola waa kase. ⁶ Nu kanun nkyu kulon manja nu lbwaare taa muuri nyita didaa dulinyaa mu. ⁷ Amaa kanun lbwaare konso to asin kulon manja nu o taa koola nbunbu susu ye kase yila, nu i de i gyoo fulon mu nu lbwaare deela sa kake talesa o taa nyita asa mu nu be mee nu mu ase mu.

⁸ Amaa mi-nyi mu-bii ana Krisito to, fan man tan kuto kulon numu su. Lu fee onyuripe lbwaare ase bure, kake kulon gye mu ase fee nsu kagbin, nu nsu kagbin mo gye mu ase fee kake kulon. ⁹ Nu onyuripe man su mu asin mu nu o da mu kokolo su towe yila mu ee kpu kase fee kanan mu nu aku be fe umu nfere mu. Amaa o su kenyiita sa fane, nu ee biti fee okumaa numu o kyeege mu nfere lu mu alibi to, lu fee o mee biti oku maa nyita.

¹⁰ Amaa onyuripe lbwaare kake mu nu Yesu Krisito ii biti o ba mu ii biti i purigi asa fee oyu maa ba mu. Ke susu o nyaa ye olanba, ke fulon o dee kuto kumaa mu nu ki bu susu kpini, ke kase ye kuto kumaa mu nu ki bu kumu su mu i ba i de kukpan yege sehn man bu kumu su. ¹¹ Nu fale okpa numu su nu ato kpini ii biti i nyita mu, nene asa nu i dagaa fan bila fan du? I dagaa fan kyina kakyina kyirekyire ye kabwaare-sun to. ¹² Lu fee fan maa ku onyuripe lbwaare kiba mu okpa ye ki ba bilen fale. Kanun kake manja nu fulon ii biti o nyita susu ato, ke fulon mu awulawula i nahge kanun ato manja. ¹³ Amaa fee kanan mu nu lbwaare da mu kokolo su nu o yile to mu an ku susu pupwe ye kase pupwe mu nu ukpa i kyiigi mu okpa.

¹⁴ Imu su mi-nyi mu-bii ana Krisito to, fee kanan mu nu fan ku umu okpa mu, fan kpan fane n-yu ke lbwaare o man pwi abee o wu alibi aku fane to, ke keyuula ki baa ki bu faa naa mu ase. ¹⁵ Fan baa fan nyi fee ane-Nyuripe lbwaare kenyiita mu nu o su mu, i gye okpa mu nu o sa fane ke fan nye kamohge, fee kanan mu nu ane burisa okole-gyipu Poo lu kyuroo sa fane, fee kanan mu nu lbwaare sa mu kanyaasin mu. ¹⁶ Nu okpa kulon manja su nu Poo lu kyuroo waa mu iwole kpini to, u towe asin kulon manja. Asin aku i bu mu iwole mu to nu ee bulon sa kase kunu. Nu ee yege bamu nu ba man nyi abwaaresin ye bamu nu ba man yile kyaa kulon su bee bilinjaa Poo lu asin mu, nu kanun nu bee bilinjaa lbwaare Asunkyan yilasa mu gbaa. Nu bee waa kanun mu, bee biti kosu bute ba sa bamu n-yu.

¹⁷ Imu su mi-nyi mu-bii ana Krisito to, fan maa wola fan nyi fale su mu, fan baa fan da su, ke fan man yege bamu nu ba man buu lbwaare nbara mu ba pina fane ke fan lu tiye lu fane kukole-gyii mu to. ¹⁸ Amaa fan kyaga su fen dan ane-Nyuripe ye Omohgepu Yesu Krisito kabwaala mu to ke fan bu mu danbirasa. Mu nu bunyaa gye mu lee ndaga ye saha kumaa numu. Amen!

Ɔwɔlɛ gyankpaasa mu nu Gyon kyurɔɔ naa sa Krisito abuu

Nkpa Asin

¹ An kyurɔɔ ɔwɔlɛ numu lu Yesu Krisito mu nu ɔ wɔla ɔ bu to lu npiili ase mu asin, an sa fane. An nu mu asin towesa, nu an wu mu, nu an taa ane ansi ku mu, nu an taa ane abaa mata mu. Mu i gye asin mu nu u sa nkpa mu. ² Yesu mu nu ɔ gye nkpa mu, lee mu n-yu ifuli nu an wu mu. Imu su nu an gyii umu kesintin, nu an towe fane lu nkpa kakpaa mu nu ɔ wɔla ɔ bu Ɔse lbwaare mu ase, nu ɔ ba lee mu n-yu ifuli kaapu ane. ³ Asin mu nu ane ansi i wu nu an taa ane asu nu mu, umu kibonhon nu an da an sa fane, ke fan ba tii ane su lu kikyemune ɔkon mu nu an su anaa Ɔse lbwaare ye Mu-Bii Yesu Krisito mu su. ⁴ An kyurɔɔ unumu an sa fane nun, ke ane ansi i gyii gaa.

Ibwaare i gye fitla

⁵ Asin mu nu an nu lu Yesu ase mu, umu nu an su an towe fane fale, lbwaare i gye fitla nu kitenbiri ki man bu mu to kpini-kpini. ⁶ Nu an kan towe ye anaa mu an su kikyemune ɔkon, yege an san an naa kitenbiri to bire, an puna nun lu ane atowesa ye ane awaasa su. ⁷ Amaa nu an kan an naa fitla mu to, fee kanan mu nu ɔ bu fitla mu to bire, umee umu an su kikyemune ɔkon ye abaa, ke Mu-Bii Yesu Krisito nkalan mu ee fwu ane lu alibi kumaa numu to.

⁸ Nu an kan towe ye a man su alibi bire, an puna ane n-yu nun, nu kesintin ki man bu ane to. ⁹ Nu an kan lee ane alibi towe lbwaare bire, ee biti ɔ taa ane alibi kee ane ke ɔ loho ane lu ukpa libi kumaa numu su, lu fee ɔ su kesintin, nu mu asin ii du kyeekeye. ¹⁰ Nu an kan towe ye an man waa alibi mu, u kaapu fee an tu lbwaare atijesa wuya, nu mu asin i man bu ane to.

2

Yesu ane Ɔmɔhigeɔ

¹ Mi-bii ana danburasa, n kyurɔɔ unumu n sa fane ke fan man nye waa alibi. Amaa nu ane to ɔku kan waa alibi mu, an su ɔmaatapu mu nu ee kole Ɔse mu ee sa ane. Nu mu i gye Yesu Krisito, nu mu ukpa i kyiiigi. ² Mu i gye ɔmu nu ɔ taa mu n-yu waa koloho ka ane alibi koku, nu i man gye ane nkun alibi, amaa ɔsa kumaa mu nu ɔ bu dulinyaa to kpini.

³ Nu an kan buu lbwaare nbara mu nu ɔ sa ane mu, umu i yege a taale da ane nkolo

su fee an nyi mu. ⁴ Nu ɔku kan towe ye, “N nyi mu,” yege ɔ man buu mu nbara mu, ɔ gye antijesa wuya, nu kesintin ki man bu mu to. ⁵ Amaa ɔkumaa mu nu ɔ buu mu asin towesa mu, mu i gye ɔsa mu nu ee biti lbwaare kesintin to kyeekeye. Inumu fale u yege nu an bu fee an bu lbwaare ase. ⁶ Ɔkumaa mu nu ee towe ye ɔ gye lbwaare nyimisa mu, dagaa maa kyina fee kanan mu nu Yesu kyina mu.

Nbara pupwe

⁷ Me kyemune ana danburasa, man gye nbara pupwe nu n kyurɔɔ n su n buya fane, amaa i gye nbara didaa mu nu fan wɔla nye lu npiili ase saɲa mu nu fan kole gyii mu. Nbara didaa numu i gye asin mu nu fan wɔla nu mu. ⁸ Amaa ɔkpa ku su mu, nbara mu nu n kyurɔɔ n sa fane fale bire gye kipurwe nun, nu fanaa Krisito fan lee kaapu fee i gye nbara pupwe kesintin. Lu fee kitenbiri mu ki tee ku kyon, nu kesintin fitla mu tee wɔla ku nhalge to.

⁹ Nu ɔsa kumaa mu nu ee towe ye, ɔ bu fitla to, yege ee kisi mu tomaa Krisito osunpu bire, ɔ san ɔ bu kitenbiri to, ba fuu halu saɲa numu. ¹⁰ Nu ɔsa kumaa mu nu ee biti mu tomaa Krisito osunpu mu bu fitla mu to. Nu sehn man bu mu to nu ii biti i yege ɔ siti tiye alibi to. ¹¹ Amaa ɔsa kumaa mu nu ee kisi mu tomaa Krisito osunpu mu bu kitenbiri to. Nu ɔ naa kitenbiri to yege ɔ mee nyi katun mu nu ee kpee, lu fee kitenbiri mu ki waa mu gyaatanapu.

N kyurɔɔ n sa Ase

ye Ayaafɔle ye Npii

¹² Mi-bii ana danburasa, n kyurɔɔ unumu n su n sa fane,

lu fee lbwaare taa fane alibi kee fane lu Yesu su.

¹³ Ase ana, n kyurɔɔ unumu n sa fane,

lu fee fan wɔla fan nyi Yesu Krisito mu nu ɔ wɔla ɔ bu to lu npiili ase mu.

Ayaafɔle, n kyurɔɔ unumu n sa fane,

lu fee fan taale gyii Sitaane alibi wuya mu su.

Npii, n kyurɔɔ n sa fane,

lu fee fan bu Ɔse lbwaare mu.

¹⁴ Ase ana, n kyurɔɔ unumu n sa fane,

lu fee fan wɔla fan nyi Yesu Krisito mu nu ɔ wɔla ɔ bu to lu npiili ase mu.

Ayaafɔle, n kyurɔɔ unumu n sa fane,

lu fee fan buɔn

nu lbwaare asin mu a bu fane to

nu fan gyii Sitaane alibi wuya mu su.

Fan man biti Dulinya to ato

¹⁵ Imu su fan man biti dulinyaa abee ato mu nu a bu dulinyaa to. Nu ɔku kan ee biti dulinyaa mu, ɔ man su kebiti sa Ɔse lbwaare. ¹⁶ Kanun su koto kumaa mu nu ki

bu dulinyaa to fee kayu-wole kokolo biti, ato mu nu ansi i wu nu ee yalaga, ye n-yu kukaapu lu kase su ato. Inumu kpini i man lu Jse mu ase amaa i lu dulinyaa to nun. ¹⁷ Dulinya ye kumaa kumu ato mu nu i gyii asa amu kpini ii biti ee kyun, amaa osa mu nu ee waa lbwaare kokolo biti bure ee biti o kyuna kakpaa.

Krisito Okisipu

¹⁸ Mi-bii ana, ane dulinyaa to kakyuna laalaalawe mu ki fuv, fee kanan mu nu fan wola nu ye Krisito okisipu mu ii biti o ba mu. Halu nbunbu gbaa Krisito akisipu gaalaga ba tee ba. Inumu u yege nu an bu fee saja mu laalaalawe ndee. ¹⁹ Krisito akisipu banumu ba lu ane to kyun, lu fee ba man gye ane asa gbaa-gbaa. Nu i gye fee ba daa ba gye ane asa mu, naafoo ba san ba bu ane to. Amaa ba lu ane to nun ke i nye lee kaapu fee bamu oku man tii ane su.

²⁰ Amaa fanee fane bure Krisito sa fane Kayaayu Kyrekyure mu, nu fane kpini fan nyi lbwaare kesintin asin mu. ²¹ Man gye ye fan maa man nyi kesintin mu su nu n kyuroo owole numu n sa fane, amaa fan nyi kumu, lu fee antjesa aku a man bu kesintin mu to. ²² Anumu i gye antjesa wuya mu? Mu i gye omu nu ee kina ye Yesu man gye Krisito (abee omu nu lbwaare wola lee) mu. Kanin nyumisa manja i gye Krisito okisipu, nu mu ii kina Jse ye Obii mu. ²³ Okumaa mu nu ee kina lbwaare mu-bii mu, ee kina Jse lbwaare mu gbaa, amaa okumaa mu nu ee kool lbwaare mu-bii mu gyii mu, ee kool Jse lbwaare mu gbaa ee gyii.

²⁴ Kanun su fan yege asin mu nu fan wola nu lu npiili ase mu i kyuna fane to. Nu i kan i te fane to mu, kanun bure fane gbaa fane fen bu Jse ye Obii mu to. ²⁵ Nu koto mu nu Yesu da mu kokolo su fee ee biti o sa ane i gye nkpa kakpaa mu.

²⁶ N kyuroo inumu n su n sa fane lu bamu nu bee biti ba pina fane mu su. ²⁷ Amaa faneee fane bure Kayaayu Kyrekyure mu nu fan nye lu Krisito ase mu ki bu fane to, nu i man tiri fee oku o bila ba kaapu fane. Kanun Kayaayu Kyrekyure mu nu fan nye mu u kaapu fane koto kumaa, nu kanun koto mu nu u kaapu fane mu i gye kesintin, nu npina man bu kumu to. Nu kanan mu nu ee kaapu fane mu, fanaa Krisito fan kyuna kanun.

An gye lbwaare Mu-Bii ana

²⁸ Kanun su mi-bii ana, fanaa Krisito fan kyuna. Ke saja mu nu ee biti o bwii ba mu, ke a taale yule to, yege a man su ipeeli mu ansi to.

²⁹ Kanan mu nu fan nyi fee mu ukpa i kyiiigi mu, fan bu fee okumaa mu nu ee

waa ato kyiiigisa mu, mu i gye lbwaare mu-bii.

3

lbwaare mu-bii ana

¹ Fan ku kanan mu nu lbwaare su kebiti lala sa ane, fee ba tu ane ye lbwaare Mu-Bii ana. Nu kanun nu an gye fale. Kanun su nu dulinyaa to abi ba man nyi ane, lu fee ba man nyi lbwaare. ² Me kyemine ana danburasa, nbunbu an gye lbwaare Mu-Bii ana nun. Nu koto mu nu an biti an baa an gye mu i man pita lu ifuli. Amaa an nyi fee nu o kan ba lu ofuli mu, an biti an baa an du fee mu, lu fee an biti an wu mu fee kanan mu nu o du mu. ³ Okumaa mu nu o su fale tamaa fee ee biti o wu Yesu mu, ee waa mu n-yu kyrekyure fee kanan mu nu Yesu du kyrekyure mu.

⁴ Okumaa mu nu ee waa alibi mu, o mee man buu nbara mu, lu fee alibi kiwaa i gye fee oku maa mee buu nbara mu. ⁵ Amaa fan nyi fee o ba nun ye o ba lee ane alibi lu ane su, nu mu to nu alibi aku i man bu. ⁶ Oku man bu Yesu to nu ee kyaga su ee waa alibi, nu oku kan kyaga su ee waa alibi mu, o man pita wu mu, nu o man nyi mu.

⁷ Mi-bii ana danburasa, fan man yege oku o pina fane. Okumaa mu nu ee waa koto mu nu ki de okpa mu, o gye okpa kyiiigisa wuya, fee kanan mu nu Krisito ukpa i kyiiigi mu. ⁸ Okumaa mu nu ee waa alibi mu, gye Sitaane lee nun. Lu fee Sitaane wola ee waa alibi lu koo npiili ase. Koto mu su nu lbwaare Mu-Bii mu ba mu i gye ye, o baa o be nyita Sitaane kusun nun. ⁹ Okumaa mu nu lbwaare waa mu Mu-Bii mu, mee kyaga su ee waa alibi, lu fee lbwaare awaasa i bu mu to. Imu su o mee taale kyaga su ee waa alibi, lu fee lbwaare taa mu waa Mu-bii. ¹⁰ Fale nu an su an bu lbwaare Mu-bii ana ye Sitaane mu-bii ana. Okumaa mu nu mu ukpa i man kyiiigi abee okumaa mu nu o mee biti mu toomaa mu, o man gye lbwaare Mu-bii.

Fan biti abaa

¹¹ Asin mu nu fan nu lu npiili ase mu, i gye fee a biti abaa. ¹² A man waa fee Ken mu nu o gye Sitaane lee nu o moo mu-supu mu. Mune i waa su nu o moo mu-supu? Lu fee mu gbaa-gbaa mu awaasa i gye alibi, nu mu-supu ukpa i kyiiigi.

¹³ Me burisa ana, nu dulinyaa asa ba kan bee kisi fane mu, fan man yege i kyinkyin fane. ¹⁴ An nyi fee an lu lewu to ba nkpa to, lu fee an biti ane toomaa ana. Okumaa mu nu o mee biti mu burisa mu, o san o bu lewu to. ¹⁵ Okumaa mu nu ee kisi mu burisa mu gye omooopu nun, nu fan nyi ye amooopu maa man su nkpa kakpaa.

¹⁶ Lewu mu nu Krisito wu sa ane mu kaapu ane kanan mu nu lbwaare kebiti ki du. Imu su i dagaa fee a maa wu sa ane birisa ana. ¹⁷ Nu oku kan o su ato gaa nu o wu fee i tiri mu toomaa, amaa nu o man wu mu kwee mu, mne u kaapu fee o su lbwaare kebiti mu kokolo to? ¹⁸ Mi-bii ana danbirasa, an man taa ntowe abee konoo to kyan biti abaa, amaa a taa ane awaasa kaapu fee an biti abaa kesintin to. ¹⁹ Imu nu an biti a bu fee an buu kesintin okpa mu su. Imu ii biti i yege ke a taale taa kokolo fuuli a yile lbwaare ansi to. ²⁰ Nu ane nkolo i kan bun ane kupwe mu, an nyi fee lbwaare i kyo ane nkolo, nu o nyi ane nkolo to o kyo ane gbaa-gbaa, nu mu i nyi kuto komaa numu.

²¹ Me kyemune ana danbirasa, nu ane nkolo i man kan bun ane kupwe mu, kanun bure an taale yile to lbwaare ansi to. ²² Ke a nye kuto komaa mu nu an taase mu, lu fee an buu mu nbara, nu an waa mu nu u bola mu ansi. ²³ Nu unumu i gye mu nbara mu, fee a koolle Mu-Bii Yesu Krisito kitu mu gyii, ke a biti abaa fee kanan mu nu o sa ane konoo mu. ²⁴ Bamu nu bee nu mu nbara mu, ba maa lbwaare i su konoo kulon, nu lbwaare bu bamu nkolo to. Mu Kayaayu Kyrekyure mu nu o taa sa ane mu u kaapu fee, o bu ane nkolo to.

4

Fan tov n-yaayu to ku

¹ Me kyemune ana, fan man koolle okumaa mu nu o ye o su Kayaayu mu gyii, amaa fan tov n-yaayu mu to ku fee ba lu lbwaare ase nu, abee ba man lu mu ase. Lu fee antjesa atowepu gaalaagaa ba ba dulinyaa to katun komaa. ² Fale nu fen biti fan bu kayaayu mu nu ki gye lbwaare lee mu. Kayaayu komaa mu nu ki towe ye Yesu Krisito ba bilinj nymisa ba dulinyaa to mu, ki lu lbwaare ase. ³ Amaa kayaayu komaa mu nu kii kina ye Yesu Krisito man ba bilinj nymisa mu, ki man lu lbwaare ase. Kanun kayaayu numu i gye Krisito okisipu mu nu fan nu ye ee ba mu, nu halu o tee wola o bu dulinyaa numu to gbaa.

⁴ Amaa fane, mi-bii ana bure fan gye lbwaare asa, nu fan tee gyii bamu su. Lu fee lbwaare mu nu o bu fane to mu, kyo Sitaane mu nu o bu dulinyaa numu to mu ⁵ Nu kanun asa manja ba gye dulinyaa numu lee nu, umu su bee towe umu nu i gye dulinyaa to asun mu nu, kanun su dulinyaa asa bee nu bamu ase. ⁶ Aneene bure, an gye lbwaare asa nu, nu okumaa mu nu o nyi lbwaare mu, ee nu ane ase. Amaa okumaa mu nu o man gye lbwaare nymisa mu, o mee nu ane ase. Imu su fale asun numu nu an

su an bu kesintin Kayaayu ye antjesa kayaayu. ⁷ Me kyemune ana danbirasa, fan yege a biti abaa, kpah fee kebiti ki lu lbwaare ase nu. Nu okumaa mu nu o su kebiti mu, o gye lbwaare Mu-bii, nu o nyi lbwaare. ⁸ Nu okumaa mu nu o man su kebiti bure, o man nyi lbwaare kpini-kpini, lu fee lbwaare i gye obitipu. ⁹ Fale nu lbwaare lee mu kebiti mu kaapu ane to, fee maa sun Mu-Bii kulon kpen ba dulinyaa to, ke a ba bola mu su nye nkpa. ¹⁰ Inumu i gye kebiti mu, man gye ane ii biti lbwaare, amaa lbwaare bure i su kebiti sa ane, nu o sun Mu-Bii kulon ye, o ba taa mu n-yu waa umata saraga sa ane alibi. ¹¹ Me kyemune ana, fan ku kebiti lala mu nu lbwaare su sa ane, kanun su i dagaa ane gbaa a maa biti abaa. ¹² Oku i gye oku man pu wu lbwaare, amaa nu an kan an biti abaa bure, lbwaare bu ane to, nu mu kebiti mu ki bu ane ase kyeekyee.

¹³ lbwaare maa sa ane mu Kayaayu Kyrekyure su, nu an nyi fee an bu mu to nu ngbaa mu bu ane to. ¹⁴ Nu an wu ye ane ansi, nu ana gyii umu kesintin fee ose lbwaare sun Mu-Bii Yesu Krisito ye o ba waa dulinyaa to omolgepu. ¹⁵ Nu okumaa mu nu o kan bu nu o lee towe ye, Yesu i gye lbwaare Mu-bii mu, lbwaare bu mu to nu ngbaa mu bu lbwaare to. ¹⁶ Nu ane bure an nyi lbwaare kebiti mu nu o su sa ane, nu an taa ane n-yu tov kumu su mu. lbwaare i gye kebiti. Nu okumaa mu nu o su kebiti mu, o bu lbwaare to, nu lbwaare gbaa bu mu to. ¹⁷ Nu okpa numu su nu kebiti ki lee kaapu ane to kyeekyee, nu umu su nu an su tamaa fee kake mu nu lbwaare ii biti o ba tale asa mu, an taale yile to, lu fee dulinyaa numu to mu an du fee mu. ¹⁸ Kufuu ki man bu kebiti to, amaa kebiti mu nu ki du kyeekyee, ku gya kufuu ku lu to, lu fee kufuu maa kusu bute ee naa, amaa osa komaa mu nu o su kufuu mu man du kyeekyee kebiti mu to.

¹⁹ An su kebiti sa lbwaare ye asa, lu fee lbwaare i gyankpaa ee biti ane. ²⁰ Nu oku kan towe ye, ee biti lbwaare yege ee kisi mu toomaa bure, o gye antjesa wuya. Nu okumaa mu nu o mee biti mu toomaa mu nu ee wu mu, o mee taale biti lbwaare mu nu o mee wu mu mu. ²¹ Nu nbara numu nu o taa sa ane ye, okumaa mu nu ee biti lbwaare mu, i dagaa maa biti mu toomaa gbaa.

5

Koolle lbwaare mu-bii mu gyii

¹ Okumaa mu nu o koolle gyii fee Yesu i gye Krisito (omu nu lbwaare wola lee) mu, i gye lbwaare Mu-bii nu. Nu okumaa

mu nu ɔ su kebiti sa ɔse mu, su kebiti sa kebiti mu gbaa. ² Fale nu an bu fee an biti lbwaare mu-bii ana, fee a maa biti lbwaare nu an buu mu nnɔsa mu su. ³ Mu nnɔsa kibuu su, ɛ gye nyumisa maa biti lbwaare, nu mu nnɔsa mu ɛ man busin. ⁴ Lu fee okɔmaa mu nu ɔ gye lbwaare mu-bii mu, ɛ gyii dulinyaa su. Lu ane kɔkɔle-gyii numu su mu, an gyii dulinyaa su. ⁵ Anumu ɛ gyii dulinyaa su? Amɔɔ hamu nu ba kɔle lbwaare mu-bii Yesu gyii mu.

⁶ Yesu ɛ gye ɔmu nu ɔ ba, nu ɔ gye lbwaare kekyugyee nu ɔ kyege mu nkalan wɔrige, man gye lbwaare kekyugyee mu nkɔn su nu ɔ ba, amaa lbwaare kekyugyee mu ye nkalan kikyeege wɔrige mu su. Nu Kayaayu mu ɛ lee kaapu, lu fee Kayaayu mu gye kesintin. ⁷ ɛ su ato asa mu nu ee lee Yesu keduli ɛ kaapu ane. ⁸ Imu ɛ gye Kayaayu Kyurekyure mu, ye nkyu, ye nkalan. Fale ato asa anumu ɛ waa ato kɔlɔn ⁹ An kɔle nyumisa asin towesa an gyii, amaa lbwaare lee mu gye kɔkɔle, lu fee ɛ gye adanse mu nu ɔ gyii lu mu-bii mu su. ¹⁰ Okɔmaa mu nu ɔ kɔle Obii mu gyii mu, kɔle asin numu waa mu kɔkɔle to. Amaa okɔmaa mu nu ɔ man kɔle lbwaare gyii mu, kanun nyumisa mana kaapu fee lbwaare gye antɔesa wuya, lu fee ɔ man kɔle asin mu nu lbwaare towe lu mu-bii mu su mu gyii. ¹¹ Inumu ɛ gye asin mu ye, lbwaare sa ane nkpa kakpaa, nu kanun nkpa kakpaa numu bu mu-bii to nun. ¹² Okɔmaa mu nu ɔ kɔle Obii mu gyii mu su nkpa, amaa okɔmaa mu nu ɔ man kɔle lbwaare mu-bii mu gyii mu man su nkpa kakpaa numu.

Laalaabwe asin kaapɔsa

¹³ N kyɔrɔɔ ɔwɔle numu sa fane mu nu fan kɔle Yesu gyii fee ɔ gye lbwaare mu-bii mu, ke fan nye bu fee fan su nkpa kakpaa ¹⁴ Ato mu nu an nyi ane nkɔle to ɛ yege nu an bugi ane nkɔle to an sa lbwaare mu ɛ gye ye, kɔto kɔmaa mu nu an kɔle mu mu, ee nu ane ase ¹⁵ Nu an nye nu an nyi fee lbwaare ɛ nu kɔto kɔmaa mu nu an kɔle mu mu, kanun bire kɔto kɔmaa mu nu an kɔle mu mu, ee waa ee sa ane.

¹⁶ Nu fane to ɔku kan wu fee mu burisa ɛ waa alibi mu nu ɛ mee ye ɛ barige maa lbwaare nsana kakpaa mu, ɔ kɔle lbwaare sa mu. lbwaare ii biti ɔ sa ɔsa mu nkpa. Alibi mu nu ɛ mee ye ɛ barige nyumisa maa lbwaare nsana mu, asin nu n towe. Amaa alibi aku ɛ biya lewu abee ɛ barige nyumisa maa lbwaare nsana, maa gye umu kabwaare-kɔle nu n de. ¹⁷ Asin kɔmaa mu nu ɛ man burɔn sa lbwaare mu gye alibi nun. Amaa alibi aku ɛ barige nyumisa maa lbwaare nsana kakpaa nun.

¹⁸ An nyi fee okɔmaa mu nu ba kɔuge mu lbwaare to mu, mee kyaga su ee waa alibi. Lu fee Krisito mu nu ɔ kɔuge mu lbwaare to mu ii kun kanun ɔsa mu, nu nyumisa mu nu ɔ gye Sitaane lee mu mee taale waa mu alibi aku ¹⁹ An nyi fee an gye lbwaare mu-bii ana, nu asa mu nu ba bu dulinyaa numu to kpini ba bu alibi awaapu mu abaa to. ²⁰ Nu an bila an nyi fee lbwaare mu-bii mu ba kase su, nu ɔ yege nu an nu kɔto kɔmaa numu kase, ke ɛ yege a bu ɔmu nu ɔ gye lbwaare kesintin mu. Aana lbwaare kesintin wuya mu an waa kɔkɔlɔn, lu fee an waa kɔkɔlɔn maa mu-bii Yesu Krisito mu. Mu ɛ gye Kesintin lbwaare mu nu ɔ gye nkpa kakpaa mu.

²¹ Mi-bii ana, fan kɔta fane n-yu lu ɛ dakpa mu su.

gyii. ¹³ Fane pɔkyɛ danburasa mu-bii ana beɛ fwaala fane.

**Ɔwɔle nyɔsapɔ mu nu
Gyɔn
kyɔrɔɔ naa sa danburasa maa
mu-bii ana**

¹ Ɔwɔle numɔ ɪ lu mɛ, ɔbilisa ase. N kyɔrɔɔ naa sa kibite danburasa maa mu-bii ana, mu nu n sɔ kebiti kesintin tɔ n sa bamɔ. Nu ɪ man gye mɛ wɔle nkɔn, amaa bɔga ye bamɔ nu be nyi kesintin mu kpini, ba sɔ kebiti sa faa fu-bii ana. ² Kpalɩ fɛɛ kesintin mu ki maa bɔ anɛ ase mu, kii biti ki sii anɛ ase kakpaa.

³ Ɔsɛ lbwaare maa Yesu Krisito, Ɔsɛ mu Mu-Bii mu ba bwaala anɛ, ke ba wu anɛ kɔwɛɛ, ke ba sa anɛ kayɩ yuuli lu kesintin ye kebiti mu nu ki bɔ anɛ tɔ mu sɔ.

Kesintin ye kebiti asɩn

⁴ Ɔ waa mɛ ɔkɔn gaa fɛɛ n maa wu fu-bii ana mu tɔ akɔ ba maa naa kesintin ɔkpa sɔ fɛɛ kanan mu nu Ɔsɛ lbwaare mu sa anɛ nnɔsa mu. ⁵ Imɔ sɔ kibite danburasa, n tɔwe fu fɛɛ fan biti abaa. Inumu ɪ man gye kɔnɔsa pɔpɔwe mu nu n kyɔrɔɔ n kyɔɔɛ n sa fane, amaa ɪ gye kɔnɔsa mu nu an wɔla nu lu koo asɩn mu npiili ase ye, an biti anɛ abaa. ⁶ Inumu ɪ gye kebiti mu fɛɛ, an maa buu lbwaare kɔnɔsa mu. Fɛɛ kanan mu nu fan wɔla nu lii npiili ase mu, ɔ sa anɛ kɔnɔ ye an biti abaa anɛ kakyɩna tɔ.

⁷ Asa pɩnapɔ damante akɔ ba wɔla nate dulinyaa tɔ katɩn kɔmaa numɔ, nu ba man kɔɔle gyii fɛɛ Yesu Krisito ba dulinyaa tɔ fɛɛ nyumisa kayɩ-wɔle tɔ. Kanɩn asa numɔ tɔ ɔkɔmaa gye ɔpɩnapɔ ye Krisito okisipu nu. ⁸ Imɔ sɔ fan baa fan da sɔ ke fan man pan kɔtɔ mu nu fan sun nye mu, ke fan nye fane kɔkɔka bola abaa. ⁹ Ɔkɔmaa mu nu ɔ kan taa ɔ mu gbaa-gbaa mu nfɛɛɛ tii kɔtɔ mu nu Yesu kaapɔ mu sɔ mu, nu ɔ man kɔɔle kɔtɔ mu nu Krisito kaapɔ mu gyii mu, ɔ man nyi lbwaare. Amaa ɔkɔmaa mu nu ɔ kan kɔɔle kɔtɔ mu nu Krisito kaapɔ mu gyii mu, ɔ nyi Ɔsɛ lbwaare ye Mu-Bii Yesu Krisito mu. ¹⁰ Imɔ sɔ nu ɔkɔ kan ba fane ase mu, nu ɔ man sɔ fale akaapɔ-bi anumu mu, fan man kɔɔle mu ba fan akpaara sɔ abɛɛ fan waa mu nsa-nsa. ¹¹ Lu fɛɛ ɔsa kɔmaa mu nu ɔ kɔɔle kanɩn nyumisa manja mu, ngbaa mu tii mu asun libi mu sɔ.

Laalaabwe asɩn

¹² N sɔ asɩn gaalaagaa mu nu n biti n tɔwe fane, amaa n mɛɛ ye n kyɔrɔɔ umɔ gyaga ɔwɔle sɔ. Lu fɛɛ n sɔ tamaa fɛɛ n biti n ba fane ase ke a tɔwe, ke maa fane a kyuna biri aligyima ke anɛ kpini ansi i

Ɔwɔle sasapɔ mu nu Gyɔn kyɔrɔɔ naa sa Gayusi

¹ Me ɔbɔlɔsa, n kyɔrɔɔ ɔwɔle numɔ n sa me kyemune danburasa Gayusi mu nu n sɔ kebiti kesintin tɔ sa mu. ² Me kyemune danburasa, me kabwaare-kule ɪ gye ye kinsigyi, ye alanfiya, ye kɔtɔ kɔmaa numɔ ɪ kpee sɔ kyeekeyee sa fu, fee kanan mu nu fu kala sɔ alanfiya mu. ³ Fee kanan mu nu ane-nyi mu-bii ana aku ba be gyii fu kesintin, tɔwe me kanan mu nu fu taa kɔkɔle-gyii fu yile kesintin mu tɔ mu, ɪ yege nu mi ansi ɪ gyii gaa. ⁴ N man sɔ kinsigyi lala kɔ n kyɔ n maa nu ye mi-nyi mu-bii ana ba yile kesintin mu tɔ.

Gyɔn yɪn Gayusi

⁵ Me kyemune danburasa, kɔtɔ mu nu fu waa fu sa fu burisa ana Krisito abi afɔ mu, ɪ kaapɔ fee fu gye kesintin wuya. ⁶ Ba tɔwe fu kebiti mu nu fu sɔ sa asa, sa Krisito abi kɔbɔ mu nu kɪ bɔ nftɪ mu. Fu kɪ ke fu lee bamu ɔkpa kanan mu nu ɪ dagaa nu ii gyii lbwaare ansi. ⁷ Lu Ɔnyirɔpe Yesu kitu mu sɔ nu ba naa bee kpee yege ba man kɔle nkyeto kɔ lu bamu nu ba man kɔle Yesu Krisito gyii mu ase. ⁸ Ɔ gye kɔtɔ mu nu kɪ de sa ane ye a lee ane kesintin kaapɔ asa banumu, ke ana bamu a buga sun kesintin kusun mu.

Diyotrefesi ye mu awaasa libi

⁹ N wɔla kyɔrɔɔ ɔwɔle naa sa Krisito abi kɔbɔ mu, amaa Diyotrefesi mu nu mu ansi ɪ payɪ kɔbɔ mu kɔbɔlɔsa kigyii sɔ mu, ɔ man taa ane waa sehn. ¹⁰ Imu sɔ nu n kan ba fane ase mu, n biti n tu fane gyane ke n tɔwe kɔtɔ kɔmaa mu nu ɔ waa mu ye asɔn libi mu nu ɔ tun ee gyaga ane sɔ. Ee bɔla ee kina mu burisa ana Krisito abi kɔfɔ kɔkɔle, nu bamu nu bee biti ba kɔle bamu kɔfɔ mu, ee tii bamu ɔkpa, nu ee gya bamu ee lu Krisito abi kɔbɔ mu tɔ. ¹¹ Me kyemune danburasa, man bɔla alibi kɔwaa amɔɔ adanburasa. Ɔkɔmaa mu nu ee waa adanburasa mu gye lbwaare lee nun. Nu ɔkɔmaa mu nu ee waa alibi mu ɔ man pɔta bu lbwaare. ¹² Demetirisu bure ɔkɔmaa numɔ ɪ tɔwe mu n-yɪ sɔ asɔn danburasa lu mu kesintin kigyii sɔ. Ane gbaa ane a tɔwe mu n-yɪ sɔ asɔn danburasa, nu fan nyi fee ane asɔn ɪ gye kesintin.

Laalaabwe asɔn

¹³ N sɔ asɔn kɔkyɔ n kyɔrɔɔ sa fu, amaa n mee biti n kyɔrɔɔ imu waa ɔwɔle tɔ. ¹⁴ N sɔ tamaa fee ɪ mee ye ɪ kyeeere n biti n wu

fu ke a tɔwe abaa ase. ¹⁵ lbwaare keyuula kɪ baa kɪ bɔ fu ase. Fu kyemune ana mu nu ba bɔ nftɪ kpini bee fwaala fu. Fwaala ane kyemune ana kpini kɔkɔlɔn kɔlɔn.

Ɔwulɛ mu nu Gyudi kyurɔɔ naa sa Krisito abuuɔ

¹ Ɔwulɛ numu lu mɛ Gyudi asɛ, n gye Yesu Krisito kɔyaafɔlɛ, nu n bɪla n gye Gyemisi mu-supu.

N kyurɔɔ n sa bamu nu Ɔsɛ lbwaare tu bamu, nu ɔ sɔ kebɪti sa bamu, nu Yesu Krisito u ku bamu sɔ mu. ² N kulɛ fɛɛ lbwaare o wu fanɛ kɔwɛɛ, kɛ mu kɔkɔlɔ yuuli yɛ kebɪti kɪ baa kɪ bu fanɛ tɔ gaa.

Asa mu nu ba man sɪlɛ lbwaare mu, beɛ bitɪ ba muuri

³ Mɛ kyemɪnɛ ana, naafɔɔ ɪ bu mɛ nfeɛrɛ tɔ fɛɛ n kyurɔɔ fanɛ lu kamɔlɔgɛ mu nu anɛ kpɪni an nye mu asɪn, amaa n bɪla wu fɛɛ ɪ dagaa n kyurɔɔ waa fanɛ ɔlɔn tɔ fɛɛ fan kɔ kun kɪkɔɔlɛ-gyii mu nu lbwaare taa waa mu asa abaa tɔ kulu kulɔn kakpaa mu keluu. ⁴ Kɔtɔ mu sɔ nu n tɔwɛ kanɪn mu ɪ gye fɛɛ, asa ku mu nu ba man sɪlɛ lbwaare mu ba baala loo fanɛ tɔ, bɛɛ kyɛɛgɛ lbwaare kabwaala asɪn mu kase, kɛ ba nye-nye ɔkpa waa kakyɪ u yɛ kanyɪn bitɪ kɪgyagaa. Kanɪn asa manja ba kɪna Yesu Krisito mu nu ɔ gye anɛ-Nyɪrɪpɛ yɛ anɛ Owura mu. Lu koo dɪdaa mu, nu ba kyurɔɔ waa Asɪnkyan yɪlasa mu tɔ kɔsɔ butɛ mu nu beɛ bitɪ ba nye.

⁵ Fan tɛɛ wɔla fan nyɪ utumu kpɪni, amaa n bitɪ n nyɪnɪ fanɛ fɛɛ Ɔnyɪrɪpɛ lbwaare daa mɔlɔgɛ mu asa ɪsɪrɪyɪ abi lu Eɔyɪpɪtɪ ɔsɔwɔlɛ sɔ. Amaa umu kamaa tɔ mu, nu o muuri bamu tɔ bamu nu ba man kɔɔlɛ gyii mu. ⁶ Fan nyɪnɪ fɛɛ lbwaare nɔɔɔ mu nu ba man kɪtaa bamu kɪbulɪsa kɪgyii yɛ bamu ɪyɪlɛkpa, amaa ba kɪna bamu ɪkyɪnakpa mu nu lbwaare sa bamu mu, lbwaare ɪmɪna bamu agbeeleɛbi kakpaa yɪla kɪtɛntɛnbɪrɪ naa fɔv katalɛ Kake lala mu. ⁷ Kanɪn manja nu fan nyɪnɪ Sodom yɛ Gomora ndɛ, yɛ ndɛ mu nu ɪ kyaabɔɔ umu mu. Ba daa kyuna waa kakyɪ u yɛ kanyɪn bitɪ kɪgyagaa yɛ agyaga-sɪn kɪbansa,* nu lbwaare taa fulɔn muuri bamu. Nɛ manja tɔ asa gbaa be du nu fɛɛ lbwaare nɔɔɔ mu nu ba taa bamu n-yu waa agyaga-sɪn kayalaga. ɪnumu ɪ gye sunkaala sa alɪbɪ awaapɔ kpɪni fɛɛ beɛ bitɪ ba loo awɔrɔfɔ fulɔn yen-yen mu nu ɪ mee dun kakpaa mu tɔ.

⁸ Kanɪn ɔkpa manja sɔ nu bamu nu ba ba baala loo fanɛ tɔ mu gbaa be du. Bɛɛ kɔyɪ ɪdeɛ nu bɛɛ yɪlɛ umu sɔ bɛɛ waa bamu gbaa-gbaa bamu n-yu agyaga-sɪn, nu beɛ

kɪna Ɔnyɪrɪpɛ ɔlɔn, nu bɛɛ tɔwɛ nbusaa asɪn bɛɛ gyaga sɔsɔ nɔɔɔ mu nu ba sɔ bɔnyaa mu. ⁹ Amaa lbwaare kabɔɔ bulɪsa Maakɛlɪ gbaa man saalɛ Sitaanɛ. Saɪna mu nu maa mu bɛɛ butɛ ɔɔɔdaapɔ Mosesi kɪbunɪ sɔ mu, ɔ man tɔwɛ Sitaanɛ nɔɔ, amaa ɔ tɔwɛ mu yɛ, “Ɔnyɪrɪpɛ lbwaare ɔ butɛ fɔ kɔsɔ.” ¹⁰ Amaa falɛ asa banumu bɪrɛ bɛɛ saalɛ kɔtɔ kɔmaa mu nu be mee nu kumu kase mu nɪn. Nu be du nɪn fɛɛ atɔbwaaya, lu fɛɛ ba man sɔ nfeɛrɛ, kɛ ba fɛ lu atɔ mu nu bɛɛ waa mu sɔ, nu kanɪn atɔ manja ɪ muuri bamu.

¹¹ Kanɪn asa manja bamu laaku! Lu fɛɛ ɔkpa libɪ mu nu Ken kyina bɔla sɔ mu, nu ba buu falɛ. Be du nɪn fɛɛ Baalam mu nu ɔ kpalɪ afuleɛ sɔ waa alɪbɪ mu. Nu ba kɔsɔ yɪlɛ lbwaare sɔ fɛɛ kanan mu nu Kora gbaa kɔsɔ yɪlɛ mu. ɪmu sɔ bamu gbaa bamu beɛ bitɪ ba muuri fɛɛ kanan mu nu Kora muuri mu.

¹² Falɛ asa numu ba kan naa loo fanɛ tɔ kɛ fan buga gyii mu, be du nɪn fɛɛ atɔ kpɛnsa fanɛ tɔ, nu ba man sɔ ɪpeeli fɛɛ bamu nkɔn lɛɛ nu beɛ bitɪ. Nu be du nɪn fɛɛ abwaare-wɔlɛ mu nu ɪ mee bɪya bulayɪ, nu afuu ɪ da umu ɪ kyaa ɪ bɔɔ. Ba bɪla be du nɪn fɛɛ ɪyɪ mu nu ɪ man sɔyɪ abi umu kɪsɔyɪ saɪna kyɛɛkyɛɛ mu, nu ba kyɪnɪ umaa umu ɪlin nu ɪ wu kpɪni-kpɪni mu. ¹³ Be du nɪn fɛɛ ɔpɪ apaa nɪn bamu ɪpeeli awaasa mu ɪ fɪu fɛɛ afɔfɔv ɪ sɔ akpa ɪ naa. Nu ba bɪla ba du nɪn fɛɛ akɪkɛpɛbi mu nu ɪ naa ɪ naa mu. Bamu opula kyɪnasa ɪ gye kɪtɛntɛnbɪrɪ kyɪlim mu nu lbwaare lɔɲɔ yɪla bamu kakpaa mu.

¹⁴ Enokɪ mu nu ɔ gyan Adam sɔ kakɔvɔgɛ tɔ nkyaga sɔ sunɔsɔpɔ mu, tɔwɛ falɛ asa banumu asɪn koo dɪdaa yɪla yɛ, “Fan kɪu, Ɔnyɪrɪpɛ ɪ ba maa mu nɔɔɔ kyɪrɛkyɪrɛ ngbɪn-ngbɪn mu, ¹⁵ kɛ o be gyii asa kpɪni asɪn. Eɛ bitɪ o be bun bamu nu ba man sɪlɛ lbwaare mu kɔpwe lu bamu alɪbɪ kɪwaa sɔ, yɛ kanan mu nu ba tɔwɛ asɪn libɪ yɪi lbwaare mu. ¹⁶ Falɛ asa banumu ba tɛ nɪn bɛɛ kɔlɪtɛ, yɛgɛ bɛɛ pɔwɪ bamu asa. Ba buu bamu kayɪ-u-wɔlɛ kayalaga sɔ, nu bɛɛ kɔsaa bamu n-yu yɛgɛ ba sɔ kɔnɔ tɔ kɔn bɛɛ pɪna asa kɛ ɪ waa ɔdan sa bamu.

Fan kɪtaa Krisito kɪkɔɔlɛ-gyii mu tɔ

¹⁷ “Amaa mɛ kyemɪnɛ ana danbɪrasa, fan nyɪ atɔ mu nu Ɔnyɪrɪpɛ Yesu Krisito asunpu ba daa tɔwɛ fanɛ. ¹⁸ Ba daa tɔwɛ fanɛ yɛ, kake laalaalɔwɛ mu tɔ mu, asa beɛ bitɪ ba taa lbwaare asɪn bɛɛ waa ahɪn-sɪn, kɛ ba buu bamu kayɪ-u-wɔlɛ alɪbɪ kayalaga.” ¹⁹ Falɛ asa banumu ɪ bɪya nbarɪgɛ tɔ fanɛ tɔ, bamu kayɪ-u-wɔlɛ

* 1:7 1:7 Agyaga-sɪn kɪbansa numu ɪ gye yɛ anyɪn bɛɛ dɛ yɛ bamu tɔɔmaa ana anyɪn.

kayalaga i gyii bamu amu, nu ba man su
Ibwaare Kayaayu mu.

²⁰ Amaa me kyemune ana danbrasa,
fane fane bure, fan waa fane n-yu olun to
lu fane kukoolle-gyii danbrasa mu to, yege
fen kule Ibwaare, Kayaayu Kyirekyure mu
olun mu to. ²¹ Fan kyuna Ibwaare kebiti
mu to, yege fan gyoo ane Onyiripe Yesu
Krisito o be wu fane kowee ke o sa fane
nkpa kakpaa mu.

²² Fan wu bamu nu bamu kukoolle-gyii
du sika-sika mu kowee. ²³ Fan molige
bamu nu u su bamu ii kpee aworofa fulon
yen-yen to mu, ke fan wu aku mo kowee
yege fan su kufuu, ke fan kisi bamu alibi
awaasa mu nu i du fee ataa kpensa mu.

Kiyin kabwaare kule

²⁴ Fan yege a yin Ibwaare, mu i gye
omu nu ee taale yege fan man lu tiye,
ke o taa fane yile mu bonyaa mu ansi to
ye kokolo fuuli, yege fane n-yu su man
su astin pwusa ku. ²⁵ Mu nkun i gye
Ibwaare ye Omoligepu. Nu mu i dagaa
bonyaa, ye kikapare, ye olun, ye kubusa
bola ane-Nyiripe Yesu Krisito lu koo didaa
ye nbunbu naa fvu sanya mu nu i man su
okaa. Amen.

Asunlee kaapusa mu nu Gyon kyuroo yula sa Krisito abuupu

Asunlee Kaapusa mu nu Gyon nye

¹ Owole numu to asun i gye asunlee kaapusa mu nu lbwaare taa sa Yesu Krisito fee, o lee kaapu mu ayaafole ato mu nu ii biti i ba waa sanya mu nu i mee ye i kyereee. Nu Yesu mooo sun mu kaboo ku nu o ba lee asun mu kaapu me Gyon, Krisito kyaafole. ² Nu me Gyon, i towe kuto kumaa mu nu lbwaare maa Yesu Krisito towe nu o lee kaapu me mu. ³ Kumu okon wuya i gye asa mu nu ee kale lbwaare asunlee kaapusa numu, nu kumu okon wuya ana i bila ba gye bamu nu bee nu asun mu, nu bee buu umu, lu fee sanya mu nu ato numu kpini ii biti i waa mu i tiri to.

*Okala mu nu Yesu sv ee sa
mu kubu-kubu asuno mu*

⁴ Me Gyon i kyuroo owole numu n sv n sa Krisito kubu-kubu asuno, mu nu i bu Asiya osuwole kubaafon ku mu sv. lbwaare mu nu o bu to, nu o wola o bu to poyi nu ato i piili, nu ee biti o baa o bu to kakpaa mu, ye mu n-yaayu nsuno mu nu ba bu mu kuwura-gya mu ase mu, bamu kabwaala ye kayu yuuli ki gye fane lee. ⁵ Yesu Krisito gbaa kabwaala ye kayu yuuli ki ba fane ase. Mu ii gyii kesintin nu ee lee kuto kumaa numu ee kaapu to, mu i gye omu nu o gyankpaa kyini lu lewu to, nu o gye kase sv awura to Owura.

Nu mu ii biti ane asun gaa, nu o wu taa mu nkalan lee ane lu alibi olon to, ⁶ nu o waa ane mu kuwura-gyii to asa ye mu aseepu, ke a sun Mu-Se lbwaare mu. Yesu Krisito nu bunyaa ye olon gye mu lee kakpaa. Amen!

⁷ Fan ku! Yesu bu abwaare-wole to ee ba.

Nu okumaa numu ii biti o wu mu, halu bamu nu ba yii mu kika mu gbaa, lu mu sv kase sv asa kpini bee biti ba su.

Kanun nu ii biti i ba. Amen!

⁸ Onyiripe lbwaare towe ye, "Me i gye Alfa ye Omega.* Me i bu to, nu n wola n bu to poyi nu ato i piili, nu n biti n baa n bu to kakpaa mu. Me i gye Olubunpu."

Gyon Kilee kaapu mu nu

o wu lu Yesu sv

⁹ Me, Gyon mu nu n gye fane burisa, lu Yesu sv mu n gyii awurofo fee kanan mu nu fen gyii mu, lu an maa gye mu

kuwura-gyii mu to asa sv mu. Amaa an nye kenyiita yile to. Lu lbwaare asun kitowe ye Yesu asun kilee towe sv mu, ba ktaa me naa tw Patimose kifintin mu sv. ¹⁰ Onyiripe Yesu kake sunsa mu, lbwaare Kayaayu mu ki ba me sv, nu n nu obule lala ku me kamaa, ki maa su fee kabile. ¹¹ Nu obule mu towe me ye, "Kyuroo ato mu nu fii wu fale waa owole to, ke fu taa kyuje Krisito kubu-kubu asuno mu. Imu i gye Efeso ye Simirina ye Pegamum ye Tatira ye Sadisi ye Filadehya maa Lawodisiya."

¹² N maa bilini n ku obule mu nu ki towe me ase mu, n wu ifitila igyagakpa isuno mu nu ba taa isuwa waa umu. ¹³ Imu nsana to mu, n wu oku fee Daadimaadi Obii-nyinsa mu. O bun kaale bunswusa ba yii kase, nu o taa suwa kirusu nmina mu kokolo sv. ¹⁴ Nu mu kumu inyini i fuuli parepare fee ateebi abee bwanbwan, nu mu ansi abi i du fee fulon anobi. ¹⁵ Nu mu ayaa i du fee kubilito papee mu nu ba taa tw fulon to, nu ku njalige, nu mu obule mu i du fee nkyu i maa bola i kyon akoh to. ¹⁶ Nu o sv akyikpebi asuno mu gyisa kbaa to, nu sakunde gyimba anyo i lu mu kon to. Nu mu ansi to mooo i njalige fee kakyowape kyowe.

¹⁷ Nu n maa wu mu mu, n tiye mu ayaa to fee nyimisa wusa, nu o taa mu gyisa kbaa gyaga me sv, nu o towe ye, "Man waa kufuu. Me i gye kagyankpaa ye laalaalowe. ¹⁸ Me i gye Omu nu n bu to. Nu n kyina wu, amaa ku, n te nkpa to kakpaa. Nu lewu ye Kamande isafwu i bu me kbaa to.

¹⁹ "Imu sv, kyuroo ato mu nu fu wu i maa waa nbunbu numu ye ato mu nu ii biti i ba kamaa to mu kpini yula. ²⁰ Akyikpebi asuno mu nu fu wu me gyisa kbaa to mu, ye ifitila igyagakpa asuno mu nu ba taa suwa waa umu mu kase i gye ye, Akyikpebi asuno mu i yile sa lbwaare nboo asuno mu nu bee ku Krisito kubu-kubu asuno mu sv, nu ifitila igyagakpa asuno mu i yile sa Krisito kubu-kubu asuno mu."

2

*Okala mu nu ii kpee u sa
Krisito kubu mu nu ki bu
Efeso kade to mu*

¹ Nu o bila towe me ye,

"Kyuroo asun numu naa sa lbwaare kaboo mu nu ee ku Krisito kubu mu nu ki bu Efeso kade to mu sv. Asun numu i lu me, mu nu n sv akyikpebi asuno me gyisa kbaa to, nu n naa ifitila igyagakpa asuno mu nu ba taa suwa waa mu nsana.

* 1:8 1:8 Imu kase u kaapu ye, lbwaare i gye kagyankpaa ye laalaalowe.

2 N tɔwe fane ye, N nyi fane asin waasa ye kanan mu nu fan kpan fane n-yi waa kusun ye kanan mu nu fan nye kenyiita yile to. Nu n nyi fan maa mee biti alibi awaapu fane to, nu fan kaala bamu nu ba ye ba gye Krisito asunpu yege ba man gye mu ki, nu fan wu fee ba gye antɔjesa wuya ana. 3 Nu n nyi fan maa nye kenyiita yile to, nu fen gyii awɔrɔfo lu me kitu su, nu fane abaa a man yoo. 4 Amaa n su fane n-yi su asin aku, umu i gye ye nbunbu fan man bila fen su kebiti fee kanan mu nu fan gyankpaa fen su mu. 5 Fan nyinji katun mu nu naafɔo fan fɔb, nu fan bwii lu tyey mu. Fan kyeege fane nfeere lu alibi to, ke fan waa adanburasa mu nu fan kyuna fen waa mu. Nu fan man kan kyeege fane nfeere lu alibi to mu, n biti n ba fane ase ba lee fane fitla ogyagakpa mu lu katun mu nu ki bu mu. 6 Amaa fane koto kolun mu nu fen waa nu i burɔn mu i gye ye, fen kisi Nikolatan abi awaasa mu nu ngbaa me n kisi mu. 7 Omu nu o su asu mu, o nu asin mu nu lbwaare Kayaayu mu u tɔwe Krisito kubu-kubu mu. Osa kumaa mu nu o ko lu mu, n biti n sa mu okpa, ke o gyii oyu mu nu ki sa nkpa mu abi nu ki yile lbwaare aye susu, mu nu be bila bee ti ye Paradise mu.”

*Okala mu nu ii kpee u sa
Krisito kubu mu nu ki bu
Simirina kade to mu*

8 Nu o bila tɔwe me ye,
“Kyurɔo asin numu naa sa lbwaare kaboo mu nu ee ki Krisito kubu mu nu ki bu Simirina mu su. Asin numu i lu me mu nu n gye Kagyankpaa ye Laalaalɔwe mu, nu n da wu nu n kyinji bila n te nkpa to mu. 9 N nyi awɔrɔfo mu nu fen gyii ye fane kitiri, amaa kesintin to fane kikoolɛ-gyii su mu fen gye ato wuya ana. N nyi bamu nu ba ye ba gye Gyiwu abi yege ba man gye, nu bee tin antɔjesa bee gyaga fane su mu. Ba gye Sitaane kubu mu to asa. 10 Fan man waa kufuu lu awɔrɔfo mu nu fen biti fan gyii mu su. N tɔwe fane ye, fen biti fen nye kotɔb to ki, mu nu ki gye fee Sitaane ii biti o taa fane asa mu to aku naa tii obu. Fen biti fen nye kanyanla nke kudu. Halu lewu to gbaa, fan yile fane kikoolɛ-gyii to kenken, ke n sa fane kokoka mu nu ki gye nkpa kakpaa.

11 “Omu nu o su asu mu, o nu koto mu nu lbwaare Kayaayu mu u tɔwe Krisito kubu-kubu mu. Osa kumaa mu nu o ko lu mu, lewu nyosapu mu man bila ye o gyii mu.”

*Okala mu nu ii kpee u sa
Krisito kubu mu nu ki bu
Pegamum kade to mu*

12 Nu o bila tɔwe me ye,

“Kyurɔo asin numu naa sa lbwaare kaboo mu nu ee ki Krisito kubu mu nu ki bu Pegamum kade to mu su. Asin numu u lu me mu nu n su sakunde gymba anyo me ase. 13 N nyi katun mu nu fan te. Tɔto nu Sitaane kuwura-gya mu ki bu. Imaa umu kpini gbaa mu fan san koolɛ me gyii. Halu saɗa mu nu ba mɔo me asin mu kesintin ogyipu Antipasi fane kade lala mu nu Sitaane te mu to gbaa mu, fan man kina me lu fane kikoolɛ-gyii to.

14 “Amaa n su fane n-yi su asin pwɔsa ku. Imu i gye ye, asa mu nu bee buu Balaam asin kaapɔsa mu aku ba bu fane kubu mu to. Balaam numu i kyuna kaapu Balaki ye, kanan mu nu o waa ke Israyi abi ba waa alibi mu i gye ye, o pina bamu ke ba gyii agyito mu nu ba taa lonɔ sa idakpa, ke ba waa kakyu ye kanyin biti kigyagaa. 15 Kanin okpa manɔ su, nu asa mu nu bee buu Nikolatan abi asin kaapɔsa mu aku ba bu fane kubu mu to. 16 Imu su fan kyeege fane nfeere lu alibi to ba lbwaare ase, nu i man gye kanin bire, n biti n ba fane ase bilɛ ke n ba taa me kono to sakunde ba ko ye kanun asa manɔ.

17 “Omu nu o su asu mu, o nu koto mu nu lbwaare Kayaayu mu u tɔwe Krisito kubu-kubu mu. Osa kumaa mu nu o ko lu mu, n biti n sa mu agyito baalasa mu nu bee ti ye mana, nu i lu lbwaare ase mu. N biti n bila sa osa manɔ kubuu fufuli mu nu ba kyurɔo kitu pupwe gyaga kumu su, nu oku man nyi kanun kitu manɔ, amoo omu nu o nye kumu mu nkɔn.”

*Okala mu nu ii kpee u sa
Krisito kubu mu nu ki bu
Tiyatira kade to mu*

18 Nu o bila tɔwe me ye,
“Kyurɔo asin numu naa sa lbwaare kaboo mu nu ee ki Krisito kubu mu nu ki bu Tiyatira kade to mu su. Asin numu u lu me lbwaare mu-Bii mu nu mi ansi i du fee fulɔn anobi, nu me ayaa su i du fee kibɔto pipɛe mu nu ki njalge mu. 19 N nyi fane asin waasa. N nyi fane kebiti ye fane kikoolɛ-gyii ye fane kusun, ye kanan mu nu fen nye kenyiita yile to. Nu n nyi fan maa waa unumu kpini fan kyo kanan mu nu fan daa kyuna waa mu.

20 “Amaa n su fane n-yi su asin pwɔsa ku, fee fan maa sa okyu mu nu bee ti mu ye Gyesebeli okpa, nu ee ti mu n-yi ye lbwaare otowɛpu. Nu ee taa mu kukaapu mu pina me abuupu, nu bee waa kanyin abee kakyu biti kigyagaa, nu ba bila bee gyii agyito mu nu ba taa lonɔ sa idakpa mu. 21 N nye saɗa sa mu fee o kyeege mu nfeere lu mu kigyagaa mu to, amaa o kina o mee kyeege. 22 Imu su n biti n yege o loo, ke n yege bamu nu ba lu

bamu-ka ana kamaa nyita kekili ye mu mu, ba wu awurufo lala, amoo ba kyeege bamu nfeere lu alibi ukpa mu nu bee waa mu sv. ²³ N biti n moo mu abuupu mu kpini, ke Krisito kubu-kubu mu kpini ba bu fee me i gye omo nu o nyi nyimisa kokolo to ye mu nfeere to asin. N biti n ka fane okumaa numu kuko lu kuto mu nu o waa sv. ²⁴ Amaa n towe fane mu nu fan san Tiyatira, nu fan man buu okyu mu asin kaaposa libi, nu fan man bula mu asin mu nu mu abuupu bee ti ye Sitaane asin budusa baalasa mu. Imu sv n towe fane ye n man bila ye n taa kikapne ku tii fane sv. ²⁵ Amaa fan dan kntaa kuto mu nu fan wola fan sv to mu kenken, naa fvu saja mu nu n biti n ba. ²⁶ Osa kumaa mu nu ee ko ee lu, nu ee waa mi kebiti naa fvu laalaaluwe mu, n biti n sa mu olon ndendemande sv. ²⁷ Nu fee kanan mu nu n nye olon lu me-Se lbwaare ase, saja mu nu o towe asin lu me sv ye,

'Ee biti o taa kibultu olon kudubi gyii kuwura bamu sv, yege o mee wu bamu kowee.

Ee biti o boyi bamu fee kanan mu nu bee boyi apee to bee waa umu buriburi mu.'

²⁸ N biti n bila sa osa manja kubwayke kikyikpebi mu, umu i kaapu fee ba ko lu. ²⁹ Omu nu o sv asu mu o nu kuto mu nu lbwaare Kayaayu u towe Krisito kubu-kubu mu."

3

*Okala mu nu ii kpee u sa
Krisito kubu mu nu ki bu
Sadisi kade to mu*

¹ Nu o bila towe me ye, "Kyuroo asin numu naa sa lbwaare kaboo mu nu ee ku Krisito kubu mu nu ki bu Sadisi kade to mu sv. Asin numu i lu me, mu nu n sv lbwaare N-yaayu nsuno ye akyikpebi asuno mu. N nyi fu asin waasa, fu nye kitu fee fu maa te nkpa to, amaa fu wu. ² Imu sv fan kyinji, ke fan sa umu nu i san nu ii biti i wu mu to olon. Lu fee n wu fane asin waasa i maa man du kyeekyee me lbwaare ansi to. ³ Imu sv fan nyinji ato mu nu ba kaapu fane nu fan nu mu. Fan buu umu, ke fan yege alibi kwaa. Amaa nu fan man kan kyinji bure, n biti n ba purigi fane sv fee oyu, nu fen mee ye fan bu saja mu nu n biti n ba fane ase.

⁴ "Amaa i san asa kalusa aku nu ba bu Sadisi, nu ba man waa bamu n-nyu ineesi. Bamu ii biti ba bun ato fufuli, ke n maa bamu a nate, lu fee bamu i dagaa kanun. ⁵ Nu omo nu o kan ko lu mu, mu ii biti o bun ato fufuli fee bamu. Nu n mee ye n kpayi mu kitu lu nkpa owole mu

to kakaaku. Amaa n biti n lee towe Nse lbwaare maa mu nboo mu ansi to fee ba gye me asa. ⁶ Omu nu o sv asu mu, o nu kuto mu nu lbwaare Kayaayu mu u towe Krisito kubu-kubu mu."

*Okala mu nu ii kpee u sa
Krisito kubu mu nu ki bu
Filadefiya kade to mu*

⁷ Nu o bila towe me ye, "Kyuroo asin numu naa sa lbwaare kaboo mu nu ee ku Krisito kubu mu nu ki bu Filadefiya kade to mu sv. Asin numu i lu me mu nu n gye okyirekyirepu ye kesintin wuya, nu me kubaa to nu Dawidi safu bu mu. Nu kuto kumaa mu nu n tigi mu, oku mee taale tii, nu kuto kumaa mu nu n tii moo mu, oku mee taale tigi. ⁸ N nyi fane asin waasa. Fan nu, n tigi kebuno mu nu oku mee taale tii mu yla sa fane. N nyi fee fane olon man kyo, amaa fan buu me asin mu, nu fan man kina me. ⁹ Kuto mu nu n biti n taa waa bamu nu ba bu Sitaane kubu mu to, nu ba gye antjesa wuya ana, nu bee towe ye ba gye Gyiwu abi yege ba man gye mu i gye ye, n biti n nyan kanun asa manja ke ba be munja fane ayaa kase, ke ba bu fee n biti fane asin. ¹⁰ Kpali fee fan maa man nu me konosa, nu fan nye kenyiita yile to mu, ngbaa me n biti n lee fane lu awurufo kotuu to ku mu nu kii biti ki ba dulinyaa to, ke i ba tuu dulinyaa asa kpini to ku mu.

¹¹ "N biti n ba bilen. Fan kntaa kuto mu nu fan sv to mu kenken, ke oku o man koolo kokoka mu nu n biti n taa sa fane mu. ¹² Nu okumaa mu nu o ko lu mu, ee biti o baa o gye fee lenbu to sabare, Me lbwaare osunkpa obu mu to. Nu o mee ye o lu tuu kakaaku kpa. N biti n kyuroo Me lbwaare kitu ye mu kade lala mu kitu gyaga kanun osa manja sv. Kanun kade lala manja i gye Gyerusalem pupwe mu nu kii biti ki lu svu Me lbwaare ase ba kase sv mu. Nu n biti n kyuroo me gbaa-gbaa me kitu pupwe gyaga kanun osa manja sv. ¹³ Omu nu o sv asu mu, o nu kuto mu nu lbwaare Kayaayu mu u towe Krisito kubu-kubu mu."

*Okala mu nu ii kpee u sa
Krisito kubu mu nu ki bu
Lawodisiya kade to mu*

¹⁴ Nu o bila towe me ye, "Kyuroo asin numu naa sa lbwaare kaboo mu nu ee ku Krisito kubu mu nu ki bu Lawodisiya kade to mu sv. Asin numu i lu me mu nu bee ti ye Amen mu ase. Nu n gye kesintin wuya, nu n ba lee lbwaare asin mu ifuli kaapu kyeekyee. Nu me i gye kumu sa kuto kumaa mu nu lbwaare tuu mu. ¹⁵ N nyi fane asin waasa, fee fan man yuuli nu fan man bugya. Nu fan daa fan

yuuli abɛɛ fan buɔya mu, naafɔɔ ɪ buɔɔn!
 16 Amaa lu fɛɛ fan maa du mɔlmɔlo, nu fan man yuuli abɛɛ fan man buɔya su mu, n biti n fura fane lu mɛ kɔnɔ tɔ foyi. 17 Fɛn tɔwɛ ye, an gye atɔ wuya ana, nu kɔtɔ kɔmaa ki waa ɔdan ɪ sa anɛ, nu sehn man tiri anɛ. Amaa fan man nyi fɛɛ fan gye awurufɔ agyipu, nu fane asin a su kɔwɛɛ, nu fan gye atiripu, ye agyaatanapɔ nu fan naa kubolonkpan. 18 Imu su n tɔwɛ n waa fane fɛɛ fan ba mɛ ase ba sɔɔ suwa kpare, kɛ fan ba waa atɔ wuya ana. Kɛ fan ba sɔɔ atɔ fufuli mɛ ase naa bun fane ipeeli kubolonkpan mu sɔ. Kɛ fan bila sɔɔ kɛfɛ waa fane ansi tɔ kɛ fan taale nye wu.

19 “Nu bamu nu n biti bamu asin mu, n gyii kade sa bamu nu n biite bamu asu. Imu sɔ fan payi fane ansi kɛ fan yege alibi kiwaa. 20 Fan nu mɛ ase! N yile kebunɔ n nɛ ɔpɔnɔ mu. Ɔkɔmaa mu nu o nu mɛ ɔbɔle, nu o tigi ɔpɔnɔ mu, n biti n loo tɔ ba, kɛ maa mu a buɔa gyii.

21 “Ɔmu nu ɔ ko lu mu, n biti n sa mu ɔkpa ɔ ba kyina kuwura-gya su mata mɛ, fɛɛ kanan mu nu ngbaa mɛ n ko lu nu n kyina mata Mɛ-Se mɛ kuwura-gya mu sɔ. 22 Ɔmu nu ɔ su asu mu, o nu kɔtɔ mu nu lbwaare Kayaayu mu ɪ tɔwɛ Krisito kubu-kubu mu.”

4

Susu lbwaare aye

kuwura-gya mu

1 Inumu kamaa mu, n ku nu n wu susu lbwaare aye ɔpɔnɔ maa tigi ki de. Nu n nu ɔbɔle mu nu ki daa tɔwɛ mɛ ase fɛɛ kabile mu bila tɔwɛ mɛ ye, “Ba susu nfi, kɛ n kaapɔ fu atɔ mu nu ɪ dagaa fɛɛ ɪ maa waa inumu kamaa.” 2 Opula tɔ nu lbwaare Kayaayu mu taa mɛ. Nu n ba ku mu, n wu kuwura-gya mu ki maa bu susu lbwaare aye yege ɔku tɛ kumu sɔ. 3 Nu ɔmu nu ɔ tɛ kumu sɔ mu, ɪ nhalge pilepile fɛɛ abuu nhalgesa mu nu ɪ su ɔgyalin, umu ɪ gye gyasipa nu ii fuuli ye kaneliyan nu ɪ payi mu. Nu okyimale mu nu ku nhalge fɛɛ ɔgyalin kubuu mu nu ki du fɛɛ kifateɛ bunboli, nu ki kyaabɔɔ kuwura-gya mu. 4 Nwuragya adɔnyɔ ye ana ɪku ɪ yile kyaabɔɔ kuwura-gya mu yege abɔlsa adɔnyɔ ye ana ba tɛ umu sɔ. Ba bun atɔ fufuli nu ba bun suwa awura-wurɔ. 5 Nu bulayi ɪ wɛɛ ɪsɛɛ yege ɛɛ pɔnte lu kuwura-gya mu ase. Ifitila isuno ɪ bu kuwura-gya mu ase ɪ diyɛ. Inumu ɪ gye lbwaare N-yaayu nsuno mu.

6 Kuwura-gya mu ansi tɔ mu, n bila wu kɔtɔ ku fɛɛ ɔpɔ, nu ki du fɛɛ kilase, nu ki bila ki du kilin-kilin.

Nsana tɔ mu atɔ kɔsa ana ba kyaabɔɔ kuwura-gya mu, yege ba su ansi bamu

ansi tɔ ye bamu kamaa ye katn kɔmaa. 7 Kɔtɔ kɔsa gyankpaasa mu ki du nu fɛɛ barɛ, nu ɔnyɔsapɔ du fɛɛ naate gbelu, nu ɔsasapɔ mu ansi tɔ ɪ du fɛɛ nyimisa, nu ɔnasapɔ du fɛɛ kpaakpaate mu nu ee fugi.

8 Atɔbwaaya kɔsa ana manɔ ɔkɔmaa numu sɔ abanbante asiye, nu ba su ansi bamu n-yu sɔ katn kɔmaa numu kyaabɔɔ halɔ bamu abanbante tɔ. Ba mɛɛ yege kitɔwɛ kakyɔwape ye kagyanbwe ye,

“Kyirekyire, kyirekyire, kyirekyire,
 ɪ gye anɛ-Nyirɛ lbwaare Owura lala,
 mu nu ɔ bu tɔ, nu ɔ wɔla ɔ bu tɔ pɔyi nu atɔ ɪ piili,

nu ee biti ɔ baa ɔ bu tɔ kakpaa mu.”

9 Sana kɔmaa mu nu atɔbwaaya kɔsa mu bɛɛ bu ubn bɛɛ taa bunyaa ye bɛɛɛɛ ye afwala bɛɛ sa ɔmɔnɔ ɔ tɛ kuwura-gya mu sɔ, nu ɔ tɛ nkpa tɔ kakpaa mu.

10 Nu abɔlsa adɔnyɔ ye ana mu bee munɔ ɔmɔnɔ ɔ tɛ kuwura-gya mu sɔ, nu ɔ tɛ nkpa tɔ kakpaa mu ansi tɔ, bee sun mu. Nu bee bugi bamu awura-wurɔ bɛɛ yila kuwura-gya mu ase nu bɛɛ tɔwɛ ye,

11 “Anɛ-Nyirɛ ye anɛ lbwaare,
 fu dagaa fɛɛ ba sa fu bunyaa ye bɛɛɛɛ, nu fu ɔbn dagaa fu.

Lu fɛɛ fu ɪ tuɔ kɔtɔ kɔmaa numu,
 nu fu kebiti tɔ nu fu tuɔ inumu kpini,
 nu bamu kpini ba bu tɔ nu ba su nkpa fale.”

5

Kabɔlɔpɔ mu kɔɔle

ɔwɔle bɔɔsa mu lu lbwaare ase

1 Tuɔ nu n wu ɔwɔle bɔɔsa ku maa bu ɔmu nu ɔ tɛ kuwura-gya mu sɔ kɔbaa gyisa tɔ. Nu ba kyurɔɔ kumu ansi tɔ ye kamaa kpini, nu ba taa atɔ tarisa asuno tari ɔwɔle bɔɔsa mu kɔnɔ sɔ. 2 Nu n wu lbwaare kabɔɔ ɔlɔnpɔ maa taa ɔbɔle lala ee kuusi ɛɛ tɔwɛ ye, “Anumu ɪ dagaa fɛɛ ɔ kyate kɔtɔ tarisa mu, kɛ o bugi ɔwɔle bɔɔsa mu tɔ?”

3 Amaa ɔku man bu susu abɛɛ kase su abɛɛ kase tɔ, nu ɛɛ taale bugi ɔwɔle bɔɔsa mu tɔ abɛɛ ɔ taale ku kumu tɔ. 4 Nu n su gaa, lu fɛɛ ɔku man bu tɔ nu ɔ dagaa fɛɛ o bugi ɔwɔle bɔɔsa mu tɔ abɛɛ ɔ ku kumu tɔ. 5 Nu abɔlsa mu tɔ ɔku tɔwɛ mɛ ye, “Man bila su! Ku, Gyuda kebunɔ nyimisa mu nu bɛɛ tu mu ye Birane, nu ɔ lu Dawidi kanaana kpare tɔ mu, ɔ ko gyii sɔ. Imu sɔ ɛɛ taale kyate atɔ tarisa asuno mu, kɛ o bugi ɔwɔle bɔɔsa mu.”

6 Nu n maa ku mu, n wu Kabɔlɔpɔ mu nu mu ɔbɔle tɔ sɔ kilɔpane fɛɛ ba maa taa mu waa saraga, maa yile kuwura-gya mu ye atɔ kɔsa ana mu ye abɔlsa mu nsana. Ɔ su agyapaa asuno ye ansi asuno mu nu ɪ gye lbwaare N-yaayu nsuno mu nu lbwaare sun bamu kpee dulinyaa tɔ

katun kumaa mu. ⁷ Nu Kabulupu mu ba koole owule boosa mu lu omu nu o te kuwura-gya mu su mu gyisa kubaa to. ⁸ Saja mu nu o koole owule boosa mu, ato kusa ana mu ye abilisa adonyo ye ana mu ba munja Kabulupu mu. Nu bamu okumaa numu su adunle ye suwa kalape-bi mu nu nlaa liifensa i bola umu mu, nu i yile sa lbwaare asa mu kabwaare-kule. ⁹ Nu ato kusa ana mu ye abilisa mu ba bu olon pupwe sa Kabulupu mu ye,

“Fu i dagaa fee fu taa owule boosa mu, ke fu kyate umu itaresa mu.
Lu fee ba moo fu,
nu fu taa fu nkalan mu soo asa sa lbwaare.
Fu soo bamu lu nbuno kumaa to ye ntowe kumaa to,
ye asa kumaa to ye ndendemande kumaa to.

¹⁰ Nu fu taa bamu ba loo fu kuwura-gyii mu to,
waa bamu aseepu ke be sun ane lbwaare,
nu bee biti ba gyii kuwura kase su.”

¹¹ Nu n bila ku, nu n nu lbwaare nbooo ngbin-ngbin kudu ubule mu nu nyumisa mee taale bu bamu kono ba maa kyaaboo lbwaare kuwura-gya mu ye ato kusa ana mu ye abilisa mu. ¹² Nu ba taa obule lala bu olon ye,

“Kabulupu mu nu ba moo mu,
mu nu olon ye ato kpare ye kanyaasin ye kuwura to olon
ye beeree ye bunyaa ye ayin-bi i dagaa mu.”

¹³ Tuto nu n nu ato twasa kpini mu nu ba bu susu ye kase su ye kase to ye opu to, ye bamu nu ba bu umu kpini to bee bu ye, “Ayin-bi ye beeree ye bunyaa ye olon, i gye sa omu nu o te kuwura-gya mu su, ye Kabulupu mu kakpaa.”

¹⁴ Nu ato kusa ana mu ba towe ye, “Amen.” Nu abilisa mu ba munja sun lbwaare ye Kabulupu mu.

6

Kabulupu mu kyate ato tarisa asuno mu

¹ N wu Kabulupu mu maa kyate ato tarisa asuno mu to kigyankpaasa mu. Nu n nu ato kusa ana mu to oko obule maa punte fee bulayi, nu o towe me ye, “Ba!”

² N maa ku mu n wu gbanje fufuli! Nu omu nu ee dii mu mu su kitaa, nu ba sa mu kuwura-woru, nu o dii fee oko-gyisapu mu nu ee kpee o naa ko gyii su.

³ Saja mu nu Kabulupu mu kyate kuto tarisa nyosapu mu, n nu kuto kusa nyosapu mu maa towe me ye, “Ba!” ⁴ Nu gbanje ku bila lu ba, o gye opree nun. Nu

omu nu ee dii mu mu, ba sa mu olon ye o lee kayu yuuli lu kase su, ke asa ba moo abaa. Nu ba sa mu sakunde lala ku.

⁵ Saja mu nu Kabulupu mu kyate kuto tarisa sasapu mu, n nu kuto kusa sasapu mu maa towe ye, “Ba!” N maa ku tuto mu n wu gbanje lenbiri maa yile, nu omu nu ee dii mu mu su kibulito kaalasa mu kubaa to. ⁶ Nu n nu obule ku maa towe lu ato kusa ana mu ase ye, “Ayu mudu ii biti i waa ogyalin, ke umu kigya ii biti i waa kake kulon kusun kokoka nu akyembee moo imuduu isa kigya ii biti i waa kake kulon kusun kokoka, amaa fan man kan nyita nfo ye nta!”

⁷ Kabulupu mu maa kyate kuto tarisa nasapu mu, n nu kuto kusa nasapu mu obule maa towe ye, “Ba!” ⁸ N maa ku tuto mu nu n wu gbanje mu nu mu ifuu i du fee ndaara mu, maa yile, nu omu nu ee dii mu mu, bee tu mu ye Lewu, yege kamande moo buu mu kamaa. Ba sa bamu olon ye ba moo kase su asa nbarige to ntun nna mu to kukulon. Iko ye akon ye alo ye kase su ndunbwe nu bee biti ba taa moo bamu.

⁹ Saja mu nu Kabulupu mu kyate kuto tarisa nusapu mu, asa mu nu ba moo bamu lu lbwaare asun mu katowe su, ye kitowe asin danbirasa mu lu Yesu Krisito su mu, n wu bamu kala ana ba maa bu lbwaare saraga kaswu mu opu to. ¹⁰ Nu ba kuusi kenken towe ye, “Onyuripe Owura lala, Okyurekyurepu ye kesintin wuya, saja moo nu fii biti fu gyoo naa fuu, popi ke fu tale, ke fu bute kase su asa mu nu ba moo ane mu asu” ¹¹ Nu lbwaare sa akaala mu ibalimasu fufuli, nu o towe bamu ye, “Fan nye kenyiita sana gberee tii su. Lu fee, fane burisa ana Krisito kusun awaapu mu nu i dagaa fee asa ba moo bamu fee fane mu, kono o fvu popi.”

¹² N maa ku mu Kabulupu mu kyate kuto tarisa siyesapu mu. Nu kase ki gyinyen olon su, nu kyowe biliji kitentenbiri tumm fee kitaa lenbiri. Nu obwaayi payi koo fee nkalan. ¹³ Nu akyikpebi a lu susu tye kase fee afuu bulonsa i da nu i yiyaa figi abi i lu tye mu. ¹⁴ Nu susu nyaa fee kalan nu ba koo mu. Nu abu ye afintin kpini i bute lu umu ipula.

¹⁵ Nu kase su awura ye asa kpare, ye anaakoru abilisa ye afulee wuya ana, ye alonpu ye anye kpini, ye bamu nu ba te bamu abaa su kpini, ba sile naa baala afule ubo to, ye afule mu nu i bu abu su mu to. ¹⁶ Nu ba towe abu ye afule mu ye, “Fan tye ane su baala ane lu omu nu o te kuwura-gya mu su ansi su ye Kabulupu mu agbu lala su.” ¹⁷ Lu fee bamu agbu kake lala mu ki fvu, nu anumu i taale yile?

7

*Isirayi abi ngbin kulifa
ye adina ye ana mu nu
Ibwaare lɛɛ yila*

¹ Inumu kamaa mu, n wu Ibwaare nbɔɔ ana, ba maa yile kase su abaaafun ntun nna ba kitaa abaaafun ana afuu, ke i man nye funti kase su abɛɛ ɔpu su abɛɛ iyu. ² Nu n bila wu kabɔɔ ku maa lu kyɔwe ɔlukpa ɛɛ ba susu, yege ɔ su Ibwaare mu nu ɔ bu to kakpaa mu koto duligisa. Nu ɔ taa ɔbule lala kuusi tu Ibwaare nbɔɔ ana mu nu Ibwaare sa bamu ɔlɔn ye ba nyita kase ye ɔpu mu. ³ Nu ɔ towe bamu ye, "Fan man nyita kase abɛɛ ɔpu abɛɛ iyu, amɔɔ an duligi ane Ibwaare asunpu bamu asikpu su pɔyi."

⁴ Nu n nu asa mu nu ba duligi bamu mu kɔnɔ. Ba bu ngbin kulifa ye adina ye ana lu Isirayi nbunɔ kudu anyɔ mu kpini to.

⁵ Gyuda kebunɔ to asa ba bu ngbin kudu anyɔ.

Nu Ruben kebunɔ to asa ba bu ngbin kudu anyɔ.

Nu Gadi kebunɔ to asa ba bu ngbin kudu anyɔ.

⁶ Nu Asa kebunɔ to asa ba bu ngbin kudu anyɔ.

Nafitali kebunɔ to asa ba bu ngbin kudu anyɔ.

Manase kebunɔ to asa ba bu ngbin kudu anyɔ.

⁷ Simeyon kebunɔ to asa ba bu ngbin kudu anyɔ.

Lewi kebunɔ to asa ba bu ngbin kudu anyɔ.

Isaki kebunɔ to asa ba bu ngbin kudu anyɔ.

⁸ Sebulun kebunɔ to ba bu asa ngbin kudu anyɔ.

Gyosefu kebunɔ to ba bu asa ngbin kudu anyɔ.

Bengyamin kebunɔ to ba bu asa ngbin kudu anyɔ.

*Sakyɔ damante
mu nu ba lu
ndendemande*

⁹ Inumu kamaa mu n wu sakyɔ damante ku, nu ɔku mee taale karage bamu. Ba lu ndendemande ye nbunɔ kukwu-kukwu ye asa kukwu-kukwu ye ntowe kukwu-kukwu ba yile kuwura-gya mu ye Kabulɔpu mu ansi to. Ba bun ɔbalmasu fufuli yege ba su abalaafa bamu abaa to. ¹⁰ Nu ba taa ɔbule lala bee kuusi bɛɛ towe ye,

"Kamɔlige gye ane Ibwaare mu nu ɔ te kuwura-gya su mu ye Kabulɔpu mu lɛɛ."

¹¹ Ibwaare nbɔɔ mu kpini ba yile kyaabɔɔ kuwura-gya mu ye abulisa mu ye ato-kɔsa ana mu. Nu ba munja taa bamu ansi bun

kase kuwura-gya mu ansi to, nu ba sun Ibwaare, ¹² bɛɛ towe ye, "Amen!"

Ayin-bi ye bunyaa ye kanyaasin ye afwaala ye bɛɛɛɛ ye kitu kunye ye ɔlɔn i gye ane Ibwaare lɛɛ kakpaa-kakpaa! Amen!"

¹³ Tɔto nu abulisa mu to ɔku taase me ye, "Nu bamu nu ba bun ɔbalmasu fufuli numu mu, anumu ana nin? Nu fine nu ba lu?"

¹⁴ Nu n lɛɛ mu kɔnɔ ye, "ɔbulisa, fu i nyi."

Nu ɔ towe me ye, "Bamu i gye asa mu nu ba lu awurufɔ lala mu kigyii to, nu ba fwu bamu ikaale Kabulɔpu mu nkalan to, nu i fuuli mu. ¹⁵ Imu su nu

ba yile Ibwaare kuwura-gya mu ansi to, nu bee sun mu kakyɔwape ye kagyanbwe mu osunkpa obu lala mu to.

Nu ɔmu nu ɔ te kuwura-gya mu su mu, ee biti ɔ baa ɔ bu bamu ase ke ɔ kun bamu.

¹⁶ Nu akon man bila ye ɔ kitaa bamu, nu bulɔfo man bila ye ɔ kitaa bamu.

Nu kyɔwe man bila ye ɔ da bamu, nu awulawula man bila ye ii wiili bamu.

¹⁷ Lu fɛɛ Kabulɔpu-bi mu nu ɔ yile kuwura-gya mu nsana mu ii biti ɔ baa ɔ gye bamu ɔkparɔ.

Ke ɔ kpiya bamu ɔbun kumu mu nu ki su nkpa nkyu mu ase.

Nu Ibwaare ii biti ɔ kpaye ansikyu kumaa lu bamu ansi to."

8

*Kuto tarisa sunɔsapu
mu ki kyate*

¹ Kabulɔpu mu maa kyate koto tarisa sunɔsapu mu, nu susu waa surum fɛɛ kerefi kulɔn kitaafun. ² Tɔto nu n wu Ibwaare nbɔɔ asunɔ mu nu ba yile Ibwaare ansi to, nu ba taa nbule nsunɔ ba sa bamu.

³ Nu n wu Ibwaare kabɔɔ ku maa su suwa kalape-bi nu ɔ ba yile Ibwaare kaswu ase. Nu ba taa ato liifensa kɔkyɔ sa mu ke ɔ taa buga ye Ibwaare asa mu kabwaare-kule su, taa ba suwa kaswu mu nu ki yile Ibwaare kuwura-gya mu ansi to mu, ke ɔ tuwa sa Ibwaare. ⁴ Ke ato liifensa mu nu ba tuwa mu idisi, taa buga ye Ibwaare asa mu kabwaare-kule mu, i lu Ibwaare kabɔɔ mu abaa to kpee susu Ibwaare ansi to. ⁵ Nu Ibwaare kabɔɔ mu taa suwa kalape-bi mu, nu ɔ nyo fulon lu suwa kaswu mu su bola suwa kalape-bi mu. Nu ɔ tɔu umu wurige kase su, nu bulayi kpira nu ɔ kpira, ɔlanba i waa, nu bulayi weɛ iɛɛ nu kase gyinyen.

Ibwaare nbɔɔ asunɔ mu to ana nbile kɔfulɛ

6 Tɔtɔ nu Ibwaare nbɔɔ asunɔ mu nu ba su nbile mu ba kɔula bamu n-yi ba fule nbile mu.

7 Nu Ibwaare kabɔɔ gyankpaasa mu fule mu kabile. Nu n wu bulayi abuu ye fulɔn i maa kyagile ye nkalan lu susu ba wɔrige kase su. Nu kase nbarige to ntun nsa umu to ketun kulɔn ki diyɛ, nu iyu gbaa nbarige to ntun nsa mu to ketun kulɔn gbaa diyɛ, nu afitiri bunboli mu kpini gbaa i diyɛ.

8 Nu Ibwaare kabɔɔ nyɔsapu mu fule mu kabile. Nu ba tɔɔ kɔtɔ ku fɛɛ kɔbi lala mu nu ki diyɛ yen-yen waa ɔpu to. Nu ɔpu mu to nbarige to ntun nsa umu to ketun kulɔn bilinjɔ nkalan. 9 Nu ato tɔusa mu nu ba bu ɔpu mu to nbarige to ntun nsa mu to ketun kulɔn ba wu, nu ukɔli lala mu nu i bu ɔpu mu to nbarige to ntun nsa mu to ketun kulɔn i nyita.

10 Nu Ibwaare kabɔɔ sasapu mu fule mu kabile. Nu kikyikpebi lala mu nu ki diyɛ fɛɛ ɔgyaa ba tiye ubun amu-amu ye atiribo mu to nbarige to ntun nsa ketun kulɔn to.

11 Kikyikpebi mu kitu i gye ye ɔlihi. Nu nkyu mu nbarige to ntun nsa mu to ketun kulɔn i bulhi. Nu asa gaalaagaa ba nuu nkyu mu, nu ba wu-wu, lu fɛɛ nkyu mu i bulhi.

12 Nu Ibwaare kabɔɔ nasapu mu fule mu kabile. Nu kanan mu nu kyɔwe daa ɔ ku to mu, kake to nbarige to ntun nsa to mu, ketun kulɔn ki bilinjɔ kitentenbiri. Nu kanan mu nu obwaayi ye akyikpebi i daa i ku to mu, kagyanbwe nbarige to ntun nsa to mu, ketun kulɔn bilinjɔ kitentenbiri.

13 Nu n maa ki mu, n nu kpaakpaate maa fugi susu afuu to ee su kenken ye, "Asa mu nu bee biti ba sii kase su, naa fuɔ saɔa mu nu Ibwaare nbɔɔ nsa mu nu ba san mu, ba ba fule bamu nbile mu, bamu laaku ulu isa!"

9

Kabile nusapu mu biya gyerebi gyankpaasa

1 Nu Ibwaare kabɔɔ nusapu mu fule mu kabile, nu n wu kikyikpebi mu nu ki lu susu ba tiye kase su mu. Nu ɔku taa ɔbo bunkyinsa lala mu nu ki man su ɔkaa mu kebuno saafu sa mu. 2 Maa tigi ɔbo bunkyinsa lala mu, idiisii i lu kumu to fɛɛ kanan mu nu i lu bodobodo obu lala to mu, nu idiisii i yege nu kyɔwe ye susu waa kitentenbiri. 3 Nu ntuntunbi ba lu idiisii mu to ba kase su, nu Ibwaare sa bamu ɔlon mu nu ba taa dun fɛɛ kase su kyankpati lee mu. 4 Ba tɔwe bamu ye ba man kan mata kase su afitiri abee ato

duusa abee iyu, amaa ba nyanla bamu nu ba man su Ibwaare kakyɔle bamu asikpu su mu. 5 Ba man sa ntuntunbi mu ɔkpa ye ba mɔɔ asa, amaa ba sa ba mu ɔkpa ye ba nyanla bamu obwaayi inuu. Nu ntuntunbi mu kudun u ko fɛɛ kyankpati maa dun nyumisa mu. 6 Kanun obwaayi maɔa to mu asa maɔa bee biti ba biti lewu, amaa ba mee ye ba nye lewu mu. Bee biti fɛɛ ba wu gbaa, amaa ba mee ye ba wu.

7 Ntuntunbi mu ba du nun fɛɛ igbanje mu nu ba kɔula bamu bee kpee iko. Ba bun ato ko fɛɛ suwa awura-wuro bamu amu to nu bamu ansi to i du fɛɛ asa. 8 Bamu inyini i du nun fɛɛ akyi inyini, nu bamu anyi i du fɛɛ barune anyi mu. 9 Ba su ato ko fɛɛ abilito panpasan kun bamu kɔkolo su, nu ba maa fugi mu bamu abanbante to mu ulawu i du fɛɛ abilito itoroko damante mu nu igbanje bee bute ba sile bee kpee iko to. 10 Ba su ipu nu bee dunji fɛɛ ukyankpate, nu bamu ipu mu to nu ba su ɔlon bee nyanla asa obwaayi inuu mu. 11 Ba su owura mu nu ee ki bamu su, nu mu i gye ɔbo bunkyinsa lala mu nu ki man su ɔkaa mu kabɔɔ. Nu Hibriwu katowe to mu bee tu mu ye Abadon, nu Giriki katowe to mu bee tu mu ye Apolijon. Mu kitu mu kase i gye onyitapu.

12 Gyerebi gyankpaasa mu nu i su kufuu mu kyɔn. Maa gyerebi ntun nnyɔ su i bu ɔkpa u ba.

Kabile siyesapu mu biya gyerebi nyɔsapu

13 Nu Ibwaare kabɔɔ siyesapu fule mu kabile, nu n nu ɔbule ku maa lu suwa kaswu mu nu ki yile Ibwaare ansi to nbɔntɔnbɔlon ana to. 14 Nu ɔbule mu tɔwe Ibwaare kabɔɔ siyesapu mu nu ɔ su kabile mu ye, "Saɔe nbɔɔ nna mu nu Ibwaare nmɔina bamu yila ɔbun lala Gyufereti ase mu." 15 Nu ɔ saɔe nbɔɔ nna maɔa, mu nu Ibwaare loɔɔ bamu yila sa saɔa numu ye kake numu ye obwaayi numu ye kesu numu, ye ba mɔɔ kase su asa nbarige to ntun nsa mu to ketun kulɔn. 16 Nu n nu anaakɔpu mu kɔɔɔ. Ba gye ngɔn kudu-kudu kanun kudu kanun anyɔ (milyɔn alifa anyɔ abee 200,000,000).

17 Me ansi su kuleekaapu mu to mu, n wu igbanje ye bamu adiipu. Nu adiipu mu ba su abilito panpasan kunsu bamu nkolo su. Nu u payi fɛɛ fulɔn, nu i du fɛɛ buluu, nu ki bɔla ki du fɛɛ kikyɔn-nyufo. Igbanje mu amu i du nun fɛɛ abirane amu, nu fulɔn ye idiisii ye ferinwuta u lu bamu nno to. 18 Kanun gyerebi ato asa mu nu i gye fulɔn ye idiisii ye ferinwuta numu i mɔɔ asa nbarige to ntun nsa mu to ketun kulɔn. 19 Igbanje mu ɔlon bu bamu nno to ye bamu ndufa to. Bamu ndufa i du nun

fɛɛ ananse, nu ɪ sɔ amu nu ba sɔ bee gyii gyerebi.

²⁰ Asa mu nu ba san kase sɔ, nu gyerebi atɔ numu gbaa ɪ man mɔɔ bamu mu, ba man yege alibi kiwaa. Nu nbwu libi abɛɛ idakpa mu nu ba taa suwa abɛɛ gbiti abɛɛ kitasan abɛɛ abuu abɛɛ iyu mu, ba man yege umu kusun. Bamu idakpa maɲa ɪ man ku, nu i mee nu, nu ɪ mee nate. ²¹ Nu ba man yege asa kumɔɔ, ye afe kutu ye akpa-sɪn, ye kigyagaa kakyɪ ye kanyɪn biti ye keyu tɔ.

10

Ibwaare kabɔɔ ye kawule-bi bɔɔsa

¹ Tɔtɔ nu n bila wu Ibwaare kabɔɔ ɔlɔlɔnpɔ ku maa kpɪhɛ lu sɔsɔ ɛɛ ba kase sɔ. Nu abwaare-wɔle a bun mu fɛɛ atɔ bunsɔ, nu okyimale kyaabɔɔ mu kumu. Nu mu ansi i du fɛɛ kyɔwe, nu mu ayaa i du fɛɛ sabare mu nu ku dɛɛ fulɔn. ² Nu ɔ sɔ kawule-bi mu nu ki bugi ki bu mu kɪbaa tɔ. ɔ taa mu gyisa kiyaɔ yii ɔpɔ sɔ nu ɔ taa mu buna kiyaɔ yii kase sɔ. ³ Nu ɔ punte kenken fɛɛ kanan mu nu birane muusi mu. Maa punte kanɪn mu bulayɪ kikpira asuno mu kyula sɔ. ⁴ Bulayɪ kikpira asuno maa towe mu, nu n biti n kyɔrɔɔ. Amaa n nu ɔbulɛ ku maa towe lu sɔsɔ ye, "Taa asɪn mu nu fu nu lu bulayɪ kikpira asuno mu tɔ mu waa asiiri tɔ, man kyɔrɔɔ asɪn mu yɪla!"

⁵ Nu Ibwaare kabɔɔ mu nu n wu maa yɪle ɔpɔ sɔ ye kase sɔ mu, kusaa mu gyisa kɪbaa sɔsɔ. ⁶ Nu ɔ taa Ibwaare mu nu ɔ bu tɔ kakpaa, nu ɔ tɔv sɔsɔ ye kutɔ kumaa mu nu ɪ bu kumu tɔ, ye kase ye kutɔ kumaa mu nu ɪ bu kumu tɔ, ye ɔpɔ ye kutɔ kumaa mu nu ɪ bu kumu tɔ, bo ntan towe ye, "Ibwaare man bila ye ɔ gyoo!" ⁷ Amaa sɔnɔ mu nu Ibwaare kabɔɔ sunɔsɔpɔ mu ii biti ɔ fule mu kabɪle mu, kanɪn sɔnɔ maɲa nu Ibwaare asɪn baalasa mu ii biti ɪ ba tɔ, fɛɛ kanan mu nu ɔ wɔla towe sa mu atowepu mu nu ba gye mu ayaafɔle mu.

⁸ Nu ɔbulɛ mu nu n nu lu sɔsɔ mu bila towe me ye, "Kpɛ naa kɔɔle kawule-bi bɔɔsa mu nu ki bugi mu, lu Ibwaare kabɔɔ mu nu ɔ yɪle ɔpɔ sɔ ye kase sɔ mu kɪbaa gyisa tɔ."

⁹ Imu sɔ n kpɛɛ Ibwaare kabɔɔ mu ase naa towe mu ye, "Taa kawule-bi mu nu fu sɔ mu sa me." Nu ɔ towe me ye, "Kɔɔle, ke fu we kumu. Kii biti ki baa ki bukon fu konɔ tɔ fɛɛ nmasan, amaa fu ɔtɔ tɔ bure kii biti ki baa ki bulɪli kite-kite." ¹⁰ Nu n kɔɔle kawule-bi mu lu Ibwaare kabɔɔ mu kɪba tɔ, nu n we kumu. Ki waa me konɔ tɔ ɔkon fɛɛ nmasan mu, amaa n maa we kumu lowe mu, me ɔtɔ tɔ waa me ɔlɪlɪ.

¹¹ Tɔtɔ nu ɔ towe me ye, "I dagaa fu maa kyaga sɔ fu towe atɔ mu nu ii biti ɪ ba asa gaalaagaa sɔ ye ndendemande sɔ ye ntowe kɔkwɪ-kɔkwɪ sɔ ye awura sɔ mu."

11

Ibwaare kesintin agyipu anyɔ

¹ Tɔtɔ nu ɔku taa oyu kaalasa nu ki du fɛɛ kikpebi mu sa me. Nu ɔ towe me ye, "Kɔsɔ ke fu naa kaala me, Ibwaare mi osunkpa aye mu ye me kaswu mu, ke fu kale bamu nu ba bu kumu tɔ bee sun me mu kpini. ² Amaa yege kabwaare-sunkpa aye mu kasɔroga opula mu yɪla, man kaala tutɔ. Lu fɛɛ me ɪ taa tutɔ sa bamu nu ba man gye me asa. Nu bee biti ba ba kɔ kɔɔle me kade mu lbwaayi adina ye anyɔ. ³ Nu n biti n sa me kesintin agyipu anyɔ mu ɔlɔn, ke ba taa nke kagbɪn kɔlɔn ye anyɔ ye adisiye towe me asɪn, yege ba bun kensi payɪ atɔ bunsɔ, mu nu ɪ kaapɔ fɛɛ asɪn ɪ basa bamu." ⁴ Fale kesintin agyipu anyɔ anamu ɪ gye olifu iyu unyɔ ye ɪfɪtɪla igyagakpa unyɔ mu. Anyɪn anyɔ banumu ɪ yɪle ɔnyɪrɪpe lbwaare kase wuya ansi tɔ. ⁵ Nu ɔɔɔn ku kan ii biti ɔ tɔɔrɔɔ lbwaare kesintin agyipu anyɔ banumu mu, fulɔn ii biti ɔ lu bamu nno tɔ ba dɪye mu. Fale nu ɔkumaa mu nu ee biti ɔ tɔɔrɔɔ bamu mu, ii biti ɔ wu.

⁶ Anyɪn anyɔ banumu ba sɔ ɔlɔn ba taale kɪtaa bulayɪ sɔsɔ, ke ɔ man bila da sɔnɔ mu nu bee towe abwaaresɪn mu. Nu ba sɔ ɔlɔn ba taale yege nkyu ii bilɪnɪ nkanan, nu ba bila ba sɔ ɔlɔn ba tɪ gyerebi ba tɔv kase sɔ sɔnɔ kumaa mu nu bee biti.

⁷ Nu ba kan lowe bamu abwaaresɪn kɪtɔwe mu, kadɔnbwe mu nu ɛɛ lu ɔbɔ bunkyinsa lala mu nu ki man sɔ ɔkaa mu tɔ mu, ee biti ɔ ba kɔ ye bamu, taale bamu ke ɔ mɔɔ bamu. ⁸ Ke bamu abuni ɪ baa ɪ de kade lala mu kigbenbi sɔ, katɪn mu nu ba da bamu-Nyɪrɪpe Yesu oyu laasa sɔ mu. Kɪjasan tɔ mu bee tɪ kade lala numu ye Sodom abɛɛ Egyipiti. ⁹ Asa kɔkwɪ-kɔkwɪ ye ndendemande ye ntowe kɔkwɪ-kɔkwɪ ye ɔsɔwɔle sɔ asa kpini bee biti ba ba yɪle ku bamu abuni mu nke nsa ye kɪdɪye, nu ba mee ye be kyula ke ɔku ɔ pula bamu. ¹⁰ Atowepu anyɔ maɲa lewu ii biti ɔ waa asa mu nu ba tɛ kase sɔ mu kpini ɔkon, ke ba gyii bamu ansi ke ba keɛ abaa atɔ. Lu fɛɛ kanun lbwaare atowepu anyɔ maɲa ba yege nu asa ba gyii awɔrɔfɔ kase sɔ gaa.

¹¹ Amaa nke nsa ye kɪdɪye kamaa mu, lbwaare nkpa ɔfɔtɛ ba loo bamu tɔ, nu ba kyɪnɪ kɔsɔ yɪle bamu ayaa sɔ. Tɔtɔ mu, kufuu ki kɪtaa asa mu nu ba wu bamu mu. ¹² Nu lbwaare atowepu anyɔ mu ba nu ɔbulɛ lala ku lu sɔsɔ towe bamu ye, "Fan dii ba sɔsɔ nfiɪ." Nu ba bɔla

abwaare-wole to dii kpee susu yege bamu dun ana ba ku bamu.

13 Kanun opula mana to nu kase ki gy- ingyen, nu kade mu to nbarige to kudu mu to ketun kolon boyi tiye. Nu kanun kase kigingyen mana moo asa ngbin nsuno. Nu kufuu ki kntaa bamu nu ba nye nkpa mu, nu ba taa bunyaa sa lbwaare mu nu o bu susu mu.

14 Gyerebi nyosapu mu kyun nu gyerebi sasapu moo bu okpa su ee ba bilen.

Kabile sunosapu

15 Nu lbwaare kaboo sunosapu mu fule mu kabile, nu ubule damante ku ii towe kenken lu susu ye,

“Kase su kuwura-gyii ki biliji ane Onyuripe lbwaare ye Omv nu o wola lee mu lee,

nu ee biti o gyii kuwura kakpaa.”

16 Abulisa adonyo ye ana mu nu ba te bamu awuragya su, lbwaare ansi to mu kpini ba muja, taa bamu ansi bun kase sun lbwaare, 17 bee towe ye,

“Onyuripe lbwaare, Obunbu, an su afwaala an sa fu,

fee fu maa taa fu olun lala mu nu fu piili fii gyii kuwura.

18 Kase su asa mu nu ba mee sun fu mu ba nye agbu, amaa nbunbu fu agbu mu ba.

Sanja fu fee fu tale alewupu, ke fu ka fu atowepu mu nu ba gye fu ayaafole kuko,

ye fu asa mu nu ba sile fu kitu mu, asa kpare ye bamu nu ba san kpini.

Sanja mu fuv fee fu nyita bamu nu bee nyita kase mu.”

19 Nu kabwaare-sunkpa aye mu nu ki bu susu mu ki bugi, nu n wu lbwaare maa asa nsana katowe kyula kidakaa mu maa bu obu lala mu to. Nu n wu bulayi maa wee usee nu i su olanba yege u punte, nu kase ki gyingyen, nu bulayi abuu i lu tiye gaa.

12

Okyu mu maa

Kinanse pipee dansa mu

1 N wu sinkaala ye adangana lala ku maa lee umv n-yu kaapu susu. N wu okyu maa bun kyowe fee ato bunsu, nu obwaayi bu mu ayaa kase, nu o bun kuwura-woru mu nu akyyikpebi kudu anyo u maa kumu su.

2 O su oto nu ee biti o kuge. Nu kedunjidi mu maa ko mu su mu, o sawu kenken.

3 Nu n bila bwii wu sinkaala ku maa lee umv n-yu kaapu susu. N wu kinanse pipee dansa ku, nu o su amu asuno ye agyakpaa kudu nu o bun awura-woru asuno amu mu su. 4 Nu mu opu bite akyyikpebi mu nu i bu susu mu nbarige to ntun nsa mu ketun kolon ba tuv kase su. Nu o ba yile

okyu mu nu ee biti o kuge mu ansi to. Nu o kan kuge mu ke o nye taa kebii mu miye bilen.

5 Nu o kuge kebii-nyinsa-bii mu nu ee biti o taa kubito kuwura-kpebi gyii ndendemande kpini su kuwura. Nu lbwaare kaboo ba taa kebii mu kpee lbwaare maa mu kuwura-gya mu ase.

6 Nu okyu mu sile kpee keperi su katun mu nu lbwaare lojo yila sa mu, katun mu nu bee biti ba ku mu su nke kagbin kolon ye alifa anyo ye adisiye (1,260). lbwaare kaboo bilisa ase ko ye kinanse pipee dansa mu.

7 Nu kinaa kuttye susu. lbwaare kaboo bilisa ase Maakeli maa mu nboo ba ko ye kinanse dansa mu, nu kananse dansa mu maa mu nboo gbaa ba ko ye bamu. 8 Amaa kinanse dansa maa mu nboo ba ko tiye, nu ba man bila nye okyunkpa susu. 9 Nu ba ne kanun kinanse dansa mana kyone kase su. Mu i gye didaa kananse mu nu bee tu ye lbwaare okisipu, abee Staane mu nu ee pina dulinjaa to asa kpini mu. Ba ne maa maa mu nboo mu kyone kase su.

10 Nu n nu obule lala ku susu maa towe ye,

“Nbunbu nu lbwaare kamolige ki ba.

Nbunbu nu lbwaare kaapu mu olun fee Owura.

Nbunbu nu Krisito mu nu lbwaare Wola lee mu,

kubilisa mu ki lu ifuli.

Lu fee Sitaane, ane toomaa ana opwupu mu nu ee yile lbwaare ansi to ee pwu bamu

kakyowape ye kagyanbwe mu,

ba ne mu lu susu foyi.

11 Nu ane toomaa ana ba taa Kabulupu mu nkalan,

ye lbwaare asin mu kesintin kulee towe mu

gyii Sitaane su,

nu ba man taa bamu n-yu tu sehn,

amaa ba taa bamu nkpa yile to sa lewu.

12 Imv su, susu ye fane mu nu fan te kumu to mu,

fan yege fane ansi i gyii.

Amaa kase ye opu bure, laaku.

Lu fee Sitaane kpilige ba kase su fane ase,

nu agbu a bola mu to.

Lu fee o nyi mu sanja maa man bila o kyoo.”

13 Kinanse pipee dansa mu maa wu fee ba ne mu kyone kase su mu, o kusu bite o gya okyu mu nu o kuge obii-nyinsa mu.

14 Nu lbwaare sa okyu mu kpaakpaate lala abanbante anyo, ke o taale fugi kpee keperi su katun mu nu ba lojo yila sa mu. Ke ba ku mu su naa fuv nsu nsa ye kidtye, ke

kunanse pipee dansa mu o man nye mu. ¹⁵ Tuto nu kunanse mu gbusu nkyu lu mu kono to fee obun mu, ke kumu ogyale o gyii okyuu mu. ¹⁶ Amaa kase ki kye okyuu mu to, fee ki maa bugi kumu kono mnye nkyu mu nu kunanse mu gbusu lu mu kono to mu. ¹⁷ Nu kunanse mu nye agbu lu okyuu mu su, nu o kyun o naa ko ye okyuu mu mu-bii ana asansa mu kpini. Bamu i gye asa mu nu ba buu lbwaare nbara, nu ba yile kenken bee gyii Yesu asin mu kesintin mu. ¹⁸ Nu kunanse pipee dansa mu naa sii o yile opu kono.

13

Kadonbwe mu nu o lu opu to mu

¹ N wu kadonbwe ku maa lu opu to ee ba. O su agyakpaa kudu ye amu asuno yege awura-wuru kudu i bun agyapaa mu su, yege atuu mu nu u saale lbwaare i gyan mu kumu kumaa numu su. ² Kadonbwe mu nu n wu mu du fee opriya, nu mu ayaa i du nun fee okyukyurakyure ayaa, nu mu kono ki du fee birane kono. Nu kunanse pipee dansa mu taa mu obun ye mu kuwura-gya ye kumu kibitsa mu kpini sa kadonbwe mu. ³ Mu amu mu to kuko du nun fee ki maa nye lewu olo mu nu ki taale moo, amaa ki wu. Nu i kyinkyin dulinyaa to asa kpini nu ba buu mu. ⁴ Nu asa ba sun kunanse pipee dansa mu, lu fee o sa kadonbwe mu obun nu ba bila ba sun kadonbwe mu. Nu bee taase ye, "Anumu i fuo kadonbwe numu? Anumu i taale ko ye mu?"

⁵ lbwaare sa kadonbwe mu okpa ye o towe alala-sin ke o saale mu. Nu o sa mu obun ye o gyii kibitsa lbwaaryi aduna ye anyo. ⁶ Nu o bugi mu kono towe nbusaa asin ee yii lbwaare, ee nyita mu kituu yege ee saale mu okyunkpa ye asa mu nu ba bu mu ase susu mu kpini. ⁷ Nu o bila sa mu okpa ye o ko mu asa, ke o gyii bamu su. Nu o bila sa mu okpa ye o gyii kuwura nbuno kumaa ye asa kumaa ye ntowe kumaa ye ndendemande kpini su. ⁸ Kase su asa kpini bee biti ba sun kadonbwe mu. Amoo bamu nu ba kyuroo bamu atuu waa nkpa owole mu to lu dulinyaa npaali ase mu nkun. Nkpa owole numu gye Kabulupu mu nu ba moo mu lee.

⁹ Nu omu nu o su asu mu o nu. ¹⁰ Nu i kan i de sa fee bee biti ba tii oku obu mu, bee biti ba ktaa mu naa tii. Nu i kan i de fee sakunde nu bee biti ba taa moo oku mu, sakunde lewu nu ee biti o wu.

Asin numu fale su nu i dagaa fee lbwaare asa ba maa nye kenyiita, ke ba nye nkolo yile bamu kukoole-gyii to.

Kadonbwe mu nu o lu kase su mu

¹¹ Nu n bila wu kadonbwe ku maa paate lu kase to. O su agyakpaa anyo fee kabulupu, amaa ee towe fee kunanse pipee dansa mu. ¹² O su kadonbwe gyankpaasa mu kibitsa, nu o yile mu ayaa to sun kusun. Nu o nyan kase ye kumu su asa kpini, ye ba sun kadonbwe gyankpaasa mu nu mu lewu olo mu wu mu. ¹³ Nu kadonbwe nyosapu numu waa asin kyinkyinsa lala, halu o yege nu fulon lu susu ba kase su nu asa ba wu ye bamu ansi. ¹⁴ Lu okpa mu nu lbwaare sa mu su mu, o yile kadonbwe gyankpaasa mu ayaa to waa asin kyinkyinsa, o su ee pina dulinyaa to asa kpini. Nu o nyan dulinyaa to asa ye ba opu odakpa mu nu ki yile sa kadonbwe gyankpaasa mu nu o nye lewu olo, nu o bwii kpaare mu. ¹⁵ lbwaare sa kadonbwe nyosapu mu okpa, fee o fuote nkpa ofuote sa odakpa mu nu ki yile sa kadonbwe gyankpaasa mu. Ke ki taale towe, ke ki taale moo okumaa mu nu o kina ye o mee ye o sun mu mu. ¹⁶ Nu o bila nyan okumaa numu, abulupu ye abulupu, afulee wuya ana ye atiripu, bamu nu bee gyii bamu kbaa su ye anye ye ba nye kakyule bamu abaa gyisa su abee bamu asikpu su. ¹⁷ Saamu, okumaa mu nu o man su kadonbwe mu kakyule mu, o mee taale soo abee o fe. Kakyule mu i gye kadonbwe mu kituu, abee mu kituu mu akarage-bi.

¹⁸ Inumu nu i dagaa okumaa maa nye kanyaasin. Omu nu o su kanyaasin mu, o taale bu kadonbwe mu akarage-bi mu kase. Lu fee akarage-bi numu yila sa nyimisa nun. Akarage-bi numu i gye alfa asiye ye adisiye ye asiye (666).

14

Kabulupu mu ye mu abuupu

¹ N maa bila ki mu, n wu Kabulupu ku maa yile Siyon kibuu mu su. Nu asa ngbin kulifa ye aduna ye ana (144,000) mu nu ba kyuroo Kabulupu mu kituu ye Mu-Se kituu gyaga bamu asikpu su mu ba maa yile mu ase. ² Nu n lu ulawo ku lu susu fee obun maa su ogyale abee bulayi maa pante mu. Ilawo mu nu n nu mu, ii su nun fee adunle alanpu kokyoo ba maa lan bamu adunle mu. ³ Nu asa ngbin kulifa ye aduna ye ana ba yile kuwura-gya mu ase ye ato kusa ana mu ye abulisa adunyo ye ana mu ansi to, nu ba bu obun pupwe mu nu oku man taale bila, amoo asa ngbin kulifa ye aduna ye ana (144,000) mu nu

Kabulupɔ mu mɔlɩge lu kase su mu nkɔn. ⁴ Kanin asa manja i gye bamu nu ba man taa kakyu-biti waa bamu n-yu ineesi, nu be du nin fee anyin mu nu ba man nyi akyu. Nu ba buu Kabulupɔ Yesu, mu katn kumaa mu nu ee kpee. Nu o ka bamu amu su kuko lu asa to, ba du nin fee abi gyankpaasa mu nu i gye lbwaare ye Kabulupɔ Yesu mu lee. ⁵ Atuntinsa ku i man pu lu bamu nno to, nu bamu n-yu su i man su asin libi aku.

Ibwaare nbɔɔ asa mu

⁶ Nu n wu lbwaare kaboo ku maa fugi ee kyaaboo susu. O su asin danburasa mu nu i bu to kakpaa nu ee towe ee sa osuwule kumaa ye kebuno kumaa ye katowe kumaa ye asa kpini. ⁷ Nu o taa obule lala kuusi towe ye, "Fan sile lbwaare ke fan taa bunyaa sa mu. Lu fee mu katala saja mu fu. Fan sun omu nu o waa susu ye kase, opu ye ubu."

⁸ Nu kaboo nyosapu ku buu obanban mu lu susu ee punte kenken ye, "Babilon tiye, kade kpare mu tiye. Mu i gye omu nu o yege nu usuwule su asa kpini ba waa kigyagaa fee mu. Nu i du fee maa sa bamu nta bulunsa nu ba nuu mu. Inumu ii biti i yege ke lbwaare o bute bamu asu."

⁹ Nu kaboo sasapu ku gbaa buu abanban mu, nu o su obule lala ee punte ye, "Okumaa mu nu o sun kadunbwe mu ye mu apoyito odakpa, nu o su mu kakyule mu kisikpu su abee mu kbaa su mu, ¹⁰ kanin asa manja gbaa mu ii biti o nuu lbwaare agbu nta mu nu i bulun nu o kyege waa mu agbu kawe mu to mu. Bamu nu bee waa unumu kpini mu bee biti ba nye kusu bute ferinwuta fulon to lbwaare nbɔɔ kyirekyure mu ye mu Kabulupɔ mu ansi to. ¹¹ Asa mu nu ba sun kadunbwe mu ye mu apoyito odakpa mu, abee bamu nu ba su mu kakyule mu nu ki gye mu kitu mu, fulon mu nu u diye bamu mu, ii biti diye kakpaa, nu ba mee ye ba nye ofute kakyuwape ye kagyanbwe." ¹² Asin numu fale su nu i dagaa fee lbwaare asa ba nye kenyiita. Bamu i gye bamu nu ba buu mu nbara, nu ba nye nkolo yile Yesu Krisito kikoole-gyii mu to.

¹³ Tuto nu n nu obule ku maa towe lu susu ye, "Kyuroo unumu yila! Lu nbunbu numu i su ii kpee mu, kusee i gye sa bamu nu ba san ba su kikoole-gyii Onyirpe Yesu to nu ba wu mu."

Nu lbwaare Kayaayu mu gbaa towe ye, "Kesintin nun, bee biti ba nye ofute lu bamu kikipune su, lu fee bamu awaasa kukoka ii biti i buu bamu."

Adoo-gyito kitige

¹⁴ N maa ku mu, n wu kabwaare wole fufuli ku, nu n wu oko maa te kumu su fee nyumisa. O bun suwa kuwura-woru nu loogyi buyesa bu mu kbaa to. ¹⁵ Tuto nu lbwaare kaboo ku gbaa lu kabwaare-sunkpa aye mu to, nu o taa obule lala kuusi tu omu nu o te abwaare-wole mu su ye, "Taa fu loogyi soo adoo-gyito mu. Lu fee kase su ato duusa mu a payi, nu umu kitige saja fu." ¹⁶ Imu su omu o te abwaare-wole su mu, taa mu loogyi mu soo ato duusa mu lu kase su kpini.

¹⁷ lbwaare kaboo ku bila lu susu kabwaare-sunkpa aye mu to, yege ngbaa mu su loogyi buyesa. ¹⁸ Biyo, lbwaare kaboo mu nu ee ku fulon su mu, lu saraga kaswu mu to, nu o taa obule lala punte to tu kyun nu o su loogyi buyesa mu ye, "Taa fu loogyi buyesa mu kuula oyu abi akyya mu nu bee su bee waa wayin nta mu lu kase su, lu fee umu abi mu u payi." ¹⁹ Nu lbwaare kaboo mu taa mu loogyi mu soo oyu abi mu kase su. Nu o kuula umu naa waa katn mu nu bee nyan oyu abi mu bee lee nkyu. Opula mu nu bee nyan manja mu, i yile sa lbwaare agbu lala mu. ²⁰ Kanin opula mu nu bee nyan oyu abi bee lee umu nkyu mu, bu kade mu ukaa su nun. Nu ba kan nyan abi mu, nkalan ii biti i lu umu to ba i kyun fee okyukpa mu nu umu nswu i waa fee umayih alfa anyo, nu umu onye i waa fee ayaa tantan anuu.

15

Ibwaare nbɔɔ asuno ba maa igyerebi asuno

¹ Inumu kamaa mu, n bila wu sunkaala ye asin kyinkyinsa ku susu. lbwaare nbɔɔ nsuno, nu ba su laalaalwe igyerebi nsuno bee ba. Inumu i gye igyerebi laalaalwe mu, lu fee unumu kamaa mu lbwaare agbu mu i fuu okaa. ² Nu n wu koto ku fee opu nkyu mu nu ki du fee digi nu ki buga ye fulon. Nu n wu bamu nu ba ko lu kadunbwe mu, ye mu apoyito odakpa mu, ye mu kitu akarage-bi mu. N wu ba maa yile opu mu kono, yege ba su adunle mu nu lbwaare sa bamu mu. ³ Nu ba bu lbwaare kyaafole Mosesi ye Kabulupɔ mu olon ye, Onyirpe Onupɔ lbwaare,

fu awaasa kpare mu i kyoo nu ii kyinkyin.

Fu i gye kase su kpini owura, fu ukpa i kyigi nu i gye kesintin.

⁴ O Onyirpe, anumu i mee ye o sile fu, nu anumu i mee ye o taa bunyaa sa fu kitu?

Lu fee fu nkun ii du kyirekyure kase su. Kase su asa kpini bee biti ba be munja fu ansi to.

Lɛ fɛe fɔ ukpa kyiigisa mu i lu ifuli.

⁵ Inumu kamaa mu, n ku nu n wu ba maa tigi opula kyirekyurekpa kikyurekyure mu nu ki bu tanti kubuu mu nu ki bu sɔsu mu to yila. ⁶ Tanti kubuu manja to nu nbɔɔ asuno mu nu ba su igyerebi asuno mu ba lu, yege ba bun ukale fufuli parepare yege u nhalige su, nu ba taa suwa ukurisɔ nmina bamu nkolo to. ⁷ Nu ato kɔisa ana mu to oku sa lbwaare nbɔɔ nsuno mu, suwa ilape isuno nu lbwaare mu nu o te nkpa to kakkpaa mu agbu a bola umu to. ⁸ Nu lbwaare bunyaa ye mu olon i yege nu idisii i ba bola tanti kubuu mu to. Nu oku mee taale loo toto, amoo lbwaare nbɔɔ nsuno mu ba lwe igyerebi isunu mu pɔyi.

16

lbwaare agbu bu ilape

isuno to

¹ Tuto nu n nu obule lala ku lu tanti kubuu mu to, ki maa towe ku sa lbwaare nbɔɔ asuno mu ye, "Fan kpee naa kyeege lbwaare agbu ilape isuno mu wurige kase su."

² lbwaare kaboo gyankpaasa mu naa kyeege agbu lape mu wurige kase su, nu ilo libi mu nu i gyoo nu u ko mu i yaase loo asa mu nu ba su kadunbwe mu kakyole nu bee sun mu apoyito odakpa mu.

³ Nu kaboo nyosapu mu kyeege mu lape mu waa opu to, nu i biliji nkalan fɛe nyimisa wusa nkalan, nu ato kɔisa kumaa mu nu ba bu opu to mu ba wu.

⁴ lbwaare kaboo sasapu mu kyeege mu lape mu waa ubun ye ubun amu to, nu nkyu mu i biliji nkalan. ⁵ Nu n nu lbwaare kaboo mu nu ee ku nkyu su mu maa towe ye,

"O Jkyirekyurepu,

Fu mu nu fu bu to, nu fu wola fu bu to,

Fu gyii asin mu, umu okpa su,

lu fɛe fu gyii asin mu kesintin.

⁶ Lu fɛe bamu i moo fu asa ye fu atowepu, nu bamu nkalan i kyeege wurige, umu su fu sa bamu nkalan ye ba nuu kanan mu nu i dagaa bamu."

⁷ Nu n nu lbwaare saraga kaswu mu maa kyula su ye,

"Eehn, Jnyiripe olonpu lbwaare,

fu katale ki gye kesintin nu ki de okpa."

⁸ lbwaare kaboo nasapu kyeege mu lape mu wurige kyowe su, nu kyowe mu nye olon ke o fugya asa fɛe folon. ⁹ Nu kyowe mu awulawula i fugya bamu gaa, nu ba towe yii lbwaare mu nu o su igyerebi unumu su olon mu. Amaa ba kina ba man yege alibi kwaa, ke ba taa bunyaa sa mu.

¹⁰ lbwaare kaboo nusapu mu kyeege mu lape mu wurige kadunbwe mu kuwura-gya

su, nu mu kuwura-gyii to kpini ki biliji kitenentbiri. Nu umu kpini koko i yege nu asa ba dunji bamu anobi. ¹¹ Nu lu bamu kayu-ko ye ilo mu nu ba nye su mu, ba towe yii sɔsu lbwaare. Amaa ba kina ba man yege alibi kwaa ke ba ba lbwaare ase.

¹² lbwaare kaboo siyesapu mu kyeege mu lape mu wurige olon lala Gyufereti mu to, nu kumu nkyu i nyaa, ke i nye lonjo okpa sa awura mu nu bee biti ba lu kyowe kulu ba mu. ¹³ Nu n wu nbwu libi asa mu nu ba du fɛe apulo. Ba lu kuanse pipee dansa mu ye kadunbwe mu ye antuqese atowepu mu nno to. ¹⁴ Bamu i gye Sitaane n-yaayu mu nu bee waa adangana. Nbwu libi asa numu bee kpee dulinyaa to awura kpini ase, naa koola bamu ba naa ko kinaa, lbwaare mu nu o gye Jolunpu mu kake lala mu ake.

¹⁵ Jnyiripe mu wola towe ye, "Fan nyinji! N biti n ba fɛe oyu. Kusee i gye sa o mu nu o daa mu n-yu su nu o koola o gyoo me, nu o man dilige mu ato bunsu, ke o nate kibulunkpan ke o gyii ipeeli."

¹⁶ Nu nbwu libi mu ba koola awura naa buga opula kulon, katin mu nu bee tu Hibriwu katowe to ye Amagadon mu.

¹⁷ lbwaare kaboo sunosapu kyeege mu agbu lape mu waa afuu to. Nu n nu obule lala ko maa lu kabwaare-sunkpa aye mu to, kuwura-gya mu ase ye, "I waa lwe!"

¹⁸ Tuto nu i wee isee nu bulayi kpira nu i punte, nu kase ki gyinyen olon su. Nu lu koo saja mu nu nyimisa bu kase su mu, kase man pita gyinyen fale kudubi.

¹⁹ Nu Babilon kade lala mu ki barige to ntun nsa, nu nde lala mu nu i bu kase su mu kpini i nyita. lbwaare nyinji Babilon kade lala mu alibi, nu o yege nu ba nuu mu agbu nta mu lu mu kawe to. ²⁰ Nu kifintin kumaa numu nyaa, nu oku man bila wu abu kase su.

²¹ Nu bulayi abuu mu nu i du fɛe afule-buu, nu umu kukulun oduu i waa fɛe ayu boota oduu mu, i lu sɔsu ba tye asa su. Imu su asa mu ba towe yii lbwaare, fɛe maa yege nu bulayi abuu gyerebi mu ba bamu su mu. Lu fɛe tooro mu ban su.

17

Burukoonɛ-kyu ye kadunbwe mu

¹ lbwaare nbɔɔ asuno mu nu ba su ilape isuno mu to oku ba towe me ye, "Ba, ke n kaapu fu kanan mu nu burukoonɛ-kyu libi, mu nu o yile sa kade lala, mu nu ki bu tiri ubun lala mu, kusɔ bute kii biti ki baa kumu su. ² Kade lala numu to nu kase su awura bee dii bee kpilige, fɛe kanan mu nu anyin bee dii bee kpilige okyu-kyagaa

su mu. Kase su asa kpini ba nuu mu kigyagaa nta mu buu.”

³ Nii lbwaare kaboo mu taa me kayaayu to kpee ifuli su. Tooto nu n wu okyuu maa te kadonbwe pipee su, nu ba kyoochoo atu mu nu u saale lbwaare gyaga kadonbwe mu su, yege o su amu asuno ye agbakpaa kudu.

⁴ Okyuu mu bun ato pipee ye kiriman-kyu mu nu u su ogyalin, ye suwa ye abuu mu nu u su ogyalin ye agyibi kpare. Nu o su suwa koopu mu kibaa to, yege ato kisisa ye ineesi ato mu nu u lu mu kigyagaa su mu u bala kumu to. ⁵ Nu ba kyoochoo asiiri ajasantu gyaga mu kisikpu su ye,

ASIN KPARE

BABILON KADE KPARE

ABURUKOONE BAMU-NYI,

YE KASE SU INEESI KPINI IMU NYI.

⁶ N wu fee okyuu mu nuu lbwaare asa nkalan, bamu nu ba yile to bee gyii kesintin bee sa Yesu mu, nu u buu mu fee nta mu.

N maa wu kanin mu, i kyinkyin me gaa. ⁷ Nu lbwaare kaboo mu taase me ye, “Mune i waa nu i kyinkyin fu? Okyuu mu ye kadonbwe mu nu o su amu asuno ye agbakpaa kudu, nu okyuu mu dii mu, n biti n lee umu kujasan to kaapu fu. ⁸ Kadonbwe mu nu fu daa wu nu o bu to mu, nbunbu o man bila o bu to. Nu ee biti o lu obo bunkyinsa lala mu nu ki man su okaa mu to ba, ke o ba gyanja mu lewu. Nu asa mu nu ba te kase su, nu lbwaare man kyoochoo bamu atu waa nkpa owole mu to, lu dulinyaa npiili ase mu, nu ba kan wu kadonbwe mu, ii biti i kyinkyin bamu fee kadonbwe mu maa kyina o bu to, nu o man bila ba o bu to, amaa nu ee biti o bila bwii ba.

⁹ “Asin numu fale su nu u dagaa fee lbwaare asa ba maa nye nfeere ye kanyaasin. Amu asuno mu u gye abii asuno mu nu okyuu mu te umu su. Nu u bila u gye awura asuno. ¹⁰ Awura mu to mu anuu ba tiye, nu okolon san ee gyii kuwura, nu omu nu o san mu moo man pitta ba. Nu o kan ba mu, ee biti o gyii kuwura nke gberede ku. ¹¹ Kadonbwe mu nu naafoo o kyina o bu to, nu o man bila o bu to mu, mu u gye owura buruwasapu mu. Nu o tii awura gyankpaasa asuno mu su, nu ee biti o ba gyanja mu lewu.

¹² “Agyakpaa kudu mu nu fu wu mu yile sa awura kudu mu nu ba man pu nye kuwura-gyii mu. Amaa bee biti ba nye kibulsa ke ba maa kadonbwe mu ba gyii kuwura kerefi kolon. ¹³ Awura kudu mu ba su nfeere kolon, nu bee biti ba taa bamu olon kibulsa sa kadonbwe mu. ¹⁴ Bee biti ba ko ye Kabulupu mu, amaa Kabulupu mu ii biti o taale bamu. Lu fee mu u gye anyuripe to Anyuripe, ye awura to Owura.

Nu mu asa u gye, bamu mu nu o tu, ye bamu nu o lee, ye bamu nu bee buu mu kesintin to mu.”

¹⁵ Tooto nu lbwaare kaboo mu towe me ye, “Lbon mu nu fu wu nu kaburukoone-kyu mu te o tiri umu mu, u yile sa asa damante ye usowole ye towe kokwuu-kokwuu. ¹⁶ Kadonbwe ye agyakpaa kudu mu nu fu wu mu, bee biti ba kisi kaburukoone-kyu mu. Nu bee biti ba koolo koto kumaa numu lu mu ase, ke ba yege mu o nate kibulunkpan.” Bee biti ba we mu kayu-wole mu, ke ba taa umu nu u san mu tub fulon to. ¹⁷ Lu fee lbwaare taa koto mu nu ee biti fee ba waa mu waa bamu nfeere to, ke ba nye waa mu kebiti. Kanin su nu awura kudu mu ba kyula taa bamu olon mu sa kadonbwe mu, ke o gyii kuwura naa fuu sanya mu nu lbwaare asin mu nu o towe yila mu u ba to. ¹⁸ Okyuu mu nu fu wu mu, yile sa kade kpare mu nu kii gyii kuwura kase su awura kpini su.

18

Kade lala Babilon kiboyi

¹ Inumu kamaa mu n wu lbwaare kaboo ku moo maa lu susu ee ba. O su olon lala, nu mu kujalage ku nmanje kase su kpini.

² Nu o taa obole lala kuusi ye, “Babilon kade kpare mu lu tiye.

Kade kpare mu ki boyi bilinj kutaakpan.

Ki ba bilinj nbwu libi ye n-yaayu libi, ye nbwii libi ye nbwii kisisa obaalakpa.

³ Lu fee usowole su kpini asa ba nuu kade mu kaburukoone nta bulonsa mu.

Nu kase su awura kpini bee dii bee kpilige bee waa kanyin ye kakyuu biti kigyagaa kade mu to.

Nu kase su ayawo-gyipu kpini ba nye afulee ye ato tii su lu kade mu ofute mu nu ki nye fuu mu su.”

⁴ Nu n bila nu obole ku moo maa lu susu towe ye,

“Me asa, fan lu kade mu to, ke fan man nye waa alibi mu nu ku waa mu, ke u man naa ba fee fan nye mu kosu bute mu to iku.

⁵ Lu fee mu alibi kpini u koola u gyaga abaa su naa fuu susu, nu lbwaare nyinji mu alibi kpini ye umu kosu bute su.”

⁶ Nu lbwaare towe ye, “Fan waa kade mu fee kanan mu nu ki waa fane mu,

ke kumu alibi mu nu ki waa mu, fan ka kumu kuko ulu unyo su. Nta bulonsa mu nu ki taa sa asa nu ba nuu mu,

fan waa umu olon kanin ulu unyo su sa kumu ke ki nuu.

7 Fan yege ki gyii aworufo ye kanyanla, fee kanan mu nu ki kyina nye bunyaa nu ki gyii okon,

nu ki kyina kusaa mu n-yu towe mu kokolo to ye,

'N gye owura-kyusa, n man gye okulapu-kyu nu n mee ye n boota to kakaaku.'

8 Lu kanin su, kake kolon, gyerebi ii biti i gyii kumu,

umu i gye lewu ye kiboota to ye akon lala. Nu fulon ii biti o diye mu,

lu fee Onyurpe Ibwaare mu nu ee tale kumu mu,

i gye Olonpu.

9 "Kase su awura kpini mu nu bee dii bee kpulge, bee waa kanyun ye kakyu biti kumu to, nu ba gyii okon mu, ba kan wu fulon mu nu i diye kumu idiisii mu, bee biti ba su ke ba boota to sa kumu. 10 Kumu aworufo mu ii biti i waa bamu kufuu, umu su bee biti ba yile kata-kata ke ba su mu towe ye,

'O! Kade kpare Babilon, laaku.

Olon kade lala Babilon, laaku.

Fu nye kusu bute opula to.'

11 "Kase su ayawu-gyipu bee biti ba su ke ba boota to lu kumu su. Lu fee oku man bila ee soo bamu ato fesa mu.

12 Oku man bila ee soo suwa ye gbiti ato waasa ye ogyalin abuu nahgesa ye ogyalin agyibi ye akalala kpare ye agoo ye ataa lousa ye ogyalin ataa pipree ye abondiri ye konti anyi ato ye ogyalin iyu salesa ye meeto ye abilito ye afule fufuli danbrasa.

13 Oku man bila ee soo bamu ato gyisa liifensa ye nfo suswasa liifensa ye mure liifensa ye ato bosa ye atuwasa ye nta ye olifu nfo ye nnyifo kyukyeesa ye ayu ye unaate ye nbulupu ye igbanje ye itoroko mu nu atobwaaya bee bute ye anye ye asa kayi-wule abaafon mu nu asa bee fe mu.

14 "Ayawu-gyipu mu bee biti ba towe ye, 'Babilon, ato danbrasa mu nu fu ansi i payi fee fii biti fu nye mu, i nyaa yege fu. Fu kanye ye fu kitu kpare mu kpini i kyon. Nu fu man bila ye fu nye umu.'

15 Ayawu-gyipu mu nu ba fe unumu, nu ba nye tonu lu kade mu to mu, lu kufuu su bee biti ba yile kata boota to, ke ba su lu mu gyerebi mu su. 16 Ke ba towe ye,

'O! Kade kpare Babilon laaku.

Fu mu nu fu asa ba kyina bee bun ato danbrasa,

fee akalala kpare ye ogyalin ataa pipree ye agoo.

Naafoo bamu n-yu u nahge suwa ato ye ato mu nu ba taa ogyalin abuu waa ye ogyalin agyibi.

17 Amaa opula to mu, fu kanin npatiyee damante manja kpini i muuri.'

"Opu su ukul lala akusupu ye bamu nu bee kyina ukul lala to bee kpee ukpa, ye umu apalpu ye bamu nu bee waa umu to kusun mu kpini, bee biti ba yile kata-kata.

18 Nu ba kan wu fulon mu nu i diye kumu idiisii mu, bee biti ba su kuusi ye, 'Kade lala ku daa o bu to nu ku du fee kumumu dubi?' 19 Bee biti ba paata bamu amu yege bee boota to, nu bee su bee towe ye,

'O! Kade kpare Babilon, laaku.

Lu fu su nu bamu nu ba su ukul lala bee waa kusun opu su mu, ba bilinji ato wuya ana.

Amaa opula to mu, ato mu nu fu su mu kpini i muuri.

20 Nu obule ku towe ye, Fane mu nu fan bu susu mu, fan yege fane ansi i gyii!

Ibwaare asa ye Krisito asunpu ye Ibwaare atowepu,

fan yege fane ansi i gyii.

Ibwaare bute kumu kusu, lu kanan mu nu ki waa fane su mu.' "

21 Tuto nu Ibwaare kaboo lonpu ku kukuri kubuu lala ku fee kubuu koyisa tuo waa opu to, nu o towe ye,

"Fale nu bee biti ba muuri

Babilon kade lala olon su waa opu to.

Nu ba man bila ye ba wu kumu kakaaku.

22 Babilon kade lala, oku man bila ye o nu aduwule alanpu ye ulon bupu ye nleebi ye nble afulepu kpini su kakaaku to.

Nu oku man bila ye o wu abaa to kusun asunpu ku,

nu oku man bila ye o nu kubuu koyisa ulawo fu to.

23 Nu oku man bila ye o wu fitila fu to.

Nu oku man bila ye o nu okyufu abee mu-kuli obule fu to.

Fu ayawu-gyipu i kyina ba gye asa kpare kase su,

nu fu taa Sitaane adangana pina kase su asa kpini.

24 Kuto mu su nu Ibwaare bute Babilon kade kusu mu i gye ye,

kumu to nu Ibwaare wu mu atowepu ye mu asa ye bamu nu ba moo bamu kase su kpini, mu nkalan."

19

Susu kensi-gyii

1 Inumu kamaa mu, n nu ulawo lala ku fee sakyoo kubu lala ku maa bu susu nu bee kuusi ye,

“Haleluya! Fan yin lbwaare.
Kamolige ye bunyaa ye olon gye ane lbwaare lee.

2 Lu fee mu katala i gye kesintin nu ki de okpa.

O bun burukoon-kyu lala mu nu o taa mu kiburukoon nyita kase su mu kupwe.

Ibwaare butte mu kusu lu kanan mu nu o moo mu ayaafole mu su.”

3 Nu ba bwii kuusi ye,
“Haleluya! Fan yin lbwaare.
Kade mu idiisii ii kpee susu kakpaa.”

4 Nu abulsa adonye ye ana ye ato-kusa ana mu ba muja sun lbwaare mu nu o te kuwura-gya su mu, nu ba towe ye,
“Amen! Fan yin lbwaare.”

5 Nu obule ku lu kuwura-gya mu ase towe ye,
“Fan yin ane lbwaare.

Fane mu ayaafole kpini ye fane mu nu fan sile mu mu,
abulsa ye nbii kpini

Fan yin ane lbwaare.”

6 Nu n nu ilawo ku fee sakyoo maa kuusi mu, ye nkyu damante maa kyun mu ilawo, nu i du fee bulayi kipunye ilawo u towe ye,
“Haleluya! Fan yin lbwaare.

Ane-Nyuripe Olonpu lbwaare ii gyii kuwura.

7 Fan yege i waa ane okon ke an gyii ane ansi ke a taa beere ee sa mu

Lu fee saja fuu fee Kabulupu mu o kpu mu okyufo,
nu okyufo mu kusla mu n-yu o gyoo.

8 Nu ba sa mu kikyufo kntaa fufuli parepare naligesa ye o dila.

(Nu kntaa fufuli mu moo ki yile sa lbwaare asa mu awaasa mu nu i kyiiigi).”

9 Nu lbwaare kaboo mu towe me ye,
“Kusee i gye sa bamu nu ba tu bamu ba lbwaare kabulupu mu kikyufo to agyito kigyii mu. Nu lbwaare kaboo mu bwii towe ye, ‘Inumu i gye lbwaare kono to asin kesintin.’ ”

10 Nu n muja mu ayaa to ke n sun mu. Amaa nu o towe me ye, “Man waa kanin! Ngbaa me n gye lbwaare osunpu nun fee fu, ye fu toomaa ana mu nu ba su Yesu asin mu to kesintin mu. Muja sun lbwaare! Lu fee kesintin asin mu nu Yesu lee kaapu mu, umu i gye umu nu Kayaayu yege nu mu atowepe mu bee towe.”

Gbanje fufuli mu odiipu

11 Nu n wu susu maa bugi to nu n wu gbanje fufuli maa yile. Gbanje mu odiipu kitu i gye Kesintin gyipu ye Kesintin wuya. Ee gyii asin umu okpa su, nu ee ko iko umu okpa su. 12 Nu mu ansi i du fee fulon

anobi, nu awura-woro i bun i bun mu kumu su. O su kitu ku nu ba kyuroo gyaga mu su, nu oku man nyi kumu kase amoo mu nkun. 13 Nu o bun balumaasu mu nu ba taa nyo nkalan to, nu mu kitu i gye lbwaare asin. 14 Nu susu anaakopu ba buu mu, yege bee dii igbanje fufuli nu ba bun akalala parepare. 15 Nu o su sakunde boyesa ku lu mu kono to, kumu nu ee bitu o taa ko gyii ndendemande su. Ee bitu o taa olon fee kubilito mu gyii kuwura bamu su. Ee bitu o taa lbwaare mu nu o gye kuto kumaa su olonpu mu agbu lala mu taa nyan bamu fee kanan mu nu bee nyan oyu abi bee lee nkyu mu. 16 Nu omu nu o dii gbanje fufuli mu su kitu ku nu ba kyuroo gyaga mu balumaasu ye mu ogyan su ye,

AWURA TO OWURA YE ANYIRIPE TO ONYIRIPE.

17 Nu n wu lbwaare kaboo ku maa yile kyowe to. Nu o punte kenken tu nbwiihi mu nu bee fugi afuu to mu ye, “Fan ba! Fan ba buga ke fen gyii agyito damante mu nu lbwaare waa sa fane mu. 18 Fan ba gyii awura ye anaakopu abulsa ye alulonpu ye igbanje ye bamu adiipu ye asa kpini ye bamu nu bee gyii bamu abaa su ye anye ye asa kpare ye asansa n-yu inun.”

19 Nu n wu kadonbwe ye kase su awura ye bamu anaakopu ba maa naa buga ba ko ye omu nu ee dii gbanje fufuli mu maa mu anaakopu mu iko. 20 Amaa ba kntaa kadonbwe mu ye antyesa otowepe mu nu o yile kadonbwe ayaa to waa asin kyinkyinsa mu. Mu asin kyinkyinsa manja nu o su ee pina, bamu nu ba su kadonbwe mu kakyule, nu ba bila bee sun mu apoyito odakpa mu. Ba taa bamu anyo manja yege ba ku, tu waa ferinwuta fulon mu nu ku yile ku diyee mu to. 21 Nu gbanje odiipu mu, taa sakunde boyesa mu nu ki lu mu kono to mu, moo bamu anaakopu mu. Nu nbwiihi mu kpini ba gyii bamu inun mu naa fuu bamu okaa.

20

Nsu kagbin

1 Nu n bila wu lbwaare kaboo ku maa kputige ee lu susu ee ba kase, yege o su obo bunkyinsa lala mu nu ki man su okaa mu safu, ye agbeeleebi lala mu kntaa to. 2 Nu o naa kntaa kntanse pipee dansa, mu nu o gye kntanse didaa mu. Mu i gye lbwaare okisipu abee Sitaane mu, nu lbwaare kaboo mu nmina mu yula nsu kagbin kulon. 3 lbwaare kaboo mu taa mu tu waa obo bunkyinsa lala mu to. Nu o biri mu su, tari su ke o man bila nye pina asa kukwu-kukwu kase su, naa fuu nsu kagbin mu okaa. Imu kamaa mu i dagaa maa saje mu saja gberee.

4 Nu n wu nwuragya, nu bamu nu ba te umu su mu i gye bamu nu lbwaare taa kase su asin kigyii mu olon waa bamu abaa to. Nu n bila wu asa mu nu ba lee Yesu asin mu kaapu to mu, ye bamu nu ba towe lbwaare asin nu ba tije bamu amu mu, bamu kala ana. Asa manja ba man sun kadunbwe mu abee mu apoyito odakpa mu, nu ba man koolle mu kakyule mu bamu askpui su abee bamu abaa su. Nu fale asa numu ba bwii ba kyina nkpa to nu ba maa Yesu ba gyii kuwura nsu kagbin. 5 Kelewu kyiini numu i gye kigyankpaasa. (Nu alewupu asansa mu bire ba man kyini ba nkpa to, amoo nsu kagbin mu naa fuv okaa poyi.) 6 Kensi-gyii ye kumu okon lala wuya ana i gye bamu nu ba tii kelewu kyiini gyankpaasa mu su. Nu lewu nyosapu mu man bila o su olon bamu su. Amaa bee biti ba baa, ba gye lbwaare ye Krisito aseepu, ke ba maa mu be gyii kuwura nsu kagbin.

Sitaane kimuuri

7 Nu nsu kagbin mu kan fuv okaa mu, bee biti ba tigi Sitaane mu lu mu obu tiisa mu to. 8 Ke o kpee naa pina asa kokwui-kokwui mu nu ba bu kase su mu kpini. Isuwle numu i gye Gogi maa Magogi. Sitaane ii biti o taa bamu kpini ba buga to, ke ba naa ko iko. Nu ba kyoo fee opu kono kikyafa. 9 Ba yaase kase su kpini bun kyaaboo lbwaare asa, ye kade lala mu nu lbwaare ii biti mu. Amaa fulon lu susu ba kase su ba diye bamu nu ba kyaaboo lbwaare asa mu. 10 Nu Sitaane mu nu o pina bamu mu, lbwaare kaboo mu taa mu tub waa ferinwuta fulon mu to. Katun mu nu o wela taa kadunbwe ye bamu nu bee towe bee pina asa mu tub waa mu. Bee biti ba gyii awurofo kayi-ko to, kakyuwape ye kagyanbwe kakkpaa.

Katale laalaalowe

11 Nu n wu kuwura-gya fufuli lala ye omu nu o te kumu su. Susu ye kase i lu mu ansi su. Nu oku man bila wu umu. 12 Nu n wu alewupu mu nu ba gye asa kpare ye asansa, ba maa yile kuwura-gya mu ansi to. Nu ba bugi iwule mu nu lbwaare kyuroo okumaa numu awaasa waa to mu. Nu ba bila bugi owule pupwe ku mu nu ki gye nkpa owule mu. Nu lbwaare tale alewupu mu, taa bola lu kutu mu nu ba waa nu o kyuroo umu waa iwule mu to mu. 13 Nu opu lee alewupu mu nu ba bu kumu to mu, nu lewu ye kamande gbaa i lee alewupu mu nu ba bu umu to mu. Nu lbwaare tale okumaa numu lu kutu mu nu o waa su. 14 Nu ba tub lewu ye kamande waa fulon yen-yen mu to. Fulon yen-yen numu i gye lewu nyosapu mu. 15 Okumaa mu nu ba man kyuroo mu kitu waa nkpa

owule mu to mu, ba tub mu waa fulon yen-yen mu to.

21

Susu pupwe ye Kase pupwe

1 Tuto nu n wu susu pupwe ye kase pupwe. Susu gyankpaasa ye kase gyankpaasa mu, i nyaa kyun nu opu man bila o bu to. 2 Nu n wu Kade Kyurekyure mu nu ki gye Gyerusalem pupwe mu, ki maa kpilge ki lu lbwaare ase susu ki ba kase. Nu lbwaare lonjo kumu yila fee okyufo maa lonjo mu n-yii nu o buron o gyoo mu-kuli mu. 3 Nu n nu owule ku maa kuusi ee towe lu kuwura-gya mu su ye, "Nbuunbu bire, lbwaare okyinakpa bu asa ase, nu ee biti o kyina bamu ase. Nu bee biti ba baa ba gye mu asa. lbwaare gbaa-gbaa ii biti o baa o bu bamu ase, nu mu ii biti o baa o gye bamu lbwaare. 4 Mu ii biti o kpaye bamu ansikyu kpini lu bamu ansi su. Nu lewu mee ye o baa o bu to, abee kiboota to abee kusu abee kayi-ko i mee ye i baa i bu to, lu fee ato didaa mu kpini i kyun."

5 Nu omu nu o te kuwura-gya mu su mu towe ye, "N waa kuto kumaa numu kipurwe!" Nu o towe me ye, "Kyuroo umu, lu fee fale asin numu i gye kesintin, nu okumaa numu i taale taa mu n-yii tub umu su."

6 Nu o bila towe me ye, "I lwe! Me i gye Alfa ye Omega mu. Imu kase i gye ye, Npiili ase ye laalaalowe. Okumaa mu nu bulifo su mu mu, n biti n sa mu nkpa nkyu mu nu u lu olon kumu to, nu o mee ye o ka sehn. 7 Okumaa mu nu o ko gyii lu mu, ee biti o nye kusee umu lu me ase. Nu n biti n baa n gye mu lbwaare, ke o baa o gye mi-bii. 8 Amaa afuupu ye bamu nu ba man koolle gyii naa fuv okaa, ye bamu nu bee waa ineesi ye asa amoopu, ye bamu nu bee waa kanyin ye kakyii biti kiyagaa ye bamu nu bee waa Sitaane adangana ye idakpa asunpu ye antjesa wuya ana mu kpini, bamu opula i gye ferinwuta fulon mu nu ki diye yen-yen mu to. Nu kumu i gye lewu nyosapu."

Gyerusalem kade pupwe mu

9 Nu n wu lbwaare nboo asuno mu nu ba su ilape isuno, nu laalaalowe igyerebi isuno i bola umu to mu, bamu to oku ba me ase ba towe me ye, "Ba, ke n kaapu fu okyufo mu. Kabulupu mu nu o gye Yesu mu, mu-ka i gye okyufo mu." 10 Nu lbwaare kaboo mu taa me kayaayu to, dii kpee kibui lala ku kumu to legelege. Nu o kaapu me kade kyurekyure mu nu ki gye Gyerusalem mu, ki maa kpilge ki lu

lbwaare ase sɔsɔ ku ba kase. ¹¹ lbwaare bonyaa mu yege nu kade lala mu ku njalige su pilepile. Nu kumu kɔnalage su du fee kubuu kpare mu nu bee tu ye gyasipa, nu ki bila ki ku to fee kilase mu. ¹² Nu ki su kibandiye lala, nu ki bu nswu, yege ki su nbuno kudu anyo. Nu lbwaare nboco kudu anyo aku ba te ba te nbuno mu nno ase. Nu ba kyuroko Istrayi nbuno kudu anyo mu atɔ kukulun-kulun gyaga kebuno kumaa numu su kumaa kumu kitu. ¹³ Nu nbuno asa bu kyowe kilu, nu asa i bu kyowe otɔyekpa, nu asa i bu adii su, nu asa i bu akpɔlige su. ¹⁴ Nu kade mu kibandiye gyan abuu kudu anyo mu nu ba taa yii kase mu su, nu Kabulɔpu asunpu kudu anyo mu atɔ nu ba kyuroko gyaga abuu kudu anyo mu su.

¹⁵ Nu lbwaare kaboo mu nu o towe me ase mu, su suwa koto kaalasa, mu nu ee biti o taa kala kade lala mu ye kumu nbuno ye kumu abandiye. ¹⁶ Kade lala mu npee to ye kumu kase nswu to mu kpini gye kyeekyee. Nu lbwaare kaboo mu maa taa koto kaalasa kaala kade lala mu, i waa mayili kagbin kulon ye alfa anuu (1,500) sɔsɔ nswu to. Nu kade mu kase to nswu abee npee to gbaa mu i gye kagbin kulon ye alfa anuu (1,500) kanun. Katun ku man kyo katun ku. ¹⁷ Nu o kaala kibandiye mu kisuta nu i waa ayaa tantan anyo ye kudu asiye. Nyumisa akaala-bi nu lbwaare kaboo mu taa kaala kanun.

Gyerusalem pɔpwe mu odan

¹⁸ Nu gyasipa abuu kpare nu ba taa pɔyi kibandiye mu, nu suwa nu ba taa pɔyi kade mu, yege ku njalige to fee kilase. ¹⁹ Nu ba taa abuu njaligesa kpare kudu anyo yii kibandiye mu kase. Kubuu gyankpaasa mu bee tu kumu ye gyasipa, kunyosapu mu bee tu kumu ye safire, kisasapu mu bee tu kumu ye agate, kinasapu mu bee tu kumu ye emeradi, ²⁰ nu kunusapu mu bee tu kumu ye oniki, kisiyosapu mu bee tu kumu ye kaneliyan, kusunosapu mu bee tu kumu ye kirisoliti, nu kiburuwasapu mu bee tu kumu ye berili, nu kikpanosapu mu bee tu kumu ye topasi, nu kudasapu mu bee tu kumu ye kirisopasi, nu kudu okosapu mu bee tu kumu ye yasinti, nu kudu anyosapu mu moo bee tu kumu ye ametisi. ²¹ Nu ogyalɔn agyibi kpare kudu anyo nu ba taa waa nbuno kudu anyo mu. Kokumaa numu maa kumu kigyibi. Nu suwa nu ba taa waa kigbenbi mu nu ki de kade lala mu to, ku njalige to fee kilase.

²² Nu n man wu kabwaare-sunkpa aye ku kade lala mu to, lu fee Olɔnɔpu Onyɔrɔpe lbwaare maa Kabulɔpu Yesu mu, bamu i bu tɔto nu asa ba sun bamu. ²³ Nu

i man tiri fee kyowe abee obwaayi o lu kade lala mu su, lu fee lbwaare bonyaa mu u njalige kumu su. Nu Kabulɔpu mu i gye kumu fitila. ²⁴ Nu dulinyaa to asa kukwu-kukwu bee biti ba nate fitila mu to, nu kase su awura bee biti ba taa bamu bonyaa ba kade mu to. ²⁵ Nu kade lala mu nbuno i mee ye i tii kakaaku kpa, lu fee kagyanbwe ki man bila ki bu tɔto. ²⁶ Nu dulinyaa to asa kukwu-kukwu mu, bee biti ba taa bamu bonyaa ye beeree ba kumu to. ²⁷ Amaa ineesi ato aku abee okumaa mu nu ee waa ipeeli-sin abee ee tin atɔjesa, mee ye o nye loo tɔto. Amoo bamu nu ba kyuroko bamu atɔ waa Kabulɔpu mu nkpa owole mu to nkɔn ii biti ba nye loo tɔto.

22

Nkpa obon

¹ Tɔto nu lbwaare kaboo mu kaapu me obon mu nu kumu nkyu i sa nkpa, nu u njalige fee kilase mu. Nu i lu i kyɔn lbwaare maa mu Kabulɔpu mu kuwura-gya mu kase. ² Obon mu bola kigbenbi lala mu nu ki bu kade mu nsana-nsana mu su. Nu nkpa oyu mu yile obon mu benbe ye benbe. Nu ku sɔyi abi kukwu-kukwu kudu anyo kesu to, nu obwaayi kumaa numu ki maa kumu abi sɔyisa. Nu oyu manja afatee u kye sa ndendemande alobi kpini. ³ Nu koto kumaa mu nu lbwaare towe kumu nno mu, man bila ye ki baa ki bu kade lala manja to. Amaa lbwaare maa mu Kabulɔpu mu kuwura-gya mu ii biti i baa i bu tɔto, ke mu ayaafole ba sun mu. ⁴ Bee biti ba wu mu ansi to, ke mu kitu ki baa ki gyan bamu asikpu su. ⁵ Nu kagyanbwe man bila o bu to, nu ba man bila ye bee biti fitila abee kyowe i baa i ku to. Lu fee Onyɔrɔpe lbwaare ii biti o yege i baa i ku to sa bamu. Ke be gyii kuwura kakpaa. ⁶ Tɔto nu lbwaare kaboo mu towe me ye, "Asɔn mu nu fu nu fale, i gye kesintin nu okumaa i taale taa mu n-yu tɔu umu su. Onyɔrɔpe lbwaare mu nu ee taa mu Kayaayu ee sa atɔwepu mu, i sun mu kaboo ye o ba kaapu mu ayaafole ato mu nu i dagaa i ba waa bilen."

Yesu kibwii-ba mu

⁷ Nu Yesu towe ye, "Fan nu! N biti n ba bilen. Bamu nu bee buu lbwaare asunlee kaaposa mu nu i bu owole numu to mu, lbwaare ii biti o waa bamu kusee!" ⁸ Me, Gyɔn, i gye osa mu nu n nu, nu n wu fale ato numu kpini. Nu sanja mu nu n nu nu n wu unumu kpini lowe mu, n manja lbwaare kaboo mu nu o lee unumu ee kaapu me mu ayaa to, fee n sun mu. ⁹ Amaa o towe me ye, "Man waa kanun! Maa fu, ye fu tomaa ana lbwaare atɔwepu mu ye bamu nu ba

buu asin mu nu i bu owole numu to mu, ane kpini an gye mu kusun asunpu nu. Muja sun lbwaare nkon!”

¹⁰ Tuto nu o towe me ye, “Man taa lbwaare asunlee kaapusa mu nu i bu owole numu to mu baala, lu fee fale ato numu ii biti i waa bilen. ¹¹ Fan yege omu nu ee waa alibi mu, o kyaga su ee waa alibi. Nu omu nu ee waa ineesi ato mu, o kyaga su ee waa ineesi ato mu, Nu omu nu ee waa adanbirasa mu, o kyaga su ee waa adanbirasa. Nu omu nu o du kyurekyure mu, o kyaga su o du kyurekyure.”

¹² Nu Yesu towe ye, “Ku! N biti n ba bilen, n biti n taa me kukoka ba. Ke n ba ka okumaa numu lu kusun mu nu o waa mu su. ¹³ Me i gye Ahfa ye Omega, Jgyankpaapu ye Kamaa wuya, Npiili ase wuya ye Laalaalowe wuya.”

¹⁴ Bamu nu ba fwu bamu ato bunsu, ke ba nye nkpa oyu mu abi gyii, ke ba bila nye okpa bala kewusunu mu loo kade lala mu to mu, bamu ii gyii okon. ¹⁵ Bamu nu bee waa ipeeli-sun ye bamu nu bee waa Sitaane adangana ye bamu nu waa kanyin ye kakyi biti kigyagaa, ye asa amoo pu ye idakpa asunpu ye bamu nu bee biti antjesa kitin mu, bamu ii biti ba sii kade mu nbwama mu.

¹⁶ “Me, Yesu, i sun me kaboo ye o ba lee fale asin numu towe fane, mu nu fan gye me kubu-kubu mu. N lu Owura Dawidi kanan to, nu Owura Dawidi kanaana-bii i gye me. Nu n gye Nyenyenufu Kikyikpebi mu nu ku nmanje to mu.”

¹⁷ Nu lbwaare Kayaayu mu maa Okyuro mu ba ye, “Ba!” Nu okumaa mu nu ee nu fale asin numu gbaa i towe ye, “Ba!” Okumaa mu nu bultfo i moko mu mu, o ba. Nu okumaa mu nu ee biti mu, o ba koolo nkpa nkyu mu, o mee ye o ka sehn.

¹⁸ Me Gyon, n da okumaa numu kumu to ye, omu nu o nu lbwaare asunlee kaapusa lu owole numu to, nu oku kan taa asin aku tii umu su mu, lbwaare ii biti o taa igyerebi mu nu ba towe umu asin owole numu to mu, tii mu kusu bute su. ¹⁹ Nu oku kan lee asin aku lu lbwaare asunlee kaapusa owole numu to mu, lbwaare ii biti o lee mu ogyikpa lu nkpa oyu mu ase ye lbwaare kade mu nu ba towe kumu asin owole numu to mu.

²⁰ Omu nu ee gyii asin numu kpini kesintin mu towe ye, “I gye kesintin! N biti n ba bilen.” Nu n towe ye, i waa kanin.

Ba, Onyurpe Yesu!

²¹ Onyurpe Yesu kabwaala mu ki baa ki bu lbwaare asa kpini ase. I waa kanin.